LYNN AUSTIN
CÂND
O LUME
ÎNTREAGĂ
NE DESPARTE
roman

Penny Goodrich vedea bine că tocmai primise o a doua şansă. Tânăra nu putea să-şi amintească vreo clipă din viaţa ei când să nu fi fost îndrăgostită de băiatul înalt, cu păr bălai, ce locuia alături. Şi acum, avea să se încredinţeze de faptul că şi el o va iubi, la rândul lui. Astfel hotărăşte pentru prima dată să facă ceva cu viaţa ei, însă se vede curând prinsă într-o vâltoare nebănuită de schimbări, dezvăluiri de secrete dureroase şi speranţe greu încercate, care îi va contura un viitor cu totul altfel decât şi-l imaginase. Descoperă, alături de înţeleptul evreu Jacob Mendel şi de cei doi copii pe care îi are în grijă, Esther şi Peter, că singurul lucru care nu se pierde este legătura sufletească a celor dragi, pentru care merită să aştepţi chiar o viaţă întreagă sau să mergi până la capătul lumii şi înapoi.

Lumea pare cufundată în întuneric, prejudecăţile rasiale nu au limite, nimeni şi nimic nu îşi mai urmează cursul firesc al vieţii. E al Doilea Război Mondial. În aceşti ani de cumplită încercare, Penny, Esther şi domnul Jacob Mendel învaţă să se încreadă în lucrarea tainică a lui Dumnezeu, chiar şi atunci când totul pare să se ducă de râpă.

Lynn Austin este de şase ori laureată a Premiului Christy pentru romanele sale istorice *Tărâmuri ascunse*, *Lumina din întuneric*, *Stâlpul de foc*, *Perechea potrivită*, *Căminul mult visat* şi *Though Waters Roar*. Lynn este atât scriitoare, cât şi o renumită oratoare la conferinţe, în tabere şi la diferite evenimente bisericeşti şi şcolare. Locuieşte împreună cu soţul ei în Illinois şi are trei copii.

Editura Casa Cărţii
ISBN: 978-606-8282-39-8
9 786068 282398 >
www.ecasacartii.ro

Lynn Austin

Când o lume întreagă ne desparte

Traducere de Flaviu George Rațiu

Casa Cărții, Oradea
2012

Copyright ©2010 by Lynn Austin
Originally published in English under the title
While We're Far Apart
by Bethany House Publishers,
a division of Baker Publishing Group,
Grand Rapids, Michigan, 49516, U.S.A.
All rights reserved.

Toate drepturile asupra ediției în limba română aparțin editurii Casa Cărții. Orice reproducere sau selecție de texte din această carte este permisă doar cu aprobarea în scris a editurii Casa Cărții, Oradea.

Când o lume întreagă ne desparte
de Lynn Austin
Copyright © 2012 Editura Casa Cărții
O. P. 2, C. P. 30,
410670, Oradea
Tel./Fax: 0259-469 057; 0359-800761; 0728-874975
E-mail: info@ecasacartii.ro
www.ecasacartii.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
AUSTIN, LYNN
Când o lume întreagă ne desparte / Lynn Austin ; trad.: Flaviu George Rațiu. - Oradea : Casa Cărții, 2012
ISBN 978-606-8282-39-8

I. Rațiu, Flaviu George (trad.)

821.111-31=135.1

Traducerea: Flaviu George Rațiu
Editarea și tehnoredactarea: Timeia Viman
Coperta: Adrian Mihocaș

Mamei mele, Virginia, o asistentă medicală din timpul celui de-al Doilea Război Mondial, care a păstrat pentru mine toate albumele sale de colaje cu articole de ziar din vremea respectivă.

Tatălui meu, Paul, care a luat parte la luptele date de Forțele Navale Americane în largul Pacificului, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial.

Și lui Yaacov și Miriam, care au supraviețuit holocaustului din Ungaria și au devenit parte din familia noastră.

Vă mulțumesc pentru marea moștenire de curaj și de credință lăsată în urma voastră.

Domnul să vegheze asupra mea şi asupra ta
când ne vom pierde din vedere unul pe altul.

GENEZA 31:49

Capitolul 1

Brooklyn, New York
Septembrie 1943

TATĂL LUI ESTHER OPRI mişcarea domoală a leagănului din pridvor.

— Ascultaţi, rosti el. Trebuie să vă spun ceva.

Unduirea sumbră din vocea lui îi dădu fiori copilei. El vorbise pe acelaşi ton şi cu aceleaşi cuvinte, în ziua când îi spusese că mama plecase în cer.

— M-am tot gândit...

Tatăl făcu o pauză, frecându-şi fruntea de parcă l-ar fi durut capul. Părea atât de trist. Fetiţa îşi dorea să ştie cum l-ar putea face să zâmbească din nou.

După slujba de la biserică, se plimbaseră cu toţii până la căminul bunicii Shaffer pentru a lua prânzul împreună, iar tati de-abia dacă scosese o vorbă întreaga după-amiază. Dar nu era nimic neobişnuit în asta. Bunica alungase clipele îndelungate de tăcere cu veşti despre unchiul Steve, care se lupta cu japonezii şi despre unchiul Joe, care urma să fie trimis în curând în Africa de Nord. Vecina de alături a bunicii, Penny Goodrich, venise şi ea în pridvor şi îl priviseră cu toţii pe Peter, fratele lui Esther, fugărind-o pe căţeluşa bunicii prin grădina din spate. Totul fusese atât de plăcut... până acum.

Tati își drese glasul.

— Am... ăăă... Am luat o hotărâre.

Mai făcu o pauză și totul în jur încremeni, de parcă și boarea adăsta să îl asculte. Woofer încetase, în sfârșit, să mai latre și părea că fusese oprit până și traficul de pe Bulevardul Brooklyn, ce se întindea la câteva străzi mai încolo.

— Ce este, Eddie? întrebă bunica. Pari atât de apăsat. Te simți bine?

— Mă voi înrola, mamă.

— Poftim?

— Am spus că mă voi înrola în armată. Ridică vocea, de această dată, întrucât bunica era tare de ureche, dar Esther putea ghici că femeia îl auzise îndeajuns de bine și prima oară.

Esther își strânse la piept mânuțele plăpânde, pătrunsă de un fior. La doisprezece ani, ea era îndeajuns de mare să știe întocmai ce însemna „a te înrola". Asculta la radio în fiecare seară buletinul de știri despre război. Urmărea și știrile difuzate la cinematograful Loew's Brooklyn Theater, înaintea matineului de sâmbăta. O, da. Știa prea bine că aceasta însemna că tatăl ei avea să meargă undeva departe, după cum făcuseră și ceilalți doi fii ai bunicii... și că era posibil să nu se mai întoarcă niciodată. Vremea parcă se răcise dintr-odată cu zece grade, ca și când soarele s-ar fi ascuns după vreun nor.

— Pe toți sfinții, Eddie! strigă bunica. Ți-ai ieșit din minți? Nu te poți înrola! Ai doi copii la care trebuie să te gândești. Cine le va purta de grijă?

— Ei bine... tocmai despre asta voiam să vorbim. Trăgeam nădejde că o vei face tu. Ai spus că dacă voi avea vreodată nevoie de ceva...

— Ți-ai pierdut mințile? Unde ți-e capul, oare? Cum, Doamne...?

— Războiul nu poate dura o veșnicie. Mă voi întoarce.

Bunica îl înghionti.

— Și dacă nu te mai întorci? Ha? Ce se întâmplă atunci? Dacă o sfârșești și tu pe fundul Pacificului, precum fiul lui Millie Barker? Ce va fi atunci? Vrei ca sărmanii tăi copii să rămână orfani?

Esther pricepea că moartea e un drum fără cale de întoarcere. Ştia că nu avea să o mai vadă pe mama, până când ea însăşi avea să moară şi să meargă în cer. Ştia totodată că o mulţime de bărbaţi cădeau ucişi în război. Bunica atârnase în fereastră un mic steag, cu două stele pe el – una pentru unchiul Joe şi alta, pentru unchiul Steve – şi îi explicase lui Esther de ce doamna Barker, care locuia peste drum, avea acum în fereastră un steag cu o stea aurie.

Fetiţei îi venea să plângă şi să îl implore pe tati să nu plece, dar nu voia să-l mânie. Dragostea pe care şi-o împărtăşeau părea la fel de firavă precum pânza unui păianjen, iar Esther nu îşi dădea seama niciodată pe deplin dacă se bucura cu adevărat de atenţia tatălui ei; ce să mai vorbim de afecţiunea lui. Uneori părea că tati era departe, chiar şi-atunci când se afla acasă. Esther hotărî să o lase pe bunica să stăruie de el.

— Nu mi se va întâmpla nimic, mamă. Voi fi în rândurile infanteriei, pe uscat, nu în largul Pacificului.

— Şi crezi că nu se moare şi în rândurile infanteriei? Pe uscat?

— Ascultă, mă gândeam că Esther şi Peter ar putea sta aici, cu tine, până când mă voi întoarce.

Bunica rămase cu ochii mari, privindu-l pe tati cu gura căscată, de parcă se pregătea să ia o îmbucătură din oareşice. Esther încercă să îşi închipuie cum ar arăta viaţa lor acolo şi simţi cum începe s-o doară stomacul. Bunica avea atât de multe reguli... „nu lăsa poarta deschisă, ori câinele o va zbughi afară" şi „nu-mi deranjaţi papagalul" şi „nu vă atingeţi de lucrurile mele" – care, de altfel, erau îngrămădite pretutindeni, în mormane uriaşe. Lui Esther nu îi displăcea să o viziteze duminicile, dar de fiecare dată, pe când se urca împreună cu tati şi cu Peter în autobuz şi porneau spre casă, ea se simţea de parcă tocmai îşi ţinuse răsuflarea vreme de trei ceasuri.

— Cum ar putea să locuiască aici? îl întrebă bunica pe tati. Cum rămâne cu şcoala? Te-ai gândit la asta? Ar trebui să se mute la o altă şcoală, dacă ar locui cu mine. Şi apoi, nu mai este loc în casa aceasta şi pentru ei.

— Cum adică nu mai este loc? Tu şi tata aţi crescut trei băieţi aici.

Esther însă se întrebase dintotdeauna cum de tati şi unchii ei încăpuseră în locul acela. Bunica păstra lucruri pe care mai toţi oamenii le aruncau la gunoi... mormane peste mormane de nimicuri, de cu greu mai puteai trece dintr-o cameră în alta de ele.

— Sunt ani buni de-atunci, Eddie. Paturilor voastre suprapuse le-am făcut vânt cu multă vreme în urmă, iar acum spaţiul acela e plin de lucruri de-ale mele. Nici măcar nu aş şti de unde să încep, pentru a elibera locul. Şi unde aş pune toate acestea?

— V-aţi putea muta oricând în apartamentul nostru.

— Şi ce aş face cu căţelul meu, ha? Şi cu pasărea? Acolo nu mi-ar fi îngăduit să cresc animale de companie. Şi pe lângă asta, sunt prea multe scări de urcat până la apartamentul tău.

— Mamă, ascultă-mă...

— Nu, tu să mă asculţi. Îi iubesc pe Peter şi pe Esther, ştii bine că îi iubesc...

Bunica aruncase aceste cuvinte în direcţia lui Esther, ca pe o minge trimisă în afara terenului de joc* într-un meci de baseball. Aceasta răsuna împlinitor când se izbea de bâtă, dar în final, nu însemna nimic.

— Dar, Eddie, pe toţi sfinţii! Sunt prea bătrână să mai cresc acum copii! Să-i ajut la teme şi să-mi bat capul cu pojarul şi cu varicela... E mult prea mult! Ar fi prea mult pentru mine să le port de grijă zi şi noapte. Lasă pe alţii să lupte împotriva naziştilor. Tu ai treizeci şi trei de ani; pentru Numele lui Dumenzeu! Ai responsabilităţi aici, acasă.

Esther îşi ridică privirea către tati, pentru a vedea dacă bunica izbutise a-l convinge, dar expresia de pe chipul său îi dădu din nou fiori. Culoarea din buze îi pălise şi tatăl părea să-şi ţină răsuflarea. Trebuie că bunica băgase şi ea de seamă acest lucru.

— Ce e? Ce ai păţit? îl întrebă femeia.

— Acum e prea târziu. M-am înrolat deja.

— Ce-ai făcut?! Bunica răbufni precum o sticlă de suc agitată, întinzându-şi mâna pentru a-l urechea pe tati, de parcă acesta ar fi

* Este vorba de lovitura numită în baseball *foul ball* (n.tr.).

fost încă un țânc. De ce ai face un lucru atât de nesăbuit? Dintre cele mai iresponsabile... mai idioate...

— Ascultă, mamă. Nu mai pot să trăiesc la fel ca până acum. Pur și simplu nu mai pot. Glasul tatălui răsună la fel de aspru și de rece, precum o tăviță metalică pentru cuburi de gheață, tocmai scoasă din congelator. Sunt prea multe lucruri în jur care îmi amintesc de ea. Prea multe lucruri ce nu vor mai fi niciodată la fel. Rachel este pretutindeni în apartamentul acela... și totuși, nicăieri.

— Atunci mută-te într-un alt nenorocit de apartament. Nu trebuie să te iei și să mergi la război, dacă ai nevoie de o schimbare. Ia-o de la capăt într-un alt loc și construiește-ți o viață nouă. New York-ul e un oraș mare, știi? Mai sunt încă destule apartamente de închiriat în Brooklyn. Copiii tăi au nevoie de tine.

Tati își frecă urechea de care îl trase bunica.

— Nu le sunt de niciun folos, mamă. Nu sunt nici măcar un tată bun pentru ei, ce să mai vorbim de a le fi și mamă?

Esther încercă să vorbească, dar pieptul o durea, precum în ziua când căzuse la școală de pe barele de cățărat. Nu-și putea trage răsuflarea. Voia să îi spună că *era* un tată bun. Le făcea mâncare, iar seara asculta la radio împreună cu ei meciurile de baseball. În fiecare zi le punea cu ei la școală prânzul și îi ajuta să învețe pentru testele de ortografiere, iar duminica îi ducea la biserică. Într-adevăr, casa lor părea mult prea cufundată în liniște, iar tati nu cânta niciodată, nici cu vocea, nici la pian, așa cum obișnuia să facă mama. Și nici la ora somnului, nu le spunea povestiri despre oamenii din Biblie. Mâncau mai multă supă la conservă, în loc de carne și cartofi, dar asta nu conta pentru Esther. Ea voia doar ca tati să rămână cu ei, în apartamentul lor și să nu plece la război, lăsându-i în grija bunicii.

Fetița își puse mâna pe brațul tatălui, căutându-și cuvintele, dar când acesta se întoarse, ea îi văzu ochii înlăcrimați și rămase fără grai. Ce s-ar face dacă ar spune ceva greșit, iar el ar începe să plângă de-a lungul nopții, cum se întâmplase după moartea mamei? Esther își aminti sentimentul cumplit de neajutorare de care fusese cuprinsă, auzindu-l pe tatăl ei plângând, cu atât mai mult cu cât ea însăși nu

se putea opri din plâns şi nimeni în întreaga lume nu i-ar fi putut mângâia pe niciunul din ei. Tati făcuse atunci tot ce ştiuse pentru a-i alina durerea, însă îmbrăţişările lui erau reci şi ţineau numai o clipă; ai fi zis că se temea să nu-i frângă lui Esther trupul dacă o strângea mai tare. El era înalt şi slab, iar mâinile sale bătătorite erau pătate de ulei, după câte-o zi întreagă de reparat maşini. Mama fusese delicată şi caldă şi obişnuia să o ţină pe Esther în braţe vreme îndelungată.

— Nu face asta, Eddie. Te rog, stărui bunica. Gândeşte-te la copiii tăi. Treci mâine pe acolo şi spune-le celor de la armată că te-ai răzgândit.

— Nu pot. E prea târziu. Tatăl vorbi atât de încet, încât Esther se întrebă dacă nu cumva fusese doar în închipuirea ei. Fără îndoială că bunica nu îl auzise. Dar apoi el îşi drese glasul şi rosti mai tare: Am demisionat deja din slujba mea. Voi pleca în două săptămâni, pentru a începe instrucţia de bază.

Din cuvintele sale crescu în inima lui Esther acelaşi sentiment care o încercase după moartea mamei: se simţea goală pe dinăuntru şi parcă plutea, precum un puf de păpădie desprins de pământ. Ce avea să se întâmple cu ea? Cum avea să facă pentru a nu fi luată şi purtată în depărtări, la cea mai domoală adiere de vânt?

— Pe toţi sfinţii, Eddie! Două săptămâni? Cum ai putut face un lucru atât de prostesc?

Peter trebuie c-o auzi pe bunica ţipând, fiindcă încetă a mai alerga prin curte cu Woofer şi veni degrabă în pridvor. Era cu trei ani mai mic decât Esther şi la fel de slab precum un omuleţ din beţe... deloc asemănător celorlalţi copii năzdrăvani de vârsta lui. Părul său era de un castaniu strălucitor la fel cum fusese şi al mamei. Oricând avea nevoie să şi-o amintească, Esther îl putea privi pe Peter. Acum, el se împletici pe treptele cerdacului, cu obrajii aprinşi, cu părul umed de sudoare, uitându-se când la unul, când la altul.

— Ce s-a întâmplat?

Tati nu păru să îl fi auzit.

— Trebuie să fac lucrul acesta, mamă. Nu înţelegi?

— Nu. De bună seamă că nu înţeleg. Cum le poţi face una ca asta copiilor tăi? După toate prin câte au trecut... Ai înnebunit?

— Nu... dar s-ar putea să înnebunesc dacă mai stau mult pe aici.

— Nu mai am nimic să-ţi spun.

Bunica se opinti să se ridice şi intră în casă ca o vijelie, trântind în urma ei uşa de plasă pentru insecte – lucru pentru care îi certa pe copii, ori de câte ori îl făceau. Balansoarul îşi continuă mişcarea şi după plecarea bunicii, iar Esther se întinse peste poala tatălui pentru a-l opri. Doamna Mendel, care locuia cu un etaj mai jos decât ei, obişnuia să spună că un balansoar ce se leagănă de unul singur aduce ghinion... iar ei, cu siguranţă, nu aveau nevoie de şi mai mult ghinion. Curtea se cufundă încă o dată într-o linişte înfiorătoare. Atunci, Penny Goodrich, vecina de alături a bunicii, rupse tăcerea.

— Eddie...

— Da...

— Voi avea eu grijă de copii, cât vei fi plecat.

Esther uitase că mai era şi Penny pe acolo. Cu toţii uitaseră. Dar aşa era Penny întotdeauna – atât de tăcută şi lipsită de importanţă, că te-ai fi putut uita drept la ea, fără s-o observi o clipă măcar. Esther nu pricepea nicicum de ce, în toate duminicile când ei o vizitau pe bunica, inevitabil apărea şi Penny pe acolo. Nu era altceva, decât o vecină înfigăreaţă, de felul celor care nu ştiu cum să îşi petreacă vremea şi urmăresc vieţile altor oameni ca pe un film.

Penny era mai tânără decât tati, însă arăta îndeajuns de matură pentru a se putea căsători. Tati spunea că ea locuise împreună cu părinţii în cealaltă jumătate a duplexului pe care îl împărţeau cu bunica Shaffer, încă de când el era un băieţel, iar Penny, doar o copilă. Domnul şi doamna Goodrich trebuie să fi fost tare bătrâni când se născuse Penny – la fel ca Sara şi Avraam, din Biblie –, întrucât acum erau nişte moşnegi, de-a dreptul, mai în vârstă chiar decât bunica. De-abia dacă-i vedeai vreodată ieşind să şadă în pridvor şi niciodată nu se foloseau de petecul de grădină dindărătul casei. Tati spunea că, în copilărie, obişnuia să o necăjească mult pe Penny, fiindcă le era aşa o pacoste. Acum el se întoarse şi-o privi, de parcă, la rândul său, ar fi uitat că Penny se afla şi ea pe-acolo.

— Ce-ai spus, Penny?

— Voi avea eu grijă de copii, câtă vreme eşti plecat. Adică, mi-aş dori să nu mergi la război, fiindcă e periculos şi aşa mai departe, dar aş putea veni să locuiesc împreună cu ei în apartamentul vostru, ca să nu fie nevoie să-i duci la altă şcoală. Tati o privea surprins, dar nu-i răspunse. Ştiu că nu am fost niciodată mamă sau ceva de felul acesta, continuă Penny, dar pot să gătesc şi să gospodăresc o casă.

— Şi cum rămâne cu slujba ta? Unde ziceai că lucrezi?

— La autogară, vând bilete de călătorie, răspunse Penny şi arătă cu degetul mare peste umăr. Însă mi-ai putea spune cum să ajung acolo de la apartamentul tău, nu-i aşa? Cu ce autobuz trebuie să merg?

— Iar părinţii tăi... nu au şi ei nevoie să îi mai ajuţi pe-aici?

— O, se descurcă şi fără mine, urmă tânăra, dând din mână. De fapt, mama îmi aminteşte întruna cât de mult o calc pe nervi. Şi apoi, mai pot trece pe la ei după serviciu şi la sfârşit de săptămână. Vor fi bine.

Esther băgă de seamă încotro se îndrepta discuţia şi nu era deloc încântată de aceasta. Trebuia să spună ceva şi să pună capăt acestei idei, înainte de a se trezi că tati plecase, iar Penny Goodrich locuia în apartamentul lor. Penny era destul de drăguţă şi aducea întodeauna bomboane şi gumă de mestecat pentru ea şi pentru Peter, însă ceva anume din purtarea tinerei o enerva pe Esther. Fetiţa simţi în buzunar bomboana mentolată cu dungi albe şi roşii, primită astăzi de la Penny. Esther îi spusese: „Nu, mulţumesc." Dar Penny îi strecurase, oricum, bomboana în palmă, spunând: „O, haide, ia-ţi una. Tatăl tău nu se va supăra."

Bunica zicea că ori de câte ori încerca să îi dăruiască ceva lui Penny pentru a se revanşa faţă de ea, cu prima ocazie, tânăra îi întorcea favorul îndoit. *„Dacă i-ai spune că îţi plac pantofii ei,* povestea bunica odată, *Penny i-ar da jos numaidecât şi ţi i-ar pune în braţe, fără să accepte să-i spui nu."* Esther nu-şi putea dori să primească vreodată hainele lui Penny. Aceasta se îmbrăca precum o babă, în rochii lăbărţate şi şorţuri cu modele şi purta papuci cu talpă groasă.

— Tot aş putea să le aduc alor mei alimente în fiecare săptămână, spunea Penny, şi să mai spăl una-alta, cât sunt pe aici... iar copiii tăi şi-ar putea vizita bunica.

— Îmi pare că ai avea cam mult de lucru, spuse tati.

— O, nicio problemă; nu mă deranjează. Uneori mă simt destul de singură, știi? Mi-ar prinde bine să mai fac unele schimbări.

— Totuși, nu pot să-nțeleg de ce nu vrea mama să mă ajute.

— Poate pentru că frații tăi sunt deja plecați în război și i-ai mai rămas doar tu. Se teme, cine știe, să nu vă piardă pe toți trei și o înțeleg; tu nu?

— Probabil că nici măcar nu voi ajunge să iau parte la luptă. Armata are nevoie de mecanici, pentru a ține jeepurile în stare bună. Mi s-a spus că s-ar putea să mă învețe să repar tancuri. Mi-ar plăcea să încerc și motoare de avion, totodată.

— Ar fi interesant. Și vei fi în siguranță, nu?

— Adevărul este că am nevoie să plec de aici, Penny. Sunt înconjurat de prea multe amintiri... și nu mai rezist, pur și simplu. De ce nu poate mama să înțeleagă lucrul acesta?

— Bietul de tine. Te înțeleg. Trebuie să-ți fie atât de greu.

Penny își lăsă mâna pe dosul palmei bărbatului. Acesta se uită la mâna ei, surprins, apoi își ridică privirea înspre ea. Penny îi amintea lui Esther de cockerul spaniel al bunicii, cu ochii săi mari și triști și capul înclinat într-o parte.

— Chiar vrei să faci asta? întrebă tati. Ai fi gata să te muți împreună cu copiii mei și să le porți de grijă câtă vreme sunt plecat?

— Bineînțeles că aș fi gata. Mi-ar plăcea mult să te pot ajuta.

Esther îl văzu pe tati cântărind acea idee. Îi venea să-l înghiontească și să-i spună: *Hei! Cu mine cum rămâne? De ce nu îmi ceri și mie părerea?* Dar ceva o apăsa din nou pe piept, îngreunându-i răsuflarea.

— Tati... rosti ea încet.

— Probabil că nu va trebui să locuiești acolo prea multă vreme, continuă bărbatul. Sunt sigur că mama își va lua seama și îi va primi pe copii la ea, odată ce se obișnuiește cu ideea.

— Tati... Esther vorbi mai tare de această dată.

— Iar dacă va fi cazul, știu că o vei mai ajuta pe mama, nu-i așa? Când va avea nevoie de o pauză, de pildă...

— Bineînţeles. Ne vom descurca noi. Vei vedea.

Panica îi strivea lui Esther pieptul. Înţelegerea aceasta chiar avea să fie pusă în practică, iar copila nu ştia cum s-o împiedice. Nu voia ca tati să plece departe... şi, cu siguranţă, nu voia ca Penny cea plictisitoare să se mute împreună cu ei şi să ia locul mamei lor.

— Tati!

— Da, păpuşa mea...

Eddie îi răspunse absent, cu privirea pierdută dincolo de ea, prin grădina cea mică. Îi luă mâna într-a sa şi i-o netezi uşor cu degetul mare, însă Esther ştia că tatăl ei n-o asculta cu-adevărat. Părea că el se şi îmbarcase deja alături de unchiul Joe şi de unchiul Steve, străbătând mările spre lumi îndepărtate.

Fetiţa şovăi să vorbească, temându-se că dacă ar rosti, într-adevăr, ceea ce avea pe inimă, tati s-ar supăra şi i-ar da drumul mâinii. Iar ea nu voia să facă nimic ce îl putea face să îi dea drumul.

— Nimic, nu mai contează, îngăimă ea.

Pentru că la fel greşise şi cu mama. Esther îi dăduse drumul, socotind că era deja prea mare pentru a se mai ţine de mână cu ea. Şi acum, fetiţa nu avea să mai simtă niciodată mâna mamei într-a sa.

Capitolul 2

PENNY GOODRICH VEDEA bine că tocmai îi fusese dată o a doua şansă.

Cu mai bine de doi ani în urmă, soţia lui Eddie Shaffer murise şi asta fusese o mare nenorocire pentru toţi. Dar acum, el avea nevoie de o altă soţie şi de o mamă pentru cei doi copii ai lui; iar Penny râvnea din tot sufletul să îl ajute în felul acela. De astă dată, Eddie avea să se îndrăgostească de ea. Şi Penny avea să se încredinţeze de lucrul acesta.

Tânăra nu putea să-şi amintească vreo clipă din viaţa ei când să nu fi fost îndrăgostită de băiatul înalt, cu păr bălai, ce locuia alături. Chiar şi-n vremea când era doar o fetiţă, îl privea jucând baseball cu fraţii lui, pe stradă, şi îl iubea. Îşi dorea pe atunci să poată intra în jocul lor şi să lovească mingea aşa încât el să poată înconjura toate bazele într-o singură tură* şi să o îndrăgească la rândul său, dar mama ei nu îi putea îngădui aşa ceva nici în ruptul capului.

„Eşti prea neîndemânatică, Penny. Tu nu te poţi juca împreună cu acei copii mari. Te vei lovi, până la urmă. Şi pe lângă asta, cu siguranţă ei nu îşi doresc în echipa lor pe cineva ca tine."

* Este vorba de lovitura numită în baseball *home run* (n.tr.).

În serile călduroase de vară, Eddie şi ceilalţi copii obişnuiau să se joace de-a v-aţi ascunselea şi Castel', iar Penny îi urmărea din pridvor. În lumina felinarelor de pe stradă, părul blond al băiatului se vedea verde-gălbui şi acesta striga: „Pe cine nu-i gata, îl iau cu lopata", ca mai apoi să dispară, căutându-i pe ceilalţi. Penny tânjea pe atunci să se ascundă prin tufişuri, împreună cu ceilalţi copii, şi să ţipe înflăcărată când, într-un final, Eddie ar fi găsit-o. Dar mama spunea că era prea periculos pentru cineva ca ea să fugă de colo-colo după asfinţitul soarelui. *„Nu ştii niciodată cine ar putea aştepta în tufiş pentru a pune mâna pe tine. Lumea e plină de oameni răi, fie că ai sau nu ochi pentru aceasta."*

Când venise vremea ca ea să meargă la şcoală, Penny îşi dorea să se ţină scai pe urmele lui Eddie şi ale fraţilor săi, când aceştia îşi târşâiau picioarele prin frunzele de toamnă sau când intrau prin mormanele de zăpadă rămase după trecerea plugurilor; dar în loc de toate acestea, mama ei o conducea zi de zi până la şcoală. *„Nu ai avea nici măcar atâta minte, cât să fii atentă la trafic. Nu te-ajută capul deloc. Te-ar lovi maşina, de cum ai păşi în stradă."*

Penny nu avea voie să meargă la meciurile de baseball în care juca şi Eddie, pentru că ea nu era ca celelalte fete. Părinţii lui Penny erau mai în vârstă decât orice alţi părinţi, iar sora ei, Hazel, care era cu şaptesprezece ani mai mare decât ea, plecase de acasă pe când Penny era prea mică pentru a-i fi putut păstra amintirea. Uneori, fetiţa îl urmărea pe Eddie de departe, iar dacă se întâmpla ca el să scape din mână vreo bucată de hârtie sau un ambalaj de gumă, ea le ridica şi le punea în cutia de pantofi, pe care o păstra în dulap. Obişnuia să îi scrie numele în caietul ei în timp ce visa cu ochii deschişi la ore, scriind pagini întregi cu *Îl iubesc pe Eddie* şi *Eddie şi Penny*, cu mici inimioare desenate în jur.

Penny îşi amintea cum îi secaseră lacrimile de atâta plâns, când doamna Shaffer o înştiinţase că Eddie urma să se însoare. Vecinii lor îi invitaseră pe ea şi pe părinţii ei la masa dată cu ocazia nunţii,

* Joc de copii popular în România, asemănător cu jocul american „Kick the can", despre care se vorbeşte în original (n.tr.).

în grădina din spate, dar Penny fusese prea mâhnită pentru a mânca din tort. În schimb, ea își pusese felia sub pernă în noaptea aceea, lucru care se zicea că te-ar face să îl visezi pe bărbatul cu care te vei mărita. Iar Penny îl visase pe Eddie, la fel ca în atâtea alte nopți. Dar în dimineața următoare, ea aruncase prăjitura toroștită în coșul de gunoi, convinsă că visul ei nu avea să se împlinească niciodată.

Iar acum, se întrezărea o rază de speranță.

Eddie avea nevoie de ajutorul ei. Penny urma să fie noua doamnă Shaffer, în casa lui Edward Shaffer. De bună seamă că trebuia să aștepte până când războiul lua sfârșit, iar el se întorcea în țară. Însă tânăra avea să-i trimită zi de zi scrisori lungi, cu vești de acasă, iar pe când războiul se va fi sfârșit, apartamentul lui avea să fie și căminul ei; cei doi copii aveau să o privească deja ca pe o mamă.

Obrajii i se înfierbântară de entuziasm, în vreme ce stătea alături de Edward în cerdac, privindu-l cum cântărea acest plan al ei. Dacă bărbatul încuviința, probabil că, de bucurie, tânăra avea să o ia la fugă prin curte, la fel ca Woofer când alerga după minge.

— E foarte drăguț din partea ta că te-ai oferit să mă ajuți, rosti Eddie. Vreau să văd ce are de spus mama despre asta. Merg până în casă.

Mâna lui Penny alunecă la o parte, când bărbatul se ridică.

— Spune-i mamei tale că nu e nicio problemă, dacă nu îi poate lua pe copii lângă ea. Spune-i că mi-ar plăcea să le port eu de grijă.

Edward înclină din cap și dispăru înăuntru, pe urmele mamei sale, care intrase mai devreme ca o vijelie. Dacă era să fie sinceră, Penny nu știa nici ea cum ar putea încăpea cei doi copii în casa doamnei Shaffer, decât dacă aceasta se descotorosea de maldărele de lucruri adunate de-a lungul timpului. Penny nu văzuse niciodată cele două dormitoare, dar dacă semănau întrucâtva cu odăile din față, atunci copiii nu aveau nici măcar un loc unde să se poată așeza, cu atât mai puțin să poată dormi. Pe fiecare centimetru pătrat din camera de zi și din bucătărie se înălțau turnuri întregi de ziare și de reviste vechi și cutii de carton pline cu haine ponosite, iar între ele mai rămânea doar o cărăruie îngustă pe care să poți trece. Uneori, Penny

își făcea griji că partea de duplex a doamnei Shaffer putea să ia foc și atunci aveau să ardă cu toții deopotrivă, de vreme ce căminul vecinei era despărțit de căminul familiei Goodrich doar de un perete. Bine măcar că părinții ei nu știau cum arăta jumătatea de casă a doamnei Shaffer. Se îngrijorau și așa, pentru destule lucruri.

Ușa de plasă de la intrare se închise cu o bufnitură și Eddie se pierdu înăuntru, lăsând-o pe tânără doar cu cei doi puști. Aceștia erau mult mai tăcuți decât alți copii și nici ea nu se pricepea prea bine la conversații.

— Hei, vă place înghețata? rosti Penny într-un final. Uneori, mașina cu înghețată trece pe aici, duminica după-masa. Dacă tatăl vostru nu are nimic împotrivă, am să vă cumpăr câte una. Sau ne-am putea plimba până la magazinul de pe colț. Plătesc eu. Ce ziceți? V-ar plăcea?

Esther clătină din cap.

— Nu, mulțumim.

Avea părul întocmai ca al lui Eddie – des, blond și cârlionțat. Peter nu părea să o fi auzit pe tânără, ci rămase cu ochii rătăcitori spre ușa din spate, unde, ceva mai devreme, o pierduse din priviri pe bunica, iar acum îl pierduse și pe tatăl său. Copilul stătea încremenit și ai fi zis că adormise cu ochii deschiși.

— De ce vă bucurați cel mai tare, când e să primiți un cadou? întrebă Penny. Pun prinsoare că vă place înghețata de ciocolată; am dreptate? Aproape toți oamenii spun că o preferă, însă mie îmi place mai mult înghețata pe băț cu aromă de struguri; voua nu? Dar, haideți, puteți alege voi ce vă cade mai bine...

— Nu, mulțumim, repetă Esther.

Lui Penny îi venea să-și dea o palmă, fiindcă pornise cu stângul în relația cu acești copii ai lui Eddie. Uneori, ea se străduia prea mult și sfârșea prin a strica totul. Mama îi spunea mereu că nu avea judecată nici cât un bob de mazăre. Din fericire, ușa din spate se deschise din nou, iar Eddie ieși în pridvor, cu chipul posomorât.

— Acum putem să ne întoarcem acasă, tati? întrebă Esther.

Fetița avea doisprezece ani. Pe băiat îl chema Aaron Peter, dar îi spuneau Peter. El avea nouă ani. Penny știa totul despre copiii aceștia, întrucât doamna Shaffer îi povestise până și cele mai mici detalii despre viețile lor, de la naștere până acum.

— Plecăm într-un minut, păpușa mea, răspunse Eddie. Ascultă, Penny... Cred că mama va avea nevoie de mai mult timp să se împace cu gândul acesta. Ce-ai zice să trecem vineri seara pe la tine, să lămurim mai bine lucrurile?

— Sigur! Aș putea pregăti o masă pentru voi și...

— Nu te deranja. Vom veni după cină. Iar dacă mama nu se răzgândește până atunci... ei bine, s-ar putea să fiu nevoit să accept propunerea ta.

— E în regulă, Eddie, sincer îți spun. Am vorbit din toată inima când ți-am zis că vreau să am grijă de copiii tăi.

— Am fost atât de sigur că mama va fi gata să mă ajute, așa că am mers și m-am înscris în armată, iar acum...

— Va fi bine, vei vedea.

Penny îi conduse până la colțul străzii și așteptă împreună cu ei până la sosirea autobuzului. Apoi se grăbi acasă, pentru a le da vestea părinților ei. Aceștia ședeau ca de obicei în fotoliile lor, în odaia întunecată dinspre stradă, ascultând o emisiune radio, cu perdelele trase. Întotdeauna țineau ferestrele acoperite, chiar și în timpul zilei, ca nu cumva străinii să poată vedea înăuntru – nu că ar fi fost mare lucru de văzut. Penny își ținu gura până când la radio începu o reclamă la săpunul Lux. Tatăl ei nu suporta să fie deranjat când asculta vreo emisiune.

— Ei, ghiciți ce s-a-ntâmplat... Eram pe la vecinii de alături, stând de vorbă cu Eddie Shaffer și...

— N-ar trebui să stai atât de mult pe acolo, o mustră mama pe tânără. Vei deveni o pacoste pentru ei. De ce nu poți sta acasă, unde ți-e locul?

— Pe doamna Shaffer nu o deranjează. În fine, Eddie tocmai s-a înscris în armată, la fel ca frații săi și a rugat-o pe mama lui să aibă grijă de copii, câtă vreme el va fi plecat. Doamna Shaffer nu crede

că ar fi în stare de asta, aşadar i-am spus lui Eddie că m-aş bucura să le port eu de grijă, până se întoarce el.

— Ce-ai făcut?

Femeia se holbă la Penny de parcă aceasta tocmai îi destăinuise că era vinovată de spargerea unei bănci. Tânăra văzuse ochii altor mame plini de dragoste pentru copiii lor şi, la rândul ei, şi-ar fi dorit ca, măcar o dată, mama s-o privească astfel. Penny se născuse în căminul unor părinţi înaintaţi în vârstă şi se întreba mereu dacă aceştia primiseră ca pe o povară faptul că aveau un copilaş la bătrâneţe, mai ales după ce crescuseră deja o fiică.

— I-am spus lui Eddie că voi avea grijă de copiii lui...

— Fii serioasă. Tu habar nu ai cum se creşte un copil. Şi pe lângă asta, sunt sigură că va putea primi o scutire, de vreme ce copiii lui sunt orfani de mamă.

— Eddie nu a fost recrutat; s-a înrolat de bunăvoie.

Penny îl înţelegea perfect. Şi ea tânjea să înceapă o viaţă nouă, într-un alt loc, dar ce putea să facă? Nu câştiga îndeajuns de mulţi bani la compania de transporturi, pentru a-şi permite să locuiască de una singură. Şi nu avea nicio prietenă cu care să împartă un apartament. Dacă ar fi devenit o asistentă medicală, după absolvirea liceului, aşa cum visase, acum şi-ar fi permis un cămin al ei, dar mama îi spusese că nu era îndeajuns de deşteaptă pentru a merge la colegiul de asistenţă medicală. *„Ai nevoie de note mari pentru a fi asistentă, iar notele tale sunt doar medii."*

Penny ştia că era o fată obişnuită, mediocră. Rachel, prima soţie a lui Eddie, fusese inteligentă, frumoasă şi plină de viaţă. Avea un păr castaniu, minunat şi cea mai subţire talie pe care Penny o văzuse vreodată. Probabil că Eddie îi putea cuprinde mijlocul în mâinile sale mari şi puternice, atingându-şi degetele la spatele ei. Nu era de mirare că o iubise atât de mult.

— Să fi văzut cât de recunoscător a fost Eddie, când i-am spus că îl voi ajuta...

— În primul rând – intră în vorbă şi tatăl –, cred că este o idee foarte proastă ca el să plece, lăsându-şi copiii singuri. Dacă i se întâmplă ceva, ei nu vor mai avea pe nimeni.

— Mă vor avea pe mine. Eu îi voi iubi şi le voi purta de grijă.

— Iar în al doilea rând, de ce trebuie ca tu să îţi bagi nasul în toată treaba asta? Ha?

— Tu nu ai nici cea mai vagă idee despre cum se gospodăreşte o casă ori despre cum se cresc nişte copii, adăugă mama. Dacă vreunul din ei ar păţi ceva şi s-ar îmbolnăvi... Habar nu ai avea ce să faci.

— Şi cum rămâne cu slujba ta? spuse tatăl. De la el de acasă nu vei putea merge pe jos până la serviciu, ştii?

— Eddie îmi va arăta ce autobuz să iau.

— Un autobuz? Mama repetă cuvântul acesta, de parcă Penny i-ar fi spus că avea să meargă la serviciu călare pe un elefant. Atâta drum cu autobuzul? De una singură? O fată ca tine nu ar fi în siguranţă hoinărind prin oraşul acesta, fără niciun însoţitor. Tu nu ai ieşit niciodată în lume, Penny. Nu poţi nici măcar să îţi porţi de grijă ţie însăţi, ce să mai vorbim de încă doi copii fără mamă?

Îi făceau din nou acelaşi lucru... o făceau să se simtă ca un copil netot. De fiecare dată când Penny începea să creadă că, poate, nu era chiar atât de nătângă, părinţii o lămureau că, într-adevăr, aşa era.

— Şi încă ceva, spuse tatăl. Tu niciodată nu te-ai descurcat cu banii. Cum crezi că vei plăti chiria şi că o vei scoate la capăt cu toate facturile pentru întreţinere? Vei da totul peste cap. Atunci când ai primit greşit restul de la aprozar, ai avut un atac de panică, îţi aminteşti?

— Asta s-a întâmplat cu mult timp în urmă, tată. Aveam doisprezece ani pe atunci. Şi, dacă e până acolo, mă descurc foarte bine cu banii şi dau rest oamenilor toată ziua, la serviciu.

Dar în ciuda cuvintelor sale, Penny simţea cum tot curajul o părăseşte încet, precum se scurge o îngheţată ţinută în mână într-o după-masă de august. Dacă nici acum nu punea piciorul în prag, şansele ei de a se mărita cu Eddie Shaffer aveau să se topească, la rândul lor, numaidecât. Penny nu putea îndura să îl piardă pentru a doua oară.

— Ştii că Edward locuieşte în partea de oraş a evreilor, nu-i aşa? rosti tatăl. Mama lui mi-a spus că există o sinagogă tocmai peste drum de apartamentul lui.

— Tatăl tău are dreptate. Ba mai mult, sunt evrei dintre aceia care au bărbi lungi şi poartă pălăriile acelea negre şi ciudate. Un astfel de evreu locuieşte chiar cu un etaj mai jos decât Ed.

Penny simţi încă un fior de teamă. Părinţii care o crescuseră îi urau pe evrei şi îi vorbiseră întotdeauna despre ei în felul în care alţii le vorbeau copiilor despre bau-bau. La autogară mai venea uneori să-şi cumpere bilet câte un evreu, iar când îi vedea doar pălăria neagră, şi barba, şi împletiturile albe ce îi atârnau de haină, Penny se cutremura. Iar inima îi zvâcnea nebuneşte, atunci când zărea vreun evreu purtând una din acele pălării mari şi îmblănite, ce îl făceau să arate de parcă cine ştie ce jivină i se culcuşise pe creştet.

— Poate că pe Ed Shaffer nu îl deranjează că locuieşte în acel cartier, spuse tatăl, dar de ce, sărăcie, ţi-ai dori tu să trăieşti acolo? Aceia nu sunt oameni ca noi, Penny. Nu ai ce căuta în cartierul acela. Rămâi în partea noastră de oraş.

Penny ştia bine că dacă mai zăbovea mult ascultând ce aveau de spus părinţii ei, totul avea să fie pierdut. Se întâmpla foarte rar să-i înfrunte, însă acum era unul din acele momente când trebuia să o facă.

— I-am... I-am spus deja lui Eddie că îl voi ajuta. El contează pe mine.

Îşi dorea să fi vorbit pe un ton puţin mai ferm, cu un glas mai puţin tremurat.

Tatăl izbi cu palma în braţul fotoliului.

— Nu poţi face asta. Nu îţi voi îngădui.

Penny îşi înghiţi nodul din gât.

— Ei bine... ei bine, am douăzeci şi patru de ani, tată. Cred că pot să fac ce vreau.

Tânăra se întoarse şi fugi în dormitorul ei, închizând uşa fără zgomot, însă o putu auzi pe mama strigând în urma ei.

— Penny! Penny Sue Goodrich, întoarce-te în momentul acesta!

Penny rămase închisă în cameră, cu spatele proptit de uşă. Trebuia să recunoască, într-adevăr, că nu se gândise cât avea să-i fie de greu să îngrijească doi copii şi să chivernisească o gospodărie.

Ca să nu mai vorbim de faptul că avea să-şi ia viaţa în propriile-i mâini, pentru prima oară de când se ştia. În mijlocul unui cartier necunoscut. Înconjurată de evrei. Însă oricât de înspăimântătoare erau toate lucrurile acestea, ar fi fost cu mult mai îngrozitor să îl lase baltă pe Eddie, mult mai groaznic să-i scape printre degete această şansă de a câştiga dragostea lui. Întrucât asta ar fi însemnat că trebuia să trăiască aici pentru tot restul vieţii. Singură şi neiubită.

Capitolul 3

La radio se difuza Simfonia a III-a de Beethoven, în timp ce Jacob Mendel se trudea să încropească încă o scrisoare. Poate că de această dată avea să primească un răspuns. Ori poate că avea să dea de o altă fundătură. Le scrisese deja tuturor: consilierului local, Congresului, senatorilor de stat, senatorilor Statelor Unite... Îi scrisese până şi preşedintelui Roosevelt. Nimeni nu îi venea în ajutor. Fundături, numai fundături în urma oricăror strădanii. Dar avea să îngroape toţi acei guvernanţi în munţi întregi de scrisori, dacă era nevoie, până când vreunul din ei avea să îl ajute, în sfârşit, să îi găsească pe Avraham, fiul său, pe Sarah Rivkah, nora lui, şi pe Fredeleh, nepoţica lui.

Mai erau şi alţi membri ai familiei, pierduţi şi ei fără urmă – fraţii lui Jacob, Yehuda şi Baruch, împreună cu familiile lor şi totodată mătuşi, unchi, veri –, rămaşi cu toţii în Ungaria; Jacob nu mai primise nicio veste despre ei din 1941, când America intrase în război. Rudele sale ar fi trebuit să vină, deopotrivă, în America, după cum făcuseră el şi Miriam. Ar fi trebuit să vină atunci când au avut şansa de-a o face. Dar cine mai ştia ce li se putea întâmpla acum, când smintitul acela mărşăluia prin Europa? Asta căuta Jacob să afle: ce se alesese de ei. Însă ajunsese doar la fundături, pe orice cale o apucase.

Jacob şi Miriam îşi crescuseră fiul aici în America, în Brooklyn. Dar cu cinci ani în urmă, Avraham ajunsese la convingerea că voia lui Ha-Şem* era ca el să plece în Ungaria pentru a studia Tora într-o *Ieşiva***, la picioarele unui rabin renumit în întreaga lume. Pe când învăţa acolo, Avraham o întâlnise pe Sarah Rivkah. Se căsătoriseră şi aveau o fetiţă. Iar acum toţi trei erau dispăruţi fără urmă.

Jacob începuse a decupa din ziare articole despre război, păstrând hărţi şi fragmente cu noutăţi despre tot ce se petrecuse, încă de când Hitler invadase Cehoslovacia. Fotografiile şi bucăţile de ziar îi acopereau acum în întregime masa din sufragerie, astfel încât nu se mai putea mânca pe ea. Însă, oricum, masa nu mai era de trebuinţă, aşa că ce mai conta?

Crâmpeiele de ştiri cu privire la situaţia maghiarilor dezvăluiau puţine lucruri şi întotdeauna sumbre. Ungaria şi Germania încheiaseră o alianţă. Iar imaginile cu ceea ce Hitler făcuse deja în Germania erau zguduitoare: jalnice rămăşiţe ale vreunei sinagogi; prăpădul din *Kristallnacht****; evrei siliţi să-şi lase în urmă casele şi dughenele, siliţi să poarte steaua galbenă.

Simfonia se sfârşi, iar la radio începu buletinul de ştiri. Veştile aveau să fie rele, fără îndoială. Întotdeauna erau aşa... numai de rău. Şi mai multe submarine împrăştiind groaza prin Atlantic. Alte vase scufundate pe fundul oceanului. Încă o insulă din Pacific pierdută în mâinile japonezilor. Acum ce mai urma? Dar tocmai pe când prezentatorul de ştiri îşi începea discursul, chiriaşii lui Jacob, care locuiau cu un etaj mai sus, hotărâră că era timpul să trântească uşa apartamentului şi să coboare furtunos scările – după larma făcută, puteai spune că erau mai mulţi –, acoperind glasul prezentatorului.

* În limba ebraică, *Ha-Şem* („Numele") este un cuvânt folosit de către evreii ortodocşi pentru a substitui numele lui Dumnezeu, precum *El, Elohim, IHVH, Adonai*, întrucât tradiţia talmudică interzice pronunţarea şi folosirea liberă a acestor nume (n.ed.).

** Termen ebraic care desemnează „academie rabinică", o şcoală superioară unde se studiază Tora scrisă, dar şi legea orală, predate de nişte rabini învăţaţi (n.ed.).

*** Termen german (în rom. „Noaptea sticlei sparte") care desemnează noaptea dintre 9/10 noiembrie 1938, consemnată în istorie sub această denumire datorită actelor violente de persecuţie iniţiate împotriva evreilor de autorităţile naziste (n.ed.).

Jacob se ridică din fotoliu şi îşi târî picioarele de-a lungul odăii, pentru a da volumul mai tare, până când chiriaşii plecau, la fel ca întotdeauna, trântind şi uşa blocului. Dar sunetul de paşi se opri înaintea apartamentului său, iar o clipă mai târziu cineva bătu la uşă. Miriam fusese prea curtenitoare cu chiriaşii lor, poftindu-i mereu pe cei doi copii înăuntru, de parcă ar fi fost propriii ei nepoţi.

Jacob întredeschise uşa puţin şi îl zări pe Edward Shaffer, tatăl. Fetiţa stătea lângă el ţinându-l de mână, iar băiatul se agăţa de braul său, ca o gumă lipită de talpa unui pantof.

— Bună, domnule Mendel. Îmi cer scuze că vă deranjez, dar voiam să vă plătesc chiria pentru luna aceasta.

— Încă nu e sfârşitul lunii. E doar 24 azi.

Jacob tocmai notase data pe o scrisoare, aşa că îi era proaspătă în minte.

— Da, domnule Mendel, ştiu. Dar mâine voi pleca de acasă ceva mai departe şi...

— Ha? Veţi pleca? Pe cât timp?

— Ei bine... până când războiul va lua sfârşit, presupun, iar japonezii şi naziştii vor fi înfrânţi de-a binelea. M-am înrolat în armată, domnule Mendel, rosti Shaffer, cu un zâmbet şters.

Vestea îl năuci pe Jacob. Nu ştia ce să mai spună. Erau guvernanţii chiar atât de lipsiţi de sentimente, încât să recruteze un văduv cu doi copii? Dar nu... Shaffer spusese că s-a înrolat. Lucrurile nu aveau nicio noimă, dar Jacob nu i-ar fi spus niciodată asta. Nu îl priveau pe el treburile acestui om.

— Nu puteţi subînchiria, ştiţi? E scris şi în contract că nu puteţi subînchiria apartamentul.

— Nu voi face asta, domnule Mendel. O prietenă de familie va veni să aibă grijă de Esther şi de Peter în locul meu. Va primi bani de la armată în fiecare lună, ca să poată plăti chiria.

Din nou, Jacob nu ştia ce să mai zică.

— Voi veni acasă în permisie, după ce sfârşesc instrucţia de bază, urmă Shaffer. Dacă va fi ceva în neregulă... ei bine, atunci daţi-mi de veste şi vom discuta.

— Cine spuneaţi că va locui aici?

— Penny Goodrich e numele ei. Ne ştim de mici şi e o fată foarte responsabilă. Nu fumează, nu bea... şi nu e genul de femeie care să ducă o viaţă haotică, dacă ştiţi ce vreau să spun... Credeţi-mă, nu mi-aş lăsa copiii pe mâna oricui. Penny e o fată de treabă.

Jacob luă banii din mâna lui Shaffer, înclinând din cap, de parcă ar fi înţeles. Dar nu era aşa. Nu înţelegea deloc. De ce şi-ar părăsi omul acesta familia, dacă nu era obligat să o facă? Ba mai mult, de ce şi-ar părăsi copiii mici? Jacob se silea să aducă familia fiului său cu bine acasă, în America. El nu şi-ar lăsa niciodată copilul de pripas; nici într-o mie de ani.

Îi mulţumi lui Shaffer pentru bani şi aproape că închisese deja uşa, când se gândi să-i spună:

— Noroc. În război, vreau să zic. Întoarceţi-vă cu bine acasă.

— Aşa voi face, domnule Mendel. Mulţumesc.

Întoarceţi-vă cu bine acasă. Ce vorbe nătânge găsise. Lipsite de sens. Fără îndoială, Jacob îl compătimea pe Shaffer. Cunoştea suferinţa prin care trecea acesta în urma pierderii soţiei sale. Jacob o pierduse şi el pe Miriam Shoshanna, iar acum, după mai bine de un an, era încă mânios pe Ha-Şem pentru că i-o luase. Ce fel de Stăpân al universului e acela care ia de pe pământ pe o femeie ca Miriam Shoshanna – ca să nu mai vorbim de mama acelor copii minunaţi –, când sunt atâţia oameni răi în lumea aceasta, care nu ar merita să trăiască? Cine ţine frâiele unui astfel de univers în care frânele unei maşini pot să cedeze, iar două femei pot pieri în timp ce cumpără cartofi pentru cina de Şabat?

Jacob se aşeză din nou la birou pentru a-şi încheia scrisoarea, nimţind din plin povara celor 65 de ani ai lui. Când linse plicul şi lipi în colţ un timbru, el se hotărî să caute prin frigider ceva de-ale gurii.

Nimic. Absolut nimic. Şi pe deasupra, mai era şi zi de Şabat. Miriam obişnuia să lucreze întreaga zi de vineri, pentru a pregăti, pentru Şabat, o masă pe cinste. Apoi îi invita pe prietenii lor să prăznuiască împreună cu ei... o mulţime de prieteni, întotdeauna. Acum era vineri seara şi Jacob nu avea nimic demâncare.

O, primise invitaţii din toate părţile. Însă el nu putea îndura să vadă o altă femeie aprinzând lumânările de Şabat şi rostind binecuvântarea. Nu putea să ridice cu veselie un pahar de vin şi să ureze tuturor *Şabat şalom*. Nu se putea ruga. Nu voia să se roage. Prietenii lui se rugau încă lui Ha-Şem, dar Jacob Mendel nu o mai putea face.

Închise frigiderul şi hotărî să meargă la aprozar ca să-şi cumpere o supă la conservă, pentru cină. Iar cu un drum, putea să pună şi scrisoarea la poştă. Era conştient că soarele asfinţise deja şi că începuse Şabatul, dar voia oricum să meargă la cumpărături. Vreme de 65 de ani, Jacob Aaron Mendel nu călcase în mod voit niciuna din poruncile lui Ha-Şem. Şi ce folos? Ha?

Bărbatul îşi luă haina şi pălăria şi încuie uşa apartamentului în urma sa. Traversă drumul şi trecu pe lângă *şul*, unde rabi Grunfeld şi alţi prieteni de-ai lui Jacob rosteau în timpul acesta *Kabalat Şabat*. Merse mai departe, trecând şi de piaţa de fructe şi legume unde se petrecuse toată nenorocirea, vrând parcă să-L provoace pe Ha-Şem să trimită pe trotuar încă o maşină fără frâne. Să dea peste el, de astă dată.

În piaţă, mesele erau aşezate după rânduiala lor dintotdeauna. Trecuse mai bine de un an, până la urmă; ce se aştepta? Să fie ridicat un monument în amintirea soţiei sale, Miriam Shoshanna, a lui Rachel Shaffer şi a celeilalte femei care murise în accident? Proprietarul tarabei era evreu, aşadar aceasta era închisă de Şabat. Dar pentru Jacob asta nu conta. Oricum, el nu mai făcea cumpărături de acolo. Îi plăcea să meargă în fiecare vineri împreună cu Miriam, să îşi ia legume şi să stea de vorbă cu Chaim, vânzătorul, care se trăgea tot din Ungaria. Îi plăcea, de asemenea, să-i cumpere soţiei sale căpşuni sau să-i facă alte atenţii. Însă după moartea ei, Jacob nu mai dăduse niciodată prin piaţă.

În schimb, în seara aceasta el merse încă o stradă mai încolo, până la o băcănie italiană dărăpănată şi cumpără o cutie de biscuiţi

* Termen idiş, folosit îndeosebi de evreii din Europa de Răsărit, care desemnează sinagoga (n.ed.).

crocanți și o conservă de supă de tomate. Locul era ticsit de lume, ca întotdeauna, iar Jacob avu mult de așteptat pentru a plăti, măcar că nu luase decât cele două produse. Mai apoi, își lăsă scrisoarea în cutia poștală de pe colț și se întoarse către casă.

Ar fi trebuit să o ia pe drumul cel lung, înconjurând blocul și intrând pe ușa din spate. Nu ar fi trebuit să se încumete a trece din nou pe lângă *șul*, întrucât se putea ca oamenii tocmai să iasă de la rugăciune. Însă Jacob nu judeca limpede acum. Vestea despre chiriașul său care pleca în armată în ziua următoare, îi furase gândurile. Spusese Shaffer *mâine*, într-adevăr?

Trebuie că rugăciunea se terminase mai devreme – sau ceasul lui Jacob se oprise –, întrucât acum, iată, pe ușa din spate ieșeau din *șul* unul după altul toți bărbații. Jacob făcu stânga împrejur și porni în direcția opusă cât putu de repede, însă era prea târziu. Rabi Grunfeld îl zări și o apucă în grabă pe urmele sale, strigându-l pe nume.

— Yaacov! Yaacov, așteaptă!

Jacob nu avea de ales. Trebuia să se oprească. Aceasta avea să fie o convorbire pe care nu și-o dorea deloc.

— Bună seara, rabi.

Jacob nu avea de gând să îl salute cu *Șabat șalom*.

— *Șabat șalom*, Yaacov. Ne e dor să te avem din nou cu noi la rugăciune, după atâtea luni. Te vei întoarce în curând, nu-i așa?

— Nu.

Rabinul se holbă la el, de parcă Jacob tocmai rostise o blasfemie. Acesta își ieși din fire.

— De ce să mă rog? Ha? Să-mi spui de ce.

— Am putea sta puțin de vorbă. Te-aș asculta... poate că Ha-Șem...

— Nu am nimic să vă spun, nici ție, nici lui Ha-Șem. Și cu siguranță nu am niciun motiv să Îi mulțumesc.

— Vorbești fără tine, Yaacov.

— Ba nu, vorbesc din adâncul inimii. În ziua aceea eram preocupat de lucrarea lui Ha-Șem, făcând planuri pentru a-I consacra noul sul al Torei. De aceea zăbovisem mai mult. Iar dacă nu aș fi întârziat, atunci *eu* aș fi mers la cumpărături, nu Miriam a mea.

Nu acea mamă tânără de la etajul de mai sus, care avea doi copii de crescut. Ea nu s-ar fi oferit să o conducă pe Miriam, dacă eu aş fi fost acasă.

— Ştiu... ştiu... A fost o mare nenorocire, dar...

— Cum a putut Ha-Şem, care cunoaşte totul, să nu ştie că dacă eu întârziam, scumpa mea Miriam Shoshanna avea să moară? Ha? Jacob striga acum, dar nu-i păsa de asta. Ha-Şem ar fi trebui să ştie că Miriam, mai mult ca oricine, voia să termine de făcut cumpărăturile înainte de asfinţitul soarelui în *Erev Şabat*; şi că nu ar fi călcat vreodată nici măcar una din poruncile Sale.

— Nu ştiu ce să zic, Yaacov, dar n-ar trebui decât să te întorci la noi şi poate că am izbuti să aflăm răspunsurile împreună.

— De ce? La ce bun? Ha-Şem nu a răspuns la niciuna din rugăciunile mele. Nici nu m-a ajutat să îmi găsesc fiul, pe Avraham. Întruna Îi pun întrebări, dar întâmpin doar tăcere. O tăcere atât de puternică, încât mă asurzeşte.

— Nu trebuie să strigi, Yaacov.

— Am să strig, dacă asta vreau! Jacob văzu că oamenii se zgâiau la el, chiar şi de pe cealaltă parte a străzii. Sub barba albă, obrajii rabinului se îmbujorară. Spune-mi, rabi... de ce l-ar trimite Ha-Şem pe Avraham al meu să meargă să studieze în *ieşiva* Lui, dacă ştia că acest ţicnit de Hitler avea să vină la putere? Ha? N-a ştiut El de Adolf Hitler? Nebunul, cu planurile sale, a fost ascuns de privirea lui Ha-Şem?

— Nu ştiu, prietene. Nu ştiu... Dar ne e dor de tine. La *şul* nu mai e la fel de când ai plecat. Făceai o treabă atât de bună pe vremea când ne erai *gabai**, rânduind toate lucrurile pentru noi. Acum totul se destramă, fără tine.

— Nu îmi pasă ce se alege de *şul*! Locaşul se poate preface în ţărână, din partea mea! Jacob se opri să-şi tragă răsuflarea şi îl văzu pe rabin aruncând o privire pungii de hârtie cu biscuiţii săraţi şi cu supa. Da, rabi Grunfeld, car o povară în ziua de Şabat; chiar

* Termen ebraic, desemnând o persoană care deţine slujba de organizare şi conducere a unei sinagogi (n.ed.).

asta fac. M-a auzit toată lumea? Jacob Aaron Mendel a mers la cumpărături în ziua de Şabat! Priviţi! Ridică pachetul în aer, ca toată lumea să îl vadă. Iată ce se întâmplă când Ha-Şem îi ia unui om soţia şi fiul. Ha-Şem ar fi trebuit să ştie că asta se va întâmpla. Ar fi trebuit să ştie!

Jacob se întoarse şi plecă de acolo cu paşi mari... nu către apartamentul său – căci ar fi trebuit să treacă pe lângă toţi ceilalţi prieteni cu pălării negre –, ci înapoi de unde venise, pe lângă piaţa de fructe şi legume, pe la băcănia italiană şi prin dreptul cutiei poştale. Jacob trecu de toate cele trei locuri şi continuă să meargă pur şi simplu, umblând şi umblând şi umblând mai departe.

O jumătate de oră mai târziu, când se mai potoli, în sfârşit, din acea înflăcărare, el apucă drumul spre casă, flămând şi istovit. Toţi aveau să fie deja în locuinţele lor, luând cina de Şabat, cântând psalmi, binecuvântându-L pe Ha-Şem. Jacob nu trebuia să îşi mai facă griji că ar putea da peste vreun cunoscut.

Se găsea pe lângă *şul*, la câţiva metri de uşa dindărăt, când zări fum. Se opri şi privi cu ochi mari la bine cunoscuta clădire din cărămidă, ca şi cum nu ar fi fost în stare să priceapă ceea ce vedea. Vălătuci de fum negru se revărsau de sub acoperiş. Văpăi aprinse, roşii, dănţuiau după ferestrele primului etaj.

— Nu... şopti el. Nu!

Jacob se întoarse şi fugi înapoi la dugheana de trabucuri pe care tocmai o văzuse deschisă, târziu într-o seară de vineri. Dădu buzna înăuntru, cu răsuflarea tăiată.

— Chemaţi pompierii! S-a iscat un incendiu în *şul*!

— În ce?

— În sinagogă! Sinagoga de mai jos, de pe colţ! Congregaţia Ohel Moshe. Grăbiţi-vă! Am văzut fum! Şi flăcări înăuntru!

De îndată ce bărbatul luă telefonul în mână, Jacob se repezi înapoi, în stradă. Poate că avea să izbutească în vreun fel să arunce nişte apă peste foc, până când soseau pompierii. De-abia dacă fusese plecat preţ de un minut, dar când se apropie din nou de clădire, îşi dădu seama că flăcările erau deja prea mari. Le putea vedea la etajul

al doilea, pâlpâind la ferestre în secţiunea femeilor. Incendiul se răspândea cu o repeziciune de nestăvilit.

Focul trebuie să fi pornit din *bet midraş*, iar cu atâtea cărţi câte se aflau în odaia de studiu, vâlvătaia avea din belşug ce să înghită. Toate cărţile acelea, cărţile sfinte! Ce nenorocire cumplită ca nişte cărţi îmbibate de cuvintele lui Ha-Şem să ardă astfel! Tot asta făcuse şi nebunul de Hitler – aprinsese cărţi. Şi sinagogi. Jacob îşi roti privirile prin jur, înnebunit. Trebuia să se audă sirenele deja. De ce veneau pompierii atât de încet?

Sulurile Torei! Aveau să ardă cu totul! Jacob nu putea îngădui una ca asta.

Flăcările înghiţiseră deja partea din spate a clădirii, aşa că Jacob se zori spre uşa din faţă. Aceasta era încuiată. De bună seamă; rugăciunea de seară se încheiase. Toată lumea plecase acasă. Jacob îşi duse mâna la buzunarul în care ţinea cheia primită pe vremea când era *gabai*, rânduind întrunirile de rugăciune şi numind câte un *hazan** care să le conducă. Şi iată că era tot acolo, pe acelaşi inel cu cheia de la apartamentul său. Trecuse un an de zile, iar el nu se gândise niciodată să o dea înapoi.

Oamenii începeau să se adune în stradă, arătând cu degetul fumul şi flăcările. Pe când descuia uşa cu mâini tremurânde, Jacob auzi pe cineva strigând:

— Nu te avânta acolo! Aşteaptă să vină pompierii!

Deschise uşa. Un zid de fum aştepta înăuntru pentru a-i da bineţe, prăvălindu-se peste el. Un fum încins, orbitor. De-abia putea vedea încotro se îndrepta, însă nu conta. Ştia pe de rost fiecare centimetru al odăilor şi al coridoarelor din *şul*. Ştia că locaşul era orientat spre est, către Ierusalim, iar *Aron Ha Kodeş*, unde erau păstrate sulurile Torei, se găsea în capătul cel mai estic.

— Vezi, Ha-Şem? Vezi ce *miţva* fac eu pentru Tine? spuse Jacob, bâjbâind către sanctuar. Tu nu ai găsit de cuviinţă s-o izbăveşti pe Miriam a mea, dar totuşi, eu Îţi salvez Tora.

* Persoană care se ocupă de partea muzicală a slujbei la sinagogă; cantor (n.ed.).

Se opri la una din chiuvetele dinafara locului preasfânt şi îşi scoase haina, pentru a o îmbiba în apă. Robinetele erau foarte încinse şi se arse la mâini, dar Jacob îşi ţinu haina udă peste nas şi peste gură şi îşi croi drum prin al doilea rând de uşi. Deasupra lui, văpăile flămânde sfâşiau secţiunea femeilor. Fumul gros îl îneca şi îl făcea să tuşească, măcar că îşi ţinea haina peste faţă. Putea simţi dogoarea pe braţele goale, pe măsură ce dibuia drumul de-a lungul coridorului, dincolo de *bima**. Îşi aduse aminte de mândria cu care păşise pe podium fiul său, când citise pentru prima oară din Tora. Avea să îngăduie Ha-Şem ca locaşul acesta şi toate amintirile de-o viaţă pe care le adăpostea să ardă din temelie?

Jacob trase în lături perdelele, pentru a deschide uşa către chivot. Atinse cu degetele învelitorile fine din catifea, care ocroteau sulurile, de-abia putând să le vadă prin fumul gros. Apoi, fără zăbavă, Jacob îşi lăsă haina udă peste mână şi, cu grijă... cu multă grijă... scoase Tora din chivot şi o înfăşură în haină, pentru a o proteja. Acestea erau obiecte sacre şi nu trebuiau apucate sau atinse oricum, decât cu mare grijă. Cu legătura de suluri pusă la adăpost, Jacob porni înapoi de-a lungul coridorului. De deasupra se cernea cenuşă. Căldura era atât de puternică, de parcă se afla într-un cuptor.

Tu cunoşti totul, Ha-Şem, şi ai ştiut că Ţi-aş scăpa Tora din foc. Ştiai că nu aş putea s-o las pradă flăcărilor... chiar dacă nu Îţi mai vorbesc de-o vreme.

Încercă să-şi ţină răsuflarea, căutând să nu mai tragă fum în piept. Acesta îi ardea gâtlejul, îi ardea plămânii. Ochii îl usturau atât de tare încât nu îi mai putea ţine deschişi ca să vadă pe unde mergea. Se lovi de peretele unde crezuse că trebuia să fie uşa. Nu mai avea aer; încercă să inspire, dar nu mai era aer respirabil.

Asta e pedeapsa Ta? Ha? Ca eu să mor aici? Tocmai în locul la care mi-am întors, nu demult, spatele?

* În rom. „podium", termenul desemnează o estradă în sinagogă, puţin înălţată deasupra podelei, pe care se află un pupitru de unde se citeşte Legea sau se oficiază anumite rituri (n.ed.).

Găsi, într-un final, ușa către vestibul, apoi căzu pe podea, unde se putea, încă, să mai dea de puțin aer; se târî către ușa principală, strângând ocrotitor sulurile la piept, lângă inima sa. Putu să vadă rotindu-se prin fereastra ușii luminile roșii ale mașinilor de pompieri și se opinti să se ridice, pentru a ajunge la clanță. Metalul îi arse mâna, dar el se lăsă cu toată greutatea pe ușă, iar aceasta se deschise, în sfârșit. Jacob se prăvăli înainte, prăbușindu-se în genunchi pe trotuar, cu o mână întinsă pentru a se opri din cădere. Durerea îi săgetă genunchii și încheietura mâinii, iar bărbatul se rostogoli pe o parte, întrucât brațul i se frânse. Nu putea îngădui ca Tora lui Ha-Șem să atingă pământul, nici măcar înfășurată fiind în învelitorile sale.

Un pompier îmbrăcat într-o manta neagră alergă la el și îl trase mai departe de clădire.

— Chemați o ambulanță! urlă pompierul. Să vină un medic aici!

Jacob încercă să-i dea legătura de suluri. Când vru să vorbească, el își simți gâtul de parcă înghițise o sabie învăpăiată, pe măsură ce rosti cu voce stinsă:

— Dă-i... asta... lui rabi Grunfeld.

Nu putea respira, nu putea vedea. Simțea că avea pe piept o movilă de cărămizi. Iar atunci, pompierul aplecat asupra lui dispăru într-un văl de întuneric.

Capitolul 4

— De ce nu se poate muta bunica la noi şi să ne poarte ea de grijă câtă vreme eşti plecat? întrebă Esther. Nu vreau ca cealaltă femeie să vină aici.

Fetiţa cunoştea numele lui Penny, dar vru să pară că nu-l ştia, pentru a întări faptul că aceasta era, până la urmă, o străină.

Valiza tatălui era deschisă pe patul răvăşit, întrucât el îşi împacheta lucrurile pentru a pleca în ziua următoare în tabăra de instrucţie. Forfotea încoace şi încolo prin dormitorul strâmt, luând lucruri din şifonier, din bufet, din noptieră, verificând mereu să nu fi uitat ceva. În părţile unde tavanul mansardei era înclinat, încăperea era prea joasă pentru el, însă bărbatul o ştia ca-n palmă şi niciodată nu dădea cu capul de plafon.

— Ţi-am explicat deja de zece ori, Esther. Bunica nu poate urca scările. Şi ştii bine că nu e voie cu animale de companie în blocul acesta. Cine ar mai avea grijă de Woofer? Sau de pasărea bunicii?

— Penny ar putea să facă asta.

— Totul e stabilit deja, păpuşa mea.

— Dar nu vreau să pleci!

Mama obişnuia să o certe pe Esther când se smiorcăia, dar fetiţei nu-i păsa acum. Se căţără pe patul tatălui, făcând ca valiza să se-nchidă. O durea stomacul de cât plânsese în ultimele zile, dar nici

măcar lacrimile ei nu-l putuseră convinge pe tati să rămână acasă. Nu era chip ca el să se mai răzgândească.

— Voi fi plecat doar pentru şase-şapte săptămâni. După instrucţia de bază voi veni acasă, în permisie. Poate că până atunci, bunica vă va primi, în cele din urmă, să staţi cu ea.

— Dar apoi va trebui să pleci iarăşi?

— Numai până la sfârşitul războiului. Edward deschise din nou valiza şi îndesă înăuntru încă două perechi de şosete. Ascultă-mă; tăticii prietenelor tale sunt plecaţi cu toţii în război, nu-i aşa? La fel şi tatăl copiilor Hoffman, care locuiesc alături. Trebuie să îmi fac şi eu partea, păpuşa mea.

— Ceilalţi copii au încă mame, care să le poarte de grijă.

Esther se căi de cuvintele sale, de îndată ce le rosti. Tati închise ochii şi se pişcă de podul nasului.

— Ştiu, păpuşo, ştiu. Dar Penny se va descurca bine cu voi...

— Nu o vreau pe ea; te vreau pe tine!

Tati oftă şi se întinse, pentru a-i netezi părul. Fetiţa îi simţi pe creştet mâna grea şi caldă.

— Îmi pare rău, Esther. Nu mai pot spune nimic altceva, decât atât. Se întoarse şi se îndreptă din nou spre şifonier, luând poza înrămată a mamei, al cărei loc era dintotdeauna acolo. Trebuie să iau asta cu mine, spuse încet. Te superi?

Esther ridică din umeri, neştiind sigur de ce tatăl îi ceruse încuviinţarea. El suflă praful de pe sticla ramei şi o şterse cu mâna, apoi aşeză fotografia în valiză şi lăsă capacul acesteia, închizând încuietorile cu un pocnet. Mai aruncă o privire prin încăpere pentru a vedea dacă uitase ceva, iar în răstimpul acesta de tăcere, Esther auzi o bufnitură la etajul de mai jos, întrucât se trântise uşa de plasă de la bucătărie. O clipă mai târziu, Peter urca treptele într-un suflet, pentru a da buzna mai apoi în dormitor. Băiatul se aruncă lângă tatăl lor şi i se agăţă de braţ, strângându-l atât de tare, încât îi şifonă cămaşa.

— Hei, ce s-a întâmplat? întrebă tati. Credeam că eşti pe afară, la joacă...

Peter își îndesă fața în poalele tatălui, fără să răspundă. El nu mărturise și nu se rugase de tatăl lor așa cum făcuse Esther și nici măcar nu întrebase la nesfârșit „de ce?" În schimb, în ultimele zile el se ținuse pretutindeni scai după tati, agățându-se de piciorul pantalonilor săi ori de poalele cămășii sau prinzându-și brațele de brâul lui. Acum el începu să plângă, cu un scâncet ascuțit și stins, precum o pisicuță rănită.

— Peter, te rog. Nu face situația și mai grea decât este deja, bine?

Fereastra dormitorului era larg deschisă, iar în timp ce Peter continua să scâncească încet, Esther auzi un alt fel de tânguit venind din depărtare și alăturându-se plânsului băiatului. Îl recunoscu; erau sirene ce răsunau dinspre stația de pompieri, aflată la trei străzi mai departe. Sunetul se auzea tot mai puternic și mai puternic, până când păru că mașinile se opreau tocmai în dreptul blocului lor. Peter se desprinse de brâul tatălui și își astupă urechile cu mâinile, pentru a înăbuși vacarmul. Ura sirenele; poate pentru că acestea îi aminteau de ambulanțele și de mașinile de poliție care se adunaseră în piața de legume și fructe în acea zi cumplită când mama lor murise. Tati se apropie de fereastră și trase iute la o parte plasa de insecte, pentru a se apleca peste pervaz.

— Fir-ar să fie! strigă el. Sinagoga a luat foc!

Esther veni și ea lângă tati și privi afară curioasă. Un fum gros și negru se învârtejea din spatele clădirii și îndărătul ferestrelor se iveau flăcări turungii. Văzu apoi niște pale lungi de foc, ca niște degete uriașe, întinzându-se de la una din ferestre pentru a înșfăca acoperișul, aprinzându-l. Fetița își încleștă pumnii, râvnind ca pompierii să lucreze mai cu zor și să stingă focul, râvnind ca acea privelițe sinistră, nefirească să fie dată la o parte, iar bine cunoscuta clădire din cărămidă arsă de peste drum să arate din nou cum arătase întotdeauna. În stradă, la trei etaje mai jos, câțiva pompieri îmbrăcați cu mantale negre și cizme de cauciuc desfășurau niște scări și descolăceau furtunuri de incendiu lungi, asemănătoare unor șerpi gri și turtiți. De ce, oare, nu lucrau mai iute?

Esther se întoarse, întrucât nu mai putea îndura să vadă cum flăcările mistuiau clădirea și îl zări pe Peter stând încă în picioare

în mijlocul odăii, cu mâinile apăsate pe urechi. Una din jucăriile sale preferate fusese maşina lui de pompieri şi, când mergeau în parc, el obişnuia să se roage de mama să apuce drumul ce trecea pe lângă staţia de pompieri, pentru a putea vedea camioanele cele mari. Însă totul se schimbase când mama murise.

— Cred că ar fi mai bine să închidem ferestrele, spuse tati. Altfel, încăperea se va umple de fum. Ajută-mă şi tu, Esther.

Fetiţa nu se clinti, ci rămase pe loc, privind cum el închise iute ferestrele dormitorului şi adună paravanul la perete.

— Tati, întreaga sinagogă va arde? Până la temelie?

— Nu ştiu, păpuşa mea. Sunt sigur că pompierii vor face tot ce vor putea ca să o salveze. Fugi de închide şi geamurile dormitorului vostru, bine?

Tati coborî în grabă la catul de jos, pentru a verifica şi celelalte încăperi ale apartamentului. Esther intră în dormitorul pe care îl împărţea cu Peter şi scoase cu greu paravanul din fereastră, ca aceasta să poată cădea de la sine şi să se închidă. Apoi coborî şi ea, pe urmele tatălui şi ale fratului său. Tati era în camera de zi, cu capul şi cu umerii scoşi pe fereastră, privind la ceea ce se petrecea în stradă.

— Tati, stai! Vei cădea!

Bărbatul îşi trase capul înăuntru şi închise geamul.

— Ce e, păpuşo? Nu ţi-e frică, nu-i aşa?

Esther înclină din cap, iar Peter se aruncă din nou lângă tatăl lor şi îl cuprinse de brâu, plângând.

— Nu trebuie să vă faceţi griji. Focul nu se va întinde până pe partea aceasta a străzii. Haideţi, vom ieşi să ne uităm de afară.

Esther nu voia să privească. Mama îi povestise că sinagoga era ca o biserică, doar că, pentru a merge acolo, trebuia să fii evreu, precum domnul şi doamna Mendel. Dacă ar fi fost vorba de biserica unde mergea şi Esther, fetiţa nu şi-ar fi dorit nicidecum să o privească arzând; însă tati îl luă pe Peter de mână şi îi conduse pe amândoi jos. O pâclă de fum înnegurase deja coridorul de la intrarea în bloc. Tati se opri să bată la uşa proprietarului apartamentelor.

— Domnule Mendel... Domnule Mendel, sunteţi acasă?

Nu răspunse nimeni. Ieşiră în stradă şi Esther văzu zeci de vecini cocoţaţi pe la balcoane sau îngrămădiţi pe trotuar ca să pivească. Nu-l zări pe domnul Mendel printre ei. Doamna Hoffman, de la blocul de alături, îl strigă pe tati cu glas tremurat.

— Domnule Shaffer... Ah, domnule Shaffer... Credeţi că s-ar putea ca incendiul să se extindă până pe partea noastră de stradă? Ar trebui, oare, să ne evacuăm bunurile?

Esther trecuse prin apartamentul familiei Hoffman şi nu îşi amintea să fi văzut niciun fel de bunuri pe acolo.

— Blocurile noastre ar trebui să fie în regulă, îi spuse tati. Nu suflă vântul. Păcat de sinagogă, totuşi.

Copiii familiei Hoffman priveau şi ei de pe trotuar. Fiul lor, Jack, era cu un an mai mare decât Esther şi uneori îl puteai auzi înjurând. La şcoală era dus, adesea, la direcţiune. Mama îi numise pe el şi pe fratele său, Gary, „huligani". Acum, cei doi fraţi se jucau pe lângă hidrantul de incendiu, sărind în apa ce băltea lângă furtunuri şi necăjindu-i pe pompieri. Încântarea de pe chipurile lor o făcu pe Esther să se cutremure.

Lois, sora mai mare a lui Jack, avea cincisprezece ani şi era înnebunită după băieţi. Obişnuia să meargă la şcoală împreună cu Esther, dar de-o vreme încoace se purta de parcă era prea mare pentru a mai sta cu fetiţe ca ea. Lois şedea pe trepte în faţa blocului, mestecând gumă şi făcând baloane roz, uriaşe, ce se spărgeau cu zgomot. Cartierul era mult mai liniştit, acum că domnul Hoffman se înrolase în marină. Mai înainte, în casă la familia Hoffman erau mereu certuri, iar Esther le putea auzi strigătele din camera ei, mai cu seamă vara când ferestrele erau deschise.

Nu se vedea urmă de domnul Mendel, însă câţiva bărbaţi evrei, cu bărbi stufoase şi pălării negre se adunaseră în faţa blocului acestuia. Esther citi atâta groază şi regret pe chipurile lor, încât trebui să îşi întoarcă privirea. Unul din ei se desprinse de grup, pentru a stărui de pompieri. Era la fel de scund precum Esther, purta o pălărie neagră şi avea o barbă albă ca neaua.

— Vă rog, trebuie să salvaţi sulurile Torei. Acestea nu trebuie cu niciun chip să ardă.

— Vom face tot ce vom putea, rabi. Acum, vă rog să vă daţi înapoi.

Deodată, uşa sinagogii se trânti de perete, iar proprietarul apartamentului în care locuia familia Shaffer, se împletici până afară, prăbuşindu-se pe trotuar. Bărbatul nu avea palton, iar Esther îl recunoscu după bretelele în dungi pe care le purtase şi mai devreme, când îl vizitaseră în seara aceea. Un pompier fugi înspre el strigând:

— Chemaţi o ambulanţă!

Rabinul cu barbă albă îşi croi drum prin mulţime şi trecu strada, înconjurând pompierii şi maşinile lor, călcând peste labirintul de furtunuri.

— Yaacov! Yaacov! strigă el. Eşti bine?

Domnul Mendel ieşise cu o legătură neagră în mână, iar pompierul i-o înmână rabinului; apoi îl trimise pe partea cealaltă a străzii. Esther putea simţi fierbinţeala văpăilor şi îşi dădea seama că în faţa sinagogii trebuia să fie şi mai cald. Tati o lăsă de mână şi se grăbi să ajungă la rabin.

— Acela e cumva domnul Mendel? întrebă el. E bine?

Bărbatul cu barbă albă ridică din umeri şi înclină din cap, plin de tristeţe.

— Da, el este. Trebuie să ne rugăm să se facă bine. A dat dovadă de mult curaj, salvând din foc sulurile Torei.

— Eu sunt chiriaşul domnului Mendel, îi spuse tati. Daţi-mi de veste dacă îi pot fi de ajutor cu ceva.

Bătrânul nu părea să îl mai fi auzit pe tati, întrucât ceilalţi se strânseră în jurul lui, pentru a desface legătura, vorbind într-o limbă din care Esther nu pricepea o iotă.

— Aveţi idee cum a izbucnit incendiul? îl auzi ea pe tati întrebând pe cineva.

Acesta clătină din cap.

— Nu, dar mă întreb dacă nu cumva... Cu toată ura de care s-a umplut pământul, nu m-aş mira ca focul să fi fost stârnit de cineva cu bună ştiinţă.

Într-un final, sosi și ambulanța; sirena urla atât de tare, încât Peter își acoperi din nou urechile. La fel făcu și Esther. Ea privi cum câțiva bărbați îl ridicară cu grijă pe proprietarul apartamentului lor și îl puseră în mașină, amintindu-și cum fusese ridicat și trupul neînsuflețit al mamei. Mașina plecă, iar sirenele prinseră din nou a jeli.

Între timp, câțiva pompieri începură să urce pe niște scări, pentru a putea îndrepta furtunurile spre acoperișul sinagogii. Alții spărgeau ferestrele de jos cu topoarele și împroșcau cu apă la primul nivel. Mai multe mașini de poliție sosiră din două direcții și se opriră în mijlocul străzii, blocând circulația. Polițiștii ieșiră îndată, lăsând ușile mașinilor larg deschise. Apoi începură să împingă mulțimile înapoi, strigându-le oamenilor să păstreze distanța.

— Dați-vă la o parte, oameni buni. Lăsați-i pe pompieri să își facă lucrul.

Esther îl luă din nou pe tati de o mână, iar Peter îl apucă de cealaltă, în timp ce se îndreptau spre terasa blocului lor, pentru a scăpa de fum și de căldură. Numai girofarurile mașinilor de pompieri și jocul înfiorător al flăcărilor mai străpungeau bezna nopții. Felinarele de stradă din Brooklyn erau stinse deja de luni bune, iar comandamentul apărării antiaeriene ordonase ca toată lumea să își pună perdele groase în ferestre, pentru a ascunde orașul de submarinele și de avioanele inamice. Iar dacă era lună pe cer în seara aceasta, văzduhul era prea îmbâcsit de fum ca să se poată vedea.

Esther privi afară vreme îndelungată, împreună cu tatăl și cu fratele ei. Pompierii se trudiră până la istovire, însă nu putură salva sinagoga. Pe fetiță o usturau ochii din pricina fumului. Îi putea simți gustul pe cerul gurii și în gât.

— Da, și pe mine mă ustură ochii, spuse tati când o văzu frecându-și pleoapele. Hai să mergem înăuntru.

Suiră treptele. Emoția o făcuse pe Esther să uite de plecarea tatălui, dar mâhnirea ei se întoarse acum și o izbi din plin.

— Tot ai de gând să pleci, chiar dacă a avut loc un incendiu lângă noi și domnul Mendel a fost rănit?

Tati înclină din cap cu tristeţe.

— Nu pot face nimic nici pentru domnul Mendel, nici pentru sinagogă, păpuşa mea. Pregăteşte-te de culcare, bine? Şi tu, Peter.

După ce se spălară pe faţă şi pe dinţi, tati urcă în dormitorul lor pentru a-i înveli. Esther nu izbutea să adoarmă. O dâră de fum plutea în lumina ce licărea pe sub uşa ei. Ochii o usturau ori de câte ori încerca să îi închidă şi nu îşi dădea seama dacă lacrimile îi curgeau din pricina fumului sau de tristeţe. Poate că din ambele motive. Aceasta era ultima noapte în care tati era acasă, iar apoi urma să plece pentru multă, multă vreme; era ultima noapte în care el avea să o învelească şi să o sărute înainte de culcare. Fetiţa îl putea auzi pe Peter suspinând în perna lui.

Câteva ceasuri mai târziu, când veni şi tati la culcare, Esther era încă trează. El zăbovi în uşă privindu-i lung, apoi se apropie, într-un final, şi se aplecă deasupra patului lui Peter, pentru a-l mângâia pe creştet. Când se întoarse şi la patul ei, Esther se prefăcu a fi cufundată în somn. Tatăl o acoperi cu cearşaful şi îi netezi şi ei părul. Copila tânjea să îi spună ceva, dar se temea să nu-l mânie faptul că ea încă nu dormea la acea oră târzie. În cele din urmă, tatăl se îndepărtă şi închise uşa dormitorului.

Sinagoga de peste drum era încă o frântură din viaţa lui Esther pierdută pentru totdeauna. Mama nu mai era. Drăguţa doamnă Mendel, care făcea turtă cu miere şi fursecuri, nu mai era nici ea. Acum sinagoga fusese distrusă, iar domnul Mendel fusese dus de urgenţă într-o ambulanţă. Încet, încet lumea lui Esther se destrăma cu totul, precum odinioară jerseul cel roz, preferatul ei; îşi agăţase mâneca într-un cui şi îi făcuse o găurică, iar cu timpul, firul rupt se tot deşirase, până când gaura ajunsese atât de mare încât fetiţa nu mai putea purta jerseul. Mâine, tati avea să plece şi el.

Iar Esther nu putea face nimic pentru a-l opri.

Capitolul 5

PENNY SE DEȘTEPTĂ ÎNAINTEA ZORILOR, prea emoționată pentru a mai putea dormi. Azi, ea avea să se mute în apartamentul lui Eddie Shaffer! Momentele acestea de așteptare îi dădeau aceeași senzație ca și clipele când, în cinematograf, luminile păleau și muzica începea să cânte. Ar fi fost potrivit ca muzica să se înalțe chiar acum, odată cu soarele ce răsărea în această zi minunată. De-a curmezișul cerului ar fi trebuit să se întindă o pânză uriașă pe care să scrie: *Capitolul întâi din noua viață a lui Penny Goodrich.*

Tânăra se ridică din pat, dornică să își înceapă rolul, netezi cu grijă așternutul și scutură puțin perna, făcându-și astfel patul pentru ultima oară. Singurul lucru care îi mai putea tăia elanul era o altă ceartă cu părinții ei – motiv pentru care și luase hotărârea să plece de acasă devreme, înainte ca ei să se trezească. Penny se străduise cât putuse de mult să le explice de ce voia să îl ajute pe Eddie, iar ei făcuseră tot ce știuseră pentru a o lămuri să își schimbe gândul. În ultimele două săptămâni, certurile dintre ei deveniseră în fiecare zi din ce în ce mai aprige, mai zgomotoase, dar nimeni nu se răzgândise... nici Penny și, cu siguranță, nici părinții ei. Aseară tânăra se culcase devreme, tocmai pentru a scăpa de o altă ceartă. În dimineața aceasta, își dorea ca mama ei să o îmbrățișeze

de rămas-bun şi să-i dea binecuvântarea sa, dar toate acestea erau la fel de probabile precum un viscol în mijlocul lunii iulie.

Penny se strecură în bucătărie, cărând după ea cele două plase cu lucrurile personale şi îşi pregăti o farfurie cu cereale, în loc de obişnuita pâine prăjită, a cărei aromă i-ar fi putut trezi pe părinţi. Tocmai punea sticla de lapte înapoi în frigider, când auzi vocea mamei îndărătul ei.

— Faci o mare greşeală, Penny. Încă te mai poţi răzgândi, ştii?

— Ba nu, nu mai pot. I-am promis lui Eddie că îl voi ajuta. El se bazează pe mine.

— Mama lui e aceea care ar trebui să îl ajute cu cei doi copii, nu tu. Ţi-am spus că pot trece pe la ea să o lămuresc eu.

— Te rog să nu faci asta. Totul e stabilit. Am făgăduit că voi avea eu grijă de ei, după cum ţi-am explicat deja.

— Iar eu ţi-am explicat de ce nu ar trebui să pleci. Eu şi tatăl tău suntem foarte supăraţi pe tine, pentru că ne sfidezi în felul acesta.

— Ştiu. Ştiu că sunteţi supăraţi.

Penny se lăsă pe un scaun în spatele mesei şi îşi plecă fruntea pentru rugăciune, ca mai apoi să mănânce în grabă cerealele. Îi venea să o şteargă pe uşă afară chiar în clipa aceea, numai să nu fie nevoită să asculte şi mai multe predici din partea mamei, însă trebuia să mănânce oareşice înainte.

Îi aruncă o privire mamei şi o văzu stând în picioare la intrarea în bucătărie, cu braţele încrucişate. Chipul ei era umbrit de o asemenea mânie, încât lui Penny îi dădură lacrimile. Tânăra ştia că se cuvenea să-i cinstească pe tatăl său şi pe mama sa – părinţii îi amintiseră întruna acel verset, căutând să o convingă să rămână acasă –, dar aceasta însemna, oare, că Penny trebuia să locuiască împreună cu ei pe veci? Nu erau atâtea alte fete care creşteau şi plecau de acasă, luându-şi vieţile în propriile lor mâini? Penny tânjea atât de mult să fie şi ea ca toată lumea, dar mama îi amintea la nesfârşit că ea nu era ca alte fete.

Înghiţi şi ultima lingură de cereale şi se ridică să ducă farfuria la chiuvetă.

— Voi trece pe la voi peste câteva zile, să vă povestesc cum o mai duc.

— Nu, Penny. Mă vei suna de îndată ce vei ajunge acolo. Dacă ţii cu orice preţ să pleci de acasă împotriva voii noastre, atunci măcar atât poţi face: să ne suni şi să ne dai de veste dacă ai ajuns cu bine. Cred că nu e nevoie să îţi mai amintesc toate câte ţi s-ar putea întâmpla pe drum.

— Bine, bine. Te voi suna.

De-abia se stăpâni să nu adauge că avea să traverseze doar Brooklynul, nu întreg universul până la lună, însă Penny nu le vorbise obraznic părinţilor niciodată în viaţa ei. Se simţise atât de plină de cutezanţă în zori, dar acum cerealele i se învolburau în stomac precum agitatorul unei maşini de spălat. Trebuia să plece numaidecât, înainte ca mama ei să o înfrice şi mai tare.

Tânăra îşi luă geanta, trecându-şi cureaua pe după cap şi peste piept după cum o învăţase mama, aşa încât hoţii să nu i-o poată smulge, iar apoi ridică cele două plase în care îşi îndesase lucrurile. Nici Penny, şi nici părinţii ei nu aveau vreun geamantan. Niciunul din ei nu călătorise vreodată.

— Am plecat. Ne vedem în câteva zile.

— Stai puţin!

Penny se supuse mamei şi se întoarse cu faţa către ea.

— Eşti aşa de zăpăcită, Penny. Opreşte-te şi chibzuieşte o clipă înainte să porneşti la drum ca o nătângă. Ai tot ce îţi trebuie? Ţi-ai luat destui bani pentru autobuz? Ştii cum să ajungi acolo? Şi ai face bine să îţi iei jerseul pe tine; vremea pare destul de răcoroasă.

Penny îşi simţi plânsul în gât.

— Voi fi bine, mamă. La revedere.

Închise uşa în urma ei şi porni spre staţia de autobuz, cât putea de repede, trăgând după ea plasele grele. Penny nu avea prea multe haine şi socoti că le-ar putea lua pe rând la fiecare sfârşit de săptămână, când venea să-şi viziteze părinţii. Eddie nu avea maşină. El îi făcuse o schiţă cu traseul autobuzului, explicându-i ce număr trebuia să ia şi pe unde erau staţiile.

Primul autobuz care opri lângă bordură era tocmai cel pe care l aştepta. Părea foarte aglomerat pentru o dimineaţă de sâmbătă şi aproape toţi pasagerii erau soldaţi. Când urcă ea, un tânăr îmbrăcat în uniforma Forţelor marine americane, aşezat în partea din faţă a autobuzului, sări în picioare şi îi oferi locul său. Penny îi mulţumi şi se aşeză la fereastră pentru a urmări indicatoarele şi punctele ei de reper. Douăzeci de minute mai târziu, autobuzul ajunse şi în staţia spre care pornise tânăra. Potrivit indicaţiilor lui Eddie, nu avea de parcurs decât o stradă până la apartamentul lui. Penny era mândră de ea însăşi pentru că scăpase de cele două lucruri pe care mama ei le prevăzuse plină de teamă: nu se rătăcise şi nu căzuse în mâinile nimănui.

Pe vitrinele magazinelor şi pe indicatoarele din cartierul lui Eddie erau înscrise o mulţime de nume şi de însemne evreieşti. Penny trecu pe lângă mai mulţi bărbaţi cu barbă şi cu pălării negre şi încercă un sentiment de teamă. Tatăl ei o avertizase că în această parte a oraşului locuiau mulţi evrei. Într-un final, tânăra o coti pe strada lui Eddie, dar se opri uluită când văzu în faţa ei o clădire mistuită de foc. O parte din acoperiş se prăbuşise, iar cărămida arsă de lângă ferestre era mânjită cu funingine. În aer plutea un miros de foc de tabără. Să fi fost acela apartamentul lui Eddie? Penny mări pasul, căutând numărul locuinţei bărbatului şi îl găsi, în sfârşit, peste drum de construcţia incendiată.

Priveliştea clădirii devastate o cutremură. Ce s-ar face dacă apartamentul lui Eddie ar lua foc în felul acela? Cum ar scăpa ea şi copiii din dormitoarele lor, cocoţate tocmai la catul al treilea? Poate că făcuse, într-adevăr, o greşeală asumându-şi o responsabilitate atât de mare. Poate că, totuşi, mama ei se gândise bine.

Dar stai, Eddie se bizuia pe ea. Penny urcă în grabă scările până la cerdacul strâmt de la intrare şi apăsă butonul soneriei în dreptul căreia stătea scris *E. Shaffer*. O clipă mai târziu, se auziră nişte paşi coborând prin casa scării. Eddie îi deschise uşa blocului. Părea uşurat să o vadă.

— Salut. Ne-ai găsit...

— Da, am ajuns cu bine. Indicaţiile tale au fost foarte bune.

— Dă-mi voie să te ajut cu bagajele.

O conduse într-un coridor îngust şi înnegrit de fum, iar Penny băgă de seamă îndată că treptele ce urcau la etajul al doilea, spre apartamentul lui Eddie, erau mult prea abrupte pentru ca mama lui să le poată sui şi coborî în fiecare zi, cu atât mai mult cu cât aceasta suferea şi de reumatism. Chiar şi Penny gâfâia pe când ajunse sus.

— Proprietarul apartamentului nostru locuieşte cu un etaj mai jos, îi explică Eddie în timp ce urcau scările, iar noi avem al doilea şi al treilea etaj. Ai grijă ca Peter şi Esther să nu tropăie prea mult prin camera de zi şi să îl deranjeze.

Ajunşi la capătul treptelor, Eddie deschise o altă uşă către un hol strâmt, unde Penny îi văzu geamantanul pregătit pentru plecare.

— Fă-te comodă şi vino, te rog, să îţi arăt apartamentul.

Mai întâi, Penny aruncă o privire în baia pardosită în alb şi negru. Acesteia nu i-ar fi stricat să fie frecată cu puţină soluţie de curăţat, însă tânăra nu comentă nimic. În bucătărie se găseau o mică masă din lemn, cu patru scaune, un bufet pentru vase aşezat într-un colţ şi o mobilă de bucătărie drăguţă, din aceea cum văzuse Penny prin reviste. Aceasta avea un blat mobil din porţelan, pe care se putea frământa aluatul pentru plăcinte, apoi un recipient pentru făină încorporat şi un raft pentru mirodenii îndărătul uşilor îngrijite ale bufetului. Prin fereastra de deasupra chiuvetei, Penny putu vedea şi o terasă acoperită, la etajul al doilea, în partea din spate a clădirii.

— Bucătăria aceasta e foarte frumoasă.

— Încă se mai simte puţin fum din pricina incendiului din noaptea trecută. Eddie o petrecu prin sufragerie până în camera de zi, de unde se vedea în stradă. Vei putea deschide geamurile mai târziu.

— Vrei să spui că acea clădire a ars chiar astă noapte? Era tot un bloc de locuinţe?

— Nu, era o sinagogă. Vrei să arunci o privire şi pe sus? Peter şi Esther nu s-au trezit încă.

— Stai liniştit. Mă pot uita mai târziu. A fost cineva rănit în incendiu?

— Mda... proprietarul apartamentului nostru, domnul Mendel. L-au dus cu ambulanța. Bine că mi-am amintit... ai putea să treci pe la el când se întoarce din spital? Să vezi dacă are nevoie de ceva?

Penny nu știa cum să-i explice lui Eddie că se temea de evrei și, mai cu seamă, de cei cu barbă și cu pălării negre. De când se știa ea, Penny îl auzise întruna pe tatăl ei boscorodind împotriva evreilor. Tocmai când se pregătea să își destăinuie teama, Eddie rosti deodată:

— Rachel era prietenă bună cu soția proprietarului apartamentului nostru. Obișnuia să meargă la cumpărături și alte cele împreună cu doamna Mendel. De fapt... Bărbatul făcu o pauză, pentru a-și drege glasul, care începea să i se frângă. De fapt, doamna Mendel și Rachel au murit în același accident.

— O! Nu știam asta.

— Mda. Și încă o persoană, împreună cu ele. Cele două au murit pe loc, iar Rachel a murit la spital, câteva ore mai târziu. Esther și Peter au văzut totul. Erau de față.

Eddie se întoarse și o conduse înapoi în bucătărie.

— Aici sunt cheile apartamentului. Aceasta e pentru ușa din spate, iar acestea pentru cele două uși din față.

O clipă mai târziu, Penny auzi zgomot de pași venind de deasupra, iar apoi vuietul făcut de doi copii ce tropoteau pe scări în jos. Esther încremeni în ușă când o zări pe Penny, iar chipul i se întunecă de mânie și de neîncredere. Peter își croi drum pe lângă sora lui, pentru a se agăța de brâul tatălui. Penny nu își amintea să îl fi îmbrățișat vreodată pe tatăl ei în felul acela.

— Bună dimineața, somnoroșilor, spuse Penny, disperată să rupă tăcerea. Cum sunteți voi? Ați avut somnic dulce și vise frumoase?

— Nu suntem bebeluși, răspunse Esther.

— Așa e. Îmi... îmi pare rău.

Penny nu știa cum își întâmpinau, de obicei, mamele copiii în zori, așa că rostise cuvintele pe care și-ar fi dorit să le audă ea însăși.

— Copii, purtați-vă frumos cu Penny, bine? spuse Eddie. Ne face un foarte mare serviciu. Iar dacă nu sunteți cuminți, ea îmi va scrie și îmi va da de știre. Nu-i așa, Penny?

— Îţi voi scrie cu bucurie, Eddie. Să îmi spui doar adresa ta.

Esther făcea încă pe îmbufnata, însă Eddie îi ridică bărbia şi fetiţa trebui să îl privească în ochi.

— Promite-mi că te vei purta cuviincios, bine? îi spuse din nou.

Ea înclină uşor din cap.

— Vă pot pregăti nişte clătite sau o papară, dacă vreţi, urmă Penny. Ce zici, Esther? Vă e poftă de ceva deosebit în dimineaţa aceasta?

— Nu, mulţumesc.

Fetiţa străbătu bucătăria, scoase din bufet două farfurii şi puse în ele cereale pentru ea şi pentru fratele ei. Peter se ţinea strâns de tatăl său, de parcă nu avea de gând să îi mai dea drumul vreodată.

— Îmi cer scuze pentru dezordine, spuse Eddie, arătând către vasele murdare îngrămădite în chiuvetă.

— Nicio problemă. Le spăl eu mai târziu.

— Şi nu am apucat să schimb nici aşternuturile. Vei găsi altele curate în dulapul cu lenjeria de pat. Esther îţi va arăta toată rânduiala; nu-i aşa, păpuşa mea?

— Aşa o fi...

Glasul fetiţei trădă gheaţa din sufletul ei – atât de multă, încât Penny socoti că răceala dintre ele putea să rămână la fel de aprigă toată vara.

— Maşinile de spălat sunt la subsol. Una din ele este a proprietarului apartamentului nostru. Vei găsi şi o sârmă de rufe în spatele blocului.

— Poate că voi spăla rufele la mine acasă, totuşi, spuse Penny. Oricum, trebuie să trec pe acolo în fiecare sâmbătă, să îi mai ajut pe ai mei. Iar cu un drum, vor putea şi copiii să-şi viziteze bunica. Ce ziceţi? V-ar plăcea?

Niciunul din ei nu răspunse.

— Nu ştiu cum să-ţi mai mulţumesc, Penny, rosti Eddie.

Căsătoreşte-te cu mine, tânjea ea să-i răspundă. Însă îi mai spuse doar atât:

— Fii liniştit. Chiar nu e mare lucru.

— Ei bine... cred că ar fi bine să pornesc la drum acum.

— Nu! se tângui Esther. Nu pleca, tati!

— Te rog, păpuşa mea, nu face situaţia şi mai grea decât este deja, spuse el încet.

Îl îmbrăţişă îndelung pe Peter şi îl sărută pe creştet, apoi îşi desfăcu braţele, cu inima frântă, pentru a putea s-o strângă la piept şi pe Esther. Chiar şi Penny primi o îmbrăţişare scurtă – o întrezărire ispititoare a ceea ce avea să se întâmple la sfârşitul războiului, când cei doi aveau să poată rămâne împreună pentru totdeauna. Ea avea să-l trezească în fiecare dimineaţă cu un sărut, iar înainte ca el să plece la serviciu, avea să îl sărute încă o dată, întocmai cum făceau soţiile bune în filme.

Copiii plângeau amândoi din răsputeri şi Eddie îi făcu semn lui Penny să îi ţină lângă ea. Lui Penny i se rupea sufletul pentru ei toţi, privind cum Eddie îşi înhăţă bagajele şi ieşi în grabă, închizând uşa după el. Copiii nu încercară să-l urmeze. În schimb, ei se smuciră de lângă Penny şi fugiră sus, în odaia lor.

Tânăra nu se putea opri nici ea din plâns. Lacrimile îi brăzdau chipul în tot timpul cât spălă vasele şi le şterse în bucătărie. Parcă toată vesela din casă era adunată în chiuvetă, aşa că treaba îi ceru destul de multă vreme. Penny încercă să îşi dea seama unde era locul fiecărui lucru, dar hotărî, până la urmă, să nu-şi mai bată capul cu asta deocamdată. Cele două farfurii cu cereale stăteau încă pe masă neatinse. Trebuia să le ducă, oare, copiilor dejunul sus?

Nu, poate că aveau nevoie să rămână singuri o vreme.

Penny rătăci puţin prin camera de zi şi văzu frumoasele perdele de dantelă din ferestre şi o pianină pe care n-o zărise până acum. Se întrebă cine cânta la ea. Apartamentul era cufundat în tăcere. Tânăra nu ştiu ce altceva să facă, aşa că se aşeză în balansoarul de la geam şi îşi coborî privirea în stradă. Un pâlc de oameni se zgâiau la clădirea mistuită.

Multă vreme mai târziu, începu să sune telefonul. Trebuia, oare, să răspundă? Părea necuviincios să facă asta în casa unor străini, dar copiii se aflau încă în odaia lor. Şi apoi, cine ştie dacă nu suna chiar Eddie pentru a vedea dacă totul era în regulă. Ridică receptorul.

– Alo... ăăă... Aţi sunat la familia Shaffer.

– Penny! Ziceai că mă vei suna! Au trecut ceasuri întregi! Mama părea furioasă.

– O! Îmi pare rău... M-am... m-am prins cu treaba şi... şi Eddie mi-a arătat cum stau lucrurile pe aici şi... şi apoi am uitat.

– Ai uitat? Ţi-ai uita şi capul, dacă nu ţi-ar fi prins de gât. Nici eu, nici tatăl tău n-am mai putut de îngrijorare. Aproape că am sunat la poliţie. Nu mi-ai dat numărul de telefon de acolo, aşa că a trebuit să merg în vecini, să o deranjez pe doamna Shaffer, care e la pământ, că tot veni vorba; mulţumită ţie, acum are *trei* fii plecaţi în război.

— Ei bine, am ajuns aici teafără şi nevătămată. Îmi pare rău că am uitat să vă sun. Dar acum ştiţi numărul, în caz că mai aveţi nevoie de ceva. Trebuie să plec. Rămâneţi cu bine.

Penny trânti receptorul în furcă, îşi înhăţă plasele din holul de la intrare şi le cără pe trepte în sus, până în dormitorul lui Eddie. Acesta golise pentru ea sertarul unui scrin, iar acum tânăra îşi aşeză în el, cu grijă, hainele frumos împăturite. Încăperea era dezordonată; totuşi, Penny stătea în cumpănă dacă să înceapă deja să deretice sau nu. La urma urmei, acestea erau hainele lui Eddie. El dormise pe patul acesta răvăşit. Mirosul lui plutea pretutindeni.

Rachel se făcea şi ea simţită pretutindeni, prin fiecare lucru mărunt pe care se citea o amprentă feminină. Prin milieurile croşetate de pe birou şi de pe noptiere, prin dantelăria şi broderiile de pe feţele de pernă. Penny se aşeză pe patul încă aşternut. Făcuse o greşeală cumplită. Ce căuta ea aici? Eddie plecase, iar copiii lui o urau. Nu ar fi trebuit să vină. Mama ei avusese dreptate, ca de obicei. Penny nu avea judecată nici cât un bob de mazăre.

Capitolul 6

— Aş dori să mai rămâneţi o noapte în spital, domnule Mendel. Doar pentru mai multă siguranţă.

Medicul, care tocmai le făcea bolnavilor vizita de seară, mâzgăli ceva pe tabelul atârnat la căpătâiul patului evreului. Acesta, de altfel, nu stătea pe pat. De ce să lâncezească acolo degeaba? Genunchii învineţiţi îl dureau încă din pricina căzăturii pe trotuar, însă picioarele nu-i erau rupte, nu-i aşa? Doar braţul.

— Mai multă siguranţă cu privire la ce anume?

Jacob îşi întoarse faţa de la fereastră şi de la priveliştea monotonă de afară. Ieşind din gâtul său inflamat, glasul îi suna dogit şi, parcă, întru totul schimbat. Pieptul îl durea la fiece respiraţie greoaie, şuierătoare.

— Pulsul vă este ridicat. Iar la arsurile de gradul al treilea există întotdeauna riscul unei infecţii.

Jacob privi în jos la mâinile sale bandajate şi la ghipsul de pe braţul drept. La fel ca neprihănitul Iov, din Scripturi, Jacob îşi pierduse familia, iar acum, sănătatea. Dar el voia să plece acasă şi să doarmă în patul lui.

— Sunt bine. Aş dori să merg acasă. Fiţi bun şi aduceţi-mi hainele.

Soarele asfinţise, ceea ce însemna că Şabatul se încheiase. Acum îi era îngăduit să pornească la drum... nu că asta ar fi avut vreo importanţă. De ce să îi pese de legile lui Ha-Şem? Totul era doar

obişnuinţă. Nimic mai mult decât o viaţă întreagă de lucruri făcute din obişnuinţă.

– Am să vă las acasă, domnule Mendel, dar veţi merge pe propriu dumneavoastră răspundere.

– Înţeleg. Mulţumesc.

Jacob putu simţi mirosul de fum din hainele sale, de îndată ce asistenta le aduse în salon. Bărbatul intră în baia strâmtă pentru a se îmbrăca; izbuti cu greu să-şi ia cămaşa, întrucât mâneca de-abia îi trecu peste ghips. Îi trebui multă vreme până să-şi încheie nasturii şi fermoarele cu mâinile sale nefolositoare, iar până la urmă, îşi lăsă cămaşa pe jumătate descheiată. Când se întoarse în salon, Jacob fu mirat să-i vadă pe prietenul său, Meir Wolfe, şi pe rabi Grunfeld stând în picioare lângă patul lui. Aşteptaseră, de bună seamă, sfârşitul Şabatului pentru a-l putea vizita.

– Yaacov! Aici erai!

Prietenul său avea un zâmbet larg.

– Sper că ai venit cu maşina, Meir, căci sunt gata să mă îndrept spre casă. Mă poţi conduce într-acolo.

— Dar asistenta ne-a spus că vei mai rămâne o noapte în spital.

— Asistenta a fost informată greşit. Vrei să mă duci acasă, te rog?

Jacob se aşeză pe locul din faţă, lângă prietenul său, în timp ce rabinul urcă în spate şi se aşeză printre cratiţe, şi coşuri cu fructe, şi cutii cu mâncare. Aroma de *cugăl* cu cartofi îi lăsă lui Jacob gura apă. El nu prea putuse mânca mare lucru în spital. La cât de inflamat îi era gâtul, îl durea la fiecare înghiţitură.

Rabinul se aplecă printre scaunele din faţă.

— Mai multe femei de la sinagogă ţi-au pregătit nişte bucate, Yaacov, precum vezi. Şi voi avea grijă ca ele să vină zilnic să te ajute la curăţenie, să îţi spele vasele, să ducă gunoiul... şi tot ce mai ai nevoie.

— Mulţumesc, dar nu e cazul.

— Ai mâinile bandajate, Yaacov, şi braţul rupt. Toţi vor să te ajute. Măcar aşa ne putem arăta recunoştinţa pentru că ai salvat sulurile. Ce binecuvântare că erai prin apropiere şi ai zărit focul... Bineînţeles, era mai bine dacă nu te-ai fi rănit...

— Voi fi bine. Pompierii au reuşit să mai salveze ceva din *şul*?

— Nu prea. Arată foarte rău. Incendiul a făcut pagube mari. Câţiva dintre noi vom trece prin încăperile clădirii pentru a vedea ce mai putem recupera, când departamentul de pompieri ne va anunţa că putem face asta în siguranţă, dar...

— Se ştie cum a izbucnit focul?

— Va trebui să vină un inspector, ca să identifice cauzele. Nu vom şti ce s-a întâmplat de fapt, până când el îşi va încheia cercetările. Dar se pare că incendiul a pornit din spate, din *bet midraş*. Acolo s-au produs cele mai mari pagube. Ne-am tot gândit ce s-ar fi putut găsi în odaia aceea, vreun lucru care să fi iscat focul, ceva electric poate, dar nu ne vine nimic în minte.

Meir Wolfe mormăi furios.

— Eu nu pot să mă gândesc decât că incendiul a fost stârnit cu bună ştiinţă. În vechea noastră ţară, asemenea acte de vandalism aveau loc mai tot timpul, vă amintiţi? Iar acum ura şi-a croit drum până aici, în America.

— Să nu ne lăsăm pradă acestui gând, Meir, îl potoli rabinul. Nu ştim sigur cum a început năpasta.

— Dar că suntem urâţi şi aici în America, asta o ştim prea bine. Toată lumea ne compătimeşte pentru persecuţiile lui Hitler, însă vezi pe cineva să ne sară în ajutor? Nu. Nimeni nu doreşte ca evreii să se aşeze în ţara lor.

Rabinul clătină din cap.

— Sunt încredinţat că până la urmă se va descoperi că incendiul a fost un accident. Vei vedea.

Câteva minute mai târziu, cei trei ajunseră pe strada unde locuia Jacob, iar acesta putu vedea pagubele cu ochii lui. Şi măcar că nu mai dăduse pe la *şul* de mai bine de un an, priveliştea clădirii devastate îl întristă. De-a lungul vieţii, petrecuse în locul acesta foarte multe clipe ce îi rămaseră în suflet ca pietre de aducere aminte. Aici îşi adusese pruncul la *pidion ha-ben*, răscumpărându-şi întâiul născut. Şase ani mai târziu, trecuse strada mână în mână cu fiul său, care începea prima lui zi de şcoală rabinică în *bet midraş*. Iar când Avraham împlinise doisprezece ani, Jacob privise cu mândrie cum

micuțul își pusese pentru prima oară filactera și rostise rugăciunea împreună cu bărbații. Acum, Jacob își întoarse spatele către locașul nimicit și către amintirile de-o viață și urcă treptele până la cerdac, urmat de prietenii lui, care legănau în mers mai multe cutii și coșuri cu mâncare.

În fața ușii găsi cotidianul, căzut pe jos. Puțin mai târziu, Jacob avea să îl răsfoiască și să citească știrile de ultimă oră despre război, decupând fotografiile și articolele pe care voia să le păstreze. Dar cum avea să mai poată decupa ceva, dacă mâinile nu îl mai slujeau?

— Va trebui să mă ajutați să deschid ambele uși, spuse el ajuns la prima intrare; nu-și putea suferi neputința. Găsiți cheia în buzunarul meu, dacă binevoiți să o luați.

Când păși înăuntru, Jacob băgă de seamă că uitase o fereastră deschisă, iar în apartament plutea un văl de fum străveziu.

— Putem să îți spunem ceva, Yaacov? întrebă rabinul, când isprăvi de adus mâncarea, împreună cu Meir.

— Nu vă oprește nimeni.

— Aș vrea să te rog să ne faci un hatâr. Acum că n-a mai rămas prea mult din *șul*, vom avea nevoie de un loc în care să ne întâlnim și mă întrebam dacă nu ne-am putea strânge aici pentru rugăciune... Apartamentul tău e spațios și foarte aproape de *șul*.

— Ce te face să crezi că eu aș vrea să reîncep să mă rog?

Rabi Grunfeld zâmbi slab.

— Ți-ai riscat viața pentru sulurile Torei, Yaacov. Cu siguranță, asta trebuie să însemne ceva.

Jacob nu avea habar ce însemna gestul lui. Se frământase cu întrebarea aceasta aproape toată noaptea, zăcând treaz pe patul de spital, căznindu-se cu durerea din piept și cu ochii ce îl usturau.

— Avem nevoie unii de alții acum, mai mult ca oricând, spuse Meir. Trăim vremuri de restriște și trebuie să fim uniți. Poporul nostru nu a mai avut de îndurat o asemenea persecuție de pe vremea împărătesei Estera, când vicleanul Haman a poruncit nimicirea noastră.

— Nu știm cât timp va mai trebui să treacă, până când vom putea începe să lucrăm la *șul*, pentru a rezidi clădirea, adăugă rabinul.

— Mai întreabă-mă altădată, răspunse Jacob. Trebuie să mă gândesc... Dar chiar dacă v-aş primi aici, nu vă pot promite că m-aş alătura vouă.

— Mulţumim. Şi încă ceva, Yaacov. Ştiu cât de îngrijorat eşti pentru cei dragi ai tăi din Ungaria. Mulţi dintre noi aşteptăm de multă vreme veşti de pe meleaguri îndepărtate, iar acum, câteva congregaţii, din mijlocul cărora unele familii şi-au pierdut urma prin Europa, încearcă să obţină o programare la Departamentul de Stat*. Mă gândeam că, poate, ai dori să te implici şi tu.

— Da, bineînţeles că aş dori.

Jacob era gata să îşi cheltuie toţi banii, până la ultimul dolar, pentru a-i găsi pe Avraham şi familia lui. Şi-ar fi golit contul din bancă, şi-ar fi vândut blocul de apartamente, ar fi vândut totul fără preget. Şi-ar fi luat o slujbă în noile fabrici de armament, pentru a câştiga şi mai mulţi bani, dacă cineva l-ar mai fi angajat la vârsta lui.

— Spune-mi ce şi cum.

— Bine, îţi voi da toate detaliile. Află, de asemenea, că în jur de patru sute de rabini pun la cale să se strângă pentru un marş prin Washington în luna octombrie.

— Dacă ar ajuta, numai, la ceva, bombăni Meir. Guvernul cunoaşte starea lucrurilor. Se ştie încă de anul trecut, din noiembrie, că Hitler îi persecută pe evrei. Vă amintiţi când am ţinut acea zi de doliu naţional? Şi ce folos? Guvernanţii tot nu au mişcat un deget măcar.

— Asta pentru că nimeni nu vrea să creadă că ceea ce se zvoneşte e adevărat, spuse rabinul.

— Dar cum ar putea să tăgăduiască? întrebă Meir. Cu toţii ştim că lumea ne-a urât sute de ani la rând, poate chiar mii. Ce mai e nou în asta? Doar tocmai din pricina aceasta ne-am mutat aici, nu-i aşa?

— Da, se ştie că e adevărat, spuse Jacob. Gâtul îl durea de fiecare dată când rostea vreun cuvânt, făcându-i ochii să lăcrimeze. Dar există în Washington înalţi funcţionari care ne urăsc şi ei, la rândul lor.

Rabi Grunfeld ridică mâinile.

* Organ de stat din SUA, echivalent unui minister de externe din alte state (n.tr.).

- Vă rog, să nu-i vorbim de rău pe guvernanții noștri. Avem nevoie de sprijinul lor.

- Dacă ar fi vrut să ne ajute, urmă Jacob, ar fi putut schimba cotele de imigrare pe vremea când a început toată nebunia asta, așa încât evreii din Europa să aibă unde fugi. Fiul meu este cetățean american, născut aici în America și totuși nu le-a putut face acte soției și fiicei sale, născute în Ungaria. Și de părăsit, nu a vrut să le părăsească.

— Și vă mai amintiți de vasul acela plin cu refugiați, pe care niciо țară nu a vrut să îl primească? întrebă Meir, cu o voce tot mai aspră, tot mai puternică. Hitler spusese: „Plecați! Toți evreii din Germania pot să plece! Călătorie sprâncenată!" Dar avea să facă guvernul nostru înainte și să îngăduie măcar unuia dintre ei să pășească în America? Nu. Mai mult de nouă sute de evrei au fost trimiși de izbeliște, fără altă opțiune decât aceea de a se întoarce în Germania. Nu căuta să mă lămurești că guvernul nostru vrea din tot sufletul să ne ajute.

— Cred că ar fi bine să plecăm acum, spuse rabi Grunfeld. Yaacov are nevoie de pace și de liniște, Meir, nu de tulburare. Dar te vei gândi la ce te-am rugat, Yaacov? Cu privire la ținerea întâlnirilor de rugăciune aici, în apartamentul tău?

Jacob înclină din cap și îi petrecu pe Meir și pe rabin până la ușă. Își simțea gâtul iritat, așa că era bine că cei doi se gândiră să plece. Mai apoi, Jacob merse la bucătărie pentru a gusta câteva linguri de *cugăl*, direct din castron. Era delicios, întocmai cum îl făcea și Miriam, însă de-abia putu lua câteva îmbucături. Cartofii îl zgâriau când înghițea. Bărbatul luă cu mâinile bandajate o banană din coșul de fructe și se căzni o vreme s-o desfacă, pentru ca, în cele din urmă, să îi muște capătul și să o curețe de coajă cu dinții. Măcar banana era mai ușor de înghițit.

Puțin mai târziu, el se așeză la birou și răsfoi prin vechile scrisori ale fiului său. Jacob le aranjase pe toate în ordine cronologică, după data la care le scrisese Avraham și citea în fiecare zi câte una. Luă acum scrisoarea de deasupra, scrutând slova îngrijită și

își aminti acea după-masă ploioasă în care el și Miriam Shoshanna îșiconduseseră fiul până la debarcader, pentru a lua un vas către Ungaria. Își aduse aminte cu câtă mândrie îl privise atunci pe fiul său și dorința lui de a studia Tora... dar, totodată, cu ce teamă covârșitoare îl petrecuse cu privirea, în timp ce el se lăsa purtat de ape spre vâltoarea unui alt război european. Jacob venise în America pentru a scăpa de pogrom, de război și de ură. Și atunci, de ce îl îndrumase Ha-Șem pe Avraham înapoi acolo?

Bărbatul încercă din greu să scoată scrisoarea din plic; izbuti într-un final, suflând în plic și trăgând hârtia cu dinții. Aceasta era una dintre primele scrisori trimise de Avraham. Jacob o întinse pe birou.

Dragii mei, mama și ava,

Știu că nu au trecut decât șase luni, dar cred că vă veți bucura să auziți că deja mă simt aici ca și acasă. Studiile reprezintă încă o mare provocare pentru mine, dar ajung să învăț atât de multe... și îmi place la nebunie ce studiez. Pe măsură ce pătrund în profunzimea textului, mi se dezvăluie și mai mult din comorile lui Ha-Șem și am ajuns să văd că nu mi-ar fi destul o viață întreagă de studiu pentru a săpa și pentru a scoate la lumină toată frumusețea acestor nestemate.

Totodată, am vești și despre o altă nestemată pe care am descoperit-o. Săptămâna trecută, Samuel, partenerul meu de studiu, m-a invitat să prăznuim Șabatul împreună cu familia lui și astfel am întâlnit-o pe cea mai fermecătoare femeie – sora lui mai mică, Sarah Rivkah. Știu că v-ar putea părea de necrezut, dar în clipa în care am zărit-o, am înțeles ce a simțit părintele nostru Iacov, când a văzut-o pe Rahela pentru prima oară. Nu doar că e frumoasă, ruptă din rai, dar este și plină de bunătate și virtuoasă. Bucuros i-aș sluji șapte ani tatălui ei, ca să mi-o dea de soție!

Știu că am venit aici pentru a face școală și mă ocup de asta cu mult sârg. Dar nu am mai întâlnit niciodată o femeie care să mă captiveze așa cum a făcut-o Sarah Rivkah...

Soneria de la intrare îl întrerupse pe Jacob din citit. El se târî până la uşă, apoi ieşi pe coridor, iar într-un final, izbuti să tragă zăvorul uşii ce dădea în stradă. Un bărbat cu părul grizonant, îmbrăcat într-o uniformă stranie, aştepta în prag. Experienţele sale din vechea ţară în care locuise îi hrăniseră lui Jacob instinctul de a nu avea încredere în oamenii îmbrăcaţi în uniformă. Acum, el crăpă puţin uşa.

— Da...

— Jacob Mendel? întrebă oaspetele.

Părea prea în vârstă pentru a fi un cadru militar şi, pe lângă aceasta, uniforma lui nu avea culorile nici uneia din ramurile militare obişnuite.

— Cine întreabă, dacă nu vă supăraţi?

— Sunt inspectorul Dalton, de la biroul Inspectoratului pentru Prevenirea Incendiilor.

Străinul scoase o insignă şi i-o arătă prin crăpătura uşii.

— Fac investigaţii cu privire la incendiul din sinagoga de peste drum. Mi s-a spus că dumneavoastră aţi intrat în clădirea aprinsă pentru a salva nişte suluri şi mă întrebam dacă nu aţi fi dispus să îmi daţi câteva lămuriri.

— Ba da; de ce nu?

Jacob mai lărgi deschizătura uşii cu câţiva centimetri, lăsându-se învăluit de adierea rece a serii. Nu avea de gând să îl poftească pe omul acesta înăuntru. Voia doar să fie lăsat în pace.

— Mi-aţi putea povesti ce vă mai amintiţi de noaptea trecută... în cuvintele dumneavoastră?

Jacob se încruntă. În ale cui cuvinte i-ar putea povesti, dacă nu într-ale sale?

— Am ieşit să mă plimb puţin...

— Vă amintiţi la ce oră aţi plecat de acasă?

— Nu, însă ştiu că soarele asfinţise deja. Când mă întorceam...

— Cât timp aţi fost plecat?

— Nu ştiu. Nu am ţinut seama de trecerea timpului.

— Bine, continuaţi.

— Când mă întorceam spre casă, am zărit fum şi flăcări în *şul*, în partea din spate, în *bet midraş* şi...

— Iertaţi-mă, nu sunt familiarizat cu vocabularul acesta.

— *Şul.* Dumneavoastră o numiţi sinagogă. Iar *bet midraş* e odaia din spate unde citim şi studiem. Acolo ţinem toate cărţile.

— Mulţumesc. Vă rog, continuaţi.

— Coboram spre *şul*, apropiindu-mă de partea dinapoi a clădirii, când mi-am dat seama de incendiu. Tocmai trecusem pe lângă o tutungerie, aflată la câteva alei mai în spate, aşa că am fugit într-acolo şi i-am spus vânzătorului să cheme pompierii.

Evreul făcu o pauză. Inspectorul scria totul într-un carneţel, iar Jacob se gândi că îi povestea prea repede. Însă bărbatul înclină din cap fără a-şi ridica privirea şi îi spuse:

— Am înţeles. Continuaţi, vă rog.

— M-am uitat în jur, căutând ceva cu ce să arunc apă pe foc, până veneau pompierii, însă nu mai puteam face nimic. Focul se întindea prea iute. Atunci mi-am dat seama că sulurile sfinte ale Torei aveau să ardă, iar eu nu puteam îngădui una ca asta. Aşa că am fugit până la uşa din faţă a clădirii...

— De ce aţi mers în partea din faţă?

— De ce? Pentru că focul părea mai aprig în spate, iar pe lângă aceasta, e mai uşor de ajuns la *Aron Ha Kodeş* – locul unde sunt ţinute sulurile – dacă intri pe uşa din faţă.

— Nu v-aţi făcut griji că vi s-ar putea întâmpla ceva, dacă săreaţi în mijlocul flăcărilor?

— Nu mai judecam; a fost o reacţie spontană. Sulurile trebuiau salvate.

— Am auzit că aţi izbutit să faceţi lucrul acesta, domnule Mendel. Dar v-aţi şi rănit... am înţeles bine?

— Da. Jacob mai trase uşa puţin doar şi ridică braţul rupt. Am câteva arsuri pe mâini, am înghiţit ceva fum şi mi-am rupt braţul când am căzut.

— Cum v-aţi ars la mâini?

— Cum...? Nu ştiu sigur – spuse, ridicând din umeri. Trebuie că am atins ceva fierbinte. Totul s-a petrecut foarte iute.

– Înțeleg. Îmi mai puteți spune și altceva despre incendiu? Vă mai amintiți ceva?

Jacob clătină din cap.

– Nu. Asta e tot ce știu.

Voia doar ca omul acela să plece odată. Nu voia să-și mai amintească de incendiu sau să se gândească la nenorocirea ce se abătuse peste *șul*, locașul pe care îl îndrăgise atât de mult odinioară.

– Ei bine, domnule Mendel, dacă vă mai vine ceva în minte, vă rog să luați legătura cu biroul Inspectoratului pentru Prevenirea Incendiilor.

– Se știe cum a izbucnit focul?

– Greu de spus. Încă se fac cercetări.

Jacob închise ușa, cumpănind răspunsul inspectorului. Oare acesta voise să spună că încă nu se știa nimic sigur sau că nu îi era îngăduit să dezvăluie acea taină? Dacă focul ar fi fost provocat cu bună știință, după cum părea să creadă prietenul său, Meir...? Toată lumea știa că naziștii incendiaseră sinagogile și dughenele evreilor din Germania. Iar fiul său îi povestise despre toată ura pe care o resimțise, la rândul lui, în Ungaria – asta în vremea în care Jacob încă mai primea scrisori de la el. Existau destui antisemiți și în America, iar Jacob o știa prea bine. Însă aceștia nu erau atât de înverșunați încât să aprindă o sinagogă din Brooklyn și să îi pună pe toți evreii să poarte o stea galbenă pe veșminte, nu-i așa?

Jacob nu știa răspunsul pentru aceste întrebări. Și nu știa nici cum să își alunge gândurile întunecate.

Capitolul 7

ESTHER NU AUZEA O VORBĂ din tot ce spunea învăţătoarea de la şcoala duminicală.

De obicei, îi făcea plăcere să răspundă la întrebările doamnei Nevin şi era întotdeauna prima gata să ridice mâna, dar acum nimic nu îi părea să mai aibă vreo însemnătate. Cui îi păsa ce au făcut şi ce au spus o adunătură de oameni de pe nişte meleaguri îndepărtate, dintr-o vreme demult apusă? Povestirile acelea nu aveau nimic de-a face cu Esther. Ele nu îi puteau lămuri de ce viaţa ei scăpa cu totul de sub control, precum maşina care îi luase mama pentru totdeauna. Şi din câte îşi dădea seama Esther, nimic din tot ce scria prin Biblie nu îi putea spune cum să-şi refacă vechiul trai.

Se făcea o săptămână de când tati plecase de acasă. Totuşi, părea că zburase un an întreg. Duminica trecută lipsiseră de la biserică, fiindcă tati plecase numai cu o zi înainte. Iar în săptămâna aceea, după fiecare zi de şcoală, Esther şi Peter se încuiaseră în odaia lor, ferindu-se a da faţă cu Penny Goodrich. Esther nu voise să îmbrace hainele de biserică şi să meargă într-acolo nici în săptămâna aceasta, însă Penny stăruise.

— I-am promis tatălui vostru că vă voi duce la biserică... şi sunt sigură că nu vreţi să îl supăraţi pe tati, nu-i aşa? Iar pe lângă asta, bunica voastră vă aşteaptă la masă, după încheierea slujbei.

Aşadar, iată-i stând împreună la şcoala duminicală. Esther se uită furiş la Peter şi îl văzu privind în gol, cu nimic mai atras de lecţie decât era şi ea. Băiatul ar fi trebuit să fie într-o grupă cu alţi copii de vârsta lui, însă de când se făcuse îndeajuns de mare pentru a merge la şcoala duminicală, el ţinuse morţiş să rămână tot timpul lângă Esther. *„Fie rămâne cu mine, fie plecăm amândoi acasă"*, îi spusese fetiţa, încă din prima zi, învăţătoarei. De atunci înainte, Peter venise mereu în aceeaşi grupă cu ea.

– Ei bine, timpul nostru împreună e pe sfârşite, spunea doamna Nevin. Are cineva o întrebare? Sau ceva de împărtăşit?

Esther ridică mâna pentru prima oară în toată ziua.

– Tatăl nostru a plecat săptămâna trecută în război.

– Şi tatăl meu e plecat în război, rosti un alt copil.

– Şi al meu.

Esther ridică din nou mâna.

– De ce trebuie să existe războaie în lume?

Învăţătoarea îşi luă ochelarii şi îi curăţă cu un colţ al hainei. Femeia aceasta micuţă şi dichisită avea un păr cârlionţat atât de cărunt, încât părea albastru.

— Ei bine, Esther, pentru că, din păcate, lumea e plină de oameni răi, care trebuie opriţi.

– De ce nu poate Dumnezeu să îi omoare cu mâna Lui pe toţi oamenii răi? De ce trebuie să o facă părinţii noştri?

Zâmbetul plăcut al doamnei Nevin dispăru. Ea îşi freca ochelarii cu atâta înverşunare, încât Esther se temu să nu îi zboare lentilele.

– Nu prea avem timp azi pentru...

Întrebările rămase de un an întreg fără niciun răspuns izbucniră deodată din inima lui Esther, precum o ciorbă în clocot care dă pe dinafară. Fetiţa era sătulă până peste cap să le mai zăgăzuiască înăuntrul ei şi nu îi mai păsa ce credea doamna Nevin sau oricine altcineva despre ea.

— Vreau să ştiu de ce trebuie să moară oameni care nu au făcut niciun rău în viaţa lor, în vreme ce oamenii răi trăiesc liniştiţi mai departe.

Încăperea se cufundă în tăcere. Până și băieții gălăgioși care, de obicei, nu încetau cu șopotitul și cu forfota în timpul lecției rămaseră precum niște stane de piatră.

— Nu prea știu, spuse doamna Nevin într-un final. Însă cred că ar fi bine să ne oprim o clipă și să ne rugăm pentru cei dragi ai noștri de pe câmpul de luptă.

— De ce? întrebă Esther. Ce folos mai au rugăciunile? Toată lumea s-a rugat ca mama să rămână în viață după accident, dar ea a murit la spital.

Doamna Nevin nu părea să poată răspunde ceva.

— Chiar dacă ne rugăm și ne rugăm întruna, continuă Esther, Dumnezeu tot îi va lăsa pe oameni să moară, așa că ce folos mai au rugăciunile?

— Cu toții murim, Esther. Însă Dumnezeu a promis că aceia dintre noi care Îl cunoaștem, vom merge în cer și vom trăi cu El.

— De ce are nevoie Dumnezeu de și mai mulți oameni în cer? Nu ne-ați spus dumneavoastră că întregul univers e al lui Dumnezeu, cu toate stelele și planetele și toate lucrurile? Nu există deja o mulțime de îngeri care să stea cu El în cer?

Doamna Nevin se apropie de Esther și își lăsă mâna pe umărul ei.

— Nu știu să-ți răspund, draga mea. Îmi pare rău.

— Ei bine, cine știe?

— Ai vrea să îl rog pe pastorul McClure să treacă pe la voi?

Mânia lui Esther se risipi din nou în bezna din sufletul ei, precum un ultim licăr al unui foc de artificii.

— Lăsați. Nu e așa important.

— Ba da, este, draga mea. Voi vorbi cu pastorul chiar după slujbă. E bine?

— Nu vă mai deranjați.

În timp ce îi aștepta pe copii, Penny se plimba cu pași repezi prin holul bisericii, zâmbindu-le tuturor și schimbând câte o vorbă cu toți pe care-i întâlnea, de parcă ar fi crescut în biserica aceasta. Nu crescuse aici. De fapt, Penny nu mai călcase în viața ei în locașul acesta. Era o străină.

De ce nu poţi merge la biserica la care mergi tu de obicei? o întrebase Esther de dimineaţă, când se urcaseră în autobuz.

La aceste cuvinte, surâsul lui Penny se stinse ca flacăra unei lumânări lăsate în vânt.

Ei bine... fiindcă tatăl vostru vrea ca voi să mergeţi în continuare la biserica în care aţi crescut. Iar eu am grijă de voi acum.

Esther se înfurie când o văzu pe Penny simţindu-se de-a casei ei în biserică, la fel cum se simţea acasă şi în apartamentul lor. Fetiţa se grăbi să intre prima în locaşul bisericii şi se trânti pe bancă, aşa încât Peter să fie nevoit să şadă între ea şi Penny. Apoi, Esther îşi coborî bărbia şi rămase cu privirea aţintită la pantofii ei. Dintr-un oarecare motiv neştiut, bine-cunoscutul locaş îi părea acum străin.

Încercă să-şi aducă aminte cum era pe vremea când ea cu Peter, cu mama şi cu tati obişnuiau să vină la biserică împreună. În duminicile în care mama trebuia să cânte la pian, se aşezau cu toţii în primul rând, chiar în spatele ei. Esther se desfăta privind cum degetele ferme ale mamei dănţuiau pe claviatură. Mama începuse s-o înveţe şi pe ea să cânte la pian, dar acum, muzica se pierduse cu totul în tăcere.

Slujba ţinu o veşnicie. După aceea, se îndreptară toţi trei spre căminul bunicii Shaffer, pentru a servi prânzul de duminica. Penny îşi luă rămas-bun şi intră în locuinţa de alături, pentru a lua prânzul împreună cu părinţii ei. Bunica îi întâmpină pe Esther şi pe Peter în capot şi în papuci de casă.

— Nu avea rost să pregătesc o masă cu multe bucate, dacă tatăl vostru nu e aici să le mănânce, spuse ea. Am făcut cârnăciori cu fasole. Vă plac, nu-i aşa?

Esther ridică din umeri.

— Da, să zicem.

Nu îi era foame.

Fără flecăriile voioase ale lui Penny, casa părea prea liniştită. Bunica aşeză oala cu mâncare pe masă şi luă loc împreună cu cei doi copii, dar nu puse nimic în gură. Nici măcar nu îşi pregătise o farfurie sau tacâmuri de argint. Părea foarte posomorâtă.

— Ce s-a întâmplat? o întrebă Esther.

— Tu ce crezi că s-a întâmplat? Cei trei băieţi ai mei sunt plecaţi cu toţii în războiul acesta cumplit şi nu ştiu ce m-aş face, dacă li s-ar întâmpla ceva.

Esther nu ştia cum să-i răspundă. Înţepa cu furculiţa cârnăciorul din farfurie, în vreme ce papagalul bunicii piruia zgomotos în fundal.

— Săptămâna aceasta am primit o scrisoare de la tati, rosti ea într-un final. Ne-a spus că trebuie să doarmă într-o încăpere mare, alături de mulţi alţi bărbaţi.

— Mda... mi-a trimis şi mie o scrisoare. E pe aici pe undeva, dacă vreţi să o citiţi.

Bunica se propti cu mâinile de masă şi se ridică pentru a răsfoi prin mormanele nesfârşite de hârtii de pe blatul mobilei.

— Nu vă mai obosiţi, spuse Esther. Poate că e aceeaşi pe care am primit-o şi noi.

După prânz, Peter nu se mai jucă aşa cum obişnuia, chemând-o pe Woofer la aport, măcar că aceasta îl implora întruna, aducând la picioarele lui mingea plină de noroi şi privindu-l cu limba scoasă şi cu zâmbetul ei de căţeluşă jucăuşă. În schimb, se înghesuiră cu toţii în odaia de zi, pentru a asculta la radio emisiunea lui Charles Fuller*. În casa bunicii plutea un aer închis şi un miros de vechituri, precum într-un dulap cu haine ponosite, uitate de vreme.

— Cioc-cioc, se auzi, în sfârşit, glasul lui Penny prin uşa de plasă din spate. Aţi terminat cu prânzul?

Esther se strecură printre mormanele de nimicuri şi îi deschise uşa, răsuflând uşurată.

— Putem merge acasă acum? şopti ea.

Penny îşi mai umpluse două sacoşe cu lucruri şi le trase după ea până la staţia de autobuz. Când sosi maşina, ea le lăsă jos o clipă, pentru a ajuta o bătrânică ce voia să urce... apoi dădu să urce şi ea în autobuz şi aproape că plecă fără bagaje.

— Sunt aşa de zăpăcită, se plânse ea când se văzură cu toţii în maşină.

* Este vorba de emisiunea *The Old Fashioned Revival Hour* (n.tr.).

Femeia în vârstă întinse mâna peste culoar şi o mângâie pe Penny pe braţ.

Mulţumesc pentru ajutor, draga mea. În zilele astea, mai rar vezi tineri aşa de săritori; şi cu atât mai puţin, o tânără aşa frumoasă ca dumneata.

Esther făcu o grimasă. Femeia aceasta avea nevoie de ochelari? Penny nu era deloc frumoasă.

De cum puse piciorul afară din autobuz, Esther o luă la goană, fugind înaintea lui Penny şi a lui Peter până acasă şi sui treptele până la apartamentul lor. Avea propriile ei chei. Le primise de la tati, pentru a putea intra în casă împreună cu Peter, când se întorceau de la şcoală.

În seara aceea, după cină, Esther citea o carte în camera de oaspeţi, când o auzi pe Penny strigând din bucătărie.

– Nu e prea frumos ce faci tu, Peter. Când cineva îţi pune o întrebare, cuviincios e să-i răspunzi.

Esther nu o mai auzise niciodată pe îngrijitoarea lor ridicând tonul. Toată săptămâna le vorbise cu un glas dezgustător de dulce, ca unor bebeluşi. Oare, în tot acest timp, Penny se prefăcuse doar a fi timidă şi drăguţă? Esther îşi puse un semn în carte şi se grăbi să îşi salveze frăţiorul.

Penny îl ţinea pe Peter de braţ, iar acesta se căznea să scape.

— Stai. Vreau să ştiu de ce nu vorbeşti cu mine. Toată săptămâna ai făcut urechea şută la întrebările mele. N-aş vrea să îi scriu tatălui tău, dar...

— Să nu îndrăzneşti să te atingi de fratele meu!

Esther îl apucă pe Peter de cealaltă mână, avântându-se să-l tragă ca într-o luptă cu odgonul şi reuşi să-l smulgă pe băiat de lângă Penny. Copilul era palid şi părea speriat, dar nu ţipa şi nu scotea un scâncet măcar.

— Haide, Peter.

Esther îl trase după ea până în dormitorul lor şi trânti uşa.

— Eşti bine? îl întrebă.

El înclină din cap.

— De ce era Penny atât de furioasă?

Băiatul o privea lung, fără să clipească.

— Haide, mie îmi poţi spune. Sunt de partea ta. Esther aşteptă, luptând să nu-şi piardă răbdarea, însă el tot nu avea de gând să îi vorbească. Eşti supărat pe mine, cumva?

Peter clătină din cap, cu ochii scăldaţi în lacrimi.

— Atunci de ce nu vrei să îmi spui ce s-a întâmplat?

Chipul băiatului se îmbujoră tot mai tare, în vreme ce el o privea mai departe cu ochi mari, cu gura întredeschisă ca şi cum ar fi încercat să spună ceva... dar nu se auzi niciun cuvânt.

— Ce-ai păţit? îl înghionti Esther.

Fetiţa nu şi-ar fi lovit fratele pentru nimic în lume, însă era ceva nefiresc în felul în care acesta stătea acolo fără a scoate un sunet, de parcă nu putea răsufla ori se înecase cu ceva. Sângele începu să-i gonească fetei prin vene.

— Spune ceva! Dacă acesta e vreun joc de-al tău, să ştii că nu e deloc nostim.

Peter lăsă privirea în pământ şi îşi ridică umerii ascuţiţi, încercând parcă să dispară sub gulerul cămăşii. Nu fusese niciodată atât de vorbăreţ precum Esther, iar când mai scotea câte un cuvânt, o făcea întotdeauna într-un mormăit surd. Cei ce voiau să îl audă trebuiau să îşi aducă urechea foarte aproape de el, iar bunica Shaffer, care era tare de ureche, nu îl auzea deloc. Toată lumea spunea că Esther pălăvrăgea îndeajuns pentru amândoi.

— Ascultă-mă bine, Peter. Şi pe mine mă înfurie starea lucrurilor, dar acestea se vor înrăutăţi şi mai mult dacă o supărăm pe Penny. Aşa că, fă bine şi spune-mi ceva. Povesteşte-mi ce s-a întâmplat. Promit că nu voi spune nimănui.

Esther aşteptă aproape un minut, însă Peter nu-i răspunse.

— Eşti supărat pe mine? îl întrebă din nou.

El clătină din cap, iar o lacrimă îi brăzdă obrazul. O şterse cu dosul palmei. Esther oftă şi se lăsă pe patul ei, faţă în faţă cu Peter, ascultând vuietul traficului, în vreme ce se priveau unul pe altul în tăcere.

Iar atunci, Esther conştientiză că de o săptămână, de când plecase tati, Peter nu mai scosese o vorbă. El bătuse drumul spre şcoală în tăcere, luase masa în tăcere, îşi făcuse temele, îşi citise cărţile cu benzi desenate şi se pusese la culcare de fiecare dată în tăcere. Inima fetiţei începu să-i zvâcnească în piept, de parcă tocmai urcase în goană scările până în dormitorul lor de la mansardă. Sări în picioare cuprinsă de groază şi scotoci prin mica lor cutie cu jucării, căutând tăbliţa pătrată a lui Peter şi o bucată de cretă. Când le găsi, ea i le puse băiatului în braţe.

— Dacă nu vrei să vorbeşti cu mine, spune-mi măcar din ce cauză.

Peter ţinu o clipă tăbliţa la piept, apoi şi-o lăsă în poale şi scrise: *Nu pot.*

— Mie îmi poţi spune, Peter. Promit să nu mai zic la nimeni.

Băiatul scutură din cap, de parcă s-ar fi scuturat de apă şi ciocăni cu degetul în mica tăblie. Când Esther îşi coborî din nou privirea, Peter mai adăugă un cuvânt la ceea ce scrisese deja.

Nu pot vorbi.

— Nu fi nătâng. Acum o săptămână vorbeai foarte bine... şi cu o săptămână înainte, de asemenea. Te doare gâtul sau ce e?

Peter clătină din cap încă o dată, şterse tabla cu pumnul şi scrise: *Cuvintele îmi stau pe limbă, dar nu le pot rosti.*

Teama năvăli în sufletul lui Esther. Aceasta nu ştia ce să mai spună. Peter şterse din nou tăbliţa şi scrise:

Te rog nu mă pune să vorbesc.

— Bine, spuse fetiţa încet. Lasă. Totul va fi bine.

Însă nu era deloc sigură că ce spunea era adevărat. Ce s-ar face dacă Peter ar păţi ceva? Nu îl mai avea decât pe el.

Esther auzi o bătaie în uşa dormitorului. Penny.

— Te rog să pleci, spuse fetiţa.

Urmară câteva clipe îndelungate de tăcere, însă ea ştia prea bine că Penny nu plecase. Copila şi-o putea închipui muşcându-şi buza şi frământându-şi mâinile, după obiceiul ei sâcâitor.

— Ăăă... Esther... spuse Penny cu glas tremurat. Îmi pare rău că am strigat. Ceea ce s-a întâmplat a fost... adică... nu am făcut

decât să îl întreb pe Peter dacă voia să șteargă vasele din care am luat cina, pentru că era rândul lui și... și el nu voia nicicum să îmi răspundă. Atunci am încercat să văd dacă se simțea bine, întrucât mi s-a părut foarte tăcut întreaga săptămână și... și nu voia să îmi răspundă nici de această dată. Știi că niciodată nu v-aș face vreun rău, niciunuia dintre voi, nu-i așa?

Esther se simți deodată ceva mai puternică. Probabil că Penny se temea ca ea să nu se plângă lui tati în scrisorile sale.

— Vin într-un minut, spuse micuța. Și voi șterge eu vasele în locul lui Peter.

Apoi se întoarse la fratele ei și arătă cu degetul către tăbliță.

— Dacă nu vrei să vorbești, măcar explică-mi și mie ce se petrece, bine?

Peter înclină din cap.

Când Esther deschise ușa, dădu peste Penny, care aștepta tocmai în prag.

— Spune-mi, Peter e bine? întrebă aceasta.

— E în regulă.

Fetița se strecură pe lângă ea și coborî în bucătărie. Penny spălase deja toate vasele și le stivuise pe uscător, așa că Esther luă din cui un prosop de bucătărie pentru a le șterge. După moartea mamei, când tati rămase răspunzător și de curățenia prin casă, el nu le ceruse niciodată să șteargă vasele. Uneori acestea rămâneau nespălate zile întregi, iar când cei trei se apucau în sfârșit de treabă, le lăsau să se usuce de la sine. Dar Penny le dăduse sarcini prin casă, punându-i să curețe odăile, să ajute la pregătirea cinei și să spele vasele. Toate acestea o întărâtau pe Esther, măcar că și mama le împărțise de lucru prin casă. Dar Penny nu era mama lor. Și nu avea să ia niciodată locul ei.

Esther tocmai pusese deoparte și ultima farfurie, când cineva sună la ușă. Penny ajunse prima să răspundă, însă fetița sosi și ea la timp, pentru a-l auzi pe bărbatul de la intrare spunând:

— Bună seara, doamna Shaffer.

— Ea nu e doamna Shaffer, strigă Esther înainte ca Penny să poată saluta. Este doar îngrijitoarea noastră.

— Înțeleg. Ei bine, eu sunt inspectorul Dalton de la biroul Inspectoratului pentru Prevenirea Incendiilor. Bărbatul scoase o insignă argintie și le-o arătă. Fac investigații prin cartier și caut martori la incendiul de săptămâna trecută, din sinagoga de peste drum. Aș dori să vă pun câteva întrebări, dacă îmi permiteți.

— Îmi pare rău, spuse Penny, dar eu nu eram aici în seara aceea. Am venit de-abia în următoarea zi.

— Atunci, aș putea vorbi cu domnul Shaffer?

— Nu, îmi pare rău, începu Penny. El...

— A plecat în război, sfârși Esther.

— Cum te numești, domnișoară?

— Esther Shaffer.

— Erai acasă când a izbucnit incendiul?

— Da.

— Ai vrea să îmi spui, te rog, în cuvintele tale, ce îți mai amintești de atunci?

Inspectorul scoase din buzunar un carnețel și un stilou și începu să scrie tot ce povestea Esther.

— Eram în dormitorul de la etaj când am auzit sirenele. Tati își făcea bagajele. Ne-a trimis să închidem ferestrele din pricina fumului, iar apoi am coborât cu toții să privim de afară. Atunci l-am văzut pe proprietarul apartamentului nostru, domnul Mendel, ieșind din clădirea cuprinsă de flăcări. Trebuie să se fi rănit, căci a fost luat și dus cu ambulanța.

— De unde ai știut că acela era domnul Mendel?

— După bretelele în dungi pe care le purta. Vorbiserăm cu el cu puțin timp înainte să izbucnească incendiul și le purta și atunci.

— Cum v-a părut domnul Mendel în seara aceea?

Esther ridică din umeri, întrucât nu pricepu prea bine întrebarea.

— Morocănos. Dar așa este el întotdeauna. Soția lui era foarte dragută, dar ea... Esther se opri deodată, amintindu-și zgomotul înfiorător făcut de mașina scăpată de sub control în clipa când aceasta se izbise de taraba cu fructe. Soția lui a murit.

— Dar ai știut sigur că bărbatul care ieșise din sinagogă era domnul Mendel?

— Tati l-a întrebat pe un om din mulțime dacă era el cu adevărat și i s-a spus că da, el era.

— Îți mai amintești și altceva?

Fetița ridică din umeri și clătină din cap. Nu voia să își mai amintească. Își petrecuse ultima seară împreună cu tatăl ei într-un mod îngrozitor, stând și privind incendiul. Nu avea să uite niciodată căldura ce îi dogorea fața, fumul și cenușa din pricina cărora o usturau ochii și gâtul. Sau felul în care simțea mâna tatălui într-a sa, în vreme ce priveau clădirea mistuindu-se. Cu un an în urmă, Esther o lăsase pe mama de mână, dorind cu orice preț să arate că era îndeajuns de mare pentru a trece strada fără a fi dusă de mână ca un copilaș. Ea plecase de lângă mama pentru a hoinări de una singură prin piața de legume. De astă dată, tati fusese acela care o lăsase de mână primul.

După ce plecă inspectorul, Penny o trase pe Esther deoparte.

— Ascultă, sper că nu ai de gând să încetezi și tu a mai vorbi cu mine. Trebuie să încercăm să ne înțelegem bine, de dragul tatălui vostru. N-aș vrea să fiu nevoită să îi dau veşti rele când îi voi scrie.

— Dă-i drumul și spune-i ce vrei... nu îmi pasă. Poate că atunci se va întoarce acasă și va rămâne cu noi.

Penny scutură din cap.

— S-a înrolat în armată, Esther. Nu va putea să renunțe pur și simplu și să vină acasă. Și-a dat cuvântul acolo.

— *Trebuie* să renunțe! *Trebuie* să îl lase acasă!

— În armată lucrurile nu merg așa. Dacă nu mă crezi, întreab-o pe învățătoarea ta. Întreabă pe cine vrei.

Esther dădu să plece, dar Penny o opri.

— Ascultă-mă. V-ar plăcea mai mult să stați cu bunica voastră? Pot vorbi cu ea, dacă vreți. Pot încerca să o conving să vă ia în grija ei.

Fetița clătină din cap.

— Nu vreau să stau în casa bunicii.

— Fac tot ce știu mai bine, Esther. Nu vreau decât să îl ajut pe tatăl vostru. Sunt sigură că el își face griji pentru voi.

— Lui tati nu îi pasă de noi, altfel nu ne-ar fi părăsit!

Copila încercă iarăşi să plece, iar Penny o opri din nou.

— Vreau doar ca tu şi Peter să fiţi fericiţi. Ce v-ar face fericiţi?

— Dacă totul ar fi cum era odinioară!

Penny îi dădu drumul, în sfârşit, iar Esther o zbughi sus, în odaia ei. Peter stătea întins pe pat, cu faţa în jos; cărţile lui preferate, cu benzi desenate şi păţanii de-ale Căpitanului Marvel zăceau uitate într-un ungher, în vreme ce băiatul îşi îneca suspinele în pernă. Lăsase tăbliţa pe patul lui Esther, care o luă şi citi.

Nu ştiu ce se întâmplă.

Încerc să vorbesc şi nu pot scoate un cuvânt.

Ajutor!

Capitolul 8

Octombrie 1943

Penny închise cu un pocnet încuietorile cutiilor pentru mâncare ale copiilor şi le puse pe blatul mobil din porţelan.

— În ordine, prânzul vă este împachetat, spuse ea. Să nu întârziaţi la şcoală.

— Mergem singuri la şcoală de mai bine de un an, mormăi Esther în bolul cu cereale. Tati pleca întotdeauna la lucru înaintea noastră.

— O... Îmi cer scuze.

Lui Penny îi venea să-şi dea o palmă. De ce trebuia să spună întotdeauna lucruri atât de stupide?

— Ei bine, atunci rămâne să ne vedem după şcoală. Salut.

Penny îşi luă cutia cu mâncare şi le făcu celor doi copii cu mâna, dar aceştia nici măcar nu îşi ridicară capetele să o privească.

Drumul spre a le câştiga prietenia se dovedea a fi cu mult mai anevoios decât crezuse ea. Se făceau deja trei săptămâni de când locuiau împreună, dar Esther rămânea rece şi distantă, iar Peter nu schimbase nici măcar o vorbă cu ea de când venise. Eddie îi trimitea lui Penny câte un bileţel în fiecare săptămână – alături de câteva scrisori cu mult mai lungi, pentru copiii lui –, întrebând-o cum mergeau lucrurile pe acasă. Cum să-i fi spus că totul era îngrozitor? În schimb, ea îi răspundea în scrisori lungi, prefăcându-se că

lucrurile mergeau bine. Poate că, într-adevăr, lucrurile aveau să se schimbe în bine peste o săptămână, două. Nu voia ca Eddie să își facă griji... sau să caute o altă femeie în locul ei.

Penny se zori până la stația de autobuz de la colț și așteptă acolo împreună cu mulțimea de bărbați evrei îmbrăcați în negru. Se simțea precum o vrabie pierdută într-un stol de corbi. Dacă tatăl ei ar fi știut că Penny era înconjurată în fiecare zi de atâția evrei, i-ar fi cerut să se întoarcă fără preget acasă. Tocmai de aceea, în timpul vizitelor de duminica, tânăra nu pomenea nimic despre cartierul în care locuia Eddie. Altfel, părinții ei ar fi petrecut fiecare după-masă încercând să-i scoată prostiile din cap și s-o convingă să revină acasă. Dar ea nu avea de gând să facă așa ceva. Dacă se întorcea acasă, aceasta însemna să dea cu piciorul năzuinței sale de a se căsători cu Eddie.

Când autobuzul sosi, în sfârșit, în stație, Penny se uită după un loc liber. Nu găsi niciunul. Culoarul era ticsit de oameni ce se legănau în mers, ținându-se de mânerele din piele de deasupra. Tinerei nu-i plăcea că trebuia să se înghesuie într-un autobuz plin ochi numai cu străini, însă dacă aștepta următoarea mașină, avea să întârzie la serviciu. În vreme ce Penny șovăia încă, stând pe gânduri cu un picior pe trotuar, un militar din Marină, așezat pe unul din locurile din față, se ridică în picioare.

— Poftiți, domnișoară. Așezați-vă aici.

— Serios? Sunteți... Sunteți sigur? Foarte generos din partea dumneavoastră.

Bărbatul îi zâmbi, iar lui Penny îi veni în gând că se putea ca acesta să fie același soldat care îi mai cedase locul și altădată. De unde să mai știi, cu atâția bărbați în uniformă câți se perindau peste tot, în zilele acestea?

— Mergeți la serviciu, mă rog? întrebă soldatul pe când își schimbau locurile.

Penny înclină din cap. Mama o avertizase de nenumărate ori să nu stea de vorbă cu necunoscuții. Surâsul străinului se prefăcu într-un zâmbet larg.

— Nu-mi spune, rosti el, am să ghicesc. Pun pariu că eşti o... cum le zice mai nou? Tipele care construiesc nave pentru război...? Rosie the Riveter*!

Tânărul avea o fire atât de prietenoasă, încât Penny nu putea să nu-i zâmbească, la rândul ei. Bărbatul îi amintea de Mickey Rooney, cu chipul său rotund şi juvenil şi cu nasul lui de mops... iar Penny adora filmele lui Mickey Rooney. Acesta nu era înalt şi chipeş ca ceilalţi actori celebri, ci simplu şi întru totul obişnuit – la fel ca ea. Mickey îi dădea încredere că şi oamenii obişnuiţi puteau trăi fericiţi până la adânci bătrâneţi.

— Nu, lucrez la autogară, spuse Penny.

Soldatul cel galant îi cedase locul. Se cădea să fie şi ea cel puţin la fel de politicoasă.

— Autogara e aproape de şantierul naval, nu-i aşa? întrebă tânărul. Eu sunt repartizat la şantierul naval... de fapt, mă îndrept într-acolo chiar acum.

Pentru o clipă, teama fetei fu înghiţită de curiozitate. Sau poate că singurătatea o făcu să îşi ridice din nou privirile spre el şi să continue conversaţia. Certată fiind cu părinţii ei şi ignorată de cei doi copii, care de-abia dacă-i spuneau vreo vorbă, tânăra nu mai purtase de zile bune o discuţie prietenoasă.

— Ce face un soldat ca tine pe şantierul naval?

— Stau de strajă... veghez ca nu cumva să se strecoare înăuntru vreun intrus. Nu e niciun secret în faptul că se construiesc nave pentru război, aşadar e treaba Marinei să îi ţină departe pe spioni şi pe sabotori. Îţi mai aminteşti de acei spioni germani care au acostat pe Long Island cu câţiva ani în urmă?

— Da, îmi amintesc! Nu s-au mai infiltrat şi alţii de atunci, nu-i aşa?

— Nu, într-adevăr, şi nici nu se vor mai infiltra dacă eu îmi fac treaba cum trebuie, spuse soldatul râzând.

* Simbol cultural în SUA, reprezentând femeile americane care, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, au fost nevoite să lucreze în fabrici, luând locul bărbaţilor plecaţi pe front (n.tr.).

Când autobuzul opri în următoarea stație, el dădu drumul pentru o clipă mânerului de care se ținea și îi întinse mâna.

- Eu sunt Roy Fuller.

Lui Penny îi veni greu să treacă peste toată frica adunată de atâția ani. Se temuse peste măsură și numai să urce zilnic în autobuz, în loc să meargă la serviciu pe jos. Dar, la urma urmei, ce se putea întâmpla dacă era și ea drăguță? Îi întinse mâna, la rândul ei, și se prezentă.

— Penny Goodrich.

— Încântat de cunoștință, domnișoară Goodrich.

Conversația se încheie aici, întrucât autobuzul se umplu de oameni și Roy fu împins către capătul culoarului. Penny nu își dădea prea bine seama dacă se simțea ușurată sau dezamăgită de lucrul acesta. Îi făcuse bine să stea de vorbă cu cineva și să-și strângă mâinile prietenește, așa că atunci când coborî din autobuz și zări un milog cerșind ceva demâncare, tânăra își deschise pachetul pregătit pentru prânz și îi oferi sandviciul său. Toată lumea avea nevoie să primească, din când în când, puțină afecțiune.

Apoi, de-a lungul întregii dimineți, câtă vreme Penny șezu la ghișeul de bilete, prin autogară se perindară necontenit autobuze după autobuze, fiecare deșertându-și pântecele de pasageri și umplându-l la loc, precum în desenele animate. Când viermuiala dimineții se potoli, în sfârșit, gândul fetei zbură din nou la chipeșul Eddie Shaffer și la întoarcerea lui acasă, în permisie, peste câteva săptămâni. Ce părere avea să își facă el despre felul în care se descurca Penny? Într-adevăr, casa lui era dereticată, iar copiii curați și bine hrăniți, însă Peter se încăpățâna să nu-i vorbească tinerei deloc, iar Esther o ura de-a dreptul. Penny nu știa cum să îi câștige de partea sa. La momentul de față, cu siguranță Eddie îi iubea pe copii mai mult decât pe ea... Mai mult decât o iubea pe ea? Ha! Eddie Shaffer de-abia dacă băga de seamă că exista și ea pe lume.

Gândește, Penny, gândește. Își dorea să fi fost mai deșteaptă și să poată chibzui lucrurile mai bine. Trebuia, oare, să le cumpere înghețată și alte cele? Să îi ducă la un film sâmbăta viitoare?

— Domnișoară Goodrich... Mă scuzați, domnișoară Goodrich...

Tânăra se întoarse şi dădu ochii cu şeful ei, care stătea în picioare înapoia sa, la uşa casei de bilete. De câtă vreme aşteptase acolo?

— Da, domnule Whitney...

— Aţi putea veni puţin în biroul meu, vă rog? Trebuie să discutăm ceva.

— Dar... ghişeul meu?

— Îl puteţi închide. Domnişoara Napoli vă va ţine locul, acum că ora de vârf a trecut.

— Am înţeles.

Penny acoperi ferestruica şi închise casa de marcat, apoi se ridică şi îl urmă în birou. Intrase în bucluc? Se întâmplase ceva îngrozitor? Ieri, casa îi ieşise până la ultimul bănuţ, aşa că nu putea fi vorba de un deficit. Primise din greşeală vreo bancnotă falsă?

— Luaţi loc, vă rog, domnişoară Goodrich.

Bărbatul îi arătă cu mâna un scaun, în vreme ce el se aşeză la birou. Penny se supuse, dar îngrijorarea o făcea să stea ca pe ace, gata oricând să sară în picioare şi să o ia la fugă.

— Domnişoară Goodrich, văd că lucraţi aici de mai bine de cinci ani...

— Da, domnule. Încă de când am terminat liceul.

— Şi aţi fost una din cele mai bune angajate ale noastre... isteaţă, cinstită şi foarte responsabilă. Ce-aţi spune să fiţi promovată?

Pentru o clipă, tânăra nu mai putu vorbi.

— Eu...? Promovată?

— Da, spuse şeful zâmbind. Iar aceasta ar însemna şi o creştere a salariului. Am înţeles că aveţi părinţi în vârstă şi le purtaţi de grijă, nu-i aşa?

Penny înclină din cap, prea şocată pentru a mai putea răspunde.

— Problema e că, la momentul de faţă, am mai multă nevoie de şoferi de autobuz decât de casieri. Mulţi dintre şoferii noştri fie se înrolează în armată, fie se orientează către slujbe mai bine plătite, în industria de armament. Iar, dat fiind numărul mare de militari cantonaţi pe aici, trebuie să creştem şi noi numărul de autobuze cu destinaţii precum şantierul naval şi bazele militare. Sunt sigur

ați observat și dumneavoastră cât de aglomerate sunt autobuzele noi.

— Eu... nu știu să conduc nici măcar o mașină, domnule Whitney.

— Nu contează. Vom începe un program de pregătire pentru noi șoferi. Veți primi instruire gratuită și asistență din partea companiei pentru a obține permisul de conducere și toate cele. Apreciez faptul că ați rămas încă la noi, în loc să căutați o slujbă prin fabricile de muniții.

— Genul acela de slujbă nu e pentru mine, domnule Whitney. N aș suporta să fiu închisă toată ziua în vacarmul unei asemenea fabrici. Ba mai mult, am auzit că pe șantierul naval se lucrează până târziu, șapte zile din șapte, iar eu n-aș putea face asta, fiindcă am în grijă doi copii de-ai unui prieten plecat în armată.

— Ei bine, atunci aceasta va fi slujba perfectă pentru dumneavoastră. Vă putem da o rută aici în Brooklyn, de luni până vineri. Vă veți păstra și vechimea, din moment ce lucrați deja pentru noi. Vă veți descurca, domnișoară Goodrich, sunt sigur de asta.

Nimeni nu îi mai acordase încredere lui Penny până acum, iar aceasta tânjea să dovedească spusele domnului Whitney. Dar chiar să conducă un autobuz? Asta nu era o slujbă pentru cineva ca ea, ar fi spus mama tinerei. Și pe lângă asta, nu se lovise Penny deja de mult mai multe schimbări decât putea ea să îndure?

— V-am spus deja că salariul v-ar crește cu mai mult de cincisprezece dolari pe săptămână?

Penny îl privea cu ochii căscați, fără să mai poată face nimic altceva. Suma îi părea de-a dreptul uriașă.

— Ce spuneți, domnișoară Goodrich? Cum vi se pare?

Tânăra nu știa ce să spună.

— Aș... aș putea să mă gândesc puțin?

— De bună seamă, dar va trebui să îmi dați un răspuns cât mai repede. Programul de instruire a șoferilor va începe în curând. A... și dacă vă hotărâți să încercați, veți avea nevoie de un act de identitate, în vederea începerii procesului de realizare a permisului de conducere. Cu un certificat de naștere s-ar rezolva problema.

Când se întoarse la casa de bilete şi deschise din nou ghişeul, lui Penny i se păru că trăieşte într-un vis.

— Ce-a mai fost şi asta? întrebă cealaltă casieră.

Penny nu ştia sigur dacă se cădea să îi spună... dar, în urmă, se gândi că nu conta oricum, de vreme ce avea să refuze, probabil, slujba.

— Domnul Whitney m-a întrebat dacă nu aş vrea să învăţ să conduc un autobuz.

— Uau! Şi o vei face?

— Nu ştiu. Sunt atât de nătângă... şi nici măcar nu ştiu să conduc o maşină, ce să mai vorbim de un autobuz?

— Tu? Nătângă? Glumeşti, nu? În fiecare zi îţi iese casa bine, până la ultimul bănuţ. Mie niciodată nu îmi iese. Doamne, dacă aş putea scăpa din ghereta asta jalnică, aş pleca într-o clipită!

— Dar nu cred... adică... eu nu pot conduce ditamai autobuzul.

— Trebuie s-o faci. Pun pariu că vei întâlni o mulţime de soldaţi. Toate maşinile sunt pline de soldaţi mai nou. Eşti atât de norocoasă!

— Nu mă interesează niciun soldat, spuse Penny zâmbind. Am deja un prieten.

Ziua de muncă era pe sfârşite, iar Penny tot nu luase o hotărâre cu privire la promovarea aceea, stând în cumpănă între a accepta şi a refuza, precum un copil pe balansoar. Până la urmă, se hotărî pe neaşteptate ca, în drum spre apartamentul lui Eddie, să dea o fugă şi pe la casa părinţilor, să îşi ia certificatul de naştere, pentru orice eventualitate. Masa de călcat era întinsă în bucătărie şi mama asculta o emisiune la radio, călcând între timp cămăşile tatălui. Mirosul dulce de bumbac aburit umplea odaia.

— Certificatul tău de naştere! izbucni mama când Penny îi spuse ce căuta. La ce ţi-l trebuie?

După felul în care îi vorbea lui Penny, ai fi zis că aceasta îi ceruse luna de pe cer. Tânăra îşi dădu seama ce greşeală făcuse, dar era prea târziu.

În primul rând, mama ar face o criză de nervi, dacă ar afla că Penny voia să înveţe să conducă un autobuz. Iar după ce şi-ar reveni, ea nu ar înceta să o bată la cap zi şi noapte, până când ar

lămuri-o să renunțe. Mama n-o credea în stare nici să meargă pe bicicletă, cu atât mai puțin să conducă un autobuz uriaș, plin cu oameni... și încă toți bine străini!

— Ei... știi... spuse Penny și începu să se dea înapoi spre camera de zi. Șeful meu spune că s-ar putea să fiu promovată în curând, însă are nevoie de certificatul meu de naștere. Așa că, dacă îmi spui numai unde să mă uit, îl voi căuta eu însămi. Nu trebuie să te deranjezi. N-ar putea fi aici, în birou, lângă documentele importante ale lui tata?

Mama trânti fierul de călcat și se grăbi pe urmele tinerei, băgând aparatul în priză – lucru pe care o avertizase pe Penny de nenumărate ori să nu îl facă.

— Nu te apuca să scotocești prin birou. Nu e acolo.

— Atunci unde este?

— Nicăieri. Nu ai certificat de naștere.

Penny făcu ochii mari.

— Toată lumea are un certificat de naștere.

— Ei bine, tu nu ai. L-am rătăcit pe undeva, cu mulți ani în urmă... când ne-am mutat aici. Nu l-am mai refăcut de atunci.

— L-ați rătăcit? Dar... dar am nevoie de el. Nu voi putea fi promovată, decât...

— De ce fel de promovare este vorba? Cine a mai auzit de așa ceva? Nu ți-a trebuit certificatul de naștere când te-ai angajat la compania de transporturi. De ce ai avea nevoie de el acum?

Tânăra nu îndrăznea să spună adevărul... dar nici nu voia să mintă. Știa că mama era încă furioasă pe ea pentru că se mutase în apartamentul lui Eddie, iar acum era prea puțin probabil să îi sară în ajutor, indiferent cât de mult ar fi rugat-o Penny.

— Mai bine s-o lăsăm baltă. Trebuie să mă întorc la apartament. Nu îmi place să îi las prea mult pe copii singuri după școală.

— Copiii aceia ar trebui să locuiască lângă noi, împreună cu bunica lor, nu cu tine. Când ai de gând să renunți la jocul ăsta ridicol de-a gospodăritul și să te întorci acasă, unde ți-e locul? Și la ce, sărăcie, îți mai trebuie o promovare, când ai deja mai multe responsabilități decât poți duce?

Penny se îndreptă descumpănită către uşă.

— Ne vedem duminică. La revedere.

Reacţia mamei o făcu să fiarbă înlăuntrul ei, tot restul drumului de-a lungul oraşului. Şi cu mult înainte să ajungă la apartament, Penny hotărî că, orice s-ar întâmpla, nu avea să se mai întoarcă niciodată pentru a locui cu părinţii ei. Niciodată. Dacă Eddie ar concedia-o şi ar chema pe altcineva să aibă grijă de copii, ea şi-ar găsi un apartament micuţ în care să trăiască pe cont propriu. Cu acea mărire de salariu de cincisprezece dolari pe săptămână, îşi putea permite lucrul acesta. Dacă domnul Whitney o credea în stare să conducă un autobuz, poate că, într-adevăr, aşa era.

Penny îşi găsi un loc în partea din faţă a autobuzului şi de aici îşi plimbă privirea asupra şoferului, închipuindu-şi cum s-ar descurca în locul lui. Acesta trebuia să fie atent la o sumedenie de lucruri, cu atâtea maşini şi autobuze şi atâţia pietoni colcăind pe străzi. Dar afară de asta, tot ce avea de făcut era să oprească şi să pornească, să verifice biletele călătorilor, să ofere bilete de transfer şi să vegheze ca pasagerii să pună destule monede în mecanismul metalic pentru a-şi plăti călătoria.

Toată viaţa ei, Penny dusese acelaşi trai monoton în fiecare zi – stătea acasă, vindea bilete în staţia de autobuz, asculta cicălelile mamei sale –, iar acum, dintr-odată, ea nu mai suporta gândul de a trăi în acelaşi fel pentru tot restul vieţii. *Încă cincisprezece dolari pe săptămână.* Avea să se înscrie chiar mâine la acea şcoală de şoferi.

Când coborî din autobuz, tânăra îi zâmbi şoferului. Apoi, odată ajunsă la bloc, ai fi zis că sărise, pur şi simplu, peste toate treptele odată, până la apartamentul lui Eddie. Îşi recăpătase încrederea şi devenea din ce în ce mai înflăcărată la gândul noii slujbe, când telefonul îi zgândări mintea hoinară.

— Familia Shaffer, Penny Goodrich la telefon.

— Buna ziua. Sunt doamna Cole, de la Waring Elementary School, învăţătoarea lui Peter. Mă întrebam dacă nu aţi putea veni să stăm puţin de vorbă mâine după-masă, la sfârşitul programului de şcoală.

— Ei bine... Eu nu sunt dintre rudele copiilor, doamna Cole. Eu îi îngrijesc doar, câtă vreme...

— Știu. Domnul Shaffer a trecut pe la școală și mi-a spus despre dumneavoastră, înainte să plece în armată. Ați putea veni mâine, cam la această oră, domnișoară Goodrich?

— Cred că da. Voi veni direct de la lucru.

— Mulțumesc. Mă găsiți în Sala 5. Pe mâine.

Acum ce mai era? Avea nevoie Peter de ajutor la teme? Făcea prostii la școală? Penny spera că nu, fiindcă problemele disciplinare erau un tărâm necunoscut pentru ea. Nici măcar nu îl putea face pe Peter să îi vorbească. Fără îndoială, Eddie avea să își dea seama acum, că Penny nu avea niciun habar despre ce însemna să crești niște copii. Se aruncase cu capul înainte și fusese mai nătângă decât un bob de mazăre încă de la început, când se oferise pentru această slujbă. Iar să creadă că ar putea conduce un autobuz era o și mai mare dovadă de prostie.

În noaptea aceea, Penny de-abia dacă ațipise puțin, din pricina îngrijorării. Avea ochii umflați în dimineața următoare, când domnul Whitney apăru din nou la ușa casei de bilete.

— N-aș vrea să vă zoresc, domnișoară Goodrich, dar va trebui să îmi spuneți cât de curând ce v-ați hotărât.

— Îmi pare rău, domnule Whitney, dar nu am certificat de naștere. Mama zice că l-a pierdut de ani buni și...

— Unde v-ați născut?

— Aici, în Brooklyn, bănuiesc.

— Ei bine, Direcția de Evidență a Persoanelor din statul New York vă poate emite un altul. Poate că veți avea de plătit câțiva dolari, însă aceasta nu ar trebui să fie o problemă.

Penny era pe cale să îi spună că se hotărâse totuși să refuze postul, când domnul Whitney adăugă:

— De fapt, astăzi vă voi da o jumătate de oră în plus la pauza de prânz, pentru a putea merge să vă depuneți cererea pentru un certificat nou. Ca să vedeți cât de mare nevoie am de șoferi, domnișoară Goodrich.

Tânăra făcu după cum i se spusese. Întotdeauna făcea aşa. De îndată ce termină de completat formularele pentru Direcţia de Evidenţă a Persoanelor, ea îndesă într-un cotlon al minţii decizia ce se cerea a fi luată cu privire la noua slujbă şi se frământă mai departe cu întâlnirea pe care urma să o aibă după-masă cu învăţătoarea lui Peter. Când intră pe uşa şcolii, genunchii îi tremurau.

— Voi trece direct la subiect, spuse doamna Cole, după ce făcură cunoştinţă. De săptămâni întregi, Peter n-a mai scos o vorbă; nu vorbeşte nici cu mine, nici cu nimeni altcineva.

Vestea aceasta o ului pe Penny. S-ar fi prăbuşit la pământ, dacă nu ar fi fost aşezată pe un scaun.

— Nu vorbeşte nici cu dumneavoastră? Nu mi-a vorbit deloc nici mie de când am sosit la ei şi tatăl lor a plecat în tabăra de instrucţie. Credeam că l-am supărat eu cu ceva. Nici prin gând nu mi-ar fi trecut că nu mai vorbeşte cu nimeni.

— Sora lui, Esther, m-a căutat la câteva zile după plecarea tatălui lor şi mi-a spus că Peter are laringită şi nu poate vorbi. L-am trimis la asistenta medicală a şcolii, dar nu avea febră, iar gâtul nu-i era umflat. Am hotărât să aştept pentru a vedea dacă nu cumva trecea printr-o perioadă mai dificilă, dar cum nimic nu s-a schimbat, m-am gândit că trebuie să stau de vorbă cu dumneavoastră. S-a descurcat, în continuare, bine cu învăţatul şi nu creează niciun fel de probleme. Atâta doar că nu vorbeşte, ci comunică prin scris.

— Ce ar trebui să fac? Nu... nu ştiu ce să fac. Nu am deloc experienţă cu copiii, doamnă Cole. Voiam doar să îl ajut pe Eddie.

— Ştiu că mama lui Peter a murit cu ceva mai bine de un an în urmă, iar tatăl lui a plecat de acasă de curând. Am mai auzit de asemenea cazuri, când un copil rămâne atât de traumatizat, încât se închide în el, pur şi simplu. Pentru un băiat atât de sensibil cum e Peter, nu mi-e greu să cred că pierderea ambilor părinţi într-un timp atât de scurt poate lăsa urmări de felul acesta.

— Credeţi că ar trebui să îl duc la un medic?

— Încă nu. Păreţi o femeie plină de bunătate şi foarte capabilă, domnişoară Goodrich, şi am o presimţire că odată ce copiii îşi vor forma din nou o rutină, Peter va fi bine.

Pentru a doua oară în două zile cineva îi spusese lui Penny că părea o persoană înzestrată. Se simţea precum o impostoare.

— Tatăl lui Peter se va întoarce pe acasă în viitorul apropiat? întrebă doamna Cole.

— Va primi o permisie la sfârşitul instrucţiei de bază.

— Atunci cred că cel mai bine ar fi să aşteptăm şi să vedem cum decurg lucrurile. Nu puneţi presiune pe Peter. Dacă problema nu se rezolvă de la sine, putem să mai discutăm împreună cu domnul Shaffer, când se întoarce acasă.

Penny îi mulţumi doamnei Cole şi se întoarse pe jos până la apartament. Dintr-un oarecare temei, lacrimile nu-i mai puteau fi stăvilite, ci îi brăzdară obrajii de-a lungul întregului drum. Ea nu voia să aibă de crescut doi copii dificili. Nu ştia cum să o facă. Tot ce îşi dorea era să devină soţia lui Eddie Shaffer. Trebuia să plătească pentru aceasta un preţ atât de mare?

Capitolul 9

UN MECI DE BASEBALL DIFUZAT la radio vuia în tot apartamentul lui Jacob. Asta se întâmpla deja de o oră, însă bărbatul nu putea decât să se holbeze frustrat la aparatul radio. Voia să schimbe postul sau măcar să reducă volumul, dar de fiecare dată când încerca să manevreze micile butoane, nu făcea decât să înrăutățească și mai mult lucrurile. De fapt, așa se și întâmplase că acum trebuia să asculte meciul de baseball, în locul emisiunii muzicale, cu care se obișnuise.

Era sătul de bandajele de pe mâini, sătul de a fi atât de neputincios. Fașele ar fi trebuit să-i fie date jos acum o săptămână, dar medicul descoperise o problemă. Arsurile nu se vindecau așa cum trebuia. Apăruse o ușoară infecție și, nu numai că Jacob trebuia să mai poarte bandajele încă șapte zile, dar, acum, acestea erau chiar mai groase. Pe lângă asta, ghipsul mătăhălos de pe brațul drept îi sporea și mai mult frustrarea.

Un morman de ziare acoperea masa din sufragerie. Acestea conțineau articole pe care Jacob voia să le păstreze, cele mai noi hărți pe care erau trasate fronturile și fotografii din Londra, bombardată de naziști. Însă bărbatul nu putea nici măcar să țină în mână o foarfecă, ce să mai vorbim de a tăia cu ea.

Femeile de la sinagogă continuau să treacă pe la el tot la câteva zile, aducându-i caserole cu mâncare și boluri cu supă. Se ofereau,

de asemenea, să îl ajute să curețe prin casă, dar Jacob le alunga mereu. Să se adune vasele murdare până în tavan... ce mai conta? Rubi Grunfeld stăruia încă de el să îi primească pe bărbații din *șul* să se roage aici, în casa lui. Toată sumedenia aceea de bucate alese cu care îl îmbiau trebuie că era o altă metodă a lor de a-l convinge să revină printre ei. Jacob continua să refuze.

„O minge joasă este trimisă cu viteză dincolo de a doua bază... alergătorul se îndreaptă spre a doua bază... Apărătorul exterior de pe centru se aruncă după minge... și... o ratează!"

Meciul acesta de baseball avea să țină o veșnicie? Jacob voia să audă ultimele știri despre război și despre invazia Aliaților în Italia. Buletinul de știri avea să înceapă în curând. Lucrul acesta se întâmpla de obicei pe la ora cinei... care, de altfel, îi potopea nufletul cu și mai multă frustrare, când Jacob dădea din nou să pună la încălzit mâncarea, cu mâinile sale bandajate. Medicul ar trebui să încerce și el să lucreze cu ciudățenile acelea pe mâini. Să vedem atunci cum i-ar plăcea...

Jacob oftă și se așeză la birou, apucând cu multă trudă scrisorile fiului său. Așteptase toată ziua pentru a reciti una din ele. După atâtea săptămâni de antrenament, învățase în cele din urmă cum să sufle în plicul deschis și să scoată scrisorile cu dinții, pentru a le așeza mai apoi pe birou, netezindu-le cu mâinile bandajate.

Când primise primele scrisori de la Avraham, îi fusese atât de ușor să își imagineze fiul și viața pe care acesta o ducea în Ungaria. Își putea închipui încântarea de care fusese cuprins Avi, când văzuse pentru prima oară vechea lor țară și când se întâlnise cu rudele lui. Mai târziu, în scrisorile sale, Avi îi povestise despre studiile lui și despre cât de mult prețuia înțelepciunea și gândirea profundă a rabinului. Apoi apăruse în peisaj și Sarah Rivkah, iar Avraham nu mai vorbise despre nimic altceva, pe măsură ce dragostea lui pentru ea înflorea.

Jacob citise aceste scrisori de atâtea ori, încât le învățase pe de rost. Știa deja ce avea să găsească în cea de astăzi. Știa atât bucuria, cât și durerea din cuvintele așternute în ea.

Dragii mei, mama și ava,

Am veşti minunate pentru voi. Sarah Rivkah şi cu mine am hotărât să ne căsătorim. O iubesc nespus de mult şi ea mă iubeşte la fel. Nu vreau să mai trăiesc nicio zi fără ea. Îmi este un dar nepreţuit din partea lui Ha-Şem, binecuvântat fie El.

Îmi dau seama că vestea logodnei noastre v-ar putea întrista şi îmi pare rău pentru asta. Veţi spune, poate, că m-am aprins prea iute, că mă avânt prea repede înainte. Mă veţi sfătui să aştept un an de zile şi doar apoi să o iau în căsătorie. Aproape că îţi pot vedea chipul, ava, *şi pot auzi neliniştea din glasul tău când îmi spui lucrurile acestea. Dar unchiul Yehuda cunoaşte foarte bine familia lui Sarah şi a fost de acord să te reprezinte la logodna şi la căsătoria noastră. Mamă, îmi pare atât de rău că nu vei fi aici să te bucuri împreună cu noi la această sărbătoare, dar sunt sigur că o vei îndrăgi pe Sarah Rivkah din prima clipă în care o vei vedea. Ea este fiica pe care ţi-ai dorit-o dintotdeauna. Vă rog, bucuraţi-vă împreună cu noi.*

Am primit ultima ta scrisoare, ava, *şi înţeleg prea bine de ce insişti atât să vin acasă. Şi eu sunt la fel de îngrijorat ca tine, acum că naziştii au invadat Polonia şi se află aşa aproape de noi.*

Probabil că ai dreptate când te gândeşti că, până la urmă, războiul va cuprinde şi America. Însă dacă, într-adevăr, este pe cale să izbucnească un alt război mondial, atunci, înainte de asta, Sarah şi cu mine vrem să ne încercăm şi noi şansele la fericire. Deocamdată e foarte greu de ajuns din Ungaria în Statele Unite, din pricina cotelor de emigrare. Din câte se pare, nimeni nu doreşte să-i mai primească pe evrei. Însă, deoarece sunt cetăţean american, mi s-a spus că va fi mai uşor pentru Sarah Rivkah să emigreze, în calitate de soţie a mea. De asemenea, s-ar putea să fie mai uşor şi pentru părinţii ei şi pentru celelalte rude ale noastre.

Jacob se opri din citit. Ştia ce urma. Dura atât de mult ca scrisorile să traverseze un ocean împânzit de submarine şi nave de război,

încât, pe când sosi și următorul răvaș din partea lui Avraham, nunta avusese loc deja. Unsprezece luni și zeci de scrisori mai târziu – după ce Belgia, Olanda și Franța căzuseră în mâinile naziștilor – Ha-Șem îi binecuvântase pe Avi și pe Sarah cu o fetiță.

Jacob nici măcar nu mai încercă să pună scrisoarea înapoi în plic. Era peste putință. Trebuia să scape de bandaje. Trebuia să scape de ele chiar acum. Dacă nu le putea tăia el însuși, avea să își culce pe mândrie și să ceară ajutorul chiriașului său. Bărbatul porni către ușă, dar se opri deodată. Ed Shaffer nu avea să fie acasă. Cu toată bătaia de cap de după incendiu, Jacob uitase că vecinul lui plecase în armată. Ei bine, poate că unul din copii îl putea ajuta totuși să își dea jos fașele. El prinse clanța ușii cu ambele mâini și o răsuci. Ușa apartamentului se deschise... și băiatul de la etajul de mai sus se rostogoli în odaia de zi a evreului, ca și când ar fi șezut pe prag, cu spatele proptit de ușă.

— Ce sărăcie...?

Băiatul sări în picioare, gata să o ia la fugă.

— Stai. Nu fugi, te rog. Jacob încercă să îl prindă cu stângăcie. Aș vrea să te rog ceva.

Copilul se întoarse către el, iar teama pe care Jacob i-o citi în ochi îl făcu să se simtă precum un căpcăun din basme. Nu voise nicidecum să îl sperie. Băiatul nu fugise niciodată de Miriam în felul acesta. Dar pe atunci Miriam Shoshanna îi răsfățase pe amândoi copiii aceștia, dându-le caramele și turtă cu miere. Știau și ei, de bună seamă, că ea plecase dintre cei vii, nu-i așa?

Jacob scutură din cap, pentru a-și limpezi mintea.

— Ai putea veni puțin, te rog, să mă ajuți cu radioul? Eu nu prea pot cu astea, spuse el ridicând mâinile. Încercă să zâmbească, pentru a-l liniști pe băiat, însă își simți zâmbetul atât de forțat, încât se întrebă dacă nu cumva uitase cum s-o facă. Vino. Radioul e aici, mai spuse, și își lăsă mâna pe umărul lui, pentru a-l petrece înăuntru. Amintește-mi încă o dată, cum ziceai că te cheamă?

În loc să-i răspundă, băiatul își scotoci buzunarul și scoase o bucată de hârtie cu linii, împăturită de mai multe ori și un ciot de

creion. Hârtia era plină pe ambele părți cu mâzgăliturі și cu pete de cerneală întinsă, dar copilul mai găsi un loc liber și scrise: *Peter.*

Straniu. Foarte straniu. Dar poate că, la rândul său, și Peter îl găsea pe Jacob la fel de straniu.

— Îmi pare rău dacă te-am speriat, dar nu mă așteptam ca cineva să stea sprijinit de ușa mea. N-am auzit când ai bătut, fiindcă radioul e dat prea tare... Ai venit pentru ceva anume?

Poate că venise pentru a-l ruga să reducă volumul – lucru cu care Jacob se căznise în zadar.

Peter înclină din cap timid și arătă cu degetul către aparatul radio.

— Ha? Radioul? Ai vrea să îl dau mai încet, nu-i așa?

Peter clătină din cap cu înverșunare – nu! – și imită un jucător de baseball lovind mingea cu bâta. Apoi, când arătă din nou spre aparatul radio, băiatul izbuti să-și petreacă pe chip un zâmbet de-o clipită.

— A! Ascultai meciul...

Copilul înclină din cap. Jacob se întreba ce era cu toată pantomima aceea? De ce nu vorbea băiatul, pur și simplu? El nu avea răbdare după jocurile de ghicit.

„Așadar, la sfârșitul celei de a șaptea manșe, rosti comentatorul, Brooklyn Dodgers conduce cu trei puncte."

Zâmbetul lui Peter se lărgi până la urechi și băiatul ridică victorios trei degete.

— Cu ei ții?

Din nou, o încuviințare timidă. Pe Jacob nu-l lăsă inima să-l roage pe copil să schimbe postul. Avea s-o facă el însuși mai târziu, după ce acesta îi dădea jos bandajele.

Tocmai atunci, se auziră câteva bocănituri și ușa apartamentului de la etaj se deschise, iar sora băiatului strigă pe casa scărilor:

— Peter! Peter, unde ești?

Copilul ieși în prag și privi în sus, fluturându-și mâinile în tăcere. Din câte se părea, se juca la fel cu toată lumea, nu doar cu Jacob.

— Ce faci? îi strigă fetița. Știi bine că nu avem voie să îl deranjăm pe domnul Mendel.

Jacob era pe cale să își piardă singurul ajutor, așa că veni în grabă la ușă.

— Nu mă deranjează deloc. Eu l-am rugat să intre. Am nevoie de ajutorul lui.

Copila se zgâi la Jacob pentru o clipă și coborî treptele fără zgomot, plină de gingășie. Era o fată drăgălașă, cu păr bălai precum tatăl ei și pășea ca o prințesă. Bărbatul își aminti despre ea că se numea Esther, la fel ca regina din Scripturi. Fără îndoială, avea să devină o adevărată frumusețe, cum fusese și mama ei. Amintirea de-o clipită a mamei copiilor – atât de strâns legată de amintirea lui Miriam Shoshanna – îl sfredeli ca un cuțit înfipt în coaste.

— Ce mai faceți, domnule Mendel? întrebă Esther cuviincios. Nu prea v-am mai văzut de când cu incendiul. Vă simțiți bine acum?

— Da. Sunt bine. Însă aș avea nevoie de cineva ca să îmi dea jos bandajele acestea. După cum vedeți, sunt cam neputincios cu ele pe mâini.

Fetița făcu un pas înapoi.

— N-ar trebui să se ocupe de asta un medic... sau o asistentă? Eu nu am mai făcut niciodată așa ceva. N-aș vrea să vă rănesc.

— Nu ai cum să mă rănești. Doar taie-le jos, te rog. Vei găsi o foarfecă în sertarul biroului.

— De ce vreți să le dați jos?

— Fiindcă nu pot face nimic de unul singur cu ele pe mâini. Nu pot aprinde focul, pentru a-mi încălzi mâncarea, nu pot reduce volumul radioului... de-abia izbutesc să mănânc și m-am cam săturat de toate astea.

— Mă pot ocupa eu de sobă. Și vă pot regla radioul.

— Și îmi vei da și să mănânc? Ha? Jacob văzu că o speriase puțin, fără să vrea. De ce să își descarce frustrările pe ea? Îmi pare rău. N ar fi trebuit să spun asta.

— Nu face nimic. Vă pot ajuta la tot ce aveți nevoie prin bucătărie, dacă doriți.

Bărbatul îi aruncă o privire lui Peter. Acesta ședea pe podea cu picioarele încrucișate în fața radioului, absorbit de meciul de baseball.

„Încă o lovitură care îi aduce pe Dodgers la baza întâi... Se pare că va fi chiar o dublă... Da! Au ajuns la baza a doua..."

— Aveţi un aparat radio acasă? o întrebă Jacob pe fetiţă.

— Da, avem. Însă nu putem asculta decât după ce ne-am terminat temele.

— O, înţeleg. Jacob voia să îl mai lase pe băiat să asculte puţin. Atunci, dacă nu te superi, poţi veni în bucătărie şi vom vedea cum e cu mâncarea.

Deschise frigiderul burduşit şi îi arătă lui Esther ce voia să mănânce.

— Ai idee cum le-am putea încălzi cel mai bine? M-am săturat să mănânc totul rece, dar, după cum vezi, toate oalele îmi sunt murdare, iar eu nu le pot spăla.

— Le voi spăla eu.

— Ai avea mai puţin de lucru dacă, pur şi simplu, mi-ai da jos astea, spuse bărbatul ridicând mâinile şi simţi un zâmbet încolţindu-i pe buze. Atunci le-aş putea spăla eu.

Copila gustă gluma şi zâmbi, la rândul ei.

— Nu ştiu nimic despre bandaje, domnule Mendel, dar mă pricep la spălat vase.

— Bine. Fie cum vrei tu.

Jacob o privi cum alese o oală din mormanul de vase şi o frecă bine cu apă şi săpun.

— E foarte trist ce s-a întâmplat cu sinagoga, nu-i aşa? întrebă Esther fără a se opri din lucru.

— Da. Într-adevăr, e trist. Presupun că o vor rezidi. Însă chiar şi aşa, ea nu va mai fi niciodată cum era.

Fetiţa puse câteva linguri de mâncare din caserola pe care i-o arătase vecinul lor în oala curată, pe care o aşeză apoi pe sobă. Trecuse multă vreme de când Jacob îşi privise pentru ultima oară soţia lucrând în bucătărie. Lui Miriam Shoshanna îi plăcuse mult să gătească. S-o urmărească în timp ce frământa aluatul şi făcea împletiturile de *hala** pentru Şabat fusese pentru Jacob ca şi cum

* Pâine împletită, asemănătoare colacilor româneşti, pregătită de evrei pentru Şabat (n.tr.).

ar fi urmărit un sculptor cufundat în lucrul său. Acum, bărbatul se gândi la nora lui, Sarah Rivkah, pe care nu o întâlnise încă. Oare gătea și ea *hala* pentru Avraham și aprindea lumânările de Șabat și rostea binecuvântarea după rânduială? Iar nepoata lui, micuța Fredeleh...

— Aș putea să vă întreb ceva? îl întrerupse Esther din visare.

— Da, sigur...

— Toată lumea spune că mama și doamna Mendel sunt acum în cer, dar eu nu înțeleg de ce a vrut Dumnezeu să le ducă acolo; dumneavoastră înțelegeți? N-a văzut că noi avem mai multă nevoie de ele aici?

Jacob simți că îl podideau lacrimile. Își roti privirile prin bucătăria dezordonată, apoi se uită la copila care aștepta răspunsul lui și își dădu seama că aceasta avea tot atâta nevoie de ajutor ca și el, măcar că mâinile sale grațioase nu erau înfășurate în bandaje.

— Îmi pare rău. Dar nu știu să îți răspund.

— Uneori... spuse ea încet, uneori sunt foarte, foarte furioasă pe Dumnezeu.

Bărbatul de-abia mai putea vorbi.

— Da... Da, la fel și eu.

Fetița își ridică privirea și Jacob îi zări lacrimile printre ale sale. Iar înainte ca evreul să își dea seama ce se petrecea, Esther se aruncă în brațele lui, agățându-se de el cu toată puterea și suspinând la pieptul său. Bărbatul o cuprinse în brațe și o strânse, la rândul lui, aceasta fiind prima îmbrățișare de care avea parte după multă, multă vreme.

Capitolul 10

PE MĂSURĂ CE PENNY SPĂLA vasele din care luaseră cina, Esther se grăbea să le termine de șters, frecând cu prosopul câte o farfurie și așezând-o în dulapul din colț. Nu voia să stea împreună cu Penny Goodrich în bucătărie nici cu un minut mai mult decât era necesar. Își dorea să poată coborî să îl ajute din nou pe domnul Mendel cu spălatul vaselor. Aseară simțise că, într-un oarecare fel, se asemăna cu el, dar nu înțelegea prea bine cum, afară de faptul că vecinul lor părea la fel de singur și de trist ca ea. Dar domnul Mendel insistase că vasele erau prea multe ca Esther să le spele pe toate odată, așa că atunci când meciul lui Peter se încheiase, ea și frățiorul ei se întorseseră acasă.

În seara aceasta, Penny se mișca de parcă avea tot timpul din lume pentru a spăla vasele și părea că mintea nu-i stătea tocmai la lucru. Măcar că toate oalele și tigăile erau încă murdare, ea își scoase deodată mâinile din apa cu clăbuci și se întoarse către Esther, ștergându-se de șorț.

— Pot să te întreb ceva?

— Ce?

— Peter mai vorbește cu tine?

Penny își rostea gândurile cu glasul scăzut, prevăzătoare ca nu cumva Peter s-o audă, măcar că acesta era sus de tot, în dormitor.

Esther ridică din umeri şi îi întoarse spatele. Fusese învăţată să spună întotdeauna adevărul şi să îi respecte pe cei mai în vârstă decât ea, însă acum nu voia să răspundă. Îşi găsi de lucru, potrivind mai bine vasele în dulap şi aşezând câteva boluri mai mici în altele mai mari.

— Alaltăieri m-am întâlnit cu învăţătoarea lui Peter, continuă Penny, ridicând puţin vocea peste clinchetul veselei. Dânsa mi-a spus că Peter nu vorbeşte deloc la şcoală. Nu scoate o vorbă. Nici mie nu-mi vorbeşte niciodată... Aşa că mă întrebam dacă ţie îţi spune vreodată ceva, când sunteţi doar voi doi.

Esther se întoarse încet şi îşi ridică privirea către Penny. Nu putea decât să clatine din cap, gâtuită de plâns. Îngrijorarea şi teama pentru Peter apăsaseră asupra fetiţei precum o desagă plină de pietre şi, cu toate că nu suferea ca Penny să îşi bage nasul, copila nu mai putea îndura să care de una singură povara tăcerii fratelui ei.

— Scrie tot ce are de zis, reuşi Esther să spună în cele din urmă. Chiar şi faţă de mine.

— Ţi-a spus de ce face asta? Sau pentru ce e supărat?

Încă o dată, Esther nu izbuti decât să clatine din cap, luptând să-şi zăgăzuiască şuvoiul lacrimilor. Dacă începea să plângă, Penny avea să o trateze ca pe un bebeluş. Fetiţa îşi luă câteva clipe de zăbavă, pentru a se linişti.

— Peter spune că ar vrea să vorbească, dar nu poate. La început am crezut că e vorba de vreun joc de-al său şi că se va plictisi de el într-o zi, două. Dar acum cred că e speriat şi el.

— Deci nu o face intenţionat?

— Nu... Crezi că s-a întâmplat ceva cu el?

— Nu ştiu. Învăţătoarea lui spune că Peter nu are nevoie decât de timp, până se obişnuieşte cu toate schimbările din ultima vreme. Am întrebat-o dacă ar trebui să îl duc la medic, dar mi-a spus să aşteptăm până când se întoarce tatăl vostru.

Esther înclină din cap şi se întoarse cu spatele. Se străduia să rămână tare, să nu-i îngăduie lui Penny să vadă cât era de speriată.

— Ştiu că vrei să îl ajuţi, Esther; la fel şi eu. Crezi că am putea să ne unim forţele şi să ne sprijinim una pe alta?

Penny aşteptă un răspuns. Fetiţa nu spuse nimic.

— Tatăl tău va trece pe acasă după instrucţia de bază şi n-aş vrea, cu niciun chip, să îl facem să se îngrijoreze pentru Peter. Are şi aşa destule frământări, acum că s-ar putea să meargă, în curând, pe front. N-ar fi mai bine dacă am căuta să îl ajutăm pe Peter înainte să se întoarcă el?

Esther nu ştia ce să facă, prinsă la mijloc între teama pentru fratele ei şi vrajba strânsă împotriva lui Penny. Nu voia să facă nimic împreună cu ea. Dorea ca totul să fie din nou cum era înainte, cu tati acasă şi fără Penny prin jur.

— Vorbeşte-mi, Esther.

Fetiţa se întoarse vijelios cu faţa către Penny, vărsându-şi mânia în locul lacrimilor.

— Tati va vedea cât de mult avem nevoie de el. Va vedea că nu mai poate pleca de acasă... nu mai poate! Peter are nevoie de el!

Copila aruncă jos ştergarul şi fugi din bucătărie. Apoi, temându-se că Penny avea s-o urmeze şi s-o tragă de limbă în continuare, ea sui treptele în goană şi se retrase la adăpostul dormitorului.

Când Esther dădu buzna în odaie şi trânti uşa după ea, Peter o privi surprins. Cu siguranţă, îi văzuse lacrimile din ochi, dar, cu toate acestea, nu scoase o vorbă şi nu întrebă ce se întâmplase. Din toată familia, Esther nu îl mai avea decât pe el şi totuşi, băiatul trăia în lumea lui tăcută, citind despre Căpitanul Marvel şi despre Superman în revistele cu benzi desenate, zăvorându-şi sora la hotarele sufletului său. Esther scoase din sertar tăblia şi i-o aruncă în poală.

— Toată lumea îşi face griji pentru tine, ştii? Atât învăţătoarea ta, cât şi Penny ştiu că nu mai vorbeşti cu nimeni. Şi lucrurile se vor înrăutăţi mult mai mult dacă nu îţi dai drumul la gură. Te vor duce la doctor. Trebuie să-mi spui ce se întâmplă!

Peter coborî din pat, parcă nervos, pentru a-şi lua o bucată de cretă. Începu să scrie, strângând din buze şi apăsă atât de tare creta, încât aceasta se rupse în două. Când termină, ridică tăblia şi i-o arătă lui Esther.

Nu știu ce se întâmplă!

— Nu poți încerca măcar să spui ceva?

Dar încerc!

— Ei bine, vrei să te ducă la doctor?

Copilul clătină vajnic din cap și scrise: *Vreau să fiu singur.*

— Bine! Te voi lăsa singur!

Fetița ura cuvântul *singur*. Mii de oameni trăiau în preajma ei, în Brooklyn, și totuși Esther se simțea mai singură ca oricând. Toate acestea erau numai din vina ei. Dacă ar fi stat lângă mama în ziua aceea, la magazin, în loc să umble teleleu, poate că ar fi putut-o păzi de mașina scăpată de sub control. Mama ar fi fost încă în viață, tati nu ar fi plecat de acasă, iar Peter n-ar fi rămas fără grai. Prin gestul acela sfidător de a-și lăsa mama de mână, Esther făcuse ca totul să se ducă de râpă, iar acum trebuia să găsească o cale de a pune totul în ordine, din nou.

Scotoci prin ghiozdan după un caiet și un creion, iar apoi se prăbuși pe pat și începu să facă o listă pentru tatăl lor, mâzgălind pe primul rând: *Motive pentru care trebuie să părăsești armata și să te întorci acasă.*

1. Ne e dor de tine.
2. Suntem foarte singuri.
3. Nimic nu mai e la fel pe aici fără tine.
4. Bunica Shaffer este și ea tristă.
5. Ceva nu e bine cu Peter și trebuie să îl ajuți.
6. Penny e...

Esther bătu ușor cu creionul în caiet, căutând cuvântul potrivit. Sinceră să fi fost, tot ce făcea Penny prin casă era bine: gătea, făcea curățenie, le spăla hainele. Nu era niciodată rea, nu striga la ei și își dădea toate silințele să fie veselă și prietenoasă... de fapt, se străduia chiar prea mult. Esther nu voia ca Penny să îi fie prietenă. Dar când veni vorba să pună pe hârtie ce nu îi convenea, fetița nu găsi nici măcar un lucru rău de spus cu privire la Penny, afară de faptul că aceasta nu era și nu avea să fie niciodată mama ei. Nimeni nu i-ar

putea lua locul mamei. Niciodată. Esther închise ochii, încercând să-şi amintească privirea mamei. Când îşi dădu seama că nu reuşea, panica îi cuprinse pieptul ca-ntr-o menghină.

Aruncă jos caietul şi sări în picioare, apoi dădu buzna în dormitorul lui tati, pentru a se uita la poza de pe dulăpior... numai că poza înrămată nu se mai afla acolo. Esther uitase că tati o luase cu el. Mai multe lucruri de-ale lui Penny Goodrich stăteau învălmăşite pe dulap, în locul ei: o cutie cu cremă de faţă, o perie şi câteva agrafe de păr, o batistă şi o grămăjoară de monede pentru biletele cumpărate din autobuz. Esther îşi roti privirile prin cameră, încremenită. Acum că Penny locuia aici, nimic nu mai arăta la fel şi nici măcar mirosul nu mai era acelaşi. După moartea mamei, tati de-abia dacă mai trăgea din când în când storurile pentru a lăsa odaia să se scalde în lumina soarelui, dar Penny le ridica de tot în fiecare dimineaţă.

Esther se apropie de fereastră şi, privind în stradă, zări pereţii urâţi şi arşi ai sinagogii. Ura să vadă clădirea în halul acela, baricadată de toate părţile ca să nu intre oamenii. Undeva în depărtare, îl zări pe domnul Mendel, venind agale pe stradă în jos către apartamentul lui, cu capul plecat şi ochii aţintiţi la picioare, ca şi cum nu ar fi avut putere să-şi ridice fruntea şi să privească înainte. Poate că nici el nu putea îndura să vadă sinagoga în starea aceea. Din motive pe care nu şi le putea lămuri, Esther se simţea atrasă de el şi, fără să ştie de ce, ea coborî în fugă cele trei etaje, până afară. Se aşeză istovită în capul treptelor cerdacului, cu suflarea tăiată. O clipă mai târziu, domnul Mendel ajunse pe trotuarul din dreptul blocului şi coti spre clădire.

— Bună ziua, domnule Mendel. Azi aveţi nevoie de ajutor? V-aş putea fi de folos cu ceva?

Bărbatul o privi puţin confuz, apoi izbuti să-şi petreacă pe faţă un zâmbet şters.

— Foarte drăguţ din partea ta că doreşti să mă ajuţi, dar vezi? Îşi ridică mâinile şi îi arătă că nu mai avea bandajele, măcar că braţul drept îi era încă în ghips. Degetele îmi sunt libere, în sfârşit. Dar mulţumesc oricum.

Se strecură pe lângă ea şi sui treptele cerdacului, prinzându-se de balustradă cu mâna stângă.

— Nu ştiţi cumva când vor începe să repare sinagoga? îl întrebă Esther.

— Presupun că trebuie să aştepte după societatea de asigurări. Lucrurile de felul acesta cer timp.

Esther sări în picioare şi îl urmă până la uşă.

— Ce făceau oamenii înăuntru? Înainte să fie arsă, vreau să spun.

Jacob se opri, zăngănindu-şi cheile în mână.

— Era un loc în care se studia Tora şi se rosteau rugăciuni...

Fetiţa îşi aminti de toate rugăciunile sale rămase fără răspuns şi se aprinse din nou de mânie. Trebuia să afle unde anume greşea.

— Dacă oamenii se roagă în sinagogă, atunci Dumnezeu le răspunde?

Bărbatul îşi întoarse privirea de la Esther şi scrută zarea cu o căutătură atât de pătrunsă de tristeţe, încât copila se căi de întrebarea pusă.

— Nu, spuse el încet. Nu răspunde tuturor. Nu întotdeauna.

— Asta nu pot eu să înţeleg, domnule Mendel. De ce să se mai roage oamenii, dacă Dumnezeu nu le răspunde? Cu ce folos?

Jacob se întoarse către uşă, clătinând încet din cap, în timp ce învârtea cheia în broască.

— Cu astfel de întrebări va trebui să mergi la oameni mult mai înţelepţi decât mine.

Bărbatul intră în bloc, dar Esther mai rămase afară, pe terasă. Era o seară rece de mijloc de octombrie şi copila nu îşi luase jacheta, însă nici nu voia să urce încă înapoi, la apartamentul lor pustiu. Îşi strânse braţele în jurul ei şi se aşeză pe leagănul domnului Mendel. Acesta scârţâi când fetiţa începu să se dăineze în el, după mai bine de un an de zile în care zăcuse acolo uitat de lume. Copila îşi dădu avânt, lăsând ca mişcarea legănată să îi potolească furia.

Câteva minute mai târziu, Esther îl văzu pe Jacky Hoffman, vecinul de alături, venind pe bicicletă înspre ea. Copila opri mişcarea scârţâită a leagănului şi se lăsă mai în jos, căutând să nu atragă

atenţia băiatului. Dar acesta o zări oricum şi se opri pe trotuar, în faţa cerdacului.

— Ce faci, frumoaso?

— Lasă-mă în pace, Jacky.

Puştanul îşi puse o mână în brâu, ţinând bicicleta cu cealaltă.

— Frumos mai ştii să răspunzi unui compliment.

— Ştiu că n-ai vorbit serios.

— Punem pariu?

— Nu. Nu punem pariu.

Esther se uită lung peste umărul băiatului, la sinagogă. Arăta sinistru în umbrele amurgului. Jacky se întoarse, urmărindu-i privirea.

— E un adevărat dezastru acolo, nu-i aşa? întrebă el. Îţi stă ca un ghimpe în ochi. Mă întreb când au de gând idioţii ăştia, cu pălăriile lor negre, să o dea jos din temelie.

Esther îşi aduse aminte cu câtă voioşie se jucase Jacky în seara cu incendiul, ţopăind peste furtunurile pompierilor şi prin băltoacele de pe stradă. Însă acum el arăta foarte diferit, cu cămaşa în pantaloni şi cu părul său brunet pieptănat frumos; demn de respect, ai fi zis. Cine s-ar fi gândit că Jacky putea fi atât de prăpădit la şcoală?

— Cum se face că eşti aşa dichisit? îl întrebă fetiţa.

— Mi-am găsit o slujbă; livrez alimente, după ce ies de la şcoală. Să vezi ce bani frumoşi ies din bacşişuri...

Jacky zâmbi, iar Esther fu mirată să vadă cât era de drăguţ, asemeni renumitului actor Gary Cooper, în tinereţea lui. Copila scutură din cap, încercând să-şi alunge gândul acela prostesc.

— Şi ce vei face cu toţi banii pe care îi câştigi?

— Ei bine, sâmbătă, după serviciu, voi merge la matineul de la Loew's Theater. Vrei să vii cu mine? Fac eu cinste.

Fetiţa îşi simţi deodată obrajii arzând, ca şi cum sinagoga de peste drum ar fi luat foc din nou. Jacky tocmai o invitase la film. Doar cu o clipă în urmă, ea se simţise atât de singură, neavând pe nimeni în întreaga lume s-o asculte. Iar acum Jacky Hoffman, dichisit şi cu o înfăţişare respectabilă, se oferea să-i fie prieten şi o invita la film. Ba mai mult, o şi numise frumoasă.

— Mulţumesc, spuse copila, dar sâmbătă, eu şi fratele meu avem treburi de făcut prin casă.

— Chiar aşa, ce e cu fratele tău? I-am auzit pe câţiva copii luându-l în râs, făcându-l idiot şi spunând despre el că nu ştie să vorbească.

Esther sări în picioare cuprinsă de furie şi minţi, fără să mai stea pe gânduri.

— Dacă vrei să ştii, Peter are ceva la gât şi de aceea nu poate vorbi. Nimeni n-ar trebui să râdă de el, pentru că nu are ce face!

— Serios? Jacky dădu din nou la iveală zâmbetul său cuceritor. Ei bine, de acum încolo, îi voi ţine eu partea când ceilalţi copii se vor lua de el, bine? Toţi piticii aceia se tem de mine.

Furia fetei trecu la fel de repede, precum izbucnise.

— Mulţumesc. Ar fi foarte frumos din partea ta să îi vii în ajutor.

Esther nu-şi putea închipui de ce era Jacky atât de drăguţ cu ea, încât să se ofere să îi apere frăţiorul. Îşi aminti atunci de reputaţia pe care acesta şi-o făcuse pentru scandalurile din curtea şcolii şi adăugă:

— Numai să nu răneşti pe cineva.

Băiatul râse.

— Nah, niciodată nu mă leg de copii mai mici ca mine. De azi încolo, tu şi fratele tău puteţi merge împreună cu mine pe drumul spre casă, oricând doriţi.

De când Peter încetase a mai vorbi, Esther se simţea atât de stingheră pe la şcoală. Socotea timpul aşa încât să intre în clasă tocmai când suna clopoţelul, evitându-i pe colegi. Apoi, la sfârşitul orelor, ieşea în grabă, împreună cu Peter şi o zbughea spre casă, fără a sta de vorbă cu nimeni. Doar în felul acesta îşi putea feri frăţiorul de întrebările şi de batjocurile celorlalţi copii. Acum ea îşi ridică fruntea şi îi zâmbi puştanului din vecini, văzându-l într-o cu totul altă lumină. Cu Jacky prin preajmă, copiii nu aveau să-şi mai permită să îl ia în râs pe Peter.

— Bine, rosti fata cu un surâs. Mulţumesc.

— Ne vedem mâine, atunci.

Băiatul flutură din mână în semn de salut şi merse mai departe pe lângă bicicletă spre blocul următor. La jumătatea drumului se întoarse din nou pentru a-i striga:

— Şi să ştii că am vorbit serios, Esther, chiar dacă tu nu mă crezi. Eşti cea mai simpatică fată din şcoală.

Esther nu ştia cum să ia complimentul acesta, mai ales că venea din partea unui băiat ca Jack Hoffman. Ea sări jos din leagăn şi descuie uşa blocului, clătinând din cap în vreme ce urca treptele către apartamentul ei. Din mulţimea de schimbări apărute în viaţa copilei în ultimele luni, cea pe care tocmai o văzuse în Jacky Hoffman era dintre cele mai ciudate.

În dimineaţa următoare, Esther şi Peter îşi duseră hainele murdare la subsol, ca Penny să le poată pune la spălat. La sfârşitul primelor două săptămâni în care locuise aici, Penny cărase după ea toată rufăria până la casa părinţilor, însă realiză degrabă că îşi dădea prea multă bătaie de cap cu asta. Acum, ea folosea maşina de spălat a mamei copiilor, împreună cu aceştia; băiatul răzuia săpun în cuvă, iar fata trecea rufele prin storcător. Când toate rufele erau întinse afară pe sârmă, Penny îi lăsa pe Esther şi pe Peter să-şi mai aleagă singuri ceva de făcut din lista de sarcini – de pildă, să măture covoarele, să şteargă mobila de praf, să ducă gunoiul ori să frece chiuveta din baie cu detergent.

— Vom termina totul mult mai devreme, dacă fiecare pune mâna pe câte ceva, spunea Penny, pe acel ton voios care-i displăcea lui Esther atât de mult.

Bineînţeles că Esther îi purta încă pică lui Penny, dar să muncească prin casă chiar nu o deranja defel. Şi mama obişnuia să le dea de lucru. Iar fetiţa începuse de la o vreme să urască obiceiul pe care tati şi-l făcuse după moartea mamei, de a lăsa mizeria să ajungă până în tavan.

Azi, în timp ce ştergea praful de pe mobilă, Esther îşi aminti cum, atunci când dereticau împreună prin casă, mama o mai fugărea uneori cu pământuful şi o gâdila sub bărbie. Fetiţa se întreba dacă Peter îşi mai amintea lucruri de felul acesta. Băiatul împingea acum măturătoarea Bissell prin camera de zi, punând la bătaie toată forţa pe care o avea la vârsta lui de nouă ani. Penny lustruia băncuţa

pianului, când aceasta se răsturnă din greşeală, iar câteva partituri se împrăştiară pe podea.

— Hei, nu ştiam că băncuţei i se poate deschide capacul. Uite câte partituri!

— Nu umbla cu ele! Acelea sunt ale mamei! strigă Esther.

Dar Penny nu o luă în seamă, ci frunzări toate partiturile, ridicându-le una câte una de la podea.

— Aşadar acesta era pianul mamei voastre, spuse Penny încet, cu şi cum s-ar fi aflat într-o biserică. Obişnuia să cânte mult?

Esther încuviinţă, cu o mişcare scurtă din cap. Îi părea nepotrivit să vorbească despre mama ei cu Penny Goodrich.

— Iar dintre voi, ştie vreunul să cânte?

Penny îşi mută privirea de la unul la celălalt, până când Peter – trădătorul – arătă cu degetul către sora lui.

— Ştii să cânţi la pian, Esther?

— Mama ne învăţa pe amândoi – răspunse fetiţa, aruncându-i lui Peter o privire mânioasă –, dar ea a murit.

— Mi-aş dori să pot cânta şi eu, spuse Penny. Cred că ar fi atât de plăcut să mă pot aşeza la pian, la vreo întrunire sau la o petrecere, şi să-i înveselesc pe toţi prin cântecele mele.

Tânăra scrută coperta uneia dintre cărţi.

— Pe aceasta e scris numele tău, Peter. Haide, aşază-te şi cântă ceva să te auzim.

Băiatul clătină din cap.

— Te rog...

Acelaşi gest. Penny îi puse cartea în faţă şi zâmbi.

— Hai să facem un târg. Dacă îmi cânţi un cântec, voi termina eu de curăţat covorul în locul tău.

Copilul clătină iarăşi din cap.

— Şi voi goli toate coşurile de gunoi, în locul tău. Ce zici?

Încă o dată, Peter se dovedi a fi un trădător. El dădu măturătoarea în schimbul cărţii de pian, zâmbind strengăreşte, şi se aşeză la claviatură. Nimeni nu mai cântase la pianul mamei de la moartea ei şi, pe măsură ce Peter dibui încet una din piesele sale de începător, Esther

își aduse aminte cum odinioară muzica umplea tot apartamentul precum un parfum. Oriunde se ducea, fie în dormitorul ei de sus, fie pe terasa din spatele casei, Esther o putea auzi pe mama exersând. Și asta întotdeauna o făcea să zâmbească. Iar acum, descoperi un lucru care strica atmosfera din casa lor: liniștea.

Penny aplaudă când Peter sfârși cântecul, chiar dacă băiatul nu se descurcase prea bine.

— N-am mai exersat demult, spuse Esther. Nimeni n-a mai avut poftă de cântat.

Simțea nevoia să dea o explicație, în apărarea reputației mamei sale de profesoară de pian.

— Ei bine, Peter cântă mult mai bine decât am reușit eu vreo dată. Eu nu pot nici măcar să citesc o partitură. Acum haide să te auzim și pe tine cântând ceva, Esther.

Copila se văzu cuprinsă din nou de aceeași încăpățânare de a nu coopera cu Penny și clătină din cap.

— Voi freca în locul tău chiuveta din baie, spuse Penny, făcându-i cu ochiul lui Peter.

Esther nu se învoi nici așa.

Peter se lăsă jos de pe băncuță, luă pământuful din mâna lui Esther și începu să o tragă din toate puterile către claviatura pianului, implorând-o cu ochii lui mari să cânte ceva. Fata se întrebă dacă asta l-ar ajuta să înceapă din nou să vorbească... dacă nu cumva tăcerea în care se cufundase Peter avea vreo legătură cu pianul care stătea mut de atâta vreme. În cele din urmă, se hotărî să încerce și să vadă ce avea să se întâmple, cântând pentru fratele ei, nicidecum pentru Penny.

Esther scotoci prin colecția de cărți cu lecții pentru pian, până când o găsi pe cea din care studiase cu un an în urmă. Se gândi că, răsfoind paginile cărții, ar putea simți încă mirosul apei de colonie a mamei sale. Aceasta făcuse însemnări în capul paginilor, marcând data la care Esther începea fiecare lecție și bifându-le pe acelea pe care fetița ajungea să le stăpânească la nivelul dorit de ea. Copila alese o piesă mai ușoară, dintre primele pagini, și începu să cânte...

Iar pentru acele câteva clipe scurte, îi păru că însăşi mama ei şedea lângă ea, pe băncuţă. Îşi aduse aminte cum, atunci când o privea cântând, mama obişnuia să îşi petreacă degetele prin păr... prin părul ei de culoarea mahonului, de un brun la fel de intens precum al pianului.

Esther trecu la următoarea piesă şi la următoarea, pierdută în muzica şi în amintirile mamei sale. Când îi aruncă o privire lui Peter, îl văzu şezând cu picioarele încrucişate şi ascultând cu ochii închişi. Spre finalul cântecului, Esther simţi că o podideau lacrimile. Avea să înceteze vreodată să se gândească la mama ei cu atâta dor?

Copila îşi ridică mâinile de pe claviatură şi închise capacul.

Capitolul 11

ERA DUMINICĂ DIMINEAȚA și Penny nu o putea scoate din pat pe Esther, pentru a merge la biserică.

— De ce trebuie să mergem? E o pierdere de vreme, se plângea copila. De ce nu mai putem dormi puțin?

Penny făcu tot ce știu, afară de a striga și a rosti amenințări, pentru a o ridica din pat.

— Esther, nu pentru mine faci asta. I-am promis tatălui tău că vă voi duce pe tine și pe Peter la biserică în fiecare săptămână. N-ai vrea să îl superi pe tatăl tău, nu-i așa?

În cele din urmă, Esther se lăsă păgubașă, dar se mișcă atât de încet, încât de-abia izbutiră să ajungă la timp.

După slujbă, cei trei se plimbară în tăcere până la duplexul pe care mama lui Eddie îl împărțea cu părinții lui Penny. De o vreme, tânăra mergea cu groază la părinți, pentru a petrece cu ei după-amiezele de duminica, însă azi era frământată de o altă grijă. Voia cu disperare să îl facă pe Peter să vorbească din nou, înainte ca Eddie să vină acasă în permisie, iar pentru aceasta avea nevoie de sfatul și de ajutorul bunicii Shaffer. Când Penny și copiii sosiră, doamna Shaffer îi aștepta în picioare, în pridvorul din spatele casei.

— Pot să vorbesc ceva numai cu dumneavoastră? șopti Penny, în vreme ce copiii goneau prin curte pe urmele cățelușei.

— Să nu vă murdăriţi hainele de duminica, le strigă doamna Shaffer, înainte de a se întoarce către Penny. Ce s-a întâmplat?

— Sunt îngrijorată pentru Peter. De când a plecat tatăl lor de acasă, el nu a mai vorbit cu mine sau cu oricine altcineva, nici cu învăţătoarea lui sau cu prietenii de la şcoală. Nici măcar lui Esther nu îi mai vorbeşte. Probabil că e din vina mea, dar nu ştiu ce să mai fac. Am nevoie de sfatul dumneavoastră. Credeţi că ar trebui să îl duc la un medic?

— I-am spus eu lui Eddie că aşa se va întâmpla. I-am spus! Tocmai de aceea nu am vrut să am eu însămi grijă de copiii aceştia.

După glasul ei, doamna Shaffer păru că rămase deodată cu suflarea tăiată, ca şi cum ar fi fugit şi ea prin curte cu copiii.

— Nu ştiu ce e de făcut cu el. De unde să ştiu ce e de făcut? continuă femeia.

Penny îşi dădu seama că încurcase lucrurile rău de tot.

— Îmi pare rău, doamna Shaffer. N-am vrut să vă supăr sau să vă stârnesc îngrijorarea. Învăţătoarea lui crede că Peter îşi va reveni, iar afară de faptul că nu vorbeşte, băiatul e bine. Mă gândeam doar că ar trebui să vă spun şi dumneavoastră...

— Mă simt teribil de rău, ştii? Soţul meu nu mai este lângă mine, toţi cei trei fii ai mei sunt în bătaia puştii, iar acum şi asta?

— Ştiu, ştiu. Îmi pare rău, doamna Shaffer. Penny o luă de braţ şi o conduse către un scaun. N-ar fi trebuit să pomenesc despre asta. Mă gândeam doar că...

— I-ai scris lui Eddie? L-ai întrebat ce ar trebui să faci?

— Încă nu. N-aş fi vrut să se îngrijoreze. Încă trag nădejde că Peter va începe să vorbească, înainte ca Eddie să vină acasă.

Doamna Shaffer îşi trase braţul înapoi, refuzând să se aşeze.

— Vrei ca eu să stau de vorbă cu Peter... Asta era?

— Nu prea ştiu... Să vă spun deschis, nu am idee ce să mai fac. Mă gândeam doar că, din moment ce sunteţi bunica lor, s-ar cuveni să vă spun şi dumneavoastră ce se petrece. Nu trebuie să îi spuneţi nimic lui Peter... şi vă rog să nu vă faceţi griji.

— Spune-le copiilor că prânzul e gata.

Bunica Shaffer se întoarse şi intră cu paşi greoi în casă. Penny oftă. O făcuse lată din nou. Îi strigă pe copii şi îi trimise înăuntru, împreună cu bunica lor, apoi îşi târî picioarele spre căminul părinţilor săi. Mama ei stătea în picioare şi privea de la fereastra bucătăriei.

— Sper din toată inima că, de data asta, ai reuşit să-i deschizi ochii doamnei Shaffer, spuse ea când Penny intră pe uşă. E vremea să îşi facă şi ea datoria faţă de copiii aceia.

— Nu îi poate îngriji de una singură, mamă. Nu stă prea bine cu sănătatea. Şi pe lângă asta, toate scările ce trebuie urcate până la apartamentul lui Eddie i-ar ridica probleme serioase.

— Până când ai de gând să te mai trudeşti în felul acesta? Arăţi groaznic, Penny. Şi pentru ce? De ce, sărăcie, te-ai legat la cap cu toată nebunia asta? Ţi-am spus de la bun început că aceasta era o idee nesăbuită. De ce n-ai putut să fii tu mulţumită cu felul în care stăteau lucrurile până acum?

— I-am promis lui Eddie că îl voi ajuta. Nu avea pe nimeni altcineva.

Penny repetase acelaşi refren săptămâni de-a rândul şi totuşi mama ei nu părea să îl fi auzit vreodată. Nici acum n-o asculta. Penny îşi dorea să-i poată cere povaţă, nu doar în ce-i privea pe copii, dar şi cu privire la programul de instruire a noilor şoferi de autobuz, la care nu ştia dacă să se înscrie sau nu. Tot încerca să ia o hotărâre, încă de când domnul Whitney îi făcuse această propunere, dar tot nu era convinsă că ar fi în stare să facă aşa ceva. Iar mama sa era ultima persoană la care Penny putea apela pentru a câştiga puţină încredere în sine, aşa cum avea nevoie.

— Ai vrea să aştern eu masa? întrebă tânăra, când văzu că nu făcuse nimeni încă lucrul acesta.

— Nu mai stăm la masă de când ai plecat. Se face prea mult deranj. Putem să mâncăm la fel de bine şi din tăvi, în camera de zi. Tatălui tău îi place să asculte ştirile despre război.

Penny se întoarse şi văzu că pe sobă nu era pus nimic la gătit. Mama nu făcuse nimic demâncare.

— Vrei să te ajut să pregăteşti prânzul?

— Tu ce crezi? Bineînţeles că vreau să mă ajuţi! Cum te gândeşti că mai pot pregăti o masă mare, acum că tu ai fugit de acasă? De-abia dacă izbutesc să fac în fiecare săptămână cumpărăturile, cu toată nebunia asta a cartelelor de raţii alimentare, pe care le-au mai născocit guvernanţii. Sigur că da; eşti foarte săritoare când vine vorba să-i ajuţi pe vecini, dar pe propriii tăi părinţi când ai de gând să îi ajuţi?

— Îmi pare rău. Nu ştiam că mersul la cumpărături v-a devenit unevoios, rosti Penny şi se grăbi să deschidă uşa cămării. Ce să pregătesc? Aş putea curăţa nişte cartofi. Lui tata îi place să mănânce cartofi, nu-i aşa?

Deodată uşa din spate a casei familiei Shaffer se închise cu o bufnitură puternică, ce făcu geamurile să vibreze. O clipă mai târziu, se auzi o bătaie în uşa bucătăriei. Penny lăsă din mână sacul de cartofi şi alergă să deschidă, temându-se de vreo nenorocire. O găsi pe Esther în prag. Nu arăta speriată sau rănită, ci părea furioasă.

— Vreau să merg acasă. Du-ne acasă chiar acum, te rog.

Penny ieşi afară pentru a sta de vorbă cu ea şi închise uşa în urma lor, aşa încât mama să nu le audă.

— Încă nu putem să plecăm, Esther. N-aţi apucat nici măcar să mâncaţi sau să povestiţi cu bunica voastră.

— Nu vreau să povestim cu ea.

— Ce s-a întâmplat?

— Bunica a început să strige la Peter pentru că nu vorbeşte şi i-a cerut să nu mai fie prăpădit. I-a spus că îl va bate cu nuiaua dacă nu încetează cu joaca. Am încercat să îi spun că Peter nu o face intenţionat, dar nu vrea să mă asculte.

— Să mergem.

Penny o prinse pe Esther de mână şi se zori către uşa vecinilor. Peter şedea la masă deznădăjduit, cu faţa ascunsă în mâini. Umerii îi tresăreau cu suspine, fără zgomot. Doamna Shaffer era roşie la faţă şi umbla de colo până colo în spaţiul strâmt dintre grămezile de ziare vechi.

— Îmi pare atât de rău, doamna Shaffer, spuse Penny. Nu am vrut nicidecum să stârnesc atâtea probleme. Ce să ştiu face? Cum să vă ajut?

— Să ne duci acasă, răspunse Esther dindărătul tinerei.

— Vreţi să plecaţi? întrebă bunica Shaffer. Prea bine! Plecaţi acasă...! Hai, ieşiţi afară!

Peter sări în picioare la auzul cuvintelor bunicii şi se făcu nevăzut.

— Doamna Shaffer, vă rog... Îmi pare atât de rău...

— Şi tu, Penny. Du-te acasă!

Doamna Shaffer îi întoarse spatele şi se îndepărtă mânioasă, cro indu-şi drum prin odaia de zi şi trântind uşa dormitorului în urma sa.

Lui Penny îi veni rău. Cum mai încălcise lucrurile! Nu ştia pe cine să liniştească mai întâi, dar, de vreme ce doamna Shaffer o scosese afară din casă, tânăra se grăbi pe urmele lui Esther şi ale lui Peter. Înainte ca ea să apuce să închidă uşa bucătăriei, copiii ieşiră din pridvor şi se îndreptau către poarta din spate.

— Aşteptaţi! strigă Penny, alergând pentru a-i ajunge. Vă voi duce acasă, dacă asta vreţi. Dar trebuie să le spun şi părinţilor mei că plecăm. Aşteptaţi-mă aici.

Urcă în fugă treptele pridvorului şi intră zorită în bucătărie, pentru a-şi lua poşeta.

— Îmi pare rău, mamă. S-a ivit ceva şi trebuie să ne întoarcem numaidecât la apartament.

— Acum ce-ai mai făcut?

Ochii tinerei se umplură de lacrimi. Bineînţeles că mama avea dreptate. Toată nebunia aceasta era numai din vina ei. Întotdeauna era vina ei. N-ar fi trebuit să îi spună doamnei Shaffer despre Peter. Acum era prea târziu.

— Am să vă sun mai târziu, să vă explic totul. Spune-i lui tata că îl salut.

— Dar n-ai mâncat nimic! Şi cum rămâne cu...?

— Îmi pare rău.

Penny închise uşa înainte ca mama ei să îşi termine vorba şi se grăbi înapoi la copii.

Aceştia nu mai erau de găsit.

Tânăra deschise poarta, fugi roata, până în faţa casei, şi ajunse exact la timp pentru a-i vedea cum alergau pe stradă în sus, către staţia de autobuz.

— Staţi! strigă ea. Aşteptaţi-mă!

Penny văzu un autobuz venind spre staţie şi fugi mai repede, însă copiii nu se opriră. Când maşina parcă la colţul străzii, ei se urcară fără s-o aştepte. Uşa se închise chiar sub ochii tinerei şi autobuzul se îndepărtă de bordură.

— Nu, aşteptaţi!

Penny fugea cât putea de repede, fluturându-şi mâinile disperată, însă şoferul trebuie că n-o văzuse. De ce nu îi spuneau copiii să mai zăbovească? Tânăra goni şi mai iute, înnebunită de teamă. Tocmai când se gândea că nu mai putea alerga, maşina se opri şi uşa se deschise. Penny se apropie şovăielnic şi sui gâfâind.

— Mulţumesc... Mulţumesc pentru că aţi oprit...

Copiii stăteau pe locurile din spate, fără să-i acorde atenţie, în vreme ce ea puse cu degete tremurânde câteva monede în dispozitivul metalic. Ar fi vrut să ia nuiaua la ei, dar nu mai avea puterea necesară.

— Hei... Domnişoara Penny Goodrich, nu-i aşa?

Tânăra îşi ridică privirea la auzul numelui său şi văzu un soldat din marină cu chip cunoscut, şezând la fereastră în partea din faţă a autobuzului. Roy Fuller o întâmpină cu un zâmbet larg. Îl văzuse de mai multe ori în ultimele săptămâni – întrucât bărbatul călătorea cu acelaşi autobuz pe care îl lua şi ea până la serviciu şi înapoi acasă –, dar nu mai fuseseră îndeajuns de aproape pentru a vorbi unul cu altul, din ziua când el îi cedase locul său. Penny rămase mirată că soldatul îi reţinuse numele, dar apoi şi-l aminti şi ea pe-al lui.

— Da. Bună! rosti tânăra surd şi se prăbuşi pe scaunul de lângă el, întrucât autobuzul porni brusc.

— Am văzut că cineva fugea după autobuz şi i-am spus şoferului să oprească, dar nu mi-am dat seama că erai dumneata.

— Mulţumesc. Puştii aceia m-au speriat de moarte, urcându-se, uşa, în autobuz fără mine.

— Sunt în grija ta? întrebă Roy, arătând cu capul în direcţia lor.

Penny încuviinţă, ruşinată de faptul că ea era responsabilă de nişte copii atât de obraznici şi de prăpădiţi. Orice om cu doi ochi putea vedea că ţâncii aceştia îi sfidau autoritatea, o ignorau, fugeau de ea.

— Nu ştiu ce le-a venit, să fugă de capul lor în halul acesta. Nu mi-aş fi închipuit că s-ar urca în autobuz şi ar pleca fără mine. Îţi mulţumesc că i-ai spus şoferului să oprească. Ar mai fi trebuit să aştept încă douăzeci de minute până la următoarea cursă şi cine ştie ce li s-ar fi întâmplat, dacă ar fi hoinărit prin Brooklyn de unii singuri.

— Mă bucur că ţi-am putut fi de ajutor. Te simţi bine?

— Mda...

Penny răsuflă istovită. Apoi, când lacrimile îi scăpară pe obraji, ea clătină din cap.

— Nu. Am o zi groaznică, mai spuse printre lacrimi.

— Ooo, va fi bine, o linişti soldatul, mângâindu-i braţul. Trebuie să fie tare greu să creşti doi copii de una singură, cu soţul plecat în armată.

— Nu sunt ai mei. Le port de grijă, pentru a-l ajuta pe...

Tânăra se întoarse, pentru a se asigura că puştii n-o auzeau şi apoi spuse încet:

— ... pe bărbatul cu care năzuiesc să mă căsătoresc. Mama lor a murit, iar ei încă nu s-au obişnuit cu faptul că eu încerc să îi iau locul.

— În ce ramură militară este bărbatul acesta?

Penny scoase o batistă şi îşi şterse ochii, recunoscătoare faţă de Roy pentru că o făcea să-şi mai uite problemele.

— În forţele terestre. E mecanic. În ultima lui scrisoare mi-a spus că s-ar putea să fie trimis în Anglia după instrucţia de bază, pentru a lucra într-o autobază.

— Eu mi-aş dori ca Marina să mă trimită în vreun loc interesant. Când m-am înrolat, credeam că voi putea colinda lumea. Dar în loc de asta, am fost repartizat la şantierul naval din Brooklyn.

— Am auzit că soldaţii din Marină au de purtat bătălii foarte grele pe toate insulele acelea mici din Pacific. Doar nu ţi-ai dori să fii şi tu acolo, nu-i aşa? Nu crezi că familia ta şi-ar face griji pentru tine?

— Mda, cred că s-ar îngrijora. Iubita mea se neliniștește și acum, când sunt staționat numai în Brooklyn. Ea crede că e primejdios și pe aici.

— De unde ești?

— Am crescut lângă Scranton, Pennsylvania, într-un orășel micuț numit Moosic.

— *Music*? Ciudat nume pentru un oraș.

— Nu, se scrie M-o-o-s-i-c: Moosic.* Vrei să vezi o poză cu iubita mea? O cheamă Sally.

Roy se sprijini de Penny pentru un moment, până își scoase portofelul din buzunarul de la spate. Îi arătă două fotografii: un gros-plan al lui Sally, făcut, poate, la absolvire și o poză cu ea și Roy îmbrățișați. Fata părea foarte tânără și Roy, foarte fericit.

— E frumoasă, rosti Penny, dându-i pozele înapoi.

— Știu! E cea mai drăguță fată din Pennsylvania. Nu îmi vine să cred că m-a ales pe mine.

Bărbatul se aplecă din nou înspre ea, pentru a-și pune portofelul înapoi în buzunar.

— După război, sper să ne căsătorim.

Iar după război, poate că și Eddie avea să îi ceară mâna lui Penny. Aceasta inspiră adânc pentru a se liniști, amintindu-și ce avusese în gând atunci când se oferise pentru această slujbă. Ea trebuia să își păstreze viu în minte acel țel înalt, ca să poată răzbate prin zilele negre. Asta spuneau întruna și ziarele cu privire la războiul ce părea să nu se mai termine. Dacă oamenii își păstrau în minte înaltul țel de a-și învinge dușmanii, atunci ei puteau face față tuturor greutăților de fiecare zi, precum raționalizarea, cozile lungi și sărăcia, ca să nu mai vorbim de teama și îngrijorarea pentru siguranța celor dragi.

— Povestește-mi despre iubita ta, Roy.

Penny ascultă povestea soldatului, care o cunoscuse pe Sally de ceva vreme, dar o invitase în oraș de-abia după ce fuseseră împreună

* Deoarece în limba engleză grupul de litere „oo" se citește „u", între numele orașului Moosic și cuvântul music (muzică) se formează o relație de paronimie (n.tr.).

la un picnic organizat de un prieten comun. Sally năzuia să devină cosmeticiană şi să îşi deschidă într-o bună zi propriul ei salon de înfrumuseţare. Discuţia cu Roy o mai linişti pe Penny şi o ajută să uite de griji pentru o vreme.

— Noi coborâm aici, spuse ea, când ajunseră în cartierul lui Eddie. Mi-a plăcut să stăm de vorbă, Roy. Şi mulţumesc încă o dată că ai oprit autobuzul pentru mine.

Când ajunseră la apartament, Penny făcu nişte sandviciuri pentru copii şi sună acasă, pentru a-i explica mamei de ce plecaseră într-o asemenea grabă. Nu pomeni deloc faptul că Peter nu mai putea vorbi. De ce să complice lucrurile şi mai mult?

Apoi, pentru tot restul după-amiezii, tânăra îi scrise lui Eddie o scrisoare lungă şi prietenească, lăsând la o parte problemele pe care le avea cu Peter, cu Esther şi cu bunica lor. Penny îşi putea închipui toate grozăviile pe care cei doi copii le scriau despre ea, însă nu citea niciodată scrisorile pe care aceştia le trimiteau tatălui lor sau viceversa.

Îndelungata zi de duminică părea să nu se mai sfârşească. După întâmplarea îngrozitoare cu bunica Shaffer şi incidentul cu autobuzul, toţi erau posomorâţi. Penny se culcă devreme, hotărâtă ca odată cu zorii noii săptămâni, să inspire adânc şi să o ia de la capăt cu totul.

Pentru Penny fu cu adevărat o uşurare să meargă la serviciu luni şi să îşi reia locul în spatele ghişeului de la autogară, cu care era deja atât de obişnuită. Înainte, slujba aceasta îi părea foarte agitată, însă în comparaţie cu creşterea copiilor, ceea ce făcea Penny era floare la ureche. Forfota de dimineaţă tocmai trecuse şi ritmul de lucru era mai scăzut, când domnul Whitney veni pe la ea.

— Sunteţi pregătită să începeţi şcoala de şoferi, domnişoară Goodrich? Aţi reuşit să vă scoateţi certificatul de naştere?

Penny se plesni peste frunte consternată. Ce zăpăcită mai era! Nu doar că nu luase nicio hotărâre cu privire la noul post, dar nici măcar nu se mai întorsese pe la biroul Direcţiei de Evidenţă a Persoanelor pentru a-şi lua certificatul.

— Îmi pare foarte rău, domnule Whitney, dar nu am avut timp să mai trec pe la Direcţia de Evidenţă a Persoanelor...

— Şi de ce nu ai spus aşa? Dacă doreşti, azi îţi poţi lua o jumătate de oră în plus la pauza de masă. Poţi zăbovi chiar mai mult, dacă e nevoie.

Penny îşi servi prânzul în autobuz, în drum spre biroul cu pricina. Îşi târî picioarele pe treptele clădirii în sus, râvnind să fi fost o fată care să poată spune nu oamenilor şi să-şi poată susţine opiniile. Cum să îl mai refuze pe domnul Whitney acum, când el fusese atât de drăguţ cu ea şi o încurajase şi o învoise de la lucru... de două ori? Şeful ei avea nevoie de şoferi şi se bizuia pe ea.

La urma urmei, putea să încerce şi şcoala de şoferi, se hotărî tânăra în vreme ce aştepta la coadă pentru a-şi ridica documentul. Cel mai probabil că instructorul avea să îşi dea seama de-ndată că Penny nu putea conduce o maşină – asta, înainte ca ea să lovească vreun autobuz sau să calce vreun om, spera tânăra –, iar atunci ea avea să se întoarcă liniştită la slujba de casier. De bună seamă că asta însemna să nu primească nicio mărire de salariu şi să nu îşi poată închiria un apartament al ei. Dacă Eddie nu o lua în căsătorie, atunci avea să fie nevoită să se mute înapoi la părinţi. Gândul acesta o întristă.

Când, în sfârşit, veni şi rândul ei, Penny îi întinse funcţionarei chitanţa.

— Am comandat o copie după certificatul meu de naştere... Mă numesc Penny Sue Goodrich.

Funcţionara căută puţin printr-un vraf de hârtii şi îl găsi, până la urmă.

— Poftiţi. Am avut multă bătaie de cap cu certificatul dumneavoastră, domnişoară Goodrich. Ne-aţi fi uşurat foarte mult munca, dacă aţi fi precizat că sunteţi adoptată.

Penny clătină din cap.

— Trebuie că m-aţi confundat. Eu nu sunt adoptată.

Funcţionara se încruntă şi cercetă din nou documentul.

— Vă numiţi Penny Sue Goodrich, nu-i aşa?

— Da, însă...

— Am găsit un document pe care sunt scrise numele tău, data naşterii şi numele părinţilor tăi, dar certificatul este unul de adopţie.

Părinţii dumneavoastră sunt trecuţi ca părinţi adoptivi, nu ca părinţi naturali.

Chipul zâmbitor al tinerei se întunecă.

— Ei bine... acela nu poate fi certificatul meu. Eu nu sunt adoptată.

— Uitaţi-vă aici. Funcţionara întoarse documentul aşa încât Penny să îl poată citi. Acesta e certificatul dumneavoastră de adopţie. Albert şi Gwendolyn Goodrich au solicitat emiterea lui în ziua naşterii dumneavoastră şi a fost înregistrat în arhivele statului New York. Asta înseamnă că sunteţi adoptată.

Penny se holbă la certificat o dată şi încă o dată, fără a-i găsi vreo noimă. Îi juca cineva o festă?

— Acesta... acesta nu poate fi al meu. Cred că cineva a greşit pe undeva.

Funcţionara bătu cu palma în tejghea.

— Spuneţi-mi. Care credeţi că sunt şansele să existe în New York două persoane cu numele de Penny Sue Goodrich, născute amândouă în aceeaşi zi, acelaşi an, în Brooklyn, având părinţi pe nume Albert şi Gwendolyn Goodrich? Ha? Eu aş zice că e foarte puţin probabil, nu credeţi? Acesta trebuie să fie certificatul dumneavoastră.

— Dar... dar dacă e adevărat şi părinţii mei chiar m-au adoptat, de ce nu mi-au spus nimic despre asta?

— Va trebui să îi întrebaţi pe ei, domnişoară Goodrich, nu pe mine.

Funcţionara se înclină într-o parte, privind pe lângă Penny, parcă pentru a vedea cât de lungă era coada. Tânăra nu se clinti, nu se putea clinti.

— Atunci cine sunt adevăraţii mei părinţi?

— Potrivit legilor statului, acea informaţie nu se trece pe certificatul de adopţie.

— Şi aţi putea să aflaţi cumva, totuşi?

Iritarea funcţionarei se stinse într-o privire plină de compătimire.

— Probabil. Mai întâi va trebui să aflăm dacă certificatul dumneavoastră de adopţie a fost făcut confidenţial sau nu.

— Ce înseamnă asta?

— De multe ori, mama naturală nu vrea ca identitatea ei să fie unoscută, așa că face o cerere ca toate documentele să rămână confidențiale. În cazul acesta, s-ar putea ca nici măcar părinții adoptivi să nu știe cine sunt părinții naturali.

— Și cum pot să aflu dacă certificatul a fost făcut confidențial?

— Am putea face o nouă căutare. Va dura cel puțin o săptămână și va costa ceva în plus. Dacă documentele au fost puse sub sigiliu, identitatea părinților dumneavoastră nu va fi divulgată, potrivit cererii lor. Și trebuie să vă avertizez, domnișoară Goodrich, în aproape toate cazurile de adopție cu care am avut de-a face de-a lungul anilor, documentele erau confidențiale.

Penny se prinse de tejghea. Întreaga ei lume fusese izbită din plin și tânăra se temea să nu se prăvălească la pământ.

— Ați dori să se facă această căutare, domnișoară Goodrich?

— Mda, presupun. Adică... da.

Mâinile îi tremurau, când scotoci prin portofel după mai mulți bani. Funcționara îi puse înainte un nou formular.

— Poftiți, domnișoară Goodrich. Vă puteți întoarce cu el după ce l-ați completat. Cine urmează?

Penny se împletici până la scaunele din sala de așteptare, căutând să se așeze. Nu era de mirare că mama se supărase atât de tare când îi ceruse certificatul de naștere. Lăsase fierul de călcat în priză și se repezise în camera de zi pentru a-și împiedica fiica să caute prin birou. Nu voise ca ea să afle adevărul.

Dar de ce nu? Dacă era, într-adevăr, adoptată – măcar că tinerei nu prea îi venea încă să creadă așa ceva –, atunci de ce nu îi spuseseră părinții ei niciodată lucrul acesta?

Penny reuși cumva să se întoarcă la autogară și să își reia munca. Era atât de îngândurată în timp ce primea banii călătorilor și le dădea restul și biletele, încât, la sfârșitul zilei, Penny se miră când văzu că îi ieșise bine casa, ca de obicei.

— Așadar, sunteți gata să începeți pregătirea? o întrebă șeful pe când îi verifica încasările.

— Eu... sunt adoptată. Am certificatul de adopţie, dar nu am putut scoate un certificat de naştere.

— Sunt sigur că va fi bun şi acela. Ne descurcăm cu orice fel de act de identitate. Trebuie doar să dovediţi cumva cine sunteţi.

Dar cine era ea?

Penny se agăţa încă de convingerea că cineva făcuse o greşeală pe undeva. Data viitoare când se întorcea la biroul Direcţiei pentru Evidenţa Persoanelor, avea să afle că întreaga poveste era de fapt o confuzie uriaşă sau o glumă bine împachetată. Însă cine i-ar face ei o astfel de glumă? Părinţii săi nu aveau simţul umorului. Iar gluma nu era nostimă deloc.

Capitolul 12

JACOB CITI DATA DIN CALENDAR. Azi, fiul lui împlinea treizeci de ani. Bărbatul privi în jos, la scrisoarea pe care o ținea în mână – ultima primită de la Avraham – și văzu că aceasta era veche de doi ani de zile. Nesfârșita tăcere din tot acest timp fusese o adevărată tortură. Cu siguranță că adevărul, oricât de sumbru ar fi fost, era mai ușor de îndurat decât tăcerea aceasta cumplită.

Astăzi, Jacob avea să recitească ultima scrisoare a lui Avraham. Iar mâine, avea să o ia de la capăt, citindu-le pe toate încă o dată, câte una pe zi, începând cu descrierile primei săptămâni petrecute de Avi în Ungaria. Acesta ajunsese acolo doar cu puțină vreme înainte ca guvernul să emită cele dintâi legi antisemitice, interzicându-le evreilor să lucreze în rândul intelectualilor și să aibă în proprietate pământuri. Avi ar fi trebuit să se întoarcă numaidecât acasă. Toată lumea trebuia să fi știut că, de atunci înainte, lucrurile aveau să se înrăutățească tot mai mult. Mai târziu, Avi avea să îi scrie despre studiile sale din *ieșiva* și despre cât de mult învăța, făcându-i de cunoscut, printre altele, că Ungaria se alăturase Germaniei pentru a invada Cehoslovacia.

Următoarele scrisori aveau să fie tot mai lungi și mai exuberante, pe măsură ce Avraham vorbea despre cum o întâlnise pe Sarah Rivkah și cum se îndrăgostise de ea. Hotărâseră să facă nunta,

avea să scrie mai târziu. Apoi, tânărul avea să povestească despre câteva mii de evrei polonezi care fugiseră peste graniță, căutând adăpost în Ungaria, după ce Hitler invadase Polonia. În urmă, când se născu micuța Fredeleh, bucuria lui Avi fu însutită – la fel și teama lui Jacob. Oare nu vedea Avraham că Hitler avea de gând să cucerească toată lumea? Trupele maghiare porniseră la război alături de germani, împotriva Uniunii Sovietice, iar Jacob îl implorase întruna pe Avraham să nu rămână într-o țară aliată cu un smintit. Jacob scrisese fiecărui guvernant care îi venise în minte, cerând ajutor pentru a-și salva familia. Dar nu obținuse nici vreo acțiune de salvare, nici vize, nici o cale de ieșire pentru Avraham și Sarah Rivkah. Nici măcar rugăciunile lui Jacob nu răzbiseră dincolo de implacabila tăcere.

Dragii mei, mama și ava,

Tocmai am primit uluitoarea veste că japonezii au atacat America, la Pearl Harbor. Se spune că SUA va intra în război împotriva Axei. Asta înseamnă că, în curând, America și Ungaria vor fi țări inamice, iar serviciile poștale dintre ele vor fi întrerupte. Așa că vă scriu pe fugă această scrisoare pentru a vă spune că noi suntem bine. Deocamdată, suntem lăsați în pace să ne ducem traiul ca până acum. N-aș putea spune cu certitudine că e la fel și pentru evreii din alte țări. Unii dintre evreii polonezi care au izbutit să fugă peste granită până aici povestesc despre masacre înfiorătoare ce au avut loc în țara lor. Dar pentru moment, în Ungaria suntem încă în siguranță.

Umblă zvonul că bărbații evrei sănătoși ar putea fi adunați, în curând, și supuși la muncă silnică; nu știu sigur dacă ar fi bine sau nu să îmi dau pe față cetățenia americană. Acum că Ungaria și America sunt în tabere adverse, nu se știe niciodată dacă lucrul acesta mi-ar netezi cărările sau mi-ar pune ștreangul în gât. În orice caz, mă rog lui Ha-Șem să mă călăuzească și să nu îngăduie să fiu despărțit de Sarah și de Fredeleh.

Dacă ar fi fost până acum vreo cale prin care să putem pleca din Ungaria şi să venim acasă, am fi făcut-o demult. Dar încă nu am reuşit să le fac soţiei şi fiicei mele actele necesare pentru emigrare, iar acum Ambasada Americană din Budapesta e pe cale să se închidă.

Cu toţii suntem mâhniţi că patria noastră iubită îşi împleteşte drumul cu cel al unui om ca Adolf Hitler şi cu toată ura de care acesta şi-a umplut sânul. Conducătorilor noştri li s-a făgăduit pământ, iar ei s-au învoit pentru a lărgi teritoriul ţării până la vechile sale hotare şi pentru a recuceri ceea ce i s-a furat Ungariei după Primul Război Mondial. E drept că soldaţii noştri luptă pentru cauza lui Hitler, însă n-aş zice că mai-marii noştri au aceleaşi valori ca el. Să sperăm că se va termina curând. Şi că până atunci vor fi gata şi actele pentru Sarah şi pentru copilaşul nostru.

Sarah Rivkah şi Fredeleh vă transmit salutări. Ne rugăm cu toţii să se pună capăt acestei nebunii, aşa încât Fredeleh să îi poată întâlni, în sfârşit, pe bunicii ei americani. Rămâneţi cu bine şi nu vă faceţi griji.

Cu toată dragostea,
Avraham

Această ultimă scrisoare sosise cu câteva luni înainte de moartea lui Miriam. Ea nu avea să îşi întâlnească niciodată nora sau să-şi ţină în braţe nepoţica. Iar, dacă nu cumva ultimele scrisori ale lui Jacob izbutiseră în vreun fel să ajungă până la Avraham, acesta nici măcar nu ştia că mama lui murise. Dar poate era mai bine că Miriam Shoshanna fusese scutită de toată această agonie a tăcerii şi a aşteptării. Mai ales dacă, între timp, i se întâmplase vreo nenorocire singurului lor fiu şi familiei sale. Cu firea ei atât de sensibilă, Miriam n-ar fi putut îndura, cu niciun chip, să primească asemenea veşti cumplite despre evreii persecutaţi prin Europa – masacre, ghetouri evreieşti lăsate pradă foametei, atrocităţi pe care nimeni nu voia să le creadă. Cine putea şti ce grozăvii mai

urmau, dacă războiul nu înceta? Oare evreii din Ungaria erau încă în siguranţă? Cum puteau fi în siguranţă, când ţara lor era aliată cu un monstru?

Însă pentru aceasta trebuia ca Ha-Şem să îi ia viaţa lui Miriam? De ce să nu pună capăt atrocităţilor, mai bine? De ce să n-o lase pe Miriam să trăiască, iar, în schimb, să moară Adolf Hitler?

Jacob cercetă imaginile decupate din ziar de-a lungul timpului, inclusiv pe cea mai nouă: o fotografie din Varşovia, strecurată presei pe sub mână. În aceasta se puteau vedea dricuri pline ochi de cadavre, sub titlul: „Evreii mor de foame sub noua ordine nazistă, care le reduce drastic raţiile alimentare." Într-o altă fotografie, făcută în aprilie 1941, se vedeau tăciunii unei sinagogi arse în Bucureşti, România, sub titlul: „Sute de evrei arşi de vii." Afară de data înscrisă în colţ, nimic nu o deosebea de imaginile sinagogilor arse cu cinci ani în urmă, în Germania, de *Kristallnacht*, „noaptea sticlei sparte". Iar ori de câte ori Jacob se uita pe fereastră, rămăşiţele din *şul* îi păreau straniu de asemănătoare cu ceea ce văzuse în fotografiile din Europa.

Cineva sună la uşă, curmând rătăcirea gândurilor evreului. Acum că scăpase, în sfârşit, de bandaje, el putea mânui fără probleme clanţele uşilor. Îl mai incomoda numai ghipsul de pe braţ. Când deschise uşa, Jacob fu surprins să îl găsească în prag pe ofiţerul cu păr înspicat de la departamentul de pompieri. Acum ce-i mai trebuia, oare?

— Bună seara, domnule Mendel. Sunt inspectorul Dalton, de la...

— Da. Îmi amintesc. Inspectoratul pentru Prevenirea Incendiilor.

— Aş dori să vă mai pun câteva întrebări cu privire la incendiul din sinagogă. Aveţi un minut?

— V-am spus deja tot ce ştiu despre asta.

— Înţeleg. Dar am nevoie să îmi confirmaţi câteva lucruri, acum că am mai chestionat şi alţi martori.

Jacob se propti, resemnat, de tocul uşii.

— Ce aţi dori să ştiţi?

— Aş putea veni înăuntru, vă rog? Nu va dura mult.

Soţia sa l-ar fi certat pe Jacob pentru lipsa lui de maniere. Dacă ar fi fost acolo, ea l-ar fi servit pe domnul Dalton cu cafea şi turtă cu miere. Însă lui Jacob nu prea îi mai venea să fie sociabil.

— S-a aflat cauza incendiului? întrebă el, pe când îşi conducea oaspetele în camera de zi.

— Da, domnule Mendel. A fost stârnit în mod intenţionat. Incendiere. Tocmai de aceea mergem mai departe cu investigaţiile.

Jacob simţi un fior de-o clipă. Avea nevoie să se aşeze. În mod intenţionat? Cine putea face un astfel de lucru? Prietenul său, Meir, îi avertizase că era foarte posibil ca incendiul să fi fost stârnit din ură.

Inspectorul îşi roti privirea prin odaie, încercând parcă să memoreze tot ce cuprindea aceasta şi îşi opri ochii asupra biroului.

— Îmi permiteţi? întrebă el.

Întinse mâna şi ridică fotografia cu sinagoga distrusă din România, după care o aşeză din nou pe masă.

— Pentru o clipă, am crezut că e sinagoga de peste drum. Seamănă destul de mult, nu-i aşa?

— Pretutindeni suntem urâţi de oameni. Jacob arătă cu mâna spre canapea. Luaţi loc, domnule Dalton.

Inspectorul scoase carneţelul din buzunar şi îşi răsfoi notiţele câteva clipe, apoi întrebă:

— Care este relaţia dumneavoastră cu Congregaţia Ohel Moshe?

— Relaţia mea? Nu am nicio relaţie cu ei, la momentul de faţă.

— Dar îi cunoaşteţi pe rabin şi pe toţi ceilalţi lideri, nu-i aşa?

— Da, suntem prieteni.

— Mi s-a spus că, vreme de câţiva ani, aţi avut între ei un statut înalt. Eraţi numit *gabai*?

— Da.

— De cât timp aţi renunţat la acea poziţie?

— De un an. Poate ceva mai bine de un an.

— De ce nu mai luaţi parte la întrunirile congregaţiei?

Inspectorul îl asaltase pe Jacob cu întrebări, fără a-i da răgaz să le frământe. Însă de această dată, evreul inspiră adânc şi răspunse:

— Nu înţeleg ce legătură poate avea lucrul acesta cu incendiul.

— Încerc doar să îmi conturez un context al evenimentelor.

— Nu e treaba nimănui, decât a mea, dacă iau parte sau nu la întrunirile congregaţiei.

— Dar sunteţi foarte familiarizat cu structura sinagogii, cu aşezarea şi cu întrebuinţarea fiecărei încăperi şi aşa mai departe?

— Da.

— Şi aveţi şi o cheie a clădirii, nu-i aşa?

— Da.

— V-aţi folosit de acea cheie pentru a intra în clădire în seara cu incendiul?

— Bineînţeles că m-am folosit de ea. Uşa principală era încuiată.

— Aşadar, aţi descuiat-o şi aţi intrat în sinagogă?

— Da. Am văzut flăcările şi am intrat pentru a salva sulurile Torei.

Inspectorul înclină din cap şi îşi consultă notiţele din nou.

— Am înţeles că aţi purtat o discuţie cu rabi Grunfeld chiar înainte ca focul să se aprindă. E adevărat?

Jacob trebui să deruleze evenimentele, în gând, până la seara aceea. Îi părea că trecuse multă, multă vreme de atunci. Îşi aminti că dăduse peste rabin pe când se întorcea acasă de la magazin, tocmai când lumea ieşea din *şul*.

— Am avut o discuţie scurtă în seara aceea, într-adevăr.

— Aş putea să vă întreb ce aţi vorbit?

— De unde să mai ştiu ce am spus cu atâtea săptămâni în urmă? Dumneavoastră vă amintiţi discuţiile pe care le-aţi purtat cine ştie când?

Jacob îşi pierdea răbdarea cu aceste întrebări fără nicio noimă.

— Poate că vă pot ajuta să vă împrospătaţi memoria. Inspectorul frunzări încă o dată carneţelul. A, aici era. Mai mulţi martori v-au auzit strigând în seara aceea. Vă certaţi cu rabi Grunfeld. Mi s-a dat de înţeles că păreaţi foarte furios. Spuneaţi că nu vă pasă ce se întâmplă cu sinagoga sau ceva de felul acesta; că, din partea dumneavoastră, clădirea putea să se dărâme cu totul. Vă amintiţi să fi spus aceste lucruri?

Jacob fu pătruns de teamă, pentru prima dată. Acestea nu erau simple întrebări. Omul încerca să îl conducă pe un drum bine stabilit dinainte. Iar Jacob presimţea că la capătul lui îl aştepta ceva îngrozitor.

— De ce îmi mai puneţi întrebări, dacă ştiţi deja răspunsurile?

— Nu vreau decât să mă asigur că informaţiile pe care le am sunt adevărate, domnule Mendel. Aţi ridicat tonul în seara aceea?

— Presupun că da.

— Mi s-a spus că aveaţi în mână o pungă de hârtie. V-aş putea întreba ce era în ea?

— Cina mea. Am cumpărat de la magazin o conservă cu supă şi nişte biscuiţi crocanţi. Pentru aceasta am şi plecat de acasă.

— Nu este împotriva convingerilor dumneavoastră iudaice să faceţi cumpărături de vineri, de la asfinţit, până sâmbătă la asfinţit?

— Convingerile mele sunt numai treaba mea. Nu au nimic de-a face cu incendiul.

— Ce s-a întâmplat cu punga de hârtie în seara aceea?

— Cu punga de hârtie? Ce vreţi să spuneţi?

— Am aflat că atunci când aţi ieşit din sinagoga în flăcări, duceaţi în mâini sulurile, înfăşurate într-o pânză. Nu mai aveaţi punga de hârtie la momentul respectiv; totodată, când vi s-a făcut recepţia la spital, nu s-a menţionat printre lucrurile dumneavoastră nicio pungă de hârtie sau vreo conservă cu supă.

Jacob îl privi pe om cu ochii căscaţi, uluit de cât de bine se dovedea a fi informat. Se întoarse din nou cu gândul la seara cu incendiul, amintindu-şi cum intrase în sinagogă şi îşi îmbibase haina în chiuvetă. Habar nu avea ce se alesese de supa lui.

— Presupun că trebuie să fi pus punga jos, înăuntru pe undeva. Nu îmi amintesc.

— Ce aţi făcut după cearta cu rabi Grunfeld?

— Am mers la o plimbare.

— Către vreun loc anume?

— Nu. M-am plimbat, pur şi simplu.

— Este cineva care v-a văzut şi ar putea dovedi pe unde v-aţi plimbat?

Lui Jacob i se strânse stomacul, pătruns din nou de un fior de teamă. Clătină din cap.

— Iar în vremea în care dumneavoastră aţi făcut această plimbare, sinagoga trebuie să fi fost goală. Aţi văzut pe toată lumea plecând, nu-i aşa, domnule Mendel?

— Nu. I-am văzut pe rabi Grunfeld şi pe alţi câţiva plecând. Nu am idee cine a rămas înăuntru.

Inspectorul înclină din cap şi mai dădu înapoi câteva pagini din carneţelul său.

— Proprietarul tutungeriei mi l-a descris pe omul care a anunţat incendiul şi care l-a rugat să sune la pompieri. Spunea că era un evreu cu barbă şi pălărie negre, purtând un costum negru şi bretele în dungi. Dumneavoastră eraţi, domnule Mendel?

— Da. Am zărit flăcările dinăuntru pe când mă întorceam acasă de la plimbare.

— Iar apoi ce s-a întâmplat?

— Am văzut că dura prea mult până când soseau maşinile de pompieri. Sulurile Torei aveau să ardă cu siguranţă. Aşa că am intrat să le salvez.

— Aţi folosit cheia dumneavoastră?

— Da. Bineînţeles că am folosit-o.

Dalton rămase în tăcere pentru o clipă, căzut parcă pe gânduri. Lui Jacob, inspectorul îi lăsa impresia unui vânător ce pune cu atenţie o capcană în mijlocul pădurii încremenite.

— Domnule Mendel, presupun că rabi Grunfeld şi ceilalţi vă sunt foarte recunoscători pentru ce aţi făcut.

— Întrebaţi-i pe ei, nu pe mine.

— Aşadar, după ce vreme de mai bine de un an aţi fost supărat pe ceilalţi membri ai Congregaţiei Ohel Moshe...

— N-am spus niciodată că am fost supărat pe cei din congregaţie sau pe oricine altcineva.

— Daţi-mi voie să reformulez... După ce mai bine de un an de zile aţi stat departe de ceilalţi, acum aţi intrat din nou în graţiile lor, nu-i aşa?

În grațiile lor? Vorba aceasta îl înfurie pe Jacob. El se ridică deodată în picioare.

— Aș dori să plecați acum. V-am spus tot ce știu despre incendiu. Am zărit flăcările când mă întorceam acasă. L-am rugat pe vânzător să cheme pompierii. Am intrat în sinagogă pentru a salva Tora. Asta e tot ce s-a întâmplat.

Domnul Dalton zâmbi șters.

— Mulțumesc pentru ajutorul dumneavoastră, domnule Mendel.

Nu păru să se grăbească, ci se ridică încet de pe canapea și porni către ușă, orpindu-se lângă un raft de cărți, pentru a studia micul felinar cu petrol al lui Miriam.

— Acesta vă aparține?

— Era al soției mele.

Miriam îl folosea de obicei ca lampă de veghe în serile de Șabat. Jacob nu îl mai atinsese de mai bine de un an.

— Merge cu petrol?

Dalton se aplecă să îl miroase.

— Da. O zi bună, domnule Dalton.

Când inspectorul plecă, în sfârșit, Jacob tremura de mânie din toți rărunchii. Își aduse aminte că simțise aceeași furie sălbatică și același sentiment de neputință în Ungaria, pe când era tânăr și vedea felul în care era tratat poporul lui, dar nu mai trecuse prin asta de foarte multă vreme. Nu aici, în America. El își îndesă pălăria pe cap și merse până la rabi Grunfeld, care locuia la două străzi mai încolo, la parterul unei clădiri din cărămidă cu șase etaje.

— Trebuie să îmi lămurești ce se petrece, spuse el de-ndată ce rabinul deschise ușa.

— Yaacov? Ce...?

— Cineva de la departamentul de pompieri tocmai m-a interogat de parcă aș fi ultimul infractor. Ce le-ai spus despre mine?

— Despre tine? Nimic, Yaacov. N-am spus niciodată nimic...

— Știi cum s-a iscat incendiul? Ți-au spus?

— Te rog, vino și ia un loc. Doar n-om sta de vorbă pe coridor.

Rabinul îi puse lui Jacob mâna pe umăr și îl petrecu înăuntru.

— Să îi spun soției că ai venit. Ne va face niște cafea.

Camera de zi era scăldată într-o lumină pală și încălzită de niște radiatoare care șuierau încet. O aromă de „acasă" umplea întregul cămin: mirosul de carne prăjită și cartofi condimentați, de pâine pusă la cuptor și supă în clocot, mireasma de scorțișoară și de cafea proaspătă. Odinioară, și în casa lui Jacob mirosea la fel. Bărbatul nu ar fi trebuit să vină aici.

— Nu vreau cafea acum, spuse el, refuzând și să ia loc. Vreau să vorbim despre incendiu. Știi cum a izbucnit?

— Mi s-a spus că a fost vorba de o incendiere, că sinagogii i s-a pus foc în mod voit. S-a găsit o cutie de petrol arsă în *bet midraș*.

Petrol. Jacob închise ochii.

— Au fost ceva uși forțate sau alte semne de spargere?

— Nu... Yaacov, te rog. Așază-te și spune-mi ce s-a întâmplat.

— Nu înțelegi? Ei cred că eu am stârnit focul!

— Tu? Dar e ridicol. Cine crede așa ceva?

— Inspectorul care tocmai m-a interogat. Toate întrebările pe care mi le-a pus conduceau spre această concluzie. Gândește-te puțin: eu am o cheie de la intrarea în clădire; nu am mai mers pe la *șul* de un an de zile; m-am certat cu tine după rugăciunea de seară, în ziua cu incendiul... Îți spun sigur, inspectorul crede că eu am stârnit incendiul!

— E absurd. Doar i-am spus și lui cât de recunoscători îți suntem toți pentru că ți-ai pus viața în primejdie, pentru a salva sulurile. Ce preț mare au acestea pentru noi și...

— Și el crede că de aceea am făcut-o, ca să intru din nou „în grațiile voastre". Exact așa mi-a zis.

— Nu. Nu, nu se poate. Îi voi spune că se înșală, Yaacov. Îi voi spune că tu nu ai face niciodată un lucru atât de îngrozitor.

— Atunci, ar trebui să te pregătești să îi spui cine a stârnit incendiul cu adevărat. Fiindcă nimeni nu a forțat ușile, iar întâmplarea face că eu sunt unul dintre puținii oameni care au cheie de la sinagogă.

— Cum i-aș putea spune cine a stârnit incendiul? Nu știm cine l-a stârnit. Nu știm nici de ce a făcut-o.

— De bună seamă că tot un evreu trebuie scos ca vinovat. Întotdeauna un evreu e de vină, nu-i aşa?

Jacob dădu să plece, însă rabi Grunfeld îl prinse de mânecă.

— Ascultă, Yaacov. Sunt sigur că îţi faci griji în zadar. Voi sta de vorbă cu inspectorul. Îl voi lămuri că eşti nevinovat. Ai încredere în mine, te rog. N-ai de ce să te mai îngrijorezi.

Dar pe drumul înspre casă, prin foşnetul frunzelor, Jacob îşi chinui totuşi sufletul cu nenumărate frământări şi îngrijorări.

Capitolul 13

ESTHER NU PUTEA PRICEPE NICICUM de ce unii colegi de şcoală, precum Jacky Hoffman, făceau întotdeauna gălăgie la orele de muzică. Ea îndrăgea atât de mult acea zi din săptămână când coborau în sala de muzică şi ascultau discurile pe care profesoara le punea la fonograf. Esther excela, bineînţeles, la ora de muzică, fiindcă ea ştia deja să citească partiturile. Iar domnişoara Miller era una din profesoarele ei preferate. Copila îşi dorea ca întâlnirile claselor a şaptea şi a opta să aibă loc mai des şi băieţii să stea cuminţi, aşa încât domnişoara Miller să nu fie nevoită să strige.

Ora de muzică zbură din nou prea iute, ca de obicei. Însă atunci când Esther şi ceilalţi copii se încolonară pentru a pleca din sală, domnişoara Miller o trase deoparte.

— Am putea vorbi puţin, Esther?

Fata se întoarse către profesoară, încuviinţând, iar aceasta înclină din cap la răspunsul fetei. Esther rămase pe loc, în vreme ce toţi colegii plecară agale, târându-şi picioarele pe coridor şi până afară.

— Îngrijitoarea voastră, domnişoara Goodrich, a venit pe la mine alaltăieri, începu domnişoara Miller.

— Penny a făcut asta?

— Da. Am avut un timp foarte plăcut cu dânsa.

Cuvintele domnişoarei Miller o umplură pe Esther de mânie. Această şcoală, ora de muzică, toate acestea făceau parte din teritoriul său, iar Penny Goodrich nu avea niciun drept să le încalce. De altfel, Penny nu avea ce căuta aici sau în apartamentul lor sau în orice altă parte a vieţii lui Esther. Dacă trebuia neapărat, copila avea să o suporte pe îngrijitoarea lor până când tati venea acasă, dar...

— Domnişoara Goodrich mi-a spus cât de bine ştii să cânţi la pian şi m-a întrebat dacă nu cunosc pe cineva care ţi-ar mai putea da lecţii. I-am spus că te-aş putea învăţa eu, cu tot dragul.

De ce trebuia să o facă Penny întotdeauna pe Esther să se simtă sfâşiată în două direcţii? Dacă aceasta era ideea lui Penny, atunci copila nu voia să aibă a face cu lecţiile de pian. Cine se credea ea? Dar în acelaşi timp, lui Esther îi plăcea mult de domnişoara Miller. Şi, într-adevăr, i se făcuse dor să cânte la pian, îi era dor să asculte jocul muzicii în apartamentul lor. Odinioară, pentru Esther era o desfătare să studieze notele negre, mărunte, de pe câte o partitură, să descopere farmecul ce sălăşluia în ele şi să le dea viaţă. Îi plăcea mult să făurească din note o poveste, punându-le să spună ceva vesel sau ceva trist, ceva şăgalnic sau grandios.

Doamna Miller îi puse mâna pe umăr.

— Aşadar... ţi-ar plăcea să iei lecţii de pian cu mine?

Pe Esther o podidea plânsul, dar copila încerca să se stăpânească şi să ia o hotărâre. Să accepte sau nu? Atunci ea îşi aduse aminte cum, doar cu două zile în urmă, când se aşezase la pian şi cântase pentru Peter, mama parcă prinsese din nou viaţă. Fetiţa înclină din cap.

— Da. Da, mi-ar plăcea.

— Foarte bine. I-am spus domnişoarei Goodrich că l-aş putea învăţa şi pe Peter, dacă i-ar plăcea şi lui. Ai vrea să îl întrebi tu şi pe el?

— Da, doamnă. Îl voi întreba.

Esther se întrebă dacă domnişoara Miller ştia că Peter nu mai putea vorbi. Probabil că toată şcoala ştia deja.

— Ce-ai zice să începem de mâine, după şcoală? Poţi aduce cu tine câteva cărţi din care ai mai studiat, să avem un punct de pornire.

Esther încuviinţă din nou; avea sufletul răvăşit, căci bucuria i se încăierase cu mânia. Şi cu vinovăţia. O trăda oare pe mama, dacă studia cu un alt profesor?

— Cât ne va costa? îi trecu prin minte fetiţei să întrebe.

Tati îşi făcea întotdeauna griji pentru bani.

— M-am înţeles deja cu domnişoara Goodrich. Ne vedem mâine, chiar după şcoală. De-abia aştept, Esther.

— Da. Şi eu.

Spre seară, pe când spălau vasele împreună, Esther se întreba dacă Penny avea să pomenească ceva despre lecţiile de pian. Copila ştia că trebuia să îi mulţumească lui Penny – aşa se cuvenea –, dar nu putea s-o facă. Dacă îşi lua inima în dinţi şi lăsa se i se întredeschidă numai puţin uşa sufletului, Penny avea să dea buzna înăuntru.

Când şi ultima cratiţă fu curată, Esther o zbughi pe scări în jos, până pe terasa de la stradă. Apartamentul îi părea înăbuşit, iar copila se simţea în el ca într-o colivie, cu Peter ocupând în tăcere dormitorul lor şi Penny bucătăria şi pianul, stăpânind peste camera de zi şi trăgând din două părţi de inima lui Esther, prinsă din nou la mijloc între vinovăţie şi înflăcărare.

Era o seară de toamnă prea rece pentru a sta afară şi sufla un vânt umed şi aprig, dar Esther se aşeză şi aşa în leagănul domnului Mendel. Îşi dorea să poată sta din nou de vorbă cu dânsul, dar nu cuteza să îi bată la uşă. Ştia că vecinul lor era acasă, fiindcă auzea muzica de la radioul său, ce umplea vestibulul şi răzbea surd prin fereastra din camera lui de zi. Domnului Mendel îi plăcea muzica simfonică, de felul celei care putea fi audiată la orele domnişoarei Miller. Esther şedea nemişcată pe leagănul ruginit şi asculta.

Câteva minute mai târziu, muzica se opri şi crainicul începu să vorbească. Esther ascultase cu ochii închişi, de-abia îndrăznind să respire. Când îi deschise, ea îl zări pe Jacky Hoffman apropiindu-se cu bicicleta. Băiatul se ţinuse de cuvânt şi îi însoţise de câteva ori pe ea şi pe Peter de la şcoală până acasă, dar acum copila se făcu mică, sperând să nu fie observată. Puştanul frână brusc în faţa terasei şi roţile îi şuierară.

— Salut, frumoaso!

— Lasă-mă în pace, Jacky. Sunt supărată pe tine.

— De ce? Ce-am mai făcut?

— Tu şi ceilalţi băieţi faceţi întotdeauna trăsnăi în orele de muzică şi deranjaţi pe toată lumea.

Băiatul se încruntă.

— Îţi plac orele de muzică?

— Da! Domnişoara Miller e una din cele mai drăguţe profesoare din şcoală.

Jacky zâmbi, ca o vedetă de cinema.

— Ei bine, de acum încolo voi fi cum nu se poate mai cuminte. Doar pentru tine. Şi le voi arăta eu şi celorlalţi care se mai ţin de prostii, bine?

Băiatul vecinilor era din nou de treabă, dar Esther nu ştia dacă să îl ierte sau nu. Se temea la fel de mult să îşi deschidă sufletul faţă de el, cum se temea şi de Penny Goodrich, măcar că tânjea să aibă un prieten cu care să poată povesti.

— Bine, spuse ea într-un final. Mulţumesc. Şi am văzut că ceilalţi copii nu l-au mai necăjit atât de mult pe fratele meu. Ai vreo legătură cu asta?

— Mda. Le-am spus că vor avea de-a face cu mine, dacă se mai leagă de el.

Jacky îşi încleştă pumnii şi lovi în aer ca un boxer.

— Ei... mulţumesc şi pentru asta.

— Ce spuneai că a păţit fratele tău?

— Medicii nu ştiu încă. Ceva nu e bine cu gâtul lui.

Esther primise o educaţie mai bună de atât şi nu era obişnuită să mintă, însă Peter era tot ce îi mai rămăsese din familie şi trebuia să îl protejeze.

Cea mai veche amintire a fetei era cea a zilei în care se născuse Peter şi ea îl văzuse pentru prima oară, culcuşit în braţele mamei lor, la doar câteva ceasuri de la naştere. Mama spunea că Esther îl privise atât de urât, ca şi cum ar fi vrut ca Peter să nu se fi născut. Luase locul ei în braţele mamei, ceea ce era un motiv destul de

întemeiat ca Esther să-l urască. Dar apoi, mama îi îngăduise lui Esther să îl ţină şi ea în braţe, iar tati le făcuse la toţi trei o poză. Ori de câte ori răsfoiau albumul şi ajungeau la poza aceea, mama îi spunea lui Esther: *„Vezi cât de mic era frăţiorul tău? Dar m-ai ajutat aşa de bine să îl îngrijesc."* La nouă ani după ce Aaron Peter Shaffer apăruse în viaţa lui Esther, aceasta ştia că era în stare să mintă, să înşele şi, foarte probabil, să fure, doar pentru a-l ocroti mai departe în locul mamei.

— Hei, sâmbăta trecută ai pierdut un film bun, spuse Jacky şi îi întrerupse gândurile. Ne-am uitat la *Andy Hardy's Double Life* [Viaţa dublă a lui Andy Hardy]. Îţi place de Mickey Rooney?

— E cel mai tare. Tata ne ducea la toate filmele lui... asta înainte să plece în război.

— Te voi duce eu oricând vrei să mergi. Acum că lucrez, am ceva bani de buzunar.

— Mulţumesc. Drăguţ din partea ta... dar nu ştiu dacă voi putea.

Probabil că Penny avea să îi îngăduie fetei orice, pentru a se pune bine cu ea. Doar Penny rezolvase şi cu lecţiile de pian, nu-i aşa? Dar Esther nu îşi dădea prea bine seama dacă dorea într-adevăr să meargă la film împreună cu Jacky Hoffman. Se simţea, din nou, trasă din două direcţii.

— Ar putea veni şi Peter?

— Sigur; dacă are bani. Eu plătesc numai biletul tău.

Jacky rânji, iar pentru o clipă el luă înfăţişarea lui Clark Gable, cu zâmbetul său viclean şi cu o şuviţă de păr căzută peste ochi.

— Bine. Poate că voi veni cu Peter sâmbăta asta.

— Dimineaţa trebuie să livrez alimente, dar ne putem întâlni aici înainte de matineu.

Băiatul dădu să plece, iar Esther băgă de seamă că ar fi vrut ca el să mai rămână puţin.

— Ce mai face tatăl tău? îl întrebă. Vă trimite scrisori?

— Mda. Uneori se întâmplă să nu mai ştim nimic de el câteva săptămâni, dar apoi primim câte un teanc întreg de scrisori odată.

— Unde se află acum?

— E pe o navă de război, undeva prin Pacific. Nu are voie să ne spună unde se află, altfel cenzorii i-ar face scrisorile bucăţi, precum cașcavalul elveţian.

— Ţi-e dor de el? mai întrebă fata, gândindu-se la propriul ei tată.

— Mda, sigur.

Dar Jacky îşi întoarse privirea când îi răspunse şi Esther îşi dădu seama că o minţea. Era prea târziu acum, dar copila îşi aduse aminte cum tatăl lui Jacky obişnuia să strige la copiii lui şi să scoată cureaua la ei. Domnul şi doamna Hoffman se certau tot timpul, iar de când se înrolase el, împrejurimile erau mult mai liniştite. Probabil că şi în căminul lor era mai multă liniște.

— Tatăl meu spune că eu trebuie să fiu bărbatul în casă, câtă vreme el e plecat, continuă Jacky. De aceea mi-am luat şi slujba aceasta.

— Şi îţi place?

— Mda. Fac bani frumoşi din bacşişuri. Multe femei lucrează toată ziua pe şantierul naval, mai nou, iar când ajung acasă, nu mai au timp să stea la coadă pentru a-şi cumpăra alimente. Îmi sunt foarte recunoscătoare că le duc toate cumpărăturile direct acasă.

Esther se întrebă dacă schimbările pe care le văzuse în Jacky aveau vreo legătură cu noua lui slujbă şi cu responsabilitatea de a fi bărbatul casei. Şi se mai întreba totodată dacă schimbările acestea aveau să dureze. Poate că se întâmpla cu vecinul ei, ca şi cu noul personaj interpretat de Mickey Rooney, doar că în cazul acesta era vorba de „Viaţa dublă a lui Jacky Hoffman".

— Ei, ar cam trebui să merg spre casă, rosti flăcăul. Mă aşteaptă mama cu cina caldă. Ne vedem sâmbătă.

Jacky salută, fluturându-şi mâna şi plecă pe bicicletă pe aleea îngustă dintre blocuri.

Vremea parcă se răcise şi mai tare după ce plecă băiatul, iar Esther hotărî să se întoarcă înăuntru. Ajunse până în coridor, unde muzica se auzea atât de limpede, încât fetiţa rămase acolo câteva minute bune, ascultând în picioare. Când piesa luă sfârşit, ea îşi adună tot curajul şi bătu la uşa domnului Mendel. Aceasta se deschise puţin.

— Da...

— Bună seara, domnule Mendel. Îmi place foarte mult muzica pe care o ascultați la radio. Mi-ați putea spune, vă rog, pe ce post este?

— Ha? Postul radio? Nu-mi amintesc. Dar poți intra să verifici. Pentru mine e destul de greu să citesc numerele fără ochelari.

— Mulțumesc.

Bărbatul deschise ușa mai larg, iar copila se strecură înăuntru și îngenunche pe covorașul din fața radioului, pentru a citi numerele mărunte.

— Poftim o hârtie, spuse domnul Mendel. Să îți notezi frecvența.

— Mulțumesc. Întotdeauna mă cert cu Peter din cauza postului radio, se destăinui Esther în timp ce scria. Lui îi place să asculte meciurile de baseball. Dodgers e echipa lui preferată.

— Da, mi-a spus și mie.

Esther simți că se clatină.

— Peter vorbește cu dumneavoastră?

— Ei bine... din câte îmi amintesc, s-a folosit de mâini, nu de cuvinte. M-am gândit că e vreun joc de-al său.

— Nu, nu e un joc. Peter nu poate vorbi. Cred că are ceva la gât.

Copila se ridică și îi dădu creionul înapoi.

— Aveți nevoie astăzi de ceva? Pot să vă ajut, domnule Mendel? Muzica începuse din nou, iar ea voia să stea și să asculte. Și totodată să îi vorbească. Trebuie să fie tare greu să spălați vasele doar cu o mână.

— Mulțumesc, dar nu aș putea să profit iarăși de bunăvoința ta.

— Chiar nu mă deranjează deloc. Și aș putea să mai ascult și muzică între timp.

Domnul Mendel o scrută în tăcere clipe îndelungate. Esther își dădu seama că bărbatul se frământa pentru a lua o hotărâre, ca și când ar fi fost sfâșiat în două direcții, la fel cum pățea uneori și ea. Doar că acum, fetița nu pricepea de ce era aceasta o hotărâre atât de dificilă.

— Cum ar fi dacă te-aș plăti să mă ajuți? rosti el într-un final.

— Nu trebuie să mă plătiți. Vă ajut oricum.

— Nu, te rog. Vasele mele trebuie, într-adevăr, spălate şi mă tem că sunt foarte multe.

Domnul Mendel o petrecu în bucătărie şi, când trecură pe lângă masa din sufragerie, copila văzu că aceasta era acoperită cu fotografii şi cu imagini şi cu hărţi decupate din ziare. Ea vru să zăbovească şi să le privească mai îndeaproape, dar în loc de asta, îl urmă pe bărbat în bucătărie. De cum intră pe uşă, Esther văzu că acesta nu exagerase cu privire la mizeria din jur. Chiuveta era plină de farfurii şi de boluri şi de oale clădite unele peste altele, întocmai cum se întâmpla şi în bucătăria lor înainte ca tati să plece în armată şi Penny să se mute la ei. Pe lângă asta, pe masă era un alt morman de vase murdare.

— Vezi ce ziceam? întrebă domnul Mendel. Te mai poţi răzgândi încă.

Esther îşi închipui ce putea face cu banii şi clătină din cap.

— Şi la noi se adunau vasele astfel după moartea mamei.

Îşi dădu jos jacheta şi începu să-şi suflece mânecile.

— Te avertizez că va trebui să speli separat aceste două mormane. Vasele şi argintăria din chiuvetă nu pot fi amestecate cu cele de pe masă.

— Bine... dar de ce?

— Aşa cere legea noastră, spuse Mendel şi ridică din umeri. Dintr-un set de farfurii şi de oale servim carne, iar din celălalt, lactate. Ustensilele pentru carne vor fi puse în bufetul acesta şi în sertarele acelea, iar vasele pentru lactate acolo. De asemenea, oalele trebuie separate şi ele. Cele pentru carne aici, iar pentru lactate acolo.

Esther porni apa şi aşteptă să se încălzească. Acum ştia că vasele nu puteau fi spălate oricum şi se temea să nu greşească.

— Domnule Mendel... Voi avea multă grijă, dar ce se va întâmpla dacă le voi amesteca fără să vreau?

Bărbatul o privi din nou clipe îndelungate, fără a-i răspunde. Fetiţa se întrebă dacă avea să îşi ia seama şi să o trimită acasă. Dar în cele din urmă, el ridică din umeri şi spuse:

— Nimic. Nu se va întâmpla nimic. Nici nu ştiu de ce îmi mai bat capul, acum că Miriam ne mai este printre noi. Ea îşi făcea întotdeauna

atâtea griji pentru bucătăria aceasta, căutând cu orice preţ să respecte legile de *caşrut*. Presupun că o fac de dragul ei. S-ar supăra foarte tare pe mine dacă ar vedea cum trăiesc. Dar ce mai contează? Ea nu este aici.

— Îmi plăcea mult de doamna Mendel, spuse Esther încet. Era atât de drăguţă. Voi avea şi eu grijă, de dragul dânsei.

Apoi astupă scurgerea cu un dop şi împrăştie pudră Ivory Snow în chiuveta ce se umplea cu apă.

— Îmi este foarte dor de ea. Cred că şi dumneavoastră.

— Da, rosti domnul Mendel şi înghiţi greu, iar fetiţa îi văzu mărul lui Adam urcând şi coborând. Da.

Era atât de singur şi Esther îl compătimea. Tocmai voia să îl întrebe dacă avea copii, când îşi aminti că doamna Mendel îi povestea mamei despre fiul ei, care era deja un om mare, la fel ca tati. Nu mai ştia dacă acesta lupta în război sau nu, dar parcă îşi amintea că era plecat undeva, departe.

— Doamna Mendel ne-a arătat odată poze cu fiul dumneavoastră şi ne-a spus că e plecat de acasă. S-a dus şi el la război?

Domnul Mendel îşi trase un scaun de bucătărie şi se lăsă pe el. Ghipsul i se lovi zgomotos de porţelanul de pe masă, când îşi propti braţul.

— Nu. Nu, fiul nostru a mers într-un orăşel din Ungaria, pentru a studia Tora, iar acum nu se mai poate întoarce acasă. Statele Unite sunt în război cu Ungaria, ştii?

— De aceea decupaţi din ziar toate imaginile şi hărţile acelea?

— Nu am găsit nicio imagine din Ungaria, însă încerc să adun orice informaţie despre neamul meu.

— Adică despre rudele dumneavoastră?

— Într-un fel, da. Mă refeream la poporul evreu.

— A. Cred că vă doriţi mult ca războiul acesta să ia sfârşit, iar fiul dumneavoastră să poată veni acasă.

— Într-adevăr. Are şi el o soţie şi o fetiţă. Nu le-am întâlnit niciodată.

Esther înţelese deodată de ce se simţea atât de legată de domnul Mendel. Trebuie că şi el ducea la fel de mult dorul familiei sale,

cum îi era şi ei dor de mama... iar acum şi de tati. Măcar ea îl mai avea pe Peter, chiar dacă acesta nu îi putea vorbi. Peter îi ţinea de urât noaptea şi mergea împreună cu ea la şcoală şi mânca la masă cu ea. Şi o mai avea şi pe bunica Shaffer, chiar dacă aceasta se purtase urât cu Peter ultima oară când trecuseră pe la ea. Cât de groaznic trebuia să fie să trăieşti atât de singur, precum domnul Mendel.

— Mai aveţi şi alţi copii, afară de fiul dumneavoastră?

— Nu, doar pe el îl am.

— Alte rude? Fraţi şi surori?

— Da, mai am doi fraţi, dar ei nu au venit în America odată cu mine. Sunt încă în Ungaria, unde este şi Avraham. Tot încerc să aflu ce s-a întâmplat cu ei toţi, dar serviciile poştale nu mai funcţionează.

— Aşa îl cheamă pe fiul dumneavoastră? Avraham?

Domnul Mendel înclină din cap.

— Nici eu şi Peter nu mai avem pe nimeni din familie pe aproape. De aceea a trebuit ca Penny Goodrich să se mute cu noi. Bunica Shaffer nu poate avea grijă de noi pentru că e prea bătrână şi nu are loc în casă. Mai avem o mătuşă, pe care o cheamă Gloria – soţia unchiului Steve –, dar nimeni nu o place, fiindcă e italiancă.

Suportul de vase era deja prea încărcat, aşa că Esther luă un prosop din cui şi începu să le şteargă.

— Acestea vin puse aici, sus? În bufet? întrebă ea.

— Da, mă rog. Iar familia mamei tale?

Esther se opri şi îl privi surprinsă.

— Familia memei?

— Da. Rudele mamei voastre locuiesc aici, în Brooklyn?

De bună seamă că şi mama trebuia să aibă rude. Toată lumea avea o familie, nu-i aşa? Dar nimeni nu vorbise niciodată despre familia mamei şi Esther nu-şi amintea să îi fi întâlnit vreodată. Bluza fetei se îmbibă cu apă de pe farfuria udă, pe care o ţinea la piept şi copila simţi un fior.

— Nu ştiu nimic despre familia mamei, murmură ea.

Dar de ce nu ştia? Cum de era aceasta aşa o taină?

— Dacă ai obosit cu atâtea vase, te poţi opri oricând, spuse domnul Mendel. Nu trebuie să fie gata astăzi toate.

Cuvintele lui o scoaseră din visare şi Esther se puse din nou pe treabă.

— Nu, nu e nicio problemă. Îmi place să vă ajut.

— M-am gândit să angajez o menajeră, dar braţul meu se va vindeca în doar câteva săptămâni şi voi putea să mă ocup eu de toate, din nou.

— Mă puteţi angaja pe mine până atunci. Ştiu să fac lucruri de tot felul prin casă, nu doar să spăl vase. Ştiu să şterg praful, să mătur, să curăţ chiuvetele. Iar cu câţiva bănuţi aş putea să cumpăr nişte timbre vândute ca obligaţiuni de război şi să-l duc, din când în când, pe Peter la câte un film. Şi să-mi plătesc lecţiile de pian. Această idee de a-şi plăti singură lecţiile de pian îi veni lui Esther pe moment, dar copila o găsi drept o idee bună. Deocamdată, Penny Goodrich plăteşte pentru ele, dar nu îmi place asta. Penny nu e mama mea.

Cuvintele fetei răsunară mai aspru decât intenţionase ea. Fruntea domnului Mendel se încreţi.

— Aşa deci... spuse el, înclinând uşor din cap. Atunci poate că ar fi de folos pentru amândoi să facem o astfel de înţelegere.

Capitolul 14

PENNY STĂTEA ÎN FAȚA SOBEI și spărgea ouă pentru micul dejun; îi părea că avea un bolovan în stomac. După ce se prăjiră, împărți ouăle pe două farfurii, în loc de trei, căci ea se simțea prea rău pentru a mânca. Azi avea să înceapă pregătirile pentru a deveni șofer de autobuz. Nu-și amintea să mai fi fost vreodată în viața ei atât de emoționată.

— Azi s-ar putea să ajung ceva mai târziu acasă, le spuse ea copiilor, când aceștia intrară în bucătărie. Încep pregătirile pentru o nouă slujbă.

Apoi tânăra aşteptă câteva clipe, întrebându-se dacă puștii aveau să se arate interesați și să o întrebe despre ce era vorba. Niciunul din ei nu o făcu.

— Bine... prânzul vă este împachetat. Cam asta ar fi... Ne vedem deseară.

Penny își apucă de băieri cutia cu merinde și se zori pe trepte în jos, către stația de autobuz, preocupată ca nu cumva să întârzie încă din prima zi. Nu știa dacă avea să fie în stare să guste măcar la amiază câte ceva din mâncarea pregătită.

Aşteptă la colțul străzii, iar când sosi autobuzul, Penny se simți ușurată să îl vadă pe prietenul ei din marină, Roy Fuller, şezând ca de obicei în partea din față, pe locul lui. Acesta o întâmpină cu un zâmbet larg.

— Haide, Penny. Ţi-am ţinut un loc. Dar de mâine eşti pe cont propriu. Merg acasă într-o permisie de trei zile.

— Minunat, Roy. Sunt sigură că de-abia aştepţi ziua de mâine.

— Număr întruna câte ceasuri mai am de aşteptat, până când îmi voi săruta iubita.

— De când nu ai mai văzut-o?

— De trei luni şi jumătate. Dar tu şi soldatul tău, de când nu v-aţi văzut?

— Eddie e plecat de aproape o lună, dar se va întoarce acasă în permisie destul de curând. La amintirea acestui lucru, bolovanii pe care Penny îi simţea în stomac începură, parcă, să se rostogolească, precum un butoi prăvălit pe o costişă. Va fi prima noastră întâlnire, de când a plecat să facă instrucţia de bază.

— Ai de gând să pregăteşti ceva deosebit pentru această ocazie specială? Să-ţi cumperi o rochie nouă, poate?

— O rochie nouă? Pentru mine, vrei să zici?

Roy râse cu poftă.

— Ei bine, sper că prietenul tău nu poartă rochii.

Penny zâmbi pentru prima oară în întreaga dimineaţă.

— Nici nu-mi mai aduc aminte când mi-am cumpărat ultima dată o rochie nouă, spuse ea. Cu mult înainte să înceapă războiul, asta e sigur.

— Prima dată când m-am întors acasă în permisie, iubita mea, Sally, s-a dichisit cu multă grijă, pentru mine. Rochie nouă, coafură nouă. Doamne, chiar era frumoasă. Am cerut-o în căsătorie tocmai acolo, în clipa aceea.

Penny îşi ţinu răsuflarea.

— Chiar ai cerut-o în căsătorie?

— Ba bine că nu! S-a străduit atâta de dragul meu, aşa că am văzut cât de mult ţine la mine. Să nu uităm că pe vremea aceea, fusesem înconjurat săptămâni la rând numai de bărbaţi, aşadar Sally era într-adevăr o desfătare pentru ochii mei. Pun pariu că şi prietenul tău se va bucura să vadă, în sfârşit, o fată aşa de frumoasă ca tine, după ce a locuit atâta vreme într-o cazarmă.

Penny își pierdu glasul pentru o clipă. Nimeni nu îi mai spusese vreodată că era frumoasă... cu atât mai puțin un bărbat. Când își veni în fire, ea întrebă:

— Și când veți avea nunta?

— Încă nu suntem logodiți. Sally a fost nevoită să mă refuze. Tatăl ei a spus că era prea tânără. Aș fi vrut să o iau și să fugim împreună, dar nu aveam decât o permisie de trei zile, iar Sally merită o nuntă mare și frumoasă.

— Sunt sigură că îi pare rău acum, când sunteți atât de departe unul de celălalt.

— Nu prea știu ce se petrece în mintea ei. O tot curtez, dar e greu să aștern într-o scrisoare toate lucrurile pe care aș vrea să i le spun. N-am fost niciodată bun la scris și nici cu fetele nu m-am priceput prea bine. În liceu, eram foarte timid în preajma lor. Poate și din cauza asta am douăzeci și șase de ani și încă nu sunt însurat. N-am avut nicio soră, așa că nu știu cum gândesc fetele sau ce le-ar plăcea să le spună un bărbat.

— Ar trebui să te uiți la câteva filme romantice, precum *Robin Hood* sau *Pe aripile vântului*. Errol Flynn și Clark Gable par să știe întotdeauna ce să-i spună unei fete. Ai putea să mai furi câte o idee de la ei.

— Dar drăguțul tău ce îți spune în scrisorile lui?

Răvașele lui Eddie erau scurte și deloc romantice, cu întrebări simple pentru Penny: Soseau toate cecurile trimise de armată pe numele lui? Avea bani destui pentru mâncare și pentru întreținere? Cum se descurcau copiii la școală?

— Nici el nu e foarte iscusit în ale corespondenței, răspunse Penny într-un final.

— Hei, am o idee. Oare nu mi-ai putea scrie tu câteva lucruri pe care ți-ar plăcea să ți le spună iubitul tău, iar eu să i le aștern apoi lui Sally într-o scrisoare?

— Dar nu ar trebui să îi scrii în propriile tale cuvinte?

— Nu cred că lui Sally i-ar păsa, câtă vreme ar avea parte de cuvinte dulci. Te rog, Penny... N-aș suporta să o pierd numai

pentru că scrisorile mele sunt prea plictisitoare. S-ar putea să creadă că şi eu sunt la fel.

— Roy, tu nu ai cum să fii plictisitor. Întotdeauna mă ajuţi să uit de... toate. Şi mă faci să zâmbesc.

Mama avea să facă o criză de nervi, dacă afla că Penny era atât de prietenoasă cu un străin. Dar pentru Penny, Roy nu mai părea un străin, ci mai degrabă un prieten. Şi voia să îl ajute.

— Bine, lasă-mă să mă gândesc la un lucru romantic pe care i l-ai putea spune...

Gândul tinerei zbură la Eddie şi la clipele mult prea scurte pe care obişnuiau să le petreacă împreună, atunci când el îşi vizita mama. Penny îşi aduse aminte cum tânjea să se lase cuprinsă în braţele lui, să îşi pună capul pe umărul lui şi să îi simtă îmbrăţişarea şi buzele atingându-se de ale sale. Îi veni să ofteze, dar se opri.

— I-ai putea spune ceva de felul acesta: „Mi-aş dori să pot închide timpul într-o sticlă, atunci când suntem împreună, şi să o arunc în cel mai adânc ocean. Astfel am rămâne împreună o veşnicie. Nu mi-ar trebui nici aer, nici mâncare. Să te ţin în braţele mele ar fi toată hrana de care aş avea nevoie. M-aş umple de iubirea ta şi nu mi-ar trebui să respir nimic altceva."

— Uau! murmură soldatul, când Penny sfârşi. Minunat! Îmi dai voie să îi scriu toate astea lui Sally?

— Desigur, spuse Penny cu un râset cristalin. Sunt doar nişte cuvinte înmănuncheate.

— Ai să îmi împrumuţi un creion?

Bărbatul scoase un plic din buzunarul de la piept. Părea o scrisoare primită de la Sally. Penny îi oferi un creion şi îl privi pe Roy cum îşi muşca buza, concentrat la cuvintele pe care le mâzgălea pe spatele plicului.

— Dacă îţi mai vine vreo idee, mi-o vei scrie şi mie, te rog? întrebă el, în urmă.

— Sigur. Şi mulţumesc pentru sfatul tău, Roy. Poate că îmi voi cumpăra, într-adevăr, o rochie nouă, de dragul lui Eddie.

— Şi nu uita de păr; unui bărbat îi place ca iubita lui să aibă şi o coafură nouă. Şi parfumul... să te dai cu un parfum îmbietor.

— Bine. Mulţumesc.

Dacă Penny urma sfatul lui Roy, poate că Eddie avea să o observe şi pe ea, în cele din urmă. Şi poate că ura pe care i-o purtau copiii avea să-i treacă neobservată.

— Acum spune-mi ce ai mai plănuit să faci împreună cu Sally în timpul acestei vizite acasă.

Penny ascultă absorbită cum Roy plănuia să o scoată pe Sally la un cabaret şi să danseze cu ea până în zori, ca mai apoi să privească împreună răsăritul soarelui de pe malul lacului Scranton. Penny îşi închipui o astfel de seară petrecută împreună cu Eddie şi oftă.

— Vezi, Roy? Eşti foarte romantic. Iar dacă nu ne mai întâlnim înainte să pleci acasă, îţi urez de pe acum noroc la întrevederea cu Sally.

— Mulţumesc. Noroc şi ţie cu Eddie. Sper să îl dai gata, când va veni acasă în permisie.

— Şi eu sper. La revedere.

Autobuzul ajunse în staţia unde lucra Penny, iar când aceasta se ridică în picioare pentru a coborî, îşi aduse aminte că azi avea să înceapă şcoala de şoferi. Soldatul îi ţinuse mintea ocupată pentru o scurtă vreme, dar acum lăuntrul i se zbuciuma din nou. Tânăra se întoarse către el şi îi spuse:

— Hei, Roy, să zici o rugăciune pentru mine, bine? Azi voi încerca să obţin o slujbă nouă.

Bărbatul îşi împreună mâinile şi închise ochii o clipă, ca pentru rugăciune, apoi o privi din nou pe fată şi zâmbi larg, arătând cu degetul spre cer.

Lui Penny i se înmuiau genunchii pe măsură ce trecea prin autogară. Şeful ei, domnul Whitney, o îndrumă spre un birou rămas gol şi transformat în sală de curs. Tânăra fu uşurată să vadă că toate celelalte şapte persoane care aveau să înveţe să conducă erau femei. Penny se aşeză lângă o fată brunetă, cam de-o vârstă cu ea.

— Salut. Eşti şi tu la fel de emoţionată ca mine? îi şopti Penny.

Fata înclină din cap.

— Nu ştiu dacă să o iau la fugă din clădirea aceasta sau să mor să vărs.

— Nici eu. Cred că s-ar putea să le fac pe amândouă.

Penny reuşi să-şi lase chipul străbătut de un surâs, iar tânăra îi răspunse tot cu un zâmbet.

— Eu sunt Penny Goodrich. Nu ştiu nici măcar să conduc o maşină, ce să mai vorbim de un autobuz.

— Mă bucur că nu sunt singura. Sheila Napolitano. Încântată de cunoştinţă.

Penny se linişti mult când profesorul intră în sală şi le spuse că pentru primele zile, tot cursul avea să fie ţinut în acea încăpere.

— Va trebui să treceţi un examen scris şi să obţineţi un permis de elev al şcolii de şoferi, înainte să vă urcaţi la volanul unui autobuz. Apoi va trebui să treceţi un alt examen scris, un examen oftalmologic şi un examen de circulaţie, înainte să vă calificaţi pentru obţinerea unui permis de conducere.

Din câte se părea, fetele aveau de trecut multe obstacole. Penny ascultă cu atenţie toată dimineaţa, luând notiţe pe marginea manualului de instrucţiuni primit de la profesor.

— E atât de mult de învăţat! îi spuse ea Sheilei, pe când luau prânzul împreună. Va trebui să studiez, în fiecare seară, cot la cot cu copiii, când îşi fac temele.

— Eşti căsătorită? o întrebă Sheila.

— Nu. Am grijă de copiii unui prieten de-al meu, câtă vreme el e plecat în armată. De fapt... sper ca într-o zi să fim mai mult decât nişte simpli prieteni. Sper să mă ia în căsătorie când se va sfârşi războiul. Prima lui soţie a murit şi acum avea nevoie de cineva care să aibă grijă de cei doi copii ai săi, iar eu i-am spus că poate conta pe mine şi astfel... Vai, mi se întâmplă din nou. Întotdeauna mă apuc de sporovăit când sunt emoţionată şi, crede-mă, faptul că învăţ să conduc un autobuz chiar îmi dă emoţii. Iar tu, Sheila... Eşti căsătorită?

— Mda. Sheila îi întinse mâna şi îi arătă verigheta cu un diamant micuţ. M-am căsătorit cu Tony anul trecut, în august, însă de

atunci nu am fost împreună decât pentru câteva săptămâni. Ne-am întâlnit la Coney Island* în iulie, ne-am căsătorit în august, iar două luni mai târziu el a fost trimis în California.

— Doamne, trebuie că te simți tare singură fără el.

— Mda. Speram să rămân însărcinată imediat după căsătorie, pentru a-l avea pe copilașul lui Tony lângă mine, câtă vreme el este plecat, însă nu s-a întâmplat așa. De aceea am aplicat pentru această slujbă.

Penny simți cum obrajii i se îmbujorară, când Sheila pomeni despre a rămâne însărcinată. Puținele discuții pe care Penny își amintea să le fi avut vreodată despre „barza și copiii" o speriaseră cu de moarte. Părinții ei nu se încumetaseră să vorbească de prea multe ori despre asemenea lucruri.

Părinții ei...

Stomacul lui Penny zvâcni amețitor. De când primise vestea de la funcționara biroului de evidență a populației, tânăra se gândise întruna la faptul că era adoptată. *Adoptată.* Părinții ei nu-i erau, de fapt, părinți. Afară doar de cazul în care cineva de la birou făcuse o greșeală, ceea ce Penny încă ținea să creadă. Numai că totul era lipsit de orice noimă. De ce nu îi spuseseră niciodată? De câteva zile, de când aflase adevărul, Penny nu mai trecuse pe la ei și, chiar dacă duminică urma să îi vadă, probabil că nu avea să îndrăznească să-i confrunte. De fapt, nici nu voia să afle adevărul.

— Ador bebelușii, pur și simplu, continuă Sheila. Mi-aș dori ca într-o zi să am o casă plină de copilași; tu nu?

— Ba da... Adică, cine nu s-ar bucura să aibă un copilaș?

Potrivit certificatului ei de naștere, Penny fusese adoptată în ziua în care venise pe lume. Se putea oare ca adevărata ei mamă să nu o fi dorit și să o fi lăsat pe mâna unor străini? Tânăra nu voia să se mai frământe cu asta.

Ea privi cum Sheila, după ce termină de mâncat, își scoase o pudrieră cu oglindă și se făcu pe buze cu un ruj roșu, strălucitor.

---

* Peninsulă din sudul orașului Brooklyn, cunoscută pentru litoralul ei și pentru parcurile de distracție pe care le găzduiește (n.tr.).

— Se numeşte Victory Red*, spuse Sheila când văzu cum o privea Penny. Nu mă întreba de ce. Să fim serioşi... cum poate ajuta un ruj la obţinerea victoriei în acest război?

Sheila închise pudriera cu un pocnet. Era o tânără frumoasă şi elegantă, cu un păr vălurit, de abanos, cu ochi căprui închis, machiaţi cu mult gust şi înveşmântată cu o rochie plină de flori, care-i scotea în evidenţă talia subţire.

Penny căuta cu disperare să şi-i scoată pe părinţi din minte. Poate că la acest sfârşit de săptămână ea nu avea să dea deloc pe acasă.

— Pot să te întreb ceva, Sheila?

— Desigur.

— Ştii cumva unde mi-aş putea face şi eu părul? Îmi place foarte mult cum arată al tău şi aş vrea să mă aranjez puţin, pe când va veni iubitul meu acasă, în permisie. Mi-ai putea sugera unde să merg?

— Sigur, salonul de înfrumuseţare la care merg eu nu e departe de aici. Îţi pot da adresa. Vinerea şi sâmbăta e deschis până târziu, de vreme ce atâtea femei lucrează în timpul săptămânii.

Sheila îşi petrecu degetele prin părul prins în coadă al lui Penny.

— Ai un păr frumos şi bogat, nu atât de ondulat ca al meu. Cu siguranţă ai arăta foarte bine dacă ţi-ai face o tunsoare bob, în loc să ţi-l prinzi în coadă.

Penny să temu că avea să izbucnească în plâns. Sheila era a doua persoană pe ziua de azi care îi spunea că e frumoasă. Oare chiar aşa era? Penny simţi un fior şi se înflăcără la gândul că se putea ca şi Eddie să aibă aceeaşi părere.

— Iar la cumpărături, unde aş putea merge? Vreau să îmi caut ceva haine noi, nu foarte scumpe. Ştii vreun magazin de unde o fată ca mine ar putea primi nişte sfaturi bune?

— M-aş bucura mult să te însoţesc. Îmi place la nebunie să merg la cumpărături.

— Vorbeşti serios? Ai vrea să mă ajuţi?

— Sigur. Şi aşa, nu prea am ce face sâmbăta, acum că Tony e plecat. Ar fi frumos. Şi din câte îmi pare, ţi-ar prinde bine, într-adevăr,

* În traducere liberă, „Roşul victoriei" (n.tr.).

niște haine moderne. Ale tale sunt de modă puțin cam veche – fără supărare.

— E în regulă. Nimeni nu m-a ajutat vreodată la cumpărături, afară de mama mea, care are șaptezeci de ani.

— Ia să vedem. Sheila îi făcu semn lui Penny să se ridice și o măsură cu privirea din cap până-n picioare. Va trebui să facem ceva și cu pantofii tăi.

— Cu pantofii mei? De ce?

— Câți ani ai, Penny?

— Douăzeci și patru.

— Să nu te superi pe mine, dar ești prea tânără să umbli toată ziua cu o astfel de încălțăminte.

— Mama spune că pantofii de genul ăsta sunt foarte practici. Ar face o criză de nervi, dacă m-ar vedea, într-o zi, pe tocuri înalte. Ea spune că sunt bani aruncați și numește pantofii de felul acela „papuci de stricate".

— Ei bine, probabil că pantofii tăi sunt practici, dacă ai șaptezeci de ani. Ție trebuie să îți luăm o pereche nouă. Îți vei permite, odată ce începem noua slujbă, nu-i așa?

— Ne vom îmbogăți!

La sfârșitul zilei, lui Penny îi vuia capul de toate lucrurile noi pe care le învățase. Profesorul era pe cale să le dea drumul, când domnul Whitney sosi și împărți la toată lumea niște uniforme cenușii, zdrențuite.

— Îmi pare rău, dar deocamdată nu avem decât uniforme de bărbați, spuse el. Iar acestea sunt la mâna a doua. Doamnelor, veți avea puțin de cusut, pentru a vi le face pe măsură, dar sunt sigur că vă veți descurca.

Uniforme de bărbați? Asta însemna că Penny trebuia să poarte pantaloni, ceea ce nu mai făcuse în viața ei. Încă o dată, mama avea să facă o criză de nervi.

Era mult mai târziu ca de obicei, când Penny plecă spre casă. Autobuzul opri în stație și ea fu dezamăgită să vadă că Roy nu era înăuntru. I-ar fi plăcut să îi povestească ce făcuse azi. Era chiar în ora

de vârf şi autobuzele erau pline ochi. Se mişcau precum melcii prin traficul tot mai aglomerat. Penny se tot uita la ceas, îngrijorată pentru copii. Nu îi mai lăsase niciodată singuri atât de mult, după şcoală.

În cele din urmă, autobuzul ajunse şi în cartierul ei, cu aproape o oră întârziere, iar tânăra se zori spre casă. Apartamentul părea foarte liniştit. Radioul era oprit, nimeni nu cânta la pian, iar la masa din sufragerie nu-şi făcea nimeni temele.

— Esther? strigă ea. Peter? Unde sunteţi?

Penny era frântă de oboseală după o zi atât de lungă, la sfârşitul căreia mai cărase după ea şi acea legătură de uniforme. Le aruncă pe un scaun din sufragerie pentru a nu uita să le modifice după cină şi urcă după copii la catul de sus. Dormitorul era gol. Tânăra simţi un fior de spaimă. Coborî iute de la etajul al treilea şi îi căută în pridvorul din spate, în curte, la subsol, unde ţineau maşinile de spălat, chiar şi în garaj şi pe aleea din spatele lui, strigându-i întruna pe nume. Nici urmă de ei.

Copiii ştiau că nu aveau voie să plece de acasă după ce se întorceau de la şcoală, până când sosea şi ea de la lucru. Unde puteau fi? Penny înconjură clădirea şi când ajunse în partea din faţă, aruncă o privire pe stradă în sus şi în jos. Poate că era mai bine să se întoarcă înăuntru şi să anunţe pe cineva... dar pe cine? Poliţia? Pe bunica Shaffer? Nu; ultima dată când Penny ceruse ajutorul doamnei Shaffer, bunica stârnise o zăpăceală de toată pomina. Tânăra intră pe uşa din faţă a blocului şi ajunse în vestibul, când uşa proprietarului evreu se deschise, iar acesta apăru la niciun metru în faţa ei, cu barba lui neagră şi stufoasă, purtând pe cap acea tichie mică şi neagră. Penny sări îndărăt, speriată ca de moarte, cu mâna pe inimă.

— Îmi pare rău că v-am speriat, spuse bărbatul. Dacă îi căutaţi pe copii, să ştiţi că sunt aici, cu mine.

Penny se aşeză uşurată pe prima treaptă.

— Mulţumesc. Ştiu că am ajuns foarte târziu azi şi îmi pare rău dacă v-au deranjat...

— Nu mă deranjează deloc. Îmi sunt de mare ajutor, de vreme ce eu sunt condamnat să port această povară.

Domnul Mendel își ridică brațul, arătându-i ghipsul alb. Cu câteva săptămâni în urmă, Eddie o rugase pe tânără să îl mai întrebe de sănătate pe proprietarul apartamentului lor, spunându-i că acesta fusese rănit în incendiul de peste drum; dar Penny nu făcuse lucrul acesta.

— Nu ne-am mai întâlnit, rosti bărbatul. Eu sunt Jacob Mendel. Domnul Shaffer mi-a spus că sunteți o prietenă de-a sa și că veți avea grijă de copiii lui.

— Într-adevăr. Penny Goodrich. Încântată de cunoștință, răspunse fata, ușurată că evreul nu-i întinse mâna. Nu știam pe unde ar putea fi. Îmi pare rău că am ajuns așa târziu, dar nu cred că se va mai întâmpla. Azi a fost prima mea zi la noua slujbă și... ei bine, nu e tocmai o slujbă nouă, nu încă. Învăț să conduc un autobuz, dar încă nu am condus cu adevărat nicio mașină și nu voi începe să conduc decât dacă trec mai întâi câteva examene...

Penny se opri, conștientă că prinsese din nou a pălăvrăgi. Vorbea prea mult întotdeauna când era cuprinsă de teamă; iar la momentul de față, inima îi bătea precum o tobă africană. Poate din pricina sperieturii pe care o trase cu dispariția copiilor sau poate din pricina faptului că vorbea față în față cu un evreu; sau poate ambele, nu își dădea seama.

— Păreți tulburată, domnișoară Goodrich. Ați dori să intrați și să ședeți puțin?

Domnul Mendel deschise ușa mai larg și îi făcu semn să poftească înăuntru.

Penny aproape că strigă: *Nu!* Tatăl ei spunea că evreii nu erau de încredere. Îi ademeneau pe copiii creștini în casele lor și îi foloseau în tot felul de ritualuri stranii, malefice. Oare Esther și Peter fuseseră deja ademeniți în casa domnului Mendel? Să fi fost acesta un șiretlic pentru a o momi și pe ea?

Dar, cu siguranță, Eddie ar fi avertizat-o să stea departe de proprietarul apartamentului lor, dacă acesta era primejdios. În schimb, Eddie o rugase, înainte de-a pleca, să îl mai întrebe de sănătate. Totodată, prietenul ei mai pomenise și faptul că soția lui și soția domnului Mendel fuseseră prietene bune. Ele muriseră în același accident.

— Poftiți, vă rog, spuse bărbatul din nou.

Nu se cădea să refuze. Și pe lângă asta, Penny era responsabilă de siguranța lui Esther și a lui Peter. Trebuia să vadă ce făceau copiii acolo. Tânăra trecu pragul, iar inima îi zvâcni și mai iute.

Ochii îi căzură mai întâi pe cărțile din casă, rafturi și rafturi întregi pline de cărți. Acestea o duseră cu gândul la enciclopediile rânduite, de obicei, în seturi de aceleași dimensiuni, cu coperți din piele și slove aurite. Domnul Mendel nu avea niciun tablou pe pereți, ci doar câteva documente înrămate, scrise în ebraică. Penny mai zări câteva sfeșnice de mai multe mărimi, din acelea specifice evreilor, pe care se puteau aprinde mai multe lumânări odată. Iar la fiecare ușă era atârnată într-o poziție oarecum ciudată, câte o cutiuță dreptunghiulară cu slove evreiești. Atmosfera străină ce domnea în căminul acesta îi dădu ghes tinerei să fugă în apartamentul lor de sus și să trântească ușa în urma ei, măcar că nu se întâmplase nimic ce să o fi putut înspăimânta.

— Sper să nu vă deranjeze, domnișoară Goodrich, dar am încercat să îi plătesc pe copii, ca să mă ajute. Nu am voie să îmi ud ghipsul de pe braț și de aceea mi-e foarte greu să spăl vasele. Copiii îmi sunt de mare ajutor.

Penny îl urmă prin sufragerie, trecând pe lângă o masă plină cu fotografii decupate din ziare și intră în bucătăria spațioasă. Esther stătea în picioare lângă sobă, veghind la două oale ce dădeau în clocot. Indiferent ce gătea fetița, fapt era că mireasma împrăștiată îți lăsa gura apă. Copila părea fericită și mulțumită. Dar când se întoarse și o văzu pe Penny, chipul i se întunecă și ai fi zis că era gata să arate ușa cu degetul și să o scoată pe tânără afară din casă. O clipă mai târziu, Peter trecu pragul, aducând în mână o găleată de gunoi goală. Când o zări pe Penny, băiatul făcu un pas înapoi, precum un câine ce se așteaptă să fie bătut. Îngrijitoarea nu își putea închipui din ce cauză reacționau puștii astfel, afară doar de faptul că, după cum îi învățase tatăl lor, nu aveau voie să îl deranjeze pe domnul Mendel și totuși iată-i aici, în bucătăria dânsului.

Domnul Mendel își drese glasul, ca și când și-ar fi dat seama de încordarea ce se așternuse între ei.

— Sunteţi bine-veniţi cu toţii să rămâneţi împreună cu mine la cină, spuse el. Este mâncare destulă. Femeile de la *şul* îmi aduc, în continuare, mult mai multă decât am nevoie.

Esther se grăbi să răspundă, înainte ca Penny să poată refuza politicos.

— Peter şi eu am vrea să rămânem. Eu am încălzit mâncarea şi acum totul e gata. Putem să mai stăm?

Îi cerea voie lui Penny, însă era vădit că fetiţa nu voia ca tânăra să rămână cu ei. Şi nici Penny nu avea îndeajuns de mult curaj pentru a sta la masa unui evreu şi pentru a lua din bucatele servite de el.

— Mulţumim, domnule Mendel. Copiii pot să rămână, dar... dar eu nu mă simt prea bine. Am avut o zi grea la serviciu.

— Poate altădată.

— Sigur... Ei bine... să nu staţi prea mult, le spuse copiilor în timp ce se retrăgea din bucătărie. Mâine mergeţi şcoală.

Domnul Mendel o petrecu până la uşa apartamentului său.

— Îi voi trimite sus de îndată ce terminăm de mâncat. Sper să vă reveniţi degrabă, domnişoară Goodrich.

— Mulţumesc.

Penny îl privi pe acest bărbat amabil şi se întrebă dacă era, de fapt, un viclean şi un înşelător sau dacă nu cumva tatăl ei se înşelase, în toţi aceşti ani, cu privire la poporul evreu. Fie tatăl ei greşea, fie Eddie era un nesăbuit că locuia aici. Nu puteau să aibă amândoi dreptate.

Penny îşi târî picioarele până sus, prea istovită pentru a-şi mai bate capul cu astfel de probleme. Ce zi mai fusese şi aceasta... începuse o slujbă nouă, primise sfaturi de la Roy, o întâlnise pe Sheila şi îi ceruse ajutor pentru a-şi schimba coafura şi pentru a-şi cumpăra haine noi... Penny se prăbuşi la masa din bucătărie şi îşi aruncă pantofii din picioare; pantofii cei practici, pe care mama ei o făcuse să îi cumpere.

Mama ei. Dacă certificatul de adopţie nu era greşit, aceasta nici măcar nu era adevărata ei mamă. Şi nici tatăl ei nu îi era tată, cu adevărat.

Cum se ajunsese totuşi la încurcătura aceasta? Cum de se schim base Penny atât de iute din acea fiică liniştită şi conştiincioasă · care vindea bilete în staţia de autobuz şi locuia cu părinţii ei în vârstă – într-o fată care, acum, era pe cale să se tundă scurt şi să înveţe să conducă un autobuz? Într-o fată care vorbea cu străinii şi cu evreii. O fată care răspundea de doi copii şi care, sâmbătă viitoare, avea să-şi cumpere, probabil, o pereche de „papuci de stricate". O fată care nu mai ştia cine erau părinţii ei cu adevărat. Oare chiar aceasta să fi fost singura cale de a câştiga dragostea lui Eddie Shaffer?

Penny îşi aminti cuvintele mamei şi ochii i se umplură de lacrimi. *„Ţi-am zis eu că aceasta e o idee nesăbuită. De ce n-ai putut să fii tu mulţumită cu felul în care stăteau lucrurile până acum?"*

Capitolul 15

TOATE INSTINCTELE LUI JACOB îl avertizaseră să nu îi primească pe acei copii în casa lui şi, cu atât mai puţin, să-şi deschidă inima faţă de ei, dar el nu ţinuse seama de niciunul din ele. Fata părea singură şi tristă, măcinată de dorul după ai săi. Băiatul nu mai vorbea. Aşa că lui Jacob îi fusese imposibil să le întoarcă spatele şi îi poftise înăuntru, întocmai cum făcea odată şi Miriam Shoshanna. În scurtă vreme el ajunse să afle că nevoia lui de prietenie nu era cu nimic mai neînsemnată decât a lor.

De câte ori mai putea citi, oare, scrisorile lui Avraham, încercând să îşi amintească vocea lui, chipul său, înainte ca amintirea lui să se şteargă şi să îşi piardă tăria? De câte ori mai putea lua masa de unul singur în bucătăria lui Miriam Shoshanna, rânduită după legile *cașer*, înainte ca singurătatea să îi strivească sufletul înfometat, prefăcându-l într-un miez amar? „Nu este bine ca omul să fie singur", spusese Ha-Şem la Creaţie. Îşi uitase El oare propriile cuvinte? De aceea îl văduvise pe Jacob de familia lui? Iar pe copii de a lor?

Aşadar, Jacob le deschisese uşa. Iar acum? Acum el se surprindea uitându-se la ceas pentru a vedea dacă nu cumva era vremea ca ei să se întoarcă de la şcoală. Acum Jacob asculta muzica ce se revărsa de la etaj, când fetiţa exersa la pian. Aceasta îi amintea de mama copiilor şi de Miriam Shoshanna. *„Ascultă"*, obişnuia să-i spună

Miriam, arătând cu degetul către tavan. *„Rachel cântă din nou. Nu-i așa că e frumos, Jacob? Nu simți că te poartă până în Paradis?"* Acesta era unul din motivele pentru care, după moartea celor două femei, Jacob lăsa radioul pornit toată ziua... pentru a acoperi vacarmul tăcerii.

Cineva sună la ușă. Nu puteau fi copiii; aceștia ar fi bătut la ușa de jos, nu ar fi sunat la sonerie. Să fi venit iarăși inspectorul Dalton? Jacob se cutremură la gândul acesta. Nu avea să răspundă, ci avea să-i dea de înțeles că nu era acasă. Dar când pândi puțin pe fereastra de către stradă și văzu că era, de fapt, rabi Grunfeld, Jacob ieși să îi deschidă.

— Ziua bună, rabi. Cu ce te pot ajuta?

— Ziua bună, Yaacov. Soția mea a făcut niște turtă cu miere pentru tine, ca să ai de Anul Nou și de Yom Kippur.

Oaspetele îi întinse farfuria învelită în hârtie cerată. Bineînțeles că Jacob trebuia să îl primească în schimb cu ospitalitate.

— Ești bine-venit înăuntru, rabi.

Tradiționala turtă cu miere ținea locul celor mai bune urări pentru un an nou cât mai dulce, dar Jacob nu știa cum era posibil ca noul an să fie dulce. El voia să îi arate rabinului fotografiile decupate din ziar, care înfățișau urmările războiului, distrugerile și foametea. Totuși, Jacob nu mai scoase o vorbă, ci îl petrecu doar pe rabin înăuntru.

— Soția mea insistă, de asemenea, să primești a fi oaspetele nostru la Sucot. Vrei să vii alături de noi, Yaacov?

— Spune-i, te rog, soției tale că îi mulțumesc, dar nu voi veni.

— Îi voi spune că te mai gândești. Cine știe? Poate mâine te vei răzgândi. Pot să iau loc? Aș vrea să te mai întreb ceva.

Jacob lăsă farfuria cu turte pe birou și îi făcu semn către canapea. Apoi își întoarse scaunul de la birou și se așeză cu fața spre rabin, așteptând.

— Trebuie să îți cer iertare.

— Să îmi ceri iertare? Pentru ce?

— Mă tem să nu te fi ofensat în vreun fel. Mă tem că nu ți-am fost alături așa cum s-ar fi cuvenit după moartea lui Miriam Shoshanna și de aceea inima ți s-a umplut de resentimente față de noi.

— Nu am inima plină de nimic. Voiam doar să fiu lăsat în pace după moartea lui Miriam, așa că mi-am ținut ușile închise pentru toată lumea, nu doar pentru voi. Nu sunt mânios pe tine sau pe oricine altcineva.

— Ești sigur, Yaacov? Nici măcar pe șoferul mașinii?

Jacob îl privi confuz. De ce aducea rabinul lucrurile acestea în discuție tocmai acum, după un an și jumătate? Dar Jacob își aminti deodată că erau zilele cele sfinte și înțelese de ce venise rabinul. De Yom Kippur, Jacob trebuia să își cerceteze sufletul și să ceară iertare de la oamenii din jur și de la Ha-Șem. Trebuia să își mărturisească toate păcatele și fărădelegile. Iar Jacob știa prea bine că nesocotise poruncile Torei în repetate rânduri, călcând rânduielile de *coșer*, uitând de Șabat și de rugăciune, părăsind calea cea dreaptă.

— Nu. Nu sunt mânios nici pe șoferul mașinii, spuse el cu un oftat. A fost un accident; s-a întâmplat ca frânele să fie stricate. Nu a fost nimic intenționat.

— Într-adevăr, un accident. Așadar, cine altcineva poate fi de vină, afară de Ha-Șem, nu-i așa, Yaacov?

Rabinul știa că Jacob era mânios pe Ha-Șem. Acesta i-o spusese în seara cu incendiul, când își pierduse cumpătul. Oare căuta acum rabinul să îl facă să-și recunoască mânia?

— Sunt rabin de multă vreme, continuă el. Și am văzut de multe ori cum oamenii își revarsă mânia peste mine sau peste sinagogă sau peste frații noștri din congregație, când adevărata pricină a mâniei lor este Ha-Șem, nu noi, slujitorii Lui.

— Prea bine. Recunosc; sunt plin de mânie. Sunt furios pe mai-marii noștri responsabili de imigrări, pentru că nu le îngăduie soției și fiicei lui Avraham să vină acasă. Mă umplu de mânie când mă gândesc la cei care au făcut astfel de legi, atât de crunte, pentru cotele de imigrare. Sunt mânios pe toți oamenii care ne urăsc doar pentru că suntem evrei și care și-au pus în gând să nu lase ca și mai mulți dintre noi să vină în America, unde ar fi în siguranță.

— Multă mânie ai adunat înlăuntrul tău, Yaacov. Și știi că în perioada aceasta rostim *slihot*, rugăciunile iertării...

— Dar niciunul din oamenii aceştia nu mi-a cerut vreodată să îl iert; aşadar, cum i-aş putea ierta? Totodată, ei nu îşi vor putea îndrepta niciodată greşelile, dacă din pricina lor s-a întâmplat ceva cu fiul meu şi cu familia lui. Cât despre preşedintele Roosevelt şi ceilalţi guvernanţi... nici ei nu ne-au cerut iertare. A trecut aproape un an de când am mers înaintea lor cu dovezi ale crimelor făcute de Hitler – două milioane de oameni din poporul nostru erau deja morţi în Polonia. Şi a făcut guvernul nostru ceva? Nu. Am postit şi ne-am rugat... am ţinut o zi de jale pentru evreii din Europa. Îţi aminteşti, rabi?

— Da, de bună seamă. Rabi Stephen Wise şi Congresul Evreiesc American îşi dau toate silinţele pentru...

— Lasă-mă cu Congresul Evreiesc. A răspuns Ha-Şem la vreuna din rugăciunile noastre?

Jacob se ridică în picioare, apucă o mână de imagini decupate din ziar şi i le trânti rabinului în poală.

— Uită-te la astea. Familii întregi lăsate cu mâna goală pe o grămadă de moloz, atâtea vieţi distruse. Nu sunt nici măcar mor minte destule pentru toţi morţii. Şi de ce? Întreabă-l pe *Herr* Hitler de ce. Iar apoi spune-mi cum l-ar putea ierta cineva pe Hitler. Cum poate Ha-Şem să stea deoparte şi să îngăduie aşa ceva?

Rabinul zăbovi o vreme pentru a scruta pe rând imaginile pe care Jacob i le aruncase în braţe, iar când ajunse la ultima răspunse:

— Profetul Habacuc a trăit în împrejurări foarte asemănătoare celor de astăzi. La rândul său, şi el L-a întrebat pe Ha-Şem: „Cum ai putea privi Tu pe cei mişei şi să taci când cel rău mănâncă pe cel mai neprihănit decât el?" Şi ştii la fel de bine ca mine ce i-a răspuns Ha-Şem: „Cel neprihănit va trăi prin credinţa lui." Poate că nu vom înţelege toate planurile Sale şi toate scopurile pe care Ha-Şem le are în vedere sau poate că nu vom vedea sfârşitul tuturor lucrărilor Sale. Dar El ne cere să ne trăim vieţile cu credinţă şi smerenie, punându-ne încrederea în El chiar şi atunci când nu putem vedea nimic bun.

Jacob îşi întoarse privirea de la ochii plini de tristeţe ai rabinului Grunfeld.

- Îmi amintesc de vremea în care citeam şi eu Scripturile şi găseam în ele mângâiere. Însă vremea aceea a apus. Acum nu mai pot.

Povara rugăciunilor fără de răspuns îi era prea grea, durerea era prea adâncă pentru a mai putea găsi alinare.

Jacob auzi uşa blocului deschizându-se şi închizându-se la loc, apoi un sunet de paşi urcând treptele spre catul al doilea. Copiii veniseră de la şcoală. Bărbatul trăgea nădejde că azi nu aveau să bată la uşa lui; că Esther nu avea să cânte la pian. Astăzi, Jacob nu putea îndura să o asculte.

— Citesc şi eu ziarele, Yaacov, spuse rabinul. Am şi eu îndoielile mele. Dar poimâine, în cea mai importantă zi a anului, Îl voi ruga pe Ha-Şem să mă ierte pentru acele îndoieli şi să îmi reînnoiască încrederea în El. Ştim că Ha-Şem este şi bun, şi drept, şi sfânt. Toate lucrurile acestea înfiorătoare – rabi Grunfeld ridică puţin imaginile din ziar –, toate acestea vor duce în vreun fel la îndeplinirea planurilor Sale. Dacă am avea, numai, ochi să vedem lucrul acesta...

— Dar eu nu îl pot vedea, rabi. Nu îl pot vedea deloc. Iar ochii mi-au obosit deja de atâta căutare.

Capitolul 16

Octombrie 1943

Dragii mei, mama și ava,

A trecut atât de multă vreme de când nu am mai primit nicio scrisoare din partea voastră și știu că pentru voi, în America, tăcerea trebuie să fie la fel de greu de îndurat, cum este și pentru mine aici, în Ungaria. De fiecare dată când o privesc pe fetița mea și încerc să îmi închipui că aș fi despărțit de ea, fără să știu dacă îi merge bine sau dacă se zbate în suferințe, îmi dau seama cum trebuie că vă simțiți voi. De aceea, după ce am stăruit mult în rugăciune, am hotărât să vă trimit scrisoarea aceasta și să am încredere că Ha-Șem va veghea ca ea să ajungă, într-o bună zi, la voi în America.

M-am împrietenit cu pastorul bisericii creștine din satul nostru. E un om foarte binevoitor și mi-am pus în gând să îi dau lui această scrisoare, ca el să v-o trimită la sfârșitul războiului. E îngrozitor tot ce se zvonește despre războiul acesta și despre ceea ce are de suferit poporul nostru din partea naziștilor. Iar dacă noi vom păți ceva – ferească Ha-Șem cel îndurător –, veți ști și voi măcar ceva din povestea noastră.

Cu cinci ani în urmă, când germanii au invadat Polonia, mulți refugiați evrei au fugit de naziști aici, în Ungaria, în

satul nostru. Am adăpostit cât am putut de mulți în ieșiva și în casele noastre. Acești supraviețuitori ne-au spus că naziștii caută să-i ucidă pe toți evreii – nu doar câteva mii dintre noi, ci cu milioanele. Hitler pare să fie un Haman al zilelor noastre, vrăjmașul reginei Estera din Scripturi. Ne vrea morți pe toți, până la unul. Nu sunt sigur dacă acest adevăr e cunoscut deja lumii, dar dacă este cunoscut, pare că nimeni nu are de gând să facă ceva cu privire la asta.

În iulie 1941 nemții au început să pună presiuni pe guvernul maghiar, pentru a-i aresta pe toți inamicii statului german, așadar și pe evrei. Pentru a face pe plac aliatului lor, maghiarii i-au adunat pe toți evreii polonezi refugiați aici și i-au deportat. Într-un sat așa de mic precum al nostru, polonezii nu au avut unde să se ascundă, iar timpul nu le-a ajuns pentru a fugi. Au fost duși înapoi în Polonia și, în ceea ce-i privește, ne temem de ce e mai rău.

L-am întrebat pe rabin de ce trece poporul nostru printr-o asemenea suferință. Suntem pedepsiți pentru vreun păcat atât de mare? Ce am făcut, de am adus această nenorocire asupra noastră? El crede că nu din pricina păcatului suntem persecutați, ci din pricina Torei. Cei asemeni lui Haman vor să șteargă cu totul pomenirea poporului nostru și a legământului nostru cu Ha-Șem, împreună cu amintirea Legii Sale, așa încât răutatea să poată înflori nestingherită. Pe vremea reginei Estera, Haman a căutat să nimicească poporul nostru fiindcă noi nu voiam să ne închinăm lui, ci doar lui Ha-Șem. Pe vremea lui Daniel, cei trei evrei credincioși au fost aruncați în cuptorul încins pentru că nu au vrut să îngenuncheze înaintea unui chip de aur. Dar asemeni lui Iosif, care a fost vândut ca sclav în Egipt, noi trebuie să credem cu tărie că tot răul pe care îl sădesc vrăjmașii noștri va fi preschimbat în bine de către Ha-Șem. După cum a scris și profetul Habacuc: „Căci, chiar dacă smochinul nu va înflori, vița nu va da niciun rod, rodul măslinului va lipsi și câmpiile nu vor da hrană, oile vor pieri din staule și nu vor mai fi boi

în grajduri, eu tot mă voi bucura în Domnul, mă voi bucura în Dumnezeul mântuirii mele!"

După ce prietenii noştri polonezi au fost luaţi din mijlocul nostru, noi am fost lăsaţi să trăim în liniştе pentru o vreme. Dar acum două săptămâni, soldaţii au dat buzna în şul, pe neaşteptate, într-o zi de Şabat, şi i-au luat pe toţi bărbaţii în stare să lucreze, pentru a-i duce în lagăre de muncă. Azi vă pot scrie toate acestea dintr-un singur temei; şi anume, acela că la momentul în care soldaţii au venit după noi, eu zăceam acasă, în pat, luptându-mă cu o febră cumplită şi cu o pneumonie. De fapt, am fost la un pas de moarte. Nu înţelegeam atunci de ce îngăduise Ha-Şem ca eu să trec printr-o boală atât de gravă, dar acum văd limpede că acela a fost felul în care El a găsit cu cale să mă cruţe, când toţi ceilalţi bărbaţi, inclusiv tatăl şi fraţii lui Sarah Rivkah, au fost smulşi de lângă familiile lor.

Cu doi ani în urmă, când naziştii au dat iama pentru prima oară în mijlocul nostru şi i-au trimis pe mulţi dintre noi în lagărele de muncă, nu aveam habar ce însemna lucrul acesta. Acum ştim.

Cei „norocoşi" vor fi trimişi să muncească toată ziua în fabrici... fabrici care, de altfel, sunt ţinta bombardierelor Aliaţilor. Ceilalţi vor fi puşi să lucreze în mine, pentru a extrage materiile prime necesare pentru război sau vor fi repartizaţi în echipe însărcinate cu repararea şi construirea de drumuri şi de căi ferate. În alte cuvinte, au devenit cu toţii sclavi. Nimeni nu s-a întors acasă, decât pentru a muri. Guvernul nu îi hrăneşte pe bărbaţii care sunt prea slăbiţi sau prea bolnavi pentru a munci, aşa că aceştia sunt trimişi să moară acasă.

Acum că m-am întremat, trăiesc mereu cu teama că se vor întoarce şi după mine. După ce ne-am rugat vreme îndelungată, am hotărât că Sarah Rivkah, Fredeleh şi cu mine trebuie să plecăm din satul acesta. E mult prea greu pentru mine să mă ascund aici şi, afară de prietenul meu creştin şi de soţia lui, nu ştiu în care dintre vecinii maghiari pot avea încredere.

Am încercat să îi conving pe toți din familia noastră să ne însoțească – pe unchiul Yehuda, pe cei din familia mamei, pe toți din familia lui Sarah. I-am implorat pe toți să vină împreună cu noi în Budapesta. E mai ușor să te ascunzi într-un oraș mare, le tot spun. Dar ei mă întreabă: „De unde vom avea mâncare? Cum ne vom duce traiul? Toată țara suferă de sărăcie și de foamete. Aici, la sat, putem măcar să ne lucrăm pământul și să creștem câteva găini."

Toți cred că aici, în sat, sunt mai în siguranță. Nimeni nu vrea să mă asculte, afară de mama lui Sarah. Așa că mâine o voi lua și pe ea împreună cu soția și cu fiica mea și vom pleca în Budapesta, pentru a locui la unchiul Baruch, dacă acesta va binevoi să ne primească.

Vă iubesc, mama și ava. *Și trag nădejde că, indiferent ce s-ar întâmpla cu noi, fie și cele mai îngrozitoare lucruri, voi veți primi scrisoarea aceasta într-o bună zi.*

Îmi pun toată încrederea în Ha-Șem, care ne poate purta de grijă.

Cu veșnică dragoste,
Avraham

Capitolul 17

Lui Esther i se părea că băncuța pe care stătea era foarte tare, în vreme ce se concentra la piesa pe care o avea de învățat pentru lecția ce urma. Voia să o știe bine și s-o poată cânta pentru tatăl ei, făcându-i astfel o surpriză, dar în seara aceasta copila era mult prea nerăbdătoare pentru a exersa la pian. Mai erau doar trei zile până când tati avea să vină acasă, iar Esther își dorea să știe cum putea face ca interminabilul sfârșit de săptămână să treacă mai repede. Tatăl ei avea să pună totul în ordine din nou, de îndată ce ajungea acasă. Ei bine, aproape totul. Pe mama nu o putea aduce înapoi nici el. Însă tati avea să vadă cât de mult le lipsea copiilor și avea să renunțe la armată. Atunci Peter avea să vorbească din nou, iar Penny avea să plece acasă, unde îi era locul. Și poate – cine știe? –, poate că Esther avea să fie din nou fericită.

Fetița îi aruncă lui Penny o privire peste umăr. Aceasta ședea la lumina lămpii din odaia de zi și cosea tivul unei uniforme cenușii, ponosite. Penny nu obișnuia să poarte uniformă la serviciu, iar cea pe care o ținea în brațe acum avea și pantaloni – ceea ce tânăra nu purta chiar deloc, nici măcar pe acasă.

Esther încercă încă o dată să-și adune gândurile asupra partiturii, dar nu izbuti. Își trânti mâinile pe claviatură, stârnind un zgomot distonant și se întoarse cu înverșunare către Penny, care o privea mirată.

— Pot să merg sâmbătă cu Peter la un film?

— Mâine? Păi... Voiam să merg la cumpărături cu o prietenă de la serviciu. Mă gândeam că ai vrea să vii şi tu cu noi, să petrecem un timp ca între fete.

— Nu, mulţumesc. Prefer să merg la film.

Copila spera ca Penny să nu întrebe ce film rula, fiindcă nici ea nu ştia. Ideea în sine, de a merge la film cu Jacky Hoffman – cu noul Jacky Hoffman, care era mult mai drăguţ ca înainte –, îi făcea inima să-i zburde în piept, ca într-un joc de sărit coarda, jucat cu două corzi odată. Băiatul o conducea acasă de la şcoală aproape în fiecare zi şi lui Esther îi plăcea să stea de vorbă cu el.

— La ce oră începe filmul? întrebă Penny. Nu ştiu cât timp voi sta la cumpărături, dar aş putea face cumva să ajung să te iau când e gata.

— Nu e nevoie. Peter şi cu mine putem merge singuri. Eu am aproape treisprezece ani. Iar teatrul e doar la câteva străzi de aici.

— Nu ştiu ce să zic, Esther...

— Pe lângă asta, vor veni cu noi şi câţiva prieteni de la şcoală.

— Cine? Tatăl vostru îi cunoaşte?

— Sigur. Locuiesc alături. Uneori mergem împreună la şcoală.

Penny nu mai răspunse. Copila îşi dorea să îi poată citi gândurile, dar, de vreme ce ea nu era pe deplin sinceră cu Penny, se temea să o privească în ochi. Mama o prindea întotdeauna cu minciuna în felul acesta.

— Cred că ar trebui să îl întreb pe tatăl vostru, spuse Penny. Mai puteţi aştepta puţin şi să mergeţi la film într-o altă sâmbătă? Îl voi întreba când se întoarce acasă. E vorba doar de câteva zile.

— Cu siguranţă nu s-ar supăra. Obişnuiam să mergem la matineul de sâmbăta şi când era el acasă.

Copila nu pomeni deloc faptul că îi însoţea şi el.

— Iar dacă îţi faci griji pentru bani, să ştii că Peter şi cu mine putem să ne plătim singuri biletul. Am făcut nişte bani când l-am ajutat pe domnul Mendel cu treburile prin casă.

— Nu prea ştiu...

Esther îşi pierdea răbdarea, dar se gândi că o criză de plâns nu i-ar folosi la nimic. Bunica Shaffer îi spusese odată: „Poţi prinde mai multe muşte cu miere, decât cu oţet." Esther nu pricepuse ce însemna aceasta, până când bunica o lămurise. Acum, fetiţa avea să încerce metoda cu mierea.

— Te rog, Penny... Nu ar trebui să îţi dai peste cap toate planurile din cauza noastră. Teatrul e mai aproape de noi decât şcoala, iar la şcoală mergem în fiecare zi fără tine. Te rog...

— Bine...

— Mulţumesc, Penny. Vom trage mai tare şi vom termina mâine dimineaţă tot ce avem de făcut prin casă.

— Dar...

— Şi promit că nici măcar nu ne vom plânge de nimic în timp ce lucrăm.

Esther îi trimise lui Penny un sărut, înainte ca aceasta să se mai poată împotrivi, şi o şterse în dormitorul de la etaj, pentru a-i da lui Peter vestea cea bună. Băiatul stătea pe pat cu umerii lăsaţi, precum un bătrânel slab şi apăsat de griji.

— Peter, Peter, ghiceşte ce s-a întâmplat! Penny a zis că putem merge la matineul de mâine după-amiază.

Peter păru să se chircească şi mai tare, ca şi cum ar fi vrut să se vâre sub pătură şi să se ascundă. Esther fu pătrunsă de un fior de teamă şi avu pornirea de a-l scutura până ce fratele ei îşi revenea.

— Îţi plătesc eu biletul, nu-ţi face griji. Ne vom distra, vei vedea.

Peter găsi tăblia de care se mai folosea uneori şi scrise pe ea: *Mergem singuri? Fără tati?*

— Jacky Hoffman spune că va veni cu noi.

Esther simţi cum obrajii i se îmbujorară când rosti numele băiatului, amintindu-şi cât era de drăguţ.

— Dimineaţa va trebui să livreze alimente, dar va termina la timp pentru a ajunge şi la matineu. S-ar putea să vină şi fratele lui, Gary.

Când Esther îi pomeni pe cei doi fraţi Hoffman, Peter începu să clatine din cap cu înverşunare.

— Ce e? De ce clatini aşa din cap?

Peter scrise din nou pe tăblie: *Nu vreau cu ei.*

— De ce nu? Jacky îţi ia apărarea pe la şcoală, ştii? De-asta nu mai râd ceilalţi copii de tine că nu poţi vorbi. Se poartă frumos cu noi de-o vreme încoace, nu crezi? Ne conduce acasă de la şcoală în fiecare zi...

Peter nu înceta să clatine din cap şi arăta întruna cu degetul către tăblie: *Nu vreau cu ei.*

— Mă enervezi aşa de tare uneori! M-am zbătut atâta s-o conving pe Penny să ne lase, iar acum nu vrei să mergi? Nu vei putea rămâne singur acasă şi nu prea cred că ai vrea să mergi cu Penny la cumpărături, nu-i aşa?

Peter îşi aplecă umerii şi mai mult, clătinând încă sfidător din cap.

— Încetează! Nu poţi sta în odaia asta pentru tot restul vieţii, citind din acele cărţi idioate cu benzi desenate. Eu vreau să merg la film, iar tu ai să vii cu mine, fie că îţi place, fie că nu!

Băiatul îşi întoarse privirea în partea cealaltă şi îşi ascunse chipul după cartea cu benzi desenate. Esther îşi aduse aminte din nou de vorba bunicii, cu mierea şi cu oţetul.

— Te rog, Peter... Vrei să faci asta pentru mine, te rog? M-am săturat până peste cap să stau închisă în casă în fiecare sâmbătă; tu nu te-ai săturat? Nu vrei să mai ieşim pe afară şi să mergem la film, aşa cum obişnuiam să facem cu tati?

Esther aşteptă puţin, dar Peter nu răspunse.

— Te rog... Voi spăla vasele în locul tău toată săptămâna... şi vei putea să asculţi ce post de radio vei vrea tu.

Băiatul se arătă, în cele din urmă, dindărătul cărţii cu benzi desenate şi scrise pe tăblie: *Bine, dar mergem singuri.*

Esther ar fi putut să cadă la învoială şi să meargă doar ei doi, însă nu îi convenea. Copila fu mirată să îşi dea seama cât de mult îşi dorea să meargă împreună cu Jacky. Îi părea că prin asta intra şi ea în rândul oamenilor mari. Şi se simţea atât de bine cu acest statut. Era peste poate de emoţionant. Iar Jacky o numise „frumoasă".

— I-am promis lui Penny că ne vor însoți și alți copii. Nu ne va da voie să mergem singuri. Și pe urmă, Jacky s-a schimbat mult de când a început cu slujba aceasta de după școală. Vei vedea și tu. Te rog, Peter... Te rog frumos.

Când băiatul înclină, în sfârșit, din cap, lui Esther îi veni să îl sărute.

Copila munci cu mult sârg sâmbătă dimineața pentru a-și termina la timp toate sarcinile pe care le avea de îndeplinit prin casă. Penny îi mai adăugase câteva pe lângă cele din fiecare săptămână, spunând că voia să pregătească apartamentul într-un mod cu totul deosebit pentru tatăl lor, care urma să revină acasă în ziua de luni. Când se făcea deja vremea să plece la film, Esther începu să se îngrijoreze că Peter avea să renunțe în ultima clipă. În fiecare mișcare a fratelui său, ea îi putea citi sila, pe măsură ce băiatul își îmbrăcă încet jacheta și o urmă pe scări în jos, până pe terasa din fața blocului, unde îi așteptau Jacky și Gary. Pe drumul până la următoarea stradă, unde se afla teatrul, inima lui Esther bătu cu atâta putere, încât fata de-abia dacă mai fu în stare să scoată o vorbă.

În fața lor, pe când așteptau la rând pentru a-și cumpăra bilete, o pereche de adolescenți se țineau de mână. Esther știa că aceștia aveau să se așeze, cel mai probabil, la balcon și aveau să se sărute în timpul filmului. Oare Jacky avea să ia această escapadă a lor drept o întâlnire romantică, dacă Esther primea ca el să-i facă cinste? Avea să încerce să o țină de mână și chiar să-i fure un sărut? Gândul că Jacky era iubitul ei, îi dădea într-adevăr sentimentul că era deja un om mare. Însă fata nu era sigură că își dorea să fie într-atât de mare încă.

— Peter și cu mine putem să ne plătim singuri biletele, spuse ea când ajunseră în fața ghișeului și vârî iute prin ferestruică destule monede pentru a plăti pentru amândoi.

— Cum vreți, răspunse Jacky și ridică din umeri.

Însă odată intrați în sala de spectacol, puștanul se așeză lângă ea și o servi cu jeleuri din cutia lui. Peter se așeză îmbufnat de cealaltă

parte a lui Esther. Ghinion. Copila se bucură, pentru prima oară, că fratele ei nu putea vorbi. Era mai uşor de ignorat aşa. Chiar dacă Peter încerca să îi scrie ceva, ea nu avea să poată citi pe întuneric.

Programul începu cu buletinul de ştiri, derulând imagini cu tancuri ce străbăteau deşertul, avioane ce zburau la semiînălţime şi o navă uriaşă plină cu sute şi sute de soldaţi ce fluturau din mâini în timp ce se îndepărtau de la ţărm. Montajul o făcu pe Esther să lăcrimeze. Se putea ca, în curând, şi tatăl ei să se numere printre bărbaţii aceia care se avântau pe ape în mijlocul primejdiilor.

După ce îi văzuse pe toţi soldaţii aceia mergând la război, Esther nu mai găsi nimic nostim în desenele animate. Şi acestea erau tot despre război şi chiar Donald Duck mergea la luptă. Apoi urmă un episod din serialul săptămânal *Masked Marvel*, după care începu şi primul film. Jacky aruncă pe jos cutia de bomboane goală şi îşi petrecu braţul pe după spătarul lui Esther. Inima fetei prinse iarăşi a zburda, gata să-i sară din piept, măcar că puştiul nu o îmbrăţişa efectiv sau ceva de felul acesta.

Cele două filme difuzate în cadrul matineului – unul cu Judy Garland, iar celălalt cu Abbott şi Costello* – îi abătuseră lui Esther gândurile pentru o vreme, însă după-amiaza trecu mult prea iute. Luminile se aprinseră, fantezia păli şi ea se trezi înapoi în teatrul cu podele lipicioase şi scaune îmbrăcate în catifea jerpelită, în zgomotul de pop-corn rânced călcat în picioare. Traiul fericit până la adânci bătrâneţi rămânea o iluzie şi nimic mai mult.

Copiii ieşiră din teatru, mijindu-şi ochii în lumina puternică a după-amiezii. Jacky se lovi de câteva ori de umărul lui Esther, în timp ce mergeau spre casă. Fata bănuia că o făcuse intenţionat, iar lucrul acesta o emoţiona. Când se apropiară de blocurile lor, Peter mări pasul şi o luă înainte pe după colţ, făcându-se nevăzut. Treaba lui. Esther nu înţelegea de ce se purta frăţiorul ei aşa, de parcă era invidios că ea îşi făcuse şi alţi prieteni afară de el. Dar asta era.

* Comedieni americani de succes care, spre finalul războiului, câştigă publicul de partea lor, provocând declinul lui Stan şi Ollie, cunoscuţi în România ca Stan şi Bran (n.tr.).

Peter trebuia să se împace cu gândul că Esther creştea şi nu avea să îl mai poarte cu ea peste tot pe unde mergea.

Cei trei făcură şi ei colţul şi le apăru înainte sinagoga mistuită – un morman de cărămizi arse şi de grinzi zdrobite. Esther tot nu se putea obişnui cu priveliştea aceea mohorâtă şi, măcar că lucrările de curăţare a locului începuseră deja, ruinele îi aminteau copilei de clădirile bombardate pe care le văzuse în imaginile decupate de domnul Mendel din ziare. Şi totodată de ultima seară petrecută de tati acasă.

— Crezi că sinagoga va mai arăta vreodată aşa cum arăta înainte de incendiu? întrebă ea.

— Cred că glumeşti... Eu sper să o radă din temelii şi să facă în locul ei un teren de baseball.

— Şi unde s-ar mai ruga evreii de pe aici?

— Cui îi pasă? Cartierului nostru nu i-ar strica un parc frumos... şi mai puţini evrei.

Cuvintele aspre ale băiatului o uimiră pe Esther. Dintr-odată, acesta semăna mai mult cu vechiul Jacky Hoffman.

El zâmbi atunci pieziş, în felul său, şi o lovi uşor peste umăr.

— Am glumit...

Cei doi se opriră pe treptele din faţa blocului lui Esther. Erau singuri. Peter intrase în bloc, iar fratele lui Jacky plecase acasă. De obicei, Esther nu avea nicio problemă în a găsi un subiect de discuţie, dar azi parcă avea limba legată. Trecură clipe îndelungate şi niciunul din ei nu scoase o vorbă. Copila putea auzi vânzoleala maşinilor de pe strada cealaltă. De ce nu îi venea nicio idee?

— Ă... cum ţi s-au părut filmele? întrebă ea într-un final.

— N-au fost rele. Buletinul de ştiri mi s-a părut cel mai interesant. Doamne, chiar mi-ar plăcea să pilotez un avion şi să las nişte bombe peste câţiva japonezi gălbejiţi.

Jacky apucă nişte manete de control imaginare şi imită sunetul unui avion ce se apropie cu viteză de pământ şi al bombelor ce explodează în urma lui. Băiatul bombarda încă aşezările pe care şi le închipuia sub el, când domnul Mendel apăru de după colţ şi veni către ei. Când îl zări, Esther îl salută, fluturând din mână.

— Bună ziua, domnule Mendel.

— Bună, Esther.

Chipul lui Jacky se întunecă, atunci când domnul Mendel trecu pe lângă ei.

— Întotdeauna vorbeşti cu jidanii? întrebă puştanul după ce vecinul lor intră în bloc.

Esther nu prea ştia ce era un *jidan*, însă grimasa pe care Jacky o făcuse când scuipase acel cuvânt îi dădea de înţeles că nu însemna ceva tocmai frumos.

— Domnul Mendel este proprietarul apartamentului nostru.

— Pentru mine nu e decât un alt jidan mizerabil.

Floricelele de porumb şi bomboanele pe care le mâncase i se agitau acum lui Esther prin stomac. Fetiţa se simţea din nou trasă din două părţi. Domnul Mendel era prietenul ei şi dorea să îi ia apărarea, însă şi Jacky Hoffman îi era prieten. Ziua îi păru deodată monotonă şi Esther se sătură de ea, cum s-ar fi săturat de o haină jerpelită şi ştearsă după prea multe spălări.

— Ei bine, eu ar trebui să plec, spuse Esther. Mulţumesc frumos că m-ai însoţit la film.

— Ar trebui să mai ieşim şi altădată.

Esther şovăi. Dacă mai ieşeau, într-adevăr, l-ar fi trădat prin asta pe domnul Mendel? Dar entuziasmul de a se însoţi cu chipeşul Jacky Hoffman era prea puternic pentru a putea fi stăvilit.

— Mda, ar trebui.

— Atunci, ne vedem mai încolo.

Jacky o salută cu un gest scurt şi plecă agale într-un pas legănat, ca şi cum drumul pietruit ar fi fost aşternut pe un pat de arcuri.

În apartament domnea liniştea când sosi Esther. Penny încă nu venise acasă, iar Peter se ascunsese poate prin vreun cotlon. Copila îşi târî picioarele până la catul al treilea şi se opri în pragul camerei lui Penny. Nu, nu avea să-i spună camera lui Penny; acesta era dormitorul părinţilor ei. Uşa era deschisă, iar fetiţa intră să scotocească prin dulapul lui tati, în căutarea albumului de poze al mamei. Se simţea ca o băgăcioasă fără scrupule, dar nu-i păsa. Găsi albumul pe acelaşi raft cu pălăria pe care tati obişnuia să o poarte în fiecare duminică la biserică. Esther se aşeză pe podea cu picioarele

încrucişate şi începu să-l răsfoiască. Ochii i se împăienjeniră în timp ce scruta chipul mamei. Îi era atât de dor de ea. Fotografiile alb-negru nu puteau reda acel castaniu intens al părului mamei, nici ochii ei căprui. Esther îşi aduse aminte cum, cu o zi în urmă, domnul Mendel o întrebase despre familia mamei sale şi, deodată, copila se simţi pătrunsă de o dorinţă arzătoare de a afla totul despre ei.

Albumul începea cu poze în care părinţii săi păreau foarte tineri şi fericiţi. Se ţineau de mână sau se îmbrăţişau în mai toate pozele; erau făcuţi unul pentru celălalt. Mai erau şi câteva fotografii cu ei în grădina bunicii Shaffer, aşezaţi la o masă plină cu bucate. Mama îi spusese că acelea erau poze de la nunta lor.

Esther găsi apoi câteva poze cu părinţii ei stând pe plajă în costume de baie şi câteva de când era ea doar un bebeluş. Şiroaie de lacrimi îi brăzdară obrajii, când văzu bucuria de pe chipul mamei sale în timp ce o ţinea în braţe. La următoarea pagină, mama stătea pe trotuar în faţa blocului, ţinând-o pe Esther de mână. Se putea vedea şi o parte din sinagogă, lucru care, de asemenea, o întristă pe copilă. De ce trebuia ca totul să se schimbe dintr-odată?

Esther mai întoarse o filă şi dădu peste câteva poze cu Peter; într-una din acestea îl ţinea chiar ea în braţe. Mama şedea lângă ei, toată numai un zâmbet, fericită. Întotdeauna era fericită. Într-o altă poză, mama era aşezată la pian, zâmbind. Esther îşi aminti de ziua în care tati îi făcuse acea fotografie. Era ziua de naştere a mamei, iar pianul fusese surpriza lui pentru ea. Unchiul Steve şi unchiul Joe îl ajutaseră să care instrumentul atât de greu pe scări în sus. *„Cred că vom locui aici toată viaţa,* glumise tati atunci, *întrucât eu nu am de gând să mai clintesc din loc pianul acesta nenorocit."* La rândul său, tati zâmbea şi el în toate pozele. Esther aproape că îi uitase zâmbetul.

Mai erau şi câteva poze cu unele din ieşirile pe care le făcuseră împreună – o zi petrecută la Coney Island, o călătorie cu feribotul pe râu în jos, o după-masă în Luna Park*. Esther găsi, de asemenea, poze

* Parc de distracţie înfiinţat pe peninsula Coney Island, al cărui nume face referire la nava spaţială ce propune iubitorilor de astfel de distracţii o călătorie virtuală pe lună. Denumirea a fost preluată de numeroase parcuri de distracţie din întreaga lume (n.tr.).

cu bunica Shaffer și cei doi frați ai tatălui ei, unchiul Joe și unchiul Steve. Poze de la nunta unchiului Steve și a mătușii Gloria. Însă în toată mulțimea aceea de poze, copila nu găsi nici măcar una cu familia mamei. Nu avea toată lumea o familie? Să fi fost mama ei orfană?

De la catul de jos, se auzi ușa apartametului închizându-se cu o bufnitură.

— Am sosit, strigă Penny. Esther... Peter...

Esther sări în picioare. Se simțea vinovată că scotocea așa prin dulap, măcar că se afla în dormitorul tatălui său și se uita la pozele mamei. Fetița închise repede albumul și îl așeză înapoi pe raft, în dulapul tatălui.

— Suntem sus, strigă ea înainte să o șteargă în camera ei și să se trântească pe pat.

Peter ședea pe patul lui, citind din cartea cu benzi desenate și mâncându-și ultima bomboană rămasă de la film. Esther o auzi pe Penny urcând scările și luă iute o carte, prefăcându-se că citea.

— Cum a fost la film? întrebă Penny din prag.

Vocea era a lui Penny, dar când Esther își ridică privirea, în fața ei nu o văzu nicidecum pe Penny Goodrich! Dacă până acum părul îi era prins într-o coadă banală, astăzi îi era tuns până la umeri și îi încadra frumos chipul cu niște cârlionți drăguți. Ceva era schimbat și la sprâncenele sale. Acestea o duceau întotdeauna pe Esther cu gândul la niște omizi, dar acum erau subțiri și arcuite precum sprâncenele lui Betty Grable. Penny avea și buzele rujate. Și purta o rochie nouă. Iar în picioare avea pantofi adevărați, nu opinci de bunică. Era întru totul schimbată și ai fi zis că își scosese, în sfârșit, costumul de Halloween, de servitoare bătrână dintr-o altă epocă, dând la iveală o ființă neînchipuit de tânără. Mai-mai că îți venea să o numești frumoasă, dacă nu o cunoșteai prea bine.

— Ce ți-ai făcut cu părul? întrebă Esther.

Cuvintele ei răsunară altfel decât intenționase copila. Penny păru să se facă mică, vrând să dispară, precum untul când se topește. Și iat-o din nou, aceeași Penny Goodrich.

— Am... am vrut doar să încerc o schimbare. M-am gândit că e vremea pentru ceva nou. Prietena mea, Sheila, a venit cu ideea că,

de vreme ce s-ar putea să primesc o slujbă nouă, de ce să nu îmi fac şi o coafură nouă? Nu strică să mai faci câte o schimbare din când în când, ştii? Tânăra făcu o pauză şi îşi netezi părul, cu un surâs tremurat pe buze. Îţi... îţi place?

— E în regulă.

Esther ridică din umeri şi se întoarse la cartea ei. Nu îşi dădea seama de ce, dar schimbarea pe care o vedea în Penny o înfuria. Poate pentru că era încă o schimbare, pe lângă toate celelalte din viaţa lui Esther şi copilei nu-i plăcea lucrul acesta. Nu-i plăcea defel. Cum avea să îşi reia vechiul trai, dacă totul în jur se schimba fără încetare?

Capitolul 18

PENNY SE HOTĂRÎ SĂ NU LASE ca reacţia lui Esther faţă de coafura ei să îi taie avântul. Timpul petrecut cu Sheila, prietena ei, la cumpărături fusese foarte plăcut. Faptul că îşi tunsese părul fusese, de asemenea, plăcut. Atunci când coafeza întorsese scaunul şi Penny se privise în oglindă, ea nu se mai recunoscuse. Apoi, tânăra se întorsese acasă şontâc-şontâc în noii săi pantofi. În urmă, ea făcuse greşeala de a-i cere lui Esther să-şi dea cu părerea. Penny se simţea ca şi cum ar fi făcut cel mai mare balon de gumă de mestecat din lume, doar pentru ca acesta să i se spargă în faţă, lăsând-o toată murdară şi lipicioasă.

Tânăra îşi duse cumpărăturile în dormitorul lui Eddie – acum, dormitorul ei – pentru a le despacheta. Venise acasă îmbrăcată cu rochia cea nouă. Poate că avea să o poarte şi mâine la biserică. Îşi consumase toate cartelele pentru a cumpăra pantofii cei noi, dar aceştia îşi meritau toţi banii. Nu aveau tocuri chiar atât de înalte ca ale Sheilei, însă erau foarte eleganţi. Penny îşi mai cumpărase şi un costumaş gri şi o bluză albastru deschis, pe care plănuia să le poarte luni, când aveau să îl aştepte cu toţii pe Eddie la gară.

Pe lângă toate astea, la salonul de înfrumuseţare, Sheila o mai făcuse să îşi penseze şi sprâncenele. Îi dăduseră lacrimile de durere, însă ce diferenţă! Sprâncenele ei nu mai semănau cu ale tatălui,

groase şi sumbre. De la salonul de înfrumuseţare, Penny trecuse împreună cu Sheila pe la Woolworth, magazinul de mărunţişuri, căutând să-şi cumpere şi nişte machiaj – nişte fard Tangee pentru a-i lumina puţin chipul, rimel Maybelline pentru gene şi un ruj Max Factor coraliu. În acele clipe scurte, Penny se simţise cu adevărat femeie, pentru prima oară de când se ştia.

— Ar trebui să mai vii şi tu uneori ca voluntar la USO*, îi spunea Sheila. Cele două prietene se opriseră la o bodegă pentru a-şi cumpăra o Cola şi nişte plăcintă cu vişine. E foarte distractiv. La fiecare sfârşit de săptămână se dansează şi ajungi să cunoşti o mulţime de oameni drăguţi. Se adună acolo soldaţi din toată America.

— Dar tu eşti măritată. Pe soţul tău nu îl deranjează că mergi să dansezi fără el?

— Ei bine, nu-mi poate pretinde să devin o sihastră câtă vreme el e plecat. Şi apoi, nu fac decât să servesc nişte cafea, să stau de vorbă cu oamenii şi, poate, să mai dansez cu unul, doi dintre ei; atâta tot. Bieţii de ei sunt atât de departe de casă, atât de singuri şi de speriaţi. Se aşteaptă să fie îmbarcaţi din clipă în clipă şi trimişi cine ştie pe unde. Faptul că dansează cu o fată frumoasă le mai ridică şi lor moralul. Tu nu te-ai bucura să ştii că este cineva care să îl facă pe iubitul tău să mai uite de război, câtă vreme e departe de casă?

— Nu, răspunse Penny şi luă o gură de suc. Poate aş fi chiar puţin geloasă.

— O, nu e nimic de felul acela, spuse Sheila şi flutură din mână, iar inelul din deget îi scânteie în lumina soarelui. Vino cu mine odată şi vei vedea. Majoritatea bărbaţilor de pe acolo au fie soţii, fie prietene care îi aşteaptă acasă. Nu e mare lucru.

Penny privi cum prietena ei luă o bucată de plăcintă şi o duse graţios la gură. Tânăra îşi dorea să fie şi ea la fel de feminină şi

* *United Service Organizations* este o organizaţie non-guvernamentală care desfăşoară activităţi de recreere şi de susţinere morală a soldaţilor americani, adesea în colaborare cu Ministerul Apărării, în peste 140 de centre răspândite prin întreaga lume (n.tr.).

delicată precum Sheila. În comparație cu ea, Penny se simțea trudat, asemeni unui catâr istovit pe lângă o căprioară zveltă.

— Eu nu știu să dansez, rosti ea cu un oftat.

— Nu trebuie să știi. La USO e nevoie întotdeauna de voluntari care să servească la mese cafea și gogoși. Sau care să stea pur și simplu de vorbă cu soldații.

— La pălăvrăgit mă pricep de minune.

— Fără îndoială, spuse Sheila râzând. E multă voie bună pe acolo, Penny. Și, în același timp, se poate spune că ai pune și tu umărul pentru bunul mers al țării. Iar dacă până la urmă te hotărăști să încerci și să dansezi, îți pot arăta eu cum să o faci. Adică... uită-te la tine! Deja ești un alt om, cu rochia cea nouă și coafura și pantofii... de ce să nu încerci și dansul?

Penny zâmbi în sinea ei, încântată că putea influența și ea într-un fel soarta războiului. Dar totuși... să stea de vorbă cu atâția străini? Mama avea să facă o criză de nervi.

— Mă mai gândesc, îi spuse ea Sheilei.

— Bine. Dacă te hotărăști, am putea merge împreună. Iar dacă te învăț să dansezi, atunci când iubitul tău se va întoarce acasă, vei putea dansa cu el. Pun pariu că i-ar plăcea de minune.

Penny nici măcar nu avea habar dacă lui Eddie îi plăcea sau nu să danseze.

Tânăra se simțise atât de bine la cumpărături, doar pentru a se întoarce acum acasă și pentru a se lovi de reacția indiferentă a lui Esther. Penny își scoase pantofii și se schimbă de rochia cea nouă, iar apoi le puse pe toate în dulap. Își agăță în cuier costumul și bluza proaspăt cumpărate și își luă din nou rochia ei veche și pantofii cei practici. Se așeză la măsuța de toaletă care fusese odată a soției lui Eddie și își aranjă deasupra fardurile și celelalte cumpărături. Nu uitase nici sfatul lui Roy și își cumpărase, în plus, și o sticluță cu parfum.

Penny se privi în oglindă; era destul de înspăimântător să vadă că cea care îi răspundea privirii era o altă persoană. Totuși, tânăra nu putu să nu zâmbească. Se bucura de ce vedea.

Duminică dimineaţa, Penny se trezi devreme, prea înflăcărată pentru a mai putea dormi. Încă o zi doar şi Eddie avea să vină acasă. Ea îi deşteptă pe copii şi îi găti pentru şcoala duminicală, iar când suiră în autobuz, Penny fu cuprinsă de o nespusă bucurie, întrucât îl văzu în partea din faţă a maşinii pe prietenul ei, Roy Fuller. La început, acesta păru să nu o recunoască, dar apoi soldatul făcu nişte ochi mari, parcă gata să-i iasă din orbite. Chipul i se lumină de un zâmbet larg, pe măsură ce o scruta din cap până-n picioare.

— Uau! Ai reuşit! Ţi-ai schimbat coafura şi... eşti total schimbată. Arăţi minunat, Penny. Întocmai ca o vedetă de cinema.

Penny îi putea citi admiraţia în ochi şi nădăjduia ca şi Eddie să reacţioneze la fel.

— Mulţumesc. Ţi-am ascultat sfatul, Roy, îi spuse şi se aşeză lângă el, întrucât copiii îşi găsiră locuri în partea din spate a autobuzului, unde le plăcea să stea de obicei. Mi-am făcut de cap şi mi-am cumpărat rochia aceasta şi un costumaş nou. De acum înainte voi purta uniformă la serviciu – şi încă uniformă bărbătească –, aşa că am vrut să mă răsfăţ cu ceva nou şi feminin.

— Asta înseamnă că ai primit slujba pe care ţi-o doreai?

— Încă nu, dar sunt pe cale să o primesc. Deocamdată învăţ să conduc un autobuz, iar dacă voi trece toate examenele, voi conduce prin oraş unul întocmai ca acesta.

— Serios? O tinerică aşa drăguţă ca tine să conducă un autobuz?

Penny înclină din cap. Complimentul soldatului îi stârnea lacrimile şi îşi muşcă buza pentru a le stăvili.

— Bravo ţie, Penny! Am mai condus şi eu un camion, dar niciodată un autobuz.

— Am trecut deja primul examen scris şi am primit permisul de elev al şcolii de şoferi. Acum luăm lecţii de condus în parcarea din spate, pe un autobuz mai vechi; învăţăm treptele de viteză şi ne obişnuim să le schimbăm şi să folosim ambreiajul. La capitolul acesta nu ai voie să greşeşti, altfel autobuzul începe să se scuture precum un cal nărăvaş.

Roy începu să râdă.

— Am avut parte de mai multe astfel de călătorii cu autobuzul.

— Și eu. Instructorul ne-a spus că trebuie să ai răbdare și să lași ambreiajul încet. Spune că majoritatea tinerilor sunt prea grăbiți, iar pentru a conduce un autobuz e nevoie de răbdare. Dar eu de asta nu duc lipsă, crede-mă. Am trăit o viață întreagă împreună cu niște părinți care sunt cam de aceeași vârstă cu bunicii tuturor celorlalți tineri de vârsta mea, iar aceștia nu se grăbesc niciodată. Orice fac, le ia o veșnicie. Și pe lângă asta, mi-e prea frică să apăs accelerația la maxim și să văd cât de repede poate porni autobuzul.

— Mi-ar plăcea să te văd șofând, spuse Roy voios. Pun pariu că arăți drăguț în spatele acelui volan uriaș.

Penny se îmbujoră, dar la rândul ei, nu își putu stăpâni râsul. Îi era atât de ușor să stea de vorbă cu Roy, întocmai ca și cu prietena ei, Sheila.

— Că tot veni vorba de volan, urmă ea, instructorul ne-a pus în parcare un șir de butoaie, pe post de jaloane, iar noi trebuie să le ocolim. Prietena mea, Sheila, a doborât deja trei, dar eu nu am lovit încă niciunul. Ni s-a spus că trebuie să mergem cu gândul înaintea autobuzului și să învârtim volanul înainte să ajungem la curbă, fiindcă îți ia ceva timp să întorci o mașină atât de mare și de lentă. Dar, precum spuneam, cam așa e și când îmi ajut părinții. Trebuie să planific totul cu mult timp înainte, pentru a-i putea face să schimbe macazul.

— Ești o adevărată comediană, Penny. Și din câte se pare, chiar înveți multe.

— Instructorul mi-a spus că mă descurc de minune. Crede că nu mai am mult de exersat și voi fi gata să dau examenul de conducere prin oraș.

— Prietenul tău trebuie să fie tare mândru de tine.

Surâsul tinerei păli.

— Nu i-am spus lui Eddie nimic despre școala de șoferi.

— De ce nu?

— Mi-a fost teamă că s-ar putea să cad la examen și să fiu nevoită să mă întorc la casa de bilete. N-aș fi vrut să știe că am dat greș.

— Ei bine, când îţi vei lua permisul, ceea ce sigur se va întâmpla, nu uita să sărbătoreşti în vreun loc special.

— Va trebui să o fac la chioşcul de hot-dogs al lui Nathan, spuse Penny râzând. Mi-am cheltuit ultimii cenţi pe coafură şi pe haine şi pantofi.

— Şi-au meritat toţi banii. Arăţi superb.

Tânăra simţi cum obrajii i se înfierbântau tot mai tare. Dacă Roy o ţinea tot aşa cu complimentele, Penny nu avea să mai aibă nevoie de rujul proaspăt cumpărat. Ea se hotărî să schimbe subiectul.

— Ei, poftim... am sporovăit întruna şi nu te-am întrebat cum a fost cu Sally. Spune-mi, cum a mers?

Roy îşi întoarse privirea.

— Ei bine... nu tocmai cum plănuisem. Tatăl ei nu a fost de acord ca noi să dansăm toată noaptea, ce să mai vorbim de a merge la lacul Scranton să privim răsăritul. Sally locuieşte cu părinţii şi încă trebuie să fie acasă la ora stingerii.

— Tatăl meu s-ar purta la fel. E foarte riguros şi el. Dar asta nu înseamnă că Sally nu te iubeşte.

— Ştiu. Ne-am simţit foarte bine împreună, dar permisia a trecut mult prea repede. Acum îi duc dorul mai mult ca niciodată... Ia zi, nu ar trebui ca prietenul tău să se întoarcă în curând acasă?

— Ba da, se va întoarce mâine. Penny se cutremură de încântare la gândul acesta. Ştiu deja că timpul va zbura prea iute pentru Eddie şi pentru mine.

— Pot să îţi cer un sfat, Penny?

— Desigur.

— Sally mi-a spus că mai corespondează cu alţi trei soldaţi afară de mine. Mi-a spus să nu mă îngrijorez; îi sunt doar amici, nu iubiţi. Zice că îi este milă de ei şi că le scrie doar pentru a le mai da veşti de pe acasă şi pentru a le ridica moralul. Nu îmi place deloc să mă port ca un iubit gelos, dar... dar presupun că tocmai asta sunt.

— Ascultă, colega mea de serviciu, Sheila, e căsătorită cu un marinar, însă merge la dansurile organizate de USO la fiecare

sfârșit de săptămână, pentru a-i înveseli pe soldați și pentru a le ridica moralul. Ea spune că nu e mare lucru.

— Serios? Și e căsătorită?

Penny înclină din cap.

— Uite ce zic eu. Tu și cu mine suntem prieteni, nu-i așa? Vorbim mult unul cu celălalt și asta nu înseamnă nimic. Poate că atâta e tot ce face și Sally prin scrisorile ei... doar stă de vorbă cu prietenii ei – care, din întâmplare, sunt bărbați –, așa cum facem și noi doi.

— Poate că ai dreptate.

Soldatul rămase o clipă în tăcere, jucându-se cu unul din nasturii uniformei sale.

— Dar ceea ce mă frământă cel mai mult e faptul că toți cei cărora le scrie Sally sunt cantonați pe meleaguri străine. Mi-e teamă că Sally ar putea ajunge să creadă că aceștia sunt mai viteji decât mine, fiindcă ei iau parte la acțiune, în vreme ce eu sunt blocat aici, în Brooklyn.

— Și tu faci o slujbă importantă. Închipuie-ți numai ce s-ar întâmpla dacă sabotorii ar putea pătrunde pe șantierul naval. Eu mă simt mult mai în siguranță știind că nu toți soldații sunt plecați din țară. Avem nevoie de cineva acasă pentru a apăra și frontul de aici, nu-i așa?

— Mda, presupun că da... Mulțumesc.

Penny văzu din nou cu câtă admirație o privea flăcăul.

— Arăți într-adevăr foarte bine, Penny. La început nu te-am recunoscut. Veți ieși în vreun loc special când se întoarce Eddie acasă? Te va scoate în oraș?

— Nu prea cred. Tânăra aruncă o privire peste umăr pentru a se asigura că cei doi puști nu o puteau auzi. Va trebui să ne ocupăm de copii. După ce a fost plecat atâta vreme, Eddie nu va voi să îi mai lase singuri. Iar ei nu îl vor scăpa din priviri niciun minut măcar, mai ales dacă ar fi vorba să mă scoată pe mine în oraș.

— Tot așa multă bătaie de cap îți dau?

— Mda. Mi-aș dori să știu cum să îi fac să mă placă. Sâmbăta trecută i-am lăsat la film cu prietenii lor, însă nu pare să fi ajutat

la nimic. Presupun că e natural să respingă pe oricine ar vrea să ia locul mamei lor.

— Am o idee! Cum ar fi să îi pregăteşti lui Eddie o cină deosebită acasă? După atâtea săptămâni de mâncare de cazarmă, pun pariu că s-ar bucura de nişte bucate proaspete, de casă. Care e mâncarea lui preferată?

— Ăăă... Nu sunt sigură. Dar voi trece pe la mama lui azi după slujba de la biserică şi aş putea să o întreb, spuse Penny şi se aplecă pentru a continua în şoaptă. Nu mă încumet să îi întreb pe copii, fiindcă ei m-ar sabota; mi-ar spune cât de mult îi place ficatul de viţel, când de fapt acesta îi face silă.

— Chiar aşa ar face? întrebă Roy râzând.

— Nu m-aş lăsa pe mâna lor. Hei, trebuie să plec. Aceasta e staţia noastră. Dar ascultă-mă, Roy. Nu-ţi face griji pentru scrisorile pe care Sally le trimite acelor soldaţi. Ar trebui să fie dusă cu pluta să înşele un băiat aşa drăguţ ca tine.

— Mulţumesc. Sper să ai un timp minunat împreună cu Eddie.

— Da, şi eu sper.

După slujbă, Penny îi duse pe Esther şi pe Peter la bunica lor. În vreme ce copiii zburdau prin curte alături de căţeluşă, tânăra o întrebă pe doamna Shaffer dacă nu voia să îi însoţească la gară în ziua următoare, pentru a-l întâmpina pe Eddie.

— Aş putea trece pe aici după serviciu să vă iau şi pe dumnea voastră şi am putea merge cu toţii să îl aşteptăm. M-am interesat deja ce autobuze şi metrouri trebuie să luăm până la Gara Mare.

— Adică până hăt în Manhattan? Doamna Shaffer clătină din cap, întocmai cum făcea şi Peter mai mereu. Nu, e prea mult pentru mine. Prea mult de umblat, prea multe autobuze de schimbat. O astfel de călătorie m-ar termina de-a binelea.

Şi pentru Penny aceasta avea să fie prima oară când mergea în Manhattan de una singură. Ea trăgea nădejde că doamna Shaffer nu avea să le spună părinţilor ei. Altfel, mama avea să facă o criză de nervi.

Deodată, Penny își aduse aminte de sfatul prietenului său, Roy.

— Doamnă Shaffer, aș vrea să gătesc mâine ceva deosebit pentru Eddie, în semn de bun venit. Cam ce îi place cel mai mult să mănânce?

— Îi place carnea de pui cu găluște. Și costița de porc cu varză murată. Friptura de vită cu piure de cartofi și sos de carne. Dar dacă te hotărăști la carnea de vită... Succes! N-ai șanse, decât dacă poți fura de pe undeva niște cartele în plus.

— Știu. Ei bine, mulțumesc pentru sfaturi. Ne vedem mai târziu.

Penny salută fluturând din mână, traversă curtea cea mică și intră în partea de duplex a părinților ei. Cu tot freamătul pricinuit de întoarcerea lui Eddie acasă, tânăra uitase cât de diferit arăta, până când își văzu chipul în geamul ușii dinapoi. Din câte se părea, doamna Shaffer nu băgase de seamă nicio schimbare, dar, cu siguranță, părinții lui Penny aveau să observe. Tânăra se opri o clipă înainte de-a intra, pentru a-și șterge de pe buze rujul rămas, emoționată din pricina reacției pe care o aștepta din partea părinților.

— Salutare! Am sosit.

Mama ședea la masa din bucătărie, lipind într-un caiet câteva timbre cumpărate ca obligațiuni de război. Când își ridică privirea, chipul i se crispă de ai fi zis că Penny purta cea mai hidoasă mască de Halloween.

— Ce ți-ai făcut cu părul? Și ce-i cu straiele alea? O apuci și tu pe calea femeilor stricate?

— Toate fetele se îmbracă așa în zilele noastre.

— Ei bine, va trebui să ai mai multă grijă. Tu nu ești ca toate celelalte fete.

Penny auzise vorbele acestea toată viața ei, dar acum se întreba ce însemnau ele mai precis. Doar faptul că era adoptată o făcea să fie diferită? Oare mama ei cunoștea vreun secret îngrozitor cu privire la părinții ei naturali?

— Prin ce anume sunt eu diferită? întrebă Penny.

— O, și papucii! Ce-ai făcut cu adevărații tăi pantofi?

— Nimic. Îi voi purta încă la serviciu. Dar azi e duminică. Și m-am gătit de mers la biserică. În ce fel sunt diferită de alte fete, mamă?

— Ai mers la biserică în rochia aceea? Arăţi ca o buleandră.

— Nu sunt o buleandră – orice o fi însemnând aceasta; Penny nu avea decât o vagă idee.

De vreme ce mama nu avea de gând să îi răspundă la întrebare, tânăra se hotărî să schimbe subiectul.

— Eddie se va întoarce acasă mâine, în permisie.

— Prea bine. Spune-i că ai terminat cu el. E timpul ca mama lui să înceapă să caute de copiii aceia. Avem nevoie de tine acasă. Sigur că da; vrei să ajuţi pe toată lumea... chiar şi pe străini. Dar de ce nu-ţi ajuţi şi propriii tăi părinţi?

Penny râvnea să aibă curajul să se înfurie şi să spună: *De ce mi-aş dori să vin acasă? Ca tu să strigi la mine şi să-mi spui că nu am minte nici cât un bob de mazăre şi să mă numeşti buleandră?* Dar ştia deja cum i-ar răspunde mama. I-ar reproşa că e nerecunoscătoare şi i-ar aminti de toate sacrificiile pe care le făcuse pentru ea de-a lungul timpului.

Tânăra privi cum mama ei se ridică de la masă şi se apropie şovăielnic de sobă să amestece în oala cu supă, iar femeia îi păru o străină. Peste săptămână, Penny izbutise să-şi scoată din minte certificatul de adopţie, fiind ocupată cu şcoala de şoferi şi cu cei doi puşti. Dar acum întrebările îi năpădeau mintea din nou, în vreme ce şedea la masă în casa părinţilor.

Nu putea fi adevărat, nu-i aşa? Se putea oare ca motivul pentru care toată viaţa ei se simţise neiubită să fi fost chiar faptul că ea nu era tocmai fiica lor? Poate că mama nu o privise niciodată cu acel dor ce se citea adesea în ochii altor mame, fiindcă ea nu era fiica lor cu adevărat.

— Supa e gata, spuse mama după ce o gustă. Du-te cheamă-l pe tatăl tău. Azi vom lua masa aici, în bucătărie.

Penny făcu după cum i se ceruse. Îl găsi pe tatăl ei moţăind în fotoliul din camera de zi, în vreme ce The Andrews Sisters cântau armonios la radio. Arăta mai îmbătrânit decât îl ţinuse ea minte. Penny privi cum pieptul tatălui suia şi cobora în timp ce acesta sforăia. Cum putuseră părinţii ei să o mintă în toţi aceşti ani?

O parte a sufletului său tânjea să îi confrunte şi să ceară o destăinuire, dar într-un alt cotlon al inimii tânăra ţinea ascunsă teama de-a cunoaşte adevărul. Dacă nu era fiica lor, atunci cine era ea?

În cele din urmă teama învinse. Penny nu îi putu confrunta. Avea să meargă mai întâi la biroul Direcţiei de Evidenţă a Persoanelor, pentru a verifica dacă certificatul ei fusese făcut confidenţial. Iar atunci vreo funcţionară de pe acolo avea să descopere în sfârşit că totul fusese o mare greşeală. Documentele părinţilor săi naturali se rătăciseră printr-un loc nepotrivit sau fuseseră schimbate din greşeală cu ale altcuiva. Nu avea niciun rost să îşi stârnească părinţii la mânie pentru o nimica toată.

— Hei... Tată... spuse Penny, zgâlţâindu-l uşor de umăr. Prânzul e gata.

Bărbatul deschise ochii şi o privi clipind.

— Penny...? Ce, sărăcie, ţi-ai putut face?

Capitolul 19

JACOB ŞEDEA LA BIROU, decupând articole din ziar şi ascul tând rezumatul buletinului de ştiri difuzat la radio, când auzi zgomot de paşi pe treptele coridorului în jos. O clipă mai târziu cineva bătu la uşa lui. Bărbatul se ridică pentru a răspunde, fiind sigur că era unul din cei doi copii, dar în schimb, el dădu ochii cu femeia care le purta lor de grijă. Avea o căutătură atât de pătrunsă de îngrijorare, încât Jacob se temu că se petrecuse vreo nenorocire.

— Îmi pare atât de rău că vă deranjez, rosti tânăra, dar sunt prinsă într-un fel de încurcătură şi nu ştiu ce să fac. Eddie, tatăl copiilor, se va întoarce acasă în seara aceasta şi voiam să îi pregătesc o cină mai deosebită, întrucât a fost plecat atâta vreme, aşa că azi, în pauza de masă de la serviciu, am cutreierat tot oraşul să cumpăr cele de trebuinţă pentru o friptură bună. Dar tot restul după-amiezii am stat la lucru, iar acum e vremea să plec spre gară şi friptura nu e gata încă şi...

Jacob ridică mâna şi o opri. Se simţea uşurat să ştie că nu li se întâmplase nimic rău copiilor, însă tânăra vorbea atât de iute încât el de-abia dacă mai putea s-o înţeleagă.

— Vă rog, va trebui să vorbiţi ceva mai lent, domnişoară... Îmi cer scuze, v-am uitat numele.

– Goodrich. Penny Goodrich. Îmi pare rău. Întotdeauna mă pierd în sporovăieli când sunt emoţionată. Îmi pare rău.

– Nicio problemă. Cu ce vă pot ajuta?

– Ei bine, mă gândeam să vă întreb dacă ar fi în regulă să las cuptorul pornit câtă vreme vom fi plecaţi la gară pentru a-l întâmpina pe Eddie. Va veni în permisie deseară. Friptura trebuie să mai stea puţin la cuptor, dar nu aş vrea să aprind tot blocul dacă îl las pornit.

— O puteţi aduce în cuptorul meu, dacă doriţi.

— Sunteţi sigur?

— Da, sunt sigur.

— Mulţumesc. Poate că e mai bine, decât să o las în cuptor şi să plecăm cu toţii de acasă, nu-i aşa? Iar ca răsplată, sunteţi bine-venit să cinaţi împreună cu noi. Este mâncare din belşug.

— Nu e nevoie de nicio răsplată. Şi pe lângă asta, eu nu pot mânca niciun fel de carne, decât dacă e cumpărată dintr-o mesemiţă ce respectă rânduielile pentru *coşer*.

— O, nu ştiam.

Tânăra păru atât de afectată, încât Jacob se căi de vorbele sale. Chiar dacă mâncarea ar fi fost pregătită după legile *coşer*, el nu s-ar fi simţit în largul său la reuniunea familiei lor.

— Vă rog, domnişoară Goodrich. Aduceţi friptura aici şi voi avea eu grijă de ea.

— Bine, mulţumesc mult. Mă întorc îndată.

Penny zâmbi pentru prima oară, iar Jacob o găsi oarecum schimbată, fără să-şi dea prea bine seama în ce fel. Poate că nu o văzuse el prea bine ultima dată când se întâlniseră, dar în seara aceasta tânăra era foarte frumoasă. Pentru Ed Shaffer să se fi gătit ea cu atâta grijă?

Jacob nu îl cunoştea prea bine pe chiriaşul său, dar acesta nu putea fi cu mult mai în vârstă decât Avraham. Cât putea dura permisia unui soldat în vremea aceea? O săptămână, poate? Cu siguranţă, copiii nu aveau să se mai dezlipească de tatăl lor, iar pe când acesta avea să plece din nou, Jacob avea să scape de ghipsul de pe mână. Şi atunci, el avea să se descurce fără copii. De acum încolo, evreul avea

să îi țină pe chiriașii lui mai la distanță. Ar fi trebuit să facă asta de la bun început și să nu-și lege inima de ei. Iar acum... poftim și asta: să umble după friptura lor ca după un prunc? Cine știe ce avea să mai facă pentru ei data viitoare?

Domnișoara Goodrich se întoarse un minut mai târziu, cu friptura într-o tigaie încinsă ținută cu niște prosoape de bucătărie. Aroma împrăștiată făcu să-i lase lui Jacob gura apă. El o petrecu pe tânără în bucătărie și îi potrivi temperatura în cuptor.

— Vă mulțumesc atât de mult, domnule Mendel. Dacă nu ne întoarcem până la șapte, ar fi bine să o scoateți din cuptor.

— Așa voi face.

Câteva minute mai târziu, Jacob îi auzi pe copii și pe îngrijitoarea lor plecând; se bucura pentru ei. Puștilor le fusese dor de tatăl lor. Bărbatul se așeză din nou la birou pentru a asculta știrile până la capăt. În fiecare seară el frământa în minte veștile despre război pe care le auzea la radio, având înainte hărțile decupate din ziar. Arareori mai afla câte ceva de prin Ungaria, însă de vreme ce războiul înghițise de acum întreaga lume, luptele date într-o anumită țară le afectau pe toate celelalte. Jacob își scoase toate imaginile și articolele pe birou și urmări traseul parcurs de Aliați în ultima lună, de la invadarea Italiei încoace. Păreau să înainteze foarte încet. Cât avea să le ia, oare, pentru a scăpa întreaga Europă din mâinile acelor smintiți?

Jacob pierduse de tot noțiunea timpului, când cineva sună la ușă, întrerupându-i șirul gândurilor. Să se fi întors chiriașii lui acasă? Își uitaseră, oare, cheile? Evreul ieși pe coridor și deschise ușa, pentru a da ochii cu doi bărbați de vârstă mijlocie care așteptau pe coridor, cu pălăriile pe cap, îmbrăcați la cravată. În fața blocului, Jacob văzu parcată o mașină de poliție și simți că cineva îl lovise, parcă, în stomac. Ultima oară când se trezise cu poliția la ușă, fusese înștiințat că Miriam Shoshanna murise într-un accident.

— Domnul Jacob Mendel?

— Da.

Inima îi zvâcnea cu atâta putere, încât de-abia mai putea răsufla.

— Eu sunt detectivul O'Hara, iar el e detectivul Flynn. Am dori să ne însoțiți până la secția de poliție și să ne răspundeți la câteva întrebări. Mașina noastră e parcată în stradă.

— La secția de poliție? De ce? Cu ce scop?

— Trebuie să vă punem câteva întrebări cu privire la incendiul de peste drum. Inspectorul Dalton de la Inspectoratul pentru Prevenirea Incendiilor ne-a predat nouă cazul.

— Sunt arestat, cumva?

— Ar trebui să fiți? Ați călcat legea, domnule Mendel?

— Bineînțeles că nu. Întreb doar cu ce scop vreți să mă duceți la secția de poliție. Dacă doriți doar să discutăm, vă pot răspunde chiar aici la întrebări.

— Am prefera să ne însoțiți, totuși. Vă vom da mai multe lămuriri acolo.

Jacob fierbea de mânie, dar știa că trebuia să se stăpânească sau vorbele aveau să-i fie folosite împotriva lui. Pe când se zbătea să găsească o soluție, își aduse aminte deodată că avea în cuptor friptura vecinilor.

— Nu vă pot însoți nicăieri, îmi pare rău. Mi-e mâncarea pe foc și nu pot lăsa cuptorul pornit. Iar dacă îl opresc, mâncarea nu va mai fi bună de nimic. Va trebui să reveniți într-o altă zi.

Cei doi polițiști se zgâiră unul către celălalt.

— În cazul acesta, spuse detectivul O'Hara, am putea veni să discutăm înăuntru?

Avea Jacob, într-adevăr, de ales? Dacă refuza, cei doi oaspeți nepoftiți aveau să se întoarcă în altă zi. De ce s-o tot lungească? De ce să nu termine odată cu încurcătura aceasta și să afle ce le trebuia?

— Prea bine. Poftiți înăuntru.

În felul acesta detectivii aveau să simtă aroma de friptură din apartamentul său. Aveau să vadă măcar că spusese adevărul.

Domnul Flynn arătă cu mâna către canapeaua lui Jacob.

— Luați loc, domnule Mendel.

— Dumneavoastră îmi spuneți mie să iau loc, la mine acasă?

— Îmi cer scuze... defect profesional.

În orice caz, Flynn se aşeză, dar O'Hara rămase în picioare, ca şi cum ar fi făcut de strajă la uşă. Amândoi poliţiştii îi cercetară camera de zi, câtă vreme Jacob opri radioul, îşi întoarse scaunul de birou şi se aşeză cu faţa către detectiv.

— Aşadar, e vorba despre incendiu?

— Da. Am să v-o spun pe şleau, rosti Flynn. Credem că între dumneavoastră şi rabin s-a iscat o ceartă, dumneavoastră aţi mers acasă, aţi luat o cutie cu petrol şi aţi pus-o într-o pungă de hârtie, după care v-aţi întors şi aţi dat foc sinagogii. Suntem de părere că aţi hotărât să salvaţi sulurile, pentru ca prietenii dumneavoastră să vă considere un erou... ceea ce, de altfel, s-a şi întâmplat.

— Ce spuneţi dumneavoastră nu are nicio noimă. Aveam deja punga de hârtie la mine când am vorbit cu rabi Grunfeld. Îmi duceam în ea cina – o supă la conservă şi nişte biscuiţi. Întrebaţi-l şi pe el.

— L-am întrebat. Spune că v-a văzut, într-adevăr, purtând cu dumneavoastră o pungă de hârtie, dar nu îşi dă seama ce aveaţi în ea. Noi mai ştim încă un lucru, şi anume că aveţi în apartament rezerve de petrol.

— La fel ca alte câteva sute de oameni din Brooklyn. De ce să vă luaţi de mine? De ce aş stârni eu un astfel de incendiu?

Cei doi bărbaţi schimbară câteva priviri, ca şi cum ar fi cunoscut vreun secret pe care Jacob nu-l ştia. Evreului i se păru că semănau cu nişte bătăuşi din curtea şcolii, încolţindu-şi victima.

— Inspectorul Dalton a scos la iveală câteva posibile motive, spuse detectivul O'Hara. Ştim că v-aţi izolat de congregaţie pentru o vreme şi credem că aţi pus la cale toată nenorocirea pentru a le reintra în graţii.

— Ridicol! Rabi Grunfeld m-a invitat în repetate rânduri să mă întorc şi să mă rog împreună cu el. Am mulţi prieteni pe acolo. Sunt bine-venit oricând.

— Dacă lucrurile stau într-adevăr aşa, atunci de ce nu aţi mai luat parte la adunările congregaţiei de mai bine de un an?

Lui Jacob îi venea să le spună că asta nu era treaba lor. Ura să îşi destăinuie viaţa în faţa oricui şi cu atât mai mult în faţa

acestor detectivi aroganți. Dar se temea că dacă nu le răspundea, aceștia aveau să îl hărțuiască la nesfârșit cu întrebările lor. Gazda își drese glasul.

— Soția mea a fost ucisă într-un accident în urmă cu un an și ceva. De atunci nu am mai dat pe la *șul*, fiindcă mi-a cam pierit pofta de rugăciune.

— Așadar, recunoașteți că sunteți mânios pe Dumnezeu? Cum altfel v-ați fi putut răzbuna mai bine pe El, decât punând foc sinagogii Lui?

Jacob își înecă un oftat. Înrăutățise lucrurile mult mai mult prin faptul că spusese adevărul. Ar fi fost mai bine să tacă din gură. El își drese glasul din nou și încercă să răspundă cu calm.

— Nu aș face niciodată așa ceva. Să dai foc în mod voit cărților sfinte ar fi un păcat de neiertat.

— Haideți, domnule Mendel. Spuneți-ne pur și simplu adevărul, pentru ca polița de asigurare să poată fi onorată, iar confrații dumneavoastră să înceapă lucrările de rezidire a locașului.

— Dar vă tot spun adevărul. Nu eu am stârnit incendiul.

— Ne puteți dovedi că nu ați făcut-o?

— Dumneavoastră puteți dovedi că am făcut-o?

— Încă nu, domnule Mendel, dar vom putea în curând. Vom putea, cu siguranță.

Jacob simțea că își pierde mințile de furie. Crezuse că în America avea să fie liber, că aici evreii nu aveau să mai fie acuzați pe nedrept pentru orice nenorocire ce se abătea asupra lumii. La ce bun să îți părăsești familia, să călătorești mii de kilometri și să te zbați să începi o viață nouă în America, dacă nici aici lucrurile nu sunt cu nimic diferite?

Jacob se ridică în picioare.

— Nu mai am nimic de spus. M-ați făcut mincinos în față și m-ați acuzat de o faptă îngrozitoare. Cred că e vremea să plecați.

Detectivul Flynn se ridică și făcu un pas mai aproape de Jacob.

— Știm bine că sunteți vinovat, domnule Mendel.

— Cum îndrăzniți?!

— E doar o chestiune de timp, până când vom găsi dovada de care avem nevoie sau până când un martor se va ridica să vorbească. Veţi da socoteală pentru fapta dumneavoastră.

— Vă rog să ieşiţi.

Jacob închise ambele uşi în urma lor, tremurând de furie. Trebuia să vorbească numaidecât cu rabi Grunfeld şi să lămurească lucrurile. Îşi înhăţă pălăria şi paltonul din dulap şi plecă în grabă. Nu ajunse decât pe casa scării, când îşi aminti de friptura din cuptor. Se întoarse înăuntru, îşi aruncă pălăria şi paltonul pe un scaun şi se aşeză. Nu avu prea mult de aşteptat. Familia de la etaj sosi acasă câteva minute mai târziu, iar domnişoara Goodrich bătu la uşa lui.

— E totul în ordine? întrebă ea. Când taxiul nostru a oprit, am văzut o maşină de poliţie parcată în faţa blocului. Ne-am îngrijorat puţin.

— Totul e în regulă. Sper că şi cina voastră e în regulă.

Bărbatul o conduse în bucătărie, pentru a-i permite să-şi ia friptura din cuptor.

— Sunteţi sigur că nu vreţi să urcaţi şi dumneavoastră? întrebă tânăra.

— Mulţumesc, dar trebuie să merg până la cineva în seara asta.

— O, sper că nu v-am dat planurile peste cap. Aţi aşteptat mult după noi?

— Deloc.

Dar Jacob îşi luă pălăria şi paltonul şi ieşi în stradă înainte ca Penny să ajungă în capul scărilor. Nu ar fi trebuit să se mai obosească şi cu paltonul. Seara aceasta de toamnă era una călduroasă, iar până la apartamentul rabinului nu avea de făcut decât o plimbare scurtă. Când bătu la uşa acestuia, lui Jacob îi tremurau încă mâinile de furie.

De cum rabinul îi deschise, iar Jacob auzi râsetele dinăuntru şi văzu lumea adunată în casă, el îşi dădu seama în ce zi erau. Firește. Rabi Grunfeld sărbătorea Sucotul împreună cu familia. Jacob fu copleşit din nou de căldura unui cămin primitor şi de aroma bucatelor gătite, amintindu-şi încă o dată tot ce pierduse. Încet-încet el se dădu înapoi.

— Îmi pare rău că vă deranjez. Mă întorc altădată.

— O, nu, nu se poate. Rabi Grunfeld îl cuprinse pe Jacob de după umeri şi îl trase înăuntru. Uite, dragă, îi strigă soţiei sale, Yaacov Mendel a venit la noi. S-a răzgândit şi a răspuns invitaţiei noastre, până la urmă.

Jacob nu mai avea de ales; trebuia să ia parte cu ei la sărbătoare. Avea nevoie de ajutorul rabinului în problema cu poliţia şi nu putea risca să îl jignească refuzându-i ospitalitatea. El prinse a-şi scoate pălăria şi paltonul, însă rabi Grunfeld îl opri.

— Poate că n-ar fi rău să îţi laşi paltonul pe tine. Ne-am ridicat cortul afară şi tocmai acum vrem să ne aşezăm şi să mâncăm.

Jacob îl urmă în curtea din spate, unde era aşternută o masă festivă sub un umbrar făcut din crengi. Familia rabinului se strânse în jurul mesei şi fiecare îşi luă locul.

— Vezi? Numai ce am adus mâncarea. Te rog, Yaacov, ocupă loc.

Fiul şi nora gazdei să grăbiră să mai aducă un scaun şi un rând de farfurii şi tacâmuri. Jacob Mendel băgă de seamă că şi rabinul folosea petrol pentru lămpile de afară. De ce nu îl acuzase inspectorul pe rabi Grunfeld de incendierea sinagogii?

În timpul cinei, mânia lui Jacob avu timp să se mai domolească. În locul ei, se strecurară din nou, pe nesimţite, în inima lui tristeţea şi amărăciunea. Sucotul era un praznic al bucuriei, sărbătorit cu multă voie bună, cântece şi bucate alese. Obiceiurile acelea atât de familiare lui îl făcură să tânjească după vremurile de odinioară şi îi stârniră dorul după familia sa. Îi cerea, oare, prea mult lui Ha-Şem dacă îl ruga să îi aducă pe Avraham şi pe familia lui cu bine acasă? Jacob era sătul de atâta singurătate.

El încercă să dea uitării acuzaţiile poliţiştilor şi să intre în spiritul sărbătorii, însă, de îngrijorare, nu putea nici să mănânce mare lucru. Era deja târziu când cina se încheie şi se rostiră binecuvântările, iar rabi Grunfeld îl petrecu în biroul său pentru a sta de vorbă. Jacob îi povesti despre vizita detectivilor.

— Nu, nu, nu. Nu se poate aşa ceva, spuse rabinul. Inspectorul nu mi-a pomenit nimic din toate suspiciunile astea. Eşti sigur că nu ai pus mai multă greutate în cuvintele lor decât ar fi fost cazul?

— Crezi că m-am apucat să născocesc toate acestea? Poliția a venit în casa mea, rabi. Doi detectivi. Au vrut să mă ducă la secție pentru a mă interoga, dar am refuzat să merg cu ei. M-au privit țintă în ochi și mi-au spus: „Știm că sunteți vinovat. Veți da socoteală pentru fapta dumneavoastră." M-au acuzat astfel în propria mea casă!

— De necrezut.

— Du-te și întreabă-i, dacă vrei... să-i auzi cu urechile tale.

— Spune-mi cum se numeau și voi merge.

— Detectivii Flynn și O'Hara. Inspectorul Dalton le-a predat lor cazul.

— Primul lucru pe care îl voi face mâine va fi să stau de vorbă cu ei și să lămurim lucrurile. Ba nu, stai puțin. Mâine e *Simhat Torá*. Va trebui să o lăsăm pe poimâine. Dar să treci și mâine pe aici, să prăznuim împreună. Anul acesta, când vom dansa și ne vom veseli din pricina Torei, va trebui să îți mulțumim că ne-ai salvat sulurile.

Jacob clătină din cap. Nu. El nu se putea bucura.

— Ascultă, Yaacov, îmi pare rău că nu am stat la curent cu investigațiile asupra incendiului, dar am fost atât de prins cu întâlnirile Congresului Evreiesc American. Nu mi-aș fi putut închipui vreodată că poliția te va lua pe tine în colimator. Însă voi merge pe acolo și le voi spune ce mare greșeală au făcut.

— Mulțumesc. Eu mă voi retrage acum. Îmi pare rău că te-am reținut în mijlocul sărbătorii. Mulțumesc, încă o dată, pentru cina aceasta.

— Mai stai, nu pleca încă. Te rog, ia loc. Vreau să îți povestesc ce s-a mai petrecut prin culisele Washingtonului. Va rămâne totul între noi, nu-i așa?

— De bună seamă.

Jacob se așează pe marginea scaunului, căutând să nu se facă prea comod.

— Din câte se pare, câțiva oameni de calibru din guvernul Roosevelt au pus la cale un plan de salvare a evreilor din Europa. Primele inițiative au fost luate în iunie, iar acum sunt la un pas

de a înființa o nouă agenție guvernamentală pentru gestionarea fondurilor în vederea ajutorării refugiaților evrei.

— Asta e o veste minunată, spuse oasptele, dar el însuși se temea să îi dea prea multă crezare. Eu cu ce-aș putea fi de folos?

— Vor avea nevoie de bani din partea organizațiilor evreiești și din partea oricărui evreu din America, pentru a putea finanța această agenție nouă. Firește că și congregația noastră are de gând să contribuie. Dar, Yaacov, te rog vino cu mine la ședință după Sucot, să te lămurești mai bine. Dintotdeauna ai fost cu mult mai priceput decât oricare dintre noi la organizarea lucrurilor și la strângerea de fonduri.

Jacob închise ochii. Să fi îndrăznit oare să creadă că, în sfârșit, avea să se facă ceva pentru evreii blocați prin Europa ca într-o capcană? Pentru prima oară în patru ani de zile, în suflet îi încolți o brumă de speranță.

— Voi face tot ce îmi va sta în putință. Spune-mi când și unde se ține ședința.

Bărbatul se ridică să plece, însă rabinul îl opri din nou.

— Sunt atâtea lucruri pe care aș vrea să ți le spun, Yaacov... și nu prea îmi găsesc cuvintele. Știu cât de mult suferi – ai pierdut-o pe Miriam Shoshanna, te consumi pentru Avraham, iar acum te mai lovești și de problemele acestea cu poliția. Îmi dau seama cât de greu trebuie să îți fie să te bucuri de sărbători, când ești atât de apăsat... Dar mă rog lui Ha-Șem să îți deschidă inima și să poți asculta ce are să îți spună prin tot ce facem în seara aceasta de Sucot. Colibele șubrede în care locuim și în care mâncăm în zilele acestea ne amintesc încă o dată că viața noastră pe pământ e doar o călătorie și că nu vom rămâne să ne odihnim aici pe veci. Adăpostul și siguranța noastră nu stau în ceea ce construim noi înșine, ci vin de la Ha-Șem. Rabinul făcu o pauză, dar Jacob nu răspunse. Îmi fac griji pentru tine, prieten drag. Mă tem ca nu cumva zidurile pe care le ridici în jurul tău împotriva suferinței să te rupă, în cele din urmă, cu totul de viață.

Jacob își coborî privirea în podea, recunoscând că rabinul avea dreptate.

— Ha-Şem e cu tine în călătoria ta prin hăţişurile lumii, întocmai cum a fost şi cu Moise şi cu strămoşii noştri. Dacă strigi către El, prieten drag, El te va ocroti şi îţi va da puterea să rămâi în picioare, după cum a făcut şi în vechime. Am cântat chiar astă-seară: „Israele, încrede-te în Ha-Şem! El este ajutorul şi scutul nostru." Şi, de asemenea: „Ha-Şem este de partea mea, de aceea nu mă voi teme. De aceea voi privi învingător spre cei ce-mi vor răul." Domnul Dumnezeu doreşte să te acopere cu îndurarea Lui, Yaacov. Tânjeşte să îţi dea pacea la umbra aripilor Sale.

Jacob nu mai putea vorbi. El se întoarse şi se îndreptă spre uşă, hotărât să plece de această dată. Rabi Grunfeld ieşi împreună cu el până la a treia treaptă, potrivit tradiţiei, şi îl petrecu mai departe cu privirea.

— Noapte bună, prieten drag.

— Noapte bună, rabi. Şi mulţumesc.

Jacob Mendel îşi dorea să poată crede cuvintele rabinului, voia să creadă că Ha-Şem nu îl părăsise de tot. Dar pe măsură ce mergea spre casă, depănând în minte ameninţările celor doi poliţişti, Ha-Şem îi părea tare îndepărtat.

Capitolul 20

ATÂT DE MULȚI SOLDAȚI COBORAU din trenuri și se îmbulzeau în Gara Mare, încât Esther se întreba cum avea să-și recunoască tatăl. În uniformele lor verzi și cu chipiurile acelea turtite pe cap, toți soldații arătau la fel. Gara imensă era toată numai un vuiet și semăna cu un labirint de coridoare și tuneluri ticsite de oameni. Peter o ținea pe Esther de mâneca paltonașului, cu ochii căscați. Pe tot parcursul drumului, Penny se ținuse pe lângă ei ca o umbră, însă Esther nu-și dădea seama dacă tânăra se temea să nu îi piardă în mulțime sau să nu se rătăcească ea însăși. Într-un final, după ce cutreierară câteva minute bune coridoarele gării, cei trei găsiră peronul pe care trebuiau să aștepte, tocmai pe când un tren intra, greoi, în gară.

— Cred că acesta e trenul tatălui vostru, strigă Penny, încercând să acopere dangătul clopotelor și huruitul motoarelor locomotivei. Să-l așteptăm aici, unde ne poate vedea.

În îmbulzeala de pe peron, cei trei de-abia se mai puteau mișca. Lui Esther îi venea să sară în sus de bucurie. De la ferestrele trenului, cu corpurile pe jumătate ieșite afară, o mulțime de soldați își fluturau chipiurile și trimiteau săruturi. Iar deodată, ea îl văzu pe tati stând în picioare la ușa unuia din vagoane. El sări jos înainte ca trenul să oprească măcar și fugi către ei. Își scăpă din mână

geamantanul când Esther îi sări la piept şi, cu o îmbrăţişare, o ridică pe copilă de la pământ. Apoi se lăsă pe un genunchi, pentru a-l strânge şi pe Peter în braţe. Îi topi pe amândoi din priviri, cu dragoste şi cu lacrimi în ochi.

Esther nu se mai putea opri din plâns.

— Ne-a fost aşa de dor de tine, tati!

— Şi mie de voi, păpuşa mea.

Bărbatul o mângâie pe Esther pe obraz şi îi ciufuli lui Peter părul.

— Ce ziceţi să ne pornim spre casă? întrebă apoi şi se ridică, ştergându-şi lacrimile cu mâneca.

Atunci o zări pentru prima dată şi pe Penny Goodrich. Tânăra stătuse la o parte, căutând să le ofere intimitate. Esther trăgea nădejde că îngrijitoarea lor avea să plece de tot, acum că tati era aici.

— Penny... te-ai schimbat mult. Aproape că nu te-am recunoscut.

— Iar ţie îţi şade chiar bine cu uniforma asta. Bine ai venit acasă, Eddie.

Penny vru parcă să îl îmbrăţişeze, dar Esther se agăţase cu toate puterile de tatăl ei şi nu avea de gând să îi mai dea drumul.

— Mă bucur că i-ai adus pe copii să mă întâmpine. Mulţumesc.

— Îmi pare bine că am făcut-o. Nu i-am mai văzut aşa fericiţi de săptămâni întregi.

Lui Esther nu îi plăcea felul în care tati şi Penny îşi zâmbeau unul altuia, aşa că îi dădu tatălui său un ghiont.

— Tati, putem merge acasă?

— Desigur. Dar hai să nu mai aşteptăm autobuzul. Eu zic să ne răsfăţăm cu un taxi, de data asta.

Bărbatul îşi ridică desaga pe umăr şi îl luă pe Peter de mână. Esther se agăţă de braţul lui, în vreme ce Penny o apucă înainte prin gara fremătândă.

Odată ajunşi afară, tati opri un taxi. Esther şi Peter urcară împreună cu el în spate, iar Penny urcă în faţă, lângă şofer. Esther adunase o mie de lucruri pe care să i le povestească tatălui său, dar acum, de atâta entuziasm, nu îşi mai amintea nici unul măcar. Taxiul ieşi iute din centrul sclipitor al oraşului şi trecu peste podul Brooklyn.

— Cum a fost drumul? întrebă Penny.

— Lung! Timpul se scurge mai încet când eşti nerăbdător să ajungi acasă. Dar să fi văzut de ce primire am avut parte de-a lungul călătoriei. În multe din orăşelele prin care am trecut, oamenii ieşeau în întâmpinarea trenului şi ne serveau pe toţi cu sandviciuri, cafea şi prăjituri de casă.

— De ce făceau asta? întrebă Esther.

— Din spirit patriotic, pur şi simplu. Pentru a ne arăta nouă, soldaţilor, că ne doreau numai bine.

— Sunt sigură că o făceau din cauză că mergeţi să luptaţi în război şi s-ar putea să nu vă mai întoarceţi niciodată, spuse Esther, amintindu-şi de imaginile decupate de domnul Mendel din ziare.

— Nu spune asta, păpuşa mea. Eu cred că ne primeau astfel pentru că este câte un soldat plecat aproape din fiecare familie, aşa că oamenii se poartă bine cu toţi militarii, de dragul celor apropiaţi lor.

În foarte scurt timp sosiră cu toţii acasă, iar Penny luă friptura din cuptorul domnului Mendel.

— A trebuit să mai împrumut nişte cartele de la părinţi, spuse ea pe când aducea platoul la masă. Sper să fie bună.

— Arată minunat, Penny.

— Mulţumesc.

Esther aduse bolul cu piure de cartofi, iar când văzu cum tati îi zâmbea din nou lui Penny, copila aşeză vasul pe masă şi îi fură tatălui său atenţia prin încă o îmbrăţişare strașnică.

— Şi eu am ajutat la pregătirea cinei, tati. Iar masa eu am aşternut-o.

— Foarte bine, păpuşa mea. Sunt sigur că Penny apreciază ajutorul tău.

Se aşezară cu toţii la masă şi, după ce tati rosti rugăciunea, trecură de la unul la altul platourile cu bucate şi începură să mănânce. Arătau din nou ca o familie fericită, doar că faţă în faţă cu tati şedea acum Penny Goodrich, şi nu mama. Iar Peter tot nu scosese o vorbă, nici măcar pentru a-l saluta pe tati sau pentru a-i spune cât de dor îi fusese de el.

— Suntem aşa de bucuroşi că eşti din nou acasă, tati, zise fetiţa, căutând să acopere tăcerea lui Peter.

— E tare bine acasă.

— Cât timp vei putea rămâne? întrebă Penny.

— Voi fi în permisie timp de o săptămână. Apoi trebuie să mă prezint la o bază militară din Virginia şi să mă pregătesc pentru desfăşurarea trupelor.

— Virginia nu e foarte departe. Te vom putea întâlni mai des?

— Nu prea cred, Penny. Voi fi trimis în Anglia cu următorul transport militar. Adică foarte curând. În mod normal, armata ar decide ca eu să am parte de mai mult antrenament înainte să fiu trimis pe front, însă din moment ce sunt deja mecanic autorizat şi este nevoie de mine peste ocean, au găsit potrivit să mă trimită acolo cât mai repede cu putinţă. Doar jeepurile acelea trebuie să funcţioneze tot timpul.

— Dar de ce în Anglia? Credeam că armata noastră luptă în Italia, acum.

— Da, aşa este, dar se desfăşoară o concentrare masivă de trupe în Anglia şi mulţi oameni susţin că asta ar fi din cauză că primăvara va aduce cu ea invazia Europei.

— Nu vreau să te duci în Anglia, spuse Esther. Naziştii bombardează Londra. Am văzut poze în ziar.

— Le-o plătim noi lor, păpuşa mea. Acum bombardăm şi noi ţinte germane.

— Va trebui să lupţi şi în timpul invaziei, când aceasta va avea loc? întrebă Penny.

— Nu ştiu. Guvernul Statelor Unite este foarte tăcut cu privire la asta. „Vorba în vânt scufundă vasele"* şi aşa mai departe. Nu ne spun niciodată mai mult decât avem nevoie să ştim. Dar poate că eu nu voi lupta, deşi mi-au dat o armă şi m-au învăţat cum să o

* În original, *Loose lips sink ships*. Este vorba de un slogan consacrat din timpul celui de-al Doilea Război Mondial, constituit ca o altă măsură a Biroului American de Informaţii de Război pentru a limita riscul de răspândire a unor informaţii ce puteau fi utile spionilor inamici (n.tr.).

folosesc. Dar odată ce debarcăm acolo, generalii vor avea nevoie de jeepuri cu care să circule încoace și încolo și va fi de datoria mea să mă asigur că aceste vehicule funcționează. La fel și cu ambulanțele.

Ochii lui Esther se umplură de lacrimi, când tatăl ei pomeni de ambulanțe.

— Te rog nu pleca, tati. Avem nevoie de tine aici.

— Haide, păpușa mea. Să nu începem iarăși. Vreau să ne bucurăm de timpul pe care îl avem împreună și nu să îl petrecem certându-ne. Ți-am explicat deja că trebuie să îmi fac și eu partea și să ajut la câștigarea acestui război, îți amintești?

Copila înclină din cap, măcar că nu era de acord. Toți ceilalți mâncară cu poftă, iar Penny dădu platourile din mână în mână ca cine dorea să își mai pună o porție. Dar Esther nu avea poftă de mâncare. Pe când își ștergea lacrimile cu mâneca, ea îl văzu pe tati lovindu-l ușor pe Peter peste umăr.

— Hei, amice. Nu ai scos o vorbă toată seara.

Esther își încleștă pumnii sub masă, ținându-și răsuflarea. Își făcuse griji că, în scrisorile sale, Penny îi povestise tatălui lor despre tăcerea în care se cufundase Peter, dar din câte se părea, tânăra nu o făcuse. Esther se ferise, la rândul ei, să îi spună, cu nădejdea că Peter avea să își dea drumul la gură odată ce tati venea acasă.

— Ia zi, ce păcat de Dodgers, nu-i așa, Pete? continuă bărbatul. Se pare că nu mai au șanse la titlu. Și când te gândești că acum doi ani au ajuns până la Mondiale...

Esther vedea cât de mult își dorea Peter să-i poată răspunde. Băiatul se înroși tot la față, ca și cum s-ar fi înecat cu vorbele pe care încerca să le rostească. În cele din urmă, el se dădu bătut și rămase pleoștit pe scaun, cu umerii adunați și cu fruntea plecată.

— Nu fi chiar așa supărat, fiule. Urmează un alt sezon și întotdeauna este o nouă șansă, nu-i așa...? Haide, spune ceva.

Peter voia, parcă, să se facă ghem și să dispară cu totul.

— Tati, Peter nu prea e vorbăreț, spuse Esther.

Edward se întinse și îi ciufuli puștiului părul.

— Nu trebuie să te sfieşti de mine. Nu am fost plecat chiar atât de multă vreme, nu-i aşa?

Esther îi aruncă o privire lui Penny, întrebându-se ce era de făcut. Penny îşi dădu la o parte scaunul şi se ridică în picioare.

— Pentru desert am pregătit o prăjitură de ciocolată. Cine doreşte?

Ea strânse iute farfuriile din care luaseră cina şi dispăru în bucătărie, pentru a se întoarce o clipă mai târziu cu prăjitura pe suportul cochet al mamei. Apoi Penny mai făcu încă două ture până la bucătărie şi înapoi, pentru a duce bolurile de pe masă şi pentru a pune în loc farfurii pentru desert şi furculiţe, iar în tot acest timp nimeni nu mai scoase o vorbă.

— Am folosit cartelele pentru zahăr de pe o lună întreagă, doar pentru a fi sigură că iese bine, spuse tânăra. În ziar se găsesc tot felul de reţete pentru desert fără zahăr sau cu mai puţin zahăr, însă acelea nu ies la fel de gustoase. Aşa că m-am gândit să fac prăjitura după reţeta obişnuită şi să nu ţin seama de ce spune Consiliul de Raţionalizare.

Penny tăie prăjitura şi împărţi fiecăruia câte o felie mare.

— Mulţumesc, rosti tatăl. Pare delicioasă.

Esther credea că se terminase cu momentele tensionate, dar tatăl se întoarse din nou către Peter.

— Vreau să ştiu de ce nu vorbeşti cu mine, Peter.

Câteva clipe îndelungate, cu toţii se cufundară în tăcere. Penny îşi drese glasul.

— Nu vorbeşte deloc, Eddie. N-a mai spus o vorbă nimănui de când ai plecat.

— Cum adică? Ce s-a întâmplat, Peter? Mie poţi să-mi spui.

Băiatul îşi plecă fruntea şi îşi acoperi faţa.

— Nu e nostim deloc, Peter. Nu te mai prosti. Mă îngrijorezi.

Penny îşi puse mâna pe braţul lui Edward.

— Nu poate vorbi, Eddie. Nu o face intenţionat.

— E adevărat, Peter?

Copilul îşi ridică privirea către tatăl său şi înclină din cap.

— Vrei să te duc la un medic? Te-ar ajuta?

Peter clătină din cap cu înverşunare.

— Ei bine, atunci ce vrei?

Băiatul scoase din buzunarul cămășii o bucată de hârtie împăturită și scrise ceva pe ea, după care o împinse pe masă până la tatăl lui.

— *Rămâi acasă.* Deci asta era? O criză pentru a mă lămuri să stau acasă?

— Nu a făcut nicio criză, spuse Penny. A fost cuminte ca un mieluşel şi este foarte ascultător. Îmi pare rău că nu ţi-am spus nimic, dar eram sigură că va începe să vorbească din nou, de îndată ce te întorci tu acasă.

— Ce crezi că ar trebui să fac? o întrebă Eddie pe Penny.

— Vorbeşte cu învăţătoarea lui. Ea ştie mai multe despre copii decât mine.

Acum tati nu mai zâmbea. Părea furios şi îngrijorat. El îşi termină iute prăjitura, din câteva îmbucături, apoi dădu să se ridice de la masă. Penny sări în picioare.

— Puteţi merge cu toţii în camera de zi să staţi la poveşti. Eu voi strânge masa şi voi spăla vasele.

— Bine. Mulţumesc încă o dată pentru masă. N-am mâncat aşa bine de multă vreme.

Tati se lăsă pe canapea şi îi cuprinse cu braţele pe Esther şi pe Peter, care se aşezară alături de el, de o parte şi de alta. Fetiţa luase cu ea tăblia lui Peter şi i-o dădu acum.

— Se foloseşte de asta pentru a vorbi cu noi, îi spuse tatălui lor. E mai uşor aşa.

Tati se încruntă.

— Eu cred că ar fi mai uşor dacă ar vorbi pur şi simplu.

— Pentru el nu ar fi. Haide, Peter. Spune-i lui tati ce ai pe suflet.

Mi-a fost dor de tine, scrise el.

— Şi mie de tine, rosti tatăl cu o voce stinsă şi plină de tristeţe.

Te rog nu mai pleca.

— Nu pot rămâne, Peter. Nu înţelegi?

— Nu, nu înţelegem, interveni Esther. Spune-le celor de la armată că Peter nu mai poate vorbi. Spune-le că trebuie să te întorci acasă şi să ai grijă de el.

— Celor de la armată nu le pasă. Îl vor trimite pe Peter pe la medici şi pe la psihiatri. Asta vreţi?

— Ai putea să explici totul în faţa Comisiei pentru Situaţii Excepţionale, spuse fetiţa. Am citit în ziar despre asta.

— De când citeşti tu ziarul, păpuşa mea?

Esther ridică din umeri. Nu voia să îi spună că se uitase prin colecţia de articole şi de fotografii a domnului Mendel. Ca întotdeauna, tati i-ar fi cerut să nu îl mai deranjeze pe vecinul lor.

— Sunt mulţi alţi bărbaţi care pot merge să lupte în război, dar pentru noi tu eşti tot ce avem.

Bărbatul o strânse mai tare lângă el.

— Nu vreau să ne petrecem timpul certându-ne, păpuşa mea. Şi apoi, nu sunt chiar tot ce aveţi. Mai sunt aici cu voi şi Penny, şi bunica Shaffer, şi ceilalţi din familie.

Esther văzu deodată ocazia potrivită pentru a-l întreba despre familia mamei.

— Dar bunicii din partea mamei unde sunt?

— Ce vrei să spui?

— Mama trebuie să fi avut şi ea părinţi. Toată lumea are părinţi. Şi fraţi şi surori? Cum se face că nu mergem niciodată pe la ei... şi nici măcar nu îi pomenim vreodată în discuţiile noastre?

— Nu ştiu nici eu mare lucru despre ei. Mama voastră se înstrăinase de familia ei.

— Ce înseamnă asta?

— Înseamnă că nu se înţelegeau prea bine. Ei nu au fost de acord cu anumite lucruri, aşa că fiecare şi-a văzut de drumul lui.

— Nu pot să cred. Toată lumea o iubea pe mama. Ea se purta frumos cu oricine.

— Da, aşa era. Însă neînţelegerile porneau de la bunicii voştri, nu de la ea. Mama voastră încerca să liniştească apele, dar... ambele părţi trebuie să fie gata să ierte şi să uite, altfel nu se ajunge nicăieri.

— Pentru ce s-au certat?

— Uite, nu are niciun rost să vorbim despre asta. Nu mai contează acum. Mama ta nu mai e şi nu o vom putea aduce înapoi nici

dacă răscolim trecutul. Şi, crede-mă, familia ei nu vrea să aibă ceva de-a face cu noi.

— Nu cred că mi-ar plăcea de nişte oameni cărora nu le plăcea de mama.

— Nici eu nu cred. Nu-ţi mai bate capul cu asta, păpuşa mea.

Fetiţa se cuibări lângă tatăl ei şi oftă. Era minunat să fie din nou împreună cu tati, să îl simtă aproape, puternic şi cald. Tatăl începu să depene poveşti despre călătoria lui şi despre peisajele pe care le văzuse din tren.

— Nu am mai călătorit niciodată aşa departe, spuse el, dar cred că, după ce se va termina războiul, ar trebui să mergem cu toţii într-o călătorie cu trenul pe undeva prin Vest. V-ar plăcea?

— Daaa! rosti Esther încântată.

Peter zâmbi şi el. De multă vreme nu îl mai văzuse nimeni atât de voios. Atunci Penny apăru în prag şi îi întrerupse.

— Ăăă... iertaţi-mă... Am terminat cu vasele şi... cred că voi porni spre casă acum.

Prea bine. Tati avea nevoie de dormitorul său, aşa că Penny trebuia să plece. Esther se dezlipi de lângă tatăl ei.

— Îţi aduc eu paltonul.

Fetiţa sări în picioare şi porni spre cuier, înainte ca tati să o poată pofti pe tânără să mai rămână puţin.

— Mulţumesc încă o dată pentru masa copioasă, îl auzi copila spunând, pe când se întorcea cu paltonul.

— Cu mare plăcere... Ă... Când ai vrea să mă întorc?

Esther îşi încrucişă degetele, sperând că tati nu avea să o mai invite pe acolo, câtă vreme era el acasă.

— Ei bine... va trebui să mai discutăm despre asta.

Bărbatul se ridică de pe canapea puţin înţepenit şi o conduse pe Penny până în sufragerie, unde puteau vorbi doar ei doi. Zăboviră de-abia un minut, după care tati se întoarse, iar Penny urcă la etaj pentru a-şi împacheta lucrurile. Când coborî din nou, avea paltonul pe umeri şi hainele ticsite în două sacoşe de

— Vrei să te conduc până în staţia de autobuz? întrebă tati. S-a întunecat afară.

— Nu, e în regulă. Mă descurc. Ei bine... la revedere.

Esther îşi ţinu răsuflarea până când auzi uşa de la intrare închizându-se, iar apoi se lăsă uşurată pe canapea şi se cuibări din nou lângă tatăl ei.

— Penny arată foarte diferit, spuse acesta. Să fie din cauza coafurii?

— Da, s-a tuns mai scurt.

Copila nu voia să vorbească despre Penny şi nu îi plăcea deloc faptul că înfăţişarea schimbată a tinerei nu îi trecuse neobservată lui tati.

— Şi-a găsit vreun iubit sau ceva de felul acesta?

Esther făcu o grimasă.

— Un iubit? Nu prea cred.

Peter ciocăni cu degetul în tăblie, pentru a-i atrage atenţia lui Esther şi îi arătă ce scrisese: *Bărbatul din autobuz.*

— Care bărbat?

Pentru o clipă, fetiţa nu pricepu ce voia să spună Peter.

— A, da... Este un bărbat cu care stă la poveşti întotdeauna când mergem cu autobuzul. Par să fie prieteni foarte buni.

Băiatul ridică din nou tăblia.

Face parte din Marină.

— Mă bucur pentru ea. Mare lucru, nu credeţi? întrebă tati. Penny merită să întâlnească şi ea un tip de treabă. Ascultaţi aici... I-am tot scris bunicii Shaffer, spunându-i cât sunteţi de nefericiţi, iar până la urmă a căzut de acord să vă primească la ea până când mă voi întoarce eu acasă. În curând va expira şi contractul de închiriere pentru apartamentul nostru, aşa că...

— Nu! strigă Esther.

— Ce e, păpuşa mea?

— Nu vreau să ne mutăm. Aici e casa noastră.

Dacă se mutau, Esther nu avea să îl mai poată vizita pe domnul Mendel ori să ia lecţii de pian de la domnişoara Miller. Şi în casa

bunicii nu era loc pentru pianul mamei. De fapt, dacă plecau din apartamentul acesta, toate urmele ce aminteau de mama ei aveau să fie șterse pentru totdeauna. Câteodată, amintirile o întristau pe Esther, însă erau tot ce îi mai rămăsese fetei.

Tatăl se încruntă la ea.

— Nu înțeleg. Scrisorile tale mi-au dat impresia că nu vă place să locuiți aici cu Penny.

— Penny e de treabă. Vrem să rămânem aici, nu-i așa, Peter?

Băiatul înclină din cap energic.

— Atunci de ce te plângi de Penny în toate scrisorile tale?

— Nu știu. Dar nu e chiar așa de rău cu ea. Nu vrem să ne mutăm.

— Esther, trebuie să vă hotărâți. Bunica e gata să ne ajute, în cele din urmă. Și zice că părinții lui Penny ar avea și ei nevoie de ajutor. Au îmbătrânit destul de tare.

— De ce nu poate veni bunica aici? Dacă ar veni, am putea merge în continuare la aceeași școală.

— Am mai vorbit despre asta. Sunt prea multe scări de urcat aici. Iar bunica nu merge nicăieri fără animalele ei de companie. M-aș bucura să vă hotărâți odată și să nu-mi mai dați atâta bătaie de cap. Mă străduiesc din toate puterile să vă fac fericiți... și nu-mi spuneți din nou să renunț la armată. Asta nu se va întâmpla.

— Nu ne-ar deranja să locuim mai departe cu Penny. Nu-i așa, Peter?

Băiatul înclină din cap. Tatăl oftă și încercă să își petreacă degetele prin păr, uitând că fusese tuns foarte scurt.

— Ce-ați zice ca de acum încolo să stați cu bunica la fiecare sfârșit de săptămână? Ați petrece un timp fără Penny și i-ați da și ei un răgaz, pentru a-și ajuta părinții sau pentru a merge, dacă ar vrea, la un film cu iubitul ei.

Când tatăl ei aduse vorba de filme, lui Esther îi zbură mintea la Jacky Hoffman. Dacă stătea la bunica în fiecare sâmbătă, ea nu avea să mai poată merge cu Jacky la matineu.

— Nu vrem să stăm acolo la fiecare sfârșit de săptămână. Doar din când în când, bine?

— Sunteţi siguri de data asta? Fiindcă odată ce am făcut înţe legerile, ele nu mai pot fi schimbate. Nu îmi veţi putea scrie că v-aţi răzgândit, când eu voi fi de cealaltă parte a Oceanului Atlantic, ştii?

— Da, ştiu.

— Şi din câte văd eu, Penny face o treabă foarte bună. Aparta mentul străluceşte. Voi păreţi bine hrăniţi. Peter, tu eşti fericit cu felul în care stau lucrurile acum?

Băiatul şovăi o clipă, după care înclină din cap.

— Ei bine, dacă sunteţi siguri că vreţi să locuiţi mai departe aici, voi vorbi cu domnul Mendel şi vom reînnoi contractul. Dar va trebui să încetaţi a vă mai plânge de Penny şi să vă împrieteniţi cu ea, ne-am înţeles?

— Aşa vom face.

Esther se simţea vinovată că o ponegrise pe Penny, mai ales atunci când îşi amintea cum tânăra pregătise totul ca ea să poată lua lecţii de pian. Se întreba şi dacă tatăl ei ştia ceva despre lecţiile acestea.

— Am o surpriză pentru tine, tati, spuse copila şi coborî de pe canapea, foindu-se puţin până ajunse cu picioarele jos. Închide ochii şi aşteaptă aici. Să nu pândeşti...

— O surpriză? Tatăl zâmbi, căci Peter se întinse şi îi acoperi ochii cu palmele. Gata. I-am închis.

Esther se apropie tiptil de pian, se aşeză şi ridică, uşor, capacul. Găsi partitura pe care o repetase pentru ora domnişoarei Miller şi începu să o cânte, lăsând ca notele să spună tot ce avea în sufletul ei, întocmai cum făcea şi mama – tristeţe prin fragmentele sumbre, lente şi bucurie prin cele voioase, pline de freamătul dansului. Copila sfârşi cu un pianissimo frumos, după care se întoarse, închipuindu-şi că avea să îl vadă pe tati zâmbind, plin de mândrie. În loc de asta, bărbatul părea năucit şi era palid la faţă.

— De când ai început să cânţi din nou? întrebă el.

— De câteva săptămâni. Iau lecţii de pian.

— Iei lecţii?

— Da, de la domnișoara Miller, profesoara noastră de muzică de la școală. Și Peter ia lecții. Nu ți-a spus Penny în scrisorile ei?

— N-a pomenit nimic despre asta.

— Presupun că dorea să-ți facă o surpriză. Vrei să îți mai cânt o piesă?

Tati se ridică și străbătu încăperea. O cuprinse pe Esther în brațe și o ținu strâns, clipe îndelungate, apoi îi dădu drumul și lăsă capacul peste claviatură.

— Îmi pare rău, păpușa mea, spuse el cu glasul spart. Ai cântat foarte bine... dar eu... încă nu sunt pregătit să ascult din nou pianul mamei.

Capitolul 21

PENNY SE POTICNI DE CÂTEVA ORI în timp ce cobora treptele de la apartamentul lui Eddie şi fugi cât putu de repede spre staţia de autobuz, clătinându-se întruna pe noii ei pantofi. O dureau picioarele, după ce umblase cu ei toată după-masa până la staţiile de autobuz, de la un peron la altul şi prin toată Gara Mare. Însă durerea din picioare nu se putea măsura cu durerea şi dezamăgirea ce îi sfredeleau inima. Avea nevoie să plece cât mai departe cu putinţă de la căminul lui Eddie.

Când sosi autobuzul, tânăra se bucură că nu se întâlni cu prietenul ei, Roy. Dacă ar fi încercat acum să vorbească, întreaga ei amărăciune şi toate lacrimile stăvilite s-ar fi revărsat deodată, iar Penny nu ştia sigur dacă le-ar mai fi putut opri vreodată.

De-a lungul acestei seri, Edward de-abia dacă o luase în seamă câteva clipe. Sperase ca el să o cheme să petreacă puţin timp cu familia lor, după ce terminase de curăţat prin bucătărie, dar în loc de asta el o petrecuse în sufragerie, unde puteau vorbi fără ca puştii să-i audă. Când îl simţise aproape, iar el o atinse cu mâna pe spate, inima îi zburdase în piept precum o boabă de fasole săltăreaţă. Avea să o invite, oare, în oraş?

— Uite, Penny, rostise el în taină. Peste o săptămână, când va trebui să plec, nu aş vrea să îi văd pe copii că se dau de ceasul morţii

din pricina mea. Îi voi duce la bunica lor acasă duminica viitoare şi apoi aş vrea să plec de acolo, de unul singur, dacă nu te superi. Ai putea să îi iei pe copii după ce plec şi să îi aduci din nou aici?

— Sigur, Eddie. Cum doreşti tu. Ea aşteptase ca bărbatul să mai spună ceva, dar acesta nu o făcuse. Ei bine, continuase tot ea, atunci... ne vedem duminică, da?

— Da. Mulţumesc, Penny.

Esther aşteptase cu atâta nerăbdare să scape de Penny şi îi adusese numaidecât paltonul. Tânăra urcase în grabă pentru a-şi lua pe apucate câteva haine şi nişte cosmetice, după care o luase la fugă spre staţia de autobuz. Eddie avea să fie acasă pentru o săptămână întreagă şi ea nici măcar nu avea să îl poată vedea.

Înainte să ajungă la duplexul unde locuiau părinţii ei, Penny se privi în oglinda pudrierei, pentru a se asigura că nu avea dâre negre pe obraji, rămase pe urma lacrimilor. Se şterse, totodată, de fard şi de ruj.

— Salutare... Eu sunt, am sosit, strigă ea când intră pe uşa bucătăriei.

— Alte haine noi? întrebă mama ei, în clipa în care Penny puse piciorul în camera de zi.

Tânăra plecase de la Eddie într-o asemenea grabă, încât se pornise îmbrăcată în costumaşul şi în bluza proaspăt cumpărate pentru ziua întoarcerii lui acasă. Totul fusese în zadar. Ochii îi ardeau din nou, plini de lacrimi, dar ea nu îndrăznea să le ridice stavila. Dacă începea să plângă, mama avea să-i pună prea multe întrebări.

— Vechile mele haine erau cam ponosite, murmură Penny.

— Ce vânt te aduce pe aici la sfârşit de săptămână? întrebă tatăl ei.

— Eddie s-a întors acasă, în permisie. Mi-a dat un răgaz de o săptămână.

— Era şi timpul.

Bărbatul îşi întoarse privirea înapoi la ziarul său.

— Cum ai venit până aici? întrebă mama.

— Cu autobuzul.

— De una singură? În faptul serii? S-a întunecat afară. Unde ți a fost capul?

— Nu e chiar așa departe.

Mama se zgâi la Penny, de parcă aștepta ca ea să meargă înapoi și să-și repare greșeala. Ce-ar fi spus, oare, dacă ar fi știut că în după-masa aceea Penny călătorise cu metroul până în inima Manhattanului... sau că tânăra învăța să conducă un autobuz?

— Mamă, sunt foarte obosită, spuse ea. Cred voi merge direct la culcare.

Însă nu putu dormi. Părinții ei se cufundaseră demult în somn, când, după ce se foise în așternut vreme îndelungată, Penny se ridică și aprinse lampa cu abajur de pe birou. Găsi într-unul din sertare un caiet vechi, din anii de liceu și hotărî să-și facă un jurnal din el, revărsând asupra-i tot pelinul ce-i fierbea în suflet. Trecu un ceas, în care ea umplu pagină după pagină cu tot ce tânjea să îi spună lui Eddie, cu vorbe ce întrupau dragostea pe care i-o purta și visele ei pentru viitorul pe care aveau să îl construiască împreună. Când se opri și reciti caietul, tânăra își dădu seama că o parte din ce așternuse pe hârtie îi putea fi de folos lui Roy Fuller în declarațiile lui pentru Sally. Penny încercase mereu să îl ajute pe Roy și îi mai dădea uneori câte o astfel de idee. Un lucru era sigur, anume că ea nu avea să-i spună lui Eddie niciodată cuvintele acelea, așa că putea foarte bine să-și ajute prietenul cu ele.

Penny nu avea să îl mai întâlnească nici pe Roy timp de o săptămână, întrucât de la casa părinților putea merge pe jos până la serviciu. Avea să ducă dorul conversațiilor pe care le purta cu el în fiecare dimineață, dar tot era bine. Roy ar întreba-o despre întâlnirea cu Edward și ea poate că ar izbucni în plâns.

După o noapte nedormită, Penny plecă la serviciu odată cu zorii, ținându-și uniforma ascunsă într-o pungă de hârtie. Avea să se schimbe la toaleta femeilor, pentru ca părinții ei să nu facă o criză de nervi, văzând-o în pantaloni.

Părinții ei – o altă sursă de frământări și neliniște în viața tinerei. Dar Penny își impuse ca, pentru moment, să dea uitării problema certificatului de adopție. Acum, pur și simplu nu putea să-și mai bată capul cu încă ceva și mai ales cu un lucru atât de apăsător precum a se întreba cine era ea cu adevărat și cine puteau fi părinții ei naturali. Nu avea să-și chinuie sufletul cu asta acum. În cea mai mare parte a timpului, Penny reușea să se convingă pe ea însăși că era vorba doar de o greșeală a vreunuia dintre funcționari.

Cel puțin, mai rămăsese un lucru din viața tinerei care încă mergea bine: școala de șoferi. În dimineața aceasta, Penny și celelalte cursante conduseră din nou autobuzul printre mașini reale, chiar pe străzile orașului, la fel ca în ultimele câteva zile. Apoi, după pauza de masă, instructorul se urcă la volan și, spre mirarea lor, le duse cu autobuzul până la Brigada de Poliție Rutieră.

— Sunteți aici pentru a susține examenul și pentru a vă obține permisele de conducere, anunță el. O veți face astăzi, chiar în momentele ce urmează.

— Chiar acum? întrebă cineva. De ce nu ne-ați spus mai din timp?

— Fiindcă am știut că v-ați fi emoționat și ați fi început să vă agitați și, probabil, ați fi picat examenul. Dar fiecare dintre voi îl poate trece. Sunteți pregătite toate.

Penny îi aruncă o privire prietenei sale, Sheila.

— Eu nu mă simt deloc pregătită, îi șopti ea.

— Și pe lângă asta, continuă instructorul, oare nu știți că e criză de benzină în țara asta? Cât vreți să mai umblați brambura cu autobuzul, irosind benzina? Suntem în mijlocul unui război, totuși!

Toată lumea coborî din mașină râzând și intrară cu toții în clădirea unde urma să aibă loc examenul scris. Îl trecură cu bine toate opt, iar apoi se aliniară în ordine alfabetică pentru a da și proba practică. Penny era atât de obosită – după o noapte întreagă în care se foise la nesfârșit în pat și adormise într-un final plângând – încât, atunci când se urcă la volan, i se părea că umbla prin somn. Tânăra făcu tot ce îi ceru examinatorul – viră la stânga, viră la dreapta, schimbă benzile, ocoli câteva mașini și opri la trecerile

de pietoni –, în vreme ce acesta şedea pe scaunul din spatele ei şi făcea însemnări într-un carneţel.

— Aţi trecut examenul, domnişoară Goodrich, îi spuse bărbatul pe când se întorceau la Brigada Rutieră. Felicitări.

Penny o îmbrăţişă pe prietena ei, Sheila, care, de asemenea, trecuse examenul. Cele două râdeau şi plângeau în acelaşi timp. Toate fetele se întoarseră în staţia de autobuz cu permisele de conducere în mână, iar instructorul le adună pentru ultima oară în aşa-zisa lor sală de curs.

— Fiecare dintre voi va fi repartizată pe o rută pregătitoare şi va fi însoţită până la sfârşitul săptămânii de un şofer cu experienţă. Începând de luni, vi se va încredinţa personal câte o rută.

Penny simţi un fior uşor de teamă, dar totodată şi de încântare. De-abia aştepta să îi spună lui Eddie despre reuşita sa – chiar dacă trebuia, probabil, să îi dea vestea într-una din următoarele ei scrisori. Şi trebuia, poate, să le spună şi părinţilor... dar nu încă. Nu îşi dădea seama de ce se temea să le dea de ştire, dar se temea, asta era sigur.

— Înainte să încheiem, continuă instructorul, aş dori să v-o prezint pe aceea dintre voi care a obţinut cele mai bune rezultate în şcoala de şoferi, domnişoara Penny Goodrich.

Penny rămase cu răsuflarea tăiată, năucită de cuvintele instructorului.

— Domnişoara Goodrich nu a greşit la nicio întrebare din toate examenele pe care le-a dat. Şi, ce e cel mai important, ea a fost singura care nu a lovit niciun jalon în timpul orelor de conducere din curtea din spate.

Tânăra auzi râsete voioase şi aplauze. Sheila o bătu pe spate. Penny deschise gura, însă, la fel ca Peter, ea nu putu scoate o vorbă.

— Felicitări, îi spuse instructorul, strângându-i mâna. Drept răsplată, tu vei fi prima care îşi alege ruta pe care vrea să conducă. Doamnelor şi domnişoarelor, încă o dată, felicitări tuturor. Sunteţi libere pentru restul după-amiezii.

Toate fetele, afară de Penny, se ridicară voioase, râzând, felicitându-se şi salutându-se unele pe altele. Ea nu se putea mişca. Trecuse

toate examenele. Acum era şofer de autobuz. Roy îi spusese să meargă să petreacă undeva, dar cu cine să mai petreacă?

— Felicitări, Penny, rosti Sheila. Sper să ne mai întâlnim din când în când.

Ea îşi luase deja paltonul şi se pregătea să plece.

— Mda. Şi eu sper.

— Sună-mă dacă te hotărăşti să vii şi tu o dată ca voluntar la USO.

— Bine. Mulţumesc.

Penny găsi, în sfârşit, puterea de a se ridica şi îşi luă jacheta, însă nu ştia ce să facă în timpul ce îi rămase liber până seara. Nu voia să plece acasă şi să îngăduie ca părinţii ei să o secătuiască de toată bucuria şi mândria reuşitei sale. Ei nu aveau să fie deloc bucuroşi pentru ea. În schimb, aveau să o umple de teamă şi de îngrijorare, înşirându-i toate lucrurile îngrozitoare ce i se puteau întâmpla.

Penny se schimbă de uniformă la toaleta femeilor, după care picioarele o purtară până pe trotuarul dinaintea staţiei de autobuz. Tânăra se gândea încotro s-o apuce pentru câteva ore, când îşi aminti de certificatul ei de adopţie. Fusese atât de prinsă cu îngrijirea copiilor lui Eddie şi cu orele de conducere, încât nu-i ajunsese timpul pentru merge să afle dacă documentele sale erau confidenţiale. Plătise deja pentru această verificare. De ce să nu o ducă la capăt?

Penny urcă într-un autobuz înainte să se poată răzgândi şi plecă spre biroul Direcţiei pentru Evidenţa Persoanelor. Pe undeva, ea se temea să afle adevărul. Acesta avea să fie atât de categoric. Dacă toată povestea nu era o greşeală a vreunei funcţionare de pe cine ştie unde, atunci tânăra trebuia să accepte faptul că era, cu adevărat, adoptată. Însă până când mai putea dosi într-un cotlon al minţii toată încurcătura aceea, încercând de o sută de ori pe zi să nu se gândească la ea? Totuşi, avea să meargă să afle adevărul acum, când încă se simţea plină de curaj, când avea în buzunar un permis de conducere nou-nouţ.

La Direcţia pentru Evidenţa Persoanelor era mare îmbulzeală, ca de obicei. Părea foarte trist să lucrezi într-un loc precum acesta, între nişte pereţi lipsiţi de culoare şi cu un mobilier cenuşiu, strict

utilitar. Penny aruncă o privire în jur, căutând-o pe funcționara care o ajutase ultima dată, dar nu o zări. Trebuia să o ia de la capăt și să explice din nou situația stânjenitoare în care se afla. Tânăra așteptă până când îi veni rândul, apoi scoase chitanța șifonată pe care o purtase în poșetă în tot acest timp.

— Bună ziua. Mă numesc Penny Goodrich și...

— Să vedem.

Funcționara înhăță chitanța și o citi înainte ca Penny să și termine vorba.

— Așteptați o clipă.

Femeia sări jos de pe scaun și răsfoi prin sertarele pline cu dosare, așezate pe mai multe rânduri în capătul încăperii. Un minut mai târziu, ea se întoarse cu chitanța lui Penny și cu o bucată de hârtie ce părea a fi un document oficial.

— Ați solicitat să vi se arate în original documentele nașterii dumneavoastră, domnișoară Goodrich?

— Da.

Penny își încrucișă degetele și își ținu răsuflarea, așteptând să audă că se făcuse o mare greșeală și că, de fapt, ea nu era adoptată.

— Îmi pare rău, domnișoară Goodrich, însă certificatul a fost făcut confidențial, potrivit cererii mamei dumneavoastră naturale.

Funcționara îi întinse documentul și îi făcu semn să se dea la o parte.

— Următorul, vă rog.

Tânăra nici măcar nu mai privi hârtia. O împături în două, apoi în patru, iar pe când ajunse în stația de autobuz, aceasta nu mai era decât un boț minuscul. Penny o vârî în poșetă și plecă spre casă.

Mama gătise pentru cină un drob de vită, unul din felurile de mâncare preferate ale lui Penny și se așezară cu toții în jurul lui, la masa din bucătărie.

— Pari mai tăcută în seara asta, spuse mama. Ce s-a întâmplat?

Penny nu știu ce să-i răspundă. Se întâmplaseră atât de multe lucruri rele. Primise o slujbă nouă, își trecuse toate examenele,

terminase cursurile în fruntea tuturor... şi nimănui nu îi păsa de nimic din toate astea. Aflase astăzi că era, într-adevăr, adoptată, că nu se făcuse nicio greşeală, ceea ce însemna că cei doi oameni de care era cel mai apropiată o minţiseră vreme de 24 de ani. Iar adevăraţii ei părinţi, nu doar că se scăpaseră de ea, dar mai şi ceruseră ca certificatul de adopţie să rămână confidenţial, pentru a fi siguri că nu aveau să mai audă niciodată de ea. Însă cel mai cumplit era faptul că Eddie avea să fie trimis în Anglia peste puţină vreme, pentru a lupta într-un război ce părea să nu se mai termine. Avea să fie în primejdie, putea chiar să fie omorât, iar el de-abia dacă o luase în seamă câteva clipe.

— Nu s-a întâmplat nimic, răspunse în cele din urmă. Sunt obosită doar, atâta tot.

— Dar nu te îmbolnăveşti, nu-i aşa?

Mama întinse mâna pentru a-i atinge lui Penny fruntea, iar gestul acesta de mamă aproape că îi stârni tinerei lacrimile.

— Nu, sunt bine. Penny trebuia să schimbe subiectul. Ei, se pare că nu mai e mult până la Ziua Recunoştinţei. Dacă până atunci ne adunăm toţi bonurile de raţii, ar trebui să putem pune de o masă chiar frumoasă. Eu va trebui să am grijă de copii şi m-am gândit să o invit şi pe bunica lor să ia parte cu noi... şi sunteţi invitaţi şi voi, firește.

— Unde suntem invitaţi? întrebă tatăl.

— Ei bine, mă gândeam că ne-am putea întâlni toţi la apartamentul lui Eddie. Acolo este mai mult loc.

— Eu nu voi mânca de Ziua Recunoştinţei într-un cartier de evrei, spuse tatăl.

Apoi îi făcu semn cu degetul tinerei să îi dea castronul cu piure de cartofi. Penny fugi cu mintea la domnul Mendel şi la cât de bun părea el.

— Cum poţi să îi desconsideri aşa, tată? Mai ales când auzim întruna grozăviile prin care îi trec naziştii pe evrei prin Europa...

— Eşti naivă, Penny. Tu nu ştii mare lucru despre cum stau lucrurile în realitate.

— Dar în ziare scrie că, în Polonia, naziștii s-ar putea să fi ucis mii de evrei...

— Ziariștii inventează toate zvonurile acelea. Nimeni nu ar putea ucide atâția oameni. Și cu ce scop să o fi făcut? Nu are nicio noimă.

— Eu spun că ar trebui să pregătești aici masa pentru Ziua Recunoștinței, rosti mama. Am putea servi la noi cu toții.

— Dar nu avem sufragerie și bucătăria noastră e prea mică. Am fi prea înghesuiți.

Penny mai știa, de asemenea, că Esther și Peter ar muri de plictiseală în casa aceea mohorâtă și încălzită peste măsură.

— Fă cum vrei, spuse tatăl, dar eu voi lua masa de Ziua Recunoștinței doar aici, în casa mea.

Penny conduse toată săptămâna pe ruta pregătitoare, întorcându-se în fiecare seară la căminul părintesc, pentru a se culca în dormitorul copilăriei sale. Părea că acea casă fusese întru totul secătuită de fericire și că pereții ei aveau trei metri grosime, fiind turnați din ciment. Tânăra nu putea îndura gândul că după război trebuia să revină acolo. Tânjea să îi întrebe pe părinți cine era ea cu adevărat și de ce o adoptaseră, dar de fiecare dată când încerca să o facă, teama îi înăbușea cuvintele înainte să le poată rosti. Parcă înțelegea cum trebuia că se simțea și Peter, supus tăcerii peste voia lui.

Duminică, ultima zi în care Eddie avea să mai fie pe acasă, Penny își luă costumașul gri, cumpărat de curând, și plecă la biserica unde mergea și Eddie. În ultimele câteva luni, ea participase la slujbele de acolo împreună cu copiii și își făcuse destul de mulți prieteni. Se simțea acasă în mijlocul lor. În timpul slujbei ce dură un ceas, ea șezu lângă Eddie și lângă cei doi puști, fără a ține seama de privirile dușmănoase ale lui Esther. În urmă, se plimbară cu toții înapoi până la duplex.

— Copii, voi mergeți înăuntru și ajutați-o pe bunica să pregătească prânzul, le spuse Eddie. Voi veni și eu îndată. Vreau să vorbesc ceva numai cu Penny.

Tânăra stătea lângă el în curtea din spate şi aştepta ca puştii să dispară, iar inima îi sălta din nou cu putere. Ştia că nu se cuvenea să îl pironească aşa cu privirea, dar nu îşi mai putea lua ochii de la el. Eddie arăta atât de chipeş, cum era îmbrăcat la patru ace, chiar dacă în armată rămăsese fără minunatele lui bucle blonde.

— Uite, Penny... Copiii spun că le place cu tine şi vor să ai grijă de ei în continuare – dacă mai vrei să o faci, bineînţeles.

Cuvintele bărbatului o uimiră. Penny se aşteptase ca Esther să se plângă de ea atât de amarnic, încât Eddie să înceapă să le caute o altă îngrijitoare.

— Fireşte că mai vreau, Eddie. Mă bucur să te pot ajuta.

— Bine atunci. Am mai vorbit cu mama despre asta şi, până la urmă, a căzut de acord să îi primească pe copii aici din când în când, la câte un sfârşit de săptămână, aşa încât să mai ai şi tu un răgaz. Am ajutat-o pe mama să le facă puţin loc unde să doarmă.

— Drăguţ din partea ta că te-ai gândit la mine.

— De asemenea, am fost pe la învăţătoarea lui Peter, după cum m-ai sfătuit. Ea spune că băiatul pare să fie bine şi că nu creează niciun fel de probleme. Crede că ar trebui să îl mai lăsăm o vreme fără să-l presăm şi în felul acesta va începe să vorbească din nou. Nu prea ştiu ce să zic, totuşi. Crezi că ar trebui să îmi fac griji?

Penny era la fel de confuză, ca el. Stând atât de aproape de Eddie, tânăra de-abia se putea concentra la vorbele lui. Râvnea să îi atingă chipul încreţit de îngrijorare şi să i-l netezească.

— Învăţătoarea lui pare că se pricepe foarte bine la copii, spuse Penny într-un final. Cred că poţi avea încredere în ea. Şi apoi, la ce ar folosi îngrijorarea?

— Ai dreptate... Dar promite-mi că de acum încolo îmi vei povesti tot ce se întâmplă, bine?

— Îmi pare rău că nu ţi-am spus nimic despre Peter. Nu voiam să îţi faci griji. Îmi pare rău.

— E în regulă. Şi să ştii că apreciez mult scrisorile tale, Penny. Sper că vei continua să-mi scrii. Atunci când le citesc, mă simt de parcă aş fi din nou acasă şi îmi pare că văd aievea tot ce îmi descrii.

Tânăra nu putu decât să zâmbească, măgulită de complimentul bărbatului.

— Şi mie îmi plac scrisorile tale.

Uşa casei, ce dădea în curtea dinapoi, se deschise deodată şi Esther îşi iţi capul dindărătul ei.

— E gata masa, tati.

— Vin îndată, păpuşa mea... Ei bine, cred că îmi voi lua rămas-bun acum. Voi pleca imediat după prânz. Îi poţi lua pe copii după aceea. Mulţumesc încă o dată pentru tot, Penny. Nu ştiu cum voi putea vreodată să-ţi mulţumesc îndeajuns.

— Întorcându-te cu bine acasă, aşa vei putea.

Penny nu aşteptă ca Eddie să o îmbrăţişeze. Ea făcu un pas înainte şi se aruncă la pieptul lui, strângându-l în braţe, cu obrazul lipit de haina lui de lână. O clipă mai târziu, ea simţi, la rândul ei, îmbrăţişarea lui.

— Nu-ţi voi spune rămas-bun, Eddie, fiindcă urăsc despărţirile.

— Şi eu la fel.

Îmbrăţişarea luă sfârşit mult prea iute. Eddie îşi lăsă braţele jos şi plecă în casă. Penny rămase petrecându-l cu privirea până când uşa se închise în urma lui. Tânăra porni şi ea spre uşa dindărăt a casei lor, însă nu-i venea să intre încă. În schimb, ea se propti de peretele din spate al clădirii, unde nimeni nu putea s-o vadă cum plângea.

În zorii zilei de luni, Penny se deşteptă gândindu-se astfel mai întâi de toate: *Iată dar... prima zi când voi străbate propria-mi rută de una singură.* Era emoţionată şi entuziasmată, în acelaşi timp. Ea îi salută pe copii şi porni de acasă cu câteva minute mai devreme, pentru a fi sigură că nu întârzie încă din prima zi. Când autobuzul ajunse în staţie, tânăra se bucură să îl vadă înăuntru pe prietenul ei, Roy. Acesta îi făcu loc lângă el.

— Salut, Penny. Parcă nu te-am mai văzut de-o veşnicie. Cum a mers cu Eddie?

Penny credea că lacrimile îi secaseră de multă vreme, dar ochii i se împăienjeniră numaidecât. Nu voia să-i spună tânărului adevărul.

— Va fi trimis în Anglia, în curând, spuse ea cu voce tremurândă.

— O, nu... Trebuie să fie tare greu pentru tine şi pentru copii să vă împăcaţi cu gândul acesta. Nu e de mirare că eşti atât de amărâtă.

Penny înclină din cap şi îşi scoase o batistă pentru a-şi şterge lacrimile.

— Ascultă, spuse ea când îi reveni graiul. Am mai scris câteva lucruri pe care i le-ai putea spune lui Sally în scrisorile tale... dacă mai ai nevoie încă de aşa ceva.

— Da, fireşte că mai am nevoie.

Penny îşi deschise poşeta şi îi întinse o copie făcută anume pentru el, apoi îi privi chipul în timp ce soldatul desfăcu hârtia şi citi puţin printre rânduri. Ochii bărbatului se umeziră.

— Hei, ai scris minunat. Mulţumesc, Penny.

— Mă bucur că-ţi sunt de folos. Tânăra inspiră adânc, apoi răsuflă scurt. Iar acum, am pentru tine o veste pe care mor de nerăbdare să ţi-o dau. Am trecut examenul de conducere. Am obţinut permisul de conducere a unui autobuz.

— Nemaipomenit! Felicitări!

Soldatul îi întinse mâna, iar când o strânse, Penny o găsi puternică şi caldă.

— Mulţumesc. Săptămâna trecută am condus asistată de un şofer cu experienţă, iar azi voi începe să merg de una singură.

Roy se încruntă.

— Asta înseamnă că n-o să ne mai vedem?

— Ba nu, o să ne vedem. Ruta mea porneşte din staţia în care coboram de obicei. Probabil că voi merge cu autobuzul acesta în fiecare zi, la fel ca până acum. Dar, hai spune-mi, cum îţi merge cu Sally?

— Foarte bine. Voi fi liber de Ziua Recunoştinţei şi cred că o voi cere din nou în căsătorie.

— Minunat, Roy. Sper ca de această dată să spună da.

— Şi eu. Dar ţie cum îţi merge cu cei doi puşti? Se poartă mai frumos cu tine, de când a trecut tatăl lor pe acasă?

— Puţin, da. I-au spus că vor ca eu să am grijă de ei şi în continuare. Presupun că e ceva şi asta.

— M-am tot gândit la problemele astea ce apar între voi, Penny. Poate că dacă ai face cu ei câteva lucruri distractive, i-ai câştiga de partea ta, ştii ce vreau să spun? Am auzit că la Coney Island e foarte frumos. Eu nu am fost pe acolo. Tu?

— Nici eu, niciodată!

— De ce ai spus-o aşa? urmă soldatul râzând. Parcă te-aş fi întrebat dacă ai mers vreodată pe lună.

Penny izbucni şi ea în râs.

— Părinţii mei au fost dintotdeauna foarte protectori cu mine... şi circumspecţi cu străinii. Sunt sigură că, după părerea lor, aş fi mult mai în siguranţă pe lună, decât la Coney Island. Măcar pe lună nu întâlneşti niciun străin. Crede-mă, când vine vorba de Coney Island, m-au făcut să-mi închipui cele mai înspăimântătoare lucruri. După ei, acela e locul de joacă al diavolului. S-ar chema că aş fi foarte norocoasă dacă aş scăpa cu viaţă de acolo. Cât despre parcul lor de distracţii... Luna Park? Ei bine, acela e iadul, în toată puterea cuvântului.

Roy zâmbi.

— Uau. Locul de joacă al diavolului? Acum nu mai încape în discuţie, trebuie să merg acolo! Nu avem aşa ceva în Moosic, Pennsylvania.

— Eşti atât de nostim, Roy. Dar dacă într-adevăr te hotărăşti să dai pe acolo, poate că ar fi mai bine să aştepţi până la vară. Nu prea ai ce face pe plajă pe vremea asta.

— Deci ne luăm gândul de la Coney Island deocamdată. Hmm. Unde i-ai mai putea duce pe copiii aceia...? Ştiu... cum ar fi să-i scoţi la unul din evenimentele din Times Square, cu participare pe baza obligaţiunilor de război? Am auzit că vin pe acolo mari vedete de cinema şi cântă grupuri precum The Andrews Sisters.

— Mi-ar plăcea mult aşa ceva. Dar am avut destulă bătaie de cap şi când i-am dus până la Gara Mare numai, pentru a-l întâmpina pe tatăl lor; ce să mai vorbim de a le purta de grijă într-o piaţă plină ochi de străini, aşa cum este Times Square.

— Ei bine, dacă nu întrec măsura... mi-ar face plăcere să merg cu tine şi să te ajut cu puştii.

— Ah, Roy... Chiar ai face asta?

— Sigur, mi-ar plăcea foarte mult. Am putea să-l ținem de mână fiecare pe câte un copil. Hei, dar am ajuns deja la stația ta, spuse bărbatul pe când autobuzul încetinea pentru a opri în stație. Voi căuta să aflu când se va ține următorul spectacol cu obligațiuni de război, bine? Iar dacă nu merge cu asta, rămâne de vizitat oricând grădina zoologică Bronx. Acolo ai fost vreodată?

Penny zâmbi și clătină din cap.

— Niciodată. Nu știi că prin grădina zoologică se perindă mii de străini...? Ne vedem mâine, Roy.

Aproape coborâse din autobuz, când îl auzi pe soldat strigând în urma ei.

— Hei, Penny! Distracție plăcută la noua slujbă!

— Mulțumesc.

Penny nu se gândise deloc la slujba aceasta ca la ceva distractiv. Dar avea să fie, într-un fel. Până acum o lună, ea stătuse închisă într-o gheretă de vândut bilete, iar acum avea să străbată întreg Brooklynul, întâlnind oameni noi... oameni plăcuți, așa ca Roy Fuller. Tânăra intră în stația de autobuz cu zâmbetul pe buze, gândindu-se cât de norocoasă era Sally, cu un iubit ca Roy.

Capitolul 22

Budapesta, Ungaria
Noiembrie 1943

Dragii mei, mama şi ava,

La fel ca ultima dată, vă scriu această scrisoare pentru ca, după ce războiul se va fi terminat, în sfârşit, voi să puteţi afla ce s-a ales de noi. Totul se schimbă atât de repede, iar eu mă pregătesc pentru ce e mai rău.

Am lăsat în urmă satul acum câteva luni şi am ajuns cu bine la unchiul Baruch, aici în oraş. Mătuşa Hannah împreună cu el ne-au arătat bunăvoinţă şi ne-au primit în casa lor, măcar că adăpostiseră deja alte trei rude de-ale mătuşii Hannah. Dar aşa stau lucrurile pe aici, în partea evreiască a oraşului Budapesta. Dat fiind că e atât de greu să faci rost de mâncare şi de lemne pentru foc, multe familii s-au văzut silite să se adune laolaltă în câte un apartament.

Unchiul Baruch şi cu mine, împreună cu alţi câţiva bărbaţi din clădirea noastră, ieşim în fiecare zi să căutăm hrană şi lemne şi ne înhămăm la orice muncă, ori pe unde putem, pentru a câştiga nişte bănuţi. Toate acestea sunt foarte dificil de făcut, fiindcă trebuie, în acelaşi timp, să mă şi ascund de autorităţi, pentru a nu fi trimis într-un lagăr de muncă. Ştiu

bine că vorbesc maghiara cu un accent străin, din moment ce aceasta nu e limba mea maternă, așa că trebuie să fiu peste măsură de prevăzător și să nu vorbesc decât atunci când sunt silit să o fac. În răspărul tuturor precauțiilor noastre, mă tem că e doar o chestiune de timp până când vom fi trimiși cu toții într-un lagăr de muncă. Guvernanții nu țin seama de vârstă. Iar cu atâția tineri plecați în război, guvernul are nevoie de o forță de muncă proaspătă pentru a ține în funcțiune fabricile și căile ferate și pentru a repara drumurile.

Puținele vești despre război care ajung până la noi sunt foarte sumbre. Întreaga Europă se zbate în întuneric, umbrită de naziști. Se spune pe aici că Angliei i-a ajuns cuțitul la os și rușii rezistă cu greu. Mă tem ca americanii să nu fi intrat în război prea târziu și ca, atunci când totuși au intrat, să nu o fi făcut prea puțin pregătiți. Cu toții ne îngrijorăm că forțele americane vor fi prea risipite, dacă aceștia încearcă să-i ajute pe Aliați în luptele din Europa, în vreme ce poartă război și cu japonezii, în Pacific.

Pe la început, când Sarah și cu mine am sosit în Budapesta, ne-am simțit destul de în siguranță aici. Dar acum, naziștii au început să pună presiuni pe aliații lor maghiari. Cu toții ne temem că s-ar putea ca în curând evreii să fie persecutați și aici la fel ca în Germania și în Polonia. În ultima vreme, zvonurile sunt atât de înspăimântătoare, încât am hotărât să caut un adăpost mai bun pentru Sarah și pentru Fredeleh. Mi-a ajuns la urechi informația că un grup de călugări catolici dintr-o mănăstire de aici, din Budapesta, îi ascund pe copiii evrei în orfelinatele lor. Săptămâna trecută am fost pe acolo să stau de vorbă cu ei și s-au învoit să o primească și pe Fredeleh. Îi vor schimba numele cu unul creștin și o vor ascunde împreună cu alți copii evrei printre orfanii de război. Călugării mi-au cerut să pregătesc o scrisoare cu toate datele importante despre familia mea din America și despre familia lui Sarah, din Ungaria. În felul acesta, dacă lui Sarah și mie ni s-ar întâmpla ceva – să ne

ferească Ha-Şem – călugării creştini vor putea intra în legătură cu rudele lui Fredeleh, la sfârşitul acestui război cumplit.

I-am destăinuit lui Sarah planul acesta, dar ea nu poate îndura gândul de a se despărţi de Fredeleh. Vestea tristă pe care nu v-am dat-o încă este aceea că Sarah aştepta un al doilea copil al nostru, însă a pierdut sarcina, din pricina mâncării proaste şi puţine. Nu m-a lăsat inima să o iau şi pe Fredeleh de lângă ea. Aşadar, ne-am hotărât ca deocamdată să rămânem împreună, să ne punem încrederea în Ha-Şem şi să ne rugăm ca el să ne arate când va fi vremea potrivită. Dacă germanii vor intra în Ungaria şi ne vor sili să purtăm steaua galbenă, vom şti atunci că e timpul să cerem ajutorul creştinilor. Voi lăsa la ei această scrisoare împreună cu actele de identitate ale lui Fredeleh, aşa încât ele să poată ajunge la voi, în America, la sfârşitul războiului.

Rămân mai departe credincios lui Ha-Şem şi Îl întreb mereu de ce trebuie să trecem prin asemenea vremuri atât de vitrege. El mi-a adus aminte că peste poporul nostru s-au mai abătut astfel de suferinţe, când eram robi în Egipt şi că atunci, în procesul izbăvirii noastre, tot Egiptul a fost sfâşiat, la fel cum e sfâşiată acum întreaga Europă. Dar până la urmă am fost izbăviţi, cu adevărat, iar Ţara Promisă a devenit casa noastră. Poate că e prea îndrăzneţ să credem că după toată suferinţa aceasta ne vom întoarce, într-o bună zi, în Ţara Promisă, iar Israelul va fi din nou patria noastră, după aproape două mii de ani de exil. Dar eu cred din toată inima că Ha-Şem poate face astfel de minuni şi bucuros mi-aş da viaţa pentru ca Fredeleh să poată fi liberă cândva. Închipuiţi-vă doar, mama şi ava, *propria noastră ţară, unde să nu mai ştim de pogromuri şi de persecuţii, unde să fim liberi să Îl slujim pe Ha-Şem.*

Vă iubesc pe amândoi,
Avraham

Capitolul 23

Decembrie 1943

UN VÂNT RECE DE DECEMBRIE sufla aprig dinspre canalul East River şi trecea direct prin paltonul lui Jacob, în vreme ce acesta se întorcea acasă grăbit. Bărbatul trebuia să-şi ţină bine pălăria pe cap, altfel i-ar fi zburat cât colo. Din cer se cerneau fulgi de zăpadă, împestriţând trotuarele şi peticele de iarbă crescute de-a lungul străzilor. Miriam Shoshanna s-ar fi bucurat de zăpadă, iar priveliştea frumoasă ar fi dus-o cu gândul la zahărul pudră presărat peste o prăjitură.

Jacob îşi scutură papucii de omăt şi îşi şterse picioarele pe preşul de la intrare. În ciuda vremii aspre de afară, el era însufleţit de speranţă acum, după întâlnirea cu rabi Grunfeld şi cu Congresul Evreiesc American, aşa cum nu mai fusese de câteva luni bune. Peste încă o lună, preşedintele Roosevelt avea să anunţe înfiinţarea unei noi agenţii guvernamentale menite să ajute la salvarea refugiaţilor. Departamentul de Stat avea să trimită în Europa toate fondurile pe care Jacob reuşea să le strângă, pentru a-i salva pe oamenii nevinovaţi, în cea mai mare parte evrei, căzuţi în mâinile persecutorilor.

— Ce se poate spune despre Ungaria? întrebase Jacob. Se fac planuri şi pentru salvarea evreilor blocaţi în Ungaria?

Răspunsul primit îi dăduse o rază de speranţă. Noua agenţie guvernamentală avea să colaboreze cu state neutre precum Elveţia şi Suedia, care încă aveau deschise ambasade în ţările controlate de Axă, aşa cum era şi cazul Ungariei. Prin intermediul lor aveau să fie distribuite alimente şi ajutoare de alt fel.

Jacob tocmai se aşezase cu ziarul în mână, când îi auzi pe Esther şi pe Peter, venind de la şcoală. Copiii îşi formaseră obiceiul de a coborî la el imediat după ce îşi lăsau paltoanele şi ghetele acasă, aducând cu ei cărţile de şcoală şi urmând să rămână acolo până ce domnişoara Goodrich se întorcea de la serviciu. Îndeobşte ei se aşezau la masa din bucătărie şi îşi făceau temele, ascultând între timp muzică clasică la radio, iar Jacob îl ajuta pe Peter la matematică. Bărbatul descuie uşa apartamentului, aşteptându-i, dar puştii nu coborâră imediat, ca până acum. Când sosiră, într-un final, Esther avea chipul brăzdat de lacrimi.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Jacob, în timp ce copiii intrau în casă.

— Am primit o scrisoare de la tati. Fetiţa flutură hârtia. El ne a spus că pe când o vom citi, el va fi deja în drum spre Anglia!

Copila se aruncă în braţele lui Jacob, agăţându-se de el cu toată puterea şi suspinând. Bărbatul nu ştia ce să spună ori ce altceva să facă afară de a o îmbrăţişa la rândul său. El văzu lacrimile mute ale lui Peter şi întinse mâna pentru a-l cuprinde şi pe el. Băiatul nu scotea un sunet şi totuşi trupul lui plăpând tremura în tăcere, stăpânit de-o adâncă tristeţe.

— Nu vreau ca tati să lupte în război! se tângui Esther.

— Îmi pare atât de rău, murmură Jacob. Îmi pare rău.

Înţelegea mânia lor neputincioasă şi suferinţa copiilor, însă nu avea idee cum să-i mângâie. Aşa că îi ţinu doar la piept, fără a spune un cuvânt, până când, în cele din urmă, lacrimile fetei secară.

— E atât de nedrept! rosti ea, ştergându-şi ochii şi nasul cu batista. Avem nevoie de el aici!

— Când tatăl vostru a venit acasă în permisie, mi-a spus că treaba lui e să repare vehiculele. Nu credea că avea să fie implicat în niciun fel în lupte.

— Dar se îndreaptă către Anglia! Acolo sunt toate bombele acelea ce cad peste oameni. Aveţi fotografii cu asta.

Esther se apropie de masa din sufragerie, plină cu imagini decupate din ziare şi începu să ia câte una şi să i le arate de la depărtare. Jacob ştia ce se putea vedea în ele, fără să le mai privească: mormane de cărămizi şi de grinzi arse; clădiri în ruină; familii rămase în mijlocul străzii fără adăpost, privind lung la rămăşiţele caselor lor; membri ai apărării locale antiaeriene căutând supravieţuitori printre dărâmături. Copila îi răsfoia în fiecare după-masă colecţia de imagini, fiind la fel de obsedată de ele pe cât era şi Jacob. Acum bărbatul regreta că fetiţa ajunsese să le vadă. El îi luă din mână fotografiile şi le aşeză înapoi pe masă.

— Haide, vom merge în bucătărie să bem un ceai.

Jacob privi pentru prima dată imaginile cu ochii cu care pesemne că le privea copila. În timp ce el nu făcuse altceva decât să se documenteze despre cursul războiului, înaintea ochilor lui Esther se desfăşurase o lume înspăimântătoare, imprevizibilă, în care bombele puteau să cadă din cer la bunul plac al unui Dumnezeu Atotputernic, zdrobindu-i tatăl, întocmai cum acea maşină îi zdrobise mama. Şi ce putea Jacob să-i spună fetiţei? Credea el, aşa cum insistase rabi Grunfeld, că Ha-Şem era ajutorul şi scutul său, un cort la umbra căruia să găsească adăpost? Putea să le promită acestor copii că Ha-Şem avea să îl păzească pe tatăl lor? Nu, nu putea.

Jacob se hotărî că, atunci când Esther avea să plece acasă în după-masa aceea, el avea să ia de la vedere toate articolele şi imaginile decupate din ziar. Acestea hrăniseră furia şi temerile lui şi pe-ale fetei, deopotrivă.

— Poftim, am cumpărat nişte prăjiturele zilele trecute, rosti el. Spuneţi-mi cum vi se par.

Jacob deschise cutia de metal şi o puse pe mijlocul mesei, în vreme ce Esther şi Peter se aşezară pe scaune. Prăjiturelele nu erau nici pe departe la fel de bune ca cele coapte acasă de Miriam Shoshanna, dar Jacob făcuse ce putuse mai bine. El îşi aminti cum obişnuia s-o dojenească pe soţia lui pentru că îi răsfăţa pe copiii

aceştia cu fel şi fel de bunătăţi... iar acum, iată-l, cumpărându-le chiar el prăjiturele.

— Nimeni nu v-ar putea promite că tatăl vostru nu va păţi nimic, spuse el şi luă din dulap trei căni pentru ceai. Dar teama şi îngrijorarea nu vor ajuta la nimic.

Esther stătea cu coatele proptite pe masă, rezemându-şi bărbia în palme. Peter începuse a ciuguli dintr-o prăjitură.

— E bună? îl întrebă Jacob.

Copilul înclină din cap.

— Crăciunul acesta va fi unul îngrozitor, spuse Esther.

— Nu ştiu prea multe despre sărbătorile voastre, ale creştinilor – doar ce mai văd prin vitrinele magazinului universal şi ce mai aud vorbindu-se despre Moş Crăciun. Dar de ce spui că acest Crăciun va fi atât de cumplit?

— Pentru că tati este aşa departe! Nu vom putea face nimic din tot ce obişnuiam să facem, cum ar fi să împodobim un brad şi să deschidem cadouri împreună. Nimic nu va mai fi la fel.

— Obiceiurile sunt bune. Ele ne dau stabilitate şi pun ordine în vieţile noastre. Dar şi schimbările sunt o parte importantă a vieţii. Secretul e să găseşti echilibrul între cele două.

— Eu nu vreau ca totul să se schimbe.

— Înţeleg. După ce fiul nostru, Avraham, a plecat de lângă noi, mamei lui şi mie ne era tare greu, uneori, să ne bucurăm de sărbători. Acestea nu mai erau la fel fără el. Însă Avraham a crescut mare şi nu ar fi fost corect ca noi să îl tratăm ca pe un băieţel pentru totdeauna. Acum el îşi construieşte propria-i viaţă, întocmai cum şi voi veţi creşte într-o bună zi şi veţi pleca de lângă tatăl vostru.

— Dar dacă nu mai era cu voi, sărbătorile nu erau triste?

— Ba da, la început. Dar Miriam spunea că trebuie să învăţăm să sărbătorim cu recunoştinţă adevărata semnificaţie a sărbătorii. Mai spunea că fericirea este ceva ce vine din adâncul inimilor noastre, şi nu de la alţi oameni.

Jacob se simţea ca un ipocrit rostind toate acestea. El nu urmase poveţele lui Miriam. Jacob nu mai sărbătorise nimic de la moartea

soției lui, afară de acel Sucot pe care îl prăznuise împreună cu rabinul, în urmă cu două luni.

— Mi-e foarte dor de băiatul meu, firește, continuă el. Dar în tinerețea mea, și eu mi-am lăsat familia și am plecat departe de casă. Sunt sigur că părinții mei s-au întristat mult atunci, însă au vrut ca eu să pot duce o viață mai bună aici, în America.

Apa dădu în clocot și bărbatul se ridică să facă ceaiul. Știa exact cum le plăcea copiilor să îl bea pe al lor – nu prea tare, cu mai mult lapte în cană decât ceai.

— Și Ziua Recunoștinței a fost îngrozitoare, îi spuse Esther. A trebuit să mâncăm la Penny acasă, iar părinții ei sunt bătrâni și arțăgoși. A venit și bunica să ia masa cu noi, dar ea e supărată întotdeauna, pentru că toți băieții ei sunt plecați în război. Penny a vrut ca fiecare să spunem pe rând un lucru pentru care eram recunoscători, dar eu nu am avut nimic de zis.

Peter scotoci prin buzunar și scoase hârtia pe care o purta cu el tot timpul. Scrise ceva pe ea, după care le-o puse înainte lui Esther și lui Jacob:

Penny voia doar să facem ceva interesant.

Esther ridică din umeri.

— Așa o fi.

Mi-a fost milă de Penny, mai adăugă băiatul.

Jacob îi puse lui Peter mâna pe umăr pentru o clipă. Era un băiețel atât de blând și de sensibil. Și Avraham fusese la fel odinioară: întotdeauna se gândea mai întâi la ceilalți, nu la el.

— Mda, și mie mi-a fost puțin milă de ea, recunoscu Esther. A lucrat atât de mult în căldura aceea din bucătărie și toată lumea s-a plâns... afară de tine, Peter.

Copila se întinse după o prăjitură, apoi se lăsă înapoi pe scaun. Era mai liniștită acum, decât atunci când intrase în apartamentul lui Jacob.

Peter își șterse cu dosul palmei firimiturile de prăjitură de la gură și scrise din nou pe bucata de hârtie: *Fiul dumneavoastră locuiește aproape de Anglia?*

— Nu. Ungaria e chiar departe de Anglia. Stai puţin, să îţi arăt pe hartă.

Jacob plecă în sufragerie şi luă una din hărţile decupate din ziar, pe care erau marcate fronturile de luptă şi mişcarea trupelor invadatoare. Bărbatul aruncă o privire imaginii de sub hartă şi se cutremură. Aceasta purta titlul *Dric plin de morţi într-un ghetou din Varşovia* şi reprezenta un morman de cadavre zbârcite ale evreilor lăsaţi să moară de foame în Polonia. Decupase acea fotografie dintr-un ziar cu un an în urmă şi nu ar fi trebuit niciodată cum să o păstreze. Avea să le pună pe toate la o parte, după ce plecau copiii.

— Vezi, Peter? spuse el, când se întoarse cu harta în bucătărie. Aici e Anglia, unde merge tatăl tău... iar Ungaria e ceva mai jos, chiar aici. Săgeţile acestea arată în ce direcţie se deplasează trupele... şi, deocamdată, luptele se dau la mare depărtare de Anglia.

— Dar naziştii bombardează Londra.

— Într-adevăr, Esther. Însă englezii au sirene de avertizare şi adăposturi antiaeriene.

— La biserica unde mergem noi, prezbiterul se roagă în fiecare duminică pentru toţi bărbaţii din biserică plecaţi în război, dar eu nici măcar nu închid ochii. La ce bun? Când m-am rugat pentru mama, Dumnezeu nu mi-a răspuns.

Jacob se simţi deodată ostenit. Avea nevoie să se aşeze. Îşi trase mai aproape ceaşca şi luă o gură de ceai, dar nu răspunse.

— Credeţi că rugăciunea ajută la ceva, domnule Mendel?

Adevărul era că Jacob nutrea încă prea multă mânie împotriva lui Ha-Şem pentru a se ruga. Dar întocmai cum imaginile din ziarele sale îi sporiseră fetiţei teama, bărbatul ştia că şi lipsa lui de credinţă avea să o influenţeze. Nu se cuvenea cu niciun chip să îi conducă pe aceşti copii în lumea întunecată, secătuită de nădejde în care trăia el însuşi. Era mai bine, oare, dacă le spunea să nu îl mai viziteze? Nu, Jacob se ataşase foarte mult de ei. La momentul de faţă, puştii aceştia erau singura pată de culoare din viaţa lui. Bărbatul se sili să găsească un răspuns.

— Esther, uneori e greşit să cântăreşti rostul rugăciunii, uitându-te la rezultatele imediate. Ştii povestea lui Iosif, din Biblie?

Fetiţa păru să stea pe gânduri câteva clipe.

— Vă referiţi la băiatul cu haina pestriţă?

— Da, întocmai. După cum ştii, pentru Iosif totul părea să meargă foarte prost, când a fost vândut ca sclav de propriii lui fraţi şi silit să trăiască departe de casă. Apoi, pentru o vreme a fost trimis chiar şi la închisoare, acuzat pe nedrept de o nelegiuire pe care nu o făcuse, de fapt. Tatăl lui se temea că îl pierduse în umbrele morţii.

Jacob fu silit să facă o pauză, înăbuşit de propria-i tristeţe. Închise ochii şi gândul îi zbură la fiul său şi la dricul plin de cadavre de evrei şi la detectivii care intraseră în casa lui încolţindu-l cu acuzaţii false. Cum se întâmplase şi cu Iosif, Jacob era pe cale să fie închis de poliţie pentru o faptă pe care nu o săvârşise.

— În tot acest timp, rosti gazda când îi reveni graiul, în tot acest timp Iosif s-a rugat şi trebuie să-i fi părut că Ha-Şem nu îl lua în seamă.

— Ha-Şem e numele lui Dumnezeu?

— Nu. Ha-Şem înseamnă „Numele". Una din cele zece porunci spune să nu iei în deşert Numele Domnului Dumnezeului tău. Noi credem că numele Lui e atât de sfânt, încât nu se cuvine să îl rostim vreodată. Aşa că îl înlocuim cu Ha-Şem – Numele.

— Deci, Iosif s-a rugat lui Ha-Şem? întrebă Esther.

— Da. Sunt sigur că s-a rugat cam aşa: „Scoate-mă din temniţa asta! Du-mă înapoi acasă, la familia mea!" Poate că Iosif nu a primit răspunsul după care tânjea, dar, în cele din urmă, s-a dovedit că Ha-Şem avea un motiv foarte întemeiat pentru a-l ţine pe tânăr în Egipt. De bună seamă, Iosif nu a putut vedea nimic bun în tot ce i se întâmpla, decât mulţi ani mai târziu. Dar, în tot acest timp, Ha-Şem lucra la formarea lui Iosif, pentru a face din el un conducător al Egiptului. Iar când ţara în care locuia Israel a fost lovită de foamete, familia lui Iosif a venit la el, în Egipt, şi au fost salvaţi cu toţii.

Peter scrise ceva şi împinse hârtia către Jacob: *Mama obişnuia să ne spună povestirea aceasta.* Jacob se duse cu gândul la Rachel

Shaffer şi la Miriam Shoshanna a lui şi trecură alte clipe îndelungate, până ce el putu vorbi din nou.

— Poate că Ha-Şem nu răspunde rugăciunilor noastre aşa cum vrem noi, spuse în urmă, dregându-şi glasul. El nu l-a scos pe Iosif din temniţă numaidecât. Dar Ha-Şem era acolo cu Iosif, chiar dacă nu Se lăsa văzut.

— Chiar aşa este, domnule Mendel? Dumnezeu... Ha-Şem... chiar aude rugăciunile noastre?

Esther şi Peter îl măsurau cu privirea, aşteptând de la el un răspuns. Şi o rază de speranţă. Jacob nu avea de unde să le dea niciuna din acestea. Oare de ce trebuise el să îşi deschidă casa pentru ei? Şi acum ce era să facă? Era mai bine să îi mintă?

— „Cel drept va trăi prin credinţa lui", rosti el într-un final, amintindu-şi cuvintele rabinului. Credinţa înseamnă a avea încredere chiar şi în lucrurile care nu se văd. Aşa cum a făcut Iosif. El nu a încetat niciodată să aibă încredere în Ha-Şem. Iar în timp, rugăciunile sale au primit răspunsuri cum Iosif nu şi-ar fi putut închipui vreodată.

Jacob se întrebă dacă Avraham, fiul său, mai avea şi-acum credinţă, chiar dacă era înconjurat de toate părţile numai de răutate, chiar dacă rugăciunile lui pentru obţinerea vizelor de imigrare pentru familia sa nu primiseră niciun răspuns, iar izbăvirea lor nu se întrezărea deloc.

— Nu ştiam că în Biblia voastră aveţi aceleaşi povestiri ca şi noi, spuse Esther.

— Într-adevăr, multe din ele sunt la fel. Mi se pare că Isus al vostru a fost un evreu, ca mine, nu-i aşa?

— Dumneavoastră vă veţi face brad, domnule Mendel? A, de fapt... presupun că dumneavoastră nu ţineţi Crăciunul, nu-i aşa?

— Nu. Noi nu sărbătorim Crăciunul.

— Şi atunci, ce sărbătoriţi?

— În decembrie, evreii sărbătoresc Hanuca şi aprind nişte lumânări anume făcute pentru a le aminti de minunea pe care a înfăptuit-o Ha-Şem.

— Ce minune?

Jacob văzu că puștii îl priveau insistent, așteptând răspunsul lui. De ce nu putuse, oare, să-și țină gura?

— Cu mult timp în urmă, vrăjmașii noștri au încercat să ne distrugă credința și datinile. Ne-au profanat templul și au lăsat ca sfintele candele să se stingă.

Jacob își aminti de sinagoga distrusă de peste drum și se opri să-și dreagă din nou glasul.

— Dar Ha-Șem ne-a dat izbândă împotriva dușmanilor noștri și am reușit să punem iarăși templul în slujba Lui și să aprindem candelele încă o dată. Însă necazul era că preoții nu aveau untdelemn decât pentru o noapte. Dar le-au aprins, totuși, prin credință, iar Ha-Șem a făcut o minune, astfel încât candelele au ars vreme de opt zile întregi, cu foarte puțin ulei. Așa se face că, în timpul sărbătorii Hanuca, opt seri la rând ne aprindem lumânări în ferestre, ca un semn al speranței așezat la vedere pentru oricine.

— De ce nu mai face Dumnezeu minuni și acum?

— Dacă L-am putea înțelege întru totul, Esther, atunci ar însemna că El este întocmai ca noi, nu? Sau că noi suntem deopotrivă cu El. Nu L-am mai privi ca pe Cel Atotputernic. Dar, după cum a spus chiar El: „Gândurile Mele nu sunt gândurile voastre și căile voastre nu sunt căile Mele".

Peter se aplecă pentru a scrie ceva pe hârtie: *Veți aprinde și acum lumânări?*

Ce putea spune Jacob... că își pierduse demult speranța? Că nu mai credea în miracole? Nu putea să îi tragă în jos pe copiii aceștia și mai mult decât o făcuse deja.

— Nu cred. Nu am cu cine să sărbătoresc, răspunse el.

Esther sări în picioare.

— Le puteți aprinde împreună cu noi.

Peter încuviință dând din cap entuziasmat.

Ce putea fi rău în a aprinde niște lumânări și a-i lăsa pe copii să nădăjduiască după o minune? Jacob se ridică și se apropie de dulapul din bucătărie, unde Miriam ținuse odată lumânările de Șabat,

lumânările pentru *menora* şi lumânarea specială pentru *havdala*. Într-un fel, bărbatul spera ca dulapul să fie gol şi să-şi găsească, astfel, o scuză. Dar dădu peste o rezervă destul de însemnată şi află şi câteva chibrituri. Fără îndoială, Miriam se asigurase că aveau destule, iar Jacob nu mai aprinsese nicio lumânare de la moartea ei.

— Astăzi suntem în a doua seară de Hanuca, rosti el, pe când închidea dulapul. Aşa că va trebui să aprindem două lumânări, pe lângă *şamaş*, lumânarea ajutătoare.

Jacob îi conduse pe copii în camera de zi şi luă de pe raft *menora* pentru Hanuca, cea cu nouă braţe, ştergând-o de praf cu palma. Pe Miriam ar fi dezgustat-o să vadă că se adunase atâta praf.

— O puneam întotdeauna la fereastră, pe masa aceasta, explică bărbatul, pentru ca toată lumea să o vadă.

El dădu la o parte perdelele şi trase măsuţa lângă geam, apoi aşeză *menora* pe ea şi fixă primele două lumânări la locul lor.

— În fiecare seară mai adăugăm câte o lumânare şi o aprindem cu lumânarea ajutătoare, care va sta aici, în mijloc. Mâine vom aprinde trei lumânări, poimâine patru şi tot aşa, pentru a ne aminti de minunea cu untdelemnul din candele.

— Pot să le aprind eu? întrebă Esther.

Băiatul nu putea vorbi, dar, la rândul lui, stătea în picioare lângă Jacob, dornic să ajute şi el în vreun fel. Şi lui Avraham îi plăcuse întotdeauna să aprindă lumânările.

— În seara asta vor avea întâietate domnişoarele. Mâine va fi rândul tău, Peter. Lumânările nu trebuie aprinse decât după asfinţit, dar în lunile de iarnă soarele apune foarte devreme; imediat după ora patru, dacă nu mă înşel.

— E patru şi douăzeci de minute, spuse Esther, privind la ceasul de pe raft.

— Foarte bine, atunci.

Ce mai conta dacă aprindeau lumânările cu câteva minute mai devreme sau mai târziu? Gazda îi întinse fetiţei chibriturile şi lumânarea *şamaş*.

— Mai întâi trebuie să rostim binecuvântările.

Jacob închise ochii şi recită din minte binecuvântările în evreieşte. De când nu Îl mai binecuvântase, oare, pe Ha-Şem? De câtă vreme nu Îi mai vorbise defel? Când îşi deschise ochii din nou, avea privirea împăienjenită de lacrimi.

— Acum le poţi aprinde, Esther, spuse el încet.

— Ce înseamnă cuvintele acelea pe care le-aţi rostit? întrebă fetiţa după ce aprinse cele trei lumânări.

— Erau cuvinte de laudă pentru Ha-Şem, Regele întregului univers; Îl binecuvântam şi Îi mulţumeam pentru poruncile Sale... şi pentru viaţă... şi pentru minunile Lui.

— Mai credeţi încă în Dumnezeu... chiar dacă...?

Esther nu-şi mai sfârşi vorba, dar Jacob ştia ce voia să spună copila: chiar dacă universul părea să o ia razna, scăpat de sub controlul Său, cu accidente rutiere lipsite de orice noimă şi războaie ce înghiţeau întreg pământul. Jacob era foarte mânios pe Ha-Şem, dar totuşi înclină din cap.

— Da, îi răspunse. Încă mai cred.

Însă credea el tot ce le spusese copiilor în seara aceasta? Că Ha-Şem e întotdeauna la lucru, chiar şi atunci când nu vedem nimic din tot ce face El? Că putem avea încredere în El, chiar şi atunci când nu Îi înţelegem hotărârile? Că Ha-Şem e bun şi iubitor şi în stare să facă minuni pentru copiii Lui?

Jacob îi privi pe cei doi puşti fermecaţi de licărul lumânărilor – simboluri ale speranţei, ce aveau să strălucească pentru toată lumea de la fereastra lui – şi îşi dădu seama că răspunsul era da.

Da. Credea încă toate lucrurile acelea.

Mai târziu, când copiii plecaseră deja, iar flacăra lumânărilor dispăruse în câteva rotocoale de fum, Jacob rosti în şoaptă o rugăciune pentru prima oară în multe, multe luni. El îi ceru lui Ha-Şem să facă o minune, ocrotindu-i pe Avraham şi pe Sarah Rivkah şi pe Fredeleh, oriunde ar fi fost ei în seara aceea. Şi se rugă şi pentru siguranţa lui Edward Shaffer, ca acesta să poată reveni cu bine acasă, la copiii lui.

Nu era mult, dar era şi acesta un început.

Capitolul 24

La radio începuse colindul „White Christmas", în vreme ce Esther își pregătea culcușul pe canapeaua bunicii Shaffer. În această perioadă a anului, cântecul lui Bing Crosby era foarte popular și putea fi auzit atât de des, încât Esther se săturase de el. Fetița lăsă din mână pătura și își croi drum printre mormanele de vechituri, pentru a opri radioul.

— De ce ai făcut asta? întrebă bunica.

— Urăsc melodia aceea. Mă întristează. Nu vreau să o mai aud.

— Ei bine, cred că e vremea de culcare.

Esther luă pernele de pe scaunele bunicii, pentru a-i face și lui Peter un culcuș pe podea. Înainte să plece, tati o ajutase pe bunica să elibereze puțin loc în camera de zi, așa încât Esther și Peter să aibă unde dormi atunci când veneau pe aici, la câte un sfârșit de săptămână. Tatăl lor încercase în zadar să o lămurească pe bunica să mai arunce din lucrurile nefolositoare pe care le tot aduna; nu reușise nicicum. În cele din urmă, lui tati nu-i rămăsese decât să împingă totul la perete și în fața ferestrei, pentru a-i face lui Peter un loc de dormit pe podea. După ce bunica stingea luminile, Esther se simțea întotdeauna de parcă ar fi dormit într-un dulap.

— V-a spus tati pe unde trebuie să doarmă el? întrebă copila, în timp ce bunica îi pregătea lui Peter o pernă.

— Nu. Pe unde doarme?

— Ei bine, cât a fost pe vas, a dormit într-un pat suprapus, asemănător unui hamac. Erau şiruri întregi de hamace atârnate unul deasupra altuia, de la podea până la tavan, aşa încât nu era loc nici măcar să te ridici în şezut. Apoi, când a ajuns la baza militară din Anglia, erau prea mulţi bărbaţi şi prea puţine paturi, aşa că trebuiau să le împartă unii cu alţii. Jumătate din soldaţi stăteau treji, câtă vreme cealaltă jumătate dormeau, după care schimbau locurile. Tati a spus că aşternuturile erau calde încă atunci când îi venea rândul să doarmă şi el.

— Nu cred că mi-ar plăcea prea mult un astfel de aşternut, spuse bunica. Ea întinse o pătură peste Peter, apoi îşi făcu drum până la colivie şi puse o învelitoare şi peste aceasta, pentru a rămâne acoperită peste noapte. Mai puteţi face schimb de locuri, dacă Peter nu poate dormi prea bine pe podea, ştiţi?

— Aşa vom face.

Lui Esther nu îi plăcea să stea la bunica Shaffer, dar îşi pusese în gând să folosească timpul pe care avea să îl petreacă la ea pentru a afla mai multe despre rudele din partea mamei. Copila încercase să uite de ele, după ce auzise de la tati că se certaseră cu mama şi nu voiseră să mai aibă a face cu ea. Dar toată lumea din jurul lui Esther avea zeci de rude – unchi şi mătuşi, veri, bunici –, iar copila de-abia dacă avea câteva. Dacă dădea de familia mamei, poate că nu avea să se mai simtă atât de singură. Aşa că, de când îi adusese Penny acolo, ceva mai devreme în seara aceea, Esther tot încercase a-şi face curaj ca, la momentul potrivit, să întrebe ce o frământa. Pe când bunica se apropia de întrerupător, pentru a stinge lumina, Esther îşi dădu seama că trebuia să întrebe acum ori avea să piardă ocazia.

— Bunico... mama de pe unde era?

— De aici, din Brooklyn, mă gândesc.

— Şi mai are ceva rude pe aici? Fraţi şi surori?

— Nu ştiu.

— V-aţi întâlnit cu vreunul dintre ei?

— Nu.

— Dar mama şi tata cum s-au cunoscut?

Bunica părea să se dea înapoi, de parcă întrebările copilei o ţin teau ca într-un joc de dodgeball.

— Va trebui să îl întrebi pe tatăl tău despre toate astea, nu pe mine

— Dar el e aşa departe şi durează atât de mult ca scrisorile să ajungă până acolo şi înapoi. N-aţi putea să-mi spuneţi, pur şi simplu?

— Nu-mi amintesc povestea lor.

Esther avea o bănuială că bunica ştia bine povestea, dar nu voia să i-o spună.

— De ce s-a certat mama cu familia ei? întrebă copila.

— Fiindcă ei erau... Bunica se opri. Cine-a zis că s-au certat?

— Tati, el mi-a spus că mama se înstrăinase de familia ei, adică nu se înţelegeau prea bine. Cum putea cineva să fie supărat pe mama? Şi mai ales, cum putea chiar familia ei să rămână certată cu ea?

— Lucrurile astea s-au petrecut cu mult timp în urmă, Esther. Nu prea mai contează acum.

Bunica stinse lumina şi porni cu paşi mărunţi spre dormitor.

— Noapte bună, copii.

— Aşteptaţi puţin!

Bunica se opri şi se întoarse către Esther.

— Acum ce mai e?

— M-am uitat prin tot albumul mamei, dar nu am văzut nicio poză cu familia ei. Ei nu au fost la nunta mamei şi a lui tati?

— Nu.

— De ce?

— Din câte mi s-a spus mie, ştiu că ei nu erau de acord ca mama ta să se mărite cu Eddie şi să dea cu piciorul şansei de a studia muzica

— Unde urma să studieze muzica?

— Ascultă-mă, nu am de gând să îţi spun mai multe. Nu e treaba mea să vorbesc despre mama ta sau despre familia ei. Va trebui să îi pui aceste întrebări tatălui tău. Dar până atunci, noapte bună.

— Bunico? Familia mamei a venit la înmormântare?

— Nu, răspunse bunica încet. N-au venit.

— De ce...? Nu ştiau de Peter şi de mine?

— Noapte bună, Esther.

— Noapte bună, rosti copila cu un oftat.

Poate că trebuia să renunțe deocamdată, însă fetița era hotărâtă să încerce încă o dată în zori. Ea se întinse, așteptând să i se obișnuiască ochii cu întunericul, ca să-l poată pătrunde cu privirea. Mormanele de vechituri ale bunicii arătau sinistru în umbrele încăperii, asemeni dărâmăturilor rămase pe locul clădirilor bombardate din imaginile domnului Mendel. Esther își dorea să fi fost acum, împreună cu Peter, înapoi în dormitorul lor. Jacky Hoffman o invitase pe mâine la film, dar ea se văzuse nevoită să-l refuze. Puștanul o conducea încă adesea de la școală până acasă și îl apăra pe Peter de ceilalți copii. Esther nu își dădea seama de ce îl ponegrise Jacky astfel pe domnul Mendel în ziua aceea, dar fetei îi plăcea atât să stea de vorbă cu Jacky în drumul lor spre casă, cât și să îl viziteze pe domnul Mendel mai apoi. Îi erau prieteni amândoi... singurii ei prieteni.

Esther se întoarse pe o parte și privi în jos la Peter. O rază de lumină se strecură din stradă prin perdelele în falduri și copila îl putu zări. Cățeluța era culcușită lângă el, iar băiatul o ținea ca pe un ursuleț de pluș.

— Peter... șopti Esther. Eu nu vreau să petrecem Crăciunul aici; tu vrei?

Puștiul își ridică privirea către ea și clătină din cap.

— Îți amintești că Penny spunea că prietenul ei, Roy, ne-ar duce în Times Square dacă am vrea...? Știu că atunci i-am spus lui Penny că nu vreau să mergem... dar poate că acum aș vrea. Și am putea rămâne acasă la sfârșitul săptămânii viitoare. Ți-ar plăcea?

Peter înclină din cap. Esther își privi lung frățiorul, care stătea lipit de câinele bunicii, străjuit de ziare clădite în vrafuri de jur împrejurul patului său înjghebat în pripă și copilul îi păru atât de stingher, încât o podidiră lacrimile. Și mama ar fi plâns, dacă ar fi văzut ce se alesese de ei. Pătura jerpelită a bunicii părea mult prea subțire pentru a-l feri pe Peter de frig și pentru a-l ține în siguranță, așa că Esther luă cuvertura croșetată din lână afgană de pe speteaza canapelei și îl acoperi cu ea.

— Peter... şopti copila. Crezi că vei mai începe vreodată să vorbeşti cu mine?

Băiatul îşi ridică palmele în semn de neputinţă. Esther se lăsă înapoi pe pat şi oftă.

— Mi-e dor de tine, Petey.

Esther nu mai văzuse în viaţa ei o asemenea puzderie de oameni, cum se îmbulzeau acum în Times Square pentru spectacolul cu vânzare de obligaţiuni de război. Mii de oameni stăteau în faţa scenei pentru a-i asculta pe cântăreţi. Vedete faimoase de cinema spuneau glume şi îi îndemnau pe oameni să cumpere obligaţiuni de război, în vreme ce în spatele scenei se afişa pe o casă de marcat uriaşă întreaga sumă de bani adunată în sprijinul armatei. Penny o luase pe Esther de mână, pe când suiau şi coborau din metroul plin ochi de oameni şi, pentru prima oară de când tânăra îi luase pe copii în grija ei, pe fetiţă nu o deranja să o aibă atât de aproape. Roy, soldatul din marină, avea grijă de Peter, îl ducea în cârcă atunci când obosea şi îl ridica pe umeri deasupra tuturor, pentru a putea vedea scena.

— Nu am mai văzut niciodată o vedetă de cinema în carne şi oase; tu ai mai văzut? spuse Penny.

Esther clătină din cap.

— Ar fi trebuit să venim mai devreme, ca să prindem loc mai în faţă, rosti ea.

— Anul viitor aşa vom face, răspunse Roy şi îi trase cu ochiul.

Dar copila spera din tot sufletul că tati avea să fie acasă de Crăciunul următor şi că războiul avea să fie încheiat şi nimeni nu avea să mai cumpere obligaţiuni de război.

O ascultară cu toţii pe Judy Garland, iar la câteva colinde cântară împreună cu ea. Apoi se desfătară şi se prăpădiră de râs la poznele lui Abbott şi Costello. În tot acest timp, numerele de pe uriaşa casă de marcat nu conteneau să crească. Spectacolul fu distractiv şi foarte antrenant, însă lui Esther îi păru că se terminase mult prea devreme.

— Ce-ați zice să mergem până la magazinul universal Macy și să ne uităm la ornamentele din ferestre? le sugeră soldatul.

Peter începu să țopăie de încântare. Fusese atât de bucuros toată ziua, încât lui Esther îi părea mai mult ca sigur că în orice clipă avea să i se dezlege și limba. Băiatului chiar îi plăceau glumele răsuflate ale lui Roy. Esther nu îl mai văzuse atât de fericit de multă, multă vreme.

— Bine, hai să mergem, spuse copila.

Penny fu mirată și încântată când Esther o luă din nou de mână. Dar fetița o făcu doar pentru a nu se rătăci prin mulțime.

Totul arăta strălucitor și frumos, iar ei se plimbau în jurul magazinului universal, admirând decorațiile din ferestre. Bucuria Crăciunului începea să freamăte înlăuntrul lui Esther, precum bulele dintr-o sticlă de suc. Fetița începea să își dorească de-acum ca ziua să nu se mai sfârșească.

— Încotro s-o mai apucăm? întrebă Roy când își terminară ocolul.

Peter arătă cu degetul către magazinul de mărunțișuri de peste drum, apoi își scoase mănușile cu un deget și scrise pe o bucată de hârtie: *Vreau să cumpăr niște cadouri.*

Urmă o discuție scurtă între el și Esther, câteva șoapte și niște însemnări pe hârtie și cei doi puști căzură de acord să îi cumpere lui Penny un ruj nou, iar bunicii, o cutie cu pudra ei de talc preferată.

— Ne întâlnim aici într-o jumătate de oră, hotărî soldatul.

El porni împreună cu Peter într-o direcție, pentru a cumpăra un ruj, iar Esther și Penny o apucară în direcția opusă, pentru a cumpăra pudra de talc și totodată un cadou pentru Peter. Fetița începea să creadă că, până la urmă, se prea putea să aibă parte de un Crăciun frumos. Cum suna ce îi spusese domnul Mendel? *„Fericirea este ceva ce vine din adâncul inimilor noastre, și nu de la alți oameni."*

Târziu în după-masa aceea, cei patru se întoarseră în Brooklyn cu metroul, după care luară un autobuz până în cartierul lor. Pe când străbăteau pe jos și ultimele câteva străzi ce îi mai despărțeau de casă, Peter se opri în fața unui magazin cu însemne evreiești pe ferestre. Înăuntru se puteau vedea lucruri de felul celor din apartamentul

domnului Mendel: cărți legate în piele și cești de argint și sfeșnice din alamă. Peter își scoase hârtia și creionul și scrise: *Vreau să cumpăr ceva pentru domnul Mendel.*

— El nu ține Crăciunul, ai uitat? spuse Esther.

Niște lumânări. Pe ale lui le-am consumat.

— Bine, haide.

Puștii intrară în magazin și luară o cutie cu lumânări ce păreau să se potrivească pentru suportul domnului Mendel. Vecinul lor le spusese că acesta se numea *menora*. Esther și Peter plătiră cadoul din banii lor.

— Începe să semene a Crăciun, spuse Esther, pe când ieșeau din nou în stradă.

— Știți ce ne trebuie nouă cu adevărat? întrebă Roy, oprindu-se în mijlocul trotuarului. Un brad. Ce-ați zice să cumpărăm unul? Este un teren viran la trei străzi mai încolo, unde se vând brazi. Îți amintești locul, Penny? Trecem pe lângă el cu autobuzul în fiecare zi.

— Dar cum îl vom aduce atâta amar de drum până acasă? întrebă Penny. Nu cred că e voie să urci în autobuz cu un brad de Crăciun.

— Atunci, presupun că n-avem decât să ne folosim, ca pe vremuri, de o mână bună de lucru. Roy ridică un braț, arătându-și mușchii. Cu siguranță, Peter mă va ajuta și el. Nu-i așa, amice?

Peter înclină din cap și făcu pe musculosul, imitându-l pe Roy. Esther nu-și putu stăpâni râsul.

— Aveți ceva globuri pe acasă? întrebă soldatul.

Fetița șovăi.

— Avem, dar...

Știa că, în dulapul din coridorul de la etaj, aveau două cutii pline cu găteli. Anul trecut, tati nu cumpărase brad, fiindcă mama murise prea de curând și încă erau cu toții foarte triști, dar acum Esther se simțea din nou trasă în două direcții. Peter se arăta atât de bucuros și de încântat de acea idee... și la fel era și ea. Totuși, părea greșit să fie bucuroși când mama nu mai era printre ei și tati plecase atât de departe. Simțea că îi trăda, sărbătorind Crăciunul fără ei sau

Ind mulţumită cu Penny, care voia să ţină locul mamei lor şi făcea ntru ei toate lucrurile pe care, odinioară, le făcea aceasta.

Peter o bătu pe umăr, apoi îşi împreună mâinile ca pentru rugă- une, stăruind de ea în tăcere.

— Of... bine, rosti copila. Haideţi să cumpărăm un brad.

Urcară cu toţii într-un alt autobuz şi sosiră îndată la târgul de razi. După ce întoarseră vreo zece pe toate părţile, Roy şi Peter leseră, în sfârşit, unul. Toţi patru ajutară la cărat. Mănuşile cu n deget ale lui Esther se făcură lipicioase de la răşină, dar copila e desfăta cu mirosul minunat de brad şi de amintiri plăcute. Tot drumul până acasă, ea fu numai un zâmbet, privindu-l pe Peter um îşi arăta muşchii şi îl asculta pe Roy imitând poznele lui Abbott şi Costello.

Să-l punem la geam, să-l vadă toată lumea, scrise Peter când ajunseră cu bradul în apartament. Acolo îl punea şi tati, în fiecare an. Esther îşi aminti cum aşezase şi domnul Mendel *menora* la fereastra dinspre stradă, spunându-le că aceasta simboliza minunea făcută de Ha-Şem. Şi că era menită să aprindă speranţă în inimi. Crăciunul nu tot o minune amintea? De Fiul lui Dumnezeu trimis între oameni...?

În timp ce Roy şi Peter se trudeau să fixeze bradul la locul lui, Esther scoase cutiile cu globuri din dulapul de la etaj. Penny o ajută să le aducă jos, în camera de zi, iar când Esther deschise prima cutie, amintirile parcă zvâcniră din ea ca nişte fluturi de noapte. Fiecare glob pe care îl agăţa o ducea cu gândul la mama şi la tatăl ei şi la clipele frumoase pe care le petreceau toţi patru odinioară, când împodobeau, voioşi, bradul. Unele globuri erau fragile şi trebuiau luate cu multă grijă, iar altele erau în culori ţipătoare, făcute la şcoală de Peter şi de Esther, din hârtie glasată, lipici şi ghips. Mama spunea că le preţuia cel mai mult pe cele făcute de mână. Esther îi aruncă o privire lui Peter şi se întrebă dacă îşi amintea şi el toate acestea.

Penny se duse în bucătărie şi le pregăti nişte floricele de porumb din care să facă o ghirlandă frumoasă, dar până la urmă se înfruptară din ele, iar de făcut ghirlande le rămaseră prea puţine.

Esther mâncă un bol întreg de una singură, în vreme ce Peter și Roy făceau întrecere, încercând să își arunce unul altuia floricele în gură. Mai târziu, Peter se așeză pe canapea lângă noul său prieten, scriindu-i pe hârtie fel și fel de lucruri. Pentru Esther era minunat să îl vadă pe băiat zâmbind și „vorbind", nu doar stând pleoștit în camera lui și citind la nesfârșit din cărțile cu benzi desenate. Copila se bucura că fratele ei se simțea bine în compania lui Roy. Se așeză și ea alături de ei, pentru a vedea ce scria Peter.

E distractiv să fii soldat?

— N-aș putea spune că e distractiv, răspunse Roy, dar, cu siguranță, este o mare onoare. Mă tot gândesc la vitejii care au luptat în războaie înaintea mea, pentru a apăra libertatea țării noastre. Iar acum a venit rândul meu.

Tatăl nostru e în forțele terestre.

— Da, am auzit. Ar trebui să fiți foarte mândri de el. A fost atât de plin de curaj, încât s-a înrolat chiar dacă nu era obligat să o facă. Prin ziare citești numai despre fricoși care se prefac a fi bolnavi sau se împușcă în picior pentru a nu fi trimiși pe front. Însă tatăl vostru a făcut un pas în față, de bunăvoie, pentru a-și îndeplini datoria.

Aș fi vrut să nu plece.

— Știu. Dar lui trebuie să îi fi părut că lucrul acesta ținea de el. Închipuie-ți cum s-ar fi simțit dacă ar fi rămas acasă, știind că toți ceilalți bărbați luptă pentru libertatea patriei noastre, iar el nu face nimic. Ar fi tare greu de trăit cu o asemenea povară pe inimă.

Deci tatăl nostru e curajos? Așa ca Superman?

— Da. Chiar mai curajos. Iar acum e rândul tău să dai dovadă de curaj și să ai grijă ca totul să meargă bine pe acasă, câtă vreme el este departe. Crezi că i-ar plăcea să te știe trist? Cu siguranță își dorește să fie așteptat acasă de o familie fericită.

Penny începu să adune cutiile goale și ambalajele, iar când Esther se ridică să o ajute, copila găsi pe fundul unei cutii micul staul cu figurine de lemn din povestea de Crăciun. Tati obișnuia să le citească în fiecare an povestirea din Biblie, în timp ce Peter și Esther așezau la locul lor păstorii și magii și familia Domnului Isus. Dar acesta era

un obicei pe care fetiţa nu voia să îl împărtăşească nici cu Roy, nici cu Penny. Ea despachetă repede staulul şi îl puse deasupra pianului, după care aşeză de una singură figurinele la locul lor. Când ajunse la piesa care îl reprezenta pe Pruncului Isus şi o aşeză în iesle, îşi aminti vorbele mamei, din fiecare an: „Isus e cadoul nostru de Crăciun din partea lui Dumnezeu. El ne iubeşte, căci suntem copiii Lui."

Deodată, Esther simţi nevoia să plece de acolo.

— Eu ies puţin să iau o gură de aer, spuse ea.

Îşi luă paltonul şi mănuşile, apoi coborî în grabă scările. Îi venea atât de greu să creadă că Dumnezeu o iubea, când i se întâmplaseră atâtea lucruri îngrozitoare. Dar mama nu ar fi minţit-o. Dacă ea spunea că Dumnezeu o iubea, atunci aşa trebuia să fie.

Copila bătu la uşa domnului Mendel, cu gând să-i ceară părerea. El nu ţinea Crăciunul, dar poate că ştia s-o lămurească... putea fi adevărat că Dumnezeu sau Ha-Şem sau cum L-o fi chemând o iubea, măcar că nu i-o arăta deloc? Esther mai bătu o dată, dar nu răspunse nimeni. Domnul Mendel spusese că, pentru o vreme, avea să fie foarte ocupat cu şedinţele şi cu strângerea de fonduri pentru ajutorarea celor care, asemeni fiului şi nepoatei sale, erau blocaţi între liniile de bătaie.

Într-un final, copila renunţă şi ieşi afară, pe terasă. Şterse cu mâna zăpada aşternută pe leagăn, apoi se aşeză, simţindu-l rece şi umed. Când îşi dădu avânt, leagănul scoase un scârţâit metalic. Se întuneca afară şi seara era tot mai rece. Nu-l putea aştepta prea mult pe domnul Mendel.

În cele din urmă, Esther se ridică să intre în bloc. Dar mai întâi, fetiţa îşi puse în gând să treacă strada şi să vadă cum arăta bradul lor, aşezat la fereastra de sus. Pe când stătea şi îl privea, Jacky Hoffman se ivi puţin mai departe, plimbându-se pe stradă în jos fără mănuşi, cu geaca descheiată, ca şi când vremea ar fi fost plăcută, nicidecum atât de rece încât să îţi poţi vedea răsuflarea.

— Salut, frumoaso, strigă el şi îşi dădu la o parte părul răvăşit ce îi venea peste ochi, la fel ca unui pirat. Ce faci de una singură pe afară?

— Voiam să văd cum arată bradul nostru.

Copila arătă cu degetul către fereastra apartamentului de peste drum. Jacky aruncă o privire într-acolo, apoi se întoarse din nou către ea.

— Vei rămâne pe aici în vacanţa de Crăciun? o întrebă puştanul

Inima lui Esther începu să zvâcnească nebuneşte.

— Da, aproape toată vacanţa. Doar în seara de Crăciun va trebui să luăm cina la bunica.

— Vrei să mai mergem la un film într-o zi?

— Aha, răspunse fata, cu un surâs. Mi-ar plăcea.

I-ar fi plăcut chiar foarte mult.

Capitolul 25

31 decembrie 1943

— Vai de mine! Nu mă aşteptam deloc la aşa ceva.

Era ajunul Anului Nou, iar Penny stătea în prag la intrarea în localul USO, zgâindu-se la încăperea ticsită de mateloţi şi de soldaţi din forţele terestre şi din infanteria marină, toţi îmbrăcaţi în uniforme. Tânăra se învoise până la urmă să vină ca voluntar la seara de dans, întrucât Peter şi Esther dormeau la bunica lor. Acum ea regreta hotărârea luată.

De pe undeva dinăuntru răzbătea o muzică ritmată, însă vuietul conversaţiilor şi al râsetelor aproape că o acoperea. Prin pâcla de fum ce plutea în încăpere, Penny zări un ring aglomerat de dans, plin de perechi ce se legănau. Câteva fete frumoase stăteau în picioare după o tejghea, la o margine a sălii, servind cafea şi punci. Dar majoritatea oamenilor îngrămădiţi acolo erau soldaţi de prin toate ramurile militare, adunaţi într-un copleşitor număr de cel puţin trei ori mai mare decât al femeilor prezente.

— Hai după mine, spuse Sheila.

Ea o prinse pe tânără de braţ şi o trase în mijlocul învălmăşelii. Nu se zărea nicio masă liberă sau măcar vreun scaun şi de-abia dacă era loc destul pentru a sta în picioare, ce să mai vorbim de a umbla. Penny văzu o seamă de bărbaţi măsurându-le din cap

până în picioare, în timp ce își croiau drum cu chiu, cu vai prin mulțime. Auzi și câteva fluierături în urma lor și strigăte precum: „Hei, frumoaso!" și „Ai, ai, ai!"

— Nu-mi place aici, îi spuse Sheilei. Mă înspăimântă să văd cum li se scurg ochii după noi.

— Nu e decât o seară de dans, Penny. Vorbești de parcă cine știe ce chinuitor ar fi.

— Când eram la școală, nu mergeam niciodată la dans ca celelalte fete.

— Va fi bine. Tot ce trebuie să faci e să stai puțin de vorbă cu flăcăii aceștia. Nici ei nu vor decât să-și mai descrețească fruntile.

Sheila se opri o clipă, se înclină spre Penny și îi șopti:

— Unii din ei nu vor trăi să mai sărbătorească încă o dată Anul Nou, știi?

Penny se cutremură. *Să nu se întâmple așa cu Eddie*, se rugă ea. *Doamne, să nu se întâmple așa cu Eddie.* Bărbatul era staționat acum în Anglia, într-o bază militară din apropierea mării. Nu avea voie să le spună exact unde se afla, iar Esther se îngrijora fără încetare că se putea să fie așezat undeva pe lângă Londra, unde bombele nemților puteau să cadă oricând peste el. Penny își făcea la fel de multe griji. Scrisorile lui veneau întotdeauna prin V-mail*, ceea ce însemna că nu erau deloc hârtiile scrise cu mâna lui, ci fotografii ale acestora, micșorate și reproduse pe o hârtie specială. Uneori, cenzorii acopereau cu tuș negru unele cuvinte sau fraze care conțineau informații secrete. Dar Penny prețuia din toată inima fiecare scrisoare primită de la Eddie, oricât ar fi fost de scurtă sau de ciuntită de cenzori.

Tânăra trecu după tejghea împreună cu Sheila și, pentru o vreme, oferi doritorilor cafea sau punci și gogoși. Cei pe care îi servea erau

* *Victory Mail* reprezintă metoda adoptată de SUA în cel de-al Doilea Război Mondial pentru transmiterea corespondeței, în vederea reducerii greutății și a volumului acesteia și, implicit, a costurilor de transport. După ce treceau prin mâna cenzorilor, scrisorile erau fotografiate, micșorate și expediate prin avion pe un microfilm, ce urma să fie developat în țară (n.tr.).

atât de drăguți și de prietenoși, iar prin felul lor atât de natural de a intra în vorbă cu străinii, mulți dintre ei o duceau cu gândul la Roy Fuller. În timp ce le punea cafea, Penny începu să îi întrebe de unde erau și descoperi că fiecăruia îi plăcea să vorbească despre căminul și despre familia lui. Mare-i fu mirarea tinerei să afle că veneau cu toții din sate și din orașe de prin toată țara.

Cam o oră mai târziu, sosiră alte voluntare pentru a le înlocui pe Penny și pe Sheila.

— Mergeți și dansați o vreme, spuseră ele. Distrați-vă puțin!

— Eu nu vreau decât să mă așez și să-mi odihnesc picioarele, răspunse Sheila.

Penny o urmă din nou prin încăpărea ticsită, căutând un scaun liber. Pe când se strecurau pe lângă o masă plină de bărbați, cineva o prinse de braț.

— Hei, domnișoarelor. Ce-ați zice să veniți lângă noi?

— V-am ținut două locuri.

Unul din soldați își împinse scaunul mai în spate și le pofti printr-un gest cu mâna să ia loc chiar la el în poală. Penny roși. Bărbatul acesta chiar credea că ea avea să șadă în poala unui străin?

— Desigur, venim, rosti Sheila. Dar va trebui să ne dați două scaune adevărate. Nu stăm în poala nimănui.

— Ooo, te rog.

Bărbații începură să râdă, în timp ce le făceau loc la masă. Sheila vorbi pentru amândouă, le-o prezentă pe Penny, apoi făcu și ea cunoștință cu fiecare, spunându-le de la bun început, cât se putea de clar, că ea era o femeie măritată.

— Dar prietena mea, Penny, e necăsătorită, adăugă ea.

— Am... Am un prieten, totuși.

— O fată așa frumoasă ca tine? M-aș mira să nu ai.

— Te-am putea fura de la el... Ce ziceți, băieți?

— Ți-a mai spus cineva că ai niște picioare ca ale lui Betty Grable?

Penny nu știa cum să răspundă. Un „mulțumesc" ar fi sunat, oare, a flirt?

— Ă... picioarele mele mă poartă pe unde am de mers, rosti într-un final.

Toată lumea izbucni în râs.

Bărbaţii se luau peste picior şi făceau tot felul de glume, încercând să le impresioneze pe tinere. În cele din urmă, Penny prinse destul curaj pentru a intra şi ea în vorbă şi le povesti despre slujba ei ca şofer de autobuz şi despre copiii lui Eddie, pe care îi îngrijea câtă vreme el era plecat în Anglia. Apoi vru să afle povestea iubitelor lor şi colţul de lume spre care aveau să fie trimişi după Anul Nou. Tocmai începea să se destindă puţin, când Sheila se ridică pentru a dansa cu unul dintre marinari, lăsând-o singură la o masă plină de bărbaţi. Un soldat pe nume Hank o invită şi pe ea la dans.

— Nu, mulţumesc, răspunse Penny. Nu ştiu să dansez.

— Te învăţ eu.

Hank îşi duse mâna pe după spătarul scaunului ei. Stătea mult prea aproape acum, cu faţa la o palmă de a sa. Penny îi simţi mirosul de alcool. Sheila îi spusese că militarii nu aveau voie să bea la serile de dans, dar unul din bărbaţii de la masa lor îşi scoase de sub haină o sticluţă plată şi le turnă tuturor în paharele de punci. Hank o îmbie să ia o gură din paharul lui.

— Haide, încearcă puţin. Te ajută să te mai destinzi.

— Anul Nou trebuie sărbătorit cum se cuvine, ştii? îi spuse bărbatul cu sticla de băutură.

— De fapt, ce-aţi zice să mergem într-un loc unde ne putem distra cu adevărat? se hotărî deodată Hank.

Ştiu eu un club de noapte numai bun prin apropiere, unde am putea întâmpina în stil mare Anul Nou.

— Aha, s-o ştergem de aici, căzură de acord cu toţii.

Înainte ca Penny să poată obiecta ceva, bărbaţii îşi împinseră scaunele şi se ridicară de la masă. Hank o luă de braţ şi o ridică şi pe ea.

— Nu, mulţumesc... Eu nu vreau să plec nicăieri... Adică...

— Penny, dă-mi numărul de la garderobă şi îţi aduc eu haina.

Încăperea era atât de aglomerată, încât pe măsură ce Hank şi prietenii lui se îndreptau spre ieşire, tânăra se văzu purtată către uşă odată cu ei. Nu voia să facă prea multă zarvă, dar nu vedea cum altfel mai putea scăpa. Şi pe lângă asta, nu credea că avea s-o audă cineva în toată larma aceea, chiar dacă ar fi ţipat. Spaima începea deja să o sufoce, când Penny o văzu pe Sheila zorindu-se către ea.

— Hei! Unde credeţi că vă duceţi?

— Ne-am hotărât să căutăm un loc ceva mai dinamic. Ar trebui să vii şi tu, Sheila.

— Nu, mulţumesc. Soţul meu n-ar fi prea încântat de asta. Penny şi cu mine vom petrece seara chiar aici.

Când Sheila o trase de lângă Hank, Penny simţi că scăpase la mustaţă de o mare încurcătură.

— Cum doriţi, doamnelor.

Bărbaţii plecară singuri.

Penny aproape că leşină de uşurare. Prietena ei putea respinge atât de lesne avansurile nedorite ale bărbaţilor, iar aceştia nu mai stăruiau atât de ea, cum făcuseră cu Penny. Soldaţii aceia trebuie să fi simţit lipsa ei de experienţă şi faptul că nu ştia cum să scape din atenţia lor deloc dorită.

— Să mergem, Penny. Hai să ne mai conturăm puţin machiajul.

Tânăra îşi urmă prietena, măcar că habar nu avea ce voia să zică.

— Înseamnă că mergem până la toaletă, o lămuri Sheila când Penny o întrebă. Cred că e timpul să ne căutăm altă companie. Flăcăii aceia au cam luat la bord.

Lumina de la toaleta femeilor părea foarte strălucitoare, după ce lăsară în urmă ringul nebulos de dans. Penny se uită în oglindă cu ochii mijiţi şi de-abia se recunoscu. Fata reflectată nu era ea, nu era Penny Goodrich cu adevărat. Poate că bărbaţii o găseau drăguţă, dar ea năzuise a se face frumoasă doar de dragul lui Eddie şi pentru nimeni altcineva. Nu-i plăcea deloc aici, la seara de dans de la USO. Voia să plece acasă, departe de toţi aceşti necunoscuţi.

Aşteptă ca Sheila să iasă de la closet, apoi îşi adună toată îndrăzneala pe care o mai avea şi îi spuse:

— Mulţumesc pentru invitaţie, Sheila, dar nu mă simt în largul meu aici. N-aş vrea în ruptul capului să îţi stric seara, doar pentru că eu nu mă simt bine. Cred că voi porni spre casă.

— Numai ce ai venit. Mai rămâi puţin. Nu toţi bărbaţii sunt la fel ca cei peste care ai dat mai devreme.

Sheila scoase din poşetă o trusă de machiaj şi se mai rujă puţin pe buze.

— Îmi pare rău, dar vreau să merg acasă. E prea mult fum de ţigară aici şi mi se face rău. Dar tu poţi să rămâi, nu-ţi face griji pentru mine.

Sheila îşi puse mâinile în şolduri, încruntându-se la Penny.

— Credeam că vrei să îi ajuţi şi tu pe soldaţi să mai prindă la inimă.

— M-am răzgândit. Îmi pare rău. Ne vedem la serviciu.

Penny străbătu încăperea ticsită cât putu ea de repede şi îşi luă paltonul de la garderobă. Probabil că Sheila nu avea să o mai invite nicăieri şi îi părea rău de asta. Dar făcuse o mare greşeală că venise aici. Nu voia să se mai întoarcă niciodată.

Penny zăbovi o clipă afară şi se bucură de aerul curat, gândindu-se dacă să meargă la apartamentul lui Eddie sau la duplexul părinţilor, unde se aflau şi Esther şi Peter. Hotărî să meargă, totuşi, la apartament. Mama ei ar simţi mirosul de fum de ţigară din hainele sale şi ar face o criză de nervi să ştie că Penny luase parte la seara de dans de la USO, machiată toată şi încălţată cu papucii de stricate.

Când se urcă în autobuz, tânăra se gândea la Roy şi se întreba cum îi mergea soldatului cu Sally, acum, în ajunul Anului Nou. De Crăciun, el îi dăruise fetei un inel. Erau logodiţi în mod oficial, iar de atunci încoace Roy nu mai coborâse din al nouălea cer.

— Nu am decât o zi liberă de Anul Nou, îi spusese el lui Penny, şi nu ştiu sigur dacă voi mai prinde bilet de autobuz cu toată aglomeraţia care se face de sărbători. Dar mă voi întâlni cu Sally şi dacă va trebui să merg pe jos până în Pennsylvania.

— Dar, ca militari, nu aveţi regim preferenţial la transportul cu autobuzul şi cu trenul? întrebase ea. Nu va trebui cu adevărat să mergi pe jos, nu-i aşa?

— Nu știu... dar nu am de gând nici măcar să dorm vreo clipă, cât voi fi acasă. Vreau să profit la maxim de acea zi liberă.

Penny începuse atunci să râdă și îi urase toate cele bune.

Acum, ea coborî în aceeași stație ca de obicei și o apucă prevăltoare de-a lungul trotuarelor înghețate, în pantofii ei cu tocuri înalte. Pe când venea pe aleea din față spre apartamentul lui Eddie, tânăra băgă de seamă că ușa blocului era deschisă și o legătură de chei atârna în broască. Urcă în grabă treptele terasei și îl găsi pe domnul Mendel stând polog în coridor, ca și când nu ar fi putut merge mai departe. Pe lângă hainele sale negre și barba întunecată, chipul îi părea foarte palid și avea ochii cercănați.

— Domnule Mendel, sunteți bine?

— Cred că da... voi fi într-un minut...

Bărbatul șuiera la fiecare răsuflare, de parcă fugise într-un suflet până acasă.

— Am fost puțin amețit când m-am întors de la plimbare. Am avut nevoie să mă așez.

Penny îi scoase cheile din broască și închise ușa, întrucât afară era frig.

— Ați dori să chem un medic?

— Nu, mulțumesc. Voi fi bine.

— Sunteți sigur? Vreți să vă ajut să intrați în casă?

— Da, m-aș bucura.

Tânăra descuie ușa cu cheia lui și îi oferi brațul.

— Poftiți, vă puteți sprijini de mine. Mișcați-vă încet totuși și nu încercați să vă ridicați dintr-odată.

Domnul Mendel își târî picioarele de-a lungul coridorului, rezemându-se de Penny. Când ajunse la ușa apartamentului, se opri o clipă, își duse degetele la buze, apoi atinse o cutiuță de metal prinsă pe usciorul ușii. Tânăra îl ajută să-și scoată paltonul și îl așeză pe primul scaun.

— Să vă aduc niște apă sau, poate, o ceașcă de ceai?

— Nu te mai deranja. Îmi revin într-o clipă.

— Nu e niciun deranj.

— Atunci... puţină apă, poate.

Penny intră în bucătărie, găsi un pahar şi îl umplu cu apă. Când dădu să plece, ea zări pe sobă un ibric şi hotărî să-l umple şi pe acela, după care aprinse focul şi se întoarse în camera de zi.

— Poftiţi, rosti ea, oferindu-i paharul. Am pus pe foc nişte apă pentru ceai, în caz că vă răzgândiţi. Poate v-ar ajuta să vă mai încălziţi puţin.

Bărbatul sorbi apa, tuşind de câteva ori. Îşi dăduse jos pălăria, dar purta pe sub ea o tichie mică.

— Sunteţi sigur că vă simţiţi mai bine? întrebă Penny o clipă mai târziu. M-aş bucura să-mi daţi voie să vă chem un medic.

— Voi fi bine.

Tânăra nu îl credea. Bărbatul era încă foarte palid şi, măcar că respira mai domol acum, continua să şuiere la fiecare răsuflare. Penny hotărî să mai rămână lângă el câteva minute.

— Aţi cam răcit, din câte se pare. E frig de crapă pietrele, în seara asta.

— Da, e foarte rece afară. Însă cu plămânii am tot avut probleme din seara cu incendiul, când am inspirat mult fum.

Domnul Mendel se opri din nou să tuşească.

— Ar trebui să rămâneţi numai în casă, pe o vreme ca aceasta.

Penny vorbea asemeni unei mame, chiar dacă îi venea prea puţin s-o recunoască.

— Dacă aveţi nevoie vreodată de ceva de la magazin, eu şi copiii v-am aduce bucuroşi tot ce aţi dori.

— Din păcate, nu e doar vremea de vină. Azi m-am înfuriat şi mi-am pierdut cumpătul. Inima a început să îmi zvâcnească mai iute şi sunt sigur că mi-a crescut şi tensiunea, făcând situaţia cu atât mai gravă.

Tânăra se aşează pe canapea, aşteptând mai multe lămuriri. Poate că îl ajuta să mai stea de vorbă cu cineva. Şi totodată Penny voia să se asigure că bărbatul era bine, întrucât ea credea în continuare că acesta avea nevoie de un medic.

— Am mai făcut câte puţin şi pe detectivul, rosti el. Nu le-am spus copiilor nimic, fiindcă nu vreau să îşi facă griji, dar poliţia mă suspectează de incendierea sinagogii.

— Staţi puţin... dar nu aţi intrat în mijlocul flăcărilor în acea noapte, încercând să salvaţi nu mai ştiu ce...?

— Ba da... sulurile Torei. Cu toate acestea, sunt bănuit că eu aş fi stârnit incendiul. Îi văd adesea pe aici pe cei doi detectivi care m-au acuzat; stau prin preajmă şi mă urmăresc fără niciun temei. O fac pentru a-mi da de înţeles că mă cred încă vinovat. Trebuie să-mi dovedesc cinstea şi să-mi spăl obrazul, aşa că în seara asta m-am dus până la băcănia italiană de pe strada cealaltă, pentru a o întreba pe vânzătoare dacă îşi aminteşte că am cumpărat de acolo alimente în seara aceea. Dânsa mi-a spus că magazinul e foarte aglomerat tot timpul şi că nu îşi aminteşte chipul meu. M-am înfuriat pe ea. Cam câţi evrei, cu o înfăţişare ca a mea, au putut intra în magazin într-o vineri seara, când la noi este Şabatul? Nu avea cum să nu îşi amintească. Dar când am ridicat tonul, a venit la mine şeful magazinului. Domnul Mendel îşi lăsă privirea în podea, clătinând din cap. Acum, vânzătoarea le va spune detectivilor că sunt arţăgos.

Penny îl compătimea din tot sufletul, dar nu ştia ce să îi spună. Bărbatul îşi ridică din nou privirea către ea şi rosti:

— Cred că fierbe apa.

Tânăra o auzi, la rândul ei şi se ridică în picioare.

— Spuneţi-mi unde ţineţi ceaiul şi voi face câte puţin pentru amândoi.

— Nu trebuie să te deranjezi. N-ar trebui să te reţin aici, silindu-te să asculţi bodogănelile unui bătrân ostenit. Îţi stă aşa de bine, gătită cu atâta grijă. Vei merge să faci ceva mai deosebit în seara aceasta? E ajunul Anului Nou, nu-i aşa?

— Am mers deja. Tocmai mă întorceam acasă, când v-am văzut în coridor.

— Aşa devreme? Încă nu e nici ora nouă.

— Într-adevăr. E o poveste mai lungă, dar, pe scurt, seara nu a mers prea bine. Îmi pusesem în gând să urc la etaj, să beau o ceaşcă de ceai şi apoi să mă culc. Anul 1944 va începe şi dacă eu rămân treaz până la miezul nopţii, şi dacă nu.

Domnul Mendel se prinse de braţele scaunului şi se ridică. Parcă nu mai era chiar atât de palid.

— Haidem, atunci, spuse el. Ne vom servi ceaiul împreună.

O petrecu pe tânără în bucătărie, puse câteva măsuri de frunze într-un ceainic şi turnă peste ele apa clocotindă. Penny se aşeză pe un scaun din bucătărie şi îşi lăsă paltonul pe spetează.

— Nu prea mai vezi frunze de ceai în zilele astea, nu-i aşa? rosti domnul Mendel.

— De-abia mai găsesc şi eu. Dar e aşa plăcut să te mai răsfeţi cu câte o ceaşcă din când în când.

— Presupun că provin dintr-o parte a lumii ce trebuie că este frământată de lupte acum... şi în care parte a lumii nu se dau lupte într-o vreme ca aceasta? Apoi mai e şi problema transportului până în America, dat fiind că toate vasele sunt necesare la război. Şi astfel, o simplă ceaşcă de ceai devine un adevărat lux.

Gazda se aşeză de partea cealaltă a mesei, aşteptând ca ceaiul să se opărească. După tot ce auzise de la tatăl ei cu privire la poporul evreu, Penny ştia că nu avea ce să caute în apartamentul acesta, ser vind ceai împreună cu bărbatul dinaintea ei, însă domnul Mendel nu-i inspira teamă deloc. Părea un om foarte bun şi de încredere, ce nu aducea cu nimic a „bau-baul" înfiorător pe care tatăl ei şi-l închipuia întotdeauna când venea vorba de evrei. Poate că tocmai tatăl ei nu era demn de încredere – omul care o minţise în toţi aceşti ani şi îi tăinuise atâta vreme faptul că era adoptată.

— Presupun că nu voi mai fi bine-venit la băcănia italiană de acum înainte, spuse domnul Mendel cu un surâs. Nu şi după scandalul de astăzi.

— Nimeni nu vă poate reproşa că sunteţi furios, mai ales când poliţia vă bănuieşte de astfel de lucruri. Dar nu aveţi cum să dovediţi că nu aţi stârnit dumneavoastră focul?

— Ar mai fi un martor din seara aceea, pe care am tot încercat să îl găsesc. Un tânăr care m-a văzut intrând pe uşa din faţă a sinagogii pentru a salva sulurile, când focul ardea deja. Când am descuiat uşa, el a strigat de pe cealaltă parte a străzii şi mi-a spus să nu intru, ci să aştept după pompieri. Dacă aş izbuti să-l găsesc, el ar putea mărturisi înaintea poliţiei că, pe vremea când focul ardea deja, eu aveam încă

punga de hârtie în mână. Aşadar, nu puteam ascunde în ea o cutie de petrol, aşa cum susţin detectivii. În fiecare seară mă plimb prin cartier şi îl caut pe omul care a strigat atunci după mine. Îmi aduc aminte că era cam de o vârstă cu tine, foarte înalt şi subţirel, cu un păr brunet, bogat şi cârlionţat şi avea bărbia dreaptă. El m-ar putea ajuta să-mi spăl obrazul.

Penny şovăi puţin, urmărindu-l cum turnă ceai în două ceşti, apoi hotărî să spună ce avea în gând.

— Cei mai mulţi dintre bărbaţii de vârsta mea sunt înrolaţi în armată, domnule Mendel.

Gazda o privi cu mirare, după care îşi închise ochii.

— Da, firește. Nu m-am gândit la asta. Omul meu trebuie să fi plecat demult, fără îndoială.

Bărbatul rămase atât de descumpănit, încât Penny se căi de vorbele ei.

— Aş putea să mă mai uit eu după tânărul acela. Merg în fiecare zi cu autobuzul prin cartierul nostru, până la serviciu şi înapoi. Nu ar trebui să vă mai plimbaţi pe o vreme atât de aspră.

— Mulţumesc. Dar, precum ai spus, probabil că tânărul nu mai e demult pe aici. Apropo, copiii unde sunt? Era întuneric în apartamenul vostru când m-am întors eu acasă.

— Stau la bunica lor până duminică. Eddie a organizat lucrurile în felul acesta, pentru a-mi lăsa şi mie câte un sfârşit de săptămână liber. În seara asta trebuia să ies undeva, să mă distrez puţin, dacă tot e revelionul, dar nu s-a ales nimic din toată povestea.

— Se pare că amândoi avem o seară proastă, nu-i aşa?

Domnul Mendel zâmbi şters.

— Ai vrea să îmi povesteşti ce anume ţi-a stricat ziua? Tu m-ai ascultat cu multă bunăvoinţă.

— Am fost împreună cu o prietenă la USO, pentru o seară de dans. Eu nu am umblat pe la petreceri şi nu prea am experienţă cu lucruri de felul acesta, iar cu bărbaţii nici atât. Părinţii mei au fost dintotdeauna foarte stricţi şi nu mi-au îngăduit să merg nicăieri de una singură. Dar astăzi seară m-am lăsat convinsă de o prietenă

şi m-am dus cu ea, pentru a mă trezi deodată într-o sală de dans plină ochi de soldaţi de prin toate colţurile ţării. Se adunaseră atât de mulţi bărbaţi, iar vreo doi dintre ei voiau să danseze cu mine şi să flirtăm, dar eu nu mai voiam decât să o şterg de acolo cât mai repede cu putinţă. Pe lângă asta, nu sunt interesată să-mi găsesc un prieten, fiindcă m-am îndrăgostit de...

Penny se opri deodată, întrebându-se dacă era bine să îi spună totul. Oare avea să o dea de gol vecinul ei, în faţa celor doi puşti?

Însă domnul Mendel nu mai aşteptă ca tânăra să ia o hotărâre.

— Te-ai îndrăgostit de tatăl copiilor, nu-i aşa?

— Cum v-aţi dat seama?

— Ştiu că nu se poate explica în niciun alt fel ca o tânără aşa frumoasă cum eşti tu să îşi sacrifice tot timpul liber îngrijind doi copii nerecunoscători, decât dacă nu cumva există în această ecuaţie şi un sâmbure de dragoste. Am văzut cum te tratează Esther – ca pe o servitoare, mai degrabă decât ca pe o prietenă –, aşa că nu poate fi ea cea de dragul căreia te zbaţi atâta. Am observat, de asemenea, cât de bine ai arătat în seara când Ed Shaffer s-a întors acasă şi cât de mult te-ai ostenit pentru cina pe care o pregăteai atunci. Ţi-am făcut friptura chiar în cuptorul meu, îţi aminteşti?

Penny nu-şi putu stăpâni un surâs.

— Domnule Mendel, sunteţi un detectiv foarte priceput.

— Te admir foarte mult pentru că te-ai angajat să îngrijeşti de nişte copii şi de o casă care nu sunt ale tale. Dai dovadă de mult altruism. Sper că tatăl lor se va întoarce teafăr din război, spre binele tuturor.

— Şi eu sper.

Penny îşi terminase ceaiul, iar domnul Mendel părea să îşi fi revenit. Nu avea de ce să mai rămână în casa vecinului.

— Ar cam trebui să plec, spuse ea, ridicându-se în picioare.

— Mulţumesc de ajutor.

Când bărbatul se ridică la rândul său şi o petrecu până la uşă, tânăra zări din nou cutiuţa de alamă.

— Pentru ce este cutiuţa aceea? întrebă ea.

— Pentru a ne aminti de poruncile lui Ha-Şem. În Tora ni se cere să le scriem pe uşorii caselor noastre, aşa încât să ne amintim să le păzim atunci când ieşim în mijlocul lumii şi când ne întoarcem acasă. În fiecare cutiuţă este câte un mic sul, pe care sunt scrise cuvinte din Legea Lui.

Penny se gândi la soldaţii pe care îi întâlnise în seara aceasta, bând fără măsură şi stăruind de ea să îi însoţească. Apoi se duse cu gândul la prietena ei măritată, care dansase şi flirtase cu alţi bărbaţi.

— Ne-ar prinde bine tuturor ceva care să ne amintească de poruncile lui Dumnezeu, rosti ea. An Nou fericit, domnule Mendel!

— Într-adevăr. Să sperăm că va fi unul plin de fericire... pentru binele întregii lumi.

Capitolul 26

Budapesta, Ungaria

Dragi părinți Mendel,

Sunt nora voastră, Sarah Rivkah. Avraham m-a rugat să vă scriu în continuare, așa cum obișnuia să facă el, pentru ca la sfârșitul războiului să puteți afla ce se va fi ales de noi.

Îmi pare nespus de rău să vă anunț că s-a petrecut ceva îngrozitor. Avraham a fost luat din mijlocul nostru. Prăznuiam Șabatul, cu două seri în urmă, iar mătușa Hannah tocmai aprinsese lumânările și rostise binecuvântarea, când o trupă de polițiști maghiari au dat buzna în blocul nostru. Au intrat din casă în casă și au adunat toți bărbații pe care i-au găsit. Nimeni nu a avut nicio șansă de a fugi sau de a se ascunde. I-au luat pe Avraham și pe unchiul Baruch și pe toți bărbații din cartierul evreiesc, afară de cei foarte, foarte slabi, pentru a-i duce în lagărele lor de muncă.

I-am implorat, firește, să nu ne ia bărbații. Cum vom supraviețui dacă rămânem singure? îi întrebam. Unele dintre femei chiar au încercat să-i mituiască, stăruind să le lase bărbații acasă. Polițiștii le-au luat mita... dimpreună cu bărbații lor. Ne-au încredințat că se vor întoarce cu toții la familiile lor, după ce Ungaria va obține victoria, însă pare tot mai greu de crezut că războiul acesta se va sfârși vreodată.

Avraham și unchiul Baruch de-abia au mai apucat să își ia paltoanele și alte câteva lucruri și să ne sărute de rămas-bun. Avi mi-a cerut să vă spun prin această scrisoare ce ni s-a întâmplat. Ultimele sale cuvinte au fost: „Rămâi cu bine, Sarah. Te iubesc. Ha-Șem să vă păzească, pe tine și pe Fredeleh."

Se zvonesc atâtea lucruri îngrozitoare despre lagărele acestea de muncă și e greu să nu ne îngrijorăm. Bărbații trimiși să lucreze afară – să repare drumuri și să sape în mine – suferă de frig. Mulți dintre ei duc lipsă de haine călduroase și de încălțăminte pe potrivă, ca să nu mai pomenim și de mâncare; cea mai mare parte din proviziile țării este trimisă la soldații de pe front. Unii dintre bărbații evrei vor sfârși lucrând prin fabrici din Germania și am auzit că Aliații au început să bombardeze tocmai acele fabrici. Îmi pierd tot mai mult nădejdea că îl voi mai vedea vreodată pe Avraham.

În apartamentul nostru din Budapesta am rămas acum numai femei: mătușa Hannah și sora ei, două dintre verișoarele sale, mama mea, Fredeleh și eu. Răbdăm foame adesea, fiindcă e atât de greu să găsim destulă mâncare și, de multe ori, ne îngrămădim lângă vatră sub câteva pături, fără să avem cum să ne încălzim altfel. Mi se sfâșie inima când o aud pe Fredeleh plângând de foame sau de frig, dar măcar suntem încă în siguranță. Când mă gândesc ce trebuie să îndure sărmanul Avraham în lagărul de muncă, îmi dau seama că nu ar trebui să mă plâng de nimic.

A trecut multă vreme de când nu am mai primit nicio scrisoare de la cei din familia noastră care au rămas în sat, așa că nu avem idee cum le merge. Înainte ca poliția să ne rupă unii de alții, îl întrebam pe Avraham dacă nu ar trebui să încercăm să ne întoarcem la țară, alături de ceilalți. Poate că am fi mai în siguranță acolo, poate că am avea mai multă mâncare. Însă chiar și atunci când polițiștii au pus mâna pe el, Avi mi-a spus că e mai bine pentru Fredeleh și pentru mine să rămânem aici, în oraș.

Soţul meu mi-a arătat orfelinatul creştin unde o putem ascunde pe Fredeleh şi, totodată, pachetul cu documentele pe care trebuie să le las acolo împreună cu ea. Dar, acum că nu îl mai am lângă mine pe Avraham, n-aş putea îndura să fiu despărţită şi de Fredeleh. Ea este tot ce mi-a rămas. Avi m-a încredinţat că Ha-Şem are să îmi arate când va fi timpul să o ascund printre creştini. Mi-a spus să mă încred în Ha-Şem, dar uneori, recunosc, mi-e tare greu să fac asta, mai cu seamă atunci când mă gândesc la toată suferinţa pe care am văzut-o de-a lungul războiului şi la toate rugăciunile rostite în zadar. Credinţa lui Avi este mult mai puternică decât a mea şi, în lipsa lui, nu ştiu cum voi reuşi să rămân statornică. El mi-a spus că nu e greşit să strig către Ha-Şem şi să îi cer lămuriri ori de câte ori simt nevoia să o fac. Mi-a spus că pot vorbi cu El despre toate temerile mele. Şi m-a sfătuit, de asemenea, să rostesc fragmente din cartea Tehilim întotdeauna când mă cuprinde frica. Aşadar, asta încerc să fac. Mă gândesc uneori că autorii acestei cărţi trebuie să fi suferit la fel ca noi, întrucât cuvintele lor întruchipează atât de bine propriile mele simţăminte:*

„Strig cu glasul meu către Ha-Şem, strig cu glasul meu către Ha-Şem şi El mă va asculta [...]. S-a isprăvit bunătatea Lui pe vecie? S-a dus făgăduinţa Lui pentru totdeauna? [...] Atunci îmi zic: [...] tot voi lăuda lucrările Domnului, căci îmi aduc aminte de minunile Tale de odinioară..."

Sper că vă rugaţi pentru noi, dragi părinţi Mendel. Fie ca, într-o bună zi, Ha-Şem să ne aducă pe toţi împreună şi să ne întâlnim în mijlocul veseliei.

Cu drag,
nora voastră, Sarah Rivkah,
şi nepoţica, Fredeleh

* Numele evreiesc al cărţii Psalmilor (n.tr.).

Capitolul 27

Februarie 1944

ÎNCĂPEREA PESTE MĂSURĂ de încălzită în care Jacob se afla acum îl ducea cu gândul la clipele petrecute în *bet midraş*, în vechea lui sinagogă din Brooklyn – asta înainte ca locaşul să fi fost înghiţit de flăcări, de bună seamă. Câţiva bărbaţi îmbrăcaţi în negru, de toate vârstele şi de cele mai felurite etnii, rabini şi evrei laici, precum el însuşi, stăteau acum la nişte mese de lemn, pe nişte scaune cu spătar drept, folosite îndeobşte de câţiva tineri învăţăcei ai Torei.

Jacob venise până în Manhattan cu autobuzul, apoi cu metroul, răzbind prin frigul şi nămeţii unei zile mohorâte de februarie, pentru a lua parte împreună cu rabi Grunfeld la şedinţa de faţă. Iar în timp ce ascultase amestecul de veşti bune şi deprimante, gândul îi zburase la lumânările pe care le aprinsese cu cei doi copii, cu prilejul sărbătorii Hanuca şi la rugăciunile pe care îndrăznise în sfârşit să le rostească, pentru prima oară în mai bine de un an de zile. Când pornise din Brooklyn, Jacob se ferea să-şi facă speranţe pentru vreo minune, dar însuşi faptul că mai-marii Departamentului de Stat se învoiseră, în cele din urmă, să îi întâlnească pe liderii evrei şi să facă ceva împreună cu ei, părea un fel de miracol în sine.

Acum Jacob îl asculta pe unul dintre oamenii veniţi din Washington, citind o copie a raportului înaintat preşedintelui Roosevelt de către

consilierii acestuia, pe la începutul lunii ianuarie: „Una din cele mai mari infamii pomenite în istorie, masacrul evreilor din Europa, se desfăşoară mai departe, la fel ca până acum", începea raportul. Apoi se aduceau acuze guvernanţilor Statelor Unite, împreună cu exemple de tăinuire şi denaturare a dovezilor şi de amânare nejustificată a înaintării lor spre cercetare. Totodată, unora din oficialităţile Departamentului de Stat li se imputa că au împiedicat în mod deliberat acţiunile de salvare, din raţiuni antisemite. Raportul solicitase intervenţia imediată a preşedintelui pentru remedierea situaţiei. Iar preşedintele Roosevelt răspunsese prompt.

— Ca urmare directă a acestui raport, încheie oratorul, pe 22 ianuarie 1944, domnul preşedinte a emis o ordonanţă de urgenţă pentru înfiinţarea unui Consiliu American al Refugiaţilor de Război, după cum, fără îndoială, aţi auzit deja la ştiri. Domnia lui a promis că guvernul nostru „va lua toate măsurile care-i stau în putinţă pentru salvarea victimelor opresiunii, aflate în pericol iminent de moarte" şi pentru a le oferi tot ajutorul posibil. De aceea vă aflaţi astăzi aici. Pentru a sprijini eforturile preşedintelui Roosevelt de a îmboldi cât mai mulţi susţinători ai acestui nou consiliu.

Când cuvântarea luă sfârşit, peste încăpere se aşternu tăcerea. Jacob putea distinge fâsâitul caloriferelor, vuietul slab şi sunetele îndepărtate de claxon venite din traficul de afară. Bărbatul privi în jur şi văzu că mulţi dintre rabini aveau ochii închişi. Buzele lor se mişcau fără zgomot, în vreme ce ei se rugau, legănându-se.

Jacob simţi un amestec de nădejde reţinută şi teamă copleşitoare – nădejde că, în sfârşit, urma să se facă ceva; teamă că ajutorul avea să fie oferit prea târziu. Veştile ce se mai strecurau din ţările ocupate de naziști transmiteau un mesaj răspicat: naziştii îi osândiseră pe toţi evreii din Europa – pe fiul său, împreună cu familia lui – la moarte.

Următorul care luă cuvântul vorbi de felul în care consiliul avea să trimită ajutor refugiaţilor prin ambasadele unor ţări neutre, precum Suedia. Jacob îşi dorea să creadă că şi familia lui din Ungaria avea să găsească un sprijin în felul acesta. El încercă să socotească în minte numărul persoanelor din familia sa lărgită. Pe lângă Avraham, Sarah

și Fredeleh, îi mai numără pe cei doi frați ai lui, pe soțiile, copiii și nepoții lor; pe verii lui, cu soțiile și familiile lor; pe fratele lui Miriam Shoshanna cu familia lui și... nu-i putu număra pe toți. Cu siguranță, îi se mai născuseră alți copii și nepoți, de când primise el ultima scrisoare de pe meleagurile lor.

Când ședința luă sfârșit, Jacob împreună cu rabi Grunfeld așteptară pentru a vorbi cu unul dintre demnitarii de la Washington.

— Am dori să știm dacă aveți vreo veste din Ungaria, spuse rabinul. Avem acolo rude apropiate și, de când America a intrat în război cu Axa, nu mai știm nimic de ele.

— Nu știu sigur. Dați-mi voie să îl întreb pe Ben Cohen.

Bărbatul numit Cohen, care era un evreu nepracticant, îi trase deoparte pe Jacob și pe rabi Grunfeld.

— Rămâne între noi și nu ați auzit lucrurile acestea de la mine, șopti el. Dar să știți că liderii maghiari au avut câteva încercări de începere a tratativelor de pace. Sunt dezamăgiți de Hitler, din câte se pare, și încearcă să încheie în mod independent pacea cu Aliații.

— Ha-Șem fie lăudat, murmură rabinul.

— Dar încă nu e nimic hotărât, țineți seama. Deocamdată, corpul diplomatic tatonează doar terenul.

— Dar, totuși, e o veste bună, nu-i așa? îl întrebă rabinul pe Jacob.

— Da, încuviință acesta. Într-adevăr.

El plecă de la ședință mai încurajat decât fusese vreodată în ultimele luni bune.

— De acum încolo, spuse rabi Grunfeld, trebuie să punem deoparte fiecare clipă din timpul nostru și, cât încă mai avem în noi un strop de vlagă, să nu încetăm a trimite scrisori, a lua legătura cu evrei din America dornici să facă o donație, să stăruim în strângerea de fonduri.

— Va fi o mare ușurare să putem face și noi ceva folositor, în loc să ne tot îngrijorăm, spuse Jacob.

Munca aceasta avea să îi dea avânt înainte și să nu se lase doborât de zilele tăcute și lungi de așteptare. Dar în timp ce mergea spre casă de la stația de autobuz, în faptul serii, printr-un vânt aprig de

februarie, Jacob nu putea să nu se întrebe dacă Avraham şi familia lui aveau cu ce se încălzi acum. Oare le ajungea mâncarea? Sau ajutorul Consiliului Refugiaţilor de Război avea să le vină prea târziu?

Bărbatul descuie uşa de la stradă şi intră în apartamentul cald, scuturându-şi picioarele de zăpadă. De vreme ce era atât de târziu, copiii veniseră deja de la şcoală. O putea auzi pe Esther exersând la pian, cu un etaj mai sus. Jacob o ascultă, rămas pentru o clipă în picioare în mijlocul camerei de zi, cu paltonul pe el. Pentru o fetiţă la o vârstă atât de fragedă, Esther cânta foarte frumos, punând viaţă în fiecare frază muzicală. Ea şi Peter îl auziseră, probabil, intrând în casă. În curând aveau să coboare şi ei.

Într-adevăr, Jacob de-abia îşi agăţase paltonul şi pălăria în dulap şi îşi luase papucii de casă, când copiii bătură deja la uşă.

— Intraţi, intraţi... Cum a fost la şcoală? Peter, cum te-ai descurcat la testul de ortografie, de care îţi era atât de groază? L-ai trecut, nu-i aşa?

Peter zâmbi timid şi înclină din cap.

— Bine, foarte bine. Dacă nu mă înşel, cutia cu prăjiturele e pe masa din bucătărie. Mergeţi şi vedeţi dacă v-au mai rămas câteva.

— Ce s-a întâmplat cu toate imaginile pe care le aveaţi aici, domnule Mendel?

Esther intrase în apartament şi, ca de obicei, o luase aţă către masa din sufragerie, pentru a răsfoi articolele decupate din ziare. Dar de când Jacob realizase că acestea sporeau teama copilei – şi totodată pe a lui însuşi –, bărbatul nu mai puse la îndoială faptul că trebuia să scape de ele. Târziu în seara trecută, le luase, în cele din urmă, de pe masă, pentru prima oară de când Hitler invadase Cehoslovacia.

— M-am hotărât să nu le mai adun, îi răspunse el.

— Poftim...? De ce?

— Erau mult prea deprimante. Vreau să încep să mă gândesc la alte lucruri.

Nu voia să-i dea de înţeles că le îndepărtase pentru binele ei, dar, acum că nu mai avea imaginile acelea sub priviri, bărbatul descoperi că şi propria-i teamă începea să pălească. Avea să fie îndeajuns de

bine informat, ascultând la radio ştirile şi citind ziarul. Nu era nevoie să mai frământe întruna şi la masa din sufragerie toate grozăviile războiului.

— Ce aţi făcut cu ele? întrebă Esther. Nu mi le daţi mie?

— Le-am aruncat pe toate.

Esther se îmbufnă şi, pentru o clipă – însă doar pentru o clipă –, îi păru o fetiţă atât de mică. Astăzi, când Jacob o privi mai atent, el băgă de seamă cât de înaltă se făcuse copila în ultimele luni, cât de mult se maturizase. Nu mai era de-acum fetiţa plăpândă ce stătea în bucătărie cu Miriam Shoshanna şi mânca prăjitură cu miere. Esther creştea văzând cu ochii şi avea să fie în curând o tânără frumoasă.

— Mi-aş dori să nu le fi aruncat, domnule Mendel. De ce nu mi le-aţi dat mie? Le-aş fi putut pune pe toate într-un album.

— Dacă mie nu îmi făceau bine, atunci ele nu sunt bune nici pentru tine, Esther. Şi pe lângă asta, nu putem avea încredere că fotografiile acelea ne dau imaginea completă a ceea ce se întâmplă acolo. Toate lucrurile din spatele a ceea ce vedem noi în ziare ne rămân ascunse. Nu ni se arată deloc faptul că Ha-Şem este la lucru.

— Ce vreţi să spuneţi? Ce credeţi că face Ha-Şem?

Pentru câteva clipe, Jacob nu-i răspunse. Credea el cu adevărat ceea ce tocmai îi spusese fetei sau rostise numai nişte vorbe goale? Greşea, oare, vorbindu-i despre credinţă, când el însuşi se clătina atât de tare? Jacob era mânios pe Ha-Şem; da, era. Dar încă mai credea în El. Şi credea, într-adevăr, că Ha-Şem era la lucru, măcar că îi venea de multe ori să-L înveţe pe Stăpânul universului cum să conducă lumea.

— Azi am luat parte la o şedinţă în care s-a vorbit despre o nouă organizaţie pe care preşedintele a înfiinţat-o pentru a veni în ajutorul refugiaţilor de război din Europa, printre care se numără şi fiul meu. Ei vor lucra din culise, fără a fi văzuţi. Tu şi cu mine, fără îndoială, nu vom vedea nimic din tot ce vor face. Însă eu mă voi strădui din toate puterile să adun bani pentru ei, fiindcă am încredere în lucrurile care nu se văd.

— Asta înseamnă că Ha-Şem vă răspunde, în cele din urmă, la rugăciuni?

— Poate că da.

Jacob nu se gândise până acum în felul acesta, dar copila avea dreptate, de bună seamă.

— Totuşi, mi-aş dori să nu fi distrus imaginile, spuse Esther. Mai ales pe cele din Anglia, unde se află tati. Am auzit la radio că ieri-noapte Londra a fost bombardată de două sute de avioane şi aş vrea să văd ce se întâmplă acolo.

— Chiar dacă nu poţi face nimic în privinţa asta?

Copila ridică din umeri, cu braţele încrucişate la piept şi Jacob văzu din îmbufnarea ei că o supărase.

— Ştii povestea reginei Estera, din Biblie? o întrebă el.

— Puţin. Nu foarte bine.

Bărbatul îşi puse mâinile în şolduri, prefăcându-se uimit.

— Ei, cum e posibil... când îi porţi chiar numele?

— Vreţi să mi-o spuneţi, vă rog?

Peter trebuie că trăgea cu urechea din bucătărie, fiindcă apăru deodată la uşa sufrageriei, cu o prăjitură în mână. El îşi ridică privirea către Jacob şi rămase precum un căţel cerşind un os.

— Presupun că şi tu vrei să auzi povestea, nu-i aşa?

Peter înclină din cap.

— Hmm... Vreau să văd ceva... Numai puţin. Bărbatul merse până la biroul din camera de zi şi se uită pe calendar. Praznicul Esterei, numit Purim, va avea loc în curând, în luna martie. Cred că, decât să vă spun povestea ei, chiar mai bine ar fi să o sărbătorim. Unul din obiceiurile noastre pentru această ocazie este să citim povestirea împreună. Fiecare va primi câte un rol... şi, bineînţeles, Esther va citi cuvintele reginei Estera.

Gazda se întoarse către Peter şi îi puse mâna pe creştet.

— Iar tu vei avea rolul lui Ha-Şem.

Esther se încruntă la Jacob.

— Cum se poate? Doar ştiţi că Peter nu vorbeşte.

— Vei vedea. Acesta va fi rolul perfect pentru el.

Băiatul îl trase de mânecă şi îi arătă ce scrisese pe hârtie.

Vom aprinde lumânări?

— Mă tem că de Purim nu se aprind lumânări, însă vor fi alte lucruri de făcut. Va trebui să aduceţi cu voi obiecte zornăitoare... clopoţei, fluiere, oale de tablă şi linguri de lemn... orice lucru cu care se poate face zgomot.

— Şi cine va face zgomot?

Jacob nu putea să nu surâdă, când îi vedea pe copii din ce în ce mai încântaţi.

— Noi toţi. Purim e singura sărbătoare la care gălăgia făcută de copii este ca un *mitva* din partea lor. De asemenea, obişnuim şi să ne costumăm.

— Ca de Halloween?

— Poate că e puţin asemănător. Tu vei purta o coroană, la fel ca regina Estera. Şi va trebui să o invităm şi pe Penny, firește.

— Şi mai ce? Şi mai ce?

Jacob fu mirat să vadă că şi el era la fel de entuziasmat.

— Să mă gândesc... Soţia mea obişnuia să facă *humăntaşăn*. Acestea sunt nişte prăjituri deosebite. Dar eu nu mă pricep la prăjituri.

Peter începu să ţopăie, arătând cu degetul spre Esther şi spre el.

— Mă veţi ajuta voi să le facem? întrebă gazda.

Când Peter înclină din cap şi îi strânse braţul la piept, lui Jacob îi dădură lacrimile.

— Şi pe mama o ajutam tot timpul la gătit, spuse Esther. Ne mai poate ajuta şi Penny. Avem nevoie numai de reţetă.

— Prea bine. Să vedem dacă o pot găsi.

Bărbatul intră în bucătărie împreună cu Peter, care încă se ţinea strâns de braţul său şi căută dosarul în care Miriam Shoshanna ţinea reţetele. Scrisul ei de mână, atât de cursiv şi de elegant, îi semăna cu o dantelărie neagră. Jacob găsi reţeta foarte uzată, ştearsă şi pătată.

— Ei bine, avem reţeta, însă mă tem că e scrisă în maghiară. Va trebui să v-o traduc.

— Putem să facem astăzi prăjitura?

— Nu am toate ingredientele în casă. Şi pe lângă asta, mai avem încă destul de mult timp de pregătire până la praznic.

În mintea lui Jacob se învălmăşeau fel şi fel de planuri. Ce mai era de făcut?

Avea să meargă la cumpărături. Aveau să coacă prăjiturile cu o zi înainte de Purim. Iar el avea să pregătească pentru fiecare câte o pungă cu surprize. Tradiția spunea să dăruiești bomboane și tot soiul de bunătăți. Pe măsură ce cântărea în minte tot ce mai avea de rânduit, Jacob se simțea altfel decât până acum, fără a-și da prea bine seama din ce cauză. Dar deodată, pricepu. Era fericit.

Era foarte bucuros că scăpase de imaginile decupate din ziare. Fără ele, avea să le fie mult mai bine tuturor.

După ce copiii plecară să ia cina acasă, Jacob îl sună pe rabi Grunfeld.

— Am invitat niște prieteni la mine de Purim, dar eu nu prea mă pricep la gătit. Crezi că vreuna din femeile din congregație ar fi gata să îmi gătească ceva, dacă i-aș plăti? I-aș cumpăra tot ce e nevoie și le-ar putea pregăti la ea acasă... ceva foarte simplu, ce să pot încălzi apoi în cuptorul meu.

— Știu persoana cea mai potrivită, Yaacov. Îi voi spune să te sune pentru mai multe lămuriri. După glas îmi pare că ești mai binedispus. Mă bucur foarte mult să te aud. Și mă bucur că sărbătorești Purimul! Minunat! Minunat!

— De când lucrez pentru Consiliul Refugiaților am mai prins la inimă. De acum voi mai avea ceva de făcut, pe lângă a ședea și a mă îngrijora. Cine știe, poate chiar vom reuși să schimbăm ceva.

Miriam Shoshanna ar fi foarte mulțumită, se gândea Jacob în timp ce acoperea masa din sufragerie și așeza pe ea farfuriile și paharele chinezești, vesela cea bună a soției sale. Nu mai scosese din bufet aceste vase de la moartea ei și nici nu mai chemase invitați la cină. Femeia pe care o plătise pentru a-i găti se întrecuse pe sine, pregătindu-le sarmale și *latkes** și costiță de vită. Ea fusese gata să le coacă și niște *humăntașăn* și păruse foarte mirată când aflase că Jacob le făcuse el însuși... cu puțin ajutor din partea domnișoarei Goodrich și a puștilor, firește.

Esther sosi îmbrăcată în prințesă, purtând pe cap o coroană făcută din carton și din staniol. Peter își agățase de umeri un prosop de baie

* Chifteluțe de cartofi servite, în general, de evrei la sărbătoarea Hanuca (n.tr.).

şi îşi lipise pe tricou un „S" mare. La început, Jacob nu pricepu de ce, dar apoi Esther îl lămuri că Peter se îmbrăcase în Superman.

Se aşezară cu toţii la masă, iar Jacob frânse pâinea şi rosti binecuvântarea bucatelor pentru prima oară în aproape doi ani de zile. Trecură bolurile cu mâncare de la unul la altul, serviră în tihnă şi se destinse chiar şi domnişoara Goodrich. Iar apartamentul evreului se umplu de râsete şi veselie încă o dată, după multă, multă vreme.

— Şi mama ne făcea cartofii aşa, zise Esther şi îşi mai puse o porţie de *latkes*.

— Da? Mă bucur că îţi plac.

Mâncară boiereşte şi, cu toate că Jacob îşi făcuse griji că puştii nu erau obişnuiţi cu asemenea bucate, rămaseră foarte puţine resturi.

— Vă rog mult, lăsaţi vasele pe masă, insistă el după ce terminară cu toţii. Le spăl eu mai târziu. Haideţi, acum e timpul să citim din *meghila*, sulul Esterei. V-aţi adus obiecte zornăitoare? Ia să auzim de ce sunt în stare.

Bărbatul îşi acoperi urechile, pentru bucuria copiilor, care începură să sufle în fluierele aduse şi să scuture clopoţeii. Domnişoara Goodrich bătea cu o lingură într-o oală veche de tablă.

— Foarte bine. Acum, luaţi aminte. Când vom citi povestea, de fiecare dată când se va rosti numele mârşavului Haman, toată lumea va trebui să bată din picioare şi să huiduie şi să facă zarvă, ca numele netrebnicului să nu poată fi auzit. Aţi înţeles?

Oaspeţii se aşezară în camera de zi: Penny şi Esther pe canapea, iar Peter pe podea, la picioarele lor. Îşi aduseseră cu ei Bibliile pentru a-l putea urmări pe Jacob. Acesta îşi luă de pe raft copia sulului *meghila* şi se aşeză pe scaunul de birou, cu faţa spre ei.

— Penny ar putea fi Mardoheu – le spuse bărbatul –, Esther va fi regina Estera şi Peter va avea rolul lui Ha-Şem. Sunteţi gata?

Citiră împreună povestirea, lovind cu picioarele în podea şi huiduind de fiecare dată când era pomenit Haman, râzând apoi de toată larma pe care o făceau. Jacob nu putea să nu se gândească la Avraham şi îşi aduse aminte cât se mai distra şi el în mijlocul vacarmului, întocmai ca Penny şi cei doi puşti. Obrajii lui Peter

ardeau de încântare, de parcă băiatul era peste poate de fericit că, după atâtea luni de tăcere, își găsise, în sfârșit, o cale de a se exprima.

— Acum trebuie să vorbim despre ceea ce am învățat, spuse Jacob la capătul lecturii. În felul acesta s-a transmis credința în poporul meu din generație în generație: vorbind pe la casele noastre despre credința în Ha-Șem, la toate sărbătorile și la fiecare Șabat.

Gazdei îi părea puțin ciudat să prăznuiască împreună cu niște copii creștini, dar aceștia îl priveau cu nesaț, așteptând ca el să continue.

— Despre trecutul jalnic al reginei Estera putem citi doar câteva cuvinte; ați observat? „Ea n-avea nici tată, nici mamă", ni se spune. Era orfană. Și pe vremea ei s-a dat un război și poporul din care făcea parte a fost înfrânt. Împreună cu Mardoheu, vărul ei, au fost duși amândoi într-o țară îndepărtată. Când s-au abătut peste ea toate grozăviile acelea, Estera trebuie să fi crezut că Ha-Șem o părăsise, nu-i așa? Însă chiar dacă Ha-Șem nu a pus zăgaz nenorocirilor, El a rânduit ca Mardoheu să fie acolo, pentru a o lua de suflet și pentru a-i purta de grijă.

Jacob văzu că Peter începuse să scrie ceva și aștepta ca băiatul să ridice tăblia: *Și de noi are grijă Penny. Dacă tati e plecat.*

— Într-adevăr. Foarte bine spus.

Bărbatul îi aruncă o privire domnișoarei Goodrich, care își mușca buza, încercând să-și stăpânească lacrimile. Lui Jacob îi părea bine că Peter o accepta, în sfârșit, pe tânără și nu o mai trata ca pe o simplă servitoare. Chiar și Esther părea să nu aibă nimic împotriva faptului că Penny ședea lângă ea, ceea ce era, totuși, un progres față de acum câteva luni.

— Tot astfel, continuă gazda, atunci când Estera a fost luată din casa lui Mardoheu pentru a fi dată de soție regelui, n-a rămas de izbeliște, ci un servitor de la curte, numit Hegai, a avut grijă de ea. Nu era singură.

— Și noi vă avem pe dumneavoastră, domnule Mendel, șopti Esther.

Jacob nu putu decât să încline din cap, gâtuit de emoție pentru o clipă.

— Credeți că Estera își dorea să fie dusă la palat? întrebă apoi, dregându-și glasul. Ar fi ales ea să plece de lângă Mardoheu și să trăiască în haremul împăratului, știind că de acolo nu mai putea pleca niciodată? Nu uitați că ea nu știa dacă avea să ajungă vreodată să-l iubească pe rege și să fie primită cu dragoste.

— Eu nu cred că își dorea palatul, spuse Penny. Cred că ar fi vrut să își aleagă singură soțul, fără a fi nevoită să participe la un concurs de frumusețe.

— Sunt de acord. Acum, să presupunem că Ha-Șem ar fi răspuns la rugăciunile reginei Estera, așa cum poate că și-ar fi dorit ea... Să presupunem că poporul ei nu ar fi pierdut războiul, părinții nu i-ar fi murit și ea nu ar fi fost dusă pe alte meleaguri. Închipuiți-vă că soldații nu ar fi pus ochii pe ea și nu ar fi ales-o pentru haremul împăratului. Ce s-ar fi schimbat atunci în povestea noastră?

Copila rămase pe gânduri și, pentru o clipă, Jacob și-o închipui ca pe o tânără frumoasă, așa cum avea să devină în scurtă vreme.

— Estera nu ar mai fi ajuns niciodată regină? spuse fetița.

— Da, așa este. Și altceva?

— Când Haman... începu copila să mai spună, dar Peter o întrerupse cu o salvă de zgomote, la auzul numelui cu pricina. Ea îl înghionti în joacă, apoi continuă. Când Haman a pus la cale uciderea tuturor evreilor, nu l-ar mai fi putut opri nimeni, dacă Estera nu ar fi fost regină.

— Exact! Estera și părinții ei ar fi putut scăpa pentru o vreme, dar în cele din urmă, Haman le-ar fi nimicit tot neamul, fără a cruța pe nimeni. Ce mai găsiți interesant?

— Eu cred că Estera a fost foarte curajoasă, când a ieșit în față și i-a vorbit regelui, spuse Penny. Trebuie că era o femeie deosebită, de vreme ce ea a fost cea aleasă dintre toate celelalte. Cred că era frumoasă atât pe dinăuntru, cât și pe dinafară.

— Îți trebuie, într-adevăr, curaj pentru a vorbi împotriva unei mișelii săvârșite sub ochii tăi, rosti Jacob. Sunt sigur că știți cu toții că naziștii îi persecută pe evrei și totuși, nimeni nu le stă împotrivă, nimeni nu îi ajută pe confrații mei.

— Dar poate că sunt şi oameni care îi ajută, spuse Esther, doar că noi nu ştim nimic despre ei.

Bărbatul rămase fără grai. Nu arătase chiar şi povestea pe care o depănaseră tocmai faptul că, în mod tainic, Ha-Şem era mereu la lucru? Jacob îşi dorea cu atâta ardoare să poată crede că la fel se întâmpla şi în cazul lui Avraham şi al familiei sale.

— Ai dreptate, de bună seamă. Ajutorul pe care îl va trimite Consiliul Refugiaţilor va ajunge la cei asupriţi în feluri neştiute nouă... Ei bine, acum, l-am rugat pe Peter să joace rolul lui Ha-Şem. Aţi observat de ce?

Esther zâmbi larg.

— Fiindcă nu a avut nimic de zis.

— Într-adevăr. De fapt, Ha-Şem nici măcar nu este pomenit vreodată în această povestire... şi totuşi, L-aţi putut vedea la lucru, orchestrând totul de undeva din spate?

Jacob zări cum Peter înclină din cap mulţumit.

— Ha-Şem a fost alături de regina Estera în fiecare clipă, întocmai cum şi Peter a fost aici cu noi. Nu ne îndoim de lucrurile acestea, măcar că nici Ha-Şem, nici Peter nu au scos vreo vorbă.

— Am înţeles! izbucni Esther, cu un zâmbet mai voios decât văzuse Jacob vreodată pe chipul ei.

Şi oricât de mânios ar fi fost încă pe Ha-Şem, bărbatul se văzu silit să recunoască adevărul de netăgăduit din propriile-i cuvinte. Ha-Şem era întotdeauna alături de poporul Lui, chiar şi atunci când tăcerea şi suferinţa lăsau impresia că El îl uitase cu desăvârşire. Însă avea Jacob tăria de a se lăsa în voia lui Ha-Şem, încrezându-se în bunătatea Lui şi privind dincolo de propria-i amărăciune şi confuzie?

Bărbatul se ridică în picioare, simţind nevoia de a se retrage pentru o clipă, întrucât lupta acum să-şi stăvilească lacrimile.

— Merg să aduc prăjiturile pe care le-am copt împreună, spuse el. Şi voi face şi nişte ceai.

Pe când apa dădu în clocot şi turtele erau aranjate pe o farfurie, Jacob îşi recăpătase cumpătul. El intră în camera de zi cu tava în mâini şi o auzi pe Penny spunând:

— Nu am observat până acum că Estera a fost adoptată. Poate pentru că am aflat de scurtă vreme că și eu sunt adoptată.

— Ce s-a întâmplat cu părinții tăi adevărați? întrebă Esther.

— Nu știu. Cred că mama nu m-a iubit, așa că s-a scăpat de mine.

— Stai puțin, rosti Jacob. De unde știi că nu te-a iubit?

Penny păru foarte surprinsă.

— Pe certificatul de adopție scrie că m-a dat altor oameni când aveam doar o zi și apoi a cerut ca documentele să rămână confidențiale, pentru ca eu să nu o pot găsi niciodată.

— Sunt multe motive pentru care un părinte poate ajunge să își lase copiii în grija altor oameni, răspunse gazda. Ed Shaffer și-a lăsat copiii cu tine, pentru a merge la război, nu-i așa?

— Dar el îi iubește.

— Și de aceea trebuie să îi fi fost chiar mai greu să ia această hotărâre. De unde știi că nu a fost la fel de dificil și pentru mama ta? Care e dovada că nu te-a iubit?

Penny avea ochii scăldați în lacrimi.

— M-a îndepărtat de la ea, nu-i de ajuns?

— Asta nu înseamnă nimic. Te sfătuiesc să cauți temeiul hotărârii sale, înainte de-a o învinui că nu te-a iubit. Se întâmplă uneori ca o mamă să își iubească odrasla nespus de mult, dar să nu îi poată purta de grijă. Sau să năzuiască la o viață mai bună pentru copilul ei și, de aceea, să-și calce pe inimă și să-i dea drumul de lângă ea.

— De unde știți toate astea? întrebă tânăra.

— În Ungaria, unde m-am născut eu, viața era foarte aspră cu evreii. Aveam doar șaptesprezece ani când am venit în America. Mamei mele i se rupea sufletul să mă vadă plecând, însă voia ca eu să am un trai mai bun.

— Poate că mama lui Penny s-a îmbolnăvit, spuse Esther, și n-a mai putut avea grijă de un bebeluș.

Sau poate că a murit, scrise Peter.

Jacob îl privi înduioșat.

— Nu voi afla niciodată ce s-a întâmplat cu adevărat, spuse Penny, fiindcă certificatul meu de naștere a fost pus sub sigiliu. Nu știu nici măcar numele mamei mele naturale.

— Ai încercat să o cauţi? întrebă gazda.

— Nu îmi dau seama de unde să încep. Nu ştiu să fac pe detectivul aşa de bine ca dumneavoastră.

— Poate că părinţii adoptivi ţi-ar putea povesti cum ai ajuns în grija lor, spuse Jacob.

Penny clătină din cap.

— Pe ei nu-i pot întreba. Ei nici măcar nu mi-au spus că sunt adoptată. Am aflat întâmplător, când îmi căutam certificatul de naştere. Încă nu le-am spus că ştiu adevărul.

— Mai sunt şi alţi membri în familia voastră pe care i-ai putea întreba? continuă bărbatul.

— Am o soră mai mare.

— Este adoptată şi ea?

— Habar nu am. Hazel s-a căsătorit şi a plecat din casa părintească pe când eu de-abia mă născusem. Acum locuieşte undeva prin New Jersey.

— Şi nu mai trece deloc pe la voi? întrebă Esther. Nici măcar de Crăciun şi de Ziua Recunoştinţei?

— Ne-a vizitat o dată sau de două ori când eram mică, dar acum are şi ea copii, aşa că îi este cam greu să mai călătorească. Iar părinţii mei sunt bătrâni şi nu le vine să călătorească nici atât, aşadar nu o vizităm nici noi pe Hazel.

Lui Penny îi dădeau lacrimile. Jacob vedea cât de dureros era subiectul acesta pentru ea.

— Domnul Mendel încearcă să îşi găsească fiul, pe Avraham, şi pe familia lui, îi spuse Esther tinerei. Sunt plecaţi în Ungaria şi nu se mai ştie nimic despre ei, de mai bine de doi ani. Dar veţi continua să-i căutaţi, nu-i aşa, domnule Mendel?

— Da. Şi, pe lângă ei, pe fraţii şi pe verii mei, împreună cu familiile lor. Voi întoarce întreaga lume pe dos, dacă e nevoie, pentru a-i găsi pe cei pe care îi iubesc. Niciodată n-am să mă dau bătut.

— Eu mi-aş dori să-i găsesc pe cei din familia mamei, rosti copila, dar nu ştiu numele niciunuia dintre ei, nu ştiu unde locuiesc, nici cum să-i caut.

— Ai cerut ajutorul celorlalți din familia voastră? întrebă Jacob, căutând să îndepărteze atenția de la Penny.

— L-am întrebat pe tati, dar nu a vrut să îmi povestească prea multe. Bunica Shaffer mi-a spus că părinții mamei nu au fost de acord ca ea să devină soția lui tati, fiindcă atunci nu ar mai fi putut studia muzica.

— Dacă ai găsi certificatul de naștere al mamei tale, rosti Penny, acolo ai vedea scrise și numele părinților ei.

— Chiar? Mă vei ajuta să îl caut? o rugă Esther.

— Desigur. Și dacă va fi cazul să mergem la Direcția de Evidență a Persoanelor, știu eu cum se ajunge acolo.

— Și pe certificatul de căsătorie s-ar putea să găsiți numele de fată al mamei tale, adăugă Jacob.

Penny sări în picioare, de ai fi zis că voia să dea fuga în clipa aceea până la Evidența Persoanelor. Dar în loc de asta, ea spuse:

— Bine, haideți să îl ajutăm pe domnul Mendel să spele vasele.

— Nu, nu, nu. Lăsați-le. Mă ocup eu de asta mai târziu. Nu am nimic altceva de făcut.

— Sunteți sigur? Am termina mai iute, dacă am pune mâna cu toții.

— Mâine ai de mers la serviciu, nu-i așa? Iar copiii au școală. Pot să le spăl eu, fără probleme.

Penny nu se lăsă convinsă cu una, cu două, dar, după multă strădanie, Jacob o lămuri, totuși. Copiii îi mulțumiră pentru masă, iar la despărțire îl îmbrățișară. Poate că bucătăria îi rămase vraiște, însă domnul Mendel era fericit. Petrecuse o seară minunată. Acum, el porni radioul și începu să strângă masa și să aducă în bucătărie farfuriile și cănile. Pregătirile pentru sărbătoare îl preocupaseră atât de mult, încât nu ascultase știrile întreaga după-masă.

Mai întâi, ascultă puțină muzică și câteva reclame. Dar în timp ce aduna ceștile de ceai din camera de zi și tava cu prăjituri, începu un nou buletin de știri. Jacob se opri în mijlocul încăperii pentru a asculta.

„Trupele naziste au intrat astăzi în Ungaria și acum o țin sub ocupație. Specialiștii sunt de părere că acesta e răspunsul lui Hitler

la încercările guvernului maghiar de a semna un tratat de pace cu Aliaţii. Budapesta e acum sub ocupaţie nazistă..."

— Nu... îngăimă Jacob. Nu, nu se poate...

Naziştii sunt în Ungaria.

Când adevărul acesta începu să îi pătrundă în suflet, Jacob strigă deodată:

— NU!

Trupul îi rămase fără putere şi tava îi alunecă din mână. Vasele se izbiră de podea... împrăştiindu-se într-o mie de bucăţi, iar odată cu ele, şi speranţa lui. Jacob simţi un junghi în piept şi se încovoie de durere. Nu mai avea aer. Încercă să ajungă la canapea, dar odaia se învârtea, picioarele nu îl mai ţinură şi bărbatul se prăbuşi, trăgând după el şi un lampadar.

Apoi... doar întuneric.

Capitolul 28

ESTHER NU-ŞI MAI PUTEA SCOATE din minte povestea reginei Estera, pe care o citiseră în seara aceasta. Penny încerca să-i zorească pe ea şi pe Peter, fiindcă ora lor de culcare trecuse deja, dar copila nu voia să se grăbească la culcare. Ştia că nu avea să poată adormi degrabă. În vreme ce Peter se spăla pe dinţi în baie, Esther îşi făcu ghiozdanul şi porni să-l pună lângă uşa apartamentului. Şi-ar fi dorit să nu aibă de mers la şcoală în ziua următoare.

Cum stătea la intrare, în capul scărilor, fetiţa auzi o bufnitură la catul de dedesubt şi zăngănit de sticlă spartă. Apoi domnul Mendel scoase un strigăt sfâşietor. Sunetul o cutremură pe copilă, săgetând-o precum curentul electric şi ţintuind-o în loc. Urmă o altă bufnitură.

Esther îşi lăsă geanta din mână, fugi pe scări în jos şi începu să bată la uşa evreului.

— Domnule Mendel...? Domnule Mendel, sunteţi bine?

Niciun răspuns.

Copila auzea radioul vecinului. Bătu mai tare. Panica îşi făcea loc înlăuntrul ei, încleştându-i pieptul.

— Domnule Mendel!

Încercă uşa, dar era încuiată. Esther se izbi în ea cu toată puterea, strigând întruna numele vecinului ei. Uşa nu se clintea. De ce nu-i

răspundea domnul Mendel? Pe când teama colcăia nestăpânită înlăuntrul copilei şi dădea să izbucnească, fata îşi aminti că doamna Mendel îi arătase odată mamei unde îşi ţinea ascunsă o cheie de rezervă.

Doamne, dă să fie acolo... Doamne, fă să fie acolo, se frământa Esther, în timp ce dibuia pe sub buza treptelor, căutând cheia.

Şi o găsi! Degetele îi tremurau atât de tare, încât de-abia nimeri gaura cheii, dar până la urmă, uşa se deschise de perete.

Domnul Mendel zăcea grămadă pe podea cu ochii închişi, palid precum o nălucă. În jurul său era plin de cioburi şi de bucăţi de prăjitură şi un lampadar răsturnat lângă el. Esther fugi pe palier şi strigă din toate puterile:

— Penny! Penny vino jos repede! Grăbeşte-te!

Penny coborî scările ca o furtună, iar Peter o urmă, îmbrăcat în pijamale. Tânăra îi aruncă o privire domnului Mendel şi se repezi la telefonul acestuia.

— Sun acum la salvare.

Esther se lăsă lângă el, fără a ţine seama de cioburile risipite pretutindeni şi îi luă capul în poală. Peter îngenunche şi îl apucă de o mână. Plângeau cu toţii, chiar şi Penny.

— Domnule Mendel... vă rog, treziţi-vă... domnule Mendel, vă rog... îl implora Esther, mângâindu-i chipul.

Mica tichie, de care domnul Mendel nu se lipsea niciodată, îi căzuse de pe creştet, iar Esther încercă să i-o pună înapoi.

Te rog, Doamne, Te rog mult! se rugă ea în tăcere. *Nu-l lăsa să moară!*

Într-un final, domnul Mendel gemu încet. Apoi îşi deschise ochii, cu pleoapele tremurânde. Esther îşi dădea seama destul de bine că bărbatul nu ştia unde se afla sau ce se întâmplase. Faţa îi era încă albă ca o coală de hârtie.

— Sunteţi bine, domnule Mendel? Cred că aţi căzut. V-aţi lovit pe undeva?

— Pieptul... gâfâi bărbatul. Mi-e greu... să respir.

— Am chemat salvarea, spuse Penny. Nu încercaţi să vă mişcaţi.

El își întoarse privirea de la unul la altul și le șopti:

— Nu plângeți... voi fi bine.

Esther își dorea să îl poată crede.

— Ați vrea să mai sunăm pe cineva? întrebă Penny.

— Pe rabi Grunfeld... numărul... e pe birou.

Esther auzi cum Penny îl sună pe rabin, rugându-l să vină acolo numaidecât. Pe când tânăra închise telefonul, începu să răsune în depărtare o sirenă. O auzi și Peter și sări în picioare, de parcă ar fi vrut să o ia la fugă dinaintea ei. Băiatul își astupă urechile cu palmele. Ura sirenele ambulanțelor. La fel și Esther. Penny îl trase pe Peter lângă ea și îl strânse în brațe, liniștindu-l.

Tânguitul sirenei se auzea mai tare, mai aproape. La fereastra dinspre stradă se zări pentru o clipă lumina roșie a unui girofar. Penny fugi la ușă pentru a le deschide medicilor și, un moment mai târziu, Esther auzi glasuri de bărbați și sunete de pași. Medicii intrară în grabă și se lăsară pe vine lângă domnul Mendel, vorbind cu el și ascultându-i inima. Copila înălță o rugăciune cu ochii închiși. Când îi deschise din nou, ea văzu că bărbatul cu stetoscopul părea îngrijorat.

— Trebuie să îl ducem la spital, rosti acesta.

Celălalt medic se duse după targă. Pe când îl ridicau, apăru în prag și rabinul. Esther îl recunoscu după barba albă; îl mai văzuse în seara cu incendiul.

— Cum se simte? întrebă el. Ce s-a întâmplat?

— Cred că a căzut, răspunse fetița. Am auzit o bufnitură, am coborât și l-am găsit aici.

— Radioul... îngăimă domnul Mendel, arătând aparatul cu degetul.

Încă mergea încet muzica, iar copila crezu că vecinul îi cerea s-o oprească. Dar când medicii ridicară targa, domnul Mendel îl prinse pe rabin de mână și rosti:

— Naziștii... în Ungaria.

Esther nu pricepu ce voia să zică.

— Vreau să îl însoțesc la spital, spuse ea.

— E foarte târziu, îi răspunse rabinul. Cred că ar fi mai bine să rămâi acasă. Voi merge eu la spital şi promit să vă sun de îndată ce aflu ceva nou.

Esther luă o bucată de hârtie din carneţelul de pe birou şi scrise numărul lor de telefon.

— Promiteţi că ne veţi suna cât mai repede?

— Da, promit.

Uşa de la intrare se deschise şi frigul năvăli înăuntru. Apoi bărbaţii plecară. Lumina girofarului pălea şi sirena se auzea tot mai încet.

— Copii, voi mergeţi sus, rosti Penny. Eu rămân să mai strâng de pe aici şi să spăl vasele.

Esther clătină din cap.

— Vreau să te ajut. Domnul Mendel îşi aranjează vasele într-un fel anume, iar eu le ştiu deja rânduiala.

Copila se aplecă să ridice lampadarul, fără să mai aştepte răspunsul lui Penny. Cei trei adunară împreună cioburile şi spălară toate vasele. Numai ce terminaseră de pus totul la loc, iar Esther tocmai voia să oprească radioul domnului Mendel şi să plece toţi acasă, când începu din nou buletinul de ştiri din fiecare seară:

„Forţele de ocupaţie ale naziştilor au invadat astăzi Ungaria. În timp ce trupele naziste au luat cu asalt Budapesta şi satele de primprejur..."

— Ungaria! strigă Esther. Acolo se află fiul domnului Mendel! Asta încerca el să ne spună.

— Probabil că de asta a suferit aşa un şoc, spuse Penny.

— Hitler e întocmai ca Haman. Îi urăşte pe evrei. Dar cine va fi regina Estera acum? Cine îl va opri de această dată?

Fata văzu că Peter scrise ceva. El ridică tăblia şi i-o arătă:

Tati îl va opri.

Esther îşi cufundă faţa în palme. Nu îşi mai putea opri lacrimile. Înţelegea acum, pentru prima oară, de ce fusese nevoie ca tatăl ei să meargă la război şi ce era în joc, de fapt. Ea simţi cum Penny o cuprinse în braţe, o strânse la piept şi o mângâie pe spate, lăsând-o să plângă în voie.

— Haide, spuse tânăra, când fetei îi secară lacrimile. Să mergem sus, altfel nu vom auzi telefonul.

Se pregătiră toţi trei pentru culcare şi apoi aşteptară pe canapea, înfăşuraţi într-una din cuverturile de lână afgană ale bunicii Shaffer. Esther nu îşi putea închipui cum ar fi fost să îl piardă pe domnul Mendel. Acesta ajunsese ca un bunic pentru ea. Copila simţi în parte frica pe care vecinul lor o avea de înfruntat în fiecare zi, la gândul că îşi putea pierde familia în mâinile naziştilor.

După o vreme, Peter începu să moţăie, dar Esther nu putea dormi. Când telefonul sună, în sfârşit, ea sări în picioare şi răspunse.

— Domnul Mendel e mult mai bine, îi spuse rabinul. Medicii nu cred că a fost vorba de un atac de cord, însă prietenul nostru a avut, într-adevăr, tulburări de ritm cardiac. A suferit un şoc puternic şi...

— Am auzit ştirea la radio. Naziştii au invadat Ungaria.

— Da. Yaacov a reuşit să ne spună asta şi nouă. Medicul vrea să îl ţină la spital peste noapte, iar dacă totul merge bine, mâine sau poimâine îl vor lăsa acasă.

A doua zi dimineaţa, Esther se trezi foarte obosită. Nu avea chef de şcoală, dar Penny stăruia de ea să meargă.

— Eu voi pleca la serviciu şi nu cred că ar fi bine să rămâi singură toată ziua.

— Vom putea să-l vizităm pe domnul Mendel la spital, dacă nu se va întoarce acasă?

— Da. Vom merge toţi trei, îţi promit.

De cum ajunse acasă, Esther bătu la uşa domnului Mendel, iar când acesta îi răspunse, parcă i se luă o piatră de pe inimă. Îi venea să îl îmbrăţişeze, dar bărbatul părea atât de slab, încât copila se temea să nu îl doboare.

— Am nevoie de odihnă doar, spuse el. Îmi pare foarte rău că v-am speriat aseară.

El ţinea uşa doar puţin crăpată şi nu îi poftise pe copii înăuntru.

— Aţi vrea să vă gătesc ceva?

— Mulţumesc, dar femeile din congregaţie mi-au adus din nou mâncare din belşug. Voi mânca boiereşte.

— Am auzit ştirea despre naziştii din Ungaria, spuse fetiţa încet. La radio şi prin ziare se tot vorbeşte despre asta.

Domnul Mendel dădu să o ia de mână. Esther îi văzu ochii înlăcrimaţi.

— Nu pot vorbi despre asta chiar acum. Îmi pare rău.

— Vă putem ajuta cu ceva?

Bărbatul rămase pe gânduri pentru o clipă. Fetiţa se întreba dacă avea să îi ceară să se mai roage pentru el, dar acesta îi spuse:

— Ai vrea să îmi cânţi puţin la pian? Mi-ar plăcea să te ascult de aici. Apoi voi sta să mă odihnesc şi mai vorbim mâine.

— Mă bucur că sunteţi bine, domnule Mendel.

— Mulţumesc.

Esther sui câte două trepte odată şi merse direct la băncuţa pentru pian, unde îşi ţinea partiturile. Avea să îi cânte vecinului toate piesele pe care le ştia. Copila se aşeză, puse partiturile pe suport, apoi îşi cântă pe nerăsuflate întregul repertoriu, sperând să îl înveselească pe domnul Mendel şi să îl ajute să mai prindă la inimă.

Când fu prea obosită să mai cânte o notă măcar, fetiţa închise capacul pianului şi rămase pe băncuţă pentru multă, multă vreme, gândindu-se la mama ei. S-o fi văzut acum, aceasta ar fi fost mândră de ea. Şi mama îi umplea pe toţi de bucurie, atunci când începea să cânte.

Esther se înviora când îşi amintea de ea, dar, în acelaşi timp, se şi întrista. Şi-ar fi dorit să ştie mai multe despre mama şi despre motivul pentru care hotărâse ea să trăiască alături de tati, în loc să studieze muzica. Şi-ar fi dorit să ştie de ce îi supărase lucrul acesta pe bunicii ei.

„Voi întoarce întreaga lume pe dos, dacă e nevoie, pentru a-i găsi pe cei pe care îi iubesc", spusese domnul Mendel aseară. *„Niciodată n-am să mă dau bătut."* Dar, acum că naziştii invadaseră Ungaria, Esther se întreba dacă evreul avea să-i mai găsească vreodată.

La rândul ei, fetiţa râvnea acum, mai mult ca oricând, să dea de urma familiei mamei sale.

Capitolul 29

Budapesta, Ungaria
Martie 1944

Dragi părinți Mendel,

Sunt în pragul disperării. Naziștii au invadat Budapesta. Nu mai am nicio speranță, iar inima mi-e la fel de goală precum rafturile noastre pentru alimente. Guvernul maghiar a fost desființat.

Conducătorii noștri au fost înlăturați. Acum suntem în mâinile naziștilor – lucrul de care ne-am temut cel mai mult. Trupele lor au pus stăpânire pe toate căile ferate și pe toate clădirile instituțiilor de stat. Nu mai știm ce se petrece prin restul lumii, fiindcă naziștii au preluat controlul asupra tuturor emisiunilor radio, asupra serviciilor poștale și asupra telegrafului.

Înaintea invaziei, toate știrile pe care le auzeam ne dădeau de înțeles că s-ar putea ca Ungaria să iasă din acest război și să facă pace cu Aliații. Am aflat că americanii au pătruns în Italia și că germanii s-au predat sovieticilor la Stalingrad. Nu avea niciun rost ca Hitler să-și mai risipească armatele pentru a invada Ungaria și pentru a-i deporta pe evrei, când are deja de luptat pe atâtea fronturi.

Însă tocmai asta face. De cum au sosit aici, naziștii au început să ne persecute, la fel cum au făcut cu evreii din Germania

şi din Polonia. Am fost daţi pe mâna unui bărbat numit Adolph Eichmann. Acesta a cerut ca toţi evreii să se înregistreze şi să poarte steaua galbenă, iar toate afacerile lor să fie închise. Aici, în Budapesta, ne-au adunat pe toţi şi ne-au silit să ne mutăm într-un ghetou.

S-a înfiinţat un consiliu evreiesc, însărcinat să ne aşeze pe cartiere şi să ne împartă mâncarea şi apa. Membrii consiliului sunt evrei, dar aceştia primesc ordine de la nazişti. Oricine nu se supune este arestat.

Noi vom locui tot în apartamentul unchiului Baruch, care se află în interiorul ghetoului, dar acum ne îngrămădim aici aproape douăsprezece suflete. Mătuşa Hannah, cei doi veri ai săi şi alte câteva rude au fost despărţiţi de noi şi siliţi să meargă în alt apartament, dar pe tata şi pe Fredeleh îi am încă lângă mine. Mătuşa Hannah e foarte bolnavă, tuşeşte întruna şi are febră, dar nu există pentru noi nici doctori, nici medicamente, iar în spitale nu ne mai primeşte nimeni.

Ştim cu toţii ce va urma. Evreii care au fugit din Polonia în Ungaria ne-au povestit ce le-au făcut nemţii acolo. Naziştii ne-au osândit pe toţi la moarte, aşa cum a făcut odinioară vrăjmaşul nostru, Haman. Ceea ce nu putem înţelege este de ce ne urăsc atât de mult. Şi de ce stau celelalte ţări cu mâinile în sân şi îngăduie aşa ceva? De ce nu ne sare nimeni în ajutor? Iar întrebarea cea mai mare este de ce îngăduie Ha-Şem aşa ceva?

Câţiva dintre cei veniţi în Budapesta de la ţară ne-au spus că naziştii i-au ridicat pe toţi evreii din provincii şi de prin satele mici, aşa cum era şi al nostru. În fiecare zi sosesc în Budapesta nişte trenuri de marfă lungi, dar nu se descarcă din ele mâncarea şi celelalte provizii de care am avea disperată nevoie. Acestea vin goale, iar noi vom fi deportaţi în Polonia şi trimişi în lagăre de muncă.

Dacă e adevărat ce se vorbeşte, atunci s-ar putea ca familiile noastre rămase în satul de unde am plecat să fi fost deja luate. Sora mea şi cei trei fraţi ai mei şi familiile lor, mătuşile mele şi

unchii mei, rudele lui Avi, rudele voastre, toți aceștia s-ar putea să fi fost deportați. Plâng pentru ei și nu mă mai pot opri. Ce bine ar fi fost să fi venit în Budapesta împreună cu noi, atunci când Avi a tot stăruit de ei. Cei care au reușit să scape au împrăștiat zvonuri înfiorătoare, potrivit cărora lagărele acestea nu sunt deloc lagăre de muncă, ci de-a dreptul de exterminare. Eu refuz să cred așa ceva. Și astfel, pentru toate acestea mă îngrijorez și mă rog și mă întreb ce s-a ales de familia mea și de Avraham al meu și dacă am să îi revăd vreodată. Dacă nimeni nu ne sare degrabă în ajutor, ne temem că, după ce îi vor deporta pe toți evreii de la sate, naziștii vor veni și după noi, în oraș. Groaza și frica de lucrurile acestea mă copleșesc, la fel ca pe toți de pe aici. Nimeni nu știe ce va aduce ziua de mâine.

Dacă aș fi ascuns-o numai pe Fredeleh la orfelinatul creștin, acum câteva luni, când încă o mai puteam face... Ar fi trebuit să o duc imediat după ce l-au luat pe Avraham din mijlocul nostru. Să ies acum pe străzile împânzite de soldați naziști e mult prea primejdios. Nu avem voie să părăsim ghetoul. Naziștii ne pot opri să ne întrebe unde mergem și să ne ceară actele de identitate. Așa că mă rog întruna lui Ha-Șem să mă ierte că nu am ascuns-o mai devreme și Îl implor să îmi deschidă o cale de-a o face acum. Nu mai pot îndura gândul că naziștii sunt pe cale să vină după ea.

Știu că de acasă, din America, vă rugați pentru noi și că Avraham, oriunde ar fi, se roagă și el. Mie îmi vine tot mai greu să mă rog, văzând că o fac, parcă, în zadar.

Din nou, Tehilim a rămas singura mea alinare:

„Ha-Șem, ascultă-mi rugăciunea și s-ajungă strigătul meu până la Tine! Nu-mi ascunde fața Ta în ziua necazului meu!"

Ha-Șem să ne izbăvească de vrăjmașii noștri și să ne aducă degrabă împreună.

Cu drag,

Sarah Rivkah și Fredeleh

Capitolul 30

CELE DOUĂ NOPȚI PETRECUTE la bunica îi păruseră lui Esther o veșnicie. Încercase, din nou, să afle mai multe despre mama ei, însă bunica Shaffer nu o ajutase deloc, repetându-i întruna că nu știa nimic altceva. Copila își dorea ca tatăl ei să nu fi vorbit cu bunica pentru a-i primi acolo pe ea și pe Peter, la câte un sfârșit de săptămână. Îi spunea lucrul acesta și lui, în scrisorile pe care i le trimitea, însă tati zicea că se cuvenea să îi lase și lui Penny câte un răgaz. Acum, când urcă în autobuz pentru a se întoarce la apartamentul lor, Esther hotărî să se așeze lângă Penny, în loc să meargă pe locurile din spate, unde stătea de obicei cu Peter.

— Penny, ți-o mai amintești pe mama? întrebă ea.

— Îmi amintesc nunta părinților tăi. Bunica ta a dat, atunci, o mică petrecere în curtea din spate. Ne-a invitat și pe mine, și pe părinții mei.

— Deci o cunoșteai pe mama?

— Nu foarte bine. Doar așa, ca vecină, cât o vedeam de la distanță.

Răspunsul lui Penny îi păru ciudat copilei. Iar ceva din glasul tinerei aducea a tristețe.

— Îmi amintesc ce frumoasă era mama ta în ziua nunții lor, continuă Penny. Și se citea pe ea atâta fericire. Era toată numai un zâmbet... la fel și tatăl vostru.

Esther se întrebă de ce părea Penny atât de tristă pentru mama ei, dacă nici măcar nu o cunoscuse prea bine.

Fetița se uită pe geam afară, cum lăsau încet în urmă vitrine de magazine și blocuri și clădiri de birouri. Orașul părea mohorât, în săptămânile acestea de așteptare a primăverii. Zăpada se topise, dar copacii tremurau încă despuiați și iarba era veștedă. Totul în jur amintea de moarte, iar copila nu voia să i se aducă aminte de asta. În primul rând, mama fusese ucisă. Acum tati era în primejdie. Domnul Mendel se prăbușise la pământ, fiind și el foarte aproape de moarte. Iar Esther se îngrijora că, dacă și bunica Shaffer se îmbolnăvea și murea, nu mai rămânea nimeni care să aibă grijă de Peter și de ea. Copila se gândise mult la asta în ultima vreme și tocmai de aceea era atât de hotărâtă să-și găsească rudele din partea mamei. La bunicii de această parte avea să găsească, poate, și o frântură din ceea ce mama însemnase pentru ea.

Fetița se întoarse din nou către Penny.

— Mama era frumoasă, nu-i așa?

Tânăra înclină din cap.

— Îmi amintesc ce talie subțire avea. Tatăl tău ar fi putut-o cuprinde cu mâinile, atingându-și degetele la spatele ei.

— Mai știi că mi-ai spus că o să mă ajuți să aflu mai multe despre familia ei? Am putea începe azi, când ajungem acasă?

— Putem încerca.

În frământările ei, Esther se întrebase dacă, atunci când avea să-i ceară lui Penny ajutorul, urma să simtă lucrul acesta ca pe o trădare din partea sa. La început, o deranjase foarte tare că Penny se amesteca în viața ei și refuzase cu îndârjire toate strădaniile tinerei de a-i deveni prietenă. Dar lucrurile luaseră o întorsătură nouă de Crăciun, când ieșiseră împreună în Times Square și, mai târziu, când împodobiseră bradul. Apoi, atitudinea fetei se schimbase și mai mult în seara când domnul Mendel ajunsese la spital, iar Penny o mângâiase și plânseseră împreună. Sau poate că schimbarea începuse chiar mai devreme în aceeași seară, pe când sărbătoreau Purimul. De când tati plecase în război, Esther nu încetase a fi

mânioasă pe Dumnezeu pentru că o lăsase întru totul singură... dar nu era chiar așa. O avea pe Penny, pusă acolo tocmai de El.

— Domnul Mendel zicea că putem căuta mai întâi certificatul de naștere al mamei tale și pe cel de căsătorie, îți amintești? spuse Penny. În felul acesta vom putea afla numele ei de fată și, probabil, numele părinților săi. Știi pe unde își ține tatăl tău actele?

— Nu știu. Poate în dulapul de la etaj, unde erau și globurile...

Când sosiră acasă, Penny și Esther petrecură mai bine de o oră în fața dulapului, golindu-l de tot și scotocind prin cutii cu hăinuțe de nou-născuți și jucării vechi și haine rămase mici după cei doi copii. Nici urmă de acte. Esther privi dezamăgită la toată harababura creată.

— Singurul loc în care cred că ar mai putea fi este dulapul lui tati, spuse ea.

Penny tresări.

— M-aș simți ciudat să-i cotrobăi prin lucruri.

— Te rog... Voi căuta singură, dacă tu nu vrei. Trebuie să găsesc familia mamei. E foarte important. Îți amintești ce spunea domnul Mendel? Ar trebui să fim gata să întoarcem toată lumea pe dos, pentru a-i găsi.

— Nu știu ce să zic, Esther. Din câte ne povesteai, părinții mamei tale nu au vrut să mai aibă de-a face cu ea. Poate că nu e tocmai o idee strălucită să îi căutăm acum. S-ar putea să îți întoarcă și ție spatele și n-aș suporta să vă rănească cineva pe tine și pe Peter.

Esther nu se gândise la asta. Se închipuise doar sărind în brațele lor deschise, în mijlocul bucuriei unei revederi mult așteptate. Dar prin faptul că o îndepărtaseră pe mama, bunicii făcuseră la fel și în ce-i privea pe ea și pe Peter. Cu toate acestea, copila voia să afle de unde pornise totul.

— Tu nu ți-ai dori să vorbești cu părinții tăi adevărați, dacă ai putea? o întrebă ea pe Penny. Chiar dacă te-au lăsat pe mâna altor oameni... N-ai vrea să știi de ce au făcut-o?

Penny căzu pe gânduri, cu privirea rătăcind în gol.

— Ba da, cred că aș vrea, răspunse într-un final. Dar haide să punem toate astea la loc, înainte să ne apucăm să mai scormonim prin alte dulapuri.

Esther închise o cutie și o puse înapoi pe raft. Apoi continuă cu celelalte, cot la cot cu Penny, iar în final copila o conduse pe tânără în dormitorul tatălui său. Hainele îngrijitoarei lor ocupau foarte puțin loc în șifonier, ca dovadă că aceasta știa bine că odaia în care se așezase nu era, cu adevărat, a ei și că nu avea să rămână acolo pentru totdeauna. Sau poate că Penny nu avea prea multe lucruri, de fapt. Esther se întreba unde dispăruseră toate hainele mamei. Nu își amintea ca tati să le fi dus cu el, dar pesemne că așa se întâmplase.

— Înainte să ne începem căutarea, spuse tânăra, hai să încercăm să ținem minte cum sunt aranjate acum, pentru a le putea lăsa la fel, bine? Nu vreau să îi deranjăm ceva pe aici tatălui tău.

— Bine. Dar nu cred că va observa, oricum. Nu e foarte ordonat de felul lui.

Fetele dădură la o parte pantofii și papucii de casă ai bărbatului și găsiră, îndosită undeva mai în spate, o cutie prăfuită. Esther o scoase și hăți de clapetele sale, sperând să dea peste ceea ce căutau... dar găsi ceva chiar mai îmbucurător.

— Acestea au fost ale mamei!

Copila își aminti că văzuse toate lucrurile acelea pe măsuța de toaletă a mamei. Le luă din cutie și le scrută pe fiecare în parte: setul silver vanity cu perie, pieptene și oglindă; sticlele de parfum și pudra de talc.

— După ce a murit mama, tati a pus la o parte tot ce era pe masa de toaletă, rosti Esther. Spunea că îi e prea greu să le privească în fiecare zi și să își amintească de ea. Mă bucur că nu le-a aruncat la gunoi, totuși.

Fetița își duse o sticlă de parfum la nas și o mirosi. Îi dădură lacrimile.

— Ar trebui să păstrezi tu toate astea, Esther. Acum nu mai e prea greu să le privești, nu-i așa? Crezi că mama ta nu s-ar bucura să le folosești tu?

— Nu știu. N-aș vrea să îl întristez din nou pe tati.

Copila își aminti ce reacție îi stârnise la întoarcerea lui acasă, în permisie, când îi cântase la pianul mamei. Dar Esther tânjea să păstreze aceste mici mărturii ale persoanei pe care o iubise cel mai mult.

Penny îi puse fetiței mâna pe umăr. În lumina slabă a singurului bec ce bătea în șifonier, ochii îi păreau atât de blânzi.

— Ai crescut, Esther; de-acum începi să fii o tânără frumoasă, știi? Ar trebui să ne gândim la câteva schimbări pe care să le facem.

— Ce vrei să spui?

— Ei bine, pentru început, am putea să stăm în același dormitor. Să fim acolo două fete, știi? Ai avea mai multă intimitate așa, decât acum când stai în aceeași cameră cu fratele tău.

— Dar Peter nu se va simți singur, dacă rămâne doar el în dormitor?

— L-am putea întreba. Să hotărască Peter, atunci. Nu vei rămâne pentru totdeauna o fetiță. Vei ajunge în curând femeie. Tu și prietenele tale veți avea nevoie de intimitate, pentru a vorbi tot felul de lucruri, ca între fete.

Esther nu avea nicio prietenă. Îi avea doar pe Jacky Hoffman și pe domnul Mendel. Jacky o tot invita, mereu și mereu, la film, dar ea și Peter aveau de mers în fiecare sâmbătă la bunica lor.

Copila se lăsă din nou absorbită de lucrurile din cutia de carton și găsi o colecție de eșarfe, poșete și mănuși de-ale mamei. Apoi, sub una din pălăriile de duminică, Esther văzu cutia de bijuterii pe care mama o primise cadou de Crăciun de la tati.

Înainte s-o deschidă, ea îi aruncă o privire lui Penny. De când le căzuse în mână cutia cu lucrurile mamei, tânăra stătea mai retrasă, îngăduindu-i copilei să se bucure de ea în tihnă.

— Îndrăznește, spuse Penny și înclină din cap. Deschide-o.

Înăuntru se aflau lănțișoare și brățări pe care Esther și le amintea din vremea când erau purtate de mama. Aceasta nu umblase nicio dată cu multe giuvaere care să atragă privirile, nu purtase brățări și inele, ci doar verigheta, un șirag de perle și alte câteva podoabe foarte simple. Restul bijuteriilor le ținea doar pentru ocazii speciale

Pe fundul cutiei se găseau trei fotografii alb-negru ce păreau îndinainte de vreme.

— Aceasta e mama! rosti copila, scrutând-o pe prima dintre ele. Arată foarte tânără aici. Pe oamenii de lângă ea nu îi cunosc.

Era vorba de o femeie mai în vârstă, cu păr înspicat şi doi tineri. Esther îi privi mai atent. Chipurile lor se distingeau destul de greu. Să fi fost ceva iubiţi de-ai mamei? Ori semănau puţin cu ea... să-i fi fost, oare, fraţi?

În a doua fotografie stătea singur unul dintre cei doi tineri. A treia poză era portretul unui cuplu cu mine serioase şi a trei copilaşi: doi băieţi şi o fată. Se putea, oare, ca fetiţa cu bucle negre să fie mama?

— E atât de chinuitor, spuse Esther cu un oftat. Vreau să ştiu cine sunt oamenii aceştia şi de ce a păstrat mama pozele cu ei.

— Ar trebui să i le arăţi tatălui tău când se va întoarce acasă. Poate că el îi cunoaşte.

În cutia de bijuterii mai era încă un lucru: un săculeţ negru, de catifea, strâns la gură cu o sfoară. Esther îl dezlegă şi îl goli în palmă. Îi căzu în mână o cutiuţă de alamă cu nişte însemne ciudate pe ea.

— Dă-mi să văd puţin, spuse Penny, întinzându-se după obiectul straniu. Aşa arată şi cutiuţa de la uşa domnului Mendel, doar că aceasta e mai mică.

— Mă întreb cum de avea şi mama aşa ceva.

— Acesta e apartamentul domnului Mendel, nu-i aşa? Poate că era pusă la uşă când s-au mutat părinţii tăi aici, iar mama ta a luat-o jos.

— Aşa o fi, rosti copila şi ridică din umeri.

Apoi începu să pună totul înapoi în cutie, dezamăgită că nu aflaseră certificatul ei de naştere. Deodată, Penny se lovi peste frunte.

— Ce zăpăcită mai pot fi! Tocmai mi-am adus aminte că am văzut în sufragerie un sertar plin de acte. Căutam nişte şerveţele şi o faţă de masă prin bufet şi am dat peste o mână de documente, în sertarul de jos. Ciudat loc de ţinut actele, mi s-a părut atunci.

Cele două fete lăsară toate lucrurile împrăştiate pe podea şi coborâră cu zor în sufragerie. Penny scoase cu totul sertarul din bufet şi îl aşeză pe masă.

— Vezi? rosti ea. Aceasta pare a fi o copie a contractului de închi riere pentru apartamentul în care locuim... iar aici sunt câteva din carnetele voastre de note... şi uite, Esther! Certificatul tău de naştere!

Fata îl luă îndată din mâna lui Penny şi se lăsă pe un scaun pentru a-l citi.

Numele şi prenumele tatălui: Edward James Shaffer.

Numele şi prenumele mamei: Rachel Rose Shaffer.

Numele de domnişoară al mamei: Fischer.

Esther se zgâia la documentul atât de râvnit, în vreme ce Penny continua să caute prin sertar.

— Am găsit şi certificatul lor de căsătorie, spuse tânăra.

Copila îl scrută şi pe acesta împreună cu Penny. Rachel Rose Fischer se căsătorise cu Edward James Shaffer pe 10 iunie 1930. Părinţii mamei se numeau David Fischer şi Esther Fischer.

Fetiţa rămase cu gura căscată.

— Mama mi-a pus numele după bunica! Nu se poate să fi rămas certată cu ei, altfel nu mi-ar fi dat acest nume, nu-i aşa?

După ce le văzuse numele tipărite atât de frumos pe acel docu ment oficial, părinţii mamei îi păreau lui Esther mult mai reali. Şi i închipuia întocmai ca pe acea pereche din fotografia mamei, doar că ceva mai bătrâni. David şi Esther Fischer. Bunicii ei.

— Ei bine, le-am aflat numele, spuse Penny. Şi acum ce urmează? Fischer pare un nume destul de comun.

— L-am putea întreba pe domnul Mendel ce crede că ar trebui să facem.

Esther se ridică în picioare, gata să o şteargă spre uşa vecinului.

— Ar fi mai bine să aştepţi până mâine. Nu îl deranja acum. S-ar putea să doarmă.

Copila se lăsă din nou pe scaun, cu un oftat. Acum, când era la un pas de a-şi găsi familia, îi venea greu să mai aştepte.

— Ia uite, luna viitoare e ziua ta, spuse Penny, cu ochii la certifi catul de naştere al fetei. Câţi ani vei împlini...? Treisprezece? Cum ai vrea să sărbătorim?

— Nu ştiu.

— Ce faceți de obicei de ziua ta? Luați cina la bunica? Dai câte o petrecere cu prietenele tale?

Câtă vreme trăia mama, ea știa să-i pună la cale niște petreceri frumoase, dar după moartea ei nimeni nu mai sărbătorise nimic. Esther nu avea nicio prietenă bună la școală. Mai demult, ea se juca șotron și sărea coarda cu câteva fete din vecini, dar totul se schimbase după accidentul mamei. Esther fusese tristă atât de multă vreme de atunci încoace, încât nimeni nu o mai chemase la joacă... și voise chiar ea să fie lăsată în pace. Iar pe lângă asta, când erau în preajma lui Esther, fetele se purtau ciudat, de parcă se temeau să nu moară și mamele lor.

— De obicei, de ziua noastră mama ne făcea tort, spuse copila într-un final. Dar nu mai vreau să îl servim acasă la bunica. E atâta dezordine acolo, încât nu pot nici să respir. Dacă ar fi după mine, mi-ar plăcea să mâncăm o felie de tort împreună cu domnul Mendel.

— Nu cred că el poate servi din bucatele noastre. Zicea că își ia mâncare numai din magazine evreiești, mai ții minte?

— Este o brutărie evreiască peste drum de magazinul de fructe unde...

Esther se opri. Brutăria se afla peste drum de locul unde mama ei și doamna Mendel își pierduseră viața. De atunci, copila evitase mereu acea stradă și amintirile sumbre din acea zi tristă. Însă era gata să facă o excepție, de dragul domnului Mendel.

— Sunt sigură că ar putea mânca și el, dacă am cumpăra prăjitura de la patiseria evreiască.

— Ești sigură că asta e tot ce îți dorești? O prăjitură servită aici, acasă?

— Ei bine... Gândul fetei zbură la Jacky Hoffman. La sfârșitul săptămânii, în loc să rămânem peste noapte la bunica, voi putea merge, te rog, împreună cu prietenii mei la matineul de sâmbătă? Știu că asta ar însemna să nu ai nicio zi liberă în săptămâna aceea, dar...

— Nu e nicio problemă. Oricum, nu voi avea nimic deosebit de făcut. Ziua ta de naștere e mult mai importantă. Vei putea merge

cu prietenii tăi la film în sâmbăta aceea şi apoi să te întorci aici, pentru a servi tortul împreună cu domnul Mendel. Cum ţi se pare?

— Aş putea să merg la film fără Peter în sâmbăta aceea? întrebă Esther în şoaptă. Doar cu prietenii mei? N-aş vrea să sufere din cauza asta, dar...

— Înţeleg. Îl voi ruga să mă ajute cu ceva pe aici, prin apartament.

— Mulţumesc, Penny.

Pe măsură ce se apropia ziua ei de naştere, copila era tot mai entuziasmată de faptul că aveau să meargă la film, doar ea şi Jacky. Întâlnirea lor avea să semene mult cu o întâlnire romantică dintre doi oameni mari. La urma urmelor, ea avea treisprezece ani şi văzuse cum alţi copii de la şcoală se ţineau de mână în timp ce aşteptau la rând pentru a-şi cumpăra bilete. Poate că, de această dată, avea să fie de acord chiar şi să stea la balcon. Doar copiii mici, ca Peter, stăteau pe locurile de jos.

Când ziua mult aşteptată sosi în sfârşit, Esther mai că nu dansa de bucurie pe drumul înspre teatru, însoţită doar de Jacky.

— De astă dată, vei accepta să îţi fac eu cinste? o întrebă puştanul, cu zâmbetul lui ştrengăresc.

— Dacă vrei... Până la urmă, azi e ziua mea de naştere. Am împlinit treisprezece ani.

Esther fu puţin dezamăgită văzând că Jacky nu o luă de mână, pe când aşteptau la rând. Însă băiatul o conduse la balcon, iar după ce se stinseră luminile, îşi petrecu braţul pe la spatele ei. O ţinea chiar de după umăr, nu doar pe după spătarul scaunului. Esther văzu cum perechea din faţa lor se săruta în timpul buletinului de ştiri, dar copila se bucura că nu încercase şi Jacky să facă la fel cu ea. Îi mai atingea băiatului mâna din greşeală, întrucât împărţeau amândoi aceeaşi cutie de pop-corn şi aceeaşi pungă de bomboane, iar Esther era atât de încântată să stea aşa aproape de Jacky şi să simtă că se făcuse şi ea mare, încât de-abia dacă mai putea fi atentă la film.

La urmă, când ieşiră din teatru, puştanul o luă, în sfârşit, de mână şi nu îi mai dădu drumul până acasă. Pe deasupra, el o apucase pe calea mai lungă, pentru a putea fi ceva mai multă vreme împreună.

— Pot să te pup de ziua ta? o întrebă Jacky, atunci când se opriră pe aleea din spatele blocului fetei.

Aceasta şovăi şi apoi clătină din cap. Nu avea încă destul curaj pentru un prim sărut, mai ales că erau în plină zi, într-un loc în care toţi vecinii îi puteau vedea. Inima îi zvâcnea deja mai tare ca niciodată.

— Haide, doar un pupic... stărui băiatul.

— Bine, dar aici să fie...

Esther îi făcu semn să nu o sărute decât pe obraz. Jacky îi puse mâinile pe umeri şi se apropie foarte mult de ea. Când puştanul se aplecă şi îşi apăsă buzele pe obrazul ei, copila crezu că inima avea să îi sară din piept. Băiatul mirosea bine... la fel ca tati, când se îmbrăca la patru ace.

— La mulţi ani, Esther! murmură Jacky, înainte să facă un pas înapoi.

Locul de pe obraz, unde o sărutase puştiul, parcă îi luase foc. Pentru Esther, aceasta fusese una din cele mai frumoase zile de naştere pe care şi le sărbătorise vreodată. Era minunat să ai treisprezece ani.

— Ai vrea să vii înăuntru, să mănânci o felie de tort cu noi? întrebă copila.

— Daţi o petrecere mai mare sau ceva de felul ăsta?

— Nu, sunt doar cu fratele meu şi cu Penny. Şi cu proprietarul apartamentului nostru, domnul Mendel.

Jacky îi întoarse spatele.

— Nu, mulţumesc. Poate altădată. Acum ar trebui să merg acasă.

Într-un fel, Esther fu uşurată când băiatul refuză. Nu voia să ştie nimeni ce simţea ea pentru Jacky. Şi pe lângă asta, Penny nu ştia că în grupul de „prieteni" cu care Esther ieşise la film nu era decât un băiat şi atât. Totodată, lui Peter nu îi plăcea de Jacky, aşa că puştanul le-ar fi putut strica ziua.

— Salutare, am sosit! strigă fetiţa când intră în bucătărie. Peter...? Unde e toată lumea?

— Vino puţin sus, îi strigă Penny. Peter şi cu mine vrem să îţi arătăm ceva.

Esther încă simţea că plutea, în timp ce urcă la catul al treilea. Când intră în dormitorul ei, văzu că Peter şi Penny mutaseră mobila prin odaie, câtă vreme fusese ea plecată. Esther avea să doarmă în continuare împreună cu Peter, însă acum paturile nu mai erau unul lângă altul. Cutia cu jucării fusese mutată şi ea, pentru a face loc oglinzii şi măsuţei de toaletă a mamei. Deasupra acesteia se găsea un cadou împachetat frumos pentru Esther. Copila era toată numai un zâmbet, privind odaia atât de schimbată. Era cu adevărat posibil ca mica şi delicata măsuţă de toaletă să fie acum a ei?

Peter îşi ridică tăblia. Scrisese pe ea cu cretă colorată: *La mulţi ani, Esther!*

— Mulţumesc, Pete. Şi mulţumesc pentru felul în care ai aranjat camera noastră. Arată... arată minunat!

Peter trase scaunul măsuţei şi îi făcu semn lui Esther să ia loc şi să-şi deschidă cadoul. Nu era scrisă nicio dedicaţie pe cutie.

— De la cine este? întrebă copila, în timp ce rupea ambalajul. E de la tine, Peter?

Băiatul clătină din cap.

— Vei vedea când îl vei deschide, spuse Penny.

Esther termină cu ambalajul şi luă jos capacul cutiei. Înăuntru erau setul mamei cu oglinda şi cu pieptenele de argint şi cutia de bijuterii.

— I-am scris tatălui tău, rosti Penny, şi l-am întrebat dacă aş putea să ţi le dau de ziua ta. A fost de acord! I-am scris chiar în ziua când am găsit lucrurile mamei tale şi mi-am făcut atâtea griji că scrisorile nu vor putea ajunge până în Anglia şi înapoi, la timp. Dar au ajuns. Ieri am primit scrisoarea tatălui tău.

Lui Esther nu-i venea să creadă. Se simţea ca şi cum însăşi mama ar fi fost acolo, zâmbindu-i şi spunându-i că de acum nu mai era doar o fetiţă, ci o domnişoară frumoasă, în adevăratul sens al cuvântului.

Esther se ridică în picioare şi se aruncă în braţele lui Penny, strângând-o cu putere.

Capitolul 31

Mai 1944

PENNY PLECĂ LA SERVICIU într-o dimineaţă frumoasă de primăvară şi îl zări pe Roy Fuller, prietenul ei, ţinându-i loc în autobuz. Deodată, ea îşi dădu seama că Roy era un bărbat foarte chipeş, binefăcut şi prezentabil. Era americanul de soi, pe care orice mamă şi l-ar fi dorit de ginere.

— Salut, străine, spuse Penny, aşezându-se lângă el. Nu te-am mai văzut de mai bine de o săptămână. Mă întrebam ce ai păţit.

— Da, ştiu. Mi-a fost dor să mai stăm de vorbă. Am avut un program puţin mai ciudat şi am lucrat în ture mai lungi, fiindcă îi pregătim acum pe cei care ne vor înlocui pe şantierul naval. În sfârşit voi fi trimis şi eu mai departe.

— Ah, Roy. La asta ai tot râvnit, nu-i aşa?

Tânăra putea vedea încântarea soldatului, însă o amăra gândul că avea să piardă un prieten drag.

— Îmi va fi foarte dor de tine.

— Şi mie de tine, Penny. Iar Sally va duce dorul tuturor acelor lucruri romantice pe care i le scriam de o vreme încoace... sau, mai bine zis, pe care i le scriai tu.

Penny începu să râdă. Încă îi mai dădea din când în când lui Roy câte o idee, pentru a-l ajuta să îşi exprime dragostea, iar soldatul era întotdeauna foarte recunoscător.

— Nu, Roy. Te descurci tu şi fără mine. Cred că ai început deja să te prinzi cum e cu jocul vorbelor dulci. Când vei pleca din Brooklyn?

— Peste vreo zece zile.

— Zece zile?!

Vestea aceasta o năuci pe tânără.

— Voi trece mai întâi pe acasă, pentru a-mi lua rămas-bun de la Sally şi de la familia mea, după care voi merge, în sfârşit, la luptă.

— Ah, Roy. Ochii lui Penny se umplură de lacrimi. Aş vrea să mă bucur împreună cu tine, pentru că îţi doreşti asta de atâta vreme, dar... dar îmi va fi atât de dor de tine.

Tânăra îi luă mâna şi i-o strânse între palmele sale.

— Aha... Şi mie îmi va fi dor de tine. Mi-ai fost o prietenă deosebită.

Roy îşi drese glasul. O fi fost el un soldat călit, din marină, dar Penny vedea bine că acum avea un nod în gât. Ea îşi aduse aminte cât de vesel şi de generos îi păruse bărbatul în ziua când vorbiseră prima dată, iar el îi cedase locul. În toate aceste luni, Roy Fuller îi fusese un prieten de nădejde: o încurajase, o apreciase, o sfătuise în relaţia ei cu Eddie şi, de Crăciun, o ajutase cu cei doi copii. Penny nu putea îndura să îl vadă plecând peste mări şi ţări, însă ştia că soldatul aşteptase clipa aceasta încă de când se înrolase.

— Nu ni se va dezvălui locul spre care ne îndreptăm, continuă bărbatul. Dar ni s-a spus că vom merge cu trenul până în San Diego, de unde ne vom îmbarca.

— Şi veţi intra direct în mijlocul luptelor? Pur şi simplu?

— Nu, nu chiar aşa. Vom face un popas pe undeva, ca să ne antrenăm pentru operaţiunea amfibie. Va trebui să terminăm de recuperat din mâinile japonezilor toate insuliţele acelea din Pacific. Ne apropiem de Japonia pe zi ce trece tot mai mult.

— Dar japonezii nu au de gând să se dea bătuţi aşa uşor. Am auzit la ştiri că majoritatea soldaţilor japonezi ar muri în luptă, mai degrabă decât să se predea.

— Aşa este. Opun o rezistenţă înverşunată. Însă, odată ce debarcăm pe insula Okinawa, vom avea primul nostru cap de pod din

teritoriul Japoniei. Acolo vom putea ridica o bază aeriană, din care să ajungem cu bombardierele până la Tokyo.

Roy vorbea plin de cutezanță, dar Penny se temea pentru el. Misiunea lui avea să fie mult mai primejdioasă decât a lui Eddie, iar pentru acesta din urmă, ea se îngrijora necontenit.

— Soldații din marină au de purtat întotdeauna bătăliile cele mai crunte, spuse tânăra.

— Așa se pare. Dar suntem sprijiniți din toate părțile. Mai întâi, de la bordul portavioanelor se inițiază atacul aerian. Apoi Forțele Navale îi bombardează pe dușmani cu tot ce au. Iar după ce s-au mai rărit șirurile inamice, infeteriștii din marină pot debarca și încep luptele la sol. Și uite-așa, punem din nou mâna pe Insulele Solomon și pe Tarawa și pe toate celelalte locuri importante.

Penny se cutremură, amintindu-și înfiorătoarele cifre ale victimelor din acele lupte.

— Aș fi atât de îngrijorată pentru tine, să fiu în locul lui Sally. Doar ești logodnicul ei!

— Sally încă nu știe că voi merge la război. Vreau să-i dau vestea, privind-o în ochi. Poate că, în sfârșit, va fi și ea mândră de ceea ce fac.

— Nu e drept să vorbești așa, Roy. Fiecare soldat joacă un rol important în războiul acesta, indiferent dacă treaba lui e să țină în funcțiune jeepurile și ambulanțele, așa cum face Eddie, sau să lupte cu japonezii în Pacific sau să stea de veghe într-un șantier naval important, așa încât Forțele Navale să nu rămână fără vase. Ar trebui să fii mândru de ce ai făcut până acum.

— Mulțumesc, răspunse bărbatul, dar Penny îi simți șovăiala.

Tânăra își luă rămas-bun și coborî din autobuz, pentru a-și începe ziua de lucru. Noua slujbă îi devenise încet o rutină: pornea ceasul de pontaj, se urca la volan și parcurgea aceeași rută ca în fiecare zi. De-abia dacă își mai amintea cum arătase viața ei înainte să înceapă șoferia. Lui Penny îi plăcea slujba aceasta și se bucura să îi cunoască tot mai bine pe unii dintre pasagerii pe care îi transporta în mod regulat. Dar astăzi ea nu își mai putu lua gândul de la Roy,

care avea să plece, în curând, la luptă. Era un om bun. Îi devenise şi un prieten bun, doar pentru că Penny îşi călcase peste teamă şi intrase în vorbă cu un străin. Acum, ea se întreba dacă avea să îl mai revadă vreodată. Războiul acesta deturnase viețile tuturor, înspre bine şi înspre rău, deopotrivă. Dar avea să se mai sfârşească vreodată?

La finalul orelor de muncă, Penny conduse autobuzul în parcarea din spatele autogării.

— Capăt de linie, oameni buni, rosti cu glas tare. Să aveţi o seară plăcută.

Era vineri, în sfârşit. Până luni avea să fie liberă.

Penny o văzu pe Sheila în staţie şi se întristă puţin că relaţia lor se răcise după acea seară de dans de la USO; afară de faptul că o saluta, prietena ei nu-i spunea mai nimic altceva, când se întâlneau pe lângă ceasul de pontaj. Măcar că nu aveau prea multe în comun, lui Penny îi făcuse atât de bine ca printre puţinii săi prieteni să existe şi o fată. Dar Sheila se depărtase de ea. Şi acum, Roy avea să plece şi el pe meleaguri îndepărtate.

Penny tocmai îşi pontase timpul de lucru pe ceas şi se îndreptă către uşă, când îl zări pe tatăl ei. Acesta era aşezat – pe un scaun care până atunci nu se aflase acolo – în coridorul dintre spaţiul public al autogării şi încăperile din spate, rezervate personalului companiei de transport. Îşi ţinea bastonul în poale şi privea pierdut spre casa de bilete unde obişnuia să lucreze Penny. Atât el, cât şi scaunul pe care şedea se potriveau în peisajul acela ca nuca-n perete, aşa încât, pentru a fi sigură că nu îl confunda, Penny trebui să vină mai aproape. Tânăra lucra de ani întregi la această companie, dar nu îl mai văzuse niciodată pe tatăl ei la autogară. Oare ce căuta aici?

Deodată, Penny pricepu... *Eddie*! Se întâmplase ceva îngrozitor cu Eddie. Teama îi stoarse tinerei trupul de putere.

— Tată! strigă ea.

Bărbatul se întoarse şi o zări pentru prima dată, de când o aştepta acolo. Penny se împletici până la el, cu picioarele şovăielnice, precum ale unui viţel de-abia născut.

— Tată, ce s-a întâmplat? Ce faci aici?

— Penny?

Bătrânul încercă să se ridice, dar apoi se lăsă din nou pe scaun. O măsură cu privirea din cap până-n picioare, holbându-se la pantalonii tinerei, care îi văzu bine uluirea. Își deschidea gura și o închidea la loc, dar nu putea vorbi. Penny îl prinse de umeri, vrând să îl zgâlțâie bine.

— Tată, ce e? Ce s-a întâmplat?

— Ce s-a întâmplat? Bărbatul își recăpătă glasul, cuprins de mânie. Vin la autogară pentru a vorbi ceva cu fiica mea, care vinde bilete de călătorie... dar mi se spune că ea nu mai lucrează aici. Și-a schimbat postul încă din toamna trecută. Din toate câte se pot face pe lumea asta, ea s-a hotărât să conducă un autobuz. E șofer de autobuz acum! Încep să mă cert cu omul care îmi dă asemenea vești. Trebuie că vorbim de persoane diferite. Fiica mea nu știe să conducă un autobuz... Dar iată, într-adevăr. Uite cum arăți! În haine bărbătești!

Stomacul tinerei se răsuci de teamă și de povara vinei.

— Îmi pare rău. Ar fi trebui să vă spun mai devreme, dar...

— Cum ai putut să ne minți atâta vreme?

— Îmi pare rău, dar...

Penny se opri. De ce să își chinuie sufletul cu sentimente de vinovăție pentru că nu le pomenise părinților de noua slujbă, când tatăl ei o mințise întruna de când se știa? Îi venea să îl acuze, la rândul său și să îi strige: *Cum de m-ați mințit* voi *pe mine atâta vreme?* Și tânăra își dădu seama că adevăratul motiv pentru care nu le povestise părinților despre noua slujbă era furia stârnită în ea de vestea că fusese adoptată. Era mânioasă pe ei pentru că nu îi pomeniseră niciodată nimic despre asta. Penny fu la un pas de a-i trânti adevărul în față, dar se opri la timp.

— N-am știut cum să vă spun, rosti ea în schimb. Știam că vă veți face griji.

— Trebuie să aflu din gura unui străin cum își câștigă fiica mea pâinea?

Penny ascultă cum bărbatul își descărcă nemulțumirea prin cuvinte tot mai aspre, în auzul tuturor celor adunați în autogară și îi veni din nou să-l prindă și să-l zgâlțâie. Voia să afle numaidecât de ce venise tatăl ei acolo.

— S-a întâmplat ceva, tată? Spune-mi de ce ai venit.

— Doamna Shaffer, vecina noastră, a trimis după tine.

Penny își opri în pumn un strigăt. Pentru o clipă, îi păru că avea să i se facă rău. Eddie îi explicase că, dacă pățea ceva, mama lui avea să primească o înștiințare din partea armatei. Și atunci doamna Shaffer avea să îi anunțe și pe părinții ei.

— De ce a trimis după mine?

Tatăl tinerei nu mai adăugă nimic, drept pedeapsă, poate. Se mâniase pe ea. Penny îl luă de mână și îl ridică în picioare. Trebuia să meargă amândoi acasă numaidecât. Nu mai avea stare. Tatăl său venea atât de încet, șchiopătând și proptindu-se în baston, încât lui Penny îi venea să îl lase în urmă și să o ia la fugă până acasă. Îl prinse de braț, pentru a-l sprijini și își dorea să îl poată duce în cârcă, așa cum îl cărase Roy pe Peter.

Tânăra voia să știe ce se întâmplase, dar se temea să afle. Eddie avea să rămână viu în mintea ei până în clipa când îngrozitoarele cuvinte aveau să prindă glas din gura cuiva. La fiecare pas mărunt pe care-l mai făcea în agonie, Penny se ruga: *Ah, Doamne, nu. Te rog, nu. Să nu fie Eddie...* până când nu mai suportă așteptarea.

— De ce m-a chemat doamna Shaffer? întrebă ea din nou, încercând să își păstreze vocea fermă. Spune-mi ce s-a întâmplat, tată.

— Mă uitam după poștaș, pe fereastră, și l-am văzut venind cu o telegramă. Știu ce înseamnă asta. Toată lumea știe. Așa că am intrat în bucătărie, am luat-o pe mama ta și ne-am dus împreună la vecina de alături.

Penny nu mai putea răsufla.

— Despre cine e vorba, tată? Cine a fost ucis?

— Fiul cel mai tânăr, Joe.

Despovărată, Penny mai că nu se scurse prin porii asfaltului. Știa că nu se cuvenea să se simtă ușurată când Joey Shaffer zăcea

mort pe vreun câmp de luptă, însă nu-şi mai putea struni inima. Dumnezeu s-o ierte, dar Eddie era încă în viaţă.

Joe, cel mai tânăr din cei trei fraţi Shaffer, pierise. El fusese dintotdeauna atât de plin de viaţă: cutreiera străzile în lung şi-n lat pe bicicletă, mai dădea câte o minge de baseball prin fereastra familiei Pattersons, arunca pietricele cu praştia după indicatoarele de stop.

— Biata femeie, izbuti să spună Penny într-un final. Doamna Shaffer şi-a făcut atâtea griji pentru cei trei fii ai săi şi acum, iată...

— Mama ta a rămas puţin la vecina noastră. A ajutat-o să sune pe toată lumea şi să le dea de veste. Are o soră în Queens, care va veni să stea cu ea... Dar vrea ca să fii tu cea care le spune copiilor nenorocirea.

— Eu?

Bărbatul înclină din cap, prea istovit pentru a vorbi. Avea nevoie de câte un popas tot la câţiva paşi, pentru a-şi trage sufletul. La semafor, parcă aşteptară o veşnicie, apoi mai trecu o eternitate până când traversară strada şonticăind.

Cum să le spună copiilor aşa ceva? Ei se îngrijorau necontenit pentru tatăl lor. Dacă aflau că le murise unchiul, teama avea să le sporească şi mai mult.

Când sosiră, în sfârşit, la duplexul lor, Penny intră de una singură în casa doamnei Shaffer. Mama tinerei plecase pentru a pregăti cina, lăsând-o pe aceasta să stea de vorbă cu doamna Shaffer. Biata femeie părea distrusă, şezând năucită în mijlocul camerei de zi, ticsite de lucruri. Nu mai plângea acum, însă arăta de parcă vărsase multe lacrimi. Penny se lăsă pe genunchi în faţa ei şi îi luă mâinile într-ale sale.

— Îmi pare atât de rău, doamnă Shaffer... îmi pare rău.

— Mă tot gândesc dacă nu cumva s-a făcut o greşeală, răspunse femeia. Poate că se vor întoarce cu o altă telegramă, pentru a-mi spune că cel ce a murit era fiul altcuiva, nu al meu.

— Nici nu-mi pot închipui ce aveţi în suflet acum.

Penny era descumpănită. Nu mai trecuse niciodată prin aşa ceva.

— Cum să vă ajut? Ce-aş putea să fac?

— Va trebui să mai cumpăr un steag. De data asta voi scoate la fereastră o stea aurie...

Femeia îşi cufundă faţa în palme şi începu să plângă. Oare îşi dorea cu adevărat ca Penny să meargă să cumpere acel steag? Amărăciunea îi stârnea mintea la cele mai ciudate gânduri.

— Doamna Shaffer, aţi dori să vă chem aici pe cineva, până când ajunge familia dumneavoastră?

— Ar trebui să le spun celor de la biserica din care fac parte.

— Biserica din care faceţi parte? Care o fi aceea?

Penny nu-şi amintea să o fi văzut vreodată ieşind din casă duminica, nici măcar de Crăciun.

— Biserica la care merg Eddie şi copiii. Mă duceam şi eu înainte ca reumatismul să mă prindă atât de tare, încât să nu-l mai pot birui. Dar încă mai am ceva prieteni pe acolo.

Penny căută numărul de telefon şi îl sună pe pastor. El ştia, cu siguranţă, ce să facă şi cum să o mângâie pe bătrână, fiindcă, din păcate, înaintea lui Joey Shaffer mai muriseră şi alţi tineri din comunitate.

— Sosesc îndată acolo, spuse pastorul când primi vestea de la Penny.

— Vine acum, doamna Shaffer.

Femeia privea în gol, ţinându-se de braţele fotoliului, de parcă odaia se transformase într-un carusel.

— Vreau să le duci tu vestea copiilor, spuse ea. Esther şi Peter trebuie să afle ce s-a întâmplat.

— Desigur.

Însă Penny nu îşi închipuia cum avea să le-o spună. După sosirea pastorului şi a unuia dintre diaconii bisericii, Penny îşi luă rămas-bun şi plecă spre staţia de autobuz, frământată de griji cu privire la reacţia copiilor. Când autobuzul pe care îl aştepta opri în faţa ei, tânăra se bucură să îl vadă pe Roy înăuntru. Părea un adevărat miracol să dea peste el de două ori în aceeaşi zi.

— Ce-ai păţit? o întrebă soldatul, când tânăra se aşeză sfârşită lângă el. Ai plâns?

— S-a întâmplat ceva cumplit. Tocmai am aflat că Eddie şi-a pierdut fratele mai mic, pe Joe, într-o luptă din Italia.

— Îngrozitor...

Soldatul o cuprinse cu braţul de după umăr şi o strânse uşor lângă el, pentru a-i alina sufletul împovărat.

— M-am pornit chiar acum spre casă, pentru a le da de veste copiilor că unchiul lor a murit şi habar nu am cum să le-o spun. Cu două luni în urmă au mai tras o sperietură bună, când domnul Mendel a fost dus de urgenţă la spital... iar acum şi asta, de parcă n-a fost de-ajuns prin câte nenorociri au trecut până acum. Peter s-a închis deja în sine. Esther îşi face griji neîncetat pentru tatăl ei şi se consumă pentru toate ştirile de la radio; mă tem că vestea aceasta o va face să se îngrijoreze mai mult ca oricând. N-aş vrea să le spun, dar trebuie să afle ce s-a întâmplat. Cum le spui unor copii astfel de lucruri?

— Nu are cum să fie uşor. Şi orice le-ai spune, va fi greu pentru ei să primească aşa o veste.

Roy scoase o batistă din buzunar şi i-o întinse lui Penny.

— Cum ai aflat că a fost ucis?

— Părinţii mei sunt vecini cu mama lui Eddie... şi, colac peste pupăză, acum s-a mâniat şi tata pe mine. Nu i-am spus niciodată că sunt şofer de autobuz. El credea că lucrez tot la casa de bilete. Azi, când a venit să îmi aducă vestea morţii lui Joe, a aflat totul, iar acum e furios pe mine. Mama va face şi ea o criză de nervi din cauza asta.

— Dar de ce s-ar mânia? Ar trebui să fie mândri de tine.

— Tu nu-i cunoşti pe părinţii mei, Roy. De când mă ştiu, pentru orice lucru pe care am vrut să îl fac, oricât de mărunt, ei n-au mai putut de îngrijorare. Dacă era după ei, nu aş fi ieşit niciodată în lumea largă, plină de răutate şi de necunoscuţi. Iar apoi, ca şi cum n-ar fi fost de-ajuns, tata m-a văzut, astăzi, îmbrăcată în pantaloni. De-abia dacă mai vorbeşte cu mine, acum.

— Mizerabilă zi ai avut de înfruntat.

— Şi ce e mai rău n-a trecut încă. Mai trebuie să le spun lui Esther şi lui Peter despre unchiul lor.

— Vrei să vin cu tine, să le spunem împreună?

— Nu ţi-aş putea cere una ca asta. Ai avut şi tu o zi grea la lucru, fără îndoială.

— N-ar fi nicio problemă pentru mine. Îmi place cu Esther şi cu Peter. Iar tu îmi eşti prietenă. M-aş bucura să te pot ajuta. Îţi va fi greu de una singură.

— Păi atunci... dacă nu te deranjează... mi-ar prinde bine, într-adevăr, ajutorul tău.

Roy coborî din autobuz împreună cu Penny şi o luară amândoi către apartament.

— Îi ştiu pe Eddie şi pe familia lui de-o viaţă, spuse tânăra, din mers. Am fost vecini dintotdeauna şi am crescut împreună. Joey Shaffer e doar cu câţiva ani mai mare decât mine. Ce tragedie! Cum mergi mai departe după o astfel de nenorocire?

— Încetul cu încetul; te ridici câte puţin în fiecare zi. Şi crede-mă, va fi foarte greu la început. La fiecare sărbătoare sau zi de naştere, va rămâne un loc liber la masă. În primul an, te gândeşti că nu vei mai fi niciodată fericit, că nu ar trebui să mai fii fericit. Dar puţin câte puţin, durerea începe să dispară şi izbuteşti să-ţi aduci aminte de toate clipele frumoase petrecute împreună, fără a mai fi cuprins de tristeţe. Trebuie să o iei încetul cu încetul. Asta e tot ce poţi face.

— Pari să vorbeşti din experienţă.

— Mama a murit când aveam cincisprezece ani.

— Ah, Roy. Nu e de mirare că te porţi aşa frumos cu Peter şi cu Esther. Ei ştiu lucrul acesta?

— I-am povestit lui Peter despre mama. I-am spus că înţeleg ce se petrece în sufletul lui. Şi chiar înţeleg.

— Suntem prieteni de atâta vreme şi nu te-am întrebat nimic despre familia ta sau despre felul în care îţi câştigai pâinea înainte de război. Unde lucrai pe atunci?

— Eram profesor de istorie la liceul din Moosic. Sally era în ultimul an când am început eu să predau. Vedeam bine că îi plăcea de mine, dar nu lăsam niciodată să se vadă că ştiam lucrul acesta şi

o tratam întotdeauna la fel ca pe ceilalţi elevi. Nici măcar după ce a absolvit, poate că nu aş fi avut curajul să o invit în oraş, dacă nu ne-am fi întâlnit la un picnic, în curtea unui prieten, unde ne-am împrietenit pe loc şi a mers totul de la sine.

— Uau. Şi crezi că te vei mai întoarce la catedră după terminarea războiului?

— Mi-ar plăcea. Îmi iubesc slujba. Amândoi părinţii mei au fost învăţători. Tatăl meu este director la o şcoală primară, acum.

Cei doi tineri ajunseră în faţa blocului. Penny inspiră adânc.

— Te pricepi atât de bine să-mi distragi atenţia de la temerile mele. Îţi mulţumesc pentru asta, Roy.

— Pentru nimic. Poate că cel mai bine ar fi dacă le-ai da vestea fără ocolişuri, nu crezi? Nu întinde prea mult povestea. Copiii îşi vor da seama că ceva nu e în regulă, după expresia feţei tale.

— Şi eu am ştiut că s-a întâmplat ceva, de îndată ce l-am văzut pe tatăl meu la autogară. I-a luat o veşnicie să îmi spună ce se petrecea. Eram îngrozită că cel ucis fusese Eddie.

Tânăra inspiră încă o dată adânc, apoi răsuflă şi continuă.

— Probabil că puştii sunt la domnul Mendel acasă.

— De ce să nu le spui totul cât încă sunt acolo, la vecinul vostru? Poate că-ţi va fi şi el de ajutor. Din câte am văzut, copiii nu l-ar da pe lumea întreagă.

— Ai dreptate. Poate că ne va ajuta să le răspundem la întrebări. E un om foarte înţelept.

Penny bătu la uşa evreului, apoi aşteptă.

— Bună seara, Penny.

— Bună, domnule Mendel. Vă prezint pe un prieten de-al meu, Roy Fuller. Copiii sunt aici?

— Da. Îşi fac temele în bucătărie. Poftiţi înăuntru.

— Mulţumim.

Bărbatul îi conduse în bucătărie şi Penny băgă de seamă mirarea lui Esther, când aceasta îşi ridică privirea şi îl zări pe Roy alături de ea.

— Hei, a venit şi Roy! Ce faceţi aici?

— Trebuie să vă spunem ceva, rosti soldatul, dar nu e vorba de tatăl vostru, așa că nu vă îngrijorați. El este bine.

Însă căutătura plină de teamă a copiilor aproape că îi frânse inima lui Penny.

— Bunica voastră a primit azi o telegramă, spuse ea. Unchiul vostru, Joe, a murit în luptă în Italia.

Esther sări în picioare.

— Vedeți? strigă fetița. V-am spus eu că rugăciunea nu ajută la nimic! V-am spus eu! Ne-am rugat și iar ne-am rugat și i-am cerut lui Dumnezeu să îi păzească pe toți ai noștri, dar El nu ne-a ascultat! Nu i-a păzit!

Pumnii copilei se încleștară și aceasta părea că voia să pocnească pe cineva. Ea își croi drum pe lângă Penny și dădu să fugă din bucătărie, dar domnul Mendel o opri înainte să ajungă prea departe.

— Așteaptă o clipă, Esther. Nu te pripi și ascultă-mă puțin. Cum ar putea să răspundă Ha-Șem la o astfel de rugăciune în mijlocul unui război? Noi suntem cei care am pornit acest război, nu El. Oamenii nu sunt niște păpuși controlate de Ha-Șem, pentru a face tot ce dorește El. Și, la rândul Său, nici El nu poate fi manipulat să îndeplinească toate dorințele noastre. Cei care au ales să pornească acest război au fost niște oameni, ceea ce înseamnă că noi suntem răspunzători pentru că i-am pus în primejdie pe cei pe care îi iubim, nicidecum Ha-Șem. Însă El poate scoate un bine din toată nenorocirea aceasta, chiar dacă noi nu vedem așa ceva.

— Cum? Cum ar putea ieși ceva bun din asta? Unchiul Joe e mort!

— Unchiul vostru era în Italia, nu-i așa? întrebă Roy. Gândește-te puțin la oamenii care trăiau în țara aceea fără libertate, sub mâna de fier a acelui smintit, Mussolini. Mulțumită unchiului tău, ei sunt liberi din nou.

Penny asculta mângâierile domnului Mendel și ale lui Roy și le era atât de recunoscătoare. În urmă cu câteva luni, amândoi erau niște străini pentru ea, dar acum tânăra își dădea seama cât de mult se îmbogățise cunoscându-i. Penny cumpăni tot ce ar fi avut de pierdut, dacă ar fi rămas la adăpost în duplexul părinților, trăind mai

departe cu aceleași constrângeri și prejudecăți ca mai înainte. Penny știa bine că nu se mai putea întoarce pentru a locui împreună cu ei, nici după război.

Un ceas mai târziu, discuția luă sfârșit. Roy Fuller oftă.

— Eu trebuie să plec, Penny.

Tânăra îl petrecu până pe terasă.

— Am tot sperat să îi mai întâlnesc pe Peter și pe Esther, pentru a-mi lua rămas-bun de la ei, rosti soldatul. Dar în circumstanțele astea, nu cred că ar fi o idee bună să le spun că voi pleca. Cel puțin, nu astăzi.

— Ai dreptate. Ar fi la fel de triști să te vadă plecând, cum sunt și eu.

Penny rămase cu privirea la sinagoga de peste drum, aducându-și aminte cum o văzuse prima dată, în dimineața de după incendiu. Acum, clădirea din cărămidă brună era aproape în totalitate ridicată. În seara aceasta plăcută de primăvară, în jurul tinerei fremăta viața într-o mulțime de forme: în frunze ce tocmai ieșeau din muguri și în iarba verde, fragedă și în păpădii de culoarea autobuzelor pentru elevi. Totuși, lui Penny îi mergea gândul doar la moarte și la felul în care, parcă, niciun lucru nu mai era cruțat de la schimbare. Ea se întrebă dacă poliția îl mai bănuia încă pe domnul Mendel de incendierea sinagogii. Trecuseră cinci luni de când vecinul lor îi pomenise ultima oară despre asta, iar atunci el fusese foarte îngrijorat. Ferească Dumnezeu, dar ce aveau să se facă puștii – ce avea să se facă ea –, dacă îl mai pierdeau și pe domnul Mendel, prietenul lor?

— Problema e că, dacă ajungi să te apropii de oameni, îi spuse tânăra lui Roy, vremea când trebuie să îți iei rămas-bun de la ei devine zdrobitoare.

— Pot să te rog ceva, Penny? Simte-te liberă să mă refuzi, întrucât nu mă voi supăra... dar crezi că ai putea să-mi mai trimiți câte o scrisoare din când în când, câtă vreme voi fi departe de casă? Știu că am făcut mare caz atunci când Sally mi-a spus că le mai scria și altor soldați, dar acum înțeleg mai bine. Așa că, dacă vrei...

şi dacă pe prietenul tău nu îl deranjează... mi-ar plăcea foarte mult să ştiu cum vă mai merge ţie şi copiilor. M-ar durea să pierd legătura cu voi, după atâta timp.

— Îţi voi scrie cu toată bucuria. Oricum, gândul îmi va fi mereu la tine. Sper să îmi scrii şi tu câteodată, când nu eşti prea ocupat cu luptele împotriva japonezilor; scrie-mi şi dă-mi de veste că eşti bine.

— Poţi fi sigură de asta.

— Şi totodată sper ca, după război, tu şi Sally să îmi trimiteţi o invitaţie la nuntă.

— O vei primi, îţi promit. Iar eu vreau să fiu de faţă când te vei căsători cu Eddie.

— Mai avem foarte mult până acolo, Roy. Cel puţin, tu şi Sally sunteţi logodiţi.

Penny luă din poşetă o bucată de hârtie şi îi scrise bărbatului adresa ei.

— Aceasta e adresa mea. Fă cumva să mi-o trimiţi pe a ta, de îndată ce o vei şti, ca să îţi pot scrie şi eu.

— Aşa voi face. Mulţumesc, Penny. Soldatul împături hârtia şi o vârî în buzunarul cămăşii. Mi-ai fost o prietenă foarte bună. Sper să ne mai vedem înainte să plec, dar cine ştie dacă vom putea?

Ochii lui Penny se umplură de lacrimi. Cei doi se apropiară unul de celălalt, mânaţi de aceeaşi pornire, şi se îmbrăţişară straşnic. Tânăra se săturase de a se despărţi mereu de oamenii la care ţinea, nu mai voia să îi vadă plecând. Oare nu se mai sfârşea odată războiul acesta?

— Ai grijă de tine, soldatule.

— Şi tu la fel.

Bărbatul îi dădu drumul, iar Penny rămase pentru a-l petrece cu ochii până când îl pierdu din priviri. Tânăra n-ar fi crezut că inima i se putea umple de şi mai multă amărăciune ca până acum, dar iat-o scăldată de încă un val. Venită peste moartea lui Joey Shaffer, pierderea lui Roy, prietenul ei, era o lovitură cumplită. Avea să îşi facă multe griji pentru el.

În următoarea zi, când Penny îi duse pe copii la bunica lor, tinerei îi păru că ar trebui să-l vadă pe Roy stând pe locul din spatele şoferului, ca de obicei. Dar scaunul pe care şedea el întotdeauna era acum liber.

Când sosiră, văzură maşini de tot soiul parcate în faţa duplexului. Penny văzu prin fereastra dinspre stradă că în casă era plin de oameni. Oare cum puteau încăpea în toată învălmăşeala aceea de vechituri?

— Copii, voi mergeţi înăuntru, le spuse ea. Mă întorc după voi cam peste-o oră.

Esther se agăţă panicată de mâneca lui Penny.

— Stai puţin! Tu nu vii cu noi?

— Nu cred că mai este loc nici măcar pentru o persoană în plus. Şi pe lângă asta, n-aş vrea să intru nepoftită. Sunt doar vecină cu voi, nu fac parte din familie.

Penny se ruşină când îşi aminti cum obişnuia să îşi petreacă vremea pe acolo neinvitată, stând pe capul oamenilor ca o pacoste – după cum îi spunea mama –, doar pentru a-i mai fura o privire lui Eddie.

— Dar eu şi Peter nu ştim ce să facem sau ce să zicem.

— Nu trebuie decât să o strângeţi tare pe bunica în braţe şi să şedeţi lângă ea. Asta o va mângâia îndeajuns de mult. Nu e nevoie să spuneţi nimic. Şi poate că vei avea şansa, cu ocazia aceasta, să mai întâlneşti câteva din celelalte rude ale tale, nu crezi? Nu asta îţi doreai?

— Dar toţi vor fi trişti. La fel cum au fost şi când a murit mama.

— Ştiu. E tare greu. Dar veţi fi bine, amândoi. Mergeţi şi faceţi-l pe tati să fie mândru de voi.

Penny o strânse pe Esther de umăr şi îi netezi lui Peter părul. Apoi plecă, intrând în locuinţa de alături, pentru a-şi vedea părinţii.

— Salutare, eu sunt! strigă tânăra de la uşa din spate. Am venit acasă.

Penny se temuse de clipa aceasta încă de ieri, când îşi petrecuse tatăl de la autogară. Ştia că părinţii aveau să fie încă mânioşi pe ea.

Aceştia ţineau de ranchiună de parcă ar fi fost pepită curată. Tânăra simţi strâşnicia furiei lor, de cum intră în camera de zi. Niciunul din ei nu o salută şi niciunul n-o învrednici măcar cu o privire. Chipul tatălui era ascuns în spatele ziarului, ca scutit de o pavăză. Mama nu îşi lua ochii nicio clipă de la căciula pe care o împletea pentru soldaţii plecaţi pe front, ci înţepa întruna firul şi străpungea furioasă ţesătura. Penny se apropie de radioul ce bârâia în toată casa şi îl opri, pentru a putea vorbi cu părinţii.

— Îţi trebuie ceva neruşinare ca să vii aici aşa, de parcă nu ai fi făcut nimic rău, spuse tatăl dindărătul ziarului.

Tânăra nu-i putu răspunde. Părinţii ei chiar nu înţelegeau că lumea era dominată de rău, în adevăratul sens al cuvântului? Că familiile erau sfâşiecate şi desfrămate de nenorociri mult mai mari decât aceasta? Cum se putea măsura mânia şi frustrarea lor cu durerea cumplită a vecinilor de alături?

— I-am lăsat pe copii la bunica lor, spuse Penny încet. Aveţi de gând să vorbiţi cu mine sau vreţi să plec?

— Eu vreau să ştiu de ce ai lucrat pe la spatele nostru, spuse mama, pocnind croşetele una de alta. De ce ai încercat să te ascunzi de noi?

— Pentru că întotdeauna vă faceţi griji pentru mine. Nu voiam să vă mai dau încă un motiv de îngrijorare.

— Şi de ce crezi că ar trebui să nu ne îngrijorăm? Ziarul tatălui foşni, întrucât acesta şi-l coborî dinaintea ochilor şi îl împături. Să te apuci tu să conduci un autobuz pe străzile din Brooklyn? Ţi-ai pierdut minţile?

— Se pare că sunt un şofer chiar foarte bun. Instructorul a zis că am fost cea mai bună dintre toate fetele care au făcut şcoala de şoferi.

— Să nu-mi vorbeşti mie pe tonul ăsta! Mai ştiu şi eu câte ceva despre cât de primejdioase pot fi străzile pe aici!

Mama lăsă baltă croşetatul şi vârî împletitura de-a valma în sacul cu gheme.

— De ce să te expui aşa printre atât de mulţi străini? rosti ea.

— Încep deja să îi cunosc pe unii dintre cei care merg mai des pe ruta mea. Îi întreb ce mai fac, le spun că le doresc o zi frumoasă... E nespus mai bine, decât să stau toată ziua pe un scaun, la acea casă de bilete înghesuită. Sau în acest cămin mohorât, mai vru Penny să adauge, ruptă de lume și de viață. Și pe lângă asta, acum câștig mai mulți bani decât cu vechea slujbă.

Tatăl ei clătină din cap. Tânăra își dădu seama că vorbea singură.

— Ești atât de naivă. Niciodată nu ai avut câtuși de puțină minte. Nu știi ce primejdii te pasc în lumea asta și ce ar putea păți o fată ca tine.

— Nu voi păți nimic.

Dar Penny își dădu seama că greșea, înainte să-și sfârșească vorba. Într-adevăr, se întâmplau tot felul de lucruri, indiferent dacă erai sau nu prevăzător. Miriam Mendel și Rachel Shaffer se petrecuseră din lumea noastră, în urma unui accident de mașină. Joey Shaffer zăcea mort pe un câmp de luptă, în Italia. Dar să trăiască stăpânită mereu de teamă și de îngrijorare, însemna, de fapt, să nu-și mai trăiască viața defel.

— Trebuia să îmi dau eu seama că nu îți merge mintea decât la rele, când ai început să te îmbraci ca o stricată, spuse mama. Ar fi trebuit să te pun chiar atunci să vii acasă fără întârziere.

— Mamă, ascultă-mă...

— Am avut atâta grijă de tine toată viața, căutând să te ținem la adăpost... ca mai apoi tu să mergi și să faci lucruri de felul acesta pe la spatele nostru. Să ne minți!

— Nu v-am mințit. Spune-mi, cu ce v-am mințit?

— Luni dimineața te vei duce direct la șeful tău, spuse tatăl, și vei demisiona. Iar apoi îți vei lua catrafusele și vei pleca din apartamentul acelui evreu. E timpul să te întorci acasă, unde ți-e locul.

— Nu-i pot părăsi tocmai acum pe copii. Cum credeți că ar mai putea doamna Shaffer să îi îngrijească? Doar ați văzut ce sfâșiată este de durere, nu-i așa?

— Am văzut la fel de bine că mai are și alte rude... frați și surori și verișori, spuse mama. Pe câțiva i-am sunat chiar eu, îți amintești?

Îţi poruncim să renunţi, Penny... atât la traiul din acel apartament, cât şi la slujbă.

La rândul ei, furia din sufletul tinerei se umfla precum un talaz de nestăpânit. Părinţii o tratau ca pe un copil nătâng ce avea nevoie să fie păzit la orice pas. Până când Eddie se înrolase în armată şi avuse nevoie de ajutorul ei, Penny crezuse că aveau dreptate. Dar acum se dovedise că părinţii săi greşeau. Ea învăţase cum să conducă un autobuz. Era cea mai pricepută dintre toate colegele sale. Ştia să chiverniséască o gospodărie întreagă de una singură şi să aibă grijă de doi copii. Avea de-acum viaţa ei şi îşi făcuse prieteni noi, precum domnul Mendel şi Roy Fuller.

— Nu renunţ la nimic şi nu mă întorc acasă, răspunse tânăra; glasul îi tremura, aceasta fiind prima dată când îşi înfrunta părinţii. Nu mai sunt copil. Nu-mi mai puteţi porunci voi ce să fac.

Mama fetei rămase fără grai, şocată, parcă, de faptul că Penny o sfida în halul acela. Tatăl îi făcea din deget.

— Cineva ţi-a sucit minţile şi a avut o influenţă foarte rea asupra ta, iar eu vreau să ştiu despre cine e vorba. Noi nu te-am învăţat să ne minţi şi să ne înşeli.

Cu acuzaţia aceasta, se umplu paharul.

— Nu? strigă Penny. Nu? Atunci de ce m-aţi minţit întreaga viaţă?

— Ce vrei să spui? rosti tatăl. Cum îţi permiţi să ne vorbeşti aşa?

— Ştiu că sunt adoptată.

În apartament parcă explodase o bombă, lăsându-i pe părinţii tinerei năuciţi. Aceştia se zgâiau la ea, cu ochii căscaţi de uluire.

— Aveam nevoie de certificatul de naştere pentru a putea obţine o altă slujbă, vă amintiţi? Iar dacă nu aţi vrut să mi-l daţi, m-am dus şi am solicitat unul nou.

Chipul tatălui se aprinse atât de tare, încât fata se temu ca acesta avea să fie lovit de apoplexie; însă Penny era prea furioasă, pentru a se mai opri acum.

— Am aflat că nu sunteţi, nicidecum, părinţii mei. M-aţi adoptat. Şi m-aţi minţit în tot acest timp. De ce nu mi-aţi spus adevărul?

— Am făcut-o pentru binele tău, îi spuse mama.

— Pentru binele meu? Nu înțeleg nici măcar de ce m-ați adoptat. De când mă știu, v-ați purtat de parcă v-aș fi cea mai mare povară, de parcă nu am niciun strop de judecată. Întotdeauna îmi spuneți că sunt mai bătută în cap decât toată lumea. De ce m-ați adoptat, dacă nu mă doreați?

— Vrei să știi de ce? întrebă tatăl tinerei. Fața îi era asemeni jăraticului aprins, gata să izbucnească în flăcări. Îți zic eu de ce.

— Albert, nu! Ajunge!

— Trebuie să îi spunem, Gwendolyn. Trebuie să afle adevărul, înainte să ajungă la fel ca ea. De aici a pornit totul și cu mama lui Penny. Îți amintești?

— Albert! Ține-ți gura!

— Mai întâi, Hazel a început să ne mintă, zicându-ne că mergea undeva, când de fapt umbla prin alte locuri. Și tocmai asta face Penny acum... ne dă de înțeles că lucrează la autogară, când, în realitate, lucrurile nu stau deloc așa. De fapt, ea cutreieră orașul în lung și-n lat, fără a se gândi o clipă la toate primejdiile ce o pândesc. Vrei să se întâmple și cu Penny ce s-a întâmplat cu Hazel? Vrei să o iei de la capăt cu toate astea?

— Încetează, Albert!

— Așa mamă, așa fiică! La fel va ajunge și ea!

Penny căută pe dibuite un scaun, începând să înțeleagă ce se ascundea în vorbele tatălui. Nu simțise deloc nevoia de-a se așeza până acum, când trebuia să o facă, fiind prea năucită pentru a mai sta în picioare.

— Hazel este mama mea, nu-i așa? îngăimă tânăra.

Sora sa îi era, de fapt, mamă. Toate începeau să i se lege în minte. Cum de nu întrezărise mai devreme adevărul?

Mama fetei începu să plângă.

— Vezi ce-ai făcut, Albert?

— Cum altfel ai fi vrut s-o fac să stea acasă, unde e în siguranță? Vrei s-o sfârșească și ea siluită, la fel ca cealaltă fiică a ta?

Penny rămase cu răsuflarea tăiată. Siluită? Sora ei a fost siluită? Nu era de mirare că Hazel nu o mai dorise. Pentru ea, Penny era

o aducere aminte a unei fapte de nesuferit. Nu era de mirare nici că părinţii tinerei fuseseră dintotdeauna atât de protectori, atât de suspicioşi faţă de străini.

Penny nu putea să conceapă una ca asta... nu voia să conceapă. Adevăratul ei tată era unul ce siluia femei? Mama îi spusese mereu că ea nu era ca celelalte fete, iar acum tânăra pricepu de ce. Tatăl său era un infractor. Un violator.

— Ai dus-o bine aici, lângă noi, până acum, spuse Albert Goodrich. De ce n-ai putut lăsa lucrurile aşa cum erau, dacă mai bine de atât nu îţi putea fi, oricum?

Penny îşi dorea să le fi lăsat, într-adevăr, neschimbate. Tot ce crezuse până acum despre ea însăşi era greşit. Fusese zămislită în urma unui act de violenţă. Chiar dacă Eddie ajungea, până la urmă, să se îndrăgostească de ea, tânăra nu merita un bărbat ca el. Penny nu putea fi o mamă bună pentru copiii lui. Nu avea cum, atâta timp cât prin vine îi curgea sângele unui infractor şi câtă vreme avea drept tată un violator.

Fără a mai spune o vorbă, tânăra se ridică şi plecă.

Capitolul 32

ÎN SINAGOGA PROASPĂT RECONSTRUITĂ, serviciul de rugăciune de dimineaţă se încheiase. Jacob îşi luă jos *tefilinul* de pe frunte şi de pe braţ, după care aşteptă ca rabi Grunfeld să îşi ducă la capăt slujba. Jacob Mendel stătea la fereastră în odaia de studiu, privind cum o ploaie de primăvară cădea constant de-o vreme, adunându-se în băltoace pe trotuare şi îmbrăca în verde oraşul cenuşiu, ca de oţel. Meir Wolfe, prietenul său, veni lângă el.

— Îţi umbli de rând, Yaacov, prietene? Cu inima eşti mai bine?

Nu. Inima lui se frângea toată. Naziştii se aflau în Ungaria. Nu trecea nicio zi, fără ca Jacob să pătrundă cu toată fiinţa lui grozăvia acestui fapt. În zadar se căznea el să nu-şi mai închipuie ce se întâmpla cu familia lui, cu patria lui, căci, de când lucra alături de Consiliul Refugiaţilor de Război, începuse să cunoască cât se putea mai bine ceea ce le făceau naziştii evreilor din Ungaria.

— Sunt bine, mulţumesc. Medicii sunt de părere că nu a fost vorba de un atac de cord. După spusele lor, am avut o tulburare a ritmului cardiac.

Lui Meir nu-i mai continuă, dar medicii îi mai precizaseră şi că pricina acelei tulburări se putea să fi fost şocul primit odată cu vestea cea cumplită. I se recomandase multă odihnă. Să îşi stoarcă cei mai tineri vlaga pentru strângerea de fonduri. El trebuia să se

ferească de atâta stres. Dar cum ar fi putut Jacob să stea la o parte cu mâinile în sân?

— Mă bucur să aud că eşti bine, spuse Meir şi îl bătu pe umăr. Şi sunt atât de încântat să văd că te rogi iarăşi împreună cu noi. Ne a fost dor de tine.

— Mulţumesc.

Jacob nu-i mărturisi lui Meir că încă mai ţinea în cumpănă hotărârea lui de-a se întoarce la *şul*. Acest prieten al său, împreună cu rabi Grunfeld, îl ajutaseră să ajungă acasă de la spital şi îl vizitaseră în fiecare zi. Întreaga congregaţie îl îndestulase cu mâncare.

— Putem din nou să ne închinăm în fiecare zi la *şul*, îi vorbise rabinul. Clădirea nu este finalizată, însă avem acum o încăpere unde ne putem strânge pentru rugăciune. Te rog întoarce-te în mijlocul nostru, Yaacov. Acum, că naziştii sunt în Ungaria, rugăciunea e mai importantă ca oricând, nu crezi?

Jacob se învoise până la urmă, fără prea multă tragere de inimă. Atâta, măcar, mai putea face şi el: să se roage.

— Şi încă ceva, adăugase rabinul. Cred că am reuşit, în cele din urmă, să îi conving pe poliţişti că incendiul nu avea cum să fie stârnit de tine. Însă ar fi tare bine dacă ai reveni alături de noi, pentru a le arăta că suntem uniţi.

Jacob îi mai vedea uneori pe cei doi detectivi hoinărind prin cartier. Ştia că aceştia nu renunţaseră să caute făptaşul. Iar cu cevă timp în urmă, ei se arătaseră atât de convinşi că Jacob Mendel era omul lor. Dar dacă rabi Grunfeld îi lămurise, într-adevăr, poate că Jacob nu greşea să îşi ia această piatră de pe inimă.

Aşa se făcea că el începuse de scurtă vreme să treacă strada în fiecare zi, să participe la rugăciune împreună cu ceilalţi, punându-şi *tefilinul* pe frunte şi pe mână, pentru prima oară de la moartea lui Miriam Shoshanna. Din când în când, Jacob se înfuria pe Ha-Şem. Îl lua la întrebări şi se certa cu El, din pricină că îngăduia pe faţa pământului pe un om ca Adolf Hitler. Uneori, când credinţa îi era trântită cu totul în ţărână, Jacob îşi dădea seama că rostea rugăciunile doar mecanic. O astfel de zi avea şi astăzi.

Rabi Grunfeld sfârşise de aşezat sulurile Torei la locul lor, în chivot.

— Şi... eşti pregătit pentru şedinţa noastră din Manhattan, Yaacov?

— Da, rabi.

Jacob îşi deschise umbrela, după care ieşi în ploaie. Străbătură un drum lung, într-un metrou peste poate de aglomerat, iar în urmă sosiră la sinagoga unde se ţinea şedinţa, uzi şi cu hainele în neorânduială.

În clipa când intră pe uşă, Jacob simţi un nod în stomac, iar în piept, o strânsoare ca de cleşte, după cum se obişnuise deja. Amestecul săptămânal de veşti bune şi rele, călătoria de pe înălţimile speranţei până în văile întunecate ale fricii şi înapoi la speranţă, îl sleia întotdeauna de puteri. La o şedinţă anterioară, Departamentul de Stat confirmase faptul că Ungaria era pe cale să încheie un tratat de pace cu Aliaţii... ceea ce a condus neocolit la invazia naziştilor.

Pe 10 mai, un articol din „New York Times" anunţase că naziştii „se pregăteau acum pentru anihilarea evreilor maghiari". Jacob citise articolul şi, pentru o clipă, cuvintele acelea îi tăiaseră suflarea. Întreaga lume trebuia să se înfioare. Aceasta trebuia să fie o ştire de primă pagină şi nu doar un articol mărunt, lipsit de importanţă, rătăcit printre atâtea altele. De ce nu apărea în cuprinsul ştirilor de ultimă oră? Nimeni nu părea să-i dea atenţie. Americanii erau preocupaţi de obţinerea victoriei, nu de soarta evreilor, cu atât mai mult cu cât cei dragi ai lor se aflau pe front.

— Cel puţin, soarta evreilor maghiari este trâmbiţată lumii întregi, rostise purtătorul de cuvânt al Departamentului de Stat. Nimic din ce ar avea de gând naziştii să facă nu va putea rămâne tăinuit.

Preşedintele Roosevelt făcuse declaraţii difuzate prin toată lumea, făgăduind că cei vinovaţi de genocid aveau să fie pedepsiţi. Mai mulţi lideri protestanţi şi catolici făcuseră în mod public apel către creştinii maghiari, pentru a-i adăposti pe evreii din preajma lor. Dar familia lui avea să fie salvată, oare, în urma tuturor acestor strădanii?

La şedinţa de săptămâna trecută, Jacob aflase că Statele Unite au căzut de acord să îi primească pe emigranţii evrei, scoşi din

Germania şi din Ungaria cu ajutorul ţărilor neutre şi cu acceptul naziştilor. Aveau să fie acordate mii de vize pentru copiii evrei şi pentru rudele maghiare ale cetăţenilor americani. Vestea păruse uimitoare, un adevărat miracol, un răspuns la rugăciunile lui Jacob. Vizele, pe care Avraham se zbătuse atât de mult să le obţină pentru familia lui, aveau să le fie acordate, în sfârşit.

Astăzi, Jacob adusese cu el o listă de trei pagini cu numele şi adresele rudelor sale care locuiau încă în Ungaria. Era plin de nădejde şi nerăbdător să înceapă completarea cererilor pentru vize. Dar speranţa începu să îi pălească, atunci când zări minele sumbre ale guvernanţilor.

— Mă tem că trebuie să vă dau o veste rea, spuse mai întâi unul din ei. Naziştii au respins cererea noastră de a-i lăsa pe evrei să emigreze.

Jacob îşi simţi inima strivită ca-ntr-un pumn.

— Cu toate acestea, vom primi cererile dumneavoastră pentru vize, în speranţa că naziştii se vor răzgândi cât de curând.

Jacob se aşează năucit şi dezamăgit, în vreme ce rabinii şi liderii comunităţilor evreieşti începură să dezbată celelalte puncte din program. El îşi dorea să plece acasă. Era istovit de toată învolburarea de sentimente şi de mânia din sufletul său. Dar avea să rămână acolo până la sfârşit, pentru a completa fiecare cerere în parte şi pentru a fi pregătit în cazul în care Ha-Şem hotăra, cumva, să-i răspundă la rugăciuni. Încăperea ticsită de mese şi de scaune, rafturile înghesuite cu cărţi, toate începeau să dispară din privirile bărbatului, pe măsură ce îl asculta pe unul dintre lideri, venind cu propunerea unor atacuri aeriene ale Aliaţilor asupra Ungariei.

— De ce să nu trimitem avioane americane pentru a distruge nodurile de cale ferată folosite pentru deportarea evreilor în Polonia? întreba acesta.

— Într-adevăr, America a trimis bombardiere împotriva Ungariei, dintr-o bază aeriană sovietică de la Poltava, confirmă purtătorul de cuvânt al Departamentului de Stat. Însă atacurile au fost îndreptate doar spre ţinte militare. Şi pe lângă asta, căile ferate

ar putea fi reparate fără prea multe probleme, iar tot ce am putea face noi ar fi să întârziem puţin deportările.

Judecând după expresia plată de pe chipul său, ai fi zis că era vorba de ceva transporturi de vite, nicidecum de fiinţe umane.

— Aşa este, răspunse rabinul, dar cu fiecare zi de întârziere a trenurilor, alte şi alte vieţi vor fi salvate.

Jacob îşi propti coatele pe masă şi îşi rezemă capul în palme, scos din minţi de propunerea pe care o asculta acum, aceea de a bombarda lagărul nazist din Auschwitz.

— Dar acolo sunt ţinuţi mii de evrei, protestă unul din rabini. Asta ar însemna să îi trimitem pe toţi la moarte!

— Ideea este să scoatem din joc acest lagăr. Într-adevăr, s-ar putea să fie ucişi câţiva evrei... dar dacă, oricum, sunt sortiţi pieirii...

— Atunci naziştii ne-ar putea acuza de atrocităţi. Noi am fi cei care i-am masacra pe evrei.

Jacob ascultă în tăcere, până când nu se mai putu stăpâni. Atunci se ridică în picioare şi ceru permisiunea să ia cuvântul.

— Vorbesc în numele acelora dintre noi care s-ar putea să avem prin lagărele naziştilor membri din familie şi vă rog fierbinte să nu riscaţi a ucide nici măcar un singur suflet nevinovat. Lăsaţi să fie germanii cei care răspund în faţa lui Ha-Şem pentru asemenea fapte, nu noi.

La sfârşitul dezbaterii, liderii evrei şi rabinii respingeau în unanimitate planul de bombardare a lagărului din Auschwitz.

În urmă, se mai aduse în discuţie oferta făcută de nazişti Aliaţilor, prin care se scotea la vânzare sângele evreilor, în schimbul mai multor bunuri...*

— Vieţile a un milion de evrei ar putea fi date în schimbul a zece mii de camioane şi alte provizii militare necesare naziştilor, spuse purtătorul de cuvânt al Departamentului de Stat. Britanicii au refuzat să ia în considerare această propunere, însă preşedintele Roosevelt a dat ordin ca negocierile cu germanii să nu se oprească.

* Este vorba de tranzacţia cunoscută sub numele „blood for goods" (n.tr.).

— De ce să le dăm noi naziştilor provizii de mâncare şi armament? întrebă cineva.

— Fiindcă atâta vreme cât noi continuăm să vorbim despre asta, acei un milion de evrei ar putea să mai fie lăsaţi în viaţă.

Jacob ceru din nou permisiunea de a vorbi.

— Mâncare... camioane... dumneavoastră nu aţi plăti fără să staţi pe gânduri orice preţ de răscumpărare, dacă în felul acesta v-aţi putea salva copilul de la moarte?

Când şedinţa luă sfârşit, Jacob completă câte o cerere de viză pentru toţi din familia lui şi plecă, istovit, spre casă.

— N-ar trebui să te supui la aşa ceva, Yaacov, îi spuse rabinul pe când aşteptau metroul. Şedinţele astea îţi pun prea mult la încercare sănătatea.

Pe peronul subteran te întâmpina un miros de oţel încins şi de năduşeală. Începuse ora de vârf a după-amiezii, dar Jacob şi rabinul reuşiră să găsească două locuri libere în metroul ticsit de oameni. Pe culoarul de lângă ei, se îmbulzeau navetiştii, prinzându-se de mânerele de piele şi legănându-se, în mersul metroului, ca la rugăciune.

— Nu, e mult mai rău să stau acasă fără nimic de făcut, răspunse Jacob, întrebându-mă întruna ce se mai petrece. Mi-e foarte greu când aflu toate lucrurile acestea, însă e mult mai greu să nu le ştiu. Nu pot îndura tăcerea.

Într-un final, cei doi sosiră la ultima staţie şi urcară treptele abrupte de beton, ieşind din pasajele subterane, pentru a continua pe jos porţiunea scurtă de drum ce le rămânea până acasă.

— Cu privire la oamenii aceia de care ţi-am spus ai reuşit să faci ceva? îl întrebă Jacob pe rabin. Ai mai aflat ceva despre ei?

— Te referi la David şi la Esther Fischer? Am trimis vorbă altor rabini de prin Brooklyn şi i-am rugat să îmi spună dacă ştiu unde îi putem găsi. Unii mi-au răspuns, alţii nu.

Trecuseră câteva săptămâni de când Esther şi Peter îi arătaseră lui Jacob certificatele lor de naştere şi certificatul de căsătorie al soţilor Shaffer.

— Am descoperit că numele de fată al mamei noastre era Fischer, îi spusese fetița la vremea respectivă. Acum ce să facem? Cum ne vom găsi bunicii?

Jacob pricepuse cum stăteau lucrurile, în clipa când văzu numele bunicilor. Mama copiilor, Rachel Fischer, fusese evreică. Oare cum de uitase una ca asta? Miriam Shoshanna îi destăinuise lucrul acesta cu puțin timp înainte să moară. La vremea aceea, Jacob se înfuriase foarte tare când aflase că Rachel își lepădase credința pentru a se mărita cu un bărbat dintre neamuri. El nu voia ca Miriam să mai aibă a face nici cu Rachel, nici cu copiii acesteia. Jacob fusese atât de intolerant pe atunci... întocmai cum trebuie să fi fost și părinții lui Rachel. Aceștia o renegaseră și își întipăriseră în minte că fiica lor era moartă, iar Jacob ar fi făcut la fel. Acum, el vedea lucrurile puțin diferit. De ce să îngădui ca ceva, orice ar fi acel ceva, să ridice bariere între tine și familia ta? Se putea foarte bine ca fiul său, nora lui și nepoata lui să fie cu toții morți, dar nepoții familiei Fischer nu erau morți.

— Fischer e un nume destul de comun, le spusese atunci copiilor pentru a trage de timp. Va trebui să mă gândesc ce putem face. Vă anunț eu dacă îmi vine vreo idee.

Îi ceruse ajutor lui rabi Grunfeld. Dacă soții Fischer făceau parte dintr-o congregație evreiască din Brooklyn, Jacob avea să îi găsească prin rețeaua de sinagogi care lucrau alături de Consiliul Refugiaților de Război.

Acum, cei doi bărbați se opriră pe trotuar, în fața blocului lui Jacob. Ploaia încetase, într-un final, și rabinul își adună umbrela, după ce o scuturase de apă.

— Copiii aceștia, care locuiesc la etajul de deasupra ta, rosti el, înseamnă mult pentru tine, nu-i așa?

Jacob încuviință.

— Copiii nu știu că mama lor a fost evreică, nici că și ei, la rândul lor, sunt priviți tot ca evrei. Mama lor a murit odată cu Miriam a mea. Tatăl lor e plecat la război în Europa. Puștii aceștia merită să-și întâlnească rudele din partea mamei. Nu mi-am dat

seama niciodată cât de importantă poate fi o familie, până când Ha-Şem a hotărât să mă despartă de cei dragi ai mei.

— Te rog nu-L învinui pe Ha-Şem, spuse rabinul duios. Dacă tu simţi astfel pentru fiul tău şi tânjeşti atât de mult să îl găseşti, să primeşti vreo veste de la el, să fiţi din nou împreună... închipuie-ţi cât de mult tânjeşte Ha-Şem după noi, copiii Lui.

Cuvintele rabinului îl urmăriră pe Jacob şi după ce îşi luă rămas-bun de la prietenul său şi urcă pe treptele terasei până la apartament. Numai ce aprinsese lumina şi pornise radioul, când cineva bătu la uşă. O deschise, cu aşteptarea de a-i vedea pe copii în prag, dar dădu cu ochii de Penny Goodrich. Aceasta era îmbrăcată în uniforma de lucru şi avea în mână cutia cu prânzul şi o umbrelă.

— V-am văzut pe drum, înaintea mea, spuse tânăra, şi mi-am dat seama că Peter şi Esther nu sunt la dumneavoastră încă, aşadar mă întrebam dacă... Aş putea să vorbesc puţin cu dumneavoastră între patru ochi?

— De bună seamă. Poftească înăuntru.

Penny trecu pragul, cât să se poată închide uşa, dar apoi rămase pe loc.

— M-am tot gândit, domnule Mendel. Ştiu că le-aţi spus copiilor că îi veţi ajuta să îşi caute bunicii, dar mă tem să nu ajungă să sufere. Adică... ce se va întâmpla dacă vor descoperi ceva de-a dreptul îngrozitor despre ei şi...?

Tânăra nu mai putu sfârşi.

— Te rog poftească înăuntru, Penny. Aşază-te.

Bărbatul o conduse până la canapea şi Penny se prăbuşi pe aceasta, cu umerii lăsaţi, de parcă aştepta să fie lovită.

— Îmi cer scuze... îmi pare rău, îngăimă ea, încercând să se adune.

— Nu ai de ce să îţi ceri scuze... Dacă vrei să îmi spui ce s-a întâmplat, sunt bucuros să te ascult. Dacă nu, atunci n-am să te trag de limbă.

Tânăra îşi luă o batistă şi îşi suflă nasul, apoi inspiră adânc de câteva ori ca şi cum ar fi fost gata să sară într-o apă rece ca gheaţa.

— Am aflat cine sunt adevăraţii mei părinţi, iar acum mi-aş dori să nu-i fi căutat niciodată. E mult mai greu să accept un astfel de

adevăr, decât să nu-l fi ştiut deloc. Mă tem să nu afle şi copiii ceva îngrozitor, până la urmă şi să ajungă să sufere...

Jacob aşteptă până când Penny îşi suflă din nou nasul şi se şterse la ochi.

— Ce ar putea să afle, încât să fie atât de răniţi? spuse el apoi.

Însă chiar în timp ce rostea cuvintele acestea, bărbatul se întrebă cum s-ar simţi puştii să afle că mama lor era evreică.

— Mama a renunţat la mine, fiindcă nu mă iubea, spuse Penny. Nu putea să mă iubească. Ea fusese siluită.

Cuvintele tinerei îl izbiră pe Jacob din plin. Ce mai era de zis? Bărbatul se aşeză lângă Penny şi îi puse mâna pe umăr.

— Draga mea, sărmana de tine...

— N-am mai spus nimănui, afară de dumneavoastră. Nu pot să spun la nimeni. Mi-e atât de ruşine.

— Cum ar putea să îţi fie ruşine pentru aşa ceva? Tu nu ai nicio vină, eşti curată. Nu eşti răspunzătoare deloc pentru faptele tatălui tău.

Însă Jacob îşi dădea seama că tânăra nu îl asculta.

— Din câte se pare, sora mea mai mare, Hazel, este de fapt mama mea. Părinţii mei... oamenii pe care i-am luat întotdeauna drept părinţii mei... îmi sunt de fapt bunici.

— O, înţeleg.

Evreul bănuise aşa ceva încă din seara când sărbătoriseră împreună Purimul, iar Penny le povestise că avea o soră cu mult mai mare decât ea şi părinţi în vârstă. Jacob îşi ţinuse atunci bănuielile pentru el însuşi. Dar nu-şi închipuise nicio clipă că putea fi vorba de un viol.

— Eddie nu-şi va dori niciodată o soţie a cărui tată este un infractor şi nu va îngădui vreodată ca o astfel de femeie să fie mama copiilor lui. Niciun bărbat nu ar face aşa ceva.

— Penny, ascultă-mă. Niciun bărbat care te-ar acuza pentru nişte lucruri care nu ţin de voinţa ta nu este vrednic de tine. Şi pe lângă asta, nu văd de ce ar trebui să îi pomeneşti ceva despre tatăl tău domnului Shaffer sau oricui altcuiva.

— Eddie merită să ştie adevărul; trebuie să îi spun că am în spate un trecut marcat de mişelie. Port în mine genele tatălui meu.

— Prostii. Absolut fiecare dintre noi putem cădea pradă păcatului, nu doar tatăl tău. Războiul acesta a dat la iveală ce e mai rău din ființa umană, nu-i așa? Chiar și unii din cei mai mari oameni ai Scripturilor au căzut în păcat și găsim scris despre faptele lor. Moise și regele David s-au făcut vinovați de crimă și totuși Ha-Șem i-a luat în slujba Lui și S-a folosit de ei. Nu te împovăra cu un păcat care nu este al tău. Ține capul sus, Penny. Scriptura ne învață că nu trebuie să cerem socoteală copiilor pentru păcatele părinților lor.

Penny înclină din cap, dar Jacob își dădu seama că tânăra avea nevoie să îi cântărească vorbele mai multă vreme. Rana din suflet îi era încă deschisă.

— Ai luat legătura cu mama ta naturală de când ai aflat adevărul? întrebă gazda.

— Cu siguranță, nu ar vrea să mă întâlnească și cine ar putea s-o judece din cauza asta? Pentru ea, voi fi întotdeauna o aducere aminte a unei tragedii cumplite. Nu e de mirare că nu ne vizitează niciodată.

— Probabil. Dar și așa, te îndemn să treci pe la ea. Care ar fi cel mai rău lucru pe care l-ar putea face? Să îți spună să pleci? Refuzând să dea ochii cu tine, ea nu va putea schimba cu nimic trecutul. Ce-a fost, a fost. Iar tu meriți să îți întâlnești adevărata mamă. Spune-mi, ea știe că ai aflat adevărul?

— Nu cred. Eu nu am vorbit cu ea și mi-ar fi tare greu să cred că părinții mei i-ar spune.

— În cazul acesta, ce ai zice să îi faci o vizită ca între surori? Ca și cum nu ai fi aflat nimic din toată povestea... Vei putea cântări după reacția ei, ce simte pentru tine. M-a impresionat să văd că ai o judecată atât de înțeleaptă încât să o poți înțelege dacă nu te are la suflet.

— Mulțumesc, domnule Mendel. Poate că voi merge pe la ea. Penny oftă din tot adâncul inimii și continuă. În orice caz, v-am spus lucrurile acestea, fiindcă sunt îngrijorată pentru ceea ce s-ar petrece în sufletul copiilor, dacă ar primi vreo veste îngrozitoare despre mama lor.

— Ești foarte grijulie, Penny.

Jacob cumpăni o clipă, după care hotărî să îi spună tinerei ce începuse el să facă.

— Puștii nu știu încă, dar am apucat-o pe urmele familiei lor. Mi-am propus să nu le zic nimic, până când voi afla mai multe despre bunicii lor și despre motivul pentru care aceștia au alungat-o pe Rachel. Ai dreptate... nici eu nu aș vrea ca Esther și Peter să fie răniți în vreun fel. Te asigur că voi face tot ce voi putea pentru a-i ocroti.

— Mulțumesc. Penny se arătă foarte ușurată și îi venea, parcă, să-l îmbrățișeze. Cred că e timpul să merg sus, rosti ea în urmă și se ridică de pe canapea.

— Înainte să pleci, ți-aș putea spune și eu o frământare de-a mea?

— Bineînțeles! Îmi cer scuze...

— Mă îngrijorez pentru Esther datorită întâlnirilor ei atât de dese cu băiatul acela.

Penny păru șocată.

— Un *băiat*...? Despre cine e vorba?

— Locuiește în clădirea de alături și, de-a lungul anilor, întregul cartier a putut auzi certurile din familia lor. Băiatul e puțin mai mare decât Esther, dacă nu mă înșel, și mă tem că e și ceva mai umblat prin lume. I-am văzut venind de la școală mână în mână.

— Poftim?

— Îmi pare rău că îți stârnesc o asemenea uluire. Dar îi văd adesea împreună pe aleea din spate, zăbovind câte o vreme, până când el mai fumează o țigară, două.

— Mă simt îngrozitor! Nici prin cap nu mi-ar fi trecut așa ceva! Ar fi trebuit să fiu mai atentă și să îi pun mai multe întrebări...

— Nu e vina ta. Jacob își lăsă mâna pe brațul ei, pentru a o liniști. Nu ai mai crescut niciun copil până acum. Și pe lângă asta, tinereii de vârsta lui Esther caută, de multe ori, să facă pe adulții. Foarte rar se întâmplă ca ei să nu le ascundă nimic părinților.

— Sora mea, Hazel... Adică, mama mea. Vreau să spun...

Penny oftă.

— Părinții mei spuneau că Hazel a început să umble cu ascunzișuri și astfel a dat de bucluc.

— Nu cred că e cazul să mergem cu gândul chiar aşa departe. Esther e totuşi o fată cu capul pe umeri. Voiam să spun doar că în curând va veni vacanţa de vară şi cred că ar fi bine ca cineva să mai tragă cu ochiul pe urmele sale, câtă vreme eşti la lucru. Probabil că nici eu nu voi fi pe acasă în fiecare zi, acum că munca mă pune pe drumuri atât de des.

— Aveţi dreptate, domnule Mendel. Vă mulţumesc atât de mult că mi-aţi spus lucrurile acestea. Voi avea grijă ca puştii să rămână la bunica lor, cât timp sunt eu la serviciu.

— Cred că asta ar fi o soluţie bună. Şi, te rog, mai gândeşte-te la ce ţi-am spus, despre vizitarea mamei tale... bine?

— Aşa voi face. Penny se îndreptă spre uşă. Acum aş face bine să merg sus, altfel copiii se vor întreba ce am păţit de nu mai ajung. Vă mulţumesc pentru ajutor, domnule Mendel.

— Cu multă plăcere.

Capitolul 33

Iunie 1944

ESTHER ÎŞI PUSE NIŞTE FULGI DE PORUMB într-un bol şi turnă lapte deasupra. Auzea cum Penny forfotea prin camerele de la etaj, făcând paturile, adunând rufele de spălat... şi cine ştie câte altele? Copila îşi dorea ca îngrijitoarea lor să se grăbească şi să plece odată la serviciu. Tânăra nu le îngăduia niciodată să pornească radioul dimineaţa, spunând că nu voia ca acesta să le fure gândurile şi să îi facă să întârzie la şcoală. Dar Esther nu se putea răbda să aştepte o zi întreagă, până să asculte ultimele ştiri despre război.

În cele din urmă, Penny intră cu zor în bucătărie şi îşi înhăţă de pe masă cutia cu prânzul.

— Salut. Am plecat la lucru. Ne vedem mai târziu, copii.

Peter îşi ridică privirea din farfurie şi îi flutură din mână.

— Salut, spuse şi Esther.

Ea rămase în tăcere, să audă când urma să se închidă uşa de la intrare, iar în clipa în care se întâmplă acest lucru, fetiţa sări de la masă şi dădu buzna în camera de zi, cu bolul de cereale după ea, pentru a porni radioul. Pe când aparatul începu să emită clar, se auzi o altă bufnitură şi se închise şi uşa blocului.

„Mult aşteptata invazie a Aliaţilor pe teritoriul ocupat de nazişti în Franţa a început în zorii acestei dimineţi: marţi, 6 iunie. Potrivit

ultimelor rapoarte, asaltul a început cu peste o mie de bombardiere grele RAF*, care au atacat bateriile de pe coastă și a continuat în timpul nopții cu invazia paraşutiştilor din Diviziile aeropurtate americane cu numerele 82 și 101, alături de Divizia a 6-a aeropurtată britanică..."

— Peter! strigă Esther. Peter, vino să asculți și tu!

Băiatul fugi în picioarele goale până în camera de zi, ștergându-se la gură cu mâneca pijamalei.

— Au reușit, Peter! Au reușit! Îți amintești de marea invazie pe care toată lumea o aștepta? Asta se întâmplă chiar acum, în Franța. Suntem, în sfârșit, în Ziua-Z!

Peter se cocoță pe brațul canapelei, ascultând cu gura căscată alături de Esther.

„... Înainte de răsăritul soarelui, cincizeci de convoaie de avioane au început să lanseze pe plajele din nordul Franței cinci divizii de soldați din partea Aliaților. În timpul acesta, Canalul Mânecii era patrulat de transportoare de escortă și de mai multe escadroane de distrugătoare, în așteptarea submarinelor naziste. Conform ultimelor veşti, Forțele Expediționare Aliate au întâmpinat o rezistență aprigă cel puțin într-una din locațiile de debarcare, suferind pierderi serioase..."

Înainte ca Esther să îl poată împiedica, Peter sări în picioare și opri radioul.

— Ce faci? Pornește-l. Vreau să ascult.

Băiatul îi tăie calea surorii lui, când aceasta încercă să ajungă la butoanele aparatului, îmbrâncind-o cu coatele și cu umerii și clătinând furios din cap. Însă fata era mai mare decât el și mai puternică. Ea se feri de vârtejul brațelor lui Peter și îl împinse la o parte.

— Dă-te, Peter!

Băiatul se clătină și căzu pe genunchi, oprindu-se cu palmele pe podea; pentru o clipă, Esther se temu că îl rănise. Crainicul se auzi din nou, spunând: „Mai târziu în cursul zilei, câteva divizii de Penzere naziste au pornit un contraatac împotriva trupelor

* *Royal Air Force*, adică Forțele Aeriene ale Regatului Unit (n.tr.).

Aliate...", dar nu mai sfârşi, întrucât Peter smulse cablul din priză şi radioul se opri.

— De ce ai făcut una ca asta? Pune-l în priză. Trebuie să aud ce se întâmplă.

Băiatul clătină din cap în continuare, cu falca încleştată de mânie. Apoi se duse pe brânci în colţul camerei, strângând în pumn capătul cablului, gata să se ia la bătaie cu Esther, dacă aceasta ar fi încercat să se apropie.

— Ce-i cu tine? Tati ar putea fi acolo. Nu vrei să auzi mai departe?

Peter îşi astupă urechile cu palmele, clătinând din cap. Lui Esther îi venea să-i dea un picior, de frustrare.

— Ei bine, eu vreau să ascult! Pune-l în priză!

Copilul refuză. Arătă cu degetul către el însuşi, apoi către ea şi apoi către uşa apartamentului. Esther îi înţelegea prea bine limbajul şi pricepu ce voia să-i spună. Cei doi trebuiau să se îmbrace şi să pornească înspre şcoală, altfel aveau să întârzie. Şi băiatul avea dreptate.

— Atâta mă poţi enerva de tare, uneori! Copila bătu din picior. Asta e una din cele mai mari bătălii din tot războiul, iar noi nu vom şti nimic despre ea, mulţumită ţie!

Esther ieşi ca o furtună din camera de zi şi urcă treptele în fugă, hotărâtă să fie gata înaintea lui Peter şi să ajungă prima înapoi la aparatul radio. Frăţiorul ei împreună cu Penny îi mutaseră biroul în camera tinerei şi Esther găsise locul ceva mai intim, aşa că nu se mai îmbrăca decât aici, de când ieşise cu Penny să îşi cumpere lenjerie nouă. Îşi luase primul ei sutien şi se ruşinase la început, dar ca ea mai erau şi alte fete în clasă.

Fata se schimbă cât putu de repede, însă când ieşi din cameră, Peter o aştepta deja la uşa dormitorului. Băiatul îi întinse mica lui tăblie. Scrisese ceva pentru ea: *Mi-e prea frică să ascult, ştiind că ar putea fi şi tati pe acolo.*

Mânia lui Esther se topi într-o clipă. Peter văzuse cu ochii lui accidentul în care murise mama lor, iar acum nu voia să mai audă niciun cuvânt despre o bătălie care îl putea costa viaţa pe tatăl lor. Esther oftă.

— Bine, vom lăsa radioul oprit.

Copiii puseră la rând ce mai aveau de pregătit, își luară cutiile cu prânzul și ghiozdanele, iar apoi plecară împreună fără a mai scoate o vorbă.

Vânzătorul de ziare de la colțul străzii își lăuda marfa, strigând:

— Ediție specială! Ediție specială! Ziua-Z a invaziei! Citiți totul despre acest eveniment aici!

Fata râvnea să își cumpere un ziar, însă nu mai aveau timp.

La școală, învățătoarea și ceilalți elevi nu vorbiră decât despre debarcarea Aliaților, întreaga dimineață. Profesoara de cultură civică întinse pe perete harta Europei și le arătă acel firicel de apă albastră, numit Canalul Mânecii, și coasta Normandiei, pe care se desfășura invazia. Esther nu-și putea lua gândul de la război și se întreba fără încetare pe unde era și ce făcea tatăl ei. Până la urmă, copila se hotărî să pornească radioul, când ajungeau acasă, fie că îi convenea lui Peter, fie că nu.

După școală, ea urcă din câteva sărituri treptele până pe terasă și găsi în poștă două scrisori trimise de tati prin V-mail: una pentru ea și Peter și una pentru Penny. De asemenea, Penny mai avea una, primită tot prin V-mail, de la Roy Fuller. Esther citi îndată scrisoarea pentru ei și abia apoi i-o dădu și lui Peter. Tati o scrisese înainte de începerea invaziei, când se afla încă pe undeva prin Anglia. În cuprinsul ei, le spunea că Aliații erau gata să traverseze canalul de îndată ce ploaia înceta și vremea se mai îndrepta.

În urmă, copila îi întinse răvașul și lui Peter, însă, cum stătea așa pe canapea și citea cu umerii aplecați, băiatul părea atât de înspimântat, încât Esther nu se mai încumetă să pornească radioul, temându-se de o altă ceartă asemeni celei de dimineață. Îl lăsă de unul singur și coborî să bată la ușa domnului Mendel. Acesta avea să asculte și să dezbată știrile împreună cu ea. Dar nu era acasă. Copila se întoarse, târându-și picioarele pe trepte în sus și se așeză lângă Peter, la masa din sufragerie, pentru a-și face temele. Apoi cântă puțin la pian și, într-un final, Penny sosi acasă. Fata alergă numaidecât în hol, să o întâmpine.

— Ai cumpărat ziarul de astăzi? L-ai citit?

O lămurise pe tânără să cumpere din stația de autobuz câte un ziar în fiecare după-masă, când se întorcea de la lucru, și Esther începuse cu mult sârg să decupeze diferite imagini și articole, după cum făcea odinioară și domnul Mendel. Cu o parte din alocația ei, copila își cumpărase de la magazinul de mărunțișuri o sticlă cu lipici și un album imens, pe care îl umpluse deja pe jumătate sau chiar mai bine.

— Am cumpărat două ziare, spuse Penny. Aceasta e o zi cu adevărat importantă, nu-i așa?

— Pe la școală, toată lumea zicea că, după nenorocirea de la Pearl Harbor, n-a mai fost nicio zi la fel de însemnată ca aceasta.

— Poftim. Ia-le pe amândouă. Eu am de pregătit cina.

Esther nu se oferi să o ajute pe tânără, ci luă ziarele și se duse în sufragerie, citind prima pagină din mers. De îndată ce ea se așeză la masă, Peter își închise cartea de matematică și dispăru pe scări în sus. Fata nu-l luă în seamă. Desfăcu primul ziar și începu să citească, prea entuziasmată pentru a sta nemișcată. Ea decupă mai multe articole despre Ziua-Z, precum și o hartă mare pe care se putea vedea locul în care debarcaseră Aliații. Nu terminase de tăiat nici măcar primul ziar, când Penny îi chemă la cină. Tânăra încălzise bucatele rămase de seara trecută și o conservă de mazăre, iar pentru desert deschise un compot de pere. Cinară cu toții în bucătărie.

— Ce mai face Roy? întrebă Esther, când își aminti de scrisoarea soldatului.

Penny zâmbi și parcă, deodată, i se răsfrânse pe chip lumina unei lămpi.

— E bine... același Roy, șăgalnic, pus mereu pe glume siropoase. Nu mi-a putut dezvălui unde se află, de bună seamă, dar zice că soarele e mai fierbinte pe acolo decât un biscuit ars. Își simte pielea gata-gata să i se topească. Îmi mai spune că mănâncă atât de mult orez, în fiecare zi numai orez și iar orez, încât nu vrea să mai guste nici o lingură măcar, în toată viața lui. A! Și mi-a dat de grijă să vă transmit, neapărat, salutările lui.

Esther luă în furculiță niște mazăre. Nerăbdătoare să revină în fața ziarelor sale, copila își înfuleca mâncarea, de ai fi zis că nu mai gustase nimic de trei zile încoace.

— Îmi place de Roy, spuse ea. Mi-aș dori să nu fi fost trimis așa departe. Zicea că ar vrea să ne ducă la Coney Island vara asta, iar atunci ne-am da pe toate mașinăriile din Luna Park.

— Știu. Poate că vom găsi pe altcineva să ne ducă într-acolo.

— Pe cine? rosti copila, pufăind. Nu mai avem pe nimeni.

— Roy a scris ceva și pentru tine, Peter, spuse Penny. Te roagă să îi mai spui, din când în când, cum se descurcă Dodgers în sezonul acesta. Și a mai zis că îi pare rău că nu te va putea duce la un meci, așa cum sperase.

Peter înclină din cap, fără să-și ridice privirea.

Esther o ajută pe tânără cu spălatul și cu ștersul vaselor, după care prinse a decupa al doilea ziar.

— Putem asculta puțin știrile? întrebă ea, când Penny porni radioul.

Peter o trase pe îngrijitoarea lor de mânecă și își arătă împotrivirea clătinând din cap. Tânăra își muta acum privirea de la unul la altul.

— Cred că ar trebui să ascultăm o emisiune obișnuită, Esther. Nu cumva e chiar vremea pentru „Călărețul singuratic"? Vă place emisiunea aceea, nu-i așa?

— Dar eu vreau să ascult știrile!

— Sunt destule știri și în ziar.

— Dar vreau să aud și mai multe.

Penny îl cuprinse pe Peter de după umăr și îl trase mai aproape de ea.

— Nu în seara asta, spuse tânăra încet.

Esther bătu din picior.

— De ce nu?

— Știrile devin pentru tine o obsesie pe zi ce trece tot mai mare, Esther, și asta nu îți face bine. Cred că ar trebui să pui deoparte și ziarele în seara asta și să vii să asculți cu noi. Îți ajunge cât te-ai torturat până acum.

— Dar trebuie să știu ce se petrece.

— De ce? Nu poți schimba și nici controla nimic din tot ce se întâmplă.

Esther știa că Penny avea dreptate. Era la fel de lipsită de orice putere în ce privea luptele ce se dezlănțuiau în Franța, precum fusese și în privința mașinii care o lăsase fără mamă pentru totdeauna. Nu putea face nimic, nici pentru siguranța tatălui său.

— Vreau să știu, fiindcă mi-e teamă, răspunse copila într-un final.

— Peter, caută o emisiune pe care să o ascultăm, rosti Penny.

În vreme ce băiatul se lăsă pe genunchi, pentru a regla frecvența, tânăra se apropie de Esther. Fata își încrucișă îndată brațele la piept și se întoarse cu spatele, temându-se că Penny voia să o îmbrățișeze.

— Ascultă, spuse îngrijitoarea cu blândețe. Mai știi povestea reginei Estera, pe care am citit-o cu domnul Mendel? Îți aduci aminte ce zicea vecinul nostru? Dumnezeu a fost neîncetat acolo, alături de Estera. El nu a spus nimic, dar a fost acolo, având grijă de toate detaliile.

— Dar e atât de greu să aștepți, fără să ai idee ce se petrece.

— Știu. E foarte greu pentru toți aceia care au persoane dragi lor implicate în luptă. Însă dacă e să ne gândim la bătălia de astăzi, probabil că tatăl tău nu a debarcat alături de ceilalți soldați, pentru a lua parte la aceasta. Nu va fi nevoie de jeepuri și de camioane pentru armata americană chiar atât de repede. Vor aștepta câteva zile, până vor trece de plaje și vor pătrunde mai departe pe continent, așa cum se spunea și în ziar. Tatăl vostru va fi bine.

— Doar pentru că Peter nu vrea să asculte știrile, nu înseamnă că eu trebuie să aștept până mâine. De ce trebuie să ne luăm după el?

— Fiindcă, de data asta, are dreptate. Dacă ascultăm știrile, vom fi cuprinși toți trei de teamă. Trebuie să rămânem liniștiți, până când vom primi o altă scrisoare de la tatăl tău. Atunci vom ști unde se află și ce face. Dar deocamdată, trebuie să fim puternici. Gândește-te la bietul nostru vecin. Domnul Mendel nu a mai primit nicio veste despre fiul său de mai bine de doi ani.

— Nu pot suferi așteptarea.

— Și mie îmi este greu. Dar dacă tot avem de așteptat, nu trebuie să ne lăsăm imaginația să o ia razna. Prea multă îngrijorare pentru tatăl vostru nu va face bine nici unuia dintre noi.

— Tu de ce îți faci griji pentru tati?

Preț de o clipă, tânăra păru tulburată și se îmbujoră, ca și cum în apartament ar fi fost foarte cald.

— Pentru că îmi este prieten, răspunse ea în cele din urmă. Ascultă, dacă tot vorbim despre tatăl tău, aș vrea să îți citesc o parte din scrisoarea pe care am primit-o astăzi de la el.

Penny scoase din buzunarul șorțului scrisoarea cu însemnele V-mail și o desfăcu.

— Ascultă și tu, Peter. Tatăl vostru a spus așa: „Penny, știu că în curând copiii vor intra în vacanța de vară și nu vreau ca ei să rămână singuri acasă toată ziua, câtă vreme tu vei fi la lucru."

— Poftim? Nu e drept! Sunt destul de mare să pot rămâne singură acasă. Nu am nevoie de nicio îngrijitoare de bebeluși.

Penny ridică mâna, cerând să fie liniște.

— Nu bate așa din picior, Esther. Domnul Mendel, bietul, va crede că se prăbușește tavanul peste el. Iată ce a mai scris tatăl vostru: „Vara trecută, copiii au stat la bunica lor pe timpul zilei și cred că ar fi o idee bună să facă la fel și vara asta. Mai ales având în vedere ce mi-ai spus despre..." Penny se opri din citit și împături îndată scrisoarea. Cam asta a fost mai important, încheie tânăra.

— Mai ales având în vedere ce anume? întrebă Esther. Vreau să știu ce a mai spus tati.

— E doar pentru mine. Penny își strecură scrisoarea în buzunar. Știu că te-ai făcut mare, Esther, însă dacă și domnul Mendel pleacă atât de mult de acasă, ne-am gândit cu toții că nu ar fi o idee prea bună să rămâneți aici, singuri. Veți putea veni cu autobuzul împreună cu mine, dimineața, când plec la serviciu și veți petrece ziua la bunica voastră, după care...

— Nu. Nu vreau. Nu e drept! Nu voi mai avea când să stau cu prietenii mei!

Jacky îi făgăduise fetei că vara aceasta aveau să petreacă mai mult timp împreună, atunci când el nu avea de lucru la alimentară. De atunci, Esther nu mai putea de nerăbdare.

— În schimb, mai spuse Penny, tu şi Peter veţi putea petrece fiecare sfârşit de săptămână acasă, în loc să rămâneţi la bunica voastră peste noapte. Vei putea sta cu prietenii tăi câte o zi întreagă, sâmbăta.

Era şi asta cât de cât o consolare.

— Voi mai putea merge cu ei la film?

— Desigur. Şi poate că vom mai ieşi toţi trei pe undeva... la grădina zoologică sau la plajă...

— Dar tot îi voi scrie lui tati, să îi spun că sunt îndeajuns de mare pentru a putea sta singură acasă.

— Poţi încerca, dar nu cred că se va răzgândi, răspunse Penny. Tatăl tău a mai scris şi de bunica Shaffer, spunând că, poate, n-ar fi prea bine să rămână singură toată ziua. Are prea mult timp pentru a-l plânge pe unchiul vostru Joe. E tare singură aşa, lipsită de toţi cei din familie, întocmai ca domnul Mendel. Acum va trebui să mai petreceţi ceva timp şi cu dânsa şi să o mai înveseliţi puţin.

Lui Esther îi venea să urle de frustrare. Dar atunci, i se năzări o altă idee.

— Cum voi mai repeta la pian acasă la bunica? Ea nu are pian.

— Ei bine... Presupun că va trebui să ai răbdare, în fiecare zi, până când vom fi ajuns acasă.

— Nu-mi place deloc! Aşteptam din tot sufletul să vină vara, dar până la urmă nu se va alege nimic de toată vacanţa asta!

Copila ieşi din sufragerie ca o furtună şi nu se mai opri, ci trânti uşa apartamentului şi tropăi pe scări în jos. Se gândea să îi spună domnului Mendel necazul ei, dar îşi dădea seama că, probabil, şi vecinul lor avea să fie de părere că se cuvenea ca ea şi Peter să mai petreacă puţin timp cu bunica Shaffer.

Copila descuie uşa blocului, după care ieşi pe terasă cu paşi greoi, tocmai pe când Jacky Hoffman trecea pe acolo.

— Salut, salut, frumoaso... Ce s-a întâmplat? Unde te-ai pornit aşa grăbită?

Esther se feri să-i spună că era tratată ca un ţânc, ceea ce o înfuria... cu atât mai mult cu cât ştia şi ea că se îmbufna precum un copilaş. Fata inspiră adânc pentru a se calma şi ridică din umeri.

— Nicăieri... Ai auzit ştirile despre invazie?

— Bineînţeles, toată lumea le-a auzit.

— Mda... ei bine... sunt îngrijorată pentru tata.

Jacky înclină din cap compătimitor.

— Sărmana de tine... Haide aici...

Întinse mâna către ea şi Esther coborî de pe terasă până la el.

— Vino cu mine, Esther.

Puştanul o luă de mână şi o conduse în spatele casei, pe aleea îngustă dintre blocurile lor. Când sosiră în curtea din spatele blocului în care locuia băiatul, acesta se ghemui în locul strâmt de sub trepte şi o trase pe Esther lângă el.

— Acesta e locul meu secret de joacă, spuse Jacky.

Spaţiul întunecat mirosea a mucegai şi nu prea era loc înăuntru. Prin fusta subţire, fetiţa simţea pământul rece şi umed. Dar când flăcăul o cuprinse în braţe şi o strânse lângă el, copila crezu că inima avea să îi sară din piept.

— Aşa, murmură Jacky. Te simţi mai bine acum?

— Aha. Mulţumesc.

Nu mai simţise acel amestec de teamă şi de înflăcărare, ce o lăsa cu răsuflarea tăiată, din ziua când tati o urcase pe montagne russe, în Luna Park. Esther nu îşi dădea prea bine seama dacă se cuvenea sau nu să fie singuri acolo, doar ea şi Jacky, însă era atât de plăcut să fie îmbrăţişată şi mângâiată, încât hotărî să rămână. Îi era dor de îmbrăţişările lui tati.

— Unde e staţionat domnul Shaffer? întrebă puştanul.

— În Anglia. Mă tem să nu fi luat parte şi el la invazia din Ziua-Z.

Jacky ascultă, răbdător, toate temerile fetei, care îi zugrăvea în detaliu articolele de ziar pe care le citise. Esther îi povesti vrute şi nevrute, soarele asfinţise de multă vreme şi pe cer strălucea prima stea a serii. Şi în tot acest timp, Jacky o ţinu în braţe, cu obrazul

cufundat în părul ei. Stăteau înghesuiți unul într-altul, iar fata își apăsa capul pe pieptul lui.

Esther se opri din vorbă, când auzi un târșâit de pași pe aleea dintre blocuri și Jacky îi puse degetul pe buze. Din umbre se desprinse o siluetă, iar fata își recunoscu frățiorul, în lumina slabă.

— E Peter, șopti ea. Mă caută.

— Nu are cum să ne vadă. O să plece imediat.

— Ar trebui să merg și eu acasă. Voi stârni îngrijorare.

— Mai stai puțin doar.

Jacky începu s-o mângâie pe umăr. Copila n-ar fi crezut că inima putea să-i bată și mai iute, dar aceasta începu să-i zvâcnească nebunește, nu de încântare, ci de neliniște. Deodată, nu mai era plăcut să stea atât de aproape de el, doar ei doi. Esther se temea că băiatul avea să încerce să o sărute și ea nu voia să se ajungă până acolo. Doar oamenii mari se sărutau, iar fata nu credea că era încă pregătită pentru a fi mare.

— Nu pot.

Esther se foi și scăpă din brațele lui, după care ieși pe brânci din locul strâmt, scuturându-și de praf hainele șifonate și umede.

— Hei, nu pleca.

— Dar trebuie. Mulțumesc, Jacky, că ai stat de vorbă cu mine.

Copila fugi înapoi spre casă, de parcă ar fi fost fugărită de cineva, iar pașii îi răsunară puternic pe aleea îngustă dintre blocuri.

Capitolul 34

JACOB ŞEDEA LA BIROU într-o după-amiază târzie şi scria o scrisoare în vederea strângerii de fonduri pentru Consiliul Refugiaţilor de Război, când cineva bătu la uşă. Deschise şi îl găsi în prag pe Peter, cu tăblia ridicată: *Pot asculta ceva la radioul dumneavoastră?*

— La radioul meu? Al vostru s-a stricat?

Băiatul şterse tăblia, clătinând din cap şi scrise: *Lui Esther îi plac ştirile, iar mie nu.*

— A, înţeleg. Da, sigur. Poftește înăuntru. Ce vrei să asculţi?

Peter apucă în mâini o bâtă de baseball imaginară şi lovi cu ea în gol.

— Meciul de baseball, de bună seamă. Ar fi trebuit să ştiu deja. Ei bine, acolo e radioul, descurcă-te singur.

Jacob se întoarse la birou, în vreme ce Peter se trudea să regleze frecvenţa, pentru ca, în cele din urmă, să găsească şi meciul de baseball. Puştiul se aruncă pe burtă, pe covorul gazdei, cu bărbia rezemată în pumni. În ultimele săptămâni, Peter venise de mai multe ori aici pentru a se plânge că Esther asculta prea mult ştirile. Jacob ştia că fata era îngrijorată pentru tatăl lor. Din ziua invaziei, copiii nu mai primiseră nicio scrisoare de la el; iar dacă asta nu era de-ajuns, naziştii începuseră să-şi descarce noul arsenal de

proiectile mortale V1 asupra bazelor militare și asupra civililor din Anglia – unde era staționat și Ed Shaffer.

— Oriunde s-ar afla, tati e în pericol, îi spusese copila evreului. Fie că s-a dus la luptă pe continentul Europei, fie că a rămas pe insulă, în Anglia, tot în bătaia puștii este.

— Dacă tatăl vostru se află în Anglia, căutase Jacob să o liniștească, atunci sunt convins că se va putea retrage într-un adăpost antiaerian, când vor fi lansate proiectilele V1.

Strădaniile bărbatului fuseseră zadarnice. Esther nu mai înceta cu obsesia ei pentru buletinele de știri, motiv pentru care Peter venea în fiecare zi la Jacob.

Acum, bărbatul nu se mai putea concentra la scrisoarea lui. Jacob lăsă din mână stiloul și se întoarse către Peter.

— Ai fost vreodată pe stadion, să urmărești un meci de-al echipei tale?

Puștiul încuviință, apoi se ridică în șezut și scrise: *Obișnuiam să merg cu tati.*

— Așa, deci. Și e diferit când vezi meciul cu ochii tăi?

Băiatul înclină iarăși din cap și scrise: *E mult mai bine! Aș vrea să prind odată o minge înaltă.*

Apoi arătă cu degetul spre Jacob, întrebându-l în tăcere dacă el văzuse vreodată un meci.

— Nu, eu nu am fost niciodată pe stadion. Meciurile de baseball nu mă prea atrag.

Telefonul începu să sune, iar gazda ridică receptorul și recunoscu vocea lui rabi Grunfeld, care îi dădea binețe.

— Am o veste îmbucurătoare, Yaacov. Cred că i-am găsit pe David și pe Esther Fischer. Lui Jacob i se tăie răsuflarea. Fac parte dintr-o congregație din Crown Heights... nu sunt ortodocși, ci reformați și nu sunt practicanți. Rabinul lor mi-a spus că au doi fii și o fiică, pe nume Rachel, care a murit. Să fie aceștia oamenii pe care îi căutai?

— Da! Da, fără îndoială!

Jacob nu mai putea sta locului. Începu să se plimbe în jurul biroului, atâta cât îi ajungea cablul telefonului.

— David Fischer este medic, mai spuse rabinul. Soţia lui desfăşoară activităţi filantropice, mai cu seamă în colaborare cu diferite organizaţii orientate spre artele plastice.

— Ştii cum aş putea să iau legătura cu ei?

Jacob aproape scăpă receptorul din mână, când şi-l duse la cealaltă ureche, pentru a-şi căuta stiloul şi o bucată de hârtie.

— Ai cerut cumva adresa lor... sau un număr de telefon?

Rabi Grunfeld i le spuse pe amândouă. Spre final, când îi mulţumi şi puse receptorul în furcă, Jacob ar fi fost în stare şi să joace giga. Bărbatul văzu că Peter stătea cu picioarele încrucişate, urmărindu-l cu privirea şi realiză că, de bucurie, vorbise ceva mai tare.

— Îmi pare rău, Peter. Iartă-mă. Nu am vrut să te deranjez de la meci.

Jacob râvnea să îi spună vestea cea bună, dar ştia că era mai bine să aştepte până când îi întâlnea pe bunicii copiilor. Penny Goodrich fusese de părere că trebuia să fie amândoi prevăzători, pentru a nu-i face pe copii să sufere şi avea mare dreptate.

Însă bărbatul nu mai putea fi atent acum la lucrul pe care-l începuse. Aşa că se puse şi el să asculte trăncăneala comentatorului, care vorbea de RBI-uri şi de medii ale loviturilor reuşite şi de o aşa-zisă numărătoare 3-2. Meciul acesta de baseball era pentru el o limbă păsărească. La un moment dat, şi Avraham se arătase interesat de baseball şi se juca în curtea din spate cu prietenii lui, după ce se întorceau de la şcoală. Dar pe vremea când Avi fusese de vârsta lui Peter, Jacob era prea ocupat cu munca lui şi cu şedinţele de la *şul*, pentru a participa la un eveniment sportiv.

— Peter... spuse bărbatul deodată. Ţi-ar plăcea să mergem într-o zi pe stadion, să vedem un meci de-al echipei tale favorite?

Copilul sări în picioare, zâmbind cu gura până la urechi şi dând din cap cu atâta hotărâre, încât ai fi zis că urma să şi-l piardă de pe umeri. Jacob îşi petrecu mâna prin părul băiatului.

— Peste câteva săptămâni, când veţi termina şcoala, voi cumpăra bilete la un meci. Poate i-ar plăcea şi lui Esther să vină cu noi. Şi lui Penny, de asemenea.

Peter îl cuprinse pe Jacob şi îl îmbrăţişă cu înflăcărare.

Bărbatul îi răspunse pe măsură şi îl îmbrăţişă, la rândul său. Le găsise acestor copii familia. Un bunic şi o bunică. Ce minune! David şi Esther Fischer aveau doi fii – încă doi unchi pentru puştii lui Ed Shaffer. Jacob era atât de entuziasmat, de parcă îşi găsise propria familie. Dar acum ce era de făcut? Cum trebuia să îi abordeze? Se cuvenea să îi caute mai întâi la telefon?

Jacob chibzui tot restul zilei, ca până la urmă să ia hotărârea de a le face o vizită neanunţată. Pentru început, avea să le aducă la cunoştinţă eforturile Consiliului Refugiaţilor de Război şi nevoia de fonduri. Născocise un plan cât se putea de iscusit şi nu-l mai ţinea locul de înflăcărare.

Într-o după-amiază călduroasă de iunie, Jacob luă un autobuz către Crown Heights, iar din staţia în care coborî, o apucă pe jos până la apartamentul familiei Fischer – aflat într-o clădire impozantă din piatră de var, pe o stradă liniştită, străjuită de o parte şi de alta de copaci. Îşi stabilise în minte să urce şi să sune direct la uşă, dar ajunse într-un coridor larg, unde îl opri un portar.

— Pot să vă ajut, domnule?

În socotelile lui Jacob nu apărea niciun portar. Evreul îşi drese glasul.

— Aş dori să îi vizitez pe domnii Fischer, de la apartamentul 612.

— Sunteţi aşteptat de dânşii?

Jacob clătină din cap. Portarul ridică receptorul telefonului.

— Îmi spuneţi, vă rog, numele dumneavoastră?

— Jacob Mendel. Aş avea o vorbă cu privire la Consiliul Refugiaţilor de Război.

Bărbatul îşi ţinu răsuflarea pentru o clipă, câtă vreme portarul vorbi la telefon. După ce închise, acesta înclină din cap şi îl conduse până la lift.

— O luaţi în stânga, la etajul şase.

Esther Fischer îl aştepta cu uşa deschisă.

— Domnul Mendel? Bună ziua, eu sunt Esther Fischer.

Gazda era o femeie frumoasă – cu un păr închis la culoare, lucios şi cu o manichiură îngrijită –, ce lăsa de-acum în urmă al cincilea deceniu de viaţă. Jacob îşi aduse aminte cât de drăguţă fusese şi Rachel Shaffer.

— Poftiţi înăuntru.

— Mulţumesc.

Înainte să intre, bărbatul atinse *mezuza* de pe stâlpul uşii.

— Sora mea şi cu mine tocmai ne-am aşezat la o cafea în camera de zi. Aţi dori să serviţi cu noi?

— Da, mulţumesc.

Doamna Fischer îşi chemă servanta.

— Mai adu, te rog, o ceaşcă şi nişte cafea pentru oaspetele meu, rosti ea, după care îl petrecu pe Jacob într-o cameră de zi spaţioasă, cu un şemineu şi mai multe locuri de şezut. Într-un colţ al încăperii se găsea un pian cu coadă scurtă şi pereţii erau plini de opere de artă uimitoare. Iar prin ferestrele înalte, Jacob zări în depărtare apele canalului East River.

— Domnule Mendel, v-o prezint pe sora mea, Dina Goldman. Gazda arătă cu mâna către femeia îmbrăcată rafinat, ce şedea pe canapea. Suntem bine informaţi despre consiliul înfiinţat de preşedintele Roosevelt şi despre activitatea acestuia privind refugiaţii de război. Luptă pentru o cauză foarte nobilă, iar soţul meu a contribuit şi el cu generozitate.

— Da... foarte bine.

Jacob îşi simţea limba legată şi îl cuprindea un sentiment uşor de vinovăţie, pentru că venise aici cu gânduri ascunse. El se aşeză pe un fotoliu comod, iar când îi fu adusă cafeaua, nu se grăbi, ci îşi puse în tihnă zahăr şi caimac de pe o tavă de argint veritabil, lăsată pe masă.

— Văd că aveţi copii plecaţi în armată... spuse bărbatul, făcând semn cu capul către steagul cu două stele atârnat în fereastră.

— Da. Unul e chirurg militar, staţionat în Anglia, şi celălalt e cu Divizia tehnică pe coastele Pacificului; reconstruieşte drumuri şi poduri distruse în timpul războiului. Pare aşa o risipă, nu credeţi? Să arunci în aer totul, ca apoi să te apuci de reconstruit...

— Așa este. Războiul nu aduce decât nenorocire întregii lumi.

Jacob vorbi câteva minute despre munca lui și despre nevoia de și mai mulți bani pentru refugiații din exil, după care întrebă:

— Ați auzit de planul președintelui de a face un adăpost de urgență pentru refugiați aici, în America? Tocmai a fost aprobat și cred că deja se fac demersurile pentru construirea primului adăpost în partea de nord a statului New York, într-un oraș numit Oswego. Primii refugiați evrei vor veni din zone precum sudul Italiei, care au fost deja eliberate.

Gazda își puse ceașca pe masă, clătinând din cap.

— Președintele va întâmpina foarte multă opoziție pentru orice plan conceput care le-ar îngădui și mai multor evrei să intre în țara aceasta.

— Am înțeles că a fost nevoit să promită că toți evreii veniți cu această ocazie vor părăsi țara la sfârșitul războiului. Dar, cel puțin deocamdată, vor fi în siguranță.

— Nu înțeleg de unde vin atâtea prejudecăți și atâta ură între semeni, spuse doamna Goldman. Dumneavoastră puteți înțelege așa ceva, domnule Mendel?

— Nu. Dar le-am văzut cu ochii mei. Am plecat din Ungaria pe când eram tânăr, crezând că aici, în America, voi fi liber. Însă ura e pretutindeni, din câte se pare.

Bărbatul făcu o pauză, până când servanta îi mai puse o porție de cafea, după care își drese glasul, cuprins de emoție.

— Doamnă Fischer, sper să mă iertați. Strâng, într-adevăr, fonduri pentru Consiliul Refugiaților de Război, dar acesta nu e singurul motiv pentru care vă vizitez. Am... am cunoscut-o pe Rachel, fiica dumneavoastră.

Trupul femeii se încordă și aceasta își întoarse privirea.

— N-aș vrea să vorbim despre ea, spuse apoi cu o voce aspră. Fiica mea este moartă.

— Da, știu. Rachel locuia cu un etaj mai sus decât mine. Era cu soția mea, Miriam Shoshanna, când acea mașină a scăpat de sub control. Au murit împreună.

Doamna Fischer stătea cu buzele strânse, luptând să își păstreze calmul. Nu se uita la Jacob, ci privirea îi rătăcea în gol. Doamna Goldman se apropie de sora ei și o luă de mână.

— Îmi pare rău pentru pierderea pe care ați suferit-o, rosti doamna Goldman. Dar sunt sigură că înțelegeți de ce sora mea nu vrea să vorbiți despre asta.

Jacob își puse ceașca pe masă și continuă:

— Vreme îndelungată m-am simțit vinovat pentru acel accident. Obișnuiam să merg eu la cumpărături în ajunul Șabatului, nu Miriam. Dar în ziua aceea am fost prea ocupat. Așa că a mers ea împreună cu Rachel, scumpa dumneavoastră fiică.

— Rachel nu e „scumpa mea", rosti doamna Fischer încet. Soțul spune că ea nu mai este fiica noastră. Pentru noi, Rachel a murit cu ani buni înaintea accidentului.

— Înțeleg. Mai demult și eu aș fi simțit același lucru ca soțul dumneavoastră, dacă mi-aș fi văzut copilul căsătorindu-se cu cineva dintre neamuri. Însă acum, e altceva. De când a început războiul acesta nu mai pot gândi la fel.

Gazda își întoarse, în sfârșit, privirea către el, așteptând mai multe lămuriri.

— Am un singur copil, doamnă Fischer... un băiat, pe nume Avraham. A plecat în Ungaria să studieze Tora, înainte să înceapă războiul. S-a căsătorit și a primit de la Ha-Șem o fiică, pe nume Fredeleh. De doi ani și jumătate, nu am mai primit nicio veste despre el.

Chipul doamnei Fischer se mai lumină.

— Condoleanțele mele pentru soția pierdută... și, sincer, îmi pare rău pentru fiul dumneavoastră, căruia nu-i mai dați de urmă.

— Aș da tot ce am – chiar și suflarea mea –, dacă aș putea s-o aduc pe Miriam înapoi la viață și pe Avi, împreună cu familia lui, înapoi acasă. Nu am văzut-o niciodată pe Fredeleh, singura mea nepoțică. Dar i-am întâlnit pe nepoții dumneavoastră, doamnă Fischer. Locuiesc la etajul de deasupra apartamentului meu. Și am ajuns să îi îndrăgesc foarte mult.

Pe obrazul gazdei scăpă o lacrimă. Jacob nu-şi dădea seama de ce. Femeia îşi strânse jerseul pe lângă ea şi îşi încrucişă braţele, pătrunsă parcă de-un fior. Dar nu-i răspunse.

— Ştiţi că Rachel a avut doi copii, nu-i aşa? În plus, ştiţi că i-a pus fiicei sale numele dumneavoastră... Cunoaşteţi toate acestea, nu-i aşa?

Gazda închise ochii.

— Vă rog, încetaţi, şopti ea.

Dar Jacob nu avea de gând să se oprească.

— Esther tocmai a împlinit treisprezece ani. Ştie să cânte foarte frumos la pian...

Doamna Fischer sări în piciare, lovind măsuţa şi vărsând cafeaua din ceaşca bărbatului pe farfurioară.

— Vă rog să plecaţi acum. Îmi pare rău.

Jacob se prinse de braţele fotoliului şi se ridică încet.

— Copiii m-au întrebat dacă îi pot ajuta să îşi caute bunicii. Încă nu le-am spus că v-am găsit... şi nici că sunteţi evrei. Puştii încearcă să înţeleagă de ce nu vreţi să aveţi nimic a face cu ei.

— Fiica mea s-a convertit la creştinism. A devenit creştină, domnule Mendel! Soţul meu a făcut tot ce a ştiut pentru a descuraja această decizie a ei şi pentru a ne-o aduce înapoi. S-a oferit să o trimită la cea mai bună academie de muzică sau să-i plătească o excursie în afara ţării... orice şi-ar fi dorit ea. Nu am fost noi niciodată oameni foarte religioşi, dar... dar aşa ceva era inadmisibil. David s-a gândit că dacă o renegam, dacă o declaram moartă pentru noi, atunci ea şi-ar fi luat seama şi ar fi venit acasă. Dar în loc de asta, Rachel s-a îndrăgostit. A întâlnit un bărbat creştin şi s-a căsătorit cu el.

— Într-adevăr, cu Edward Shaffer. Şi fiica dumneavoastră are doi copii frumoşi. Despre Peter v-am povestit?

— Nu vreau să aud...

— Peter are un păr de aceeaşi culoare cu al mamei lui... şi cu al dumneavoastră. A împlinit de curând zece ani şi este un băieţel tare isteţ. Îi place baseballul şi ţine cu Brooklyn Dodgers. I-am

promis că îl voi duce la un meci în vara aceasta, fiindcă nu are pe nimeni altcineva cu care să meargă. Tatăl lui e staţionat în Anglia. Este plecat deja de zece luni.

Gazda îşi cufundă faţa în palme. I se scuturau umerii de plâns. Sora ei se ridică şi încercă să o mângâie. Jacob începu să vorbească mai tare, mai repede, conştient că se putea să nu mai aibă niciodată şansa de a-i vorbi doamnei Fischer.

— În ziua în care tatăl lor a plecat la război, Peter a încetat să mai vorbească. Şi asta nu pentru că aşa a dorit el, ci e o urmare a traumei de a-şi fi pierdut mama, iar apoi şi tatăl. Băiatul are nevoie de dragostea unei familii, pentru a se putea vindeca. Are nevoie de dumneavoastră, doamnă Fischer.

— De ce mă supuneţi la aşa ceva?

— Citiţi ziarele, doamnă Fischer? Ştiţi ce le face Hitler evreilor din Europa? Atât de mulţi, nenumăraţi oameni şi-au pierdut deja familiile, inclusiv eu. Cei dragi ai noştri au fost smulşi de lângă noi, fără să putem face ceva, fără să avem de ales. Dar dumneavoastră puteţi alege, fără a fi constrânsă de nimeni. Aveţi încă o familie. Cei doi copii, care sunt parte din familia dumneavoastră, locuiesc la etajul de deasupra apartamentului meu. Şi au nevoie de dumneavoastră.

— Soţul meu nu va îngădui niciodată aşa ceva.

— Puteţi pune vina pe el, dacă asta vă ajută să aveţi conştiinţa împăcată. Dar, după mine, lucrul acesta ţine de dumneavoastră tot atâta cât ţine de dânsul. Indiferent unde se închină copiii aceia sau cine este tatăl lor, ei sunt, totuşi, evrei, după fiica dumneavoastră. Aceşti nepoţi minunaţi nu vă sunt pierduţi pentru totdeauna. Iată că acum i-aţi găsit.

— Nici nu aş şti ce să le spun.

— Dacă doriţi, vă invit la mine acasă ca să-i cunoaşteţi. Nu le voi spune cine sunteţi, decât cu permisiunea dumneavoastră.

— Soţul meu nu va îngădui niciodată aşa ceva, spuse femeia din nou.

— Aţi vrea să vorbesc eu cu el?

— Nu... nu știu... Am nevoie de puțin timp de gândire...

— Îmi pare că deja s-a pierdut mult prea mult timp. În ceea ce mă privește, aș da tot ce am, pentru a putea petrece mai mult timp cu soția mea sau cu fiul meu.

Jacob scoase din buzunar o bucată de hârtie și i-o întinse gazdei.

— Aveți aici adresa mea și numărul de telefon. Vă rog sunați-mă când v-ați hotărât.

O săptămână mai târziu, când Jacob își pierduse orice speranță de a mai primi vreo veste de la doamna Fischer, aceasta îl sună și stabiliră împreună ca ea să vină în după-masa aceea pe la Jacob, chiar înainte ca puștii să se întoarcă de la școală.

— Întotdeauna trec pe la mine, de îndată ce ajung acasă, o încredință bărbatul.

Doamna Fischer venise împreună cu sora ei și, după felul în care ședeau în camera de zi, așteptând apropiata clipă a întâlnirii, ai fi zis că în canapeaua lui Jacob erau îndesați numai bolovani. Bărbatul se temea că doamna Fischer avea să se răzgândească pe neașteptate și să o ia la sănătoasa.

Într-un final, Jacob îi auzi pe copii tropăind pe treptele de la terasă. Apoi se auzi un scârțâit, când aceștia verificară poșta. Urmă zornăitul cheilor lui Esther, la intrarea principală. Și, de îndată ce trecură pragul în coridor, copiii bătură la ușa lui. Jacob se grăbi să le deschidă, nu mai puțin emoționat decât doamna Fischer.

— Bună ziua, domnule Mendel. Ghiciți numai ce s-a întâmplat azi la școală...

Esther se opri brusc, atunci când le zări pe cele două femei din camera de zi. Mergând chiar în spatele fetei, Peter aproape că se lovi de ea.

— O, aveți musafiri. Îmi cer scuze, mai spuse copila.

— Nu, nu e nevoie. Haideți înăuntru, vă rog. Serviți cu noi o felie de prăjitură.

Jacob fu puțin stânjenit că nu le putea prezenta pe doamne pe nume, dar nu avea de ales.

— Vi-i prezint pe prietenii mei, Esther şi Peter Shaffer. El locuiesc la etajul de mai sus.

Copiii se aşezară pe podea, lângă măsuţă, pentru a mânca prăjitura pe care le-o tăiase Jacob, în vreme ce bărbatul încerca, pătrunsde emoţie, să înfiripe o conversaţie.

— Şi... mai aveţi numai trei zile de şcoală, nu-i aşa? După aceea, intraţi în vacanţa de vară...

— Da. În sfârşit! De-abia aştept!

Pentru următoarele câteva minute, Esther alungă toate clipele jenante de tăcere, prin fel şi fel de poveşti din ultimele ei zile de şcoală. Când, în cele din urmă, intră în discuţie şi doamna Fischer, vocea ei răsună gros, răguşit.

— În ce clasă eşti, Esther?

— Trec într-a opta, iar Peter într-a patra.

— Şi care e materia ta preferată?

— Muzica. Îmi place să cânt la pian. Fratelui meu îi plac ştiinţele; nu-i aşa, Peter?

Băiatul înclină din cap, timid. Esther se opri puţin, pentru a-şi termina de mâncat prăjitura, după care continuă:

— Tatăl nostru e staţionat în Anglia. Ieri am primit, în sfârşit, o scrisoare de la el, prima de la debarcarea din Ziua-Z. Începeam să mă îngrijorez foarte tare pentru el, dar este bine.

— Unul din fiii mei este tot în Anglia, în armată. E medic. Nici eu nu am mai primit veşti de la el din Ziua-Z, dar îmi dau seama că e foarte ocupat, probabil, cu îngrijirea soldaţilor răniţi.

— Hei! Poate că îl cunoaşte pe tata. Uneori, tati repară ambulanţele stricate.

Conversaţia continuă până când se termină toată prăjitura şi vorbele începeau să fie mai răzleţe. Esther se ridică, trăgându-l şi pe Peter în picioare.

— Haide, Peter. Trebuie să plecăm. Sunt sigură că domnul Mendel vrea să mai petreacă puţin timp cu musafirii lui. Şi pe lângă asta, eu am de exersat. Mâine am oră de pian... ultima din anul acesta şcolar. Mi-aş dori să nu întrerup orele, dar profesoara mea

va pleca în vacanță. Mulțumim pentru prăjitură, domnule Mendel. Și ne-am bucurat să vă cunoaștem.

— Și nouă ne-a făcut plăcere să vă întâlnim.

Jacob îi petrecu pe copii și îi salută. Pe când se întoarse la bunica și la mătușa lor, acestea se ridicaseră, pregătindu-se de plecare. Doamna Fischer își ținea mâna tremurândă la gură. Ochii îi erau scăldați în lacrimi.

— Aveți dreptate, spuse ea. Copiii sunt minunați, într-adevăr... Acum, trebuie să plecăm și noi.

— Nu, mai stați o clipă doar, vă rog, răspunse Jacob. Aș vrea să auziți ceva.

Rămaseră cu toții în picioare, așteptând pentru câteva clipe într-o tăcere stânjenitoare, până când Esther începu să cânte la pian, cu un etaj mai sus, începând cu exercițiile de digitație.

Bunica sa își cufundă fața în palme și izbucni în plâns. Jacob așteptă, nevoind să îi nesocotească lacrimile, prin niște vorbe aruncate la momentul nepotrivit. Petrecuse prea mulți ani ștergând lacrimi în pripă, fugind de propriile-i sentimente.

Într-un final, când muzica se opri, bărbatul rosti încet:

— Sunteți bine-venite să mai treceți oricând pe aici.

Capitolul 35

PENNY PUSE CELE DOUĂ PLASE cu alimente pe masa din bucătăria părinților.

— Până când aveți de gând să fiți mânioși pe mine? o provocă pe mama ei.

Întrebarea aceasta o măcinase necontenit, câtă vreme străbătuse în lung și-n lat culoarele pieței alături de mama ei, ce nu scotea o vorbă, iar apoi pe drumul anevoios de întoarcere acasă, prin acea dogoare apăsătoare de iunie.

— Dar tu cât mai ai de gând să ne sfidezi dorințele?

Privirea mamei părea la fel de rece și de întunecată, precum un cărbune în cenușă.

Penny scoase o batistă, pentru a-și șterge sudoarea frunții.

— Și de propriile mele dorințe îi pasă cuiva?

Mama îi răspunse cu un mormăit și strânse din buze. Tânăra nu mai suporta acel bloc de gheață dintre ele, dar nu știa cum anume îl putea topi.

— Nu există absolut niciun motiv temeinic, pentru care să nu poți renunța la toată nebunia asta și să te întorci acasă, rosti mama. Copiii aceia stau toată ziua la bunica lor, acum că școala s-a terminat. Pot la fel de bine să rămână acolo și peste noapte. E vremea să încetezi cu toată hoinăreala asta încoace și încolo. Și ai

fi cazul să te descotoroseşti de pantalonii aceia hidoşi, care nu arată pic de feminitate, şi să începi din nou să te porţi aşa cum ar trebui, ca fiică a noastră.

Penny privi în jos la uniforma ei şi oftă. În graba de a-şi însoţi mama la cumpărături, tânăra nu-şi mai schimbase hainele după serviciu. De altfel, îi erau toate la apartamentul lui Eddie. Ea dădu să se apere, dar se opri pe dată. Nu-i folosea la nimic să înceapă o ceartă cu părinţii ei şi, cu atât mai puţin, să ţină ranchiună împotriva lor pentru că îi tăinuiseră faptul că era adoptată. Resentimentele nu făceau bine nimănui. Trecutul nu mai putea fi schimbat niciodată.

De-a lungul întregului lor drum, nu se pomenise nimic despre cearta aprinsă între ele cu o lună în urmă şi nici despre faptul că părinţii lui Penny erau, de fapt, bunicii săi. Tânăra îi numea încă mama şi tata, însă îşi dădea prea bine seama că nu mai era aceeaşi persoană, aceeaşi fiică a lor, care plecase de acasă toamna trecută pentru a îngriji de copiii lui Eddie.

— Vă mai pot ajuta cu ceva, înainte să îi iau pe copii şi să mergem acasă?

— A, deci acum eşti acasă la apartamentul acela? Nu aici, cu noi?

— E vorba de casa copiilor. Sunt sigură că îţi dai şi tu seama că în locuinţa bunicii lor, copiii n-ar putea găsi un cămin potrivit.

Mama îşi întoarse faţa, fără să-i răspundă. Penny îşi dorea să ştie cum să repare lucrurile între ea şi părinţi, aşa încât să poată sta de vorbă fără ceartă. Îşi dorea ca mama ei să o privească, măcar o dată, cu ochii pătrunşi de dragoste, şi nu doar cu dezamăgire, osândind-o. Tânjise după aşa ceva toată viaţa, purtând în ea dorul acesta, ca pe o povară din ce în ce mai apăsătoare. Însă dorinţele ei ararеori se împlineau.

Penny sfârşea acum de golit plasele cu alimente, aşezând conservele în bufet şi ouăle, în frigider. Cum ajunseseră ei în acel impas de neînchipuit? Tânăra zăbovi cu privirea pe fereastră şi, urmărindu-l pe Peter cum zburda prin curte alături de Woofer, ea îşi aduse aminte cum începuse totul. Se îndrăgostise de Eddie Shaffer şi se aruncase cu capul înainte, când se ivise prilejul de a deveni parte

din viaţa lui. Pornise cu speranţa că avea să o iubească şi el, iar într-o zi aveau să se căsătorească. Dar acel sâmbure de nădejde crescuse fără a mai putea fi stăpânit şi se făcuse o viţă încâlcită, ce-i năpădise viaţa, i-o schimbase din rădăcini şi dezgropase taine adânci. Atât de răscolitor... şi, până la urmă, poate că Eddie nu avea să îi ceară mâna niciodată. Domnul Mendel îi spusese că ea nu avea nicio vină pentru urâciunea făcută de tatăl ei, însă chiar dacă, într-un final, Eddie se îndrăgostea de ea, acesta merita să afle adevărul.

Penny termină de aşezat la locul lor toate alimentele. Acum voia să plece acasă. Într-adevăr, se simţea acasă în apartamentul lui Edward Shaffer şi nu altundeva. Poate că avea să mai găsească şi azi o scrisoare de la Eddie sau de la Roy. Scrisorile acestuia din urmă o făceau întotdeauna să zâmbească, dezvăluindu-i încercările stângace ale soldatului de a-şi exprima dragostea faţă de Sally. Roy Fuller conta încă pe sfaturile ei, măcar că ajunsese deja mult mai departe decât Penny în viaţa sentimentală. Ea le scria zilnic amândurora şi căuta să le ridice moralul, amintindu-le de traiul pe care aveau să îl reia odată şi odată. Între timp, de-a lungul a zece luni de zile, viaţa lui Penny se înţelenise într-o rutină plăcută... însă totul avea să ia sfârşit odată cu războiul. Iar acesta avea să se încheie în curând. Din Europa se auzeau veşti bune. Aliaţii înaintau tot mai mult.

— Dacă nu mai aveţi nevoie de nimic altceva, îi spuse Penny mamei sale, cred că îi voi duce pe copii acasă.

— Poate că ar mai vrea ceva şi tatăl tău. Nu se mai descurcă la fel ca înainte, ştii? Sunt o mulţime de lucruri pe care nu le mai poate face de unul singur.

— Îl voi întreba dacă îi pot fi de folos cu ceva.

Penny vedea bine cât de mult îmbătrâniseră părinţii ei în ultimul an şi, de fiecare dată când aceştia îi scoteau ochii cu asta, sentimentele de vinovăţie îi răsăreau în inimă precum ciupercile pe urma ploii. Dar ei chiar îşi închipuiseră că Penny avea să rămână acolo toată viaţa?

Tânăra își găsi tatăl moțăind în fotoliul din camera de zi. Țigara dintre degete i se mistuise singură. Penny șovăi, întrebându-se dacă era bine să-l trezească și, rotindu-și privirile prin încăpere pentru a vedea cam ce era de făcut, ea zări agenda de telefoane a părinților deschisă pe birou. Acolo trebuia să fie scrisă și adresa lui Hazel.

Penny se apropie tiptil și o luă în mână. Uitase numele de familie primit de sora ei după căsătorie, așa că începu să răsfoiască toate paginile, căutând-o după prenume. Totodată, stătea cu ochii pe ușa bucătăriei, în pragul căreia putea, în orice clipă, să apară mama și îi mai arunca furiș câte o privire tatălui, pentru a se asigura că acesta dormea în continuare.

Când ajunse pe la jumătatea agendei, găsi ceea ce căuta: *Hazel și Barry Jeffries*. Locuiau în Trenton, New Jersey, la mai puțin de o sută cincizeci de kilometri distanță. Dar, pentru părinții lui Penny, era tot una și dacă Hazel s-ar fi mutat la o mie de kilometri depărtare. Tânăra rupse o bucată de hârtie și copie repede adresa, după care puse agenda înapoi unde o găsise. Acum nu-i mai rămânea decât să își ia inima în dinți și să meargă în New Jersey, pentru a sta de vorbă cu sora ei... de fapt, cu mama ei.

Tatăl fetei se foi puțin și deschise ochii.

— Tată? Eu plec într-un minut, îi spuse Penny. Vrei să te ajut la ceva, înainte să o iau din loc?

Bărbatul își îndreptă spatele.

— N-am nimic în minte acum.

Penny dădu să plece, dar îi mai veni un gând.

— Ce zici, tată...? Peter vrea să planteze în curtea de alături o grădină de legume, cum se plantează mai nou, pentru acoperirea lipsurilor de pe urma războiului.

— Cine vrea să planteze?

— Peter Shaffer, băiețelul pe care-l am în grijă. Știu cât de mult îți place să te ocupi de roșiile și de rubarbele tale în fiecare vară... Crezi că l-ai putea ajuta și pe el cu asta?

Bărbatul își scrută țigara consumată și se încruntă, apoi o puse în scrumieră.

— De-abia izbutesc să-mi văd de grădina mea, de la o vreme. Anul acesta nici măcar nu ştiam sigur dacă o mai plantez.

— Înţeleg. Dar nu vei avea mare lucru de făcut. Doar să mai arunci câte o privire peste umărul lui Peter şi să îl încurajezi. Poate, să îi mai dai şi câteva sfaturi.

— Ce vrea să cultive?

— Nişte roşii, fasole, ceva de felul acesta. A pus deja răsadurile la şcoală şi profesoara le-a dat câte o cărţulie care îi învaţă cum să cultive o grădină de legume. Până acum şi-a ţinut plantele în dormitor, însă nu ar trebui să fie puse în pământ, în curând?

— Ba da, firește. Suntem deja în iunie.

— Ne-ai putea ajuta să alegem un loc bun din curtea doamnei Shaffer, unde să le plantăm? Vom săpa noi, copiii şi cu mine, tot ce e de săpat. Curtea din spatele blocului nostru e atât de umbroasă, încât nu cred că ar putea creşte ceva acolo, nici măcar iarba. Şi pământul e tare ca betonul.

— Cred că m-aş putea uita puţin. Dar va trebui să îmi spună ce vrea să cultive.

— Mulţumesc, tată. De mâine vom începe să aducem plantele aici. În felul acesta, va avea şi Peter ceva de făcut peste vară.

Totodată şi tatăl tinerei avea să îşi găsească prin asta ceva de făcut. Şi poate că, dacă se împrietenea cu Peter şi cu Esther, avea să înceapă să înţeleagă de ce se oferise ea să aibă grijă de aceşti copii şi cât de mult aveau nevoie puştii de ajutorul ei.

— Ne vedem mâine.

Penny se întoarse în bucătărie, pentru a-şi lua portofelul şi tocmai voia să îşi salute mama, când cineva bătu la uşa din faţă şi soneria începu să sune cât cinci maşini de pompieri la un loc. Tânăra fugi prin camera de zi, iar când deschise, o găsi în prag pe Esther, plângând şi frământându-şi mâinile.

— Penny! Penny, vino repede! Trebuie să ne ajuţi!

— Ce s-a întâmplat? Aţi păţit ceva?

Inima tinerei începu să zvâcnească nebuneşte, la fel ca întotdeauna când i se amintea ce responsabilitate mare avea faţă de copii.

— Woofer a ieşit din casă şi a fugit! Grăbeşte-te, trebuie s-o prindem!

Esther alerga pe loc, gata să o şteargă. Penny îşi lăsă poşeta din mână şi porni în grabă după ea.

— Ce s-a întâmplat? Cum a ieşit din curte?

— Peter a zăbovit cu poarta deschisă şi Woofer a zbughit-o printre picioarele lui. Ştii şi tu cum strigă bunica întotdeauna la noi să închidem poarta, ca să nu scape câinele... acum e furioasă pe Peter!

Când Penny ajunse în stradă, nu se vedea nici urmă de Woofer. Bunica Shaffer stătea în picioare pe treptele din faţa casei şi îşi striga căţeluşa cu glas tremurat. Peter stătea pe loc şi privea neajutorat, fără a mai putea nici măcar să-l cheme pe câinele atât de îndrăgit. Penny fugi lângă el şi îl cuprinse în braţe.

— E în regulă, Peter. Totul va fi bine. O vom găsi. Ştii cumva în ce parte a luat-o?

Băiatul arătă cu degetul către staţia de autobuz, de-a lungul bulevardului aglomerat. Inima lui Penny se umplu de teamă.

— Haide, spuse ea.

Tânăra începu să alerge pe stradă în sus împreună cu Esther şi cu Peter, strigând-o pe căţeluşă pe nume şi fluierând-o.

— Woofer nu a mai ieşit niciodată din curtea din spatele casei, decât în lesă, rosti fetiţa gâfâind. Dacă o loveşte o maşină?

— Nu spune astfel de lucruri, Esther. O vom găsi. Nu poate fi prea departe.

Cei trei fugiră şi fugiră până când li se tăie răsuflarea; apoi cutreierară la pas toate străzile în lung şi-n lat, peste tot prin împrejurimile casei lor, strigând-o pe Woofer, întrebându-i pe vecini şi pe trecători dacă nu o văzuseră. Nimeni nu ştia nimic despre căţeluşă.

Se scurse un ceas întreg şi soarele mai coborî o treaptă în crângul cerului. Ora cinei trecuse la fel cum venise. Toţi trei erau lihniţi şi istoviţi.

— Trebuie să ne întoarcem acasă, rosti Penny.

— Vrei să renunţi? Nu putem renunţa!

— Nu vreau să renunţ, Esther, dar în curând va fi prea întuneric pentru a mai putea vedea ceva. Trebuie să ne luăm nişte lanterne. Şi pe lângă asta, trebuie să şi mâncăm ceva. Cred că şi pe Woofer o prinde foamea. Poate că se va întoarce acasă de una singură, ca să primească şi ea ceva de mâncare.

Tânăra intră pe strada lor şi o văzu pe bunica Shaffer stând încă pe trepte şi strigând-o pe Woofer. Când aceasta îi zări târându-şi picioarele spre casă fără căţeluşă, plecă şi se închise în dormitorul ei. Penny deschise o conservă de supă şi făcu nişte sandviciuri, însă niciunul nu avea poftă de mâncare. Peter luă dintr-un sertar din bucătărie lanterna bunicii şi se postă în uşă, nerăbdător să reînceapă căutarea. Cei trei cutreierară tot cartierul şi îl cercetară îndeaproape vreme de încă un ceas, dar în zadar.

— Trebuie să ne îndreptăm spre casă, le spuse Penny copiilor, în cele din urmă.

— Nu, eu vreau să rămânem la bunica în seara asta, răspunse Esther, ca mai putem căuta şi dimineaţă.

Peter încuviinţă şi el, înclinând din cap.

— Ei bine... cred că am putea face şi aşa.

În cazul acesta, Penny trebuia să doarmă în vechiul ei dormitor din casa părinţilor. Tânăra se întrebă dacă avea să fie bine-venită acolo. În ziua următoare putea să îmbrace tot aceeaşi uniformă şi, dacă lucrurile mergeau bine, aveau să reia căutările înainte ca ea să meargă la serviciu.

— Haideţi să lăsăm luminile din pridvor aprinse şi poarta din spate deschisă toată noaptea, în caz că Woofer hotărăşte să revină acasă.

— Nu a mai fost plecată niciodată peste noapte, spuse Esther. Va fi atât de speriată. Dacă o loveşte vreo maşină sau o răpeşte cineva?

Penny nu-i răspunse. Ce mai era de zis? Nu avea cum să-i mai încredinţeze că totul urma să fie bine. Peter era copleşit de vină şi părea atât de abătut, încât Penny nu putu face nimic altceva, decât să îl ia în braţe, lăsându-l să plângă în voie.

— Nu e vina ta, Peter. Woofer a fost neascultătoare de data asta şi a hotărât să fugă de acasă. Ar fi putut scăpa pe lângă oricare dintre noi, când am intrat în curte, chiar pe lângă bunica ta.

— Ne putem ruga pentru Woofer, să nu păţească nimic? întrebă Esther. E bine să te rogi pentru un câine?

Din nou, Penny rămase cu gura închisă, neştiind ce să răspundă. Le spuse noapte bună tuturor şi intră în casa de alături, pentru a petrece noaptea la părinţi. Stând întinsă în vechiul ei pat, cu privirea pierdută pe tavan, tânăra îşi dorea să poată face mai mult... dar ce să facă? Doar nu avea judecată nici cât un bob de mazăre.

Capitolul 36

Budapesta, Ungaria

Dragi părinți Mendel,

Lucrul de care ne-am temut atâta vreme s-a petrecut, în cele din urmă. Naziștii au venit după noi. Sute de soldați cu puști și câini au înconjurat ghetoul nostru, cu puțin înainte de revărsatul zorilor. Ne-au trezit cu focuri de armă și porunci urlate în megafoane: „Toată lumea afară! Toată lumea afară! Oricine va rămâne înăuntru va fi împușcat." Ne-au lăsat doar câteva clipe, să ne luăm pe apucate o mână de lucruri, ca mai apoi să ne adune în stradă, ca pe-o turmă. Fredeleh, mama și cu mine am făcut după cum ni s-a cerut, fără să mai stăm pe gânduri. Cum fuseserăm trezite din somn doar cu câteva clipe mai înainte, în acel moment de-abia dacă puteam judeca limpede, ce să mai vorbim de a hotărî ce aveam nevoie să luăm cu noi...

Odată ajunse afară, am auzit strigăte și împușcături și tânguieli sfâșietoare, întrucât naziștii intrau din ușă în ușă, răscolind fiecare locuință. I-au împușcat pe toți cei care au încercat să se ascundă. Toți bătrânii și cei prea bolnavi pentru a se putea ridica din pat au fost omorâți pe loc.

În tot acest timp, noi stăteam îngrămădiți în mijlocul curții, tremurând de frică. Cerul se lumina încet și nu puteam

îndura să-mi privesc vecinii în față. Știam cu toții ce urma să se întâmple. Auziserăm deja destule povești, pentru a începe să credem că zvonurile erau întocmai adevărate.

După ce toți din ghetoul nostru au fost evacuați sau uciși, naziștii ne-au pus să mărșăluim pe străzile cartierului cât puteam de iute, strigând întruna: „Mai repede! Mai repede!" Nu ne-au dus la gara din Budapesta, ci la o stație de mărfuri de la marginea orașului. Acolo am văzut un șir lung de vagoane goale ce ne așteptau cu ușile deschise. Militarii și-au îndreptat armele spre noi și ne-au vârât înăuntru ca pe niște vite.

În minte îmi stăruia un singur gând: acela că ar fi trebuit să fac ce îmi spusese Avi. Ar fi trebuit să o salvez pe Fredeleh cu multă vreme în urmă, când încă mai aveam această șansă. Nu îmi puteam stăpâni plânsul; plângeam atât de regret, cât și de teamă, în timp ce mă rugam lui Ha-Șem și Îl imploram să mă ajute.

Eram îngrămădiți cu sutele într-un singur vagon... puținii bărbați rămași laolaltă cu femeile, fără un strop de intimitate. Nici măcar nu era loc destul ca toată lumea să poată ședea pe podea. Ni s-a dat o găleată cu apă de băut și încă una goală, în care să ne facem nevoile. Când ne adunaserăm deja atât de mulți încât de-abia mai puteam respira, soldații au tras ușa, zăvorând-o. De jur împrejurul meu, unii plângeau, alții blestemau, alții se rugau. Unii își pierdeau cumpătul de teamă. Eu m-am tras lângă mama și o strângeam pe Fredeleh în brațe cu toată puterea, în timp ce mă rugam pentru un miracol... și totodată pentru iertare. Cum putea Avraham să mă mai ierte vreodată pentru că nu am dus-o pe Fredeleh la adăpost, în orfelinatul creștinilor?

Mama făcea tot ce știa, ca să mă mângâie, încercând să mă liniștească, pentru binele micuței Fredeleh. „Te iubesc, Sarah Rivkah", îmi spunea, strângându-mă lângă ea. „Mi-ai fost o fiică minunată. Vreau ca, orice s-ar întâmpla, să știi cât de mult vă iubesc pe tine și pe Fredeleh."

„Te rog, mamă, nu vorbi așa. Vom fi bine. Soldații ne duc doar într-un lagăr de muncă."

„Știu. Știu."

Însă amândouă cunoșteam prea bine adevărul.

Trenul a rămas pe loc, cu ușile zăvorâte, vreme îndelungată. Soarele începea să-și împrăștie dogoarea lui de vară și vagoanele deveneau sufocante. Cei care stăteau mai aproape de ușă puteau să zărească printre stinghiile de lemn și ne-au spus că o mașină mare, neagră parcase lângă tren. Era o mașină de felul celor conduse de oficialități și avea prinse pe ea mai multe steaguri cu albastru și cu galben. Steaguri suedeze, ne-a spus cineva.

În timp ce autoritățile germane stăteau de vorbă cu bărbatul din mașină, alți câțiva bărbați au început să treacă încet prin spatele vagoanelor, îndesând niște hârtii înăuntru, printre stinghiile de lemn. Mama a izbutit să pună mâna pe una dintre acestea. Ne-am zgâit la ea, fără să putem spune sigur ce reprezenta, ca până la urmă să ajungem la concluzia că era un fel de act de identitate. Avea pe ea culorile steagului suedez – albastru și galben – și o emblemă cu trei coroane, alături de o mulțime de sigilii și de timbre ce păreau de mare însemnătate.

„Soldații germani se întorc la vagoane", au spus cei din preajma ușii.

Puteam auzi ușile celorlalte vagoane deschizându-se. Câteva minute mai târziu, s-a deschis și ușa noastră și ne-am trezit învăluiți de aer proaspăt și de lumina orbitoare a soarelui.

Un soldat a strigat: „Dacă sunt cetățeni suedezi în vagon, să coboare și să ne arate actele." Oamenii au început să se împingă înspre ușă, sărind jos din vagon, fluturând actele pe care tocmai le primiseră. Dar noi trei aveam o singură hârtie. Mama mi-a strâns-o în palme.

„Ia-o, Sarah. Du-te împreună cu Fredeleh! Grăbește-te!"

„Nu. Nu te voi părăsi, mamă."

„Scapă-ți viața și scap-o și pe Fredeleh. Du-te!

M-am agățat de mama și nu voiam s-o las în urmă, dar ea m-a împins cât a putut de tare către ușă. În toată zăpăceala aceea, Fredeleh mă strângea cu mânuțele și striga.

Voiam să îmi salvez fiica. Aș face orice pentru ea. Și îmi dădeam seama că, la rândul ei, mama dorea același lucru pentru mine. Dar cum puteam să o las pe mama în urmă, într-un vagon pentru animale... să fie dusă cine știe pe unde?

M-am simțit împinsă de la spate. M-am uitat peste umăr, însă mama nu mai era acolo. Dispăruse prin vagonul ticsit, ascunzându-se printre ceilalți oameni, ca eu să nu o mai văd. Știam că încerca să facă despărțirea mai ușoară pentru mine și totodată că nu voia să ne vadă plecând. Oamenii din vagon continuau să mă împingă spre ieșire, spunând: „Grăbește-te! Du-te! Ai primit o hârtie."

Chiar când dădeam să cobor din tren împreună cu Fredeleh, o mamă tânără și-a croit drum până la ușa deschisă și mi l-a pus în brațe și pe copilul ei. Avea ochii plini de groază.

„Ia-l, te rog", m-a implorat ea. „Fie-ți milă și ia-mi copilul, ca să trăiască!"

I-am văzut disperarea și dragostea din suflet.

„Îl cheamă Yankel Weisner. Are patru luni. Eu sunt Dina Weisner, mama lui."

Atât pruncul, cât și mama lui plângeau. La fel și eu. Pe Fredeleh am trecut-o într-o parte, lăsându-i greutatea pe șoldul meu, iar pe prunc l-am luat la piept. Mama lui i-a mai dat un ultim sărut.

Când am coborât din tren, picioarele-mi erau atât de moi, încât de-abia puteam umbla. M-am dus tot înainte, strângându-i pe cei doi copii în brațe și i-am arătat soldatului german actele mele. Inima îmi zvâcnea de teamă. Oare avea să mă creadă?

El a scrutat hârtia clipe îndelungate, ridicându-și privirea la copii și la mine. În final, mi-a înapoiat documentul.

„Puteți pleca."

Eram liberi. Eu şi Fredeleh şi micuţul Yankel eram liberi.

Am lăsat-o pe Fredeleh jos şi ne-am grăbit să ajungem la maşina neagră cu steaguri suedeze. Câţiva oameni coborâţi, la rândul lor, din tren se adunaseră în jurul ei şi ne făceau semne mie şi altora din jur, chemându-ne să îi urmăm. Când toţi cei care aveau acte suedeze coborâseră din tren, soldaţii s-au întors la vagoane, au închis uşile şi le-au zăvorât pe toate. Zgomotul acelor uşi trântite şi încuiate mă cutremura. Nu puteam privi într-acolo.

M-am întors şi, ţinând-o bine pe Fredeleh de mână şi pe prunc, strâns la piept, am luat-o pe urmele maşinii negre, care se îndepărta încet de staţia de mărfuri. Câţiva dintre bărbaţii suedezi mergeau alături de noi, arătându-ne drumul de întoarcere în Budapesta. Nimeni nu scotea un cuvânt. Mă simţeam de parcă umblam prin somn.

După ce am străbătut cam o jumătate de kilometru, departe, îndărătul nostru, s-a auzit şuieratul unui tren. Apoi, roţile de fier au început să duduie de-a lungul şinelor şi marfarul s-a îndepărtat încet, părăsind Budapesta. Şuieratul se mai auzi o dată. Voi ţine minte sunetul acela toată viaţa mea.

Capitolul 37

TRECUSE O SĂPTĂMÂNĂ de când doamna Fischer venise la Jacob acasă, pentru a-şi cunoaşte nepoţii, iar de atunci el nu mai primise nicio veste de la dânsa. Bărbatul se plimba încoace şi încolo prin camera de zi, aruncând câte o privire către telefon, frământându-se dacă să îi sune sau nu pe domnii Fischer, pentru a le spune că nu pricepea nicicum de unde se putuse aduna în inimile lor atâta insensibilitate. Dar asta nu ar fi fost întru totul adevărat. De fapt, înţelegea prea bine. Fusese şi el odinioară exact la fel de neînduplecat precum ei.

Jacob se opri din mers şi se întoarse cu faţa de la telefon. Trebuia să şi-i scoată din minte pe bunicii copiilor şi să îşi găsească ceva de făcut. Se îndreptă spre bucătărie, pentru a pregăti ceva demâncare, când auzi zgomot de paşi pe terasă, apoi o cheie răsucindu-se în broască. Penny şi copiii trebuiau să se fi întors acasă. Ieri nu dăduseră deloc pe aici – măcar că nu fusese sfârşit de săptămână –, iar el îşi făcuse griji. Îi întâmpină la uşa apartamentului său şi îi găsi pe toţi trei cu nişte feţe lungi.

— S-a întâmplat ceva îngrozitor! spuse Esther. Ieri, căţeluşa bunicii a fugit de acasă. Am căutat-o o grămadă, însă tot n-am găsit-o!

— Îmi pare foarte rău să aud una ca asta.

Copiii aceştia suferiseră deja atâtea pierderi... de ce se mai loviseră, acum, de încă una? Esther îi povestise lui Jacob cât de mult iubea Peter acea căţeluşă şi cum şi-ar mai fi dorit să fie a lui.

— E bine să te rogi pentru un câine, domnule Mendel? Bunicii Shaffer îi este foarte dor de Woofer şi, pe lângă asta, bunica era oricum atât de tristă din pricina morţii unchiului Joe.

Jacob zăbovi puţin, căutându-şi cuvintele cele mai potrivite.

— Cred că ţi-ai putut da seama până acum că rugăciunea nu este o formulă magică pe care o spunem, pentru ca Ha-Şem să ne dea ceea ce dorim. Dar te poţi ruga lui Ha-Şem să-i aline bunicii tale mâhnirea. Şi ne putem...

Bărbatul se opri deodată. Se simţea un ipocrit. Cum îl mângâiase Ha-Şem pe el în tot acest timp, cât îl măcinase amărăciunea din pricina lui Miriam şi a lui Avraham? Atunci, Jacob îi văzu pe Peter şi pe Esther stând în picioare înaintea lui, cerându-i ajutorul din priviri şi realiză că Ha-Şem îi trimisese pe aceşti copii în viaţa lui. Dragostea lor îl mângâiase, fără îndoială. Acum putea, la rândul lui, să le fie o mângâiere.

Bărbatul îşi deschise braţele şi îi trase lângă el.

— Trebuie să avem încredere în Ha-Şem, îngăimă el, chiar şi atunci când nu Îl vedem la lucru.

Vorbea pentru el însuşi, în aceeaşi măsură în care o făcea şi pentru copii. Jacob îşi aminti cuvintele pe care le rostea în fiecare an, la *Tisha B'Av*, când plângea împreună cu poporul său din pricina distrugerii Templului, iar acum le spuse înaintea copiilor, ca pe o mângâiere: „Ci, când mâhneşte pe cineva, Se îndură iarăşi de el, după îndurarea Lui cea mare: căci El nu necăjeşte cu plăcere, nici nu mâhneşte bucuros pe copiii oamenilor." Şi, în timp ce îi ţinea pe cei doi puşti în braţe, bărbatul simţi şi el mângâierea lui Ha-Şem.

La scurtă vreme după ce copiii plecară acasă la cină, sună telefonul. Jacob recunoscu vocea doamnei Fischer şi inima începu să îi bată mai repede.

— Aş vrea să vă fac o propunere, domnule Mendel. De fapt, e vorba, mai degrabă, de o propunere ce-i priveşte pe copii. Aş dori să vorbesc pentru Esther la Şcoala de Arte din Brooklyn, aşa încât să poată lua peste vară lecţii de pian acolo. M-aţi putea ajuta să-mi pun în aplicare acest gând? Credeţi că i-ar plăcea să înveţe la Şcoala de Arte?

Pentru o clipă, Jacob rămase fără grai.

— Da! Da, cu siguranţă, am putea face aşa ceva. Mai întâi va trebui să îi vorbesc despre asta domnişoarei în grija căreia sunt lăsaţi copiii şi va trebui, de bună seamă, să îi cer părerea şi lui Esther.

— Ţin neapărat să nu se pomenească nimic despre mine, domnule Mendel. Copila nu trebuie să afle că această sponsorizare e din partea mea sau că eu îi sunt bunică.

Bărbatul deschise gura şi dădu să o mustre pe doamna Fischer, pentru că nu voia să facă un pas înainte şi să devină parte din viaţa copiilor, dar îşi luă seama.

— Spuneţi-mi mai multe despre această şcoală.

— A fost înfiinţată în anii 1890 şi îşi desfăşoară activitatea într-un conac vechi şi frumos din Park Slope. Este deschisă pentru elevi de toate vârstele. Am câţiva prieteni pe acolo, în consiliul directoral. Esther va putea lua, în particular, lecţii de pian, de istorie a muzicii, de teorie muzicală... orice doreşte ea. Şi, dacă îi va plăcea, va putea continua şi în toamnă. Aduceţi-o numai la biroul de înscrieri al şcolii de muzică şi va putea hotărî acolo ce vrea să studieze. Voi plăti eu toate costurile.

— Foarte generos din partea dumneavoastră, doamnă Fischer. Sunt sigur că Esther va fi foarte încântată.

Ce uşurare era pentru Jacob să ştie că, peste vară, Esther avea să fie ocupată şi cu altceva, pe lângă întâlnirile cu acel băiat din vecini lipsit de scrupule şi pe lângă obsesia ei pentru buletinele de ştiri.

— Aş dori, de asemenea, să fac ceva şi pentru Peter, continuă femeia. Ar putea lua şi el ore de muzică, dacă socotiţi că i-ar plăcea, sau îmi puteţi sugera dumneavoastră orice altceva.

— Peter a mai luat lecţii de pian, dar nu se arată la fel de interesat şi de iscusit, ca sora lui. Ceea ce îndrăgeşte el foarte mult este baseballul. M-am tot întrebat şi eu dacă ar fi vreo echipă din care să poată face parte, însă, în circumstanţele de faţă... având în vedere că nu poate vorbi... nu am reuşit să găsesc nicio soluţie. Peter nu se joacă niciodată pe afară, cu ceilalţi copii, fiindcă aceştia îl iau peste picior.

Urmă o tăcere atât de îndelungată, încât Jacob se întrebă dacă nu cumva se întrerupsese legătura telefonică. Într-un final, doamna Fischer îi răspunse.

— Am eu o idee, însă nu știu dacă... ei bine, să vă spun despre ce e vorba și apoi dumneavoastră veți hotărî. Sinagoga de care aparțin sponsorizează, pe timpul verii, o echipă de baseball pentru tinerii din comunitatea noastră, pentru a le da o ocupație. Aceștia au antrenamente de două ori pe săptămână și uneori joacă împotriva unor echipe din alte școli rabinice. Îl cunosc pe antrenorul lor. Aș putea sta de vorbă cu el despre Peter... asta, dacă sunteți de părere că familia lui ar îngădui așa ceva. Din moment ce ei sunt creștini, poate că nu vor fi de acord ca băiatul să facă parte dintr-o echipă evreiască.

— Cred că lui Peter i-ar plăcea foarte mult, însă, din nou, va trebui să stau de vorbă cu îngrijitoarea și cu tatăl lui.

— Prea bine. De la *șul* până la școala de muzică nu e mult de mers și, în felul acesta, ar avea și Peter ceva de făcut, până când Esther va fi la orele de pian... asta, bineînțeles, dacă fetița hotărăște să studieze acolo.

Jacob simțea entuziasmul din glasul doamnei Fischer. El râvnea să o îndemne să le spună ea însăși copiilor vestea și să primească astfel recunoștința și mulțumirile acestora chiar din gura lor, însă hotărî ca, deocamdată, să nu zică nimic mai mult. Bunica lor făcuse, cel puțin, primul pas pentru a se apropia de ei... și acesta era un prim pas memorabil.

În seara aceea, Jacob așteptă până când se gândi că cei doi copii trebuia să fi adormit, iar atunci urcă la etaj pentru a vorbi cu Penny despre propunerea doamnei Fischer. Tânăra se arătă foarte surpinsă, când îl văzu în prag.

— Domnule Mendel... poftiți. Sper că nu s-a întâmplat nimic rău.

— Nu, totul e în ordine. De fapt, am o veste foarte bună. Ai putea veni până jos, te rog, să povestim puțin? Ar fi mai bine să nu ne audă copiii.

Penny închise ușa, după care îl urmă pe evreu până la apartamentul său.

— I-am găsit pe bunicii copiilor, spuse acesta imediat ce trecură pragul.

Tânăra făcu ochii mari.

— Vorbiți serios? Asta e minunat!

— Ei bine, și da, și nu. Am aflat motivul pentru care s-au înstrăinat unii de alții... și mă tem că ruptura dintre ei nu se poate vindeca.

— Dar din ce cauză? Ce lucru, atât de groaznic, s-a putut petrece, încât să țină o familie despărțită în felul acesta?

— Te rog, Penny, ia loc.

Tânăra se așeză pe canapea și Jacob își luă scaunul de la birou, pentru a sta față în față cu ea.

— Poate că vei fi puțin șocată să auzi asta... dar mama copiilor a fost evreică. Bunicii lor sunt, de asemenea, evrei. Au început să se depărteze unii de alții, atunci când Rachel a lepădat credința iudaică, adoptând credința creștină. Apoi s-a căsătorit cu Ed Shaffer, un bărbat dintre neamuri, și cu asta s-a umplut paharul.

— O Doamne! Nu mi-aș fi închipuit...

— Cred că unul din motivele pentru care ea și soția mea s-au apropiat atât de mult una de alta a fost tocmai faptul că Rachel era evreică. Miriam Shoshanna îi era ca o mamă, în multe privințe. Dar trebuie să înțelegi că poporul evreu a reușit să își păstreze identitatea în exil, tocmai pentru că în mijlocul nostru au fost descurajate întotdeauna căsătoriile mixte... până la un asemenea nivel, că un copil care se căsătorește în afara credinței noastre este alungat din familia lui. Știu că sună foarte dur, însă...

Vocea bărbatului se stinse. Nu știa cum să încheie. Se vedea foarte bine confuzia și uluirea de pe chipul tinerei, pe măsură ce aceasta încerca să-i priceapă vorbele.

— În orice caz, continuă Jacob, chiar dacă doamna Fischer nu e pregătită sau nu are cum să îi accepte în mod oficial pe Esther și pe Peter ca nepoți ai ei...

— Ați întâlnit-o pe bunica lor? Ați vorbit cu ea?

— Da. Am vizitat-o acasă, după care am invitat-o aici, ca să-i întâlnească pe copii. Aceștia nu au știut nimic despre dânsa și le-au

luat, pe ea şi pe sora ei, drept oaspete ale mele. De asemenea, doamna Fischer a avut ocazia s-o asculte pe Esther cântând la pian. Acum, ea s-a oferit să plătească tot ce e nevoie, ca Esther să poată lua ore de muzică peste vară... însă vrea să o facă din umbră. Zice că există aici, în Brooklyn, o şcoală foarte bună, unde ar putea merge şi Esther. E vorba de Şcoala de Arte.

— Uau! Visul ei s-ar împlini. Ştiu cât e de frustrată pentru că profesoara ei de pian va fi plecată aproape toată vara.

— Nu trebuie decât să o duci pe Esther la şcoala respectivă şi să o înscrii la cursurile pe care şi le doreşte. Doamna Fischer va plăti tot ce e de plătit.

— Pot să o duc sâmbăta asta, în ziua mea liberă. N-aţi vrea să veniţi cu noi, domnule Mendel?

— Mi-ar plăcea, dar nu pot. Sâmbătă e ziua noastră de Şabat.

Jacob se miră şi el de ceea ce rosti. Încet, fără să-şi dea seama, evreul ajunsese din nou să ţină Tora şi rânduiala rugăciunilor şi a zilelor sfinte şi legile de *caşrut*. Cel mai adesea, le făcea într-un mod absolut firesc.

Avea încă multe, multe întrebări la care nu găsea răspuns, dar ştia că Ha-Şem îşi făcea cunoscută voia prin Cuvântul Lui. Singura cale de a găsi răspunsurile era ascultarea de acest Cuvânt.

— Sunt sigur că te vei descurca foarte bine şi de una singură, îi mai spuse lui Penny. Bunica lor a făcut deja toate pregătirile necesare.

— De-abia aştept să-i spun lui Esther. Va fi atât de încântată!

— Doamna Fischer a întrebat şi de Peter, dacă i-ar plăcea să ia lecţii de pian, dar până la urmă, am ajuns la concluzia că el s-ar bucura mult mai mult dacă ar putea juca vara aceasta într-o echipă de baseball.

— Cred că i-ar plăcea, într-adevăr, însă copiii din cartier fac mereu glume pe seama lui.

— Da, mi-a spus şi mie. Doamna Fischer se gândea la o echipă a sinagogii de care aparţine ea. Nu ştiu ce părere ar avea tatăl lui Peter despre asta.

— Nici eu nu știu. Iar până când îi scriem, pentru a-l întreba și până când ne va răspunde, vara va fi deja pe jumătate pierdută. Dumneavoastră credeți că Peter s-ar putea integra între băieții din acea echipă? Și că aceștia s-ar purta frumos cu el?

— Sinagoga doamnei Fischer e diferită de cea de peste drum, unde merg eu. Veți vedea că toți băieții din echipă se îmbracă în același fel ca Peter. Băiatul va fi privit ca un evreu, fiindcă mama lui a fost evreică. Iar doamna Fischer îi va explica antrenorului de ce Peter nu poate vorbi. Mai bine să joace baseball cu o mână de băieți cuminți dintr-o *ieșiva*, decât cu golanii de aici, de prin cartier.

— Da, așa este. Îl vom întreba pe Peter, să vedem cum îi sună ideea aceasta. Uau, chiar mi-ați dat o veste foarte bună. Copiii erau atât de dezamăgiți că trebuie să petreacă vara la bunica lor și, pe lângă asta, a fugit și câinele de acasă... De-abia aștept să le spun totul!

— De asemenea, cred că va fi mai bine pentru Esther, dacă nu va petrece așa de mult timp cu flăcăul acela care se tot ține după ea.

— Habar nu am cum să-i vorbesc lui Esther despre băieți, domnule Mendel. Părinții mei nu mi-au îngăduit niciodată să ies în oraș de una singură sau să am un iubit.

— Nici eu nu prea știu cum să te ajut, răspunse Jacob zâmbind. Ar mai fi ceva de spus. I-am promis lui Peter că îl voi duce la un meci de baseball. Ne-am înțeles că te vom invita și pe tine, dar dacă mă gândesc mai bine, poate că n-ar fi rău să profiți de ziua aceea ca să-i faci o vizită surorii tale... sau, mai bine zis, mamei tale.

Pentru o clipă, tânăra își coborî privirea în podea, după care se uită din nou la el.

— Mi-e prea frică să dau ochii cu ea, domnule Mendel.

— Ți-ar plăcea ca eu și copiii să te însoțim?

— Da, mi-ar plăcea foarte mult... și vă sunt recunoscătoare că vă oferiți să faceți asta. Însă n-aș putea suporta ca Esther și Peter să afle adevărul despre tatăl meu.

— Sunt sigur că nu te-ar desconsidera deloc.

Penny își ațintì privirea la vârful pantofilor, clătinând din cap.

— Nu am de unde să știu cum va reacționa sora mea. Ar fi îngrozitor dacă mi-ar trânti ușa în nas, de față cu ei... Nu, dacă voi merge vreodată să o văd, cred că ar trebui să merg de una singură. Dar mulțumesc, oricum, că v-ați oferit.

— Nu vreau să mă amestec în viața ta, Penny... dar îți amintești ce ai spus cu gura ta, cu doar câteva minute mai devreme, când vorbeam despre bunicii copiilor? Ai spus așa: „Ce lucru, atât de groaznic, s-a putut petrece, încât să țină o familie despărțită în felul acesta?" Din câte cred eu, răspunsul este „niciunul". Nimic nu ar trebui să țină o familie despărțită. Te îndemn din toată inima să îi faci o vizită mamei tale. Cred că reacția ei ar putea să te surprindă. Dacă nu mergi, probabil că te vei întreba, pentru tot restul vieții, cum ar fi fost dacă ai fi căutat-o.

Penny înclină din cap și se ridică să plece, netezindu-și cutele fustei.

— Promit că mă voi gândi la asta. Iar mâine am să le dau lui Esther și lui Peter vestea cea bună despre lecțiile de muzică și despre echipa de baseball.

După plecarea tinerei, Jacob nu știu cu ce să-și umple timpul. Era prea entuziasmat și frământat pentru a sta în fotoliu să citească o carte, iar pentru a se întinde în pat era încă prea devreme. Nu avea cum să adoarmă în starea aceea. Bărbatul porni radioul și schimbă frecvențele, până când găsi un buletin de știri.

„Pe frontul de est, germanii au suferit pierderi enorme în fața sovieticilor, de-a lungul unui câmp de luptă de o mie trei sute de kilometri, de pe teritoriul Belarusului. Naziștii au fost împinși înapoi aproape șase sute cincizeci de kilometri..."

Jacob închise ochii, uluit de această veste... totuși, se temu să-și facă prea multe speranțe. Dacă sovieticii continuau să câștige astfel teren în detrimentul nemților, împingându-i spre Vest, atunci se putea ca și Ungaria să fie eliberată în curând. Bărbatul opri îndată radioul. Nu voia să mai audă alte știri, ce îi puteau surpa nădejdea.

Se putea, oare, ca Ha-Șem să lucreze, într-adevăr, din ascuns, pentru a-i elibera pe cei dragi Lui?

Capitolul 38

Iulie 1944

ÎN ZIUA ÎN CARE DOMNUL MENDEL îi duse pe copii la meciul de baseball, Penny luă un autobuz spre Trenton, New Jersey. Se hotărâse în ultima clipă să meargă într-acolo şi avea să apară neanunţată la uşa casei lui Hazel. Tânăra îşi dădea seama că risca puţin... poate că nici măcar nu avea să o găsească pe Hazel acasă. Dar pe cât râvnea de mult să-şi întâlnească adevărata mamă, pe atât de uşurată s-ar fi simţit şi dacă nu izbutea să o găsească. Atunci, Penny putea, pur şi simplu, să facă stânga împrejur şi să urce în autobuzul de întoarcere în Brooklyn.

Tânăra străbătea statul New Jersey şi se îndrepta spre sud-vest, trecând prin oraşele Elizabeth şi Rahweh şi, de-a lungul călătoriei sale, în cursul căreia autobuzul opri în New Brunswick, în Monmouth şi în Princeton, Penny încerca să-şi dea seama ce vârstă avea Hazel acum. Dacă atunci când se născuse ea, Hazel avea şaptesprezece ani, iar Penny avea acum douăzeci şi cinci de ani, atunci Hazel trebuia să aibă patruzeci şi doi. Părea cam imposibil. De pe vederile primite în fiecare an, de Crăciun, Penny ştia că Hazel şi soţul ei, Barry, aveau doi fii. Cât de mari erau aceştia? Mai tineri decât ea, firește, însă nicidecum nu mai erau nişte băieţei, aşa cum şi-i închipuia Penny mereu.

Ea privi în fiecare staţie cum unii coborau şi alţii urcau în autobuz, iar toate despărţirile şi reîntâlnirile stârneau lacrimile oamenilor. Mai mult de jumătate dintre pasageri făceau parte din serviciul militar. Gândul îi zbură la Eddie şi la Roy şi la felul în care avea să îi întâmpine la mult aşteptata lor întoarcere acasă.

Când ajunse, în sfârşit, în Trenton, îşi simţea toţi nervii din trup fremătând. Penny luă un taxi până la Hazel. Cu mult înainte ca tânăra să fie gata să-şi întâlnească mama, şoferul trase pe dreapta în faţa unei case frumoase dintr-un şir lung de clădiri identice, din cărămidă, cu un singur etaj. Tânăra plăti cu stângăcie, întrucât degetele parcă nu voiau s-o mai asculte. Coborî din maşină şi porni încet de-a lungul trotuarului spre casa mamei; casa mamei sale adevărate.

Era o zi fierbinte de iulie şi rochia lui Penny se umezise de năduşeală, în urma călătoriei incomode cu autobuzul. Părul i se cârlionţa şi nu-i stătea nicicum, iar rochia i se lipea de trup. Ar fi trebuit să meargă la toaleta din staţia de autobuz, ca să-şi treacă măcar puţin pieptenele prin păr şi să-şi împrospăteze rujul pe buze. După atâţia ani, ea avea să lase o primă impresie nu foarte bună.

Pe când urca treptele spre uşa dinspre stradă, Penny zări atârnat în fereastră un steag cu două stele. Se putea, oare, ca cei doi fii ai lui Hazel – fraţii de mamă ai lui Penny – să fie atât de mari încât să se fi înrolat în armată? Părea cu neputinţă.

Tânăra îşi dădu seama că era cineva acasă, fiindcă uşa exterioară era deschisă, iar prin uşa de plasă pentru insecte se auzea radioul pornit. Pe Penny o lăsau puterile de teamă. Îi venea să o şteargă înapoi pe unde venise, dar taxiul plecase deja. Era prea târziu acum pentru a se mai răzgândi.

Ea trase aer în piept şi sună la uşă. O clipă mai târziu, Hazel apăru în prag. Nu arăta cu mult mai diferită decât în fotografia din biblioteca părinţilor, făcută când Hazel avea douăzeci de ani. Aceasta purta acum un şort peste rochia de casă, iar pe cap avea o basma, de sub care îi ieşeau câteva bucle castanii. Dar chiar şi în haine de lucru, Hazel era încântătoare.

— Salut, Hazel. Sunt eu... sora ta, Penny.

Gazda făcu ochii mari de uimire.

— Penny! Dumnezeule mare...! Vai de mine! Eşti... eşti chiar tu?

Ea deschise până în perete uşa din plasă şi o cuprinse pe Penny în braţele sale. Rămaseră aşa vreme îndelungată, într-o îmbrăţişare de nedesfăcut.

În cele din urmă, Hazel îi dădu drumul de la pieptul ei şi o ţinu în continuare cu braţele întinse, privind-o şi scrutând-o din cap până în picioare.

— Cât de mult mă bucur să te văd! Doamne! Cum ai... ce faci aici?

— Am avut o zi liberă de la serviciu, aşa că m-am hotărât să îţi fac o vizită.

— Poftеşte înăuntru, haide. Eu doar spălam vasele şi ascultam nişte muzică la radio.

Hazel o conduse de mână printr-o cameră de zi destul de mică, apoi prin sufragerie şi intrară în bucătărie, unde se auzea o piesă de-a lui Frank Sinatra, difuzată la radio.

— Trebuia să îmi fi spus că vii... casa mi-e aşa neîngrijită şi la fel sunt şi eu. De ce nu m-ai anunţat că vrei să vii pe aici?

— Nu ştiu... M-am hotărât în ultima clipă.

Într-un colţ al bucătăriei se găsea o masă de călcat, iar sub aceasta se afla un coş plin cu haine ce trebuiau spălate. Vasele curate – cam jumătate din câte se adunaseră – erau stivuite în jurul chiuvetei. Hazel avea şi un ventilator, însă acesta nu izbutea să facă prea multă răcoare. Gazda îşi luă basmaua de pe cap şi îşi dezlegă şorţul.

— Îmi cer scuze pentru deranj.

— N-am venit să-ţi cercetez casa, răspunse tânăra. Am venit să te văd pe tine.

Penny era toată numai un zâmbet. Hazel o primise cu atâta căldură. Prezenţa ei nu îi repugnase femeii şi nu îi amintise de violul suferit. Domnul Mendel avusese dreptate... Penny rămase mirată de reacţia mamei sale.

— Haide să stăm afară, în spatele casei, spuse Hazel. Cred că e puţin mai răcoros în pridvor. Ai vrea să bei ceva rece? Am nişte ceai cu gheaţă.

— Sigur. Sună bine.

Dar Hazel nu se clinti din loc. În schimb, ea întinse mâna şi îi netezi tinerei părul cu duioşie.

— Ce frumoasă eşti! Doamne, nu-mi mai pot lua ochii de la tine! Şi nu mai am cuvinte... De-abia aştept să-mi povesteşti totul despre tine.

— Îţi voi povesti.

Penny de-abia mai putea răspunde printre lacrimi. Hazel îşi întoarse privirea, în cele din urmă, şi luă două pahare din bufet, iar din frigider, o ulcică pentru ceai. Apoi puse în ambele pahare nişte cuburi de gheaţă, dintr-o tăviţă de aluminiu. Mâinile îi tremurau, iar Penny văzu lucrul acesta.

— Mama îmi spunea că vinzi bilete de călătorie în staţia de autobuz...

Penny îşi drese glasul.

— Da, asta făceam într-o vreme. Însă toamna trecută, şeful meu m-a întrebat dacă nu aş vrea să învăţ să conduc un autobuz, iar eu am acceptat. Acum am o rută proprie pe care conduc în fiecare zi. Sunt plătită bine de tot şi ajung să întâlnesc tot felul de oameni interesanţi.

— Micuţa mea... surioară, murmură Hazel, şovăind puţin între cuvinte. Bravo ţie, Penny!

Gazda o luă înainte şi ieşiră amândouă pe uşa din spate, într-un pridvor acoperit, unde se găseau două balansoare de răchită. Penny simţi cum i se aduna pe ceafă sudoarea în broboane ce alunecau încet în jos, dar nu-şi dădea seama dacă asta se întâmpla din pricina căldurii acelei zile de iulie sau din cauza emoţiilor. Poate că din ambele motive.

— Te admir că te-ai încumetat la o astfel de slujbă, spuse Hazel, aşezându-se lângă Penny. Eu am rămas la una ceva mai tradiţională, precum aceea de secretară; din câte se pare, tu te asemeni cu una din acele Rosie the Riveter, despre care se tot vorbeşte prin reviste, o femeie care nu se dă înapoi de la munca bărbaţilor, ca aceştia să poată merge la război.

— Mda, cam așa ceva... Povestește-mi despre tine, Hazel. Nici nu mai știu când te-am văzut ultima oară. Cred că nici măcar nu mergeam la școală pe atunci.

— Nu prea este mare lucru de povestit. Sunt o femeie casnică obișnuită. Barry lucrează pentru guvern, la o companie din domeniul vânzărilor și călătorește mult. Este plecat și acum, până săptămâna viitoare...

Hazel se opri și Penny îi băgă de seamă sforțarea de a-și stăpâni emoțiile.

— Îmi cer scuze... îmi pare rău... însă ne reîntâlnim după o vreme așa îndelungată și e atât de... Am visat dintotdeauna să fim împreună într-o bună zi, dar nu mi-am închipuit că... Și iată, ești aici, lângă mine, atât de frumoasă...

Femeia zâmbi printre lacrimi. Penny nu mai voia să se prefacă de parcă Hazel era sora ei.

— Știu adevărul, spuse tânăra. Despre noi două.

În clipa când deschise gura și vorbi, Penny dori deja să-și retragă cuvintele. Dacă acestea aveau să o supere pe Hazel și avea să se înfurie pe ea?

Dar femeia sări în picioare și se aplecă înspre Penny, luând-o în brațe și strângând-o tare la piept.

— Micuța mea... scumpa mea fetiță... În sfârșit! În sfârșit! Ah, Penny! Mă vei putea ierta vreodată?

— Pentru ce? Nu e nimic de iertat. Nu te judec pentru ce s-a întâmplat.

Hazel se trase puțin mai în spate și o privi în ochi.

— Nu te-am abandonat, Penny, sincer îți spun. N-am vrut niciodată să renunț la tine, cu niciun chip! În fiecare zi din ultimii douăzeci și cinci de ani m-am gândit la tine.

— Mi-aș dori să fi știut asta mai demult, îngăimă Penny. De-abia de curând am aflat adevărul despre noi.

Într-un final, cele două își dădură drumul, iar Hazel se cufundă la loc, în balansoar, ștergându-și ochii de lacrimi și suflându-și nasul într-o batistă.

— Trebuie să înțelegi că la nașterea ta, eu aveam doar șaptesprezece ani. Părinții noștri s-au înfuriat, bineînțeles. M-au trimis la o casă pentru mame necăsătorite, unde am stat până când te-am născut, iar apoi ne-am mutat în locul în care părinții locuiesc și acum, pentru a evita ca vechii noștri vecini să afle cumva ce se întâmplase. Eu am rămas acolo, împreună cu ei, și te-am crescut până la doi ani și jumătate.

— Serios?

Hazel înclină din cap.

— Eu îți schimbam scutecele și te îmbăiam, îți citeam povești și te legănam seara, până când adormeai. Te-am văzut făcând primii pași. După aceea, părinții au hotărât să mă trimită la o școală postliceală pentru secretare. Au văzut cât de tare ne legam una de alta și că tu mă știai deja drept mamă a ta și s-au temut că nu am să mai vreau să mă despart de tine. Și, crede-mă, nu voiam așa ceva.

Femeia făcu o pauză, pentru a inspira adânc și pentru a-și șterge lacrimile.

— Mi-a trecut prin minte să fug de acasă împreună cu tine, dar semnasem deja toate actele pentru adopție. În mod oficial, erai și aveai să fii pentru totdeauna fiica lor. Părinții m-au făcut să renunț la tine, Penny. Fetele singure nu au bebeluși. Mi-au spus că dacă te țineam lângă mine, amândouă aveam să fim acoperite de rușine pentru tot restul vieții. Hazel se întinse și o luă pe tânără de mână, stăruind, parcă, de ea. Te iubeam și îți doream numai binele, așa că m-au convins că cel mai bine pentru tine era dacă ne despărțeam. În felul acesta puteai să fii crescută de doi părinți și să ai o viață normală. Nimeni nu avea să știe adevărul. Părinții voiau, de asemenea, ca și eu să duc o viață normală, fără vâlva stârnită în jurul unui copil născut din flori. Mie nu-mi păsa de asta, însă ei ziceau că urma ca tu să suferi de pe urma adevărului... și aș prefera să mor decât să las să se întâmple așa ceva.

— De ce n-ai mai venit să mă vezi? Nu ne-ai vizitat niciodată.

— Părinții nu erau de acord. Știau cât de apropiate eram una de alta, cât de atașată erai de mine și cred că se temeau că ți-aș spune

adevărul. După ce am plecat, luni întregi n-am mai putut de dor după tine. Îmi doream atât de mult să te ţin din nou în braţe şi să te văd zâmbind şi să te aud râzând... Uneori, dacă stăruiam de ei, părinţii îmi mai trimiteau câte o fotografie cu tine. Dar insistau că era cel mai bine pentru toţi, dacă lăsam lucrurile aşa cum erau. Îmi spuneau că eşti fericită şi că n-ar trebui să mai tulbur apele. Erai fericită, într-adevăr, nu-i aşa?

Penny înclină din cap. În cea mai mare parte, da, fusese fericită.

— Nu erau ca alţi părinţi, dar am dus-o bine, nu mă pot plânge. Îmi spuneau mereu că sunt altfel decât celelalte fete, însă n-am înţeles niciodată de ce. Îmi ziceau să am multă grijă în tot ce făceam; erau foarte protectori faţă de mine şi se îngrijorau la tot pasul. Dar toată lumea credea că sunt fiica lor... şi la fel am ştiut şi eu, până când am avut nevoie de certificatul meu de naştere. În felul acesta am aflat că sunt adoptată.

— Dacă aş putea da timpul înapoi, n-aş mai renunţa la tine defel.

— De ce nu mi-ai scris deloc?

— Dar ţi-am scris! Ţi-am trimis multe scrisori şi la fiecare zi de naştere îţi trimiteam felicitări şi cadouri. Şi de Crăciun, la fel. Iar de fiecare dată când mai împlineai încă un an, mă cuprindea dorul să te văd crescând şi plângeam de una singură. N-ai primit cadourile mele?

— Poate că părinţii mi le-au dat, însă nu mi-au spus niciodată că erau de la tine. Penny îşi înăbuşi mânia stârnită de atâta nedreptate. De ce ne-au făcut una ca asta?

— S-au gândit că aşa era cel mai bine pentru noi.

— Ei bine, s-au înşelat! Mi-aş dori să pot rămâne aici, să trăiesc lângă tine.

— Şi eu mi-aş dori. Însă am un soţ şi doi copii, acum. Ei nu ştiu nimic despre tine, Penny.

— O... Te înţeleg, dacă ţi-e ruşine de mine.

Hazel îi apucă lui Penny mâinile şi le strânse într-ale ei.

— Niciodată! Nici într-o mie de ani nu mă voi ruşina de tine! Dar până acum nu i-am spus soţului meu nimic despre naşterea

ta şi nu ştiu ce reacţie ar avea când te-ar întâlni. Trebuie să stau de vorbă cu el mai întâi. Nu pot să-i trântesc, pur şi simplu, adevărul în faţă. Ah! Dar cât de bine va fi să te am din nou lângă mine, Penny!

— Mă gândeam că s-ar putea să mă urăşti, fiindcă îţi amintesc de... de ceea ce ţi-a făcut adevăratul meu tată.

Hazel îşi feri privirea, pentru prima oară în toată conversaţia lor şi Penny regretă îndată că pomenise de tatăl ei. Voia să-şi poată lua cuvintele înapoi. Când Hazel o privi din nou, femeia părea stânjenită.

— Îmi pare atât de rău, Penny. Dar ceea ce le-am spus părinţilor despre tatăl tău nu este adevărat. I-am minţit, fiindcă n-am îndrăznit să-mi recunosc vina. L-am iubit pe adevăratul tău tată. Sau, cel puţin, aşa am crezut la momentul respectiv.

— Deci nu ai fost siluită?

Hazel clătină din cap.

— Minciunile au un fel al lor de a da naştere la şi mai multe minciuni şi de a înrăutăţi lucrurile. Am născocit acea poveste cu violul, pentru că mi-a fost ruşine să spun adevărul. Părinţii nu ştiau că aveam un iubit... şi erau atât de stricţi cu mine! Îmi era ruşine că îi îngăduisem lui Mark să-şi facă de cap, aşa că, atunci când mi-am dat seama că eram însărcinată, am inventat o întreagă poveste, pentru a da de înţeles că fusesem violată. Îmi pare atât de rău.

Penny rămase năucită şi se lăsă pe spate în balansoar. Minciuna lui Hazel îi afectase tinerei întreaga viaţă. Pentru aceasta o trataseră părinţii aşa cum o trataseră, pentru asta fuseseră ei atât de protectori şi din cauza aceasta nu izbutiseră niciodată să o iubească din tot sufletul. Dar, în sfârşit, se eliberase din lanţurile minciunii.

— Nu mai contează, răspunse Penny. Măcar acum ştiu adevărul.

— Nu-ţi lăsa inima să nutrească ură faţă de părinţi. N-a fost vina lor. Eu eram o răzvrătită şi am dat-o în bară, aşa că ei au încercat cum au ştiut mai bine să-mi repare greşelile.

— Cine e adevăratul meu tată? Ziceai că se numeşte Mark?

Pe chipul lui Hazel se ivi un zâmbet fugar, trist.

— Era un băiat din liceu. Am crezut că îl iubesc şi că, la rândul său, şi el mă iubeşte. E ciudat să vezi cum ţi se schimbă perspectiva asupra iubirii, când ai ajuns, în cele din urmă, la vârsta la care poţi pricepe ce înseamnă dragostea, de fapt. Mark s-a făcut nevăzut, când a aflat că eram însărcinată şi nu pot să-l judec prea aspru. Venea dintr-o familie bună şi năzuia să prindă un post la West Point, după absolvire. Probabil că acum e general de război. A fost dintotdeauna un băiat foarte isteţ. Dar eram amândoi necopţi la minte şi ne-am lăsat duşi de val.

— Deci el ştia de mine?

— Ştia că am rămas însărcinată, însă nu ştie ce s-a ales de noi mai târziu. După ce am absolvit şcoala postliceală, am primit o slujbă bună şi l-am întâlnit pe Barry, soţul meu. Regret toate greşelile pe care le-am făcut în viaţă, dar nu am regretat nicio clipă măcar faptul că te-am născut pe tine. Ai zâmbetul lui Mark, ştii? Gropiţa aceea care îţi apare pe obraz doar atunci când zâmbeşti... pe aceea o ai de la Mark.

— L-am putea găsi pe tatăl meu? Aş vrea să ştiu ce s-a mai întâmplat cu el.

— Las-o baltă, Penny. De ce să-i mai întorci viaţa pe dos, după atâta vreme? Tot ce-i posibil că are şi el familia lui, acum.

— Totuşi, mi-ar plăcea să-i ştiu numele întreg şi să aflu mai multe despre el. Promit că n-am de gând să îi apar în prag pe nepusă masă ori să-i trimit scrisori... nimic de felul acesta.

— Mă mai gândesc.

Femeia ridică paharul de sticlă de pe măsuţă şi luă o gură de ceai cu gheaţă, după care puse înapoi paharul aburit.

— Eşti atât de frumoasă, Penny. Nu-mi pot lua ochii de la tine.

Pe tânără o podidiră lacrimile. Pentru prima oară de când se ştia, cineva se uita la ea cu ochii pătrunşi de dragoste, aşa cum tânjise dintotdeauna să o privească mama ei.

Şi, deocamdată, asta era îndeajuns. Era mai mult decât de-ajuns.

Capitolul 39

În după-amiaza aceea înăbuşitoare de vară, Esther avea hainele năclăite de sudoare şi era moleşită, precum o îngheţată topită. În timp ce mergea, împreună cu Peter, din staţia de autobuz către căminul bunicii, ea ştia că în casa cea mică şi plină de lucruri avea să fie şi mai cald. Bunica nu deschidea niciodată ferestrele şi avea un singur ventilator, şi acela ca vai de el.

— Bunico, am venit, strigă Esther, când deschise uşa de plasă din spate.

— Sunt aici.

Bunica şedea pe un fotoliu în camera de zi, făcându-şi vânt cu un evantai chinezesc. Era desculţă şi îşi proptise picioarele pe un taburet, iar genunchii ei albi erau atât de mari, ca două verze.

— Aţi sosit până la urmă, spuse ea, când îi zări pe copii. Mi-am făcut griji pentru voi. Din câte am înţeles de la radio, meciul s-a terminat acum o oră.

— Stadionul a fost foarte plin, bunico, aşa că ne-a luat mult timp să ieşim. Dar odată ce am ajuns în stradă, am luat autobuzul şi acesta ne-a adus direct aici, după cum a zis şi Penny mai dinainte. Suntem bine.

De fapt, erau foarte bine. Atâta timp cât Peter stătuse cu domnul Mendel în tribune, urmărind meciul echipei lui de suflet, băiatul

arătase mai fericit decât îl văzuse Esther de multă, multă vreme. Încă i se citea bucuria pe faţa pistruiată în obraji şi pe nas, din pricina soarelui. Esther şi-ar fi dorit să meargă împreună cu domnul Mendel acasă, la apartamentul lor, astfel încât Peter să nu-şi amintească de câinele bunicii, căruia nu-i dăduseră încă de urmă. Poate că aşa, bucuria lui ar fi ţinut puţin mai mult. Însă Penny plecase în New Jersey pentru toată ziua şi nu avea să se întoarcă până târziu. Esther şi fratele ei trebuiau să mai petreacă o noapte aici.

— Vai de mine! Uite cum arătaţi! rosti bunica. V-a prins prea tare soarele. Ar trebui să vă daţi cu nişte ulei de alunul vrăjitoarelor.

Pe Esther o cam ardeau, într-adevăr, braţele şi faţa, dar fetei nu-i păsa.

— Dodgers au câştigat cu 6:0, bunico. Au reuşit chiar să trimită o dată mingea în tribune, când aveau doi alergători la baze; au făcut două puncte dintr-o lovitură.

— Aţi mâncat ceva? Nu vă e foame?

— Domnul Mendel ne-a cumpărat arahide prăjite. Şi câte un hot dog.

— Evreul v-a cumpărat demâncare? Nu v-a dat Penny câţiva bani de buzunar?

— Domnul Mendel a vrut neapărat să ne facă cinste. El nu a putut gusta nimic din toate astea, dar nu există nicio poruncă în Legea lui, care să-i interzică să le cumpere pentru noi.

— Dacă vă este foame, va trebui să vă pregătiţi voi ceva. Eu nu pot face nimic pe căldura asta.

Peter se apropie de bunica lui şi o bătu pe umăr, apoi arătă cu degetul spre curtea din spate şi mimă ca şi cum ar turna apă dintr-o găleată.

— Vrea să ştie dacă v-aţi mai uitat la grădina lui. Credeţi că ar trebui udată, bunico?

— L-am văzut pe tatăl lui Penny pe acolo, cu o stropitoare în mână. Ai zice că sunt plantele lui, după felul în care caută de ele. Trece printre rânduri şi de trei-patru ori pe zi, când nu sunteţi voi aici.

Însă Peter dispăru, oricum, pe uşa din spate, pentru a-şi verifica el însuşi grădina. Bunica îşi strânse evantaiul şi oftă. Chipul îi era la fel de roz, precum un bujor.

— Penny când se întoarce? Va merge la serviciu luni? întrebă bunica.

— Zicea că va merge.

Esther găsi o bucată de carton pe un morman de vechituri şi o luă, pentru a-şi face vânt cu ea, mişcând-o astfel încât pala de răcoare să mângâie şi faţa bunicii.

— Veţi mai veni cu noi la biserică şi altădată, bunico?

Doamna Shaffer îi însoţise astăzi dimineaţă, în locul lui Penny şi, din câte îi părea copilei, asta o mai înveselise puţin. De când citiseră împreună cu domnul Mendel povestea reginei Estera, fata prinse din nou plăcerea de a merge la biserică. Atunci când predicatorul şi învăţătoarea de la şcoala duminicală se rugau pentru bărbaţii plecaţi în război, Esther izbutea mult mai uşor să şi-l închipuie pe Dumnezeu lucrând în taină.

— Mai vedem. Cine ştie până când voi rămâne cu genunchii umflaţi...

Esther sări jos de pe braţul fotoliului, unde se aşezase mai devreme, fiind acum prea entuziasmată ca să mai poată sta locului.

— Luni voi avea oră de pian. De-abia aştept! Penny mi-a arătat deja cu ce autobuz trebuie să merg până la şcoala de muzică. Dimineaţă, voi merge direct acolo, dar mă voi întoarce până la prânz.

Prima dată când urcase treptele din faţa Şcolii de Arte, Esther simţise o uşoară teamă. Conacul acela vechi şi falnic arăta ca scos dintr-un film de Hollywood. Dar, odată ce-i trecuse pragul şi auzise muzica ce se revărsa din toate încăperile, umplând clădirea cu note înălţătoare, copila se simţise deja ca şi acasă.

— Eşti sigură că tatăl tău ar fi de acord ca tu să cutreieri Brooklynul cu autobuzele de una singură?

— Am treisprezece ani, bunico. Şi pe lângă asta, Penny îi cunoaşte pe toţi şoferii şi nu s-a lăsat până ce i-a făcut pe aceştia să promită că vor avea grijă de Peter şi de mine. Şi domnul Mendel

spune că ştie el o echipă de baseball la care ar putea să joace şi Peter. Penny îl va duce şi pe el acolo, să vadă dacă îi place. În felul acesta, va avea şi el ocupaţie, când eu voi fi la orele de muzică.

— Cine plăteşte pentru toate? Asta vreau să-mi spui tu mie.

— Nu ştiu, răspunse Esther şi ridică din umeri, măcar că era destul de sigură că domnul Mendel se ocupa de plată, chiar dacă el nu recunoştea. Asta n-avea importanţă. Ea participase deja la prima lecţie şi îi plăcuse la nebunie.

Pe Peter încă tot nu îl încânta ideea de a intra în echipa de baseball şi nu voise nici măcar să se gândească la asta, până când îl lămurise domnul Mendel, spunându-i: *„Du-te o singură dată, Peter. Dacă nu îţi place, vei putea renunţa. Dar cine ştie? Poate că te vei simţi bine."*

Peter avea să încerce un prim antrenament miercuri.

Esther îşi aduse aminte cum se gândea că aceasta urma să fie o vară îngrozitoare, însă, până la urmă, poate că nu avea să fie atât de rău, chiar dacă nu putea petrece prea mult timp cu Jacky. Singura parte tristă a vacanţei fusese aceea că Woofer dispăruse. Peter părea un moşneag de o sută de ani de fiecare dată când trecea prin bucătărie, pe lângă farfuria câinelui. Esther îşi dorea ca bunica să ia de acolo vasul, care le amintea mereu că o pierduseră pe Woofer. Doar Penny, dintre toţi, nu voia nicicum să se dea bătută. În fiecare după-masă, când venea de la serviciu pentru a-i duce acasă, ea mai dădea o raită prin cartier, strigând-o pe căţeluşă pe nume. Făcuseră toţi trei afişe cu titlul *„Pierdut câine"* şi le împărţiseră vecinilor. Până acum, nimeni nu o văzuse pe Woofer. Din câte se părea, veştile bune veneau întotdeauna la pachet cu altele rele.

Lui Esther îi zbură, din nou, mintea la lecţiile de pian, iar copila îşi luă inima în dinţi şi se pregăti să pună o întrebare foarte însemnată. Ea flutură puţin mai tare bucata de carton, pentru a-i face mai multă răcoare bunicii şi, în acelaşi timp, îi dădu la o parte, prin curentul de aer, o şuviţă de păr cărunt, ce i se lipise de frunte.

— Ă... Bunico... Vara aceasta va trebui să repet la pian şi, de vreme ce în timpul zilei voi fi aici, nu acasă... ei bine, Penny

a vorbit cu părinții ei să-mi îngăduie să exersez la pianul lor. Ea zice că instrumentul stă degeaba în camera de zi și se adună praful pe el. L-au cumpărat cu mulți ani în urmă, pentru Hazel, sora lui Penny.

Bunica se încruntă puțin, ca și cum n-ar fi înțeles unde bătea copila.

— În fine, vecinii de alături sunt de acord să folosesc pianul lor, însă nu vor ca eu să cânt la ei în casă și să le tulbur liniștea și pacea. Am putea, vă rog... vă rog din suflet, să-l aducem aici? Peter și cu mine vrem să vă ajutăm să-i faceți loc. Vă rog?

— Un pian? Aici...? Pe toți sfinții, dar unde ai vrea să îl punem?

— Ne putem uita împreună prin lucrurile din cutii, să vedem dacă aveți, într-adevăr, nevoie de toate sau nu.

— Firește că am nevoie de toate.

Esther zări teama din ochii bunicii și își dădu seama că munca, în sine, de a muta cutiile de la loc avea să fie floare la ureche, pe lângă munca de convingere pe care o avea de dus, ca femeia să își schimbe obiceiurile după atâția ani de zile. Bunica era obsedată de toate vechiturile acestea, măcar că jumătate din ele nu erau decât stive întregi de ziare de pe vremuri. Atunci, Esther își aminti de propria ei obsesie pentru ziare și se ruși nă. Înainte ca lecțiile de muzică să înceapă să o preocupe atât de mult, ea umpluse trei albume mari cu imagini și articole decupate din ziar.

— Dacă ne-am descotorosi doar de câteva lucruri, bunico, sunt sigură că am putea face loc și pentru pian. De fapt, e o pianină foarte mică.

Fetița încetă să-i mai facă vânt cu bucata de carton și se îndreptă spre mormanul cel mai apropiat de fotoliul bunicii.

— Am putea începe cu ziarele acestea vechi. Nu vi le mai trebuie, nu-i așa?

Erau deja îngălbenite și apăruseră cu cel puțin cinci ani în urmă, judecând după data scrisă pe unul din ele.

— De acelea mai am nevoie încă. Aștern întotdeauna câte o foaie de ziar pe fundul coliviei.

Copila măsură din priviri stiva de ziare, apoi se uită la colivie şi îi veni să râdă în hohote. Bunica avea destule hârtii cât să îngroape biata pasăre sub o movilă de doi metri înălţime. Dar Esther nu izbucni în râs. O compătimea pe bunică. Şi chiar dacă nu ar fi avut nevoie de un pian pentru a exersa, tot voia să o ajute. Ea îşi duse braţul pe după umerii năduşiţi ai bunicii.

— Primiţi în fiecare săptămână câte un ziar, nu-i aşa? Ce-aţi zice dacă aş număra de câte foi este nevoie pentru o săptămână şi le-aş pune de o parte? Apoi le-aţi putea da pe toate celelalte în sprijinul eforturilor de război. Este mare nevoie de ziare, ştiţi?

— Chiar aşa?

— Da. Sunt maşini speciale pentru toate categoriile de lucruri care se pot refolosi... fier vechi, conserve, cauciuc... Dacă donaţi câte ceva de pe aici, asta ar putea ajuta la obţinerea victoriei în război.

— Dar nu m-aş descurca; nu ştiu ce şi cum trebuie făcut.

— E foarte simplu. Este un loc anume unde se adună toate lucrurile acestea, la autogară, unde lucrează Penny. Ar putea să ne ajute şi ea să le ducem până acolo.

Bunica îşi masă fruntea cu degetele, ca şi cum ar fi durut-o capul de atâta chibzuială.

— Ei bine... Dacă sunt de folos pentru război, atunci cred că...

Esther se aplecă şi o îmbrăţişă. O fi fost bunica Shaffer diferită de alte bunici, cu toate nimicurile acelea strânse pe lângă ea şi cu celelalte toane ale sale, dar Esther o iubea, aşa cum era.

— Mulţumesc, bunico. Mă pot apuca de treabă chiar acum, dacă tot nu am nimic altceva de făcut.

Câteva minute mai târziu, intră şi Peter în casă şi o ajută pe fată să lege ziarele şi revistele cu sfoară, pentru a le putea duce la centrul de colectare. Când găsiră o cutie plină de caiete vechi de şcoală şi hârtii cu teme de casă şi carnete de note, Esther o lămuri pe bunica să le spună poveşti despre copilăria lui tati. Femeii îi dădură lacrimile când vorbi despre unchiul Joe, dar copila ştia că, în acelaşi timp, era şi plăcut pentru bunica să destăinuie aceste

amintiri. Fetiţa se temuse şi ea, multă vreme, că mama lor avea să fie uitată cu totul, dacă nimeni nu-i mai depăna povestea niciodată.

Ceva mai târziu, copiii găsiră două cutii cu bucăţi de carton de toate felurile, ce păreau vechi de secole.

— De acestea mai aveţi nevoie, bunico?

Esther fu atentă să întrebe cu glas duios, fără urmă de obrăznicie.

— S-ar... s-ar putea... Trebuie să mă mai gândesc.

Lucrurile aveau să meargă anevoie. Copila trebuia să aibă multă răbdare. Nu se putea aştepta ca bunica să se schimbe peste noapte.

Până la ora de culcare, izbutiră să elibereze un petec foarte mic din încăpere. Poate că nu avea să încapă acolo decât scaunul pentru pian, dar era şi acesta un început. Până la urmă aveau să-i facă loc şi pianinei. Bunica opri radioul şi acoperi colivia, ca pasărea să nu mai ciripească. Le spuse copiilor noapte bună şi plecă în odaia sa, luând cu ea şi evantaiul. Puştii se întinseră în paturile lor improvizate. Căminul se cufundă în tăcere.

Esther tocmai aţipise, când îi păru că aude un hârşâit la uşa din faţă a casei. Copila se ridică în şezut.

— Peter? Ai auzit? Ascultă...

Esther auzi din nou acelaşi sunet, de zgârieturi făcute la uşa de la intrare. Apoi tăcerea fu sfâşiată de un alt zgomot, imposibil de confundat... un lătrat de câine.

Peter îl auzi şi el şi sări din aşternut, apoi fugi la uşă, deschizând-o până la perete. Woofer se repezi înăuntru, dând din coadă atât de aprig, încât de-abia se ţinea pe picioare. Esther nu-şi putea crede ochilor.

— Pe unde ai umblat, căţeluşă prăpădită? Bunico! Bunico, vino repede! strigă ea. Woofer s-a întors acasă! E acasă!

Bunica veni şchiopătând, în rochie de noapte, cu părul răvăşit, ameţită şi confuză, din pricină că nu îşi luase ochelarii.

— Ce s-a întâmplat?

Ea zări atunci câinele şi zâmbi... un zâmbet adevărat, din toată inima; primul pe care Esther i-l văzu pe chip, de la moartea unchiului Joe încoace.

— Vai de mine! Nu pot să cred!

Peter înnebunise de bucurie. Esther îl privi cum se tăvălea pe podea, lăsând-o pe Woofer să-i acopere faţa cu sărutările ei lipicioase. Întoarcerea căţeluşei fu ca un mic semn al speranţei pentru Esther; la fel ca lumânările de Hanuca sau ca bradul de Crăciun, strălucind în fereastră. Woofer venise acasă teafără şi nevătămată. Şi poate că, tot la fel, şi tati, şi unchiul Steve, şi prietenul lui Penny, Roy, şi familia domnului Mendel aveau să ajungă în curând acasă.

Capitolul 40

Budapesta, Ungaria

Dragi părinți Mendel,

Ne-am dus pe urmele mașinii diplomatice suedeze de la stația de marfare până la un adăpost din Budapesta. Există peste treizeci de astfel de adăposturi, care au la intrare câte un steag al Suediei, cu albastru și cu galben. Acestea au fost declarate zone de siguranță, ferite de atacurile naziștilor și protejate de Legea Internațională. În aceste sectoare locuiau deja mii de evrei, când am ajuns eu și ceilalți refugiați scăpați din trenurile de evacuare, însă ne-au făcut îndată loc și nouă, au împărțit cu noi mâncarea pe care o aveau și mi-au adus lapte pentru Fredeleh și pentru micul Yankel. Acesta plânge întruna după mama lui... și, când rămân singură, plâng și eu pentru a mea.

Aici am aflat că bărbatul care ne-a scăpat viețile este un diplomat suedez tânăr, pe nume Raoul Wallenberg. El a venit în Ungaria doar cu scopul de a salva cât mai mulți evrei cu putință.

La început, a delimitat în cadrul Ambasadei Suedeze un loc anume pentru evrei, însă, după ce mai mult de șapte sute de oameni s-au refugiat acolo, el a început să închirieze diferite clădiri, pe care le-a transformat în adăposturi și le-a declarat proprietate a Suediei. De asemenea, tânărul acesta

cumpără medicamente și mâncare pentru noi, cu bani primiți din America. Ne-a spus că evreii din America strâng fonduri pentru a ne ajuta și că acestea sunt trimise la noi prin câteva țări neutre, cum este și a lui.

Domnul Wallenberg știe că naziștii respectă documentele oficiale și actele de identitate, așa că a emis acele acte suedeze, pe care oamenii lui ni le-au dat pe când eram în tren. Îi duce de nas pe nemți cu o mulțime de sigilii și de timbre și de semnături, pretinzând că cei care au asupra lor astfel de documente sunt cetățeni suedezi. A salvat deja nenumărate vieți, în felul acesta. Angajații săi lucrează douăzeci și patru de ore pe zi, pentru a imprima toate hârtiile acestea și pentru a ni le împărți. Totodată, se spune că domnul Wallenberg nu doarme niciodată. El se înfățișează pretutindeni prin Budapesta – la fel cum s-a întâmplat și la stația de marfare –, făcând tot ce îi stă în putere pentru a salva și mai mulți evrei. În chip neînțeles, tânărul acesta reușește să găsească hrană și medicamente pentru noi, într-un oraș secătuit de sărăcie. Sub conducerea lui funcționează, de asemenea, câteva cantine pentru săraci și câteva clinici, sprijinite de Ambasada Suedeză și de Crucea Roșie din Suedia, întrucât aici evreilor le este interzis accesul în spitale. La un moment dat, când soția unuia dintre evreii care lucrează pentru Wallenberg trebuia să nască, el a dus-o în apartamentul lui și a chemat acolo un medic s-o asiste.

Nimeni nu știe până când vor mai putea prietenii noștri suedezi să-i amăgească pe naziști, așadar mi-am dat seama că e vremea să o ascund pe Fredeleh în orfelinatul creștin, unde va fi în siguranță. Mama și-a luat adio de la mine, ca eu să pot fi liberă, iar Dina Weisner și-a luat rămas-bun de la micuțul Yankel. Acum, trebuia să îi dau drumul și eu fiicei mele, ca ea să trăiască.

Nu mi-am lăsat timp pentru a mă putea răzgândi, ci l-am rugat pe unul din oamenii de la ambasada Suediei să mă ajute să îi duc pe Fredeleh și pe micul Yankel într-o mănăstire catolică. Suedezul s-a învoit să meargă împreună cu mine,

dându-se drept soțul meu și arătând actele sale oricărui soldat care ne oprea. Acela a fost cel mai lung drum pe care l-am făcut vreodată, în toată viața mea.

Directoarea orfelinatului, o femeie creștină mai în vârstă, ne-a întâmpinat la poartă. I-am povestit despre trenul de evacuare.

— Soțul meu spunea că ați putea să îmi ascundeți aici fiica. Vă rog, o puteți primi pe Fredeleh? Și pe băiețelul acesta, de asemenea? Mama lui a fost luată de naziști.

Le-am lăsat creștinilor actele fetiței mele și adresa voastră din America. Le-am spus numele întreg al lui Yankel și al mamei sale. Apoi am îmbrățișat-o pe Fredeleh și am sărutat-o de rămas-bun. Ea se agăța de gâtul meu, strigând: „Mama! Mama!" Nu voia să-mi mai dea drumul, dar mi-am smuls-o de la piept, împotriva voii noastre, a amândurora. Știam ce simțea micuța, cum nu voia să-și părăsească mama. Știam totodată ce a simțit și mama mea, vrând ca fiica ei să fie în siguranță. Așa că am împins-o pe Fredeleh de lângă mine și i-am întors spatele, întocmai cum făcuse și mama la despărțirea noastră.

Nu știu de ce am supraviețuit până acum, când alții, atât de mulți, neînchipuit de mulți, au fost surghiuniți. Aici, în adăpostul suedez, ne punem cu toții această întrebare în fiecare zi; stăm și ne gândim cum se face că ne aflăm aici, când toți ceilalți au fost duși departe cu trenurile de evacuare.

Astăzi am aflat că, deocamdată, s-a terminat cu deportările. Naziștii au nevoie de trenuri, pentru a-i transporta pe soldați, întrucât armata sovietică se apropie tot mai mult de noi.

Trăiesc de pe o zi pe alta, încercând să nu mă gândesc nici la trecut, nici la viitor. Nu am idee ce s-a ales de Avraham sau dacă îl voi revedea vreodată.

Dar, cu voia lui Ha-Șem, Fredeleh va scăpa cu viață. Iar pentru asta sunt foarte recunoscătoare.

Cu drag,
Sarah Rivkah

Capitolul 41

August 1944

ERA O DUPĂ-MASĂ ÎNĂBUȘITOARE DE AUGUST, iar Penny ședea pe unul din locurile neacoperite ale stadionului, făcând galerie echipei lui Peter, care mai scoase din joc, tocmai acum, încă un alergător de-al adversarilor. Peter nu contribuise la această fază... de fapt, el juca foarte puține mingi câștigătoare. Însă echipa lui câștiga cu șapte la trei.

Penny o înghionti ușor pe Esther, care ședea alături.

— Pare puțin cam singuratic pe teren, nu-i așa?

— Păzește flancul stâng al terenului. Așa trebuie să stea, departe, în caz că adversarii trimit o minge înaltă.

Esther zâmbise spunând lucrul acesta, iar Penny își dădu seama cât de mult progresase relația lor, de când îi luase pe copii în grija ei, cu aproape un an în urmă. În primele luni după ce plecase Eddie, Esther de-abia dacă-i adresase vreun cuvânt politicos. Acum, ele ședeau aici, una lângă alta, mulțumite să fie împreună.

— Sper că Peter va înceta să privească la nori – spuse Penny, stând cu ochii pe băiețel –, altfel, s-ar putea să-i scape una din acele mingi înalte pe care își dorea să le prindă.

— Dar e fericit, rosti Esther. Mă bucur așa de tare că domnul Mendel l-a lămurit să joace.

— Şi eu.

Iar Penny era uşurată să îl vadă, în sfârşit, afară din camera lui în care se izola şi departe de lumea fantastică a revistelor lui cu benzi desenate.

— Domnul Mendel a plătit pentru asta, nu-i aşa? spuse copila. Şi tot el plăteşte şi pentru lecţiile mele de pian. Nu vrea să recunoască, dar ştiu că nu poate fi decât el.

Penny ridică doar din umeri. Nu suporta secretele şi tânjea să îi spună fetei că bunica lor pusese la cale toate acestea. În propria-i familie, secretele făcuseră atâtea ravagii.

— Domnul Mendel vă iubeşte mult, ştii? răspunse tânăra, în schimb.

— Da. Şi noi îl iubim la fel de mult.

Penny îşi roti privirile peste chipurile din jur. Unii bărbaţi purtau tichii dintr-acelea micuţe şi aveau bărbi lungi, la fel ca domnul Mendel. Tânăra nu putea să nu zâmbească. Iat-o aici, urmărind un meci de baseball în mijlocul unei mulţimi de evrei, la o şcoală pentru copii evrei. Părinţii săi ar fi făcut o criză de nervi, să ştie ce se petrecea. Dar Peter crescuse atât de frumos în vara aceasta. Nu mai era aşa firav şi subţirel, ci se făcuse puternic şi rumen, din pricina aerului curat şi a soarelui. Şi, mai mult ca orice, era fericit. Poate că zilele astea avea să înceapă chiar şi să vorbească.

— Crezi că domnul Mendel îşi va mai vedea vreodată fiul, pe Avraham? întrebă Esther deodată.

Penny nu-i putu răspunde.

— Spune-mi drept, mai adăugă fetiţa.

Tânăra oftă.

— Mi-aş dori şi eu să ştiu astfel de lucruri. Cred că trebuie să ne păstrăm în continuare nădejdea... Şi ştiu sigur că trebuie să continuăm să ne rugăm. După cum spunea domnul Mendel, trebuie să avem încredere în Dumnezeu, chiar şi atunci când lucrurile nu merg aşa cum vrem noi.

— Deci crezi că s-ar putea să fie mort? La fel ca mama şi ca doamna Mendel şi ca unchiul Joe?

Penny citise în ziar despre lagărele de concentrare. Speranța ei pentru familia vecinului lor atârna într-un fir de ață. Iar, după ce luase parte la atâtea ședințe cu reprezentanții guvernului, domnul Mendel cunoștea, fără îndoială, și mai bine decât ea șansele de supraviețuire ale celor dragi ai săi. Tânăra se sili să-i dea fetei un răspuns.

— Îți amintești cum eram gata cu toții să ne pierdem orice speranță de-a o mai găsi pe Woofer? Dar s-a întors acasă teafără și nevătămată, nu-i așa?

Esther își ridică privirea și zâmbi, înclinând din cap în tăcere. Echipa lui Peter învinse la două puncte diferență. Băiatul arăta înfierbântat și transpirat și exaltat, în vreme ce, împreună cu ceilalți din echipă, se băteau pe spate unii pe alții.

— Bravo, Peter, îi spuse antrenorul.

Copilul trebuia să facă o baie și să-și schimbe hainele, dar Penny hotărî să nu meargă direct acasă, la apartament.

— Trebuie să trecem pe la duplex, mai întâi, le spuse ea copiilor. Vreau să văd ce fac părinții mei. Și bunica voastră. Le este foarte greu pe căldura asta.

— Putem cumpăra un ziar, în drum spre casă? întrebă Esther.

Penny șovăi. De când petrecea atât de mult timp exersând la pian, fetița parcă nu mai era așa preocupată de buletinele de știri. Dar prin toate colțurile lumii se dădeau încă bătălii ce împărțeau moarte cu mână largă, iar Penny se temea întotdeauna de vreo veste catastrofală.

— Da, de ce nu? răspunse ea într-un final.

Cei trei luară un ziar de la magazinul de pe colț și împărțiră paginile între ei, pentru a citi în autobuz. Peter își alese rubrica sportivă, de bună seamă, iar Penny rămase cu prima pagină și aproape că nu observă când ajunseră în stația lor, fiind absorbită de vestea că Aliații eliberaseră Parisul. Ea citi fiecare articol și scrută pe rând toate imaginile, încercând să și-l închipuie pe Eddie pe acolo, implicat direct în toate evenimentele acelea zguduitoare. Apoi, făcu același lucru și cu privire la Roy, pe care și-l înfățișă luptând cutezător alături de camarazii lui, pe măsură ce parcurse

un articol despre luptele duse de infanteria marină pe coastele Pacificului. În lupta pentru Saipan, își pierduseră viața douăzeci și cinci de mii de soldați japonezi. Tânăra nu-și putea imagina așa ceva, atât de mulți oameni uciși în câteva clipe. Ea împături ziarul și coborî din mașină împreună cu Esther și cu Peter, gândindu-se la familia domnului Mendel și la întrebarea fetei, în timp ce se îndreptau spre casa bunicii Shaffer.

În clipa când Peter deschise ușa din spate, Woofer dădu buzna afară, pentru a-l întâmpina. Oricâte gânduri negre ar fi apăsat-o, Penny se văzu acum zâmbind.

— Cred că îi dați lui Woofer prea multă mâncare, spuse tânăra. S-a îngrășat așa de tare! Uitați-vă la ea, umblă ca un pinguin.

Penny intră în casă pentru a verifica dacă doamna Shaffer avea nevoie de ceva, după care plecă să-i vadă și pe ai săi. Mama ei începu s-o mustre, de îndată ce Penny trecu pragul.

— Uite cum ți-e fața! Ai stat prea mult în soare, astăzi. Ar trebui să porți o pălărie. Și tatăl tău e în aceeași oală. Mai nou, stă toată ziua prin curte și își bate capul cu grădina aceea nenorocită pe care l-ai făcut să o planteze... și afară e atât de cald!

Penny se duse la fereastra bucătăriei și îl privi pe tatăl ei cum își găsea de lucru, pierzând vremea pe afară.

— Pare destul de mulțumit, mamă.

Grădina de legume se dovedise a fi, cu adevărat, o reușită. Plantele lui Peter crescuseră și înfloriseră, întocmai cum se întâmplase peste vară și cu cei doi puști.

— Și uită-te la toate roșiile astea, bombăni mama. Nu știu ce se gândește că vom face cu atâtea.

— Voi mai duce câteva cu mine la serviciu. Ultima dată, le-am făcut o mare bucurie cu ele colegelor mele. Ați avea poftă de niște salată la cină? Voi pregăti eu totul.

— Cineva tot trebuie să înceapă să mănânce legumele acestea.

Penny scoase un tocător de lemn și un cuțit și se apucă de treabă. Acum un an de zile, tânăra nu putea înțelege de ce era mama ei atât de ursuză și de ce se ascundea în casă ca o pustnică, speriată din cale afară

de orice necunoscuți. Dar secretele ce crescuseră de atâția ani undeva în adânc, fuseseră dezgropate acum, asemeni unei grădini cu cartofi, deschizându-i lui Penny o nouă perspectivă cu privire la părinții ei.

Aceștia nu mai pomeniseră nimic de Hazel și nici nu știau că Penny o vizitase ori că fiica lor nu fusese, de fapt, violată. Poate că adevărul avea să iasă la iveală într-o bună zi, dar, pentru moment, Penny era mulțumită. Coresponda cu Hazel și își împărtășeau tot ce li se mai întâmpla. Dar Hazel îi trimitea scrisorile pe adresa lui Eddie, pentru a nu stârni și mai multe certuri.

Acum, Penny își privea părinții cu alți ochi. Îi ajuta în continuare și era binevoitoare cu ei, dar nu mai stătea în puterea lor, legată de propriile-i sentimente de vinovăție. Se eliberase de toate temerile în care o crescuseră ei: acum, conducea un autobuz și stătea de vorbă cu străinii... și cu evreii. Lui Penny îi miji din nou un zâmbet, când își aminti cum se așezase în tribună la meciul de baseball al lui Peter.

— Ce găsești atât de nostim în faptul că tai niște roșii pentru salată? întrebă mama.

— Nimic. Mă gândeam la altceva.

Părinții o crescuseră cum știuseră ei mai bine. Să educi un copil nu era ușor, ci de-a dreptul dezarmant... după cum descoperise și Penny, de când îngrijea de Esther și de Peter. Cu aproape un an în urmă, când se oferise cu atâta naivitate pentru această slujbă, tinerei nici nu-i trecuse prin minte la ce se înhămase, de fapt. Dacă ar fi rămas de una singură, nu ar fi reușit niciodată. Dar primise ajutor din partea domnului Mendel, din partea bunicii Shaffer și chiar din partea tatălui ei. Iar acum, și de la bunica evreică a celor doi copilandri. Penny zâmbi din nou, cugetând la felul în care Dumnezeu lucrează mereu în taină, din culise.

Ușa de plasă a doamnei Shaffer se închise cu o bufnitură, zgâlțâind-o pe tânăra căzută pe gânduri.

— Mi-aș dori ca țâncii aceia să nu mai trântească ușa tot timpul, pufni mama nemulțumită. Nu vor nicicum să asculte.

O clipă mai târziu, Esther bătu la ușa bucătăriei.

— Penny, vino repede! Ceva nu e bine cu Woofer. Cred că e pe moarte!

Tânăra lăsă jos cuțitul și se șterse pe mâini cu șorțul. Tatăl ei tocmai urca treptele pridvorului, aducând din grădină doi gogoșari verzi și se opri, acum, în spatele copilei.

— Ce s-a întâmplat? întrebă apoi, luându-i-o înainte lui Penny.

— Woofer zace în bucătărie, pe podea și gâfâie întruna! Nu mai vrea să se ridice!

— Poate că s-a prea încălzit, spuse bărbatul. Toți câinii gâfâie când le este cald.

— Nu, chiar a pățit ceva, se vede clar! Gâfâie și scâncește.

Penny nu știa ce era de făcut. Copiii aceștia nu mai aveau nevoie de încă un necaz în plus, mai ales acum, când, în sfârșit, erau și ei fericiți.

— Tată, vii cu noi, te rog? spuse ea.

— Dar nu știu nimic despre câini.

Totuși, bărbatul puse jos legumele și porni pe urmele fetelor, până în bucătăria vecinei. Woofer stătea întinsă într-un colț, pe unul din acele covoare vechi ale doamnei Shaffer. Limba îi atârna din gură, ca o șosetă lungă, roz, iar pântecele i se mișca în sus și în jos, precum o foale. Arăta, într-adevăr, ca și cum nu mai avea mult de trăit. Penny se lăsă pe genunchi și îi mângâie cățelușei creștetul.

— Ce are? întrebă Esther. Să chemăm un doctor?

Tânăra își ridică privirea, așteptând povața tatălui său și îi văzu umerii tresărind, întrucât acesta prinse a chicoti. Bărbatul își duse mâna la gură, încercând să-i pună stavilă, dar începea să râdă tot mai tare și mai tare, până când izbucni în hohote. Penny nu-și amintea când îl văzuse ultima dată râzând cu atâta poftă.

— Tată? Ce se întâmplă?

El se șterse la ochi cu dosul palmei, zâmbind.

— Woofer aceasta, a voastră, n-a pățit nimic. Doar mai aduce pe lume niște cățeluși!

Iar spre marea uimire a tuturor, tocmai asta se întâmplă... patru pui frumoși, cu blana lins mișunau acum, stângaci, pe podea.

Capitolul 42

Septembrie 1944

JACOB ÎNCHISE RADIOUL, prea descumpănit pentru a mai asculta şi alte ştiri. El privi lung pe fereastra camerei de zi, la pomii de pe marginea străzii. Vara trecuse, copiii reîncepuseră şcoala, iar acum, copacii îşi schimbau straiele. Astăzi, frunzele în culori aprinse, turungii şi stacojii, îi aduceau în minte flăcări. Flăcări ce se înălţau de pe vasele americane din Pacific, după ce avioanele japoneze kamikaze se izbiseră în ele. Văpăi ce înghiţeau oraşele Europei, în timp ce americanii luptau să le elibereze. Fum şi flăcări ce mocneau în lagărele de concentrare naziste.

Trecuse un an de când se iscase incendiul de peste drum, din *şul*, un an de când Ed Shaffer plecase la război. Şi mai bine de doi ani de la moartea lui Miriam Shoshanna. Sinagoga era acum din nou în picioare. În curând, aveau să se ţină acolo slujbele de Yom Kippur. Cum putea timpul să zboare atât de iute şi, totuşi, să pară a fi încremenit?

Jacob aruncă o privire înspre ceas. Încă puţin şi copiii aveau să se întoarcă de la şcoală. Şi, după cum era de aşteptat, o clipă mai târziu, Peter se ivi în capătul străzii, venind spre casă de unul singur, cu capul plecat, cu mâinile în buzunar. El urcă în fugă treptele terasei, dădu buzna în bloc şi continuă la fel până sus, în apartamentul lor.

De ce atâta grabă? Mai trecu doar un moment şi Jacob pricepu de ce, când o văzu pe Esther plimbându-se cu puştanul din vecini.

Bărbatul închise ochii, consternat. Nu din nou. Sperase că, fiind ocupată cu lecţiile de muzică, pe care Esther le lua în continuare, nu-i va mai rămâne timp şi pentru acel băiat. Jacob îi urmări cum se apropiau de clădire, ţinându-se de mână. Îşi dădea seama după râsul fetei şi după felul sfios în care aceasta îşi ridica privirea către el, că Esther era fermecată de acest băiat, măgulită de atenţia pe care i-o oferea el. De vreme ce tatăl copilei nu era prin preajmă, cu siguranţă, ea tânjea să fie cuprinsă de un braţ puternic, să aibă pe cineva care să o ţină de mână şi s-o ocrotească. Era atât de vulnerabilă în faţa avansurilor acestui puştan, iar tatăl ei nu era aici, s-o apere de ele. Trebuia, oare, ca Jacob să facă un pas înainte şi să o protejeze chiar el?

Bărbatul îşi luă pălăria şi sacoul, după care ieşi la o plimbare, tocmai pe când Esther îi făcea băiatului cu mâna de rămas-bun şi urca treptele terasei.

— Bună, domnule Mendel.

— Salut, Esther. Cine e tinerelul cu care te însoţeai? întrebă Jacob, măcar că îl ştia foarte bine pe micul Hoffman. Tot cartierul îl ştia. Evreul îşi aduse aminte cum, odată, chiar mama lui Esther îl numise huligan sau golan, ceva de felul acesta. Se cerea oare să îi amintească şi fetei de părerea mamei sale?

— E Jacky Hoffman. S-a oferit să mă conducă până acasă.

— Hoffman...? Familia lui locuieşte în blocul de alături, nu-i aşa? S-a numărat şi el, cumva, printre băieţii ce au dat de necaz acum câţiva ani, după ce au vandalizat nişte garaje din cartier?

Esther îşi întoarse privirea, stânjenită.

— S-a schimbat mult de atunci, domnule Mendel. Jacky are şi o slujbă acum. Livrează alimente pentru A&P, magazinul de pe strada cealaltă. Oamenii din jur ar trebui să îi acorde şi lui puţină încredere.

Jacob îşi dădu seama că fetiţa începea să devină defensivă, refuzând să mai asculte ce avea de zis un bătrân ca el, ce nu-şi vedea lungul nasului. Dar îi păsa prea mult de ea, ca să nu continue.

— Te-am văzut de mai multe ori împreună cu el, dar cum se face că nu te văd niciodată și cu alți prieteni?

— Nu știu, răspunse copila și ridică din umeri cu indiferență. &cum, Jacky e prietenul meu cel mai bun.

— Trebuie să ai grijă ca el să nu îți ocupe tot timpul. Ești prea tânără, să te dăruiești cu totul unui singur prieten, mai ales unui băiat. Ce crezi că ar zice tatăl tău dacă te-ar vedea cu el?

— Nu facem nimic altceva, decât să venim acasă împreună. Iar de o vreme, el îi ține partea lui Peter printre ceilalți copii. Jacky nu mai lasă pe nimeni să îl ia pe fratele meu peste picior.

— Peter nu pare foarte recunoscător pentru asta. Din câte am observat, cred că nu-i prea place de Jacky.

— &sta e problema lui Peter. Jacky se poartă întotdeauna frumos cu el.

Fetița părea furioasă și agitată, legănându-se de pe un picior pe altul, ca și cum s-ar fi grăbit să plece.

— Trebuie să exersez la pian, acum. Ne vedem mai târziu, domnule Mendel.

— La revedere, Esther.

Poate că se înșela el, se gândi Jacob în timp ce își continua plimbarea. Esther era o fată cu capul pe umeri, nu? Și poate că băiatul se schimbase, într-adevăr, de când începuse războiul și devenise mai responsabil. Jacob ajunse la capătul străzii, apoi traversă și merse până la următoarea intersecție, încercând să scape de acel sentiment de neliniște ce îl cuprindea când și-i închipuia pe cei doi copii ținându-se de mână.

&erul era pătruns de un miros de toamnă... cu frunze putrezite și focuri aprinse, un iz al schimbării. Întrucât acum se apropia de &&P, Jacob hotărî să intre și să stea de vorbă cu șeful magazinului, doar pentru a se mai liniști puțin. Îl cunoștea pe acesta întrucâtva. Luau parte amândoi la întâlnirile congregației Ohel Moshe.

— Bună ziua, domnule Shapiro, spuse Jacob, întinzându-i mâna. Sunt Jacob Mendel. Dacă nu vă deranjează, aș dori să vă pun o întrebare cu privire la unul dintre curierii dumneavoastră. M-ar

interesa câte ceva despre caracterul său. E vorba de băiatul pe nume Jack Hoffman.

Zâmbetul plăcut al lui Shapiro păli deodată.

— Nu mai lucrează la noi.

— Mă miră că aud asta. Mi s-a spus de curând că livrează alimente pentru magazinul dumneavoastră.

— &m fost nevoit să îl concediez în urmă cu vreo două săptămâni. Să vă spun deschis, l-am bănuit că îi fura pe unii din clienţii noştri. Peste vară am primit întruna plângeri cu privire la bani furaţi şi la bonuri lipsă, iar toate indiciile arătau înspre el.

— Este implicată şi poliţia?

— Ni s-a spus că nu avem destule dovezi. Toate erau probe circumstanţiale. Dar l-am dat afară pe Jacky, pentru siguranţa noastră.

— Vă mulţumesc pentru timpul acordat.

Jacob plecă în grabă de la magazin, de ai fi zis că acesta luase foc; era furios că un astfel de băiat, lipsit de scrupule, se apropia de o copilă atât de inocentă şi de vulnerabilă, precum Esther. Bărbatul trebuia să facă ceva în privinţa aceasta; dar ce anume? Pe când se îndrepta spre casă, cufundat în gânduri, îl zări pe Jacky, fumând o ţigară, cu spatele proptit de o maşină parcată în faţa blocului său.

— Scuză-mă... Jack Hoffman? Aş dori să stăm puţin de vorbă.

— N-am ce vorbi cu jidanii.

Băiatul aruncă mucul de ţigară în pieptul lui Jacob. Acesta se lovi de el şi îi căzu la picioare, fumegând.

Gestul flăcăiandrului îl surprinse, dar Jacob nu se dădu înapoi. El mai făcu un pas în faţă şi strivi mucul de ţigară sub pantof. Bărbatul se întrebă ce-ar spune puştanul dacă ar şti că mama lui Esther fusese evreică. Jacky se ridică de pe maşină, apoi îşi încrucişă braţele la piept, înfruntând privirea lui Jacob cu o căutătură sfidătoare.

— Ce-ţi trebuie, moşule?

— Vreau să vorbim despre Esther Shaffer.

— Sunt iubitul ei.

— Nu. Nu eşti. Esther e mult prea tânără ca să aibă un iubit.

— Şi care-i treaba ta în toată povestea?

— Eu îi port de grijă, câtă vreme tatăl ei este plecat. O protejez.

— Îmi vinzi gogoşi. Esther mi-ar fi spus, dacă ar avea un evreu jegos drept gardă de corp.

Jacob nu se lăsă, hotărât să-şi păstreze calmul.

— Tocmai am vorbit cu fostul tău angajator şi am aflat că ai fost concediat. El mi-a spus că nu prea eşti demn de încredere. Intenţionez să îi spun lucrul acesta şi lui Esther. Aşa că, de acum încolo, vreau să nu o mai conduci acasă de la şcoală şi să nu mai ai nimic de-a face cu ea. Las-o în pace. Voi fi cu ochii pe voi, să mă asigur că nu te apropii de ea.

Jacky îşi lăsă braţele pe lângă corp, iar pumnii i se încleştară.

— Cine te crezi, să-mi spui tu mie ce să fac?

— Iar dacă vreodată o vei răni în vreun fel pe fata aceea sau vei profita de ea, atunci te voi face eu să regreţi că nu ţi-ai văzut de treabă.

Pentru o clipă, Jacky păru gata să îi dea lui Jacob un croşeu, dar strada era prea aglomerată. În schimb, el dezlănţui un asemenea şuvoi de înjurături şi de insulte la adresa etniei bărbatului, încât acesta îi întoarse spatele şi plecă. De unde atâta ură, mai ales într-un suflet aşa tânăr? Jacob făcuse bine că intervenise între cei doi copii.

— Îţi va părea ţie rău că ţi-ai băgat nasul, moşule! strigă Jacky în urma lui. M-ai auzit?

Confruntarea aceasta, măcar că fusese necesară, îl zgudui pe Jacob. Acum, mai mult ca oricând, el trebuia să o convingă pe Esther să stea departe de băiatul acela. Evreul îşi aminti de încercarea lui sfioasă de a-i vorbi fetei cu câteva minute mai devreme şi îşi dădu seama că nu era în stare să facă aşa ceva de unul singur. Esther avea nevoie de povaţa unei femei. Penny îşi dădea toate silinţele, dar era, ea însăşi, naivă şi neîncercată. Poate că, dacă îi explica doamnei Fischer situaţia, Jacob o putea convinge să iasă din anonimat şi să pună umărul împreună cu ei, pentru buna creştere a nepoatei sale. Avea să o sune pe bunica fetei numaidecât, se hotărî el. Avea să stăruie de ea, să devină parte din viaţa lui Esther.

Jacob nu se opri din mers, tulburat de veninul din inima tânărului Jacky şi, când trecu din nou pe lângă sinagogă, îşi dădu seama că trebuia să-şi cerceteze inima şi s-o deretice pentru Yom Kippur. Aceasta era vremea când el trebuia să se împace cu cei cărora le greşise. Vremea pentru a-şi mărturisi păcatele şi a se lăsa de ele. Vremea în care era chemat să ierte pe cei care îl năpăstuiseră în vreun fel, înainte de a îndrăzni să-I ceară iertare lui Dumnezeu. Jacob era conştient că păcătuise de multe ori în ultimii doi ani. Adunase multă mânie împotriva guvernanţilor, care nu le îngăduiau lui Avi şi familiei lui să vină acasă. Fusese mânios din pricina accidentului de maşină care îi luase viaţa lui Miriam Shoshanna. Şi, mai mult ca orice, el nutrise mânie împotriva lui Ha-Şem.

La colţul străzii, Jacob o luă spre piaţă şi îl văzu pe proprietarul tarabei în faţa căreia murise Miriam; acesta îşi clădea merele în formă de piramidă. Chaim îi fusese prieten bun, dar Jacob nu mai trecuse pe la el şi nu îi mai vorbise deloc, din ziua cu accidentul. Acum, înainte să stea în faţa lui Ha-Şem în Ziua Ispăşirii, Jacob ştia că trebuia să se împace cu vechiul său prieten. El trecu strada şi se apropie de acesta, întinzându-i mâna.

— Bună, Chaim.

— Jacob! Prietene!

Chipul vânzătorului fu scăldat în lumina unui zâmbet necuprins şi Chaim îi strânse vajnic mâna între amândouă palmele sale.

— Nu te-am mai văzut... de câtă vreme? Eram convins că te-ai mutat din oraş.

— De prea multă vreme; şi îmi pare rău. Îmi aduc aminte că ai vrut să îmi vorbeşti la înmormântarea lui Miriam Shoshanna, dar ţi-am întors spatele, iar pentru asta îmi cer scuze. Te rog iartă-mă.

— Te înţeleg, Jacob. Te înţeleg. Nu voiam decât să îţi spun cât de rău îmi pare mie. Ştiu că, poate, mă socoteşti vinovat pentru cele întâmplate. Taraba mea era prea aproape de stradă. Însă, iată: am dat-o mai în spate.

— Nu te învinuiesc defel. Accidentul nu s-a produs din cauza ta. Maşina aceea se putea izbi de oricare tarabă de pe stradă.

— Însă a intrat din plin în taraba mea şi nu voi uita niciodată lucrul acesta. Cât voi trăi, nu mi-o voi putea ierta.

Jacob clătină din cap, regretând că zăbovise atât de mult, până să-şi încredinţeze prietenul că nu-i purta deloc ranchiună.

— Ar fi trebuit să vin pe la tine mult mai devreme. Ar fi trebuit să-ţi spun că nu te învinuiesc pentru nimic. În tot acest timp, am fost mânios pe Ha-Şem, nu pe tine. De atunci mă tot întreb de ce a îngăduit El să se întâmple un lucru atât de absurd. Nu putea s-o avertizeze pe Miriam, să se tragă din drum?

Vânzătorul îl privi puţin ciudat pe Jacob, încurcat, parcă, de mărturisirea lui.

— Ce e, Chaim? De ce te uiţi aşa la mine?

— Credeam că ştii ce s-a întâmplat... Mă gândeam că cei de la poliţie trebuie să îţi fi povestit.

— Ce să-mi fi povestit?

— Despre accident. Am văzut totul cu ochii mei, Jacob. Am auzit maşina apropiindu-se cu motorul turat. Mi-am ridicat privirea şi l-am văzut pe acel băieţel, stând chiar în calea maşinii. Soţia ta l-a văzut şi ea. N-am avut decât o fracţiune de secundă pentru a reacţiona; totul s-a petrecut atât de repede... aşa, spuse bărbatul, pocnind din degete. Nu ştiu cum de a fost Miriam atât de iute; n-a stat deloc pe gânduri. A fugit îndată şi l-a împins pe băiat la o parte. I-a salvat viaţa, Jacob. Miriam a murit, pentru ca acel copilaş ce era cu ea, să poată trăi.

Jacob se împletici prin faţa tarabei şi se lăsă pe o ladă goală. Avea ochii plini de lacrimi. Încercă să le pună zăgaz, dar nu izbuti.

— Băieţelul e bine, nu-i aşa? întrebă Chaim.

— Da. Da, e bine.

Deodată, Jacob se trezi suspinând. Cât de tipic pentru Miriam. Cât de bine i se potrivea un astfel de gest, un astfel de sfârşit.

— Lucrurile s-au petrecut fulgerător de iute, rosti Chaim, dar ce ţi-am spus, am văzut foarte limpede. Nu zic şi rabinii că, dacă salvezi o viaţă, e ca şi cum ai salva toată lumea?

Într-adevăr. Toată lumea. Peter Shaffer avea să crească şi urma să aibă o familie, copii şi nepoţi şi, totodată, un viitor. Ha-Şem

nu i-o luase pe Miriam fără niciun temei. Soţia lui murise pentru o cauză bună.

Oare Jacob era gata să-şi dea viaţa pentru Peter Shaffer, la nevoie? Da, acum şi-ar fi dat-o, fără nicio ezitare. Însă n-ar fi putut spune acelaşi lucru şi înainte de război. Pe atunci, se adâncise prea mult în cărţi şi într-o mulţime de legi, pentru a mai lua seama la oamenii de lângă el, ce puteau fi în primejdie. Avusese ochii prea întunecaţi, pentru a vedea că Ha-Şem era preocupat de oameni mai mult ca de orice altceva.

— Mulţumesc, rosti Jacob, când îi reveni glasul. Mulţumesc pentru lucrurile pe care mi le-ai spus.

Într-un final, bărbatul se ridică în picioare. Încă îşi simţea genunchii slăbiţi, dar se putea bizui pe ei, acum.

— Vei mai trece pe aici, Jacob? Te rog nu mai sta departe de mine, precum un străin. Mi-a fost dor de tine.

— Mă voi întoarce vineri, să cumpăr nişte legume pentru Şabat.

Chaim îl strânse pe Jacob de umăr.

— Te voi aştepta cu drag.

Jacob se îndreptă spre casă, cu privirea plecată în pământ. Poate că şoferul maşinii scăpase lucrurile de sub control, dar nu şi Ha-Şem. Cât de lesne era să aibă încredere în Ha-Şem, dacă ştia că o astfel de nenorocire se petrecuse cu un scop anume.

Dar dacă Avi şi familia lui trecuseră dintre cei vii, avea să-şi mai păstreze Jacob încrederea în El? Bărbatul nu ştia răspunsul unei astfel de întrebări. Gândul îi zbură la Iov, unul din oamenii Scripturilor şi la toată lupta stârnită în jurul său, în spatele a ceea ce se putea vedea cu ochiul, dincolo de ceea ce putea zări chiar el. În final, Iov primise înapoi din mâna lui Ha-Şem tot ce pierduse, chiar şi o familie nouă. Jacob fusese dintotdeauna intrigat de faptul că Ha-Şem îi luase lui Iov copiii fără nicio milă, iar în urmă îi dăruise o familie de schimb. Ce mai era şi asta: o familie de schimb?

Atunci, îi veniră în gând cei doi copii, Esther şi Peter. Poate că, pe undeva, înţelegea, totuşi.

Jacob voia să poată crede, împotriva a ceea ce se vedea, că Ha-Şem avea puterea să preschimbe în bine tot răul cu care îi împroşcau vrăjmaşii lor. Începea să înveţe încet că umblarea în credinţă însemna să lase în urmă acea viaţă în care el se punea mereu la cârmă şi să aleagă de bunăvoie să păşească în nesiguranţă, cu încrederea că Dumnezeu ţine totul în control.

De Yom Kippur, Jacob avea să îi ceară lui Ha-Şem iertare pentru necredinţa lui şi ajutor pentru a se încrede în bunătatea Sa, chiar şi atunci când nu vedea nici urmă de ea.

Capitolul 43

ESTHER SĂRI DE PE CANAPEA, tremurând de furie.

— Nu aveţi niciun drept să îmi spuneţi ce să fac! Nu sunteţi părinţii mei!

Nu-i venea să creadă ce auzea. Penny şi domnul Mendel se uniseră împotriva ei. O poftiseră să şadă în camera lui de zi, pentru a-i cere să nu mai aibă nimic de-a face cu Jacky Hoffman. Cine se credeau ei? Esther nu avea să stea acolo şi să asculte aşa ceva.

— Nu, dar suntem doi oameni care te iubesc, rosti domnul Mendel. Iar atunci când vezi că cineva drag e pe cale să ajungă în mijlocul unei primejdii, firește că vei încerca să îl ocrotești.

— De ce nu vreţi să mă credeţi când vă spun Jacky s-a făcut băiat bun? S-a schimbat mult.

— Fiindcă există dovezi, potrivit cărora el a rămas la fel. Mi-aş dori să nu fi fost nevoie să îţi spun asemenea lucruri, Esther, însă Jacky a fost concediat din slujba lui de curier. Şeful magazinului mi-a spus că îl bănuia de furt.

— Nu-i adevărat! De ce-l urăşte toată lumea?

— Pe tine te măgulește mereu şi ţi se pare fermecător. Dar alţi oameni care îl cunosc spun despre el că nu e de încredere.

Esther nu voia să izbucnească în plâns, ci, mai degrabă, să-i înfrunte pe domnul Mendel şi pe Penny, arătându-le că ea avea

dreptate, iar ei se înşelau cu privire la Jacky. Lacrimile ce-i brăzdau chipul izvorau doar din mânie, îşi spunea copila. Nu erau, nicidecum, lacrimi copilăreşti.

— Jacky e prietenul meu! strigă fetiţa.

— Eşti mult prea tânără pentru a te apropia atât de mult de un băiat, spuse domnul Mendel, şi pentru a merge de mână cu el.

— Poftim? Ne-aţi urmărit, cumva?

— Ştiu că nu înţelegi acum şi s-ar putea să nu înţelegi decât mult mai târziu. Dar eu şi Penny am luat această hotărâre pentru binele tău, fiindcă ţinem la tine. Vrem să te scutim de o suferinţă mult mai cruntă.

— Nu mai vreau să aud nimic.

Esther îşi puse mâinile pe urechi şi dădu să plece. Penny o opri, spunându-i:

— Numai puţin. Vei putea pleca într-o clipă, dar mai întâi vreau să îţi povestesc ceva.

Copila îşi încrucişă braţele la piept şi îşi întoarse privirea. Nu avea chef să asculte nimic din ce voia să-i zică Penny Goodrich, însă, de vreme ce, altfel, probabil că nu aveau de gând să o lase în pace, Esther avea s-o facă şi pe asta.

— Astă-vară, când m-am dus până în New Jersey, am făcut-o pentru a-mi întâlni mama naturală. Atunci am aflat că avea doar şaptesprezece ani, când m-a născut pe mine. Nu era cu mult mai mare decât eşti tu acum, Esther. A avut un prieten, pe când era în liceu şi a crezut, cu adevărat, că se iubeau unul pe celălalt. Sunt băieţi care i-ar spune orice unei fete, doar pentru a profita de ea... Şt-ştii la ce mă refer?

Da, Esther ştia bine ce voia să spună Penny şi simţea cum i se înfierbântau obrajii. Copila înclină scurt din cap.

— Mama credea că era dragoste ce simţeau unul pentru altul, dar nu era. Când i-a spus prietenului său că era însărcinată cu mine, el şi-a luat tălpăşiţa. Avea alte planuri; nici pomeneală de o soţie şi de-un copilaş. Mama s-a văzut silită să mă dea spre adopţie. Greşeala aceasta i-a dat peste cap întreaga viaţă... şi pe a mea la fel.

Preţ de o clipită, Esther o compătimi pe tânără, pentru că, în locul unei mame adevărate, aceasta rămăsese cu doi bătrâni pe capul ei. Dar compasiunea fetei se risipi îndată, când îşi aminti că Penny îi interzicea să mai umble cu Jacky. Esther se înfurie din nou.

— Ai terminat?

— Ascultă-mă, Esther. Mi-aş dori să poţi sta de vorbă tu însăţi cu mama. Dar cred că ştiu deja ce te-ar sfătui. Nu te da după primul flăcău simpatic ce-ţi iese în cale. Aşteaptă să întâlneşti un băiat de treabă. Iar din câte a aflat domnul Mendel, Jacky nu prea este un băiat de treabă.

— Acum pot să plec? întrebă copila, care bătea din picior de ceva vreme.

Penny înclină din cap. Dar înainte să o poată şterge, domnul Mendel îi puse mâna pe umăr.

— Îmi pare atât de rău că trebuie să suferi aşa. Dar ai încredere în noi, te rog. Sunt destul de sigur că şi tatăl tău ar fi făcut la fel, dacă ar fi fost acasă.

Copila urcă în goană scările până la etajul al treilea, în camera ei, şi se aruncă pe pat, cu faţa în pernă, frângându-şi trupul în suspine pentru încă o pierdere ce-i sfredelea inima. Pe cât de mult râvnea să fie privită ca un om mare, pe atât se simţea de mică... şi voia la mama. Alte fete aveau mame care să le ţină în braţe şi să le mângâie şi să le sfătuiască, atunci când aveau inima zdrobită. Esther tânjea să o aibă din nou pe mama lângă ea, chiar şi pentru o clipă doar.

Însă mama ei murise.

Pe când fata îşi vărsă în aşternut şi ultimul strop de mânie şi de amărăciune, se lăsase deja noaptea. Camera sa era cufundată în beznă, iar perna, scăldată în lacrimi. Copila se întoarse pe spate, gândindu-se la Jacky Hoffman. Se simţise măgulită şi peste măsură de înflăcărată, să primească atâta timp atenţia unui băiat mai mare decât ea, mai ales că era vorba de unul atât de drăguţ, precum o vedetă de cinema. Dar Esther trebuia să recunoască – măcar în sinea ei – că, pe lângă entuziasmul acesta de care îi fremăta fiinţa, teama îi dădea şi ea fiori de gheaţă. Îşi amintea neliniştea de care fusese cuprinsă în ascunzătoarea lui de sub trepte, când o voce îi

spunea dinlăuntrul ei că nu era încă pregătită pentru viaţa de adult. O dată sau de două ori, văzuse şi o parte a băiatului de care nu putea fi încântată, dar pe care îşi pusese în gând să o ignore; de pildă, atunci când Jacky îl făcuse pe domnul Mendel în toate felurile şi spusese că îşi dorea ca sinagoga să fie distrusă din temelii. Dacă era întru totul sinceră, copila îşi dădea seama că i-ar fi plăcut mai mult să petreacă după-amiezele de sâmbăta la bunica, jucându-se cu puiuţii lui Woofer, decât să stea la balconul cinematografului, zdrobind în picioare floricele de porumb rămase pe jos de cine ştie când, alături de Jacky Hoffman, care o cuprindea mereu de după umăr cu braţul său năduşit.

Însă deocamdată, Esther nu mai vedea nimic afară de mânia strânsă împotriva lui Penny şi a domnului Mendel, care se amestecaseră în viaţa ei. Aceştia îi porunciseră să stea departe de Jacky. Nu aveau dreptul să facă aşa ceva! Nu aveau deloc dreptul acesta!

În ziua următoare, când băiatul vru să o conducă înspre casă, copila fu nevoită să îi spună că nu mai puteau fi prieteni. Se aştepta ca Jacky să fie la fel de revoltat ca ea, dar puştanul ridică sec din umeri şi plecă. La sfârşitul săptămânii, deja se ţinea de mână cu o altă fată din clasa ei. Esther se simţea peste măsură de jignită şi năpădită din nou de furie. Şi singură. Nu mai avea niciun alt prieten.

— Mi-aş dori să poţi vorbi cu mine, Peter, spuse ea, pe când se întorceau alene de la şcoală.

Puştiul înclină din cap cu tristeţe şi arătă cu degetul spre el însuşi. Esther ştia că voia să-i spună: *Şi eu, la fel.*

Cei doi suiră treptele de la terasă şi verificară cutia poştală. Nu primiseră nicio scrisoare azi. Pe când ajunseră în coridor, uşa domnului Mendel se deschise.

— Aţi putea veni puţin până la mine? Cineva doreşte să stea de vorbă cu voi.

Esther o mai întâlnise o dată pe femeia ce aştepta acum în apartamentul domnului Mendel. Serviseră şi prăjitură împreună. Dar copila nu îi mai ştia numele.

— Vă pun eu paltonaşele în cui, spuse gazda. Luaţi loc, vă rog.

Domnul Mendel se purta cu ei atât de ceremonios, încât Esther se emoţionă. Femeia părea şi ea puţin agitată, stând în picioare în mijlocul încăperii. Oare avea să le spună că se întâmplase ceva îngrozitor cu tati? Copiii se aşezară pe canapea şi Esther îi aruncă o privire lui Peter. Fata se trase mai aproape de frăţiorul ei, pentru orice eventualitate.

Străina inspiră adânc, parcă pentru a-şi găsi echilibrul, apoi răsufla.

— Ultima oară când ne-am întâlnit, l-am rugat pe domnul Mendel să nu vă spună numele meu. Eu sunt Esther Fischer... bunica voastră.

Gura fetei se căscă, dar aceasta nu rosti niciun cuvânt. Odaia parcă se învârtea. Esther nu ştia ce putea spune, chiar dacă i-ar fi revenit graiul. Chiar era adevărat? Această femeie înaltă şi delicată era, într-adevăr, bunica lor?

Pe măsură ce o privea, uluită, copila începu să observe la ea trăsături cunoscute. Avea părul de aceeaşi culoare cu al mamei şi cu al lui Peter, întreţesut, doar, şi cu fire albe. Iar mâinile... îi erau suple şi graţioase, precum ale mamei.

— Îmi pare rău... începu doamna Fischer, însă nu mai putu sfârşi.

Esther se simţea trasă iarăşi din două direcţii opuse, având în suflet o altă încăierare de simţăminte. Îi venea să sară în picioare şi să o îmbrăţişeze pe femeia aceasta. Şi totodată, era gata să răbufnească de mânie şi s-o acuze în faţă.

— Unde aţi fost până acum? întrebă copila în cele din urmă.

Cuvintele îi răsunară mai aspru decât intenţionase ea.

— Am... am fost prin preajmă. Chiar aici, în Brooklyn. E o poveste mai lungă, Esther, şi... sper că îmi vei îngădui să vă lămuresc totul.

— De ce nu aţi venit la înmormântarea mamei noastre?

Femeia îşi acoperi ochii cu mâna. Până în clipa aceasta, ea stătuse în picioare, dar acum se cufundă într-un fotoliu.

— Esther, dă-i doamnei Fischer o şansă, rosti încet domnul Mendel. Încearcă să o înţelegi.

— Dumneavoastră aţi găsit-o pe bunica noastră?

Bărbatul înclină din cap.

— Doamna Fischer a pus la cale totul pentru lecţiile tale de muzică. Şi pentru primirea lui Peter în echipa de baseball în care a jucat astă-vară.

— De ce aţi făcut-o în secret? Nu vă place de noi? Şi de ce v-aţi supărat pe mama?

Femeia îşi luă mâna de la ochi şi se îndreptă de spate, căutând să îşi vină în fire.

— Te-ar deranja să afli că eu sunt evreică, la fel ca prietenul vostru, domnul Mendel? Şi că, la rândul ei, mama voastră a fost tot evreică?

— Nu-i adevărat! Ea mergea cu noi la biserică în fiecare duminică.

— Dar tatăl ei şi cu mine suntem evrei, Esther. Mama ta a crescut într-un cămin evreiesc, precum acesta în care ne aflăm acum. Apoi a devenit creştină, iar ca urmare, între noi s-a căscat o prăpastie.

Copila rămase din nou fără grai. Îşi prinse pe dibuite frăţiorul de mână, încercând să pătrundă toate cuvintele acelea grele.

— Acum nu mai vreau să fim despărţiţi de nimic, spuse doamna Fischer. Mi-ar plăcea să încep să vă cunosc... dacă îmi... dacă îmi veţi îngădui. Mi-ar plăcea să fim, de-acum, o familie.

Ochii lui Esther se umplură de lacrimi. Găsise, până la urmă, familia mamei... familia ei. Tânjise mult după clipa aceasta, nu-i aşa? I se îndeplinise acum cea mai mare dorinţă, afară de cea ca tati să revină cu bine acasă. Dar teama şi neîncrederea o ţintuiau de pământ, precum două mâini uriaşe. Fetiţa nu se putea mişca.

Doamna Fischer luă de pe măsuţa domnului Mendel un album cu poze.

— V-am adus nişte poze cu mama voastră.Vreţi să le vedeţi? Rachel mai are doi fraţi, David şi Samuel. Aceştia sunt unchii voştri.

Peter se ridică de pe canapea şi veni lângă doamna Fischer. Îi scrută chipul vreme îndelungată, căutând parcă asemănări cu mama lui, după care îşi coborî privirea la albumul de poze. Puştiul se rezemă de ea şi bunica Fischer îl cuprinse pe după umăr.

O clipă mai târziu, se ridică şi Esther. Ea se apropie şi rămase în picioare, de cealaltă parte a femeii, văzând pentru prima oară fotografii cu familia mamei sale.

Capitolul 44

Noiembrie 1944

Dragi părinți Mendel,

Probabil că aceasta e ultima scrisoare pe care v-o mai pot scrie, dar vreau să vă aduc la cunoștință ce se petrece pe aici. Tocmai pe când războiul părea să ia sfârșit, ne-am trezit din nou în mijlocul primejdiei, fără nicio nădejde pentru supraviețuire.

În octombrie, guvernul Ungariei a încercat încă o dată să semneze un tratat de pace cu Aliații. Naziștii au aflat despre asta, așa că și-au trimis aici trupele SS, pentru a-l aresta pe șeful statului maghiar. L-au dus ca prizonier în Berlin, iar în locul său l-au numit pe liderul facțiunii naziste maghiare, Partidul Crucilor cu Săgeți. Acum, țara noastră e condusă de acești oameni mârșavi, sprijiniți de trupele SS.

Îngerul morții trimis de naziști, Adolph Eichmann, s-a întors și el, pentru a isprăvi cu deportarea evreilor din Budapesta. Partidul Crucilor cu Săgeți nu respectă documentele noastre și nici adăposturile suedeze. Îngerul nostru păzitor, Raoul Wallenberg, se luptă zi și noapte pentru noi, încercând să ne ocrotească, dar membrii Crucii cu Săgeți intră în adăposturi fără nicio oprelişte, pentru a-i chinui pe refugiați, omorându-i pe loc sau trăgându-i afară pentru a-i executa. Domnul Wallenberg

a încercat să îi organizeze pe bărbaţii evrei care au mai rămas, într-o forţă armată de rezistenţă, pentru a ne putea proteja şi aproviziona cu mâncare şi cu medicamente. Mulţi dintre prietenii noştri au fost arestaţi deja ori au dispărut fără urmă. Ne temem că nici nu mai sunt în viaţă.

Ştim că ruşii înaintează tot mai mult, dar asta nu face decât să îi stârnească şi mai tare pe nazişti să scape de noi, înainte să le sosească şi lor ceasul. Adolph Eichmann a fost împiedicat să aducă aici trenurile cu care ar trebui să fim deportaţi, aşa că, din câte am aflat, plănuieşte să ne trimită în lagărele de concentrare pe jos, în marş forţat. Nu ştim dacă izbăvitorul nostru suedez va mai putea să ne scape din aceste marşuri ale morţii.

Am hotărât să las aici, în adăpost, scrisoarea aceasta, împreună cu toate celelalte pe care le-am mai scris, cu nădejdea că – dacă ni se va întâmpla ce e mai rău – acestea vor fi găsite într-o bună zi şi trimise vouă, în America.

Trebuie să vă mai spun că, deşi credinţa îmi este foarte slabă şi nu înţeleg de ce suntem trecuţi prin asemenea suferinţe, cred încă în bunătatea lui Ha-Şem şi într-o viaţă mai bună de care ni se va face parte în veacul ce va să vie.

Cu drag,
nora voastră,
Sarah Rivkah Mendel

Capitolul 45

Decembrie 1944

ÎNTR-O DUPĂ-AMIAZĂ RECE din faptul iernii, Jacob se întoarse de la plimbarea zilnică şi porni radioul, cu gând să asculte ştirile. Dar mai bine nu ar fi făcut-o. Naziştii îi luaseră pe Aliaţi pe nepregătite, cu un contraatatac surpriză, dezlănţuit la graniţa dintre Germania şi Belgia. Penetraseră liniile de apărare ale Aliaţilor cu infanterişti şi divizii de Panzere şi elemente de artilerie, toate acestea sprijinite prin atacuri cu rachete V1 şi V2. În bătălia ce durase aproape o zi întreagă, americanii suferiseră pierderi uriaşe. Soldaţi fără experienţă, trimişi de curând pe front, se aflau în bătaia puştii, asaltaţi din greu de inamici, iar pentru mulţi dintre ei, aceasta era prima luptă la care luau parte. Ba mai mult, aveau de suferit şi mai crunt din pricina frigului aspru ce le pătrundea până în oase, a muniţiei pe terminate şi a zăpezii ce le ajungea până la genunchi. Probabil că şi Ed Shaffer se găsea acolo, în mijlocul nenorocirii. Copiii aveau să fie zdrobiţi de îngrijorare pentru el... şi pe bună dreptate.

Cineva sună la uşa blocului şi Jacob se urni greoi pentru a deschide. Când văzu cine îl căuta, îi stătu inima în loc. Cei doi detectivi cu nume irlandeze veniseră din nou la el. În spatele lor, o maşină de poliţie aştepta lângă bordură cu motorul pornit.

— Poftiți, spuse Jacob șovăielnic.

— Am dori să veniți cu noi până la secția de poliție, domnule Mendel.

— Pentru ce anume?

— Sunteți arestat pentru incendiere.

Jacob căscă ochii mari; nu-i venea să creadă. Simțea în piept o povară mare, ca și cum doi oameni i s-ar fi așezat pe el. Până acum, de câte ori îi mai vedea pe detectivi prin împrejurimi, stând de vorbă cu vecinii, evreul se gândea că rabi Grunfeld îi lămurise, până la urmă, de nevinovăția lui.

— De ce mă hărțuiți în halul acesta? întrebă el.

— Am știut de la bun început că sunteți vinovat, spuse unul dintre polițiști, iar acum o putem și dovedi.

— Nu aveați cum să scăpați, adăugă celălalt. Nu încăpea nicio îndoială că urma să fiți prins; aceasta era doar o chestiune de timp.

— Dar n-am avut nicio legătură cu incendiul.

— Ei bine, există doi martori care spun că ați avut. Ei vor depune mărturie că v-au văzut intrând în sinagogă pe ușa din spate, cu o pungă de hârtie în mână, la scurtă vreme înainte să izbucnească focul.

— Oamenii aceștia se înșală. Sau, dacă nu, înseamnă că mint.

— Asta rămâne de văzut în fața instanței. Procurorul înaintează acuzații împotriva dumneavoastră. Veți scuti pe toată lumea de multă bătaie de cap, domnule Mendel, dacă vă mărturisiți de bună-voie fapta.

Jacob clătină din cap.

— Să mărturisesc ceva ce n-am făcut? Credeți-mă, nu eu am stârnit incendiul.

— În cazul acesta, ați face bine să vă căutați un avocat.

Evreul nu își mai permitea să plătească un avocat. El donase Consiliului Refugiaților de Război aproape totul, până la ultimii lui cenți. Mai avea doar pensia lunară și cele două apartamente din micul său bloc. Avea să fie nevoit, până la urmă, să le ipotecheze pe acestea, pentru a-și spăla obrazul?

— Să mergem, spuse un detectiv, arătând cu mâna spre maşină.

Lui Jacob îi ardea pieptul de durere.

— Pot merge înăuntru, să îmi iau măcar paltonul? Şi ar mai fi şi nişte pastile pe care trebuie să le am cu mine.

— Să nu zăboviţi.

Cei doi bărbaţi intrară împreună cu el, aşteptând nerăbdători până când Jacob îl sună pe rabi Grunfeld. Evreul ştia că nu putea trece prin tot necazul acesta de unul singur. Acum, mai mult ca niciodată, avea nevoie de un prieten care să îi fie alături. El îi povesti în grabă rabinului ce auzise de la detectivi.

— Mi-au spus că voi avea nevoie de un avocat, dar eu nu ştiu pe nimeni.

— Îl voi suna chiar acum pe Abraham Stein, din congregaţia noastră. Ne întâlnim la secţia de poliţie. Nu te îngrijora, Yaacov. Îngrijorarea nu-ţi face bine.

Dar cum putea să nu îşi facă griji? Jacob îşi luă paltonul şi pastilele. Încuie uşile apartamentului şi plecă la secţie cu maşina detectivilor. El nu mai intrase niciodată într-o secţie de poliţie până acum, de aceea era puţin intimidat de locul acela derutant şi plin de zarvă. Cei doi detectivi îl puseră să ia loc într-o încăpere strâmtă, cenuşie, fără nicio fereastră şi începură să-l interogheze. Unul dintre ei duhnea a transpiraţie.

Următorul ceas pe care-l petrecu în locul acela îi păru lui Jacob rupt din viaţa de odinioară, din Ungaria. Cei doi bărbaţi îi împuiau capul cu întrebări şi acuzaţii, spunându-i, când unul, când altul, tot ceea ce, chipurile, făcuse el şi cerându-i întruna să recunoască. În felul acesta fuseseră trataţi evreii veacuri de-a rândul. Ar fi fost tot una şi dacă Jacob rămânea în Ungaria.

— Nu pot să recunosc o faptă pe care nu am comis-o, le repeta Jacob. Sunt nevinovat. Nu eu am stârnit incendiul.

— Martorii noştri spun că aţi făcut-o. De atunci am tot stat de vorbă cu vecinii, ştiţi? Am vrut ca amintirea acelei mişelii să rămână vie în mintea oamenilor. Şi iată că, până la urmă, adunăm şi roadele.

— Oricine ar fi martorii aceştia, ei nu spun adevărul.

Aerul din încăpere părea să se consume în curând, pe măsură ce detectivii îl asaltau nepregetat cu întrebări, căutând să îi frângă voinţa. Durerea din pieptul evreului se înăsprea tot mai tare. În cele din urmă, el ajunse atât de istovit, încât încetă, pur şi simplu, să mai vorbească. Oricum, nu îl asculta nimeni.

— Bine, domnule Mendel. Dacă nu vreţi să cooperaţi, ascultaţi ce se va întâmpla. Vă vom duce jos pentru a vi se lua amprentele, iar apoi veţi rămâne într-o celulă, până când veţi fi chemat în instanţă; atunci veţi avea dreptul şi la un avocat.

— Va trebui să petrec noaptea în arest?

— Judecătorul va decide asta, când veţi fi chemat la înfăţişare... dar, să fiu în locul dumneavoastră, nu mi-aş face prea multe speranţe. Incendierea este o infracţiune gravă.

În timp ce poliţistul îi lua amprentele lui Jacob, sosi acolo şi rabi Grunfeld, împreună cu Abraham Stein. Avocatul ascultă povestea lui Jacob şi căzu de acord să pledeze „nevinovat" la înfăţişare.

Când veni rândul lor să stea înaintea judecătorului, domnul Stein ceru ca Jacob să fie eliberat din custodie, pe considerentele vârstei şi ale stării lui de sănătate... şi ale dificultăţii exagerate în care s-ar găsi, dacă ar fi silit să mănânce fără a ţine seama de rânduielile *coşer*.

— Onorată instanţă, rabinul sinagogii în cauză e gata să se pună chezaş pentru domnul Mendel. De asemenea, inculpatul nu are antecedente penale şi se află în relaţii foarte strânse cu alţi membri ai comunităţii.

Judecătorul stabili cauţiunea la o sumă moderată. Procesul se încheie în doar câteva minute. De îndată ce depunea garanţia, Jacob era liber să plece acasă. Rabi Grunfeld izbuti cumva să strângă destui bani pentru a plăti cauţiunea. Pe când Jacob ieşi din clădire în gerul de decembrie, afară se întunecase deja.

— Acum ce urmează? îl întrebă el pe domnul Stein.

— Îi voi cere procurorului să îmi acorde timp pentru a cerceta cazul dumneavoastră şi pentru a vedea cât sunt de credibili cei doi

martori. Va trebui totodată să aflu ce alte dovezi mai au împotriva dumneavoastră. După ce voi aduna toate informaţiile acestea, ne vom întâlni să pregătim discursul de apărare.

— Peste cât timp va mai fi judecat cazul?

— Pe durata războiului, s-au făcut reduceri de personal în cadrul tribunalelor. Şi, de obicei, în timpul sărbătorilor legale, acestea sunt închise. Probabil că vom primi o nouă citaţie undeva pe la începutul primăverii. Sau aţi dori să depun o cerere ca procesul să aibă loc mai devreme? În cazul acuzaţiilor de infracţiune gravă, inculpatul are dreptul să solicite o judecată de urgenţă.

— Nu, nu e nicio grabă. Voi avea nevoie de timp, pentru a strânge nişte bani, într-un fel sau altul. Va trebui să îţi plătesc, rabi, pentru garanţia depusă.

— Deocamdată, nu-ţi bate capul cu asta, Yaacov.

— Şi trebuie să vă plătesc şi dumneavoastră, domnule Stein.

— Atunci, nu voi face presiuni pentru o judecată de urgenţă. Până una-alta, aveţi grijă de dumneavoastră, domnule Mendel.

Jacob luă un taxi până acasă. În noaptea aceea, bărbatul nu dormi deloc. Oare avea să îşi petreacă ultimii ani de viaţă în închisoare? Îşi pierduse fiul şi soţia; acum era pe cale să îşi piardă casa şi libertatea. Gândul îi zbură la povestea lui Iosif, care, de asemenea, fusese întemniţat pe nedrept. În cele din urmă, Ha-Şem schimbase în ceva bun toate vitregiile care dăduseră peste tânărul Iosif. Dar cum se putea ca Ha-Şem să mai scoată ceva bun şi din asta?

Capitolul 46

Februarie 1945

PENNY PĂŞEA CU GRIJĂ PE TROTUARUL ÎNZĂPEZIT, îndreptndu-se spre apartamentul lui Eddie, cu umerii adunaţi din pricina frigului aprig. Dimineaţa, când mergea la serviciu, străzile erau întunecate, iar când se întorcea, erau aproape la fel de cufundate în beznă, însă nu doar din pricina cerului înnorat şi a soarelui pe asfinţite. Guvernul decretase o perioadă de restricţionare a iluminării publice la nivel naţional, pentru economisirea combustibilului, perioadă întinsă între 15 ianuarie şi 8 mai.

Acum, ningea din nou. Fulgii, care cădeau neîntrerupt, se aşterneau pe umerii hainei sale şi făceau trotuarele primejdios de alunecoase. În ziua următoare, Penny avea să fie nevoită să conducă autobuzul prin stratul de zăpadă proaspăt aşezată pe drum. Ca şofer de autobuz, tânăra mai avea şi experienţa iernii trecute, dar se temea încă să conducă pe lunecuşul străzilor acoperite cu zăpadă.

Iarna aceasta îi păruse neobişnuit de lungă şi erau de-abia în februarie. Crăciunul venise şi trecuse, parcă, de veacuri întregi. Anul trecut, Roy le umpluse de farmec zilele de sărbătoare, făcându-le de neuitat pentru Penny şi pentru copii, deopotrivă, dar anul acesta, în lipsa lui, totul purtase amprenta singurătăţii. Totuşi, tânăra cumpărase un brad micuţ, iar copiii o ajutaseră cu împodobitul. În ziua

de Crăciun, desfăcuseră cadouri împreună, iar seara luaseră cina la bunica Shaffer. Apoi, Penny şi copiii făcuseră pachete cu alimente, pe care să le trimită lui Eddie şi lui Roy.

În ianuarie, frigul şi ninsoarea se înteţiseră şi mai mult. În ajunul Anului Nou, Penny îşi aduse aminte cum, în urmă cu un an, luase parte la o seară de dans de la USO, împreună cu Sheila. Cum se putea să fi trecut un an întreg şi, totuşi, războiul să nu se fi sfârşit încă? De data aceasta, Penny petrecu Anul Nou împreună cu cei doi copii, în apartamentul lor, jucându-se „Nu te supăra, frate", cu radioul pornit.

Tânăra sui treptele alunecoase din faţa blocului şi zăbovi pe terasă, ca să verifice cutia poştală, sperând să găsească o scrisoare din partea lui Roy. Dar nu găsi şi plecă mai departe cu umerii lăsaţi. De când nu mai primise nicio veste? Trecuseră mai bine de două luni şi jumătate! Ultima scrisoare de la Roy venise chiar după Ziua Recunoştinţei şi depăna amintiri de la Crăciunul trecut, sărbătorit de soldat cu ea şi cu cei doi puşti.

De la o vreme, atunci când vedea cutia poştală goală, tânăra nu mai rămânea dezamăgită doar, ci era cuprinsă, de-a dreptul, de teamă. Ea nu le destăinuise copiilor de câtă vreme nu mai primise veşti de la Roy. Măcar că tânjea să stea de vorbă cu cineva despre îngrijorările sale cu privire la prietenul ei, tânăra nu voia să îi întristeze pe copii. La rândul lor, şi aceştia îl iubeau pe Roy.

Când Penny trecu în coridorul încălzit, ştergându-şi cizmele de preşul de la intrare, uşa domnului Mendel se deschise. Un bărbat îmbrăcat într-un costum negru, cu o servietă în mână, tocmai pleca.

— Se va stabili un termen de judecată undeva prin aprilie, spunea el. Dar ne mai auzim şi până atunci.

— Încă o dată, vă mulţumesc, domnule Stein.

— Te rog, Jacob. Spune-mi Abraham.

În ultimul timp, domnul Mendel nu prea era de găsit, iar Penny nu mai vorbise cu el aproape deloc. Îl văzuse în repetate rânduri venind şi plecând, alături de acest domn cu servietă şi de rabinul cu barbă albă, iar tânăra înţelese că aveau treburi importante de

rezolvat. Acum privi la prietenul ei şi îl văzu ostenit şi frământat de griji.

Penny aşteptă ca domnul Stein să plece, iar apoi întrebă:

— Sunteţi bine, domnule Mendel? Nu v-aţi îmbolnăvit din nou, nu-i aşa?

— Nu, Penny. Doar că am fost foarte ocupat.

— Nu v-am mai văzut de multă vreme. Ne-a fost dor de dumneavoastră.

— Poftește înăuntru. Tocmai am făcut niște ceai. Doreşti şi tu?

— Da, ar fi minunat.

Penny îşi lăsă cizmele în holul de la intrare şi îl urmă pe Jacob în bucătărie, punându-şi paltonul pe spătarul scaunului pe care se aşează. Într-adevăr, gazda numai ce făcuse ceai şi umplu şi pentru ea o ceaşcă.

— Am citit în ziar că ruşii au ajuns în Ungaria, spuse tânăra, pe când aştepta să se răcească ceaiul.

— Aşa este. Ne întrebăm cu toţii dacă serviciile poştale vor începe să funcţioneze din nou, odată ce ţara va fi eliberată. Dar încă e prea devreme pentru a ne face asemenea speranţe. În Budapesta se dau încă lupte crâncene. Se poate întâmpla orice.

În timp ce cântărea vorbele domnului Mendel, gândul tinerei zbură din nou la Roy. *Se putea întâmpla orice.*

— Copiii au primit ieri o scrisoare de la tatăl lor, spuse Penny, suflând în ceai. Zice că a fost o iarnă grea şi prin Europa.

— Ce mai fac puştii? Se pare că nu sunt niciodată pe acasă, atunci când se întorc ei de la şcoală.

— Sunt bine. Bunica lor, doamna Fischer, i-a luat azi de la şcoală, pentru a-i duce să le cumpere îmbrăcăminte nouă. Aşa se face că nu sunt acasă acum. Cresc amândoi atât de repede şi le rămân mici toate hainele.

— Iar tu... eşti bine, Penny?

Tânăra înclină din cap, dar adevărul era altul. Îi dădură lacrimile. Jacob se întinse pe deasupra mesei şi îşi puse mâna peste a ei, fără a scoate o vorbă.

— Îmi pare rău. Știu că și dumneavoastră vă faceți griji pentru cei dragi, domnule Mendel... Doar că a trecut deja multă vreme, de când nu am mai primit nicio scrisoare de la prietenul meu, Roy Fuller, și sunt foarte îngrijorată pentru el. De obicei, îmi scria cel puțin o dată sau de două ori pe săptămână.

— Unde e staționat?

— Pe o insulă din Pacific. Luptă împotriva japonezilor. Tot încerc să îmi păstrez liniștea sufletească, dar știu că japonezii au acei piloți sinucigași, care își izbesc bombardierele de vasele americane, făcându-le să explodeze și să ia foc. Am mai citit și că Marina Americană duce chiar acum o luptă cumplită într-un loc numit Iwo Jima și... mi-e inima atât de împovărată.

— Te înțeleg.

Acestea nu erau decât niște cuvinte banale, dar Penny știa bine că, dintre toți oamenii de pe lume, domnul Mendel chiar o înțelegea. Tânăra așteptase doar două luni și jumătate pentru a primi vești de la Roy, pe când vecinul ei așteptase de ani de zile, fără ca familia lui să dea vreun semn de viață. Bărbatul știa ce însemna să ai oameni dragi ție în mijlocul primejdiei, fără să poți lua legătura cu ei, fără să mai știi ce s-a ales de viața lor. Domnul Mendel trebuia să fi simțit acea furie neputincioasă de care se vedea cuprinsă și Penny, știind că nu putea face nimic, decât să aștepte în continuare vești ce nu păreau să mai vină vreodată.

— Dacă Roy a pățit ceva, nici măcar nu știu de unde voi afla și eu despre asta. Logodnica și familia lui îl așteaptă în Pennsylvania; aceștia ar fi înștiințați dacă s-a întâmplat ceva, dar nu cred că s-ar gândi să îmi scrie și mie. Adică, eu și Roy suntem prieteni buni, dar poate că el n-a spus nimănui că mai țineam legătura prin scrisori. Nu am idee ce să fac.

— Sunt sigur că știi deja care e sfatul meu, rosti Jacob încet. Nu trebuie să încetăm niciodată să îi căutăm pe oamenii pe care îi iubim.

Penny își mușcă buza, stăpânindu-și lacrimile.

— Știu. Vă sunt atât de recunoscătoare că m-ați convins să o vizitez pe adevărata mea mamă. Mi-aș dori doar...

Tânăra făcu o pauză, pentru a-şi lua din poşetă o batistă, alături de una din scrisorile primite de la Hazel.

— Vreau să vă arăt ceva, domnule Mendel. E vorba de un articol din ziar, pe care mi l-a trimis mama.

Penny împinse hârtia pe masă şi aşteptă ca bărbatul să o despăturească.

— Un necrolog?

— Soldatul care s-a stins din viaţă era tatăl meu natural. A fost ofiţer în armată şi a murit în timpul luptelor din Belgia, în decembrie, anul trecut.

— Îmi pare foarte rău.

— Chiar dacă nu l-am cunoscut, mă întristează moartea lui; acum nu voi mai putea să-l întâlnesc niciodată.

Domnul Mendel scrută articolul; tânăra îi ştia pe de rost fiecare cuvinţel.

— Scrie că avea o soţie şi trei copii, dar nu e adevărat. Avea patru copii. Din câte se pare, nu voi şti niciodată dacă se mai gândea uneori la mine sau dacă ar fi vrut să mă cunoască...

Jacob împături bucata de ziar şi o împinse înapoi către Penny.

— Prietenul acesta al tău, despre care nu mai ştii nimic... Roy... De unde se trage?

Pentru o clipă, tânăra nu-şi dădu seama de schimbarea abruptă a subiectului.

— Din Moosic, Pennsylvania. Am ţinut minte numele oraşului, fiindcă prima dată când mi l-a spus, am înţeles „Music".

— E mult de mers până acolo?

— Cred că e undeva, aproape de Scranton. Roy obişnuia să meargă până acasă cu autobuzul, de fiecare dată când avea câte un sfârşit de săptămână liber, aşa că nu poate fi prea departe.

— E de înţeles că regreţi atât de mult faptul că nu l-ai putut vedea pe tatăl tău nici măcar o dată. Iar să cari o viaţă întreagă povara regretelor, nu e uşor. N-ar trebui să mai adaugi nimic la toate câte le porţi deja pe suflet, Penny. Trebuie să îl cauţi pe prietenul tău şi să afli de ce nu îţi mai scrie.

— Dar... singura cale prin care aș putea face asta ar fi să întreb de logodnica sau de familia lui.

— Ei bine, atunci...? întrebă domnul Mendel, deschizându-și brațele.

— Nu pot să le apar în prag, pur și simplu... nu-i așa?

— Dacă nu mă înșel, tocmai asta ai făcut, când ți-ai vizitat mama. Penny înclină din cap. Cred că ți-ai lua o piatră de pe inimă, dacă ai merge să vorbești cu familia lui Roy. Și dacă s-a întâmplat ceva cu prietenul tău, vei putea să-ți exprimi condoleanțele și să-ți împărtășești cu ei durerea. Unul din lucrurile pe care le-am învățat de-a lungul acestor ultimi ani cumpliți este acela că durerea și amărăciunea trebuie împărtășite, nu purtate în singurătate.

Tânăra știa că evreul spunea adevărul. Văzuse și ea cum o ajutaseră alți oameni pe doamna Shaffer să își plângă fiul răposat. Și, chiar acum, Penny însăși se simțise mult mai bine, după ce îi împărtășise domnului Mendel vestea despre adevăratul ei tată.

— Mai dorești ceai? întrebă gazda.

Penny clătină din cap, uitându-se îndeaproape la prietenul ei mai în vârstă. Prin barba și prin părul acestuia se vedeau acum întrețesute mai multe fire albe ca de obicei. Bărbatul îi părea schimbat: nu era doar copleșit de tristețe, ci, totodată... înfrânt.

— N-ați vrea să îmi spuneți și dumneavoastră ce vă apasă?

Gazda nu se uită la Penny, ci rămase cu privirea pierdută undeva pe masă.

— La momentul potrivit, Penny.

Jacob se ridică pentru a strânge vasele și le puse în chiuvetă.

— Doamna Fischer mi-a spus că îi va duce sâmbătă pe copii la un concert. Cred că ar trebui să treci atunci pe la familia prietenului tău. Poate că adevărul va fi greu de îndurat, însă, crede-mă, dacă aș putea pune capăt acestei așteptări chinuitoare, bucuros aș face-o, indiferent câtă durere mi-ar stârni adevărul.

În următoarea zi, Penny verifică orarul curselor spre Moosic, Pennsylvania. Domnul Mendel o sfătuise bine cu privire la vizita

pe care Penny i-o făcuse, într-un final, mamei sale, în New Jersey. Acum, tânăra avea să apuce drumul către Moosic, pentru a vedea ce se întâmplase cu Roy. Nu ştia nici adresa familiei lui, nici unde locuia Sally şi nu îşi mai amintea decât prenumele acesteia. Dar miza pe faptul că Moosic era încă acelaşi orăşel pe care i-l zugrăvise Roy, un loc unde toţi vecinii se cunosc între ei. Cu siguranţă, avea să întâlnească pe cineva care îl ştia pe tatăl soldatului, directorul şcolii primare.

Sâmbătă dimineaţa, Penny porni foarte devreme şi merse cu autobuzul de la Gara Mare până în Scranton. Tânăra avu parte de o călătorie de toată frumuseţea, peste povârnişul munţilor înzăpeziţi din estul Pennsylvaniei, văzând nişte păduri şi nişte peisaje ce te lăsau cu răsuflarea tăiată. Acum un an de zile, ea nu ar fi cutezat cu niciun chip să străbată asemenea distanţe de una singură, cu atât mai puţin cu cât o făcea pentru a vizita nişte străini. Şi totuşi, iată că acum bătea drumuri necunoscute, căutând să afle ce se întâmplase cu prietenul ei. Cu cel mai bun prieten al ei.

De fiecare dată când citea vreuna din scrisorile lungi şi prieteneşti ale lui Roy, Penny se simţea ca şi cum s-ar fi aşezat iarăşi lângă el, stând de vorbă în autobuz. Îşi dorea ca şi Eddie să îi trimită astfel de scrisori. Ale lui erau scurte şi la subiect, adresate parcă unei angajate, mai degrabă decât unei prietene. Însă Roy aducea întotdeauna zâmbetul pe buzele tinerei, chiar dacă îi mai povestea şi despre război şi despre pierderea în luptă a unora din prietenii lui. Şi nu era scrisoare în care să n-o întrebe cum o mai ducea, făcând să pară că era, într-adevăr, interesat de viaţa monotonă a lui Penny.

Tânăra sosi în Scranton pe la amiază şi luă un autobuz local până în Moosic. Orăşelul era cuibărit în munţi, într-un tărâm al cărbunelui şi al mineritului. Pe când ajunse acolo, Penny era lihnită, aşa că intră să prânzească pe fugă în micul restaurant ce ţinea loc şi pentru staţia de autobuz. Ea chibzui dacă ospătăriţa cea tânără şi prietenoasă fusese una din elevele lui Roy, pe vremea când făcuse liceul. Penny era pe cale s-o întrebe, când realiză că fata era prea tânără pentru a fi fost la liceu cu trei ani în urmă, când începuse

războiul. Aşadar, o întrebă doar dacă îl cunoştea pe domnul Fuller, directorul şcolii primare.

— A, bineînţeles. Toată lumea îl cunoaşte pe domnul director Fuller.

— Mi-ai putea spune unde locuieşte? Sunt prietenă cu fiul său, Roy. Ştiu că acesta e staţionat peste ocean, dar trebuie să stau de vorbă cu tatăl lui.

Fata o îndrumă către casa familiei Fuller, care nu era deloc departe. După spusele ospătăriţei, drumul se putea face pe jos în zece–cincisprezece minute.

În timp ce urma indicaţiile fetei, Penny se gândea cum era viaţa într-o aşezare mică şi frumoasă ca aceasta, departe de tot vacarmul oraşelor mari. Trebuia să fie minunat să îţi cunoşti pe nume toţi vecinii şi să stai la taifas cu ei în curte, în loc să te baricadezi toată viaţa îndărătul unor uşi încuiate, după cum făcuseră părinţii săi.

În cazul în care Eddie avea să se îndrăgostească vreodată de ea şi să o ceară în căsătorie, Penny se întreba dacă lui i-ar plăcea să locuiască într-un astfel de locşor, ca Moosic. Tânăra nu avea idee care putea fi răspunsul. Ea nu ştia ce îi plăcea şi ce nu îi plăcea lui Eddie sau care erau speranţele şi năzuinţele sale pentru viitor.

Penny găsi fără greutate casa familiei Fuller şi înaintă pe trotuarul curăţat de zăpadă cu multă grijă, pentru a bate la uşă. Bărbatul care îi deschise părea la fel de zdravăn şi de prietenos, cum era şi Roy.

— Bună ziua, domnule Fuller. Cred că nu aveţi de unde să mă cunoaşteţi, dar mă numesc Penny Goodrich. Sunt o prietenă de-a fiului dumneavoastră, Roy.

— Poftiţi înăuntru, domnişoară Goodrich. Vremea e mult prea aspră, pentru a zăbovi pe-afară.

— Mulţumesc. Promit să nu vă reţin prea mult.

Tânăra îşi scutură picioarele de zăpadă şi trecu pragul, poruncindu-şi în minte să nu se apuce de trăncănit vrute şi nevrute. Aşa făcea întotdeauna când era emoţionată, sporovăind întruna fără a-i lăsa persoanei dinaintea ei răgazul de a scoate o vorbă. Iar acum, dincolo de orice îndoială, Penny era foarte emoţionată.

Casa era puțin dărăpănată și demodată, dar nemaipomenit de primitoare. Tânăra își descheie paltonul, fără a-l da jos, în timp ce domnul Fuller o conduse într-o cameră de zi învechită de-a binelea.

— Serviți o cafea sau ceva rece? întrebă el.

— Nu, mulțumesc. Tocmai am luat prânzul în stația de autobuz, la restaurantul de acolo.

Domnul Fuller o pofti să ia loc, apoi se așeză și el cu fața spre Penny.

— Așadar, sunteți prietenă cu Roy?

Tânăra înclină din cap și inspiră adânc, adunându-și puterile pentru a face față unei vești îngrozitoare.

— L-am întâlnit pe Roy când era staționat în Brooklyn, pe șantierul naval. Eu locuiesc tocmai acolo. În Brooklyn, vreau să zic, nu pe șantierul naval. În fine, am devenit prieteni foarte buni și Roy m-a ajutat de atât de multe ori, încât le-am pierdut șirul. Mi-a spus de logodnica lui, Sally, iar eu i-am povestit despre Edward, iu... Penny făcu o pauză, poticnindu-se în cuvântul ce-i stătea pe limbă. Iu-iubitul meu.

— Da, îmi aduc aminte că ne povestea cum se împrietenise foarte bine cu cineva de prin Brooklyn. Vă întâlneați în fiecare zi, în autobuz, nu-i așa?

— Într-adevăr. Tânăra zâmbi, uimită că soldatul îi pomenise tatălui său despre ea. Am tot corespondat cu Roy, de când a fost mobilizat, însă au trecut deja mai bine de două luni de când nu am mai primit nicio scrisoare de la el și m-am îngrijorat foarte tare. Așa că... așa că am venit să... să aflu ce...

— Ați bătut atâta drum din Brooklyn până aici, rosti bărbatul, deloc întrebător, ci ca o afirmație și totodată zâmbind șters. Trebuie să îi fiți o prietenă foarte bună, domnișoară Goodrich.

Domnul Fuller zăbovi puțin, iar Penny realiză că își ținea răsuflarea, în așteptare.

— Fiul meu, Roy, a fost rănit în Insulele Filipine, în lupta din Golful Leyte. Marina Americană m-a înștiințat printr-o telegramă.

Penny înghiţi greu.

— Şi se va face bine?

— Încă nu se ştie. A fost dus într-o infirmierie undeva pe coasta Pacificului şi, deocamdată, e prea bolnav pentru a putea fi transportat acasă. A suferit arsuri grave, în urma unei explozii. Medicii nu ştiu sigur dacă îşi va mai putea recăpăta vederea.

— Îngrozitor!

Totuşi, Penny se simţea uşurată să afle că prietenul său era încă în viaţă.

— Dar va supravieţui... nu-i aşa? Trebuie să supravieţuiască!

— Medicii nu promit nimic. În cazul unor arsuri aşa de grave, există întotdeauna riscul unei infecţii... şi Roy se află într-un colţ de lume atât de primitiv.

Dar Penny era mai liniştită acum, dacă ştia că Roy era în viaţă. Meritase să vină până aici, pentru a afla chiar şi atâta doar. Ea tânjea să îl poată ajuta în vreun fel să nu îşi piardă nădejdea.

— Dacă îi voi scrie în continuare, credeţi că va primi scrisorile mele? întrebă tânăra.

— Cu siguranţă. Pot să vă dau noua lui adresă.

Bărbatul se ridică şi i-o scrise pe o hârtie.

— Sally ce mai face? întrebă Penny. Trebuie să fie tare îngrijorată.

— Aşa mă gândesc. Răspunsul domnului Fuller păru puţin ciudat, iar gazda îşi întoarse privirea când rosti cuvintele acestea. Lucrează în apropierea staţiei de autobuz, la salonul de coafură; dacă vreţi, puteţi trece pe la ea.

— Mulţumesc. Poate că voi merge pe acolo.

Penny se ridică în picioare. Aflase ce era cu prietenul ei şi acum o aştepta un alt drum lung de străbătut cu autobuzul până acasă.

— Mă voi ruga pentru fiul dumneavoastră, domnule Fuller. Şi pentru dumneavoastră, de asemenea, mai adăugă tânăra, când îşi aminti că bărbatul era văduv. Dacă nu vă deranjează, aş dori să vă las şi eu adresa mea, pentru a mă putea înştiinţa dacă mai primiţi veşti despre Roy... sau dacă vă pot ajuta cu ceva.

— Vă voi anunţa cu mare plăcere.

— Acum, ar trebui să plec, rosti Penny, după ce îi scrise adresa.

— Deja? Numai ce aţi venit.

— Aşa e. Dar mă aşteaptă un drum lung până acasă.

Gazda o petrecu până la uşă.

— Fiul dumneavoastră e un om de mare preţ, domnule Fuller. Trebuie că sunteţi foarte mândru de el.

— Mulţumesc. Sunt, într-adevăr.

— Iar Sally e o fată foarte norocoasă.

Penny se întoarse în staţia de autobuz şi găsi cu uşurinţă salonul de înfrumuseţare unde lucra Sally. Prin fereastra mare de la stradă, se puteau vedea coafezele dinăuntru, în timp ce tundeau părul femeilor, îl aranjau sau îl spălau. Tânăra stătea cu mâna pe clanţă, gata să intre, când o recunoscu pe Sally; aceasta zâmbea şi râdea, pieptănând părul unei doamne mai în vârstă. Era şi mai frumoasă în realitate, decât în pozele pe care le văzuse Penny.

Deodată, întâlnirea cu Sally îi păru tinerei o idee foarte proastă. Ce se întâmpla, dacă Roy nu îi povestise logodnicei sale despre cunoştinţa pe care şi-o făcuse în Brooklyn, cu care se împrietenise atât de bine şi care, din întâmplare, era chiar o fată? Dacă Sally nu ştia că cei doi corespondau de atâta vreme? Penny nu avea să şi-o ierte niciodată, dacă făcea vreo nebunie care să-i despartă, mai ales după toate prin câte trecuse Roy, pentru a-i cuceri inima. Penny ştia bine cât de mult o iubea Roy Fuller pe Sally.

Nu fii nătângă, precum un bob de mazăre, îşi spuse tânăra. Ea plecă de la salon şi se grăbi spre staţia de autobuz, de unde avea să pornească la un drum lung şi rece, până acasă, în Brooklyn.

Capitolul 47

Aprilie 1945

ESTHER AȘEZĂ PE MASA DIN SUFRAGERIE ziarul pe care tocmai îl cumpărase și intră în camera de zi, pentru a porni radioul. Venise primăvara, în sfârșit, iar lumea vuia de atâtea evenimente ce se înlănțuiau fără zăbavă, încât fata căzuse iarăși în vechiul obicei de a asculta știrile în fiecare dimineață și seară și de a citi toate ziarele pe care le prindea la mână.

Cu două săptămâni în urmă fusese duminica de Paște și cei doi copii luaseră cina pregătită de Penny, în casa familiei Goodrich. Bunica Shaffer îi însoțise la biserică și venise chiar și la cină, acasă la vecinii ei. Ziarul din acea duminică răspândise vești de senzație: *Trupe americane pe Insula Okinawa.* Domnul Goodrich le explicase că mica insulă făcea parte din teritoriul Japoniei, ceea ce însemna că războiul era cu un pas mai aproape de sfârșit.

Zece zile mai târziu, pe 11 aprilie, Aliații eliberaseră un lagăr de concentrare nazist, numit Buchenwald. Prin toate ziarele apăreau descrieri ale grozăviilor de care se izbiseră martorii oculari. Esther trecuse atunci pe la domnul Mendel, pentru a-l mângâia.

— Mulțumesc. Apreciez că te-ai gândit la mine, Esther, îi spusese el. Dar trebuie să îmi promiți că vei înceta să mai citești despre toate atrocitățile acestea. Dacă privești imaginile ce apar acum prin

ziare, nu vei mai putea să ţi le ştergi niciodată din minte, oricât ai încerca.

Chiar în următoarea zi, America fu şocată şi năucită de vestea morţii subite a preşedintelui Roosevelt, în urma unei hemoragii cerebrale. De-a lungul războiului, Esther îl privise pe preşedinte ca pe un bunic îndrăgit, care venea în fiecare săptămână în camera lor de zi, pentru a-i da curaj prin acele convorbiri de la gura sobei*. Şi acum, tocmai pe când clipa victoriei se apropia văzând cu ochii, el nu avea să fie acolo, pentru a sărbători împreună cu întreaga ţară.

Esther întinse pe masa din sufragerie ultimul ziar cumpărat. Începu să îl frunzărească, citind titlurile scrise îngroşat, în căutarea unor noi articole pe care să le decupeze, când o fotografie a unei clădiri mistuite de foc îi fură privirea. Copila se zgâise la ruinele sinagogii de peste drum timp de luni întregi, înainte ca aceasta să fie reconstruită, încât acum o recunoscu pe dată, în imaginea din ziar.

— Peter, hai să vezi! Este un articol în ziar despre incendiul de peste drum: „Inculpatul din cazul sinagogii incendiate chemat în instanţă".

Peter şi Penny veniră degrabă în sufragerie, pentru a se uita peste umărul fetei, la imaginea din ziar.

— Ai văzut articolul acesta, Penny? Nu ştiam că au arestat pe cineva pentru incendiul de atunci. Tu ştiai?

— Nu, n-am auzit de aşa ceva, răspunse tânăra. Mă mir că domnul Mendel nu ne-a spus nimic despre asta.

Copila citi articolul cu glas tare: „Procesul va începe luni, 23 aprilie, pentru judecarea bărbatului acuzat de incendierea unei sinagogi din Brooklyn, în urmă cu un an şi jumătate. Pe baza mărturiilor depuse de doi martori, în decembrie, anul trecut, autorităţile au arestat un fost membru al Congregaţiei Ohel Moshe. Acuzatul, Jacob Mendel..."

---

* *Convorbiri la gura sobei* reprezintă o serie de treizeci de discursuri vesperale adresate de preşedintele Franklin D. Roosevelt poporului american, pe calea undelor radio, între anii 1933 şi 1944 (n.tr.).

Esther se opri, holbându-se uluită la numele tipărit în ziar. *Jacob Mendel.*

Copila încremeni şi rămase fără grai. Nu putea fi adevărat. Cineva făcuse o greşeală cumplită. Pe când se uita neîncrezătoare la numele prietenului său, Esther auzi un strigăt gâtuit, ce răsună chiar la urechea ei.

— Nuuuu!

Fetiţa se întoarse îndată. Strigătul fusese al lui Peter.

— Nuuuu! răcni acesta din nou.

Sunetul aspru era, parcă, smuls cu forţa din strânsoarea gâtle jului băiatului. Peter tremura din tot trupul, ca pătruns de dureri îngrozitoare, pe măsură ce se căznea să mai scoată câteva cuvinte.

— N-a f-f-fost el...!

Pentru o clipă, Esther nu realiză ce auzise... Peter vorbea! După atâta timp, el vorbea din nou!

— Ştim că nu el a fost făptaşul, spuse Penny, încercând să-l liniştească. Vor descoperi şi judecătorii că nu e vinovat.

Esther nu-şi putea lua ochii de la frăţiorul ei. În sfârşit, după atâtea luni de zile, Peter nu mai era supus tăcerii. Dar pentru asta, fusese nevoie de o catastrofă de neînchipuit. *Îl arestaseră pe domnul Mendel!*

Peter se zbătu sălbatic şi fugi din braţele lui Penny. Se împletici până la uşa apartamentului şi coborî treptele ca o vijelie. Luând-o iute pe urmele lui, împreună cu Penny, Esther îl auzi ciocănind la uşa domnului Mendel.

— Am vă-vă-văzut...! se bâlbâi băiatul, când evreul îi deschise. Şt-ştiu!

— Vorbeşte, spuse Esther cu uimire. Peter vorbeşte!

Domnul Mendel îl prinse de umeri, pentru a-l ţine pe picioare.

— Ce încerci să îmi spui, fiule?

— I-i-in-incendiul...

— Tocmai am citit în ziar despre asta, îl ajută Esther. E adevărat? Chiar aţi fost arestat?

Bărbatul înclină din cap.

— Procesul începe luni.

— De ce nu ne-aţi spus nimic? strigă fata. E îngrozitor ce vi s-a întâmplat!

— Am tot sperat că voi scăpa fără proces. Avocatul meu se lupta pentru a determina respingerea acuzaţiilor, însă...

Peter se agăţă de partea din faţă a cămăşii domnului Mendel. Era tot roşu, în strădania lui de a mai rosti ceva.

— Te ascult, Peter, îi spuse bărbatul. Nu te grăbi. E în ordine.

— Nu dumneavoastră aţi făcut-o...! Ştiu...! In-incendiul... Am fost acolo! Jacky l-a stârnit.

— Jack Hoffman? El este unul din cei care au depus mărturie împotriva mea.

Esther îşi aminti cum Jacky îi spunea că ar fi vrut ca sinagoga să fie rasă din temelii şi în locul ei să fie ridicat un stadion. De asemenea, copila îşi aduse aminte cum el şi fratele lui, Gary, săreau prin bălţi şi râdeau, privind clădirea înghiţită de flăcări.

— De ce v-ar acuza Jacky? îl întrebă Esther pe domnul Mendel. De ce ar minţi?

— Fiindcă ştie că din cauza mea nu v-aţi mai putut întâlni.

— O, nu!

Lui Esther îi veni rău. Domnul Mendel era într-o mare încurcătură şi asta numai din vina ei. Nu ar fi trebuit nicidecum să aibă încredere în Jacky Hoffman.

— Chiar Jacky a stârnit incendiul din sinagogă? îl întrebă Esther pe fratele ei.

— D-da, răspunse Peter. Da. El şi cu Gary... şi... şi cu mine.

— Cu tine? rosti copila încet.

Peter începu să suspine, făcând greu de înţeles ceea ce voia să spună.

— Eu am găsit petrolul... şi am intrat cu ei în sinagogă, pentru că eram furios pe tati, că urma să plece de acasă...

— Nu, murmură Esther. Ah, Peter... nu.

— Şi... când a început să ardă, ei... mi-au spus să îmi ţin gura, că de nu...

— De-asta n-ai mai putut vorbi atâta timp?

Esther își aduse aminte cum fugise Peter în dormitor, atunci când tati își făcea bagajele. Băiatul se agățase de el, scâncind, chiar pe când începeau să răsune în depărtare sirenele mașinilor de pompieri. Din acea clipă, Peter nu mai rostise o vorbă, până acum.

— N-am vrut... spuse el printre suspine. Îmi pare rău!

— Șșșt... șșt... încercă domnul Mendel să îl liniștească, ținându-l totodată strâns în brațe. Știu, Peter, știu. Totul va fi bine.

— Ba nu va fi! S-spuneți-le că nu dumneavoastră sunteți vinovatul!

— Bietul de tine, să ții atâta vreme un secret așa cumplit... Nu e de mirare... nu e de mirare...

— Acum Peter va avea probleme cu poliția? întrebă Esther.

— E doar un copil. Cu siguranță va fi tras la răspundere băiatul cel mai mare.

— Ce ar trebui să facem acum? întrebă Penny.

— Lăsați-l pe băiat să plângă. Iar apoi, când Peter va fi pregătit, îl voi suna pe avocatul meu, să asculte ce are de zis copilul.

Se așezară cu toții în locuința domnului Mendel, iar pe când sosi avocatul, Peter se mai liniștise puțin. Esther asculta fără a-i veni să creadă, pe măsură ce Peter le povestea cum găsise cutia de petrol jos, la subsol, pe lângă lighenele de rufe. El fusese mânios pe tati și voise să facă ceva cu adevărat dramatic, pentru a-l convinge să rămână acasă. Frații Hoffman trecuseră pe acolo tocmai atunci. Așa că se strecuraseră toți trei în sinagogă, pe ușa din spate, pe care o aflaseră încă descuiată, și se pitiseră undeva în casa scării, până când timpul de rugăciune a luat sfârșit, iar oamenii au plecat acasă.

Când ieșiseră din ascunzătoare, Jacky găsise o încăpere plină de cărți. Goliseră cu toții rafturile, rupând mai multe foi și adunându-le într-un morman uriaș, în mijlocul odăii. Gary turnase petrolul peste ele, în vreme ce fratele său mai mare îi întinsese lui Peter cutia cu chibrituri.

— Vrei să le aprinzi tu?

Pe Peter îl cuprinsese teama. Dintr-odată, ceea ce făceau în sinagogă nu i se mai păruse deloc distractiv, iar el a vrut să plece

acasă. Atunci fraţii Hoffman îl numiseră pui de găină şi încercaseră să îl silească să aprindă mormanul de hârtii. Peter dăduse să fugă, dar Jacky îl prinsese şi îl ţinuse acolo, făcându-l să privească, în timp ce Gary aprindea chibritul şi îl arunca peste maldărul de cărţi rupte. Hârtiile au prins a sfârâi.

— Acum te-ai făcut vinovat, îi spusese Jacky, pe când focul începea să ardă. Ai face bine să îţi ţii gura, fiindcă dacă scapi vreo vorbă, urmezi tu şi casa ta.

Jacky îl ţinuse pe Peter cu mâinile la spate, făcându-l să privească flăcările ce se înălţau tot mai sus şi mai hulpave, din fumul tot mai gros. Peter era îngrozit. El încercase să strige, dar îi pierise graiul. Când focul ajunsese până la perdele, Jacky îl trântise pe micuţ la pământ şi îşi luase tălpăşiţa. Peter se ridicase speriat şi fugise afară din sinagogă, fără a se mai opri până acasă.

Când băiatul îşi sfârşi povestea, sora lui îl privea cu ochii căscaţi. Peter era vinovat de incendierea sinagogii. Esther avea inima sfâşiată de amărăciune şi era uluită. Parcă lumea întreagă se năruia. Copila îşi dorise ca domnul Mendel să scape de necaz, dar nu în felul acesta.

— Acum, poliţia îl va aresta pe fratele meu? îl întrebă ea pe avocat.

— M-am interesat deja cu privire la trecutul celor doi aşa-zişi martori, când mă pregăteam pentru proces, îi răspunse domnul Stein. Jack şi Gary Hoffman au mai fost acuzaţi de vandalism şi de alte infracţiuni. Presupun că nu e şi cazul fratelui tău; am dreptate?

— Da, Peter e un copil cuminte, spuse Esther. N-a vrut să se ajungă la aşa ceva.

Pe toată durata discuţiei, avocatul îşi luase notiţe pe o coală prinsă într-o mapă, pe care o aşează acum în servieta lui şi închise încuietorile acesteia cu un pocnet.

— Voi avea nevoie de câteva zile, pentru a înainta nişte petiţii şi pentru a merge în faţa poliţiei cu aceste noi dovezi. N-aş vrea să vă dau speranţe deşarte, însă cred că vom putea închide cazul acesta, fără ca domnul Mendel să mai fie pus sub acuzaţie.

— Şi cu Peter cum rămâne? întrebă Esther.

— Băiatul e minor. Voi face tot ce îmi stă în putinţă, pentru a mă asigura că nu va fi acuzat de nimic.

Peste câteva minute, domnul Stein plecă. Domnul Mendel, Penny şi Peter stăteau şi se uitau unii la alţii, încremeniţi, parcă, din pricina şocului. Nici Esther nu se mai putea clinti din loc.

— Mi-aş dori să nu fi avut încredere în Jacky niciodată, spuse ea.

— Îmi pare rău, murmură Peter. N-am vrut... Îmi pare rău.

— Ascultaţi-mă bine, amândoi, rosti domnul Mendel. Cu toţii facem greşeli, absolut toţi. Dar noi, evreii, credem – iar, dacă nu mă înşel, şi voi, creştinii, credeţi la fel – că, dacă ne mărturisim păcatele înaintea lui Ha-Şem, dacă ne căim de nelegiuirile noastre şi promitem să ne lăsăm de ele şi să o apucăm pe calea cea dreaptă, atunci El ne va ierta. E bine să plătim înapoi celor pe care i-am năpăstuit, de fiecare dată când putem face asta. Iar uneori avem de suportat consecinţele firești ale faptelor noastre. Dar Scripturile spun că pe cât sunt de sus cerurile faţă de pământ, atât este de mare bunătatea lui Ha-Şem faţă de noi. „Cât este de departe răsăritul de apus, atât de mult depărtează Ha-Şem fărădelegile noastre de la noi." Putem fi iertaţi. Iar apoi putem începe să trăim o altă viaţă, începând chiar din acea zi.

Esther ştia că evreul avea dreptate. Nu demult, ascultase la biserică predica de Paşte. Păcatele sale erau iertate, din pricina morţii lui Isus. Şi ale lui Peter aveau să fie, de asemenea, iertate.

Capitolul 48

Iunie 1945

JACOB TOCMAI TRECUSE PE TERASĂ, cu gând să își verifice cutia poștală, când o zări pe Esther țopăind pe trotuar.

— Domnule Mendel, se spune că astăzi e „Ziua V-E", spuse ea. „Ziua Victoriei în Europa."

Copila ridică ziarul proaspăt cumpărat, pentru a-i arăta titlul primei pagini: „ESTE ZIUA V-E! Capitulează și ultimele unități germane".

Cu o săptămână în urmă, Hitler își luase viața. Ieri, germanii se predaseră în mod oficial. Astăzi, toată lumea sărbătorea. Ei bine, aproape toată lumea. Evreii de pretutindeni priveau realitatea încremeniți de groază, întrucât secretele lagărelor de exterminare erau dezvăluite pe deplin, cu toate detaliile despre trenurile morții și despre camerele de gazare și despre crematorii. Era mai rău decât își putuse închipui cineva. Soldații care eliberaseră lagărele, călîți cum erau de atâtea lupte, nu își puteau ascunde lacrimile, când treceau cu privirea peste cadavrele sfrijite și peste supraviețuitorii scofâlciți. Jacob o făcuse pe Esther să promită că nu avea să privească fotografiile din ziare.

Acum că Ungaria se afla sub ocupația rușilor, începeau încet-încet să vină vești de pe acolo. Jacob aflase că evreii din sate și din provincii

fuseseră printre primii transportaţi către lagărele de concentrare... cu alte cuvinte, evreii din aşezări precum cea în care locuiau Avraham şi fratele lui Jacob, Yehuda, şi cea mai mare parte din familia lor lărgită. Evreii din Budapesta, unde locuia fratele lui, Baruch, fuseseră deportaţi ultimii. Jacob se străduia cu disperare să îi găsească pe cei dragi ai lui, aşteptând cu sufletul la gură după organizaţii precum Crucea Roşie, care încercau să îi găsească pe cei dispăruţi, să reunească familiile împrăştiate prin toată ţara şi să le dea de veste rudelor din America. În ultimele săptămâni, lui Jacob îi părea că zilele nu mai aveau sfârşit, pe măsură ce se pregătea să primească veştile cele mai rele cu putinţă.

— Asta înseamnă că tatăl tău se va întoarce în curând acasă, nu-i aşa? o întrebă pe Esther.

— Da! Tati va fi din nou împreună cu noi! Fetiţa deschise cutia poştală şi scoase două scrisori. Am fost mânioasă pe el pentru că a plecat şi ne-a lăsat singuri, dar acum înţeleg de ce a trebuit să lupte.

Iar bietul Peter fusese mânios, şi el. Îndeajuns de mânios, încât să comită o faptă îngrozitoare. Jacob aflase cu două zile în urmă că se renunţase la toate acuzaţiile împotriva lui... şi împotriva lui Peter. I se păru atât de nimerit cum Miriam Shoshanna îl salvase pe Peter Shaffer, iar acesta să îl salveze acum pe el.

— Când tati se va întoarce acasă, îi voi spune că sunt mândră de el, continuă Esther. Ne vedem mai târziu, domnule Mendel.

Fetiţa îl salută, fluturând din mână şi urcă în fugă treptele până la apartamentul lor. La rândul său, Jacob flutură din mână, apoi se întoarse şi deschise şi el cutia poştală.

Găsi înăuntru o scrisoare pentru Jacob şi Miriam Mendel. Recunoscu îndată slova. Era scrisul lui Avraham.

Bărbatul se clătină şi aproape căzu la pământ. Se propti de peretele terasei; inima îi zvâcnea de bucurie şi de nădejde. El întoarse plicul, dând să-l rupă, şi văzu pe spate o însemnare în maghiară, scrisă într-o altă slovă:

Satul nostru e în mâinile ruşilor, acum. Vă trimit această scrisoare, după cum i-am promis fiului dumneavoastră, Avraham

Mendel, şi îmi pun încrederea în Dumnezeu, rugându-mă ca El s-o facă să ajungă cu bine până la dumneavoastră.

Jacob izbuti să ajungă în apartament, rezemându-se de pereţi şi de tocurile uşilor. Apoi se cufundă cu totul pe cel mai apropiat scaun, pentru a citi scrisoarea, încondeiată cu nouăsprezece luni în urmă.

Octombrie 1943

Dragii mei, mama şi ava,

A trecut atât de multă vreme de când nu am mai primit nicio scrisoare din partea voastră şi ştiu că pentru voi, în America, tăcerea trebuie să fie la fel de greu de îndurat, cum este şi pentru mine, aici în Ungaria. De fiecare dată când o privesc pe fetiţa mea şi încerc să îmi închipui că aş fi despărţit de ea, fără să ştiu dacă îi merge bine sau dacă se zbate în suferinţe, îmi dau seama cum trebuie că vă simţiţi voi. De aceea, după ce am stăruit mult în rugăciune, am hotărât să vă trimit scrisoarea aceasta şi să am încredere că Ha-Şem va veghea ca ea să ajungă, într-o bună zi, la voi în America.

M-am împrietenit cu pastorul bisericii creştine din satul nostru. E un om foarte binevoitor şi mi-am pus în gând să îi dau lui această scrisoare, ca el să v-o trimită la sfârşitul războiului.

Jacob citi în grabă toată scrisoarea, pentru a afla ce se petrecuse cu Avraham, tânjind să asculte din nou, după atâta vreme, glasul fiului său. Avea să o citească încă o dată, mai pe îndelete, după ce o parcurgea fugar până la capăt.

Avi ştiuse ce le făcea Hitler evreilor, chiar şi atunci când restul lumii nu voia să creadă aşa ceva. Cu toate acestea, el nu îşi pierduse încrederea în Ha-Şem.

După cum a scris şi profetul Habacuc: „Căci, chiar dacă smochinul nu va înflori, viţa nu va da niciun rod, rodul măslinului va lipsi şi câmpiile nu vor da hrană, oile vor pieri din staule şi

nu vor mai fi boi în grajduri, eu tot mă voi bucura în Domnul, mă voi bucura în Dumnezeul mântuirii mele!"

Avraham povestea cum scăpase o dată ca prin urechile acului de munca silnică, într-un moment în care toţi ceilalţi bărbaţi din sat fuseseră trimişi în lagăre de muncă. După aceea, Avi luase hotărârea de a fugi cu mica lui familie în Budapesta, la Baruch, fratele lui Jacob.

Vă iubesc, mama şi ava. *Şi trag nădejde că, indiferent ce s-ar întâmpla cu noi, fie şi cele mai îngrozitoare lucruri, voi veţi primi scrisoarea aceasta într-o bună zi.*

Îmi pun toată încrederea în Ha-Şem, care ne poate purta de grijă.

Cu veşnică dragoste,
Avraham

Două lucruri din scrisoarea aceasta îi dădeau lui Jacob nădejde: în tot acest timp, Avraham şi familia lui fuseseră în Budapesta, unde mai supravieţuiseră câţiva evrei; şi, în răspărul tuturor nenorocirilor, fiul lui se ţinuse din toate puterile de credinţa în Ha-Şem.

Toată luna iunie, Jacob dădu târcoale cutiei sale poştale, râvnind la mai multe veşti din Ungaria. Zilele zburau, se făcu iulie şi ziarele spuneau că existau mai multe organizaţii care se ocupau de refugaţii deportaţi prin toată Europa – de-acum liberă –, încercând să le reîntregească familiile. Dar, de vreme ce erau milioane de oameni despre care încă nu se ştia nimic, sarcina organizaţiilor acestora părea dezarmantă. În august, America lansă două bombe atomice şi Japonia capitulă. Războiul se termină, în sfârşit.

Jacob tocmai se întorcea de la *şul*, după programul de rugăciune, într-o după-amiază dogoritoare de august, când găsi în cutia poştală un pachetel ceva mai gros. Potrivit celor scrise în partea stângă a plicului, acesta era trimis de Crucea Roşie Suedeză din Ungaria. Inima începu să îi zvâcnească atât de puternic, şi de teamă, şi de

speranţă, şi de îngrijorare, încât de-abia mai putea răsufla. El trecu în grabă strada, pentru a se întoarce la *şul*, strângând coletul la piept şi îl găsi pe rabi Grunfeld tot în odaia de studiu.

— Yaacov, ce s-a întâmplat? Eşti alb ca varul.

— Iată ce am primit în poştă, din Ungaria. Aştept clipa aceasta de atâta vreme, dar acum... nu pot face asta de unul singur.

— Ai dreptate, Yaacov. Cel mai neinspirat lucru pe care l-ai putea face, ar fi să citeşti aşa ceva doar tu singur. Avem nevoie unul de celălalt. Iar în ziua când vor veni şi scrisorile mele, ştiu că îmi vei sta alături.

Jacob îi întinse coletul.

— Poftim. Citeşte-mi cu glas tare, te rog.

Era de aşteptat ca tot ce se găsea în plic să fie scris în maghiară, limbă pe care rabinul o cunoştea.

Jacob se aşează şi aşteptă ca rabi Grunfeld să deschidă pachetul. Nu se putea opri din tremurat, de parcă ar fi stat gol în bataia unui vânt aspru de iarnă.

— Acestea par a fi scrisori, Yaacov. Sunt destul de multe.

Jacob se ridică, să arunce o privire peste foile din mâna rabinului.

— Totuşi, nu sunt scrise de mâna lui Avi. Asta se vede bine.

— Prima începe astfel: „Dragi părinţi Mendel, sunt nora voastră, Sarah Rivkah. Avraham m-a rugat să vă scriu în continuare, aşa cum obişnuia să facă el, pentru ca la sfârşitul războiului să puteţi afla ce se va fi ales de noi."

Rabinul se opri şi frunzări toate paginile din colet.

— Ai primit mai multe scrisori din partea ei, trecute în condei la date diferite, ca un fel de jurnal.

— Deci ea şi Fredeleh sunt încă în viaţă?

— O voi citi pe ultima, să îţi dai seama.

— Nu, rabi! Stai puţin!

Acum că primise, în sfârşit, veştile mult aşteptate, Jacob nu era pregătit să le audă. Voia să mai amâne puţin clipa în care sufletul avea să-i fie sfredelit. Odată ce afla adevărul, acesta avea să îi curme orice alte speranţe.

— Citeşte-le în ordine, rabi. Trebuie să aud povestea lui Sarah Rivkah depănându-se încet, pentru a putea îndura mai uşor veştile de pe urmă şi sfârşitul tuturor frământărilor.

Jacob se aşeză din nou, iar pe măsură ce nora lui îşi spunea povestea, inima îi bătea rar şi cu putere, precum un clopot stingher din înaltul unei turle.

Sarah Rivkah descria felul în care se mutaseră în Budapesta, la fratele lui Jacob, dar, în cele din urmă, Avraham fusese trimis într-un lagăr de muncă. Înainte să plece, el găsise nişte creştini care se învoiseră să o ascundă pe Fredeleh într-un orfelinat de-al lor, alături de alţi copii evrei.

— Înseamnă că o pot găsi pe nepoata mea acolo? tresări Jacob. În orfelinatul acela?

Rabinul citi mai departe.

— Îmi pare rău, Yaacov. Sarah zice că nu putea îndura să fie despărţită şi de Fredeleh, şi de Avraham. Nu a dus-o pe fetiţă acolo.

Jacob n-o putea judeca pentru asta. El se rezemă din nou de spătarul scaunului şi ascultă cea de-a doua scrisoare, datată din martie 1944; trecuseră cinci luni de atunci. Naziştii, în frunte cu Adolph Eichmann, intraseră în Ungaria. Sarah şi ceilalţi evrei din Budapesta fuseseră adunaţi şi repartizaţi într-un ghetou. Între timp, familia lui Sarah şi familia lui Jacob – împreună cu toţi evreii din provincii – fuseseră trimişi cu trenurile morţii spre lagărele de concentrare.

Rabinul făcu o pauză.

— Eşti bine, Yaacov? Ai nevoie de puţin răgaz?

— Cred că ştiam deja adevărul, răspunse Jacob încet. Cu toţii îl ştiam, nu-i aşa? Totuşi, e atât de greu să auzi asemenea lucruri.

Scrisoarea următoare aducea veşti şi mai rele. Naziştii veniseră să-i extermine pe toţi locuitorii ghetoului din Budapesta. Le treziseră pe Sarah, pe mama ei şi pe Fredeleh cu noaptea în cap şi le urcaseră în trenurile de deportare. Dar atunci se petrecuse un miracol, după cum se rugase Jacob de Hanuca, pe când aprindea lumânări împreună cu cei doi copii Shaffer. Un grup de suedezi veniseră să-i scape,

oferindu-le acte de identitate false, pe care naziștii le acceptaseră. Sarah, Fredeleh și un băiețel nou-născut se număraseră printre cei cruțați... dar mama lui Sarah Rivkah fusese deportată.

Rabi Grunfeld trecu fără zăbavă la scrisoarea următoare, citind cum un diplomat suedez, pe nume Raoul Wallenberg, luptase pentru a salva prin Budapesta cât mai mulți evrei cu putință, folosindu-se de banii trimiși de Consiliul American al Refugiaților de Război. Sarah Rivkah își găsise loc într-un adăpost suedez. Rabinul se opri și, pentru o clipă, el și Jacob se priviră unul pe celălalt uimiți. Toate strădaniile lor de a strânge fonduri, toate rugăciunile înălțate... Ha-Șem Își dusese la îndeplinire lucrarea în chip tainic.

Rabi Grunfeld mai întoarse o pagină, dezvăluindu-i lui Jacob disperarea ce o copleșise pe Sarah, când aceasta o încredințase, în cele din urmă, pe Fredeleh creștinilor de la orfelinat. Era posibil, așadar, ca unul din membrii familiei lui Jacob să fi supraviețuit. Nepoțica lui putea fi încă în viață, chiar dacă Sarah și Avi nu mai erau. În continuare, scrisoarea trecu la întâmplările din luna noiembrie, când Adolph Eichmann și trupele naziste reveniseră în Budapesta, iar evreii nu mai erau scutiți nici măcar în adăposturile suedeze.

Rabinul inspiră adânc, adunându-și puterile pentru a citi și ultimele câteva scrisori.

Dragi părinți Mendel,

Puținii bărbați evrei rămași în Budapesta – unii în vârstă de numai șaisprezece ani, alții de șaizeci – au fost duși la periferiile orașului, pentru a săpa tranșee în calea rușilor. Am auzit că armata sovietică se apropie tot mai mult de noi. Între timp, naziștii nu au renunțat deloc la planul lor de a-i deporta pe toți evreii, până la ultimul suflet. Dar, de vreme ce nu mai sunt trenuri pentru asta, Adolph Eichmann a hotărât să ne ducă în marș forțat până la hotarele Germaniei, la mai bine de o sută cincizeci de kilometri depărtare de aici.

Soldații au năvălit asupra noastră pe un ger crâncen, iar noi nu aveam haine potrivite. Mulți dintre noi erau deja slăbiți

de boală sau de foame. Naziștii n-au ținut seama de nimic. Oricine cădea de oboseală în timpul mersului era împușcat. Cei care nu puteau ține pasul erau omorâți în bătaie. Câțiva dintre cei pe care îi lăsau picioarele, puteau fi găsiți mai târziu, înghețați. Eu m-am gândit la Avraham și la Fredeleh, de-a lungul întregului drum și m-am silit să merg mai departe. Nici măcar nu știu cât timp am umblat sau cât de departe am ajuns.

Pe când mă temeam că nu mai pot face un singur pas, Raoul Wallenberg a sosit cu mașina lui mare și neagră, precum un înger trimis de Ha-Șem. „Are cineva de aici pașaport suedez?" a întrebat el. În jur de trei sute dintre noi am fost lăsați să ne întoarcem în Budapesta, împreună cu domnul Wallenberg.

M-am rugat mult să se pună capăt acestui coșmar, cât mai curând. Acum puteam auzi vacarmul luptelor ce se dădeau în jurul nostru, prin Budapesta. Însă primejdia nu trecuse, căci, tocmai pe când rușii erau gata să ne elibereze, naziștii au hotărât să arunce în aer ghetoul și să îi ucidă pe toți evreii rămași acolo. Ne-au scos și pe noi din adăposturi și ne-au dus în ghetou, pentru a muri împreună cu toți ceilalți. Dar diplomatul suedez a intervenit din nou, avertizându-i pe naziști că, dacă făceau o asemenea grozăvie, nu aveau să scape nicidecum, fără a fi acuzați de crime de război și de genocid. Încă o dată, Raoul Wallenberg ne-a salvat viețile.

Rabi Grunfeld se opri emoționat și își drese glasul.

— Deci Sarah Rivkah trăiește, murmură Jacob. Îi sunt adânc îndatorat acestui Raoul Wallenberg. Dar cum poți răsplăti un om pentru asemenea fapte mărețe?

Rabinul clătină din cap și trecu la următoarea scrisoare.

Dragi părinți Mendel,

Războiul a luat sfârșit. Naziștii au fost înfrânți.

Când am fost sigură că nu mai era nicio primejdie, m-am dus la orfelinat, să o caut pe Fredeleh. Am găsit-o teafără și

bine hrănită, iar când m-a văzut, n-a mai putut de bucurie. Am luat-o cu mine acasă, la adăpostul suedez, iar acum nu mă mai scapă o clipă din priviri. Asta e bine, fiindcă nici eu nu-mi pot lua ochii de la ea. Am vrut să îl aduc împreună cu noi şi pe micul Yankel Weisner. Mama lui l-a lăsat în grija mea şi tare mă tem că pruncul a rămas singur pe lume. Dar de-abia găsesc destulă mâncare pentru Fredeleh şi pentru mine, aşa că, deocamdată, cred că îi va fi mai bine în mijlocul creştinilor.

Tot nu înţeleg de ce am supravieţuit, când atâţia alţii au fost ucişi. Nici nu-mi pot închipui, cum de eu am scăpat. Acum trăiesc de pe o zi pe alta, încercând să fac rost de mâncare pentru Fredeleh şi pentru mine şi căutându-i pe Avraham şi pe ceilalţi din familia mea.

Am auzit că soldaţii Alianţei îi caută pe toţi supravieţuitorii maghiari din lagărele de concentrare şi că îi vor aduce pe cei găsiţi într-o clădire de aici, din Budapesta, de îndată ce aceştia vor fi în stare să facă faţă transportului. Împreună cu Fredeleh şi cu ceilalţi din adăpostul suedez, mergem cu tramvaiul în fiecare zi până la acea clădire imensă, pentru a ne căuta familiile printre puţinii supravieţuitori care mai apar. Avem cu noi fotografii, pe care le arătăm străinilor şi îi întrebăm: „În ce lagăr aţi fost? L-aţi văzut cumva pe cutare sau pe cutare?" Ne scrutăm unii altora chipurile, sperând să găsim vreunul cunoscut.

Când rudele sau prietenii se reîntâlnesc, e mare veselie şi se varsă multe lacrimi, iar toată lumea se opreşte să plângă alături de ei, cu înnoită speranţă. Poate că vom fi chiar noi următorii norocoşi, care dau peste familiile lor dispărute.

De asemenea, prindem pe un panou afişe cu numele, cu vechea adresă şi cu o scurtă descriere ale celor dragi, întrebând dacă i-a văzut cineva sau dacă ştie ce s-a ales de ei. Adeseori, supravieţuitorii întorşi aici scriu pe aceste afişe răspunsuri precum: „Am fost împreună în cutare lagăr" sau „L-am văzut în viaţă, după ce am fost eliberaţi." Iar alteori, spun cu tristeţe că i-au văzut pe cei dragi ai noştri în timpul procesului de

selecţie de la sosirea în lagăr, fiind trimişi la stânga... spre camerele de gazare.

Dar eu îmi voi petrece tot restul vieţii căutându-i, dacă e nevoie, şi nu mă voi da bătută niciodată.

Cu tot dragul,
Sarah Rivkah şi Fredeleh

Rabinul făcu o pauză, pentru a lua în mână scrisoarea următoare şi Jacob inspiră adânc. Vedea bine că teancul de hârtii se micşorase şi mai rămâneau de citit doar câteva.

— Eşti bine, Yaacov? întrebă rabi Grunfeld.

Jacob înclină din cap şi îl rugă să citească mai departe.

Dragi părinţi Mendel,

Astăzi a avut loc o minune! Azi am găsit-o pe Dina Weisner, străina care mi l-a încredinţat în tren pe Yankel, fiul ei. Lăsasem pe panou un anunţ pentru ea şi astfel ne-am găsit una pe alta. Mi-a spus că, prin faptul că i-a dat drumul micului Yankel de lângă ea, şi-a scăpat şi propria-i viaţă. Toate femeile din tren care aveau copilaşi au fost trimise la stânga, spre camerele de gazare. Dar Dina era singură, tânără şi puternică, aşa că a supravieţuit într-un lagăr de muncă. Atunci când am întrebat-o dacă ştia ceva despre mama, Dina Weisner a înclinat din cap cu tristeţe. Mama murise.

E moartă.

Încă nu mă pot împăca, totuşi, cu gândul acesta. Îmi amintesc de ultimele clipe petrecute împreună în tren şi, din nou, nu înţeleg de ce mi-a fost dat să supravieţuiesc. Îi sunt recunoscătoare Dinei pentru că mi-a spus ce s-a întâmplat cu mama. Sunt scutită măcar de chinul aşteptării şi al întrebărilor fără de răspuns. Dar nu ştiu cum aş mai putea merge înainte, dacă aş afla că şi Avraham a murit.

Am dus-o pe Dina la orfelinat, să îl vadă pe Yankel. A plâns de bucurie când, în sfârşit, a putut să-şi ţină din nou copilaşul

în brațe. Am văzut atât de multă durere și suferință în ultima vreme, iar acum trăiam câteva clipe scăldate în bucurie și în speranță. Ne-am întors, împreună cu Yankel și cu Fredeleh, la adăpostul suedez, unde vom rămâne, până când îi vom găsi pe soții noștri. În fiecare zi mă umplu de nădejde. Zilnic mă cuprinde disperarea. Știu că vă rugați și voi, din America, împreună cu mine. Cred că numai rugăciunile voastre m-au ținut în picioare până acum.

Cu drag,
Sarah Rivkah și Fredeleh

— Mulțumesc pentru sprijinul tău și pentru că mi-ai citit scrisorile acestea, spuse Jacob, când rabinul încheie. N-aș fi putut înfrunta de unul singur cele dezvăluite în cuprinsul lor. Însă, iată că Sarah Rivkah și Fredeleh sunt în viață. Ha-Șem fie lăudat.

Bărbatul se ridică în picioare și dădu să ia plicul, simțind nevoia să atingă scrisorile cu mâinile lui și să le țină strâns lângă inima sa. Mai târziu, avea să le citească și să le recitească la nesfârșit.

— Stai puțin, Yaacov. Mai este una...

Dragi părinți Mendel,
L-am găsit pe Avraham! Trăiește!

Jacob se întinse pe podea și începu să plângă.

Capitolul 49

RĂZBOIUL SE ÎNCHEIASE, ÎN CELE DIN URMĂ. În cutia poştală soseau, zilnic, tot mai multe veşti bune. Penny primise o scrisoare de la tatăl lui Roy şi aflase că prietenul ei fusese evacuat pe o navă medicală şi trimis în San Diego. Arsurile i se vindecau, dar încă nu îşi putea folosi mâinile, aşa că asistentele trebuiau să îl ajute cu scrisorile. Când citi că soldatul îşi recăpătase pe deplin vederea, Penny se opri să îi mulţumească lui Dumnezeu. Următoarea scrisoare spunea că Roy Fuller era externat din spital şi lăsat la vatră, pentru a se întoarce acasă, la Sally. Penny spera ca tânărul să nu uite să îi trimită o invitaţie la nunta lui.

Hazel îi scrise şi ea, pentru a-i spune că cei doi fii ai săi – fraţii vitregi ai lui Penny – aveau să fie, în curând, lăsaţi acasă. Hazel dorea ca Penny să îi întâlnească. Tânăra avea, deodată, o familie şi aceasta părea o minune. Ea nu îşi închipuise niciodată aşa ceva. Penny îi făgădui lui Hazel că avea să o viziteze din nou, după ce se întorcea Eddie acasă, iar Esther şi Peter rămâneau în grija lui. Dar poate că asta avea să se întâmple de-abia după ce toţi soldaţii vor fi ajuns acasă. Autobuzele şi trenurile erau atât de ticsite de bărbaţi, încât nu prea mai reuşeai nici măcar să îţi cumperi un bilet.

Pentru Penny, vestea cea mai bună dintre toate, era aceea că fiul domnului Mendel fusese găsit; era peste poate de slab, dar trăia.

Armata a Treia americană îi salvase pe el şi pe alţi treizeci de mii de deţinuţi din lagărul de la Dachau, iar acum, Avraham se afla în recuperare într-un spital condus de Crucea Roşie. Domnul Mendel se ostenea zi şi noapte să pună la punct toate documentele necesare pentru a-şi aduce familia înapoi acasă.

Războiul dăduse peste cap vieţile tuturor şi, acum, victoria obţinută aşeza din nou lucrurile în rânduială. Penny îşi dădea seama că şi viaţa ei avea să sufere multe schimbări în lunile următoare. La serviciu, şeful deja le avertizase pe femeile ce ocupau posturi de şofer, că bărbaţii întorşi din război aveau să îşi reia slujbele de mai înainte. Penny se întristă puţin, când se întoarse la ghişeul de bilete, însă tânăra înţelegea situaţia. Învăţase, măcar, să conducă un autobuz şi descoperise că nu era, nici pe departe, atât de lipsită de judecată precum un bob de mazăre.

Într-o după-masă frumoasă de septembrie, la doi ani după ce se înrolase în armată, Eddie se întoarse acasă. Penny îşi luă din nou coştumaşul ei gri şi pantofii eleganţi, îi luă şi pe copii şi plecară să-l întâmpine pe tatăl lor. De astă dată, îl aşteptară pe un chei din Manhattan, unde urma să debarce. Când sosi, vasul era plin ochi cu soldaţi ce se aplecau peste balustrade şi fluturau frenetic din mâini, salutând mulţimea de pe chei, în care se învălmăşeau cei dragi ai lor. Lui Penny îi păru că era îndeajuns de multă voie bună la bordul acelui vas uriaş, încât să-l facă să plutească până la lună.

Şi iată că se ivi şi Eddie, coborând în grabă pasarela şi fugind spre ei. O fi fost el îmbrăcat în aceleaşi straie ca toţi ceilalţi soldaţi, însă Penny l-ar fi putut zări oriunde s-ar fi aflat. Era la fel de chipeş, ca întotdeauna, iar părul blond şi cârlionţat începea să-i crească iarăşi, în sfârşit, întrucât bărbatul se pregătea să îşi reia viaţa de civil. Copiii o zbughiră către el, iar Eddie îi ridică pe amândoi în braţe. Plângeau cu toţii, bucuroşi să fie împreună, după atâta vreme.

— Bine ai venit acasă, tati!

Peter o spuse clar şi cu voce tare.

— Ce bine e să-ţi aud glasul, Peter! Acesta e cel mai frumos cadou cu care m-ai fi putut întâmpina vreodată. Şi tu, Esther, uite

ce bine arăţi... ce-ai crescut! Erai doar o fetiţă când am plecat, iar acum eşti o domnişoară frumoasă.

Eddie mai păstră o îmbrăţişare şi pentru Penny, care se simţi foarte bine să îl aibă din nou atât de aproape... viu şi plin de bucurie. În urmă, se îndreptară cu toţii spre apartament, pentru a servi cina pe care o pregătise tânăra cu această ocazie specială. Însă, pe când şedeau la masă, râzând şi gustând bucatele şi desfătându-se de faptul că erau împreună, Penny îl privi pe Eddie Shaffer şi văzu în el un străin.

Era vorba de ceva mai mult decât simplul fapt că bărbatul fusese plecat de acasă atâta vreme. Chipul, vocea, gesturile lui nu se schimbaseră. Dar Penny îşi dădu seama că nu ştia nimic despre el... nu ştia culoarea lui preferată sau ce mâncare îi plăcea cel mai mult, nu-i cunoştea năzuinţele, nici visurile sau planurile de viitor. Şi nici Eddie nu le ştia pe ale ei. Dragostea tinerei pentru Eddie Shaffer nu fusese, de fapt, dragoste, ci mai degrabă o slăbiciune puerilă pentru băiatul din vecini. Pentru o fată ca Penny, crescută de nişte părinţi atât de sufocanţi, într-un mediu atât de ferit şi cu o asemenea teamă de necunoscuţi, o fantezie ţesută în jurul vecinului de alături păruse plăcută şi lipsită de primejdii.

Serviră cu toţii şi desertul, iar Penny spălă vasele. Tânăra ştia că era timpul să plece.

— Nu te grăbeşti nicăieri, nu-i aşa? spuse Eddie. Nu mai poţi rămâne puţin cu noi, la poveşti?

— Nu, chiar trebuie să plec. Iar copiii au tot dreptul să-şi dorească să petreceţi un timp doar voi, în familie.

Penny fu stânjenită, când îşi aduse aminte cum obişnuia să meargă pe la bunica Shaffer şi să stea pe capul ei, de fiecare dată când o vizitau Eddie şi fraţii lui. Fusese mereu o pacoste de vecină, care nu-şi vedea lungul nasului şi îşi făcea zăbavă pe unde nu-i era locul.

Puştii se întristară să o vadă plecând.

— Mulţumim că ai avut grijă de noi, spuse Esther.

Peter o îmbrăţişă.

— Mi-ar plăcea să mai poţi rămâne aici.

— Nu-ţi face griji, îi răspunse tânăra şi îl îmbrăţişă, la rândul ei. Ne mai vedem noi. N-am să plec din Brooklyn; mă puteţi suna oricând aveţi chef să mai stăm de vorbă.

Valiza lui Penny era deja pregătită lângă uşă. Tânăra cumpărase una nouă, pentru a-şi duce acasă toate lucrurile. Poate că aceasta avea să-i fie de folos, din nou, într-o bună zi, când Penny hotăra să treacă pe la Hazel. Cine ştie, poate că avea să viziteze chiar şi ceva locuri noi, precum cascada Niagara sau Atlantic City. Pe drumul înspre casă, Penny se uită, pierdută, pe fereastra autobuzului, fără a distinge lucrurile pe care le privea.

— Salutare. M-am întors acasă, mamă, spuse ea, când intră pe uşa din spate.

— Şi sper că nu vei mai pleca, îi răspunse mama, cu fruntea încreţită. Acum chiar că e timpul să încetezi a mai alerga încoace şi încolo şi să rămâi acasă, unde ţi-e locul.

În ciuda tonului aspru cu care fu întâmpinată, Penny hotărî să creadă că mama îi vorbea astfel din dragoste, că i se făcuse dor de ea şi se bucura să o vadă din nou acasă. În curând, avea să vină vremea ca tânăra să îi explice că locul ei nu mai era acolo şi că avea de gând să se mute în chirie. Dar, deocamdată, Penny nu avea mijloace pentru aşa ceva, iar să-şi găsească o colegă de cameră nu era deloc uşor. Majoritatea fetelor nemăritate pe care le cunoştea de la serviciu aşteptau să fie cerute în căsătorie, acum că iubiţii lor veniseră de pe front.

Penny o îmbrăţişă scurt pe mama ei, după care îşi urcă valiza în dormitorul copilăriei sale. Avea să rămână aici, pentru o vreme. Până când se hotăra încotro să o apuce.

Trei săptămâni mai târziu, când Penny plecă din staţia de autobuz, la sfârşitul orelor de lucru, îl văzu pe Roy Fuller stând în picioare pe trotuar, la doi metri în faţa ei şi aproape că nu îl mai recunoscu. Acesta purta costum şi cravată, în locul uniformei cu însemnele Forţelor Marine, iar pălăria îi cobora peste ochi, ascunzându-i chipul pe jumătate. Îşi ţinea o mână răsucită în chip

straniu pe lângă corp, iar faţa îi lucea datorită cicatricelor, însă Penny îl vedea neschimbat... şi nu mai putea de bucurie.

— Roy! Tânăra se aruncă de gâtul lui, strângându-l în braţe cu putere. Ce faci aici? îl întrebă, după ce, în sfârşit, se desfăcură din îmbrăţişare.

— Am trecut pe la apartament şi Esther mi-a spus că lucrezi, încă, în staţia de autobuz. Mi-a zis că ar trebui să ieşi de la serviciu cam pe vremea asta.

— Ah, ce mă bucur să te văd! Arăţi minunat!

— Şi tu.

Stăteau amândoi în mijlocul parcării, înconjuraţi de autobuze ce veneau şi plecau întruna şi de oameni ce se perindau grăbiţi pe lângă ei, dar tânăra de-abia dacă zărea ceva din toată forfota aceea. Roy o scălda în priviri neştiute până acum lui Penny, uitându-se drept în ochii ei, fapt ce stârnea în pieptul tinerei zvâcniri la fel de străine. Ea simţi nevoia să spună ceva.

— Şi... cum îţi merge cu Sally? Trebuie că e foarte fericită, să te aibă din nou lângă ea.

— Aşa o fi. Roy zăbovi puţin, lăsând-o în aşteptare. Oamenii se mai schimbă, Penny. Războiul îşi lasă amprenta în vieţile tuturor. Eu nu mai sunt la fel ca înainte de război... şi nici Sally n-a rămas aceeaşi. Ea zice că mă iubeşte în continuare, însă îmi dau seama destul de bine că îi vine greu să mă privească şi să vadă dincolo de cicatricele acestea.

— De ce spui asta, Roy? Sunt sigură că s-a legat de tine, ca persoană, şi nu altfel. Iar tu ai rămas acelaşi om încântător, ca întotdeauna. Asta e limpede, ca lumina zilei.

Bărbatul rămase iarăşi pe gânduri, fără să-i răspundă.

— Ce cauţi prin Brooklyn? mai întrebă tânăra, în cele din urmă.

— Pe tine, Penny. Am venit să te văd. Chiar dacă am ajuns, în sfârşit, acasă, lângă Sally, m-am tot gândit la tine. Aşa că m-am hotărât să trec pe aici şi să văd cum îţi merge cu Eddie. Veţi începe în mod oficial o relaţie, într-una din zilele astea?

Penny clătină din cap.

— N-a existat niciodată posibilitatea ca noi să începem o relaţie, decât în capul meu. În toţi anii aceia când credeam că îl iubesc, eu, de fapt, nu aveam habar de însemnătatea dragostei adevărate, de fapt. Când sentimentele nu sunt reciproce, nu poate fi vorba de dragoste. Iar în ce ne priveşte, n-a fost niciodată nimic mai mult de atât. Până când m-am oferit să am grijă de copiii lui, Eddie nici măcar n-a observat că trăiam şi eu pe lumea asta. E îndrăgostit încă de soţia lui şi tot încearcă să lase în urmă trecutul.

— Aşa ţi-a spus el?

— Nu, dar aşa este. Totuşi, se poartă foarte frumos cu mine, de când s-a întors. Am ajuns chiar să ieşim în câteva locuri împreună cu Esther şi cu Peter şi se pare că, după atâţia ani de zile, începe şi el să mă remarce. Însă pornim de la zero. Mai trebuie încă să ne cunoaştem şi să vedem dacă avem ceva în comun, afară de dragostea pentru copiii lui. Nu sunt sigură că vom ajunge vreodată să ne îndrăgostim unul de celălalt... sau dacă îmi doresc, într-adevăr, lucrul acesta.

Penny începea să se întristeze şi nu voia, cu niciun chip, să lase ca problemele ei să alunge farmecul clipelor petrecute cu Roy.

— Mă bucur mult să te văd. Ne-am speriat de mama focului, neştiind dacă îţi vei reveni sau nu.

— Ştii la cine mi-a stat gândul, câtă vreme am fost în spital? Numai la tine. Şi ştii pe ale cui scrisori le-am rugat pe asistente să mi le recitească de nenumărate ori? Pe ale tale. În timpul acela, cât am zăcut la pat, mi-am dat seama cât de mult ţin la tine, Penny.

Inima tinerei bătea atât de repede, încât aceasta începea să se simtă ameţită. Se întreba dacă nu cumva urma să leşine. Oare îl auzise bine?

— La mine...? Dar Sally...?

— Aşa cum li se întâmplă multor eleve de liceu, Sally a avut şi ea o slăbiciune pentru unul din profesori... care s-a întâmplat să fiu chiar eu. A fost peste măsură de emoţionată când, într-un final, a reuşit să îmi atragă atenţia asupra ei. Aceasta nu se cheamă dragoste. La rândul meu, toată viaţa m-am simţit stânjenit în prezenţa fetelor,

aşa că m-am emoţionat peste măsură la gândul că am câştigat inima unei fete atât de frumoase, precum Sally.

— Într-adevăr, e foarte frumoasă, Roy. Am văzut-o când m-am dus pe la tatăl tău... ţi-a spus că am trecut pe acolo? Dar n-am intrat în vorbă cu ea, fiindcă nu voiam să vă încurc ţele.

— Tatăl meu a spus că Sally n-a dat niciodată dovadă de o asemenea grijă faţă de mine, cum s-a văzut că îmi porţi tu, care ai bătut atâta drum, doar pentru a încerca să afli ce mi se întâmplase. Cu Sally nu am stat niciodată de vorbă aşa cum obişnuiam să stau cu tine. În doar câteva luni, am ajuns să te cunosc mai bine decât o ştiam pe ea. De fiecare dată când mergeam acasă, în permisie, pentru a mă întâlni cu Sally, nu ştiam niciunul despre ce să povestim.

Lui Penny nu-i venea să-şi creadă urechilor. Trebuie că visa, fiindcă ceea ce auzea era mult prea frumos pentru a putea fi adevărat. Ea îşi duse mâna la piept, încercând parcă să-şi ţină inima, ce dădea să-i sară afară.

— Dar tu şi Sally sunteţi logodiţi, nu-i aşa? I-ai dat şi un inel.

Roy pufni în râs.

— Ştii de ce a încuviinţat, când am cerut-o în căsătorie? Mi-a spus că a făcut-o datorită scrisorilor mele. Acestea i-au părut atât de romantice. Cred că ştii bine cine a scris toate cuvintele acelea fermecătoare. Bărbatul începu din nou să râdă. Am înţeles, în cele din urmă, de ce îmi era atât de greu să îi spun lui Sally ce simţeam faţă de ea. Pentru că ceea ce simţeam nu era dragoste. Un îndrăgostit n-ar trebui să ajungă în astfel de încurcături. Chiar dacă ar avea limba legată, sentimentele i-ar ţâşni din suflet într-o mie de forme. Eu n-am încercat niciodată asemenea trăiri. Nu eram decât orbit de frumuseţea ei şi de simplul fapt că nu îşi întorsese privirea de la mine, la o clipă după ce mă văzuse prima oară.

— Eşti un om minunat, Roy. Ce fată şi-ar întoarce astfel privirea de la tine?

Bărbatul nu părea să o fi auzit.

— Sally e atât de tânără, încă. N-a ieşit niciodată din Pennsylvania, pe când eu am străbătut până la porţile iadului şi înapoi. Când am

ajuns, într-un final, acasă, eram străini unul faţă de celălalt. Cred că am înţeles şi eu, şi ea, că nu fusese nimic între noi. Dar amândoi ne temem să punem capăt acestei relaţii şi să îl lăsăm pe celălalt de izbelişte. Mai ales acum, când eu am rămas aşa schimonosit. Nu e tocmai un lucru onorabil să îţi respingi logodnicul, după ce s-a întors din război rănit.

— Sincer îţi spun, Roy, nici măcar nu se vede că ai cicatrice.

— Aşa se face că am venit să te întâlnesc. Tu mi-ai dat întotdeauna sfaturi bune cu privire la Sally. Acum voiam să văd dacă tu şi Eddie staţi ceva mai bine. Roy îşi plecă fruntea cu sfială. Să-ţi spun drept, speram ca nici voi să nu fi ajuns prea departe.

— Încă nu e nimic între noi. Şi chiar dacă ar fi... Obişnuiam să mă văd ca pe o înlocuitoare a lui Rachel. Dar acum...

— N-ar trebui să fii înlocuitoarea nimănui, Penny. Eddie s-ar putea considera foarte norocos, cu o iubită ca tine.

— În tot acest timp, am crezut că eram îndrăgostită de el, dar, până la urmă, cred că îndrăgeam doar ideea în sine de a iubi pe cineva. Poate că m-am uitat la prea multe filme şi am citit prea multe poveşti. Acum ştiu bine că dragostea trebuie să răsară de ambele părţi. Când sentimentele se înfiripă doar într-o inimă, acolo nu poate fi vorba de dragoste.

— Ştii ce mi-aş dori? întrebă tânărul încet şi, spre uimirea lui Penny, începu să rostească acele cuvinte pe care le ticluise chiar ea, într-o vreme ce părea atât de îndepărată. „Mi-aş dori să pot închide timpul într-o sticlă, atunci când suntem împreună, şi să o arunc în cel mai adânc ocean. Astfel am rămâne împreună o veşnicie. Nu mi-ar trebui nici aer, nici mâncare. Să te ţin în braţele mele ar fi toată hrana de care aş avea nevoie. M-aş umple de iubirea ta şi nu mi-ar trebui să respir nimic altceva."

— Încă mai ţii minte rândurile acelea? După atâtea luni de zile?

Bărbatul înclină din cap.

— Mi-ar plăcea să mă pot întoarece în timp, fiindcă de astă dată aş avea mintea îndeajuns de ascuţită, pentru a-mi da seama că mă îndrăgosteam tot mai mult de tine, cu fiecare întâlnire din autobuz.

Roy o pătrunse cu privirea clipe îndelungate.

— Ce zici, Penny?

— Şi eu te iubesc, Roy.

În toată viaţa ei, tânăra nu fusese niciodată mai convinsă de vreun lucru, decât acum. Ea se aruncă în braţele bărbatului şi îl strânse cu atâta pasiune, de parcă n-ar fi vrut să îi mai dea vreodată drumul.

Acesta se aplecă spre ea, chiar acolo, în mijlocul staţiei de autobuz şi, pentru întâia oară în viaţa ei, Penny Goodrich simţi pe buze un sărut... primul, cel pe care îl visase dintotdeauna. Doar că nu îl primea de la Eddie Shaffer, ci de la Roy.

Şi era pe atât de plăcut, pe cât îşi închipuise în cele mai frumoase plăsmuiri ale minţii sale.

Epilog

29 noiembrie 1947

JACOB ÎŞI PLECĂ URECHEA mai aproape de aparatul radio, ascultând cu mare atenţie fiecare cuvânt rostit de crainic. Avraham, Sarah Rivkah şi Fredeleh şedeau pe canapea şi ascultau împreună cu el sesiunea în care Naţiunile Unite supuneau la vot rezoluţia de întemeiere a unui stat evreiesc, pe teritoriul Palestinei. Evenimentul era difuzat în direct, iar cei patru stăteau în suspans, pe măsură ce fiecare ţară îşi dădea votul. Avraham ţinea evidenţa pe-o hârtie, aşteptând să afle dacă aveau să primească sprijinul a două treimi dintre membrii ONU.

Şi deodată, suspansul se risipi. Hotărârea fusese luată. Cea de-a 33-a ţară votase pentru Rezoluţia 181. După aproape două mii de ani de exil, poporul evreu urma să aibă din nou un stat şi o ţară a lui.

— *Ava*! Suntem martori la împlinirea unei profeţii, spuse Avraham, în timp ce se îmbrăţişau, râzând şi plângând deopotrivă. Îţi aduci aminte ce a scris profetul Isaia? „Cine a auzit vreodată aşa ceva? Cine a văzut vreodată aşa ceva? Se poate naşte oare o ţară într-o zi? Se naşte un neam aşa dintr-odată? Abia au apucat-o muncile şi fiica Sionului şi-a şi născut fiii!" Tocmai asta s-a întâmplat acum, chiar sub ochii noştri. O ţară, un stat – propriul nostru stat evreiesc – a luat naştere chiar astăzi.

— De jos, din cenușă, murmură Jacob.

Tot despre asta scria și în cartea profetului Ezechiel: *„Așa vorbește Domnul Dumnezeu: «Iată, vă voi deschide mormintele, vă voi scoate din mormintele voastre, poporul Meu, și vă voi aduce iarăși în țara lui Israel. Și veți ști că Eu sunt Domnul, când vă voi deschide mormintele și vă voi scoate din mormintele voastre, poporul Meu!»"*

Ha-Șem îi arătase lui Ezechiel o vale plină de oase uscate. *„Fiul omului, vor putea oare oasele acestea să învie?"* întrebase Ha-Șem. Răspunsul profetului avea să fie și răspunsul pe care Jacob voia să și-l dea lui însuși de aici înainte, ori de câte ori îi venea să-I pună lui Ha-Șem întrebări dificile, întrebări ce păreau să-și țină tainele ascunse pentru totdeauna: *„Doamne, Dumnezeule, Tu știi lucrul acesta!"*

Nota autoarei

RAOUL WALLENBERG A FOST UN OM DE AFACERI SUEDEZ, care, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, s-a oferit să meargă în calitate de diplomat, în Ungaria, aflată sub ocupație nazistă, și să lupte pentru salvarea evreilor de acolo. Avea treizeci și doi de ani la vremea aceea. Ajuns în Budapesta în iunie 1944, el a aflat că naziștii deportaseră deja patru sute de mii de evrei; bărbați, femei și copii, fuseseră trimiși cu toții în lagăre de concentrare. Cu multă cutezanță, cu îndrăzneală și plin de ingeniozitate, Wallenberg s-a ținut neobosit pe urmele naziștilor, făcând presiuni asupra lor pentru a-i determina să accepte actele de identitate suedeze pe care le întocmea el însuși, ca un mijloc prin care a izbutit să-i scoată pe unii evrei din trenurile de deportare, iar pe alții să îi scape de la marșurile morții, asigurându-le mai apoi hrană și așezându-i în adăposturi, sub protecția steagului suedez. Din câte se pare, Wallenberg a salvat nu mai puțin de o sută de mii de evrei rămași în Budapesta.

Când armata sovietică a intrat în Ungaria, pentru eliberarea acesteia, diplomatul suedez a părăsit Budapesta, împreună cu șoferul său, pe data de 17 ianuarie 1945, îndreptându-se către cartierul general sovietic, după ce își informase prietenii că plănuia să se întoarcă într-o săptămână. Din momentul acela, nici el și nici șoferul care-l însoțea, nu au mai fost găsiți niciodată.

Potrivit celor spuse de ruşi, Raoul Wallenberg a decedat în urma unui atac de cord, pe data de 17 iulie 1947, într-o închisoare sovietică. Dar familiei sale şi tuturor acelor mii de evrei, ce îl consideră un mare erou, nu li s-a oferit încă nicio justificare satisfăcătoare pentru arestarea şi pentru dispariţia lui. Raoul Wallenberg a fost desemnat de către guvernul Israelului ca unul din cei „drepţi între popoare".

Subiecte de discuţie

CÂND O LUME ÎNTREAGĂ NE DESPARTE

1. Cu care dintre personaje v-aţi identificat cel mai bine? De ce?
2. Ce diferenţe au existat între modurile în care s-au raportat următoarele personaje la familiile lor: Penny Goodrich; Esther şi Peter Shaffer; Jacob Mendel; Avraham şi Sarah Rivkah?
3. În ce fel şi-au găsit diferite personaje familiile ori au fost integrate într-o nouă „familie"?
4. Ce asemănări aţi observat între credinţa iudaică şi cea creştină? Ce diferenţe vi s-au părut izbitoare? S-a schimbat în vreun fel perspectiva dumneavoastră asupra iudaismului?
5. Cum s-a schimbat, pe parcursul romanului, concepţia lui Penny cu privire la dragoste? Ce anume a contribuit la această schimbare?
6. Comparaţi modul în care părinţii lui Penny au educat-o pe aceasta, cu modul în care familia Shaffer i-a crescut pe Esther şi pe Peter.
7. De ce credeţi că a fost atrasă Esther de băiatul din vecini, Jacky Hoffman? Dar Penny de Eddie Shaffer? De ce s-au împrietenit atât de bine Penny şi Roy Fuller?

8. Cum a fost dezvoltată în acest roman tema tăcerii? Dar tema așteptării? Sau dilema rugăciunilor fără de răspuns?
9. Ce rol a jucat în roman schimbul de scrisori dintre personaje?
10. Ați găsit vreun indiciu care să vă dea de bănuit că Rachel Shaffer ar fi fost evreică? Sau vreun indiciu cu privire la identitatea mamei naturale a lui Penny?

Pentru alte resurse utile unui cerc de lectură, vizitați www.bethanyhouse.com/anopenbook.

Alte cărţi apărute la editura Casa Cărţii

Căminul mult visat, de Lynn Austin
Dorie, fata pe care nu o iubea nimeni, de Doris VanStone şi Erwin W. Lutzer
Fiicele Evei, de Lynn Austin
Fugi, băiete, fugi!, de Nicky Cruz
Locul femeii, de Lynn Austin
Niciun loc unde să plângi, de Doris VanStone şi Erwin W. Lutzer
Omul ceresc, Fratele Yun şi Paul Hattaway
Perechea potrivită, de Lynn Austin
Tărâmuri ascunse, de Lynn Austin
Tot ce ea îşi doreşte, de Lynn Austin
Colecţia *Raftul clasic*:
- *Ben-Hur*, de Lewis Wallace
- *Cămaşa lui Cristos*, de Lloyd C. Douglas
- *Cetatea blestemată*, de John R. Carling
- *Coliba unchiului Tom*, de Harriet Beecher Stowe
- *Quo vadis*, de Henryk Sienkiewicz

Seria *Anotimpurile inimii*, de Janette Oke (4 volume)
Seria *Cântecul Acadiei*, de Janette Oke şi T. Davis Bunn (5 volume)
- *Locul de întâlnire* (vol. 1)
- *Binecuvântatul ţărm* (vol. 2)
- *Moştenirea* (vol. 3)
- *Un far călăuzitor* (vol. 4)

Seria *Cronicile regilor*, de Lynn Austin (5 volume)
Seria *Faptele credinţei*, de Davis Bunn şi Janette Oke (3 volume)
Seria *Focul topitorului*, de Lynn Austin (3 volume)
Seria *Învăluiţi de iubire*, de Janette Oke (8 volume)
Seria *Moştenirea din prerie*, de Janette Oke (4 volume)

În curs de apariţie:

Scorpionul roşu, de Rami Kivisalo şi Marko Joensuu
Seria *Cântecul Acadiei*, de Janette Oke şi T. Davis Bunn (volumul 5)